DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

C. G. JUNG

KIRMIZI KİTAP

LIBER NOVUS

Psikoloji Tarihinin en Çok Merak Edilen
Yayımlanmamış Eseri:

C.G. Jung'un 1914 ile 1930 yılları arasında
üzerinde çalıştığı mahrem notlar.

kaknüs

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

639

KIRMIZI KİTAP

C. G. JUNG

kaknüs

Ücretsiz PDF K

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

C·G· JUNG

KIRMIZI KİTAP

LIBER NOVUS

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kaknüs yayınları 639
psikoloji serisi: 44

ISBN 978-975-256-444-2
yayıncı sertifika no. 11216

I. basım, 2015 istanbul

kitabın özgün adı: the red book. liber novus
kitabın adı: kırmızı kitap. liber novus
yazarı: carl gustav jung
ingilizceden çeviren: okhan gündüz
türkçe yayın hakları kaknüs yayınları © 2014

editör: seda darcan çiftçi
tashih ve redaksiyon: solina silahlı
iç düzen: muhammed nur anbarlı
kapak tasarımı: mustafa sabri saldamlı
baskı ve cilt: ertem matbaası

Kaknüs Yayınları
Kızkulesi Yayıncılık Tanıtım Eğitim Hiz. San. ve Dış Tic. Ltd. Şti.
Merkez Mimar Sinan Mah. Selami Ali Efendi Cad. No: 5, Üsküdar, İstanbul
Tel (0 216) 492 59 74/75 *Faks* (0 216) 334 61 48
kitap@kaknus.com.tr
Dağıtım Çatalçeşme Sk. Defne Han No: 27/3, Cağaloğlu, Fatih, İstanbul
Tel (0 212) 520 49 27 *Faks* (0 216) 520 49 28
satis@kaknus.com.tr

www.kaknus.com.tr kaknusyayinevi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

C·G· JUNG

KIRMIZI KİTAP

LIBER NOVUS

Yayına Hazırlayan:
SONU SHAMDASANI

Türkçesi:
OKHAN GÜNDÜZ

kaknüs

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İçindekiler

1 GİRİŞ *Liber Novus:* C.G. Jung'un "Kırmızı Kitabı"

35 Editörün Notu

93 **Liber Primus**

95 Olacakların Yolu fol. i(r)

104 *Cap i* Ruhu Yeniden Bulmak fol. ii(r)

107 *Cap ii* Ruh ve Tanrı fol. ii(r)

114 *Cap iii* Ruhun Hizmeti Üzerine fol. ii(v)

117 *Cap iv* Çöl fol. iii(r)

119 *Cap iv* Çöldeki Deneyimler fol. iii(r)

122 *Cap v* Gelecekte Çöle İniş fol. iii(v)

131 *Cap vi* Ruhun Bölünmesi fol. iv(r)

135 *Cap vii* Kahramanın Katli fol. iv(v)

138 *Cap viii* Tanrıya Gebe Kalmak fol. iv(v)

147 *Cap ix* *Mysterium (Gizemler).* Karşılaşma fol. v(v)

156 *Cap x* Öğreti fol. vi(r)

165 *Cap xi* Çözülme fol. vi(v)

177 **Liber Secundus**

179 Yanılanların İmgeleri 1

180 *Cap i* Kırmızı 2

Not: Siyah rakamlar Türkçe çevirideki sayfaları, kırmızı rakamlar orijinal tıpkıbasımdaki sayfaları gösteriyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantev.org

187 *Cap ii* Ormandaki Şato 5
198 *Cap iii* Aşağılardan Biri 11
206 *Cap iv* Münzevi 15
216 *Cap v* Dies II 22
226 *Cap vi* Ölüm 29
231 *Cap vii* Eski Tapınakların Kalıntıları 32
239 *Cap viii* Birinci Gün 37
251 *Cap ix* İkinci Gün 46
258 *Cap x* Büyülü Sözler 50
265 *Cap xi* Yumurtanın Açılması 65
272 *Cap xii* Cehennem 73
276 *Cap xiii* Kurbanın Katli 76
283 *Cap xiv* Tanrısal Maskaralık 98
288 *Cap xv* Nox Secunda 100
301 *Cap xvi* Nox Tertia 108
313 *Cap xvii* Nox Quarta 114
324 *Cap xviii* Üç Kehanet 124
329 *Cap xix* Büyünün Armağanı 126
338 *Cap xx* Haçın Yolu 136
344 *Cap xxi* Büyücü 139

399 Sınamalar
481 Sonsöz
482 Ek A: Mandalalar
494 Ek B: Yorumlar
508 Ek C

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Okuma Nüshasına Önsöz

C.G. Jung'un Mirasçıları Derneği'nin *Kırmızı Kitap*'ı yayımlatmak üzere gün yüzüne çıkarma yönündeki unutulmaz kararı almasının üzerinden on yıldan fazla bir süre geçti. Bu çok katmanlı eserin nasıl bir okuyucu kitlesine hitap edeceği noktasında uzun uzun düşünüldü: Psikoloji tarihine ilişkin eserlerin profesyonel okuyucusu mu? Genel okuyucu mu? İmgelerle yönlenebilen görsel algısı güçlü kişiler mi? Kaligrafi tutkunları mı? Güzel kitap koleksiyoncuları mı? Kitabın formatı ve tasarımı neyi ön plana almalıydı? Bu sorulara cevap bulmak kolay değildi. Paha biçilmez orijinalin sırf dış görünüşü bile bir mesaj içeriyor gibiydi. Birçok teklif tartışıldı, birçokları elendi. Nihayet W.W. Norton Yayınevi uygun bir çözüm buldu: elyazmasının orijinal formatında 2009 yılında yayımlanan bir tıpkıbasım. Kitabın parlak satış başarısı, yayımcının haklı olduğunu kanıtladı. Eser kısa sürede dünya çapında ilgi gördü ve dokuz dile çevrildi. Belli ki, eserin farklı yönlerinin hakkını vermekle kalmayıp farklı okuyuculara da hitap etmeyi başarabilen bir baskı tasarlamak mümkün olmuştu. Bu başarının borçlu olunduğu kişilerin listesi hayli kabarık. Fakat iki ismi özellikle belirtmek gerek. Jim Mairs (W.W. Norton Yayınevi) ve Sonu Shamdasani (Filemon Vakfı).

Elinizdeki okuma nüshası, orijinal eserin metnini içeriyor. Bu format, Jung'un içsel gelişiminin yazınsal belgesi üzerinde yoğunlaşmak isteyenler için hazırlandı. Okuyucunun kendi gelişiminde istifade etmesi halinde, Jung'un eserinin amacına hizmet edeceğine şüphe yok.

Ulrich Hoerni
C.G. Jung'un Eserleri Vakfı
Temmuz 2012

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SANA KONUŞTUĞUM YILLAR, bu derûnî hayalleri izlediğim yıllar, hayatımın en önemli dönemleriydi. Diğer her şey buradan yola çıktı. O zamanlar başladı, daha sonraki teferruatın önemi yok. Tüm hayatım, bilinçdışından patlak veren gizemli bir çağlayan gibi, bazen beni yıkabilecek kadar güçlü olan bu akıntıyı anlamaya çalışmakla geçti. Burada elde ettiğim veriler, (işlemeye) sanki bir hayat yetmeyecek kadar derin muhtevalıydı. Sonrası sadece sınıflandırma, bilimsel değerlendirme ve hayata tatbik etme. Fakat tüm anlattıklarımı içeren ilahî (numinous) başlangıç, o tarihlerden kaynaklanır.

C.G. Jung, 1957

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Önsöz

1962 yılından beri C.G. Jung'un *Kırmızı Kitap*'ı geniş çevrelerce bilinmekteydi. Fakat ancak kitabın 2009 yılında yayımlanmasıyla geniş kitlelerin istifadesine sunulmuş oldu. Kitabın yazılış öyküsü Jung'un *Anılar, Düşler, Düşünceler* isimli eserinde anlatılmış ve birçok kitap eleştirisi yazısının konusu olmuştu. Burada sadece kısaca değineceğim.

1913 senesi Jung'un yaşamında bir dönüm noktası olmuştu. "Bilinçdışıyla yüzleşmesi" olarak bilinen kendi üzerinde bir çeşit deney sürecine girdi ve bu deney 1930'a kadar sürdü. Bu deney sırasında "içsel süreçlerinin dibine kadar gitmek," "duygularını imgelere dönüştürmek" ve "yeraltında sürüklenen fantezileri yakalamak" için bir teknik geliştirdi. Bu fantezileri ilk olarak *Kara Kitap*'ına kaydetti. Bu metinleri gözden geçirdi, düşüncelerini ekledi ve *Liber Novus* adını verdiği kırmızı ciltli bir kitaba kaligrafik yazıyla geçirdi, kitapta kendi yaptığı resimlere de yer verdi. Daha sonra bu kitap *Kırmızı Kitap* olarak tanındı.

Jung bu içsel deneyimini karısı ve yakın dostlarına anlattı. 1925'te Zürih'teki Psikoloji Klübü'nde verdiği bir dizi seminerde mesleki ve kişisel gelişimi hakkında bilgi verdi, aynı zamanda kendi geliştirdiği aktif imgeleme metodundan da bahsetti. Bunun dışında Jung oldukça ihtiyatlıydı. Mesela çocuklarına kendi üzerinde yaptığı deneyinden bahsetmedi, onlar da sıra dışı bir şey fark etmediler. Belli ki, olup bitenleri açıklamak Jung için zordu. Çocuklarından birine, kendisi yazı yazarken ya da resim yaparken yanında durmasına izin vermesi de nadiren gerçekleşen bir lütuftu. Bu yüzden, *Kırmızı Kitap* Jung'un ailesinde hep bir esrar perdesi ardında kaldı. 1930'da Jung, kendi üzerindeki deneyi sona erdirdi ve *Kırmızı Kitap*'ı yarım bırakarak rafa kaldırdı. Çalışma odasında şerefli bir köşeye konulmasına rağmen, bu kitabı onlarca yıl ele almadı. Öte yandan, bu çalışma sayesinde kazandığı içgörüler, ar-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

dından gelen eserlerini besledi. 1959 yılında, eski taslağın yardımıyla, *Kırmızı Kitap*'ın metninin transkripsiyonunu ve yarım kalmış bir resmi tamamlamaya çalıştı. Bir son söz yazmaya da başladı ama bilinmeyen bir sebeple hem kaligrafik metin hem de son söz yarım kaldı.

Jung *Kırmızı Kitap*'ı yayımlatmayı ciddi şekilde düşünse de bunun için gerekli adımları atmadı. Bilinçdışıyla karşılaşması neticesinde ortaya çıkan kısa bir metin olan *Septem Sermones ad Mortuos* (*Ölülere Yedi Vaaz*) kitabını 1916'da şahsi basım olarak yayımlattı. Aktif imgeleme tekniğini tarif ettiği 1916 tarihli "The Transcendent Function/Aşkın İşlev" isimli makalesi bile 1958 yılına kadar yayımlanmadı. Jung'un *Kırmızı Kitap*'ı yayımlamamasının birkaç nedeni vardı. Kendisinin de ifade ettiği gibi kitap tamamlanmamıştı. Araştırma alanı olarak simyaya karşı gittikçe artan ilgisi onu meşgul etti. Geriye dönüp baktığında *Kırmızı Kitap*'ta hayalleri anlamaya çalıştığı yoğun çalışmayı, gerekli ama sıkıntılı bir "estetikleştirici ayrıntılara inme" olarak tanımlıyordu. 1957 yılında *Kara Kitap*'ın ve *Kırmızı Kitap*'ın otobiyografik kayıtlar olduğunu ve akademik nitelikte olmadıklarından *Toplu Eserleri*'ne dâhil edilmelerini istemediğini açıkladı. Bir istisna olarak Aniela Jaffé'nin *Anılar, Düşler, Düşünceler* kitabında *Kırmızı Kitap* ve *Kara Kitap*'tan bazı bölümleri alıntılamasına izin verdi, Aniela bu imkândan çok az istifade etmeyi tercih etti.

1961'de Jung hayata veda etti. Yazılı eserleri, C.G. Jung'un Mirasçıları Derneği'ni kuran aile üyelerinin zimmetine geçti. Jung'un yazılı eserlerinin yayın hakları, mirasçılarına bir sorumluluk ve görev yüklüyordu: *Toplu Eserleri*'nin (*Collected Works*) Almanca baskısını yayımlatmaları gerekiyordu. Jung vasiyetinde *Kırmızı Kitap* ve *Kara Kitap*'ın ailesinde kalması yönündeki arzusunu ifade ediyor ama bu konuda daha fazla ayrıntıya yer vermiyordu. *Kırmızı Kitap*'ın *Toplu Eserler*'de yayımlanması öngörülmediğinden Mirasçılar Derneği bunun Jung'un eser hakkındaki nihai arzusu olduğuna ve bunun tamamıyla kişisel bir mesele olduğuna ikna oldu. Mirasçılar Derneği Jung'un yayımlanmamış yazılarını bir hazine gibi muhafaza etti; gelecekte yayımlanmaları söz konusu edilmedi. *Kırmızı Kitap* yirmi yıldan uzun bir süre Jung'un çalışma odasında bekledi, babasının evini miras olarak devralan Franz Jung'un muhafazasına emanet edildi.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

1983'te Mirasçılar Derneği, yeri doldurulamaz bir eser olduğunu bildikleri *Kırmızı Kitap*'ı bir kiralık kasaya yerleştirdiler. 1984'te derneğin yeni atanan yönetim kurulu ailenin kullanımı için beş fotokopi yaptırdı. Jung'un aile üyeleri ilk defa kitaba yakından bakma fırsatı buldu. Bu ihtiyatlı tutumun faydası görüldü. *Kırmızı Kitap*'ın yıpranmadan günümüze gelmesinin sebeplerinden biri de kapağının yıllar boyunca nadiren açılması olmuştur.

1990'dan sonra Almanca *Toplu Eserler*'in -eserlerin bir seçkisi- yayıma hazırlanması tamamlanmak üzereyken, yönetim kurulu yayımlanmamış halihazırdaki bütün materyali ileride basılmak üzere değerlendirmeye başladı. 1994'te Mirasçılar Derneği arşiv ve editoryayla ilgili meselelerin sorumluluğunu bana verdiği için bu görevi ben üstlendim. Bu esnada *Kırmızı Kitap*'a ait hatırı sayılır miktarda taslak ve varyasyonlar olduğu ortaya çıktı. Böylelikle kaligrafik metnin eksik kısmının mevcut olduğu *Yedi Vaaz*'ı içeren taslağın devamında "Scrutinies/İncelemeler" başlığını taşıyan bir müsvedde olduğunu gördük. Fakat bu hayli büyük materyalin yayımlanıp yayımlanmayacağı yahut nasıl yayımlanacağı açık uçlu bir soru olarak kaldı. İlk bakışta üslup ve içeriğin Jung'un diğer eserleri ile pek az ortak noktası vardı. Çoğu yeri tam olarak anlaşılmıyordu ve 1990'ların ortalarında bu noktalarda ilk ağızdan bilgi verebilecek kimse kalmamıştı.

Öte yandan, Jung'un yaşadığı dönemden beri psikoloji tarihi önem kazanmış ve yeni bir yaklaşım sunması mümkün olmuştu. Başka projeler üzerinde çalışırken Sonu Shamdasani ile temasa geçtim. Yoğun geçen sohbetlerde gerek genel olarak gerekse *Kırmızı Kitap*'a ilişkin olarak Jung'un yeni eserlerinin yayımlanma ihtimali üzerine konuştuk. Kitap, yirmi birinci yüzyıl okuyucusunun aşina olmadığı bir bağlamda yazılmıştı. Fakat bir psikoloji tarihi uzmanı, modern okuyucuya bu kitabı tarihî bir belge olarak sunabilirdi. İlk kaynakların yardımıyla kitabı, ortaya çıktığı kültürel bağlamda konumlandırabilirdi; bilim tarihi içinde kitaba bir yer verebilir, Jung'un yaşamı ve eserleriyle ilişkilendirebilirdi. 1999'da Sonu Shamdasani bu temel ilkeleri gözeterek bir yayım teklifi yazdı. Bu teklife dayanarak Mirasçılar Derneği 2000 yılının baharında -öncesinde etraflıca tartışarak- *Kırmızı Kitap*'ı yayımcıların tekliflerine açmaya karar verdi ve editörlük görevini Sonu Shamdasani'ye verdi.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Bana defalarca *Kırmızı Kitap*'ın bunca yıldan sonra neden yayımlandığı soruluyor. Yeni anladığımız bazı noktalar büyük rol oynadı: Jung -görünenin aksine- *Kırmızı Kitap*'ı bir sır gibi saklamıyordu. Birçok yerde metinde "sevgili dostlar" ifadesi geçiyor, yani metin bir okuyucu kitlesine hitap ediyor. Gerçekten de Jung, yakın arkadaşlarına transkripsiyonun kopyalarını vermiş ve bunun üzerinde onlarla fikir alışverişinde bulunmuştu. Jung, kitabın yaymlanması fikrine karşı çıkmadı, meseleyi açık uçlu bıraktı. Ayrıca bizzat kendisi daha sonra yazdığı eserlerin malzemesini, bilinçdışıyla karşılaşmasından temin ettiğini ifade etmiştir. Bu karşılaşmanın bir kaydı olan *Kırmızı Kitap* da kişisel düzeyde kalmayıp Jung'un eserlerinin merkezine yerleşmektedir. Bu durumun alaşılması Jung'un torunlarının neslinin meseleye yeni bir bakış açısından bakmasını mümkün kıldı. Karar alma süreci uzun sürdü. Örnek parçalar, kavram ve veriler duygusal açıdan yüklü bir meseleye, daha rasyonel bakmalarına yardımcı oldu. Sonunda, Mirasçılar Deneği *Kırmızı Kitap*'ın yayımlanabileceği yönünde demokratik bir karar aldı. Bu karardan elinizdeki kitaba gelene kadar geçen zaman, uzun bir seyahat gibiydi. Sonuç ise etkileyici. Becerilerini ve enerjilerini ortak bir amaç etrafında toplayan çok sayıda insanın işbirliği olmasaydı bu kitap yayımlanamazdı.

Jung'un mirasçıları adına, katkıda bulunan herkese içtenlikle teşekkür ediyorum.

Nisan 2009
Ulrich Hoerni
C.G. Jung'un Eserleri Vakfı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Teşekkür

Kırmızı Kitap bir noktada belli bir formatta kamuoyuna sunulacaktı. Mevcut tarihî edisyonun yayımlanmasına katkıda bulunan birçok kişi oldu.

2008'de lağvedilen bir önceki C.G. Jung'un Mirasçıları Derneği, 2000 yılının baharında yoğun tartışmaların arıdından kitabı yayım tekliflerine açmaya karar verdi. Mirasçılar Deneği'nin eski başkanı ve idarecisi, derneğin günümüzdeki devamı niteliğindeki C.G. Jung'un Eserleri Vakfı'nın ise şimdiki başkan yardımcısı olan Ulrich Hoerni, bir icra komitesinin desteğiyle projeyi planladı. 2000-2004 yılları arasındaki başkan Wolfgang Baumann, 2000 yılı sonbaharında yayım sürecinin başlamasını mümkün kılan anlaşmayı imzaladı ve Mirasçılar Derneği'nin masrafların büyük bölümünü üstlenmesini sağladı. C.G. Jung'un Eserleri Vakfı aşağıdaki kişilere teşekkür eder: Zürih'te yayımcı Heinrich Zweifel'e teknik meselelerin planlanma aşamasında; İsviçre Federal Teknoloji Enstitüsü Donald Cooper Fonu'na hatırı sayılır bir bağışta bulunduğu için; Rolf Auf der Maur'a hukuki tavsiyeleri ve sözleşmenin hazırlanmasındaki yardımları için; Leo La Rosa ve Peter Fritz'e sözleşme görüşmeleri için.

2003 yılının kritik bir anında, editöryel çalışma Bogette Vakfı ve anonim bir bağış sahibi tarafından desteklendi. Jung'un yayımlanmamış eserlerini gün yüzüne çıkarmak amacıyla fon toplamak için kurulan Filemon Vakfı, editöryel çalışmayı destekledi. Stephen Martin'e teşekkür borçluyum. Kusurları olsa da çeviri ve metin Filemon Vakfı yönetim kurulunun desteği olmadan bu düzeye gelemezdi: Tom Charlesworth, Gilda Frantz, Nancy Furlotti, Judith Harris, James Hollis, Stephen Martin ve Eugene Taylor. Filemon Vakfı bağışçılarının desteğine teşekkür etmek ister, özellikle MSST Vakfı'na. Carolyn

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Grant Fay, Judith Harris ve Tony Woolfso'a; çeviri için Nancy Furlotti ve Laurence de Rosen'e.

Bu projede çalışmam Maggie Baron ve Ximena Roelli de Angulo'nun birçok sıkıntılara rağmen desteği olmasaydı mümkün olmazdı. Jung'un eserlerinin entelektüel tarihi üzerine araştırmalarım 1993-1998 yılları arasında Wellcome Trust, 1999'da Institut für Grenzgebiete der Psychologie, 1998-2001 yılları arasında Solon Vakfı sponsorluğunda devam etti. Proje süresince University College Londondaki (eskiden Wellcome Institut for the History of Medicine olan) the Wellcome Trust Center for the History of Medicine, araştırmalarım için ideal ortam oldu. Gizlilik anlaşmaları, arkadaşlarım ve meslektaşlarımla çalışmalarım hakkında konuşmama izin vermiyordu. Son on üç yıl boyunca buna katlandıkları için hepsine teşekkür ediyorum.

2000 yılının sonlarıyla 2003'ün başı arası C.G. Jung'un Mirasçıları Derneği projenin başındaki editöryel çalışmayı destekledi. Ulrich Hoerni'yle araştırmanın çeşitli kısımlarında beraber çalıştık ve kendisi kaligrafik cildin doğru transkripsiyonunu yaptı. Susanne Hoerni *Kara Kitaplar*'ın transkripsiyonunu yaptı. 1999, 2001 ve 2003'te Helene Hoerni Jung (1999, 2001) ile Andreas ve Vreni Jung'un (2003) ev sahipliğinde Jung ailesine sunumlar yapıldı. Peter Jung editöryel çalışmanın ilk aşamaları boyunca ve yayımlanma sürecine ilişkin olarak danışmanlıkta bulundu. Andreas ve Vreni Jung, Jung'un kütüphanesindeki kaynak kitaplara başvurmak için sayısız ziyarette bize yardımcı oldular ve Andreas Jung, aile arşivlerinden çok değerli bilgiler temin etti.

Bu kitap Larry Vigon'un günümüzdeki *Liber Novus, Dream* tıpkıbasımından sorumlu olan Norton Yayınevi'nden Jim Mairs ile beni buluşturan Nancy Furlotti ve Larry ve Sandra Vigon sayesinde yayımlandı. Kitabın Jim Mairs'den daha iyi bir editörü olamazdı. Kitabın tasarımı ve mizanpajının gerektirdiği sayısız ayrıntı ve incelikler Eric Baker, Larry Vigon ve Amy Wu tarafından maharetle gerçekleştirildi. Carol Rose büyük bir dikkatle ve usanmak nedir bilmeden metni kontrol edip düzeltti. Austin O'Driscoll süreç boyunca yardımcı oldu. Okuma nüshası için Laura Lindgren son derece estetik duran bir mizanpaj tasarladı ve birçok düzeltmeler yaptı. Ka-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ligrafik yazılar Digital Fusion'dan Hugh Milstein ve John Supra tarafından tarandı. (Sonar ile odaklanarak) eski ve yeninin müthiş bir kaynaşımı ile ortaya koydukları eser, Jung'un kaligrafisindeki özen ve titizlikle örtüştü. Dennis Savini tarama işlemi için fotoğraf stüdyosunu tahsis etti. Mondadori Printing'deki Nancy Freeman, Sergio Brunelli ve meslektaşları eserin teknik olarak en yüksek standartlarda basılması için gereken özeni gösterdiler.

2006'dan itibaren çeviri için Mark Kyburz ve John Peck ile beraber çalıştım -çeviri sanatında ayrıcalıklı bir deneyim süreci oldu. Telefonda düzenli olarak gerçekleştirdiğimiz konferans bağlantıları metni mikroskopik düzeyde tartışabilme şansını sağladı ve yaptığımız espriler, sürekli derinliklerin ruhuna dalmanın uyandırdığı gevşeme ihtiyacını karşıladı. Çevirmenlerin, editöryel çalışmanın ileriki aşamalarındaki katkılarının hakkı ödenemez. John Peck, metinde benim yakalayamadığım bazı önemli imaları tespit etti.

Ximena Roelli de Angulo, Helene Hoerni Jung, Pierre Keller ve merhum Leonhard Schegel, Jung'un yakın çevresindeki figürler ve genel atmosfere ilişkin olarak çok önemli hatıralar anlattı. Leonhard Schlegel Dada akımı ve bu dönemde sanat ve psikolojinin çakışma noktalarının içyüzünün anlaşılmasını sağlayan kritik paylaşımlarda bulundu.

Erik Hornung eski Mısır referanslarına ilişkin danışmanlık hizmeti verdi. Felix Walder 155 numaralı görselin dijital yakın çekiminde yardımcı oldu. Ulrich Hoerni küçük elyazılarını deşifre etti ve Guy Attewell Arapça yazıları tespit etti. Ulrich Hoerni Mitra ayinlerine ilişkin referanslar temin etti (bkz. EK C, dipnot 1). David Oswald Jung'un "Büyücü" başlıklı bölümdeki 314. dipnotta yaptığı göndermeye ilişkin olarak Mutus Liber'e işaret etti. Thomas Feitknecht J.B Lang belgelerine dikkatimi çekerek bu konuda yardımcı oldu. Stephen Martin Jung'un J.B. Lang'a yazdığı mektupları düzenledi. Paul Bishop, Wendy Doniger ve Rachel McDermott sorulara cevap verdiler.

Ernst Falzeder'e s. 41'de yer alan 145. dipnottaki referansı ve Stockmayer'in Jung'a yazdığı mektupların transkriptini yaptığı ve Almanca baskının giriş bülümü ile dipnotlarının çevirisinde yaptığı düzeltmeler için teşekkür ederim.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

C.G. Jung'un Eserleri Vakfı'na, Paul and Peter Fritz Telif Hakları Ajansı'na Jung'un yayımlanmamış müsvedde ve yazışmalarından alıntı yapmama izin verdikleri için ve Ximena Roelli de Angulo'ya, Cary Baynes'in mektup ve günlüklerinden alıntı yapmama izin verdiği için teşekkür ederim.

Metin, giriş bölümü ve materyalin ortaya konulmasındaki her türlü sorumluluk bana aittir. 103. sayfadaki (dipnot 29) eşek gibi, sırtımdaki bu yükü nihayet bıraktığım için memnunum.

Sonu Shamdasani

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Liber Novus
C. G. Jung'un "Kırmızı Kitabı"[1]

SONU SHAMDASANI

C. G. Jung, modern Batı düşüncesinin önemli figürlerinden biri olarak görülür ve çalışmaları bugün de tartışmalara konu olmaktadır. Jung modern psikoloji, psikoterapi ve psikiyatrinin yanı sıra onun geleneği doğrultusunda çalışan çok sayıda uluslararası analitik psikoloğun şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bununla birlikte, mesleki çevreler dışında daha da geniş bir etkisi olmuştur: Jung ve Freud denince çoğu kişinin aklına psikolojinin yanı sıra düşüncelerinin sanat, beşerî bilimler, film ve popüler kültür dünyası üzerindeki geniş etkileri gelir. Jung aynı zamanda New Age hareketinin de öncüleri arasında görülür. Öte yandan, üzerinde on altı yıldan uzun bir süre çalıştığı ve tüm eserleri içinde öne çıkan bir kitabın yeni basılmış olması insanı hayrete düşürüyor.

Jung'un kaleminden çıkan *Kırmızı Kitap* -ya da *Liber Novus* [Yeni Kitap]- gibi yirminci yüzyılın toplumsal ve entelektüel geçmişi üzerinde halihazırda bu denli geniş çaplı etkiler yaratmış olan *yayımlanmamış* eserlerin sayısı çok da fazla olamaz. Jung'un sonraki eserlerinin çekirdeğini içerdiğini söylediği bu çalışma uzun bir süredir bu eserlerin özünü kavramanın anahtarı olarak kabul ediliyor. Gel gör ki bu çalışma birkaç kişinin kısaca göz atması dışında kapsamlıca araştırılmamış.

1. Burada yazdıklarım, bazen doğrudan, Jung'un psikolojisini yorumladığım *Jung and the Making of Modern Psychology: The Dream of a Science*'e dayanıyor (Cambridge, Cambridge University Press, 2003). Jung bu çalışmasını hem *Liber Novus* hem de yaygın olarak tanındığı adıyla *Kırmızı Kitap* olarak anıyordu. Asıl başlığın *Liber Novus* olduğu yönündeki göstergelere dayanarak tutarlılık adına, bu kitapta birinci seçeneği kullanacağım. Bu konular *C. G. Jung: A Biography in Books* (New York: W. W. Norton, 2012) adlı kitabımda daha detaylı olarak ele alınmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kültürel An

Yirminci yüzyılın ilk birkaç on yılı edebiyat, psikoloji ve görsel sanatlarda çok sayıda deneysel girişime sahne oldu. Yazarlar içsel deneyimlerin bütün kapsamını -düşleri, önsezileri ve fantezileri- keşfedip betimlemek amacıyla sınırlı geleneksel temsil araçlarını aşmaya çalışıyordu. Romanda eski biçimlerden yararlanılırken yeni biçimler üzerine deneyler gerçekleştiriliyordu. Sürrealistlerin otomatik yazılarından Gustav Meyrink'in gotik fantezilerine, yazarlar benzer keşiflere çıkmış olan psikologların araştırmalarına çok yaklaştılar, hatta kesişmeler oldu. Ressamlar ve yazarlar resimleme ve tipografinin yeni biçimlerini, metin ve imgenin yeni biçimlenimlerini denemek için işbirliği yaptılar. Felsefi psikolojinin sınırlarını aşmaya çalışan psikologlar ressam ve yazarlarla aynı bölgelerde keşiflere çıkmıştı. Henüz edebiyat, sanat ve psikoloji arasında kesin sınırlar çizilmemişti; yazarlar ve ressamlar ile psikologlar karşılıklı alışveriş içindeydi. Alfred Binet ve Charles Richet gibi önemli psikologların genellikle takma ad altında kaleme aldığı kurgusal ve dramatik eserlerin konuları "bilimsel" çalışmalarını yansıtıyordu.[2] Psikofizik ve deneysel psikolojinin kurucularından Gustav Fechner bitkilerin ve yeryüzünün ruhsal yaşamından mavi melek olarak söz ediyordu.[3] Bu arada André Breton ve Philippe Soupault gibi ressamlar Frederick Myers, Théodore Flournoy ve Pierre, Janet gibi psikologların abnormal psikoloji çalışmalarını ve psişik araştırmalarını titizlikle okuyor ve bunlardan yararlanıyordu. W. B. Yeats *A Vision*'da şiirsel bir psiko-kozmos yaratmak için tinsel bir otomatik yazma biçimi kullanmıştı.[4] Her tarafta, tinsel ve kültürel bir yenilenme için içsel deneyimin gerçeklerini betimlemenin yeni biçimlerini bulma arayışı vardı. Hugo Bal Berlin'de şunları şöyle yazmıştı:

> 1913'te dünya ve toplumun görünümü şöyleydi: Hayat bütünüyle kuşatılmış ve zincirlenmiş. Bir çeşit ekonomik kadercilik hâkim; her bir bire-

2. *bkz.* Jacqueline Carroy, *Les personnalités multiples et doubles: entre science et fiction*, (Paris, PUF, 1993).
3. *bkz.* Gustav Theodor Fechner, *The Religion of a Scientist*, ed. & çev. Walter Lowrie, (New York, Pantheon, 1946).
4. *bkz.* Jean Starobinski, "Freud, Breton, Myers," *L'oeuil vivante II: La relation critique*, (Paris, Gallimard, 1970) ve W. B. Yeats, *A Vision*, (Londra, Werner Laurie, 1925). Yeats'in kitabı Jung'da da vardı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ye istese de istemese de belirli bir rol biçilmiş ve bu rolle birlikte çıkarları ve karakteri atanmış. Kilise önemsiz bir "kefaret fabrikası," edebiyat ise bir emniyet subabı olarak görülüyor... Sürekli karşımıza çıkan en önemli soru şu: Bir yerlerde bu duruma bir son verebilecek kadar büyük bir güç var mı? Eğer yoksa, insan bu durumdan nasıl kurtulabilir?[5]

İşte bu kültürel kriz içerisinde kapsamlı bir öz-deney sürecine girişmeyi düşünmüş ve bu da edebi biçimde bir psikoloji çalışması olan *Liber Novus*'u doğurmuştu. Bugün psikoloji ile edebiyat arasındaki ayrımın diğer tarafında duruyoruz. *Liber Novus*'u bugün düşünürken onu ancak bu ayrımların kesin bir şekilde oluşturulmasından önce ortaya çıkabilecek bir çalışma olarak ele almamız gerekiyor. Bu eserin incelenmesi bu ayrımın nasıl ortaya çıktığını anlamamıza yardım ediyor. Yine de ilk önce şu soruya dönelim:

C. G. Jung kimdi?

Jung 1875 yılında Constance Gölü'ndeki Kesswil'de doğdu. Altı aylıkken ailesi Rhine Falls yakınlarındaki Laufen'e taşındı. Kendinden küçük bir kız kardeşi vardı. Babası İsviçre Reform Kilisesi'ne bağlı bir papazdı. Jung yaşamının sonlarına doğru anılarını "Hayatımın İlk Deneyimlerinden" başlığı altında kaleme aldı. Bu daha sonra fazlaca düzeltmeye uğrayan *Anılar, Düşler, Düşünceler*'e dahil edildi.[6] Jung bu hatıratta meslek olarak psikolojiyi seçmesine yol açan önemli olayları anlatmıştı. Çocukluk dönemindeki önemli düşlerine, görümlerine ve fantezilerine odaklanan bu kitap *Liber Novus*'un öncüsü olarak görülebilir. İlk düşünde kendini yerde, sınırları taşlarla çizilmiş bir deliğin olduğu bir çayırda bulmuştu. Gördüğü merdivenlerden aşağı iner ve kendini bir odacıkta bulur. Burada altın bir taht ile tepesinde bir göz olan ve canlı kanlı bir ağaç gövdesine benzeyen bir şey görür. Daha sonra bunun bir "insan yiyici" olduğunu söyleyen annesinin sesini duyar. Ama ne demek iste-

5. Hugo Ball, *Flight out of Time: A Dada Diary*, Ed. John Elderfield, çev. A. Raimes, (Berkeley, University of California Press, 1996), s. 1.

6. Bunun yanlış bir şekilde Jung'un özyaşamöyküsü olarak görülmeye başlaması üzerine, *bkz.* Jung Stripped Bare by his Biographers, Even, (Londra, Karnac, 2004), Böl. 1, 'How to catch the bird:' Jung and his first biographers." Ayrıca *bkz.* Alan Elms, "The auntification of Jung," *Uncovering Lives: The Uneasy Alliance of Biography and Psychology*, (New York, Oxford University Press, 1994).

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

diğinden emin olamaz. Bunun gerçekten çocukları yiyen bir figür mü yoksa İsa'nın ta kendisi olduğunu mu söylemiştir? Bu da İsa'yı algılayışını derinden etkileyecektir. Yıllar sonra bu figürün bir penis, daha sonra ise töresel bir fallus, bu yerin de yeraltındaki bir tapınak olduğunu anlayacaktır. Bu düşü "yeryüzünün sırlarına" girişi olarak görür.[7]

Jung çocukluğunda bir dizi görsel halüsinasyon da yaşamıştır. Ayrıca, istemli olarak imgeler yaratmak gibi bir yeteneği de vardı. 1935 yılında verdiği bir seminerde büyükbabasını merdivenlerden inerken "görene" dek ancak bir çocuğun gözüyle baktığı anneannesinin bir portresini ammsamıştır.[8]

On iki yaşındayken, güneşli bir gün Basel'deki Münsterplatz Meydanı'ndan geçtiği sırada katedralin yenilenen kiremitleri üzerinde parıldayan güneş hayranlıkla çatıya bakan gözlerini kamaştırır. Daha sonra korkunç, günahkâr bir düşüncenin yaklaştığını hisseder ve bu düşünceyi zihninden uzaklaştırır. Birkaç gün boyunca büyük bir acı çeker. En sonunda Adem ve Havva'dan günah işlemelerini istemesi gibi onun da bunları düşünmesini isteyenin Tanrı'nın kendisi olduğuna karar verip bu düşünce üzerinde durur ve tahtının üzerinde oturan Tanrı'nın mutlak gücüyle katedralin üzerine pislediğini, yeni çatısını parçalayıp katedrali yerle bir ettiğini görür. Böylece Jung daha önce hiç yaşamadığı bir mutluluk ve rahatlama hisseder. Bunun "doğrudan İncil'in ve Kilise'nin üzerinde olan her şeye kadir, yaşayan Tanrı"[9] deneyimi olduğunu hisseder. Tanrı'nın karşısında tek başına olduğunu ve gerçek sorumluluğunun işte o zaman başladığını anlar. Babasının yoksun olduğu şeyin, Kilise'nin ve İncil'in dışındaki bu yaşayan Tanrı'yı dolaysız ve doğrudan hissetme deneyimi olduğunu fark eder.

Bu seçilme duygusu ilk Komünyonu sırasında Kilise konusunda bir hayal kırıklığı daha yaşamasına neden olur. Ona bunun büyük bir deneyim olacağı söylenmiştir. Oysa hiçbir şey olmaz. Şu sonuca varır:

> "Benim için bu, dinin olmaması ve Tanrı'nın yokluğuydu. Kilise artık gidebileceğim bir yer değildi. Orada benim için artık hayat değil, ölüm vardı."[10]

7. *Anılar*, s. 30
8. "Temel psikoloji kavramları," *TE 18*, § 397.
9. *Anılar*, s. 46
10. *a.g.e.* s. 61.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Jung'un doymamacasına okuması da bu dönemde başladı ve özellikle Goethe'nin Faust'undan etkilendi. Goethe'nin Mefisto biçiminde sunduğu şeytanı ciddiye alması onu çok etkilemişti. Felsefede de kötülüğün varlığını kabul eden ve dünyada yaşanan acıları ve sefaleti dile getiren Schopenhauer'den etkilenmişti.

Ayrıca, iki ayrı yüzyılda yaşadığını duyumsayan Jung sekizinci yüzyıla dair güçlü bir nostalji hissediyordu. Bu ikilik duygusu 1 numara ve 2 numara olarak adlandırdığı iki farklı kişilik biçimini almıştı. 1 numara Basel'de yaşayan, okula giden ve romanlar okuyan bir çocuktu. 2 numara ise kendini doğa ve kozmosla bütünleşmiş hissettiği yalnız anlarında dinsel düşüncelere dalıyordu. O "Tanrı'nın dünyasında" yaşıyordu. Bu kişiliği neredeyse gerçeklik derecesinde hissediyordu. 1 numaralı kişilik 2 numaları kişiliğin melankoli ve yalıtılmışlık duygusundan kurtulmak istiyordu. 2 numaralı kişilik geldiğinde uzun zaman önce ölmüş ama sonsuz varlığı süren bir ruh odaya girmiş gibi oluyordu. 2 numaranın ayırt edilebilir bir karakteri yoktu. Tarihle, özellikle de Orta Çağ ile bağlantısı vardı. 2 numara için 1 numara başarısızlıkları ve acemilikleri ile katlanmak zorunda olduğu birisinden ibaretti. Bu etkileşim Jung'un hayatı boyunca devam etti. Jung'a göre herkes böyleydi; bir parçamız şu anda yaşarken diğer parçamız eski çağlara bağlıydı.

Bir meslek seçme zamanı geldiğinde iki kişilik arasındaki çatışma şiddetlendi. 1 numara bilim üzerine, 2 numara ise insan bilimleri üzerine çalışmak istiyordu. Bu sırada Jung iki önemli düş gördü. Birinci düşünde Rhine'da karanlık bir ormanda yürüyordu. Bir höyüğe denk gelince kazmaya başlamış ve en sonunda tarih öncesi çağlarda yaşamış hayvanların kalıntılarını bulmuştu. Bu düş doğa hakkında daha çok şey öğrenme isteğini uyandırmıştı. İkinci düşünde derelerin aktığı bir ormandaydı. Yoğun çalılıklarla çevrelenmiş yuvarlak bir havuza denk gelmişti. Havuzda çok güzel bir canlı, büyük bir ışınlı görmüştü. Bu düşlerden sonra bilimde karar kılacaktı. Hayatını nasıl kazanacağı sorusunun yanıtı olarak tıp okumaya karar verdi. Daha sonra bir düş daha gördü. Sislerle çevrili bilinmeyen bir yerde rüzgâra karşı ağır ağır ilerliyordu. Küçük bir ışığın sönmemesi için uğraşıyordu. Yakınında tehditkâr, büyük ve karanlık bir figür görmüştü. Uyandığında bu figürün ışıktan kaynaklanan gölge olduğunu anladı. Bu düşte 1 numaranın

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ışığı taşıyan kendisi olduğunu, 2 numaranın da bir gölge gibi onu takip ettiğini düşündü. Bunu da yola 1 numara ile devam etmesi, ardına dönüp 2 numaranın dünyasına bakmaması için bir işaret olarak kabul etti.

Üniversite yıllarında bu kişilikler arasındaki etkileşim devam etti. Jung tıp derslerinin yanı sıra farklı konularda da yoğun bir okuma programı uyguluyordu. Özellikle Nietzsche, Schopenhauer, Swedenborg'un[11] ve tinsel konular üzerine yazanların kitaplarını okuyordu. *Böyle Buyurdu Zerdüşt*, onun üzerinde büyük bir etki yaratmıştı. Kendi 2 numaralı kişiliğinin Zerdüşt'ün karşılığı olduğunu hissetmişti ve 2 numaranın da onun kadar marazi olmasından korkuyordu.[12] Zofingia topluluğu adında bir öğrenci tartışma grubuna katılmıştı ve bu konularda sunumlar yapmıştı. Özellikle tinselcilik konusuyla ilgileniyordu ve tinselcilerin doğaüstü konuları incelemek ve ruhun ölümsüzlüğünü kanıtlamak için bilimsel araçları kullanmaya çalıştığını düşünüyordu.

On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısı modern tinselciliğin doğuşuna ve Avrupa ile Amerika'da yayılmasına sahne oldu. Tinsellik yoluyla -trans konuşmalar, glossolali, otomatik yazma ve kristal görüm fenomenleri ile birlikte- transların işlenmesi yaygınlaştı. Tinsellik fenomeni Crookes, Zollner ve Wallace gibi önde gelen bilim insanlarının ilgisini çekmişti. Freud, Ferenczi, Bleuler, James, Myers, Janet, Bergson, Stanley Hall, Schrenck-Notzing, Moll, Dessoir, Richet ve Flournoy gibi psikologlar da konuyla ilgileniyordu.

Jung ve okul arkadaşları Basel'deki üniversite yıllarında seanslara katılmışlardı. 1896 yılında, görünüşe göre medyumluk yeteneği olan kuzeni Hélène Preiswerk ile uzun bir seanslar serisi düzenlemişlerdi. Jung kuzeninin translar sırasında farklı kişiliklere büründüğünü ve

11. Emmanuel Swedenborg (1688-1772) İsviçreli bir bilim insanı ve Hristiyan gizemciydi. 1743 yılında dinsel bir buhran yaşamış ve bunu Düşler Defteri'nde anlatmıştı. 1745 yılında İsa'nın ona göründüğünü savunmuştur. Daha sonra da yaşamını cennette ve cehennemde gördüklerini ve meleklerden duyduklarını düşünmeye ve İncil'in içsel ve simgesel anlamını yorumlamaya adamıştı. Swedenborg'a göre İncil'in anlamı iki düzeyden oluşuyordu; fiziksel, düz anlamı ve bir de içsel, tinsel anlam. Bunlar birbirlerine karşılıklı olarak bağlıydı. Yeni tinsel çağı temsil edecek "yeni kilisenin" kurulması gerektiğini savunuyordu. Swedenborg'a göre insan doğasının parçası olan kötülükler doğumla birlikte anne babadan ediniliyordu ve bunlar tinsel insanın karşıtıydı. İnsanın gayesi cennetti ve tinsel bir yeniden oluşum ve yeniden doğum yaşanmadığı sürece bu hedefe ulaşılamazdı. Bunun yolu da yardımseverlik ve inançtı. *bkz.* Eugene Taylor "Jung on Swedenborg, redivivus," *Jung History*, 2, 2, 2007, s. 27-31.

12. *Anılar*, s. 123.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

onun da telkin yoluyla bu kişilikleri çağırabildiğim fark etmişti. Ölmüş akrabaları beliriyor ve kuzeni baştan aşağı onlara dönüşüyordu. Geçmiş tecessüdlerinin [enkarnasyon] öykülerini anlatıyor, mandala'da betimlenen mistik bir kozmolojiyi dile getiriyordu.[13] Bu tinsel esinler kuzenini fiziksel görünümleri taklit etmeye çalışırken yakalamalarına dek devam etti ve bu olaydan sonra seanslara son verdiler.

1899'da Richard von Krafft-Ebing'in *Psikiyatri Ders Kitabı*'nı okuyan Jung, iki kişiliğinin ilgi alanlarını içinde bir arada barındıran psikiyatrinin ona uygun meslek olduğunu gördü. Bu da bir anlamda doğal bilim çerçevesine geçişi oldu. Tıp eğitiminden sonra 1900 yılının sonlarına doğru Burghölzli Hastanesi'nde asistan hekim oldu. Eugen Bleuler'in yönetimindeki Burghölzli, ilerici bir üniversite kliniğiydi. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında birçok kişi yeni bilimsel psikolojinin temellerini atmaya çalışıyordu. Bilimsel yöntemleri kullanarak psikolojinin bilimselleştirilmesi yoluyla insan anlayışının tüm eski biçimlerinde bir devrim yaşanacağı düşünülüyordu. Yeni psikolojinin bilimsel devrimin tamamlanmasını vaat ettiği müjdeleniyordu. Bleuler ve ondan önce gelen Auguste Forel sayesinde Burghölzli'de psikoloji araştırmaları ve hipnozun önemli bir rolü olmuştu.

Jung tıp doktorası tezinde tinsel fenomenlerin psikojenezine odaklanmış, bunun için kuzeni Hélène Preiswerk'le[14] yaptıkları seansları çözümlemişti. Kuzenini ele alırken ilk başta tinsel dışavurumlarının gerçek olma olasılığı ile ilgilenmiş, bu arada Frederic Myers, William James ve özellikle Théodore Flournoy'un çalışmalarını incelemişti. Flournoy 1899 yılının sonunda adını Hélène Smith olarak verdiği bir medyum üzerine çalışmalarını yayımlamış ve kitabı büyük bir okur kitlesinin ilgisini çekmişti.[15] Flournoy'un çalışmasındaki yenilik bu vakaya bütünüyle psikolojik açıdan yaklaşması ve bunu subliminal bilinç çalışmalarını aydınlatmak için bir araç olarak kullanmasıydı. Flournoy, Frederick Myers ve William James'in çalışmaları kritik bir

13. *bkz.* TE 1, § 66, şekil 2.

14. *Zur Psychologie und Pathologie sogennanter okkulter Phänomene: Eine psychiatrische Studie,* (TE 1).

15. Théodore Flournoy, *From India to the Planet Mars: A Case of Multiple Personality with Imaginary Languages*, ed. Sonu Shamdasani, çev. D. Vermilye, (Princeton, Princeton University Press, 1900/1994).

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

değişimin önünü açmıştı. Bu araştırmacılara göre söz konusu deneyimlerin, sözde tinsel deneyimlerin geçerliliğinden bağımsız olarak, bilinçaltının, dolayısıyla da bir bütün olarak insan psikolojisinin daha iyi kavranmasını sağlamıştı. Böylece medyumlar yeni psikolojinin önemli konularından biri olacaktı. Bu değişimle birlikte medyumların kullandığı kendiliğinden yazma, trans konuşmaları ve kristal görüm gibi yöntemler psikologlar tarafından da kullanılmaya başladı ve önemli deneysel araştırma gereçleri haline geldi.[16] Pierre Janet ve Morton Prince kendiliğinden yazma ve kristal görünümü psikoterapide gizli anıları ve bilinçaltı sabit düşünceleri ortaya çıkarma yöntemleri olarak kullandı. Kendiliğinden yazma alt-kişilikleri ortaya çıkarmış, bunlarla diyaloga girilebilmesini sağlamıştı. Janet ve Prince'e göre bu tip uygulamaların aracı kişiliği yeniden bütünleştirmekti.

Jung, Flournoy'un kitabından o kadar etkilenmişti ki Almancaya çevirmeyi önerdi ama Flournoy'un zaten bir tercümanı vardı. Bu çalışmaların Jung'un vakaya bütünüyle psikolojik bir açıdan yaklaştığı tezi üzerindeki etkisi çok açık. Jung'un çalışması hem konusu hem de Hélène'in tinsel hikâyeler psikojenezinin yorumlanması bakımından yakın bir şekilde Flournoy'un Hindistan'dan *Mars Gezegenine* adlı çalışmasını model almıştı. Jung'un tezi aynı zamanda otomatik yazmayı bir psikolojik inceleme yöntemi olarak kullandığını gösteriyor.

1902 yılında eşi ve beş çocuğunun annesi olacak Emma Rauschenbach'la nişanlandı. Jung bu zamana dek bir günlük tutmuştu. Günlüğündeki son yazılardan olan Mayıs 1902 tarihli notta şöyle yazmıştı: "Artık kendimle yalnız değilim, korkutucu-güzel yalnızlık duygusunu ancak yapay olarak anılarımda çağırabiliyorum. Bu da sevginin karanlık yüzü."[17] Jung için evliliğinin anlamı alıştığı yalnızlığından uzaklaşmasıydı.

Jung gençliğinde Basel'deki sanat müzesini sık ziyaret etmiş ve Hollandalı ressamların yanı sıra özellikle Holbein ve Böcklin'in eserlerinden etkilenmişti.[18] Eğitim yıllarının sonlarına doğru bir yıl kadar

16. Pierre Janet, *Névroses et idées fixes*, (Paris, Alcan, 1898); Morton Prince, *Clinical and Experimental Studies in Personality*, (Cambridge, Mass, Sci-Art, 1929). *bkz.* "Automatic writing and the discovery of the unconscious," *Spring: Journal of Archetype and Culture*, 54, 1993, s. 100-131.

17. *Kara Kitap* 2, s. 1. (*JAA*; Tüm *Kara Kitaplar* Jung Aile Arşivlerinde bulunmaktadır).

18. *MP*, s. 164.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yoğun bir şekilde resimle de uğraşmıştı. Bu dönemde temsili tarzda ve son derece gelişmiş teknik beceri ve ince teknik ustalık sergileyen peyzaj resimleri yapmıştır.[19] 1902-3 yılında Burghölzli'deki görevinden ayrılan Jung, Collège de France'da ders veren öncü Fransız psikolog Pierre Janet ile çalışmak üzere Paris'e gider. Bu şehirde de resme ve müze ziyaretlerine önemli bir zaman ayırır ve sık sık Louvre'a gider. Özellikle antik sanatla, antik Mısır'la, Rönesans dönemi eserleri, Fra Angelico, Leonardo da Vinci, Rubens ve Frans Hals'ın eserleri ile ilgilenir. Tablo ve gravürler alır, yeni evi için tabloların kopyalarını yaptırır. Jung hem yağlı boya hem de sulu boya tablolar resmetmiştir. 1903'ün Ocak ayında gittiği Londra'da da müzeleri gezer ve özellikle British Museum'daki Mısır, Aztek ve İnka koleksiyonları ile ilgilenir.[20]

Döndükten sonra yine Burghölzli'de çalışmaya başlar ve Franz Riklin ile ortaklaşa yürüttüğü araştırmalarda dilsel çağrışımların çözümlenmesine odaklanır. Çalışma arkadaşlarının da yardımıyla ikili geniş kapsamlı deneyler düzenler ve istatistiksel çözümlemeler yapar. Jung'un erken dönem çalışmalarındaki kavramsal temel, Wilhelm Wundt ve Emil Kraepelin'in araştırma yöntemleri ile birleştirmeye çalıştığı Flournoy ve Janet'nin çalışmalarına dayanır. Jung ve Riklin, Francis Galton'un ortaya çıkardığı ve Wundt, Kraepelin ve Gustav Aschaffenburg'un psikoloji ve psikiyatri alanlarında geliştirdiği çağrışımlar deneyinden yararlanmıştır. Bleuler'in önayak olduğu bu araştırma projesinin amacı ayırıcı tanı için hızlı ve güvenilir araçlar geliştirmektir. Burghölzli ekibi bu konuda başarıya ulaşamaz ancak tepki rahatsızlıkları ve uzun tepki süreleri onları hayrete düşürür. Jung ve Riklin'e göre bu tepki rahatsızlıklarının nedeni stresli duygusal karmaşaların varlığıdır ve genel bir karmaşalar psikolojisi geliştirmek için deneylerinden yararlanırlar.[21]

Bu çalışma Jung'un psikiyatrinin yükselen yıldızı olarak ün kazanmasını sağladı. 1906'da bu yeni karmaşalar kuramını (sonradan şizofreni olarak anılan) erken demansın psikojenezini incelemek ve sanrı

19. *bkz.* Gerhard Wehr, *An Illustrated Biography of Jung*, çev. M. Kohn, (Boston, Shambala, 1989), s. 47; Aniela Jaffé ed., *C. G. Jung: Word and Image*, (Princeton, Princeton University Press/Bollingen Series, 1979), s. 42-3.

20. *MP*, s. 164 ve yayımlanmamış mektuplar, *JAA*.

21. "Experimentelle Untersuchungen über Assoziationen Gesunder," *GW* 2.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

oluşumlarının anlaşılabilirliğini ortaya koymak için kullandı.[22] Dönemin Janet ve Adolf Meyer gibi çeşitli farklı psikiyatr ve psikologları gibi, Jung'a göre de ruhsal hastalık akıl sağlığından bütünüyle ayrı bir şey olarak değil, yelpazenin en uç noktası olarak görülüyordu. İki yıl sonra şunları söyleyecekti:

> "Hastanın insani sırlarını bizzat hissettiğimizde deliliğin sistemini de keşfederiz ve ruh hastalığının yalnızca bize hiç de yabancı olmayan duygusal sorunlara verilmiş sıradışı bir tepki olduğunu görürüz."[23]

Jung'un psikiyatri ve psikolojideki deneysel ve istatistiksel yöntemlerin sınırları konusundaki hayal kırıklığı gittikçe büyüyordu. Burghölzli'deki bir klinikte hipnotik sunumlar yapmıştı. Bu da sağaltıbilime ve klinik karşılaşmanın bir araştırma yöntemi olarak kullanılmasına duyduğu ilgiyi arttırdı. 1904 dolaylarında Bleuler psikoanalizi Burghölzli'ye tanıttı ve Freud'la yazışmaya başlayarak kendi düşlerinin çözümlemesinde Freud'un yardımını istedi.[24] 1906'da Jung da Freud'la iletişim kurdu. Aralarındaki ilişki fazlasıyla efsaneleştirilmiştir. Freud-merkezci söyleme göre Freud ve psikanaliz, Jung'un çalışmalarının ana kaynağıydı. Bu da Jung'un çalışmalarının yirminci yüzyıl entelektüel tarihinde bütünüyle yanlış konumlandırılmasına neden olmuştur. Jung birçok kez buna karşı çıkmıştır. Örneğin, 1930'larda yazdığı "Freudcu okulda bölünme" başlıklı yayımlanmayan bir makalesinde şöyle diyordu: "Yalnızca Freud'dan etkilendiğim kesinlikle söylenemez. Bilimsel tutumum ve karmaşalar kuramım Freud'la tanışmamdan önce oluşmuştur. Beni en çok etkileyen öğretmenler de Bleuler, Pierre Janet ve Théodore Flournoy olmuştur."[25] Freud ve Jung hiç kuşkusuz farklı entelektüel geleneklerden geliyordu ve onları bir araya çeken şey zihinsel bozuklukların ortaya çıkışına ve psikoterapiye duydukları ortak ilgiydi. Yeni psikolojiye dayalı bir bilimsel psikoterapi biçimi kurmak ve psikolojiyi bireysel yaşamların klinik olarak derinlemesine incelenmesi temeline oturtmak istiyorlardı.

---

22. *Über de Psychologie der Dementia Praecox: Ein Versuch*, GW 3.
23. "Psikozun İçeriği," GW 3, § 339.
24. Freud arşivleri, Library of Congress. *bkz.* Ernst Falzeder, "The story of an ambivalent relationship: Sigmund Freud and Eugen Bleuler," *Journal of Analytical Psychology*, 52, 2007, s. 343-368.
25. *JA.*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bleuler ve Jung'un öncülüğünde Burghölzli psikanalitik hareketin merkezi haline geldi. 1908 yılında Bleuler ile Jung'un editörlüğünde *Jahrbuch für psychoanalytische und psychopathologische Forschungen* kuruldu. Bu iki ismin desteğiyle psikanaliz Almanya'daki psikiyatri dünyasında adını duyurdu. Clark Üniversitesi 1909 yılında çağrışım araştırmaları nedeniyle Jung'a fahri doktoralık verdi. Ertesi yıl, Jung'un başkanlığında bir uluslararası psikanalitik birliği kuruldu. Jung Freud'la işbirliği içinde çalıştığı bu dönemde psikanalitik hareketin ana mimarı oldu. Bu Jung için yoğun bir kurumsal ve siyasi etkinlik dönemiydi. Çekişmeler ve sert anlaşmazlıklar hareketi bölüyordu.

Mitoloji Sarhoşluğu

Jung 1908'de Küsnacht'ta Zürih Gölü sahilinde aldığı bir araziye ev inşa ettirdi ve hayatının sonuna dek de bu evde yaşadı. 1909'da Burghölzli'den istifa ederek kendini gittikçe büyüyen alanına ve araştırmalarına adadı. Burghölzli'den ayrılması ile araştırmalarında ilgi alanının mitoloji, folklor ve din üzerine çalışmalara kayması aynı döneme denk gelir. Bu sırada akademik çalışmalardan oluşan geniş bir kitaplığa da sahip olacaktır. Bu araştırmalar 1911 ve 1912 yıllarında iki parça halinde yayınlanan *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri* ile doruğa ulaşmıştır. Bu çalışma Jung'un entelektüel kökenlerine ve kültürel ve dinsel ilgi alanına dönüşü olarak görülebilir. Mitoloji üzerine çalışmaları çok heyecan verici buluyor, bu heyecanın sarhoşluğuna kapılıyordu. Sonradan, 1925 yılında bu dönemi

> "adeta kendi yaptığım bir akıl hastanesinde yaşıyordum. Sentorları, nimfaları, satirleri, tanrı ve tanrıçaları, tüm o düşsel figürleri birer hastaymış ve ben onları analiz ediyormuşum gibi ele alıyordum. Bir Yunan ya da Afrika söylencesini sanki bir akıl hastası bana hastalık geçmişini anlatıyormuş gibi okuyordum,"[26]

sözleriyle anımsar. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında yeni kurulan karşılaştırmalı din ve etnopsikoloji alanlarında akademik bir patlama yaşanır. Başlıca metinler toplanıp ilk kez tercüme edilir ve Max Mül-

26. *Analitik Psikoloji*, s. 24.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ler'in *Doğunun Kutsal Kitapları*[27] gibi koleksiyonlar tarihsel akademik çalışmaların konusu olur. Birçoklarına göre bu da Hristiyan dünya görüşünün önemli oranda görelileşmesi anlamına gelmektedir.

Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri çalışmasında Jung iki düşünme tipini birbirinden ayırt eder. Diğerlerinin yanı sıra William James'i izleyen Jung yönlendirilmiş düşünme ile düşsel düşünmeyi karşılaştırır. Yönlendirilmiş düşünce sözel ve mantıksal, buna karşılık düşsel düşünme edilgin, çağrışımsal ve imgecidir. Bilim birinci, mitoloji ise ikinci düşünme tipinin örnekleridir. Jung'a göre antik çağlarda yaşayanlarda modern çağda edinilen yönlendirilmiş düşünme kapasitesi yoktu. Yönlendirilmiş düşünme ortadan kalkınca yerini düşsel düşünme alıyordu. *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri* de düşsel düşünme ve çağdaş bireylerin düş ve fantezilerinde varlığını sürdüren söylencesel temalar üzerine kapsamlı bir çalışmaydı. Jung tarih öncesinin, ilk insanın ve çocuğun antropolojik denklemini vurguluyordu. Yetişkinlerde bugün görülen düşsel düşünmenin incelenmesi ile çocukların, vahşilerin ve tarih öncesi halkların yaşamlarına ışık tutulabileceğine inanıyordu.[28] Jung çalışmasında on dokuzuncu yüzyıl bellek, kalıtım ve bilinçdışı kuramlarını birleştirerek bilinçdışının herkeste bulunan ve söylencesel imgeler içeren türoluşsal bir katmanı olduğunu öne sürüyordu. Jung'a göre söylenceler libidonun simgeleriydi ve tipik hareketlerini betimliyordu. Geniş bir söylence dağarcığını bir araya getirmek için karşılaştırmalı antropoloji yöntemini kullanmış, ardından bunları çözümleyici yorumlamaya tâbi tutmuştu. Daha sonra kullandığı bu karşılaştırma yöntemini "amplifikasyon" olarak adlandırmıştır. Jung karmaşaların etnopsikolojik gelişimine karşılık gelen tipik söylenceler olması gerektiğini öne sürüyordu. Jung, Jacob Burckhardt'ın izinden giderek bu tipik söylenceleri "ilksel imgeler" (Urbilder) olarak adlandırmıştı. Özellikle bir söylencenin rolü merkezdeydi; kahraman söylencesinin. Jung'a göre bu bağımsız olmaya ve annesinden özgürleşmeye çalışan bireyin yaşamını temsil ediyordu. Ensest motifi de yeniden doğmak için anneye dönme çabası olarak yorumluyordu. Terimin kendisi

27. Jung'da serinin tamamı vardı.
28. *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*, (Münih, DTV, 1912/1991), s. 37. Jung bunu 1952'de gözden geçirilmiş metinde belirtmiştir (Symbole der Wandlung, GW 5, § 29).

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ileriki bir tarihte ortaya çıkacak olsa da, Jung çok geçmeden bu çalışmanın kolektif bilinçdışının keşfi olduğunu müjdeleyecekti.[29]

1912 yılında yazdığı bir dizi makalede Jung'un arkdaşı ve meslektaşı olan Alphonse Meder düşlerin isteklerin yerine gelmesinden başka, dengeleyici ya da telafi edici bir işlevi olduğunu savunuyordu. Düşler bireyin ahlaki çatışmalarını çözme çabalarıydı. Bu nedenle yalnızca geçmişe işaret etmiyor, aynı zamanda geleceğe yol hazırlıyordu. Maeder, Flournoy'un bilinçaltı yaratıcı imgelem görüşlerini geliştiriyordu. Jung da benzer bir çizgide çalışıyordu ve Maeder'in görüşlerini benimsemişti. Jung ve Maeder'e göre düşlerin ele alınışındaki bu değişiklik, bilinçdışı ile bağlantılı diğer görüngülerdeki değişikliği de beraberinde getiriyordu.

Jung, *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nin 1952 yılında yayımlanan gözden geçirilmiş baskısına yazdığı önsözde bu çalışmayı 1911 yılında, 36 yaşında kalema aldığını söyler: "Bu önemli bir dönüm noktası, çünkü yaşamın bir metanoya, bir anlam değişimi sürecinden geçmesinin ender olmadığı ikinci yarısını işaret ediyor."[30] Freud'la işbirliğinin sona erdiğinin farkında olduğunu ve karısından büyük bir destek gördüğünü de sözlerine ekler. Çalışmasını tamamladıktan sonra söylencesiz yaşamanın ne anlama geldiğini ve önemini görmüştür. Söylencesiz biri "aslında köklerinden kopmuştur. Ne geçmişle, ne onunla birlikte yaşamaya devam eden soyuyla, ne de içinde bulunduğu insan topluluğu ile gerçek bir bağı vardır."[31] Jung bu durumu şöyle açıklıyor:

Kendime, ciddiyetle, şunu sormam gerekiyordu:

> "Yaşadığın söylence nedir?" Bunun yanıtını veremiyordum. İtiraf etmem gerekiyordu, bir söylence ile ya da bir söylencenin içinde yaşamıyordum, aslında gittikçe daha az güvendiğim belirsiz bir kuramsal olasılıklar bulutu içindeydim... Böylece en doğal yoldan "benim" söylencemi tanıma işini üstlendim ve bunu en önemli ödev olarak benimsedim, çünkü -diyordum kendi kendime- aksi takdirde, bir başkasını tanımam için bu denli zorunlu olan kendi kişisel etme-

29. "C. G. Jung Institute'un kuruluşu üzerine konuşma, Zürih, 24 Nisan 1948," *TE 18*, § 1131.

30. *TE 5*, s. 15.

31. *a.g.e.*, s. 13.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

nimin, kendi kişisel denklemimin bilincinde olmazsam hastalarımı tedavi ederken buna nasıl güvenebilirim?"[32]

Söylenceler üzerinde yaptığı çalışma Jung'a kendi söylencesizliğini göstermiştir. Bunun üzerine kendi söylencesini "kişisel denklemini"[33] tanımak için kolları sıvar. Dolayısıyla, Jung'un yaptığı bu öz-deneylerin kısmen, araştırmasının ortaya koyduğu kuramsal sorulara verilen ve *Libidonun Dönüşümü ve Simgeleri*'nde doruğa ulaşan direkt bir tepki olduğunu görüyoruz.

"Yaptığım En Zor Deney"

Jung 1912 yılında anlayamadığı bir takım önemli düşler görmüştü. Bunlar içinde, Freud'un düş anlayışının sınırlarını gösterdiğini düşündüğü ikisine özellikle önem veriyordu. İlki şöyleydi:

> Güneyde bir şehirde, dar bir merdiveni olan, dik yokuşlu bir sokağın başındaydım. Saat öğle vakti tam on ikiydi ve güneş tepede parıldıyordu. Yanımdan düşüncelere dalmış yaşlı bir Avusturya gümrük muhafızı ya da ona benzer biri geçiyordu. Birisi "O ölemeyen biri. Öleli 30-40 yıl oldu, ama hâlâ çürüyemedi," dedi. Bu beni hayrete düşürdü. Sonra tuhaf bir figür geliyor, sarıya çalan zırhına bürünmüş güçlü kuvvetli, çelimli bir şövalye. Çok katı ve gizemli biri gibi görünüyor ve hiçbir şey onu etkilemiyor. Sırtında kırmızı bir Malta Haçı taşıyor. On ikinci yüzyıldan beri varlığını sürdürüyor ve her gün öğlen saat 12 ile 1 arasında aynı güzergahtan geçiyor. Bu ikisini görmek kimseyi şaşırtmıyor ama ben hayretler içerisinde kalıyorum.
>
> Yorum yapma konusunda temkinli davranıyorum. Yaşlı Avusturyalı için aklıma Freud geliyor; şövalye için de kendim.
>
> İçimden bir ses, "Bunların hepsi boş ve iğrenç," diyor. Buna katlanmalıyım.[34]

Jung için çok bunaltıcı ve şaşırtıcı olan bu düşü Freud yorumlayamamıştı.[35] Yaklaşık altı ay sonra Jung bir düş daha görecekti:

32. *a.g.e.* s. 13-14
33. Karş. *Analitik Psikoloji*, s. 25
34. *Kara Kitap* 2, s. 25-26
35. 1925 yılında Jung bu düşü şöyle yorumlamıştı: "Düşün anlamı ata figürü ilkesinde:

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

O dönemde (1912 Noeli'nden hemen sonraydı) çocuklarımla göz kamaştırıcı, zengin döşenmiş bir şato odasında -açık kolonlu bir salonda- tepesi göz alıcı bir koyu yeşil taş olan yuvarlak bir masada oturuyorduk. Aniden içeri bir martı ya da güvercin uçarak girdi ve yavaşça masanın üzerine kondu. Bu güzel beyaz kuşun korkup kaçmaması için çocuklara sessiz olmalarını tembih ettim. Birdenbire bu kuş sekiz yaşında bir çocuğa, sarışın bir kıza dönüştü ve çocuklarımla birlikte göz alıcı kolonların arasında koşuşturarak oynamaya başladı. Neden sonra çocuk aniden yine martı ya da güvercine dönüştü. Bana şunları söyledi: *"Yalnızca gecenin ilk saati içerisinde, erkek güvercin on iki ölüyle meşgulken insana dönüşebilirim."* Bu sözleri söyledikten sonra uçup gitti ve uyandım.[36]

Jung, *Kara Kitap* 2'de, üç yıl önce tanıştığı bir kadınla (Toni Wolff)[37] olan ilişkisine başlamaya bu düşten sonra karar verdiğini söylüyor. 1925'te de bu düşün "bilinçdışının yalnızca atıl malzemeden oluşmadığı, orada yaşayan bir şey olduğu yönündeki görüşünün başlangıcı" olduğunu söylemiştir. Bunlara, Tabula smaragdina (zümrüt tablet) öyküsünü, on iki havariyi, burçları vs. de düşündüğünü ancak "bilinçdışının muazzam bir candandırması olması dışında düşe başka bir anlam veremediğini,"[38] ekler: "Bu etkinliğin temeline inmemi sağlayacak bir teknik bilmiyordum; tek yapabildiğim beklemek, yaşamaya devam etmek ve fantezileri izlemekti."[39] Bu düşler onu çocukluk anılarını çözümlemeye

Avusturyalı memur değil -o kuşkusuz Freud'un kuramını destekliyor- diğeri, Haçlı, arketip figürdür, yirmi birinci yüzyılda yaşayan bir Hristiyan simge, aslında bugün yaşamayan ama diğer yandan bütünüyle de ölü olmayan bir figür. Meister Eckhart'ın, birçok düşüncenin filiz verdiği Şövalyeler kültürü çağından öldürülmek için geliyor ama şimdi yeniden yaşama dönüyorlar. Bununla birlikte, düşü gördüğüm zamanki yorumum bu olmamıştı." (*Analitik Psikoloji*, s. 39)

36. *Kara Kitap* 2, s. 17-18

37. *a.g.e.* s. 17

38. *Analitik Psikoloji*, s. 40.

39. *a.g.e.* s. 40-1. E. A. Bennet, Jung'un bu düşe getirdiği yorum üzerine şunları yazıyor: "İlk başta 'on iki ölünün' yılın en karanlık dönemi olan ve eskiden cadıların ortaya çıktığına inanılan Noel'den önceki on iki gün olduğunu düşünmüştü. 'Noel'den Önce demek 'güneş yeniden yaşamaya başlamadan önce' anlamına geliyordu çünkü Noel günü Mitraizm'de güneşin doğumunun kutlandığı gündü... Bu düşü Hermes'e ve on iki güvercine bağlaması çok sonra olmuştur." (*Meetings with Jung: Conversations recorded by E. A. Bennet during the Years 1946-1961*, Londra, Anchor Press, 1982/Zürih, Daimon Verlag, 1985, s. 93.) Jung 1951'de "Zum psychologischen Aspekt der Korefigur"da *Liber Novus*'tan "Z vakası" adı altında parçalar sunmuş (bunların bir dizi düşten parçalar olduğunu söylemişti) ve anima'nın dönüşümünün izini sürmüştü. Bu düşün "anima'yı cin gibi, yani yalnızca kısmen insan olarak gösterdiğini," yazıyor: "Bir kuş da olabilirdi,

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

yöneltti ancak bu da çözüm olmadı. Çocukluğunun duygusal tonunu ortaya çıkarması gerektiğini fark etti. Çocukken evler ve başka yapılar inşa etmekten hoşlandığını hatırladı ve bunu yeniden ele aldı.

Bu öz-çözümleme ile uğraşırken bir yandan da kuramsal çalışmasını geliştirmeye devam etti. Ekim 1913'te düzenlenen Münih Psiko-Analitik Kongresi'nde psikolojik tipler üzerine bir konuşma yaptı. Libidonun iki temel devinimi olduğunu savunuyordu; öznenin ilgisinin dış dünyaya doğru yöneldiği dışa dönük devinim ve ilginin içe doğru yöneldiği içe dönük devinim. Bundan hareketle de bu eğilimlerden birinin baskın çıkmasına bağlı olarak iki insan tipi olduğunu öne sürüyordu. Freud ve Adler'in psikolojileri kendi tiplerini genel geçer tip olarak gören psikolojilerin birer örneğiydi. Dolayısıyla her iki tipe de hakkını veren bir psikolojiye gerek duyuluyordu.[40]

Ertesi ay Schaffhausen'e yaptığı bir tren yolculuğu sırasında Avrupa'nın bir sel felaketi ile yerle bir olduğuna dair uyandırıcı bir görüm yaşamış ve bu görüm iki hafta sonra aynı yolculukta tekrarlanmıştır.[41] 1925'te bu deneyimi yorumlarken şöyle diyor: "Ben dağlarla çevrelenmiş İsviçre olarak görülebilirim ve dünyanın batışı da eski ilişkilerimin enkazı olabilir." Bunun üzerine kendi durumuna şu tanıyı koyacaktı: "Kendi kendime 'Eğer bunun bir anlamı varsa o da kendimi umutsuzluk derecesinde kaybetmiş olduğumdur,' diye düşündüm."[42] Bu deneyimden sonra Jung çıldırmaktan korkmaya başlamıştı.[43] İlk başta bu görümdeki imgelerin bir devrimi işaret ettiğini düşündüğünü hatırlar ama böyle bir şeyi hayal edemediği için "bir psikozun pençesinde"[44] olduğu sonucuna varır. Bundan sonra yine benzer bir görüm yaşar:

> Ertesi kış bir gece pencereden kuzeye doğru bakıyordum. Ufukta doğudan batıya uzanan, denizin üzerindeki pırıltıların uzaktan görünüşünü andıran kan kırmızısı bir ışıltı gördüm. O dönemde biri

yani bütünüyle doğaya ait olabilir ve insan aleminden (yani, bilinçten) çıkabilir (yani, bilincini yitirebilir). (*TE* 9, I §371) Ayrıca *bkz. Anılar* s. 195-96

40. "Psikolojik tipler üzerine," *TE* 6.
41. Aşağıda *bkz.* s. 104.
42. *Analitik Psikoloji*, s. 43-44
43. Barbara Hannah'ın anılarından: "Jung daha sonraki yıllarda kendi akıl sağlığı ile ilgili bu ızdıraplı kuşkuları dış dünyada, özellikle de Amerika'da elde ettiği başarının yatıştırdığını söylerdi." (*C.G. Jung: His Life and Work. A Biographical Memoir* [New York: Perigree, 1976], s. 109).
44. *Anılar*, s. 200.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bana dünyanın yakın geleceğindeki olaylar hakkında ne düşündüğümü sordu. Herhangi bir düşüncem olmadığını, ama kan, kandan nehirler gördüğümü söyledim.

Savaşın patlak vermesinden hemen önceki yıllarda Avrupa sanatında ve edebiyatında kıyamet tasvirleri çok yaygındı. Örneğin, Wassily Kandinsky 1912 yılında yaklaşan evrensel felaket üzerine yazmıştı. Ludwig Meidner 1912 ile 1914 yılları arasında yıkılmış şehirlerin, cesetlerin ve karmaşa sahnelerinin bulunduğu kıyamet peyzajları olarak bilinen bir dizi tablo resmetmişti. Bir kehanet havası hâkimdi. 1899'da Amerikalı ünlü medyum Leonora Piper gelecek yüzyılda dünyanın farklı bölgelerinde korkunç bir savaş yaşanacağını öngörmüş ve tinselciliğin gerçeklerini ortaya sermişti. 1918'de, bir tinselci ve "Sherlock Holmes" romanlarının yazarı olan Arthur Conan Doyle bunun bir kehanet olduğunu söyleyecekti.

Jung, *Liber Novus*'ta trendeki fantezisini ele alırken içsel ses betimlenen fantezinin tam anlamıyla gerçekleşeceğini söyler. İlk başta bunu öznel ve ileriye dönük olarak, yani kendi dünyasının yakın olan yıkımının bir tasviri şeklinde yorumlar. Bu deneyime karşılık kendini psikolojik açıdan inceleyecektir. Bu dönemde öz-deney tıpta ve psikolojide kullanılan bir yöntemdir. İçe bakış psikolojinin temel araçlarından biri olmuştur.

Jung, *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nin "kendisi" olarak yorumlanabileceğini fark etmiş, "ve çözümlemesi de kaçınılmaz olarak kendi bilinç dışı süreçlerimin çözümlenmesine yol açıyor," diye devam etmiştir. Kendi materyalini hiç tanışmadığı Bayan Frank Miller'ın materyaline yansıtacaktı. Jung bu noktaya dek etkin bir düşünür olmuştu ve "entelektüel bakış açısıyla, hiçbir şekilde saf olmadığını düşündüğüm, bütünüyle ahlaksız, bir çeşit ensest ilişki olarak gördüğüm" fanteziye karşı çıkıyordu. Oysa şimdi kendi fantezilerini çö-

Taslak, s. 8.

Gerda Breuer ve Ines *Wagemann, Ludwig Meidner: Zeichner, Maler, Literat 1884-1966* (Stuttgart: Verlag Gerd Hatje, 1991), cilt. 2, s. 124-49. *bkz.* Jay Winter, *Sites of Memory, Sites of Mourning: The Great War in European Cultural History* (Cambridge: Cambridge University Press, 1995), s. 145-77.

Arthur Conan Doyle, *The New Revelation and the Vital Message* (Londra: Psychic Press, 1918), s. 9.

Analitik Psikoloji, s. 27.

a.g.e.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

zümlemeye, her şeyi titizlikle not almaya ve bunu yaparken hissettiği kayda değer direncin üstesinden gelmeye başlamıştı: "Kendi içimde fanteziye izin vermenin yarattığı etkiyi, atölyesine geldiğinde havada uçuşan aletlerinin onun iradesinden bağımsız olarak bir şeyler yaptığını görmenin bir insan üzerinde yaratacağı etkiye benzetebilirim."[50] Jung fantezilerini incelerken zihnin söylence-yaratma işlevini incelediğini fark edecekti. 1900 dolaylarına dek bir günlük tuttuğunu anımsamış ve kendini-gözlemleme aracı olarak yine bu günlüğe dönmüştü. İçsel durumlarını dayanılmaz sıcaklıkta bir güneşin altında çölde olmak (yani, bilinç) gibi metaforlarla not edecekti.[51] 1902'de rafa kaldırdığı kahverengi not defterini alıp yeniden bu deftere yazmaya başlamıştı.[52] 1925'deki seminerinde, düşüncelerini sekans halinde yazabileceğini fark ettiğini anımsayacaktı. "Özyaşamöyküsel malzemeyi özyaşamöyküsel olmayan bir biçimde" yazıyordu.[53] Platon'un diyaloglarından bu yana diyolojik biçim Batı felsefesinin önde gelen tarzlarından biri olmuştur. St. Augustine İ.S. 387'de kaleme aldığı monologlarında kendisi ile ona ders veren "Us" arasındaki geniş diyalogu sergiliyordu. Monologlar şu satırlarla başlıyordu:

> Uzun bir süredir kendi kendimi birçok şey üzerine düşünürken ve uzun günler boyunca kendimi ve kendi iyiliğimi ve hangi kötülükten kaçınmam gerektiğini araştırırken birdenbire bana seslendi; neydi o? Ben mi yoksa bir başkası mı, içimden biri mi yoksa dışımdan mı? (İşte bilmediğim ama bilmeye can attığım şey budur.)[54]

Bu sırada Jung ise *Kara Kitap* 2'de şunları yazıyordu,

> Kendi kendime, "Bu yaptığım nedir, bilim olmadığı kesin, peki, ama ne?" diye sordum. Bir ses, "Bu sanat," dedi. Bu yanıt üzerimde çok tuhaf bir izlenim bıraktı çünkü yazdıklarımın sanat olduğuna dair en ufak bir düşüncem bile yoktu. Sonra şu noktaya geldim: "Belki

50. *a.g.e.*
51. *MP*, s. 171.
52. Bunu izleyen defterler kara kaplı olduğu için Jung bunları *Kara Kitaplar* olarak anıyordu.
53. *Analitik Psikoloji*, s. 44.
54. St. Augustine, *Soliloquies and Immortality of the Soul*, ed. ve çev. Gerard Watson (Warminster: Aris & Phillips, 1990), s. 23. Watson, Augustine'in "çok sıkıntılı bir dönemden geçtiğini, neredeyse sinir buhranı yaşadığını ve Soliloquies'un bir çeşit terapi, kendini konuşarak, daha doğrusu yazarak tedavi etme girişimi olduğunu" yazıyor (s. v).

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

de bilinçdışım ben olmayan ama ifade bulmak için ısrar eden bir kişilik oluşturuyor." Nedenini kesin olarak bilemiyorum ama yazdıklarımın sanat olduğunu söyleyen sesin bir kadına ait olduğundan bir dereceye kadar eminim... Bu sese yaptığım şeyin sanat olduğunu söyledim kesin bir ses tonuyla ve içimde büyük bir baskının oluşmaya başladığını hissettim. Herhangi bir ses söz konusu değildi ama ben yazmaya devam ettim. Bu kez onu yakaladım ve "Hayır, değil," dedim ve bir tartışmanın başlamak üzere olduğunu hissettim.[55]

Bu sesin "ilkel anlamda ruh" olduğunu düşünmüş ve bunu anima (Latincede ruh) olarak adlandırmıştı.[56]

"Bu materyali çözümlemek üzere ortaya koyarken aslında animama, yani benimkinden farklı bir bakış açısı olan farklı bir parçama mektuplar yazıyordum. Yeni bir karakterin yorumlarını alıyordum; bir hayalet ve bir kadınla analiz yapıyordum."[57]

Geçmişe bakınca bunun 1912 ile 1918 yılları arasında tanıdığı ve bir psikyatr meslektaşını, yanlış anlaşılmış bir sanatçı olduğuna ikna eden Hollandalı bir hastanın sesi olduğunu hatırlayacaktı. Kadın bilinçdışının sanat olduğunu düşünüyordu ancak Jung bilinçdışınm doğa olduğu konusunda ısrar etmişti.[58] Daha önce bu kadının o dönemde Jung'un çevresindeki tek Hollandalı kadın olan Maria Moltzer, söz konusu psikiyatrın da resmi gün geçtikçe, analize tercih eden Jung'un arkadaşı ve meslektaşı Franz Riklin olduğunu savunmuştum. Riklin, 1913 yılında Alberto Giacometti'nin amcası ve erken dönem soyut resmin önde gelen isimlerinden Augusto Giacometti'nin öğrencisi olacaktı.[59]

55. *a.g.e.* s. 42. Jung'un söylediklerinden yola çıkılırsa öyle görülüyor ki bu konuşma 1913 Sonbaharında yaşanmıştı ancak bu kesin değil, çünkü konuşma *Kara Kitaplar*'da ya da bilinen diğer el yazmalarında bulunmuyor. Bu tarih dikkate alınırsa başka da bir yazı olmadığına göre, öyle görülüyor ki burada anılan yazılar *Kara Kitap* 2'deki Kasım notlarıdır, sonraki *Liber Novus* metninin ya da resimlerinin bir parçası değildir.

56. *a.g.e.* s. 44.

57. a.g.e. s. 46.

58. *MP*, s. 171.

59. Riklin'in resimleri genellikle Augusto Giacometti tarzındaydı; yumuşak dalgalı renklerin hakim olduğu yarı figüratif ve tam soyut çalışmalar (özel koleksiyon, Peter Riklin). Riklin'in 1915/16'dan bir resmi *Verkündigung*, Maria Moltzer tarafından 1945 yılında Zürih'teki Kunsthaus'a bağışlanmıştı. Giacometti'nin anılarından: "Riklin'in psikoloji bilgisi benim için olağanüstü ilginç ve yeni bir şeydi. Çağdaş bir büyücüydü o. Büyü yapabileceği duygusuna kapılmıştım." (*Von Stampa bis Florenz: Blätter der Erinnerung*, [Zürih, Rascher, 1943, s. 86-7]).

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kara Kitap 2'deki Kasım ayı yazıları Jung'un ruhuna dönüş duygularını betimliyor. Jung bu yazılarda kendisini kariyer olarak bilime seçmeye yönelten düşlerden ve onu yeniden ruhuna kavuşturan son düşlerinden bahsediyor. 1925 yılında bu yazı döneminin Kasım ayında sonlandığını hatırlayacaktı.

> "Sırada ne olduğunu bilmediğim için daha fazla içe bakışa gerek olabileceğini düşündüm... Bir çukur kazdığımı hayal etmeyi ve bu fanteziyi tam anlamıyla gerçek kabul etmeyi içeren sıkıcı bir yöntem kullandım."

Bu yöndeki ilk deneyi 12 Aralık 1913'te gerçekleştirecekti.

Daha önce de belirttiğim gibi, Jung uyanık fanteziler ve görsel halüsinasyonlar yaşamaya teşvik edilen trans durumundaki medyumları etraflıca incelemiş ve otomatik yazma üzerine deneyler yürütmüştü. Görselleştirme uygulamaları çeşitli dinsel geleneklerde de bulunur. Örneğin, Loyolalı Aziz İgnatius'un beşinci tinsel alıştırmalarında insanlara "cehennemin uzunluğunu, genişliğini ve derinliğini imgelemin gözleriyle görme" ve bu deneyimi tam bir duyusal doğrudanlıkla yaşama eğitimi veriliyordu. Swedenborg da "tinsel yazma" ile ilgileniyordu. Tinsel günlüğüne şunları yazmıştı:

> 26 Ocak 1748. Ruhlar, izin verildiği takdirde onlarla bu derece açık konuşanların içine girebilir ve böylece bütünüyle dünyadaymış gibi olurlar ve gerçekten de düşüncelerini medyumları aracılığıyla, hatta harflerle açık bir şekilde ortaya koyabilirler; bazen, hatta sık sık, benim elimi kendi elleriymiş gibi yönlendirebiliyorlar. Öyle ki yazanın ben değil, kendileri olduğunu düşünüyorlar.

Psikanalist Herbert Silberer 1909'dan bu yana Viyana'da hipnagojik halüsinasyon durumlarında kendisi üzerinde deneyler gerçekleştiriyordu. Silberer'in amacı imgelere ulaşmaktı. Buna göre, bu imgeler

60. *Analitik Psikoloji*, s. 46.
61. Bunu izleyen görüm aşağıda *Liber Primus*, Bölüm 5 "Gelecekte Çöle İniş'te yer alıyor, s. 120.
62. Loyolalı Aziz İgnatius, *Kişisel Yazılar*'ındaki "Tinsel Deneyimler"den (Londra: Penguin, 1996), s. 298. Jung 1939/40'da Loyolalı Aziz İgnatius'un tinsel deneyimleri üzerine psikolojik yorumunu ETH'de sunmuştu (*Filemon Series*).
63. Bu bölüm William White'ın yazdığı *Swedenborg: His Life and Writings*, cilt. 1 (Londra, Bath, 1867), s. 293-4'te de bulunuyor. Bu çalışmanın Jung'daki kopyasında metnin ikinci bölümü sayfa boşluğunda bir çizgi ile işaretlenmiş.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

eski düşünce akışının simgesel betimleriydi. Silberer Jung'la yazıştı ve makalelerinin birer kopyasını gönderdi.[64]

1912 yılında deneysel kimya profesörü Ludwig Staudenmaier (1865-1933) *Deneysel Bilim Olarak Büyü* adlı çalışmasını yayımladı. Staudenmaier 1901 yılında otomatik yazma ile başlayan ve kendi üzerinde gerçekleştirdiği deneylerden söz ediyordu. Bir dizi karakter belirmiş ve onlarla diyalog kurmak için artık yazmasına gerek kalmadığını fark etmişti.[65] Ayrıca ses ve görsel halüsinasyonlar başlatabiliyordu. Bu girişimin amacı kendi üzerinde gerçekleştirdiği deneyleri kullanarak büyüye bilimsel bir açıklama getirmekti. Büyüyü anlamada püf noktasının halüsinasyon ve "bilincin altı" (Unterbewusstsein) kavramları olduğunu öne sürüyor, kişileştirmelere özel bir önem veriyordu.[66] Dolayısıyla Jung'un kullandığı prosedürün, tanıdığı çeşitli tarihsel ve çağdaş uygulamalarla benzerlik sergilediğini görebiliyoruz.

Jung da Aralık 1913'ten sonra aynı prosedürü izleyecek, uyanık durumdayken bilerek fanteziler yaratıp bir dramanın içine girer gibi bu fantezilerin içine girecekti. Bu fanteziler bir tür resimsel biçimdeki dramatize düşünme biçimi olarak görülebilir. Bu fantezileri okurken Jung'un mitolojik çalışmalarının etkileri açıkça görülebiliyor. Kullandığı figür ve kavramlardan bazıları doğrudan okumalarından geliyor. Biçimi ve tarzı da söylence ve epik dünyasına duyduğu hayranlığı yansıtıyor. Jung *Kara Kitaplar*'da fantezilerini, içinde bulunduğu zihinsel durum ve fantezileri kavramakta yaşadığı güçlükler üzerine düşüncelerle birlikte, tarih verdiği başlıklar altında ele alır. Bunlar olaylara dair günlükler değildir ve yer verilen düş sayısı da azdır. Dolayısıyla, bu kitaplar bir deneyin kayıtlarıdır. Aralık 1913'te ilk siyah kitaptan "Yaptığım en zor deneyin kitabı"diye bahseder.[67]

Sonradan bilimsel sorusunun, bilinci kapattığında olup bitenleri görmek olduğunu anımsayacaktır. Düşler örneği arka plandaki etkinliğin varlığını gösteriyordu ve o da buna, tıpkı meskalin kullanıldığında

---

bkz. Silberer, "Bericht uber dne Methode, gewisse symbolische Halluzinations-Erscheinungen hervorzurufen und zu beobachten," *Jahrbuch fur psychoanalytische und psychopathologische Forschungen* 2 (1909), s. 513-25.

Staudenmaier, *Die Magie als experimentelle Naturwissenschaft* (Leipzig: Akademische Verlagsgesellschaft, 1912), s. 19.

Staudenmaier'ın kitabı Jung'da da vardı ve bazı bölümler işaretlenmişti. *Kara Kitap* 2, s. 58.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

olduğu gibi bir ortaya çıkma olanağı vermek istiyordu.[68] Düş kitabına 17 Nisan 1917 tarihli şu notu düşmüştü: "O zamandan beri bilincin boşaltılmasına yönelik sık alıştırmalar."[69] Bunun özellikle uygulanan bir prosedür olduğu açıktı, amacı da psişik içeriğin kendiliğinden ortaya çıkmasına izin vermekti. Bilinç eşiğinin altındaki herşeyin canlandırma olduğunu anımsıyordu. Bazen bir şeyler duyuyormuş gibi oluyor bazen de kendi kendine fısıldadığını fark ediyordu.[70]

Jung 1913'ün Kasım ayından Temmuz'a dek bu girişiminin ve gelişmeye devam eden fantezilerinin anlam ve öneminden emin olamayacaktı. Bu dönemde sonraki fantezilerinde de önemli bir figür olacak Filemon'u bir düşünde görmüştü:

> Bulutlarla değil, kahverengi öbek öbek toprakla kaplı deniz kadar mavi bir gökyüzü vardı. Öbekler ayrılıyor ve aralarından denizin mavi suları görünüyor gibiydi ama su mavi gökyüzüydü. Birden gökyüzünde, sağda kanatlı bir varlık belirdi. Boğa boynuzları olan yaşlı bir adamdı bu. Üzerinde dört anahtar olan bir halka tutuyordu. Birini sanki bir kilidi açmak üzereymiş gibi kavramıştı. Kanatları yalıçapkınının kanatları gibi renkliydi. Bu düşsel imgeyi anlayamadığım için belleğime kazımak için resmini yaptım.[71]

Jung bu imgeyi resmederken göl kıyısında ölü bir yalıçapkını bulacaktı ve bu kuş Zürih çevresinde çok nadir görülürdü.[72]

Düşün tarihi net değil. Filemon figürü *Kara Kitaplar*da ilk olarak 27 Ocak 1914'te ortaya çıkıyor ancak yalıçapkını kanatları olmadan. Jung'a göre Filemon üstün içgörüşü temsil ediyordu ve onun için bir guru gibiydi. Bahçede onunla sohbet ediyordu. Filemon'un daha önceki fantezilerinde ortaya çıkan İlyas figüründen geliştiğini anımsayacaktı.

---

68. *MP*, s. 381.
69. "Düşler," *JAA*, s. 9.
70. *MP*, s. 145. Jung, Margaret Ostrowski-Sachsa şöyle demişti: "Etkin imgelem tekniği zorlu durumlarda -örneğin, bir ziyaret olduğunda- çok önemli olabilir. Bu ancak insan kendini çıkmazda hissettiğinde anlam kazanıyor. Ben de Freud'dan ayrıldıktan sonra böyle hissetmiştim. Ne düşüneceğimi bilmiyordum. Yalnızca "öyle değil" hissi vardı. Sonra 'simgesel düşünme' kavramını geliştirdim ve iki yıl süren etkin imgelemden sonra o kadar çok düşünce vardı ki kendimi savunmam çok zordu. Aynı düşünceler yeniden ortaya çıkıyordu. Çare olarak ellerime başvurdum ve tahta oymaya başladı ve sonra yolum açıldı." (*Conversations with C. G. Jung*, Zürih, Juris Druck Verlag, 1971, s. 18).
71. *Anılar*, s. 207.
72. *a.g.e.*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

> Filemon bir pagandı ve beraberinde bir Mısır-Helen gnostik renk getirmişti... Psişik nesnelliği, psişenin gerçekliğini bana o öğretti. Filemon'la olan sohbetlerimiz sayesinde kendim ile düşüncemin nesnesi arasındaki ayrım netleşti.... Psikolojik açıdan Filemon üstün içgörüşü temsil ediyordu.[73]

Jung 20 Nisan'da Uluslararası Psikanalitik Birliği başkanlığından ayrıldı. 30 Nisan'da Zürih Üniversitesi tıp fakültesindeki öğretim üyeliği görevinden de istifa etti. Üniversitede açık bir konumda olduğunu, yeni bir yönelim bulması gerektiğini, aksi takdirde öğrencilere ders vermesinin haksızlık olacağını hissediyordu.[74] Haziran ve temmuz aylarında üç kez yabancı bir ülkede olduğunu, hemen bir gemiyle yurda dönmesi gerektiğini ve bunu izleyen dondurucu bir soğuğu düşledi.[75]

10 Temmuz'da Zürih Psikanalitik Birliği 15'e karşı 1 oyla Uluslararası Psikanalitik Birliği'nden ayrılmaya karar verdi. Toplantı tutanaklarında bu ayrılığa, Freud'un özgür ve bağımsız araştırmayı engelleyen bir ortodoksi kurmuş olmasının neden gösterildiği görülüyor.[76] Bundan sonra grup Analitik Psikoloji Derneği adını alacaktı. Jung da iki haftada bir toplanan bu yeni oluşuma etkin olarak katılacaktı. Bu arada terapi uygulamaları da yoğun bir şekilde sürüyordu. 1913 ile 1914 yılları arasında haftada beş gün, günde bir ila dokuz kez, ortalama beş ila yedi konsültasyona giriyordu.[77]

Analitik Psikoloji Derneği'nin tutanaklarında Jung'un izlediği süreçle ilgili herhangi bir not bulunmuyor. Jung bu kayıtlarda fantezilerine değinmiyor, psikoloji üzerine kuramsal konuları ele almaya devam ediyordu. Bu dönemden kalma günümüze ulaşan yazışmalarında da aynı durumun geçerli olduğunu görüyoruz.[78] Her yıl askeri hizmet görevini de sürdürüyordu.[79] Yani gün boyunca mesleki etkinliklerine devam edip ailevi sorumluluklarını yerine getirirken akşamlarını öz-keşif-

73. *Anılar*, s. 207-8.
74. *Anılar*, s. 219
75. İlerleyen sayfalarda, *bkz.* s. 101.
76. *ZDK*.
77. Jung'un randevu defterinden, *JAA*.
78. Jung'un ETH ile 1930 yılına dek olan yazışmalarına ve diğer arşiv ve koleksiyonlara dayanarak.
79. 1913'te 16 gün, 1914'te 14 gün, 1915'te 67 gün, 1916'da 34 gün, 1917'de 117 gün (Jung'un askerlik hizmeti defterlerinden, *JAA*).

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

lere adıyordu.[80] Programındaki bu bölünmüşlüğün birkaç yıl boyunca devam ettiği yönünde belirtiler de var. Jung bu dönemde ailesinin ve mesleğinin "her zaman neşeli bir gerçeklik olarak kaldığını, normal ve gerçek varoluşumun garantisi olmaya devam ettiğini" söyleyecektir.

Bu fantezilerin farklı biçimlerde yorumlanması konusunu Londra'daki Psiko-Tıp Topluluğu önünde 24 Temmuz'da yaptığı "Psikoloji anlayışı üzerine" başlıklı konuşmasında ele almıştı. Bu konuşmada Freud'un nedenselliğe dayalı analitik-indirgemeci yöntemini Zürih okulunun oluşturmacı yöntemiyle karşılaştırmıştı. Freud'un yönteminin eksik yönü, öncül ögelerin izini sürmenin yalnızca resmin yarısını ortaya koyması, görüngünün yaşayan anlamını kavramakta yetersiz kalmasıydı. Goethe'nin Faust'unu bu şekilde anlamaya çalışmak bir Gotik katedrali mineral yapısı bakımından anlamaya çalışmaktan farklı değildi. Yaşayan anlam "ancak onu kendi içimizde ve kendimiz aracılığıyla yaşadığımız takdirde canlı kalabilirdi."[83] Yaşam özünde yeni olduğuna göre yaşamı yalnızca geçmişe bakarak anlamak olanaksızdı. Dolayısıyla oluşturmacı bakış açısı şu soruyu ortaya koyuyordu:

> "Bu mevcut psişeden yola çıkarak onun kendi geleceğine uzanan bir köprü nasıl kurulabilir?"[84]

Bu makale, dolaylı olarak, Jung'un fantezilerini nedensel ve geçmişe dönük olarak ele almamasının mantığını ortaya koyarken aynı zamanda bu yönde düşüncelere kapılabilecek olanlara da bir uyarı niteliğindedir. Jung'un psikanalize yönelik bir eleştiri ve yeniden düzenleme çabası olarak ortaya koyduğu bu yeni yorumlama biçimi, Swedenborg'un simgesel tinsel yorumsama yöntemi ile bağlantılıdır.

Jung 28 Temmuz'da Aberdeen'deki İngiliz Tıp Birliği toplantısında "Psikopatolojide bilinçdışının önemi" üzerine bir konuşma yaptı.[85] Bu konuşmada nevroz ve psikoz vakalarında bilinçdışının tek taraflı bilinç tutumunu telafi etmeye çalıştığını savundu. Dengesini yitiren bi-

80. *bkz.* s. 126.
81. *Anılar*, s. 214.
82. Jung, "Psikoloji anlayışı üzerine," *TE* 3, §396.
83. *a.g.e.* §398.
84. *a.g.e.* §399.
85. *TE* 3.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

rey kendini buna karşı savunmaya çalışıyor ve böylece zıtlar arasındaki kutuplaşma artıyordu. Kendini bilinçdışının dilinde gösteren düzeltici itkiler iyileşme sürecinin başlangıcı olmalıydı ancak bunların çıkış biçimleri bilinç tarafından kabul edilmemelerine neden oluyordu.

Bir ay önce, 28 Haziran'da, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun varisi Arşidük Franz Ferdinand uğradığı suikastte on dokuz yaşındaki bir Sırp öğrenci tarafından öldürülmüş, 1 Ağustos'ta savaş patlak vermişti. 1925'te Jung şu satırları yazacaktı:

> "Aşırı-dengelenmiş psikoz olduğumu hissediyordum ve bu duygudan 1 Ağustos 1914'e dek kurtulamadım."[86]

Yıllar sonra Mircea Eliade'ye şöyle diyecekti:

> Bir psikiyatr olarak endişeleniyordum. O günlerin diliyle "şizofreni yapmak" üzere olabileceğimi düşünüyordum... Aberdeen'deki kongrede sunmak üzere şizofreni üzerine bir konuşma hazırlıyordum ve sürekli "Kendimi anlatıyor olacağım! Bu konuşmayı yaptıktan sonra delireceğim," diye düşünüyordum. Kongre Temmuz 1914'te yapılacaktı, yani tam da Güney denizlerinde seyahat ettiğim üç düşü gördüğüm dönemde. 31 Temmuz'da, konuşmamdan hemen sonra gazetelerde savaş çıktığını okudum. En sonunda anlamıştım. Ertesi gün Hollanda'da karaya çıktığımda kimse benden daha mutlu değildi. Artık benim için bir şizofreni tehlikesi olmadığından emindim. Düşlerimin ve görümlerimin kolektif bilinçaltının temelinden geldiğini anlamıştım. Artık yapmam gereken şey bu keşfi derinleştirmek ve doğrulamaktı. İşte kırk yıldır yapmaya çalıştığım şey de budur.

Bu noktada Jung, fantezisinin kendisine değil, Avrupa'ya olacakları anlattığını düşünmüştü. Diğer bir deyişle, bu kolektif bir olayla ilgili bir önseziydi ve o bunu "büyük" düş olarak anlatacaktı.[88] Bunun üzerine, aynı şeyin diğer fanteziler için de söz konusu olup olmadığını ve ne derece geçerli olduğunu anlamaya ve özel fantezileri ile kamusal olaylar arasındaki bu uyuşmanın anlamını çözmeye çalıştı. *Liber Novus*'un konusu

86. *Analitik Psikoloji*, s. 44.
87. *Combat* röportaj (1952), *C. G. Jung Speaking: Interviews and Encounters*, yay. haz. William McGuire ve R. F. C. Hull (Bollingen Series, Princeton: Princeton University Press, 1977), s. 233-34. Aşağıda *bkz.* s. 108.
88. Aşağıda *bkz.* s. 102.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

büyük oranda bu çabayla ilgilidir.[89] Prüfungen'de savaşın patlak vermesinin daha önce yaşadıklarını büyük oranda anlamasını sağladığını ve onu *Liber Novus*'un ilk bölümlerini yazmaya yüreklendirdiğini söyler. Böylece savaşın patlak vermesi delirme konusundaki korkularının yersiz olduğunu görmesini sağlamıştı. Savaş çıkmadığı takdirde *Liber Novus*'un kesinlikle tamamlanamayacağını söylemek abartı olmayacaktır. 1955/6'da etkin imgelem üzerine konuşan Jung şu yorumu getiriyordu:

> "bu bağlanmanın psikoza bu denli benzemesinin nedeni, delilerin bütünleşemedikleri, tersine içinde kayboldukları için kurbanı oldukları fantezi içeriğin aynısıyla hastanın bütünleşmesidir."[90]

Jung'un yaklaşık on bir farklı fantezisinin önbilişsel olarak görülebileceğini belirtmekte yarar var:

1-2. Ekim 1913
Yinelenen sel ve binlerce insanın ölümü görümü ve bunun gerçek olacağını söyleyen ses.

3. 1913 Sonbaharı
Kan denizinin Kuzey denizlerini kapladığı görümü.

4. 12 Aralık 1913
Ölü kahraman imgesi ve bir düşte Siegfried'in katledilmesi.

5. 25 Aralık 1913
Bir devin bir şehri ayakları altına alması ve cinayet ve kanlı zulüm imgeleri.

6. 2 Ocak 1914
Kan denizi imgesi ve ölü kalabalıkların geçişi.

7. 22 Ocak 1914
Ruhunun derinliklerden gelmesi ve ona savaş ve yıkımı kabullenip kabullenmeyeceğini sorması. Ruhun ona yıkım, ordu silahları, insan kalıntıları, batmış gemiler, harap olmuş ülkeler vs. göstermesi.

8. 21 Mayıs 1914
Kurban edilenlerin sağa ve sola düşeceğini söyleyen ses.

89. Aşağıda *bkz.* s. 412.

90. *Mysterium Coniunctionis*, TE 14, §756. Jung'un delirdiği söylentisi çalışmalarını gözden düşürmek isteyen Freudcular tarafından desteklenmişti; *bkz. Jung Stripped Bare by His Biographers, Even.*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

9-11. HAZİRAN-TEMMUZ 1914
Üç kez yinelenen düş. Yabancı bir ülkede olup hemen gemi yoluyla geri dönmesinin gerekmesi ve dondurucu soğuğun aniden çökmesi.[91]

Liber Novus

Jung artık *Liber Novus*'un taslağını yazmaya başlamıştı. *Kara Kitaplar*'daki fantezilerin çoğunu aslına uygun bir şekilde kopyalıyor ve bunların her birine tüm epizotların önemini ayrı ayrı ve lirik bir titizlikle açıkladığı bir bölüm ekliyordu. Sözcük sözcük yaptığı karşılaştırmalar fantezilerin aslına uygun yazıldığını, düzeltmenin ve bölümlere ayırmanın en alt düzeyde yapıldığını gösteriyor. Dolayısıyla fantezilerin *Liber Novus*'taki düzeni *Kara Kitaplar*'daki düzene hemen her zaman uyuyor. Belirli bir fantezinin "ertesi gece" gerçekleştiği belirtildiğinde bunun biçemsel kaygılarla yapılmadığı, doğruyu yansıttığı görülüyor. Kullanılan dilde ve malzemenin içeriğinde de değişiklik yapılmamış. Jung "olaya sadık kalmıştı" ve yazdıklarının kurgu olarak görülmemesi gerekiyordu. *Taslak* "Dostlarım," hitabıyla başlıyor ve bu ifade sıklıkla yineleniyor. *Kara Kitaplar* ile *Liber Novus* arasındaki temel fark, ilkinin Jung'un kişisel kullanımına yönelik yazılmış olması ve bir deneyin kayıtları gibi görülebilmesi. *Liber Novus*'un hedefi ise kamuoyuydu ve başkalarının da okuyabileceği bir biçimde yazılmıştı.

Kasım 1914'te Jung ilk olarak gençliğinde okuduğu Nietzsche'nin *Böyle Buyurdu Zerdüşt* kitabı üzerinde yoğun olarak çalışmıştı. Sonradan "birdenbire ruh beni kavradı ve *Zerdüşt*'ü okuduğum bir çöl ülkesine götürdü," diye yazacaktı.[92] Bu kitap *Liber Novus*'un yapısını

91. Aşağıda *bkz.* s. 96-97, 122, 135, 166, 227, 324, 408.

92. Ed. James Jarrett, *Nietzsche's Zarathustra: Notes of the Seminar given in 1934-9*, (Princeton, Bollingen Series, Princeton University Press, 1988, s. 381). Jung'un Nietzsche okumaları için *bkz.* Paul Bishop, *The Dionysian Self: C. G. Jung's Reception of Nietzsche*, (Berlin, Walter de Gruyter); Martin Liebscher, "Die 'unheimliche Ähnlichkeit.' Nietzsches Hermeneutik der Macht und analytische Interpretation bei Carl Gustav Jung," *Ecce Opus. Nietzsche-Revisionen im 20. Jahrhundert*, ed. Rüdiger Görner and Duncan, (Large, London/Göttingen 2003, s. 37-50), "Jungs Abkehr von Freud im Lichte seiner Nietzsche-Rezeption," *Zeitenwende-Wertewende*, ed. Renate Reschke, Berlin 2001, s. 255-260; ve Graham Parkes, "Nietzsche and Jung: Ambivalent Appreciations," Jacob Golomb, Weaver Santaniello ve Ronald Lehrer, ed., *Nietzsche and Depth Psychology*, (Albany, SUNY Press, 1999, s. 205-222).

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ve tarzını güçlü bir şekilde etkiledi. Nietzsche'nin *Zerdüşt*'te yaptığı gibi Jung da elindeki konuyu kısa bölümlerden oluşan bir dizi kitaba bölmüştü. Öte yandan, Zerdüşt Tanrı'nın öldüğünü duyururken *Liber Novus* Tanrı'nın ruhta yeniden doğuşunu betimliyordu. Bu dönemde Dante'nin Komedya'sını okuduğu ve çalışmasının yapısı bakımından bu eserden de etkilendiğini gösteren işaretler de var.[93] *Liber Novus*, Jung'un Cehennem'e inişini anlatır. Öte yandan, Dante var olan bir kozmolojiden yararlanırken *Liber Novus*'ta bireysel bir kozmoloji şekillendirilmeye çalışılmıştır. Jung'un çalışmasında Filemon'un oynadığı rol Nietzche'nin eserinde Zerdüşt'ün ve Dante'nin eserinde Virgil'in oynadığı role benzetilebilir.

Taslak'ta malzemenin yaklaşık yarısı doğrudan *Kara Kitaplar*'dan alınmıştır. Açımlamada yaklaşık otuz beş yeni bölüm bulunur. Jung bu bölümlerde fantezilerden genel psikolojik ilkelere ulaşmaya ve fantezilerde betimlenen olayların dünyada yaşanacakları ne dereceye kadar, simgesel bir biçimde, ortaya koyduğunu anlamaya çalışmıştır. Jung 1914 yılında düş nesnelerinin gerçek nesnelerin temsili olarak ele alındığı nesnel düzey yorumu ile her bir ögenin düşü görenin kendisi ile ilgili olduğu öznel düzey yorumu ayrımına gider.[94] Jung'un izlediği prosedür, kendi fantezilerini, öznel düzeyde getirdiği yorumların yanı sıra, "kolektif" düzeyde yorumlama çalışması olarak da görülebilir. Bununla yapmak istediği, fantezilerine indirgemeci bir yorum getirmeye çalışmak değildir; Jung bu fantezileri kendi içindeki genel psikolojik ilkelerin işleyişinin tasviri (örneğin, içe dönüş ile dışa dönüşün, düşünme ve zevkin vs. ilişkisi gibi) ve yaşanacak gerçek ve simgesel olayların betimlenmesi olarak görmektedir. Dolayısıyla, *Taslak*'ın ikinci aşaması, yeni oluşturmacı yöntemini geliştirmeye ve uygulamaya yönelik ilk önemli ve geniş çaplı denemedir. "İkinci aşamanın" kendisi bir yorumsama deneyidir. Eleştirel anlamda *Liber Novus* için ek yoruma gerek yoktur çünkü kendi yorumunu da içermektedir.

93. *Kara Kitap* 2'de 26 Aralık 1913'te Jung "Purgatorio"dan alıntılar yapıyor (s. 104). Aşağıda bkz; dipnot 213, s. 168.

94. 30 Ocak 1914, MZS. 1913'te Maeder, Jung'un "objektif düzeyi" ve "subjektif düzey"i "kusursuz ifade" ettiğinden bahseder ("Über das Traum problem," *Jahrbuch Sür psychoanalytische und psychopathologische Forshungen* 5, 1913 s. 657-58). Jung, Zürih Psikoanalik Birliği'nde bu konuyu ele alır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Jung *Taslak*'ı yazarken akademik referanslar kullanmamıştı, ancak felsefe, din ve edebiyat alanlarında çok sayıda referanssız alıntı ve gönderme yapmıştı. Akademisyenliği bir yana bırakmak kendi seçimiydi. Bununla birlikte, *Kırmızı Kitap*'taki fantezileri ve bunlar üzerine düşünceleri bir akademisyenin kaleminden çıkmaydı ve gerçekten de kitabı, kendi üzerinde gerçekleştirdiği deneylerle birlikte, kütüphanede yazmıştı. Muhtemelen kitabını yayımlatmaya karar verseydi referansları da ekleyecekti.

El yazımı Taslak'ı tamamladıktan sonra daktiloya çekti ve düzeltmesini yaptı. Bir taslak metinde el yazısıyla değişiklikler yapmıştı (bu taslak metni *Düzeltilmiş Taslak* olarak anacağım). Üzerindeki notlara bakılırsa metni okuması için bir başkasına vermişti (söz konusu el yazısı Emma Jung, Toni Wolff'ya da Maria Moltzer'e ait değil). O da Jung'un düzeltmeleri üzerine yorum yapmış, çıkarmak istediği bazı bölümlerin de korunmasını istemişti. Çalışmanın -başlıksız bırakılan, ancak aslında *Liber Primus* olan- ilk bölümü parşömen kâğıda yazılmıştı. Daha sonra da Jung yazdığı 600'ün üzerinde sayfadan oluşan büyük folyoyu ciltçi Emil Stierli'ye kırmızı deriyle ciltletmişti. Kitap sırtında *Liber Novus* başlığı görülüyordu. Daha sonra da parşömen sayfaları folyoya eklemişti. Bunu da Jung'un doğrudan kaligrafi bölümüne kopyaladığı ve resmettiği *Liber Secundus* izliyordu. Çalışma Orta Çağ'da hazırlanan resimlendirilmiş el yazmaları gibi düzenlenmişti ve kaligrafi yazısının başında kısaltmalar tablosu bulunuyordu. Jung ilk kitabı "Olacakların Yolu" olarak adlandırmış ve buna Yeşaya Kitabı ve Yuhanna İncili'nden yaptığı alıntıları eklemişti. Böylece çalışmasını bir kehanet kitabı olarak sunuyordu.

Jung kaligrafi cildinde resimlemede tempera boya kullanmış ve mürekkepli kalemle yazmıştı. Bu ciltte yazının silikleşmeye başlaması mürekkebin bitmeye başladığını gösterir. Klasik bir yöntemle sayfalarda iğneyle delikler açmış ve sayfaların bir düzenli olması için satırları kurşun kalemle çizmişti.

Jung, Taslak'ta konuyu bölümlere ayırmıştı. Kırmızı deri folyoya yazarken bazı bölümlerin adını değiştirmiş, yeni bölümler eklemiş ve

Örneğin, *Düzeltilmiş Taslak*, s. 39'da kenar boşluğuna "Muhteşem! Neden keselim?" yazılmış. Anlaşılan Jung bu öneriyi dinlemiş ve özgün bölümleri korumuş. Aşağıda *bkz.* s. 126.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

çalışmayı bir kez daha düzeltmişti. Çıkarmalar ve değişiklikler fantezi malzemesine değil, ağırlıklı olarak yorumlama ve ayrıntılandırmanın ikinci aşamasına yapılmıştı ve büyük oranda metnin kısaltılmasından ibaretti. Jung sürekli olarak bu ikinci aşama üzerinde çalışıyordu. Bu kitapta metnin transkripsiyonunda da bu ikinci aşama işaret ediliyor ve böylece kronoloji ve yazım görülebiliyor. Jung'un ikinci aşamadaki yorumları da bazen gizli bir şekilde metnin ileri bölümlerindeki fantezilere gönderme yaptığı için fantezileri doğrudan kronolojik sırasıyla okumak ve daha sonra da ikinci aşamayı ara vermeden okumak yararlı olacaktır.

Jung daha sonra metni bazı resimlerle, süslü paragraf başları, kenar ve kenar boşluğu süsleriyle bezemişti. Başlangıçta resimler doğrudan metne gönderme yaparken ilerleyen bölümlerde daha simgesel bir hal alır. Bunlar kendi başlarına etkin imgelemlerdir. Metin ve imgelerin bir araya gelmesi William Blake'in Jung'un da yabancısı olmadığı çalışmalarını akla getiriyor.[96]

Liber Novus'taki imgelerden birinin hazırlık taslağı günümüze kadar ulaşmış. Bu taslakta imgelerin kara kalem eskizlerden başlayarak titizlikle tasarlandığı ve daha sonra üzerlerinde ayrıntılı olarak çalışıldığı görülebiliyor.[97] Diğer imgelerde de büyük olasılıkla benzer işlemler uygulanmıştı. Jung'un günümüze ulaşan resimlerinde 1902-1903 yıllarındaki temsili peyzaj resimlerden 1915 ve sonrası yarı-figüratif soyut çalışmalara ani ve etkileyici bir sıçrama olduğu görülüyor.

Sanat ve Zürih Okulu

Bugün Jung'un kütüphanesinde modern sanat üzerine az sayıda kitap var ancak kitapların bazıları büyük olasılıkla yıllar içinde çeşitli yerlere dağılmıştı. Odilon Redon'un bir incelemesine ve grafik çalışmalarının bir kataloğuna sahipti.[98] Redon'un çalışmalarıyla muhtemelen

96. 1921'de Blake'in *The Marriage of Heaven and Hell*'inden alıntı yapmış (*TE 6*, §422n, §460); *Psikoloji ve Simya*'da da Blake'in iki resmine değiniyor (*TE 12*, şek. 14 ve 19). 11 Kasım 1948'de Piloo Nanavutty'ye şöyle yazmış: "Blake'in çalışmasını heves olarak görüyorum çünkü fantazilerinde birçok yarı tamamlanmış ya da yarı hazmedilmiş bilgiyi bir araya toplamış. Bence, bunlar bilinçdışı süreçlerin sahici temsillerinden ziyade sanat ürünleri. (*Mektuplar 2*, s. 513-14).

97. Aşağıda *bkz.* Ek A.

98. Redon, *Oeuvre graphique complet* (Paris: Secretariat, 1913); Andre Mellerio, *Odilon Redon: Peintre, Dessinateur et Graveur* (Paris: Henri Floury, 1923). Modern sanat üzerine çok katı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Paris'teyken tanışmıştı. *Liber Novus*'taki resimlerde sembolist hareketin güçlü yankıları görülüyor.

Jung, Ekim 1910'da meslektaşı Hans Schmid'le birlikte Kuzey İtalya'da bir bisiklet turuna çıkmıştı. Ravenna'daki fresko ve mozaiklerden çok etkilenmişti. Bu çalışmalar güçlü renkleri, mozaik benzeri biçimleri ve perspektifsiz iki boyutlu figürleriyle resimlerini de etkilemiş gibi görünüyor. [99]

1913'te New York'tayken büyük olasılıkla Amerika'daki ilk uluslararası modern sanat sergisi olan Armory Show'a katılmıştı (sergi 15 Mart'a kadar sürmüştü ve Jung 4 Mart'ta New York'a doğru yola çıkmıştı. 1925'teki seminerinde Marcel Duchamp'ın *Merdivenden İnen Çıplak* çalışmasına değinmesi sansasyon yaratmıştı.[100] Bu seminerde Picasso'nun resimlerindeki sürece de değinmişti. Ayrıntılı bir incelemeyi gösteren kanıtlar olmadığı için Jung'un modern sanat bilgisinin büyük olasılıkla doğrudan eserlerin görülmesine dayandığını söyleyebiliriz.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Zürih okulunun üyeleri ile sanatçılar arasında iletişim kurulmuştu. Her iki taraf da avangard akımlarla ilgiliydi ve toplumsal çevreleri de kesişiyordu.[101] Kocası Eugen Schlegel ile birlikte Toni Wolff'la arkadaşlığı olan Erika Schlegel, 1913'te analiz için Jung'a geldi. Erika Schlegel, Sophie Taeuber'in kardeşiydi ve Psikoloji Kulübü'nün kütüphane sorumlusu olmuştu. Psikoloji Kulübü'nün üyeleri bazı Dada etkinliklerine davet ediliyordu. Hugo Ball, Galeri Dada'nın 29 Mart 1917'deki açılış törenine katılanlar arasında kulüp üyelerinin de olduğunu söylüyor.[102] O akşamın programında Sophie Taueber'in soyut dansları, Hugo Ball, Hans Arp ve Tristan Tzara'nın şiirleri de vardı. Üniversiteye Laban'la birlikte giden Sophie Taeuber, Arp'la birlikte kulüp üyelerine dans dersleri veriyordu. Yapılan maskeli baloda da kostümleri o tasarlamıştı.[103] 1918'de Zürih'te *Kral Geyik*

eleştiriler içeren bir kitap da bulunuyor: Max Raphael, Von Monet zu Picasso: *Grundzüge einer Ästhetik und Entwicklung der Modernen Malerei* (Münih: Delphin Verlag, 1913).

99. Jung Nisan 1914'te Ravenna'yı bir kez daha ziyaret edecekti.

100. *Analitik Psikoloji*, s. 54.

101. *bkz.* Rainer Zuch, *Die Surrealisten und c. G. Jung: Studien zur Rezeption der analytischen psychologie im Surrealismus am Beispeil von Max Ernst, Victor Brauner und Hans Arp* (Weimar: VDG, 2004).

102. *Flight Out of Time*, s. 102.

103. Greta Stroeh, "Biographie," in *Sophie Taeuber: 15 Decembre 1989-Mars 1990, Musee d'art moderne de la ville de Paris* (Paris: Paris-musees, 1989), s. 124; Aline Valangin röportaj,

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

adında bir kukla oyunu sergilemişti. Oyun Burghölzli ormanlarında geçiyordu. Dr. Oedipus Kompleks'in rakibi Freud Analitikus Kök-Libido tarafından papağana dönüştürülürken Jung'un *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'ne ve Freud'la olan tartışmalarına parodi niteliğinde göndermeler yapılıyordu. Bununla birlikte Jung'un çevresi ile bazı Dadaistler arasındaki ilişkiler gerilmişti. Emmy Henngings Mayıs 1917'de Hugo Ball'a yazdığı mektupta "psiko-kulübün" artık bittiğini söylüyordu. 1918'de Jung İsviçre'deki bir eleştiri dergisinde Dada hareketini eleştirmişti ve bu da Dadaistlerin gözünden kaçmamıştı. Jung'un resimsel çalışmaları ile Dadaistleri birbirinden ayıran hassas nokta Jung'un yoğun bir şekilde anlam ve imlem üzerinde odaklanmasıydı.

Jung'un kendini incelemesi ve yaratıcı deneyleri hiç yoktan ortaya çıkmamıştı. Bu dönemde içinde bulunduğu çevrede sanata ve resme büyük bir ilgi vardı. Alphonse Maeder, Ferdinand Hodler üzerine bir monografi yazmıştı ve aralarında dostça bir yazışma da vardı. 1916 dolaylarında Maeder bir dizi görüm ya da uyanık fantezi yaşamış ve bunları takma adla yayımlatmıştı. Jung'a bundan söz ettiğinde ise "Nasıl, sen de mi?" yanıtını almıştı. Hans Schmid de fantezilerini *Liber Novus*'a benzer bir kitapta yazmış ve resmetmişti. Moltzer, Zürih okulundaki sanatsal etkinlikleri arttırmak istiyordu. Çevrelerine daha fazla sanatçının katılmasını istiyor, model olarak da Riklin'i görüyordu. Riklin tarafından analiz edilen J. B. Lang simgesel resimler yapmaya başlamıştı. Moltzer'in "İncil'im" olarak söz ettiği kitabında resimli yazıları vardı. Hastası Fanny Bowditch'ten de aynı şeyi yapmasını istemişti.

Jung biyografi arşivi, Countway Library of Medicine, s. 29.

104. Kuklalar Zürih'teki Bellerive müzesinde korunuyor. *bkz.* Bruno Mikol, "Sur Ie theatre de marionnettes de *Sophie Taeuber-Arp*," *Sophie Taeuber: 15 Décembre 1989-Mars 1990, Musée d'art moderne de la ville de Paris*, s. 59-68.

105. Hugo Ball ve Emmy Hennings, Damals in Zurich: Briefe aus den Jahren 1915-1917 (Zürih: Die Arche, 1978), s. 132.

106. Jung, "Bilinç Üzerine," *TE 10*, §44; Pharmouse, *Dada Review* 391 (1919); Tristan Tzara, *Dada*, no. 4-5 (1919).
Ferdinand Holder: *Eine Skizze seiner seelischen Entwicklung und Bedeutung fur die schweizerisch-nationale Kultur* (Zürih: Rascher, 1916)

108. Maeder, yazılar.

109. Maeder, röportaj; Jung biyografi arşivi, Countway Library of Medicine, s. 9.

110. Franz Riklin'den Sophie Riklin'e, 20 Mayıs 1915, Riklin yazılar.

111. 17 Ağustos 1916'da o sırada onunla analiz yapan Fanny Bowditch Katz günlüğüne

Riklin resimlerinden bazılarını, Hans Arp, Sophie Taeuber, Francis Picabia ve Augusto Giacometti ile birlikte İsviçre Dışavurumcuları olarak anılan grupla birlikte 1919'da Zürih Kunsthaus'daki "Yeni Hayat"-ta sergilemişti.[112] Jung da istese kişisel bağlantılarını kullanarak kendi çalışmalarından bazılarını bu şekilde kolaylıkla sergileyebilirdi. Yani, bunun için oldukça gerçekçi imkânları olmasına karşın o, çalışmalarını sanat olarak görmüyordu.

Jung sanat konusunu birkaç kez Erika Schlegel'le tartışmıştı. Schlegel bir konuşmayı şöyle anlatıyor:

> Dün Jung'un evinde inci madalyamı (Sophie'nin benim için yaptığı inci işlemeyi) takmıştım. Çok hoşlandı ve canlanarak neredeyse bir saat boyunca sanat üzerine konuştu. Augusto Giacometti'nin öğrencilerinden Riklin'den söz etti ve küçük eserlerinin belirli bir bir değer taşıdığını, oysa büyük eserlerde dağılıp gittiğini söyledi. Gerçekten de sanatında bütünüyle kayboluyordu ve bu da onu neredeyse anlaşılmaz kılıyordu. Çalışmaları, üzerinde su dalgalanmaları olan bir duvar gibiydi. İşte bu yüzden de çözümleme yapamıyordu çünkü bunun için bıçak gibi sivri ve keskin olmak gerekiyordu. Deyim yerindeyse sanatın içine dökülmüştü. Oysa sanat ve bilim yaratıcı tinin hizmetçileriydi sadece ve hizmet edilmesi gereken de oydu.
>
> Benim çalışmalarıma gelince, onların da gerçek sanat olup olmadığını anlamak gerekiyordu. Masallar ve resimler temelde dinsel bir anlama sahipti. Ben de bunun günün birinde bir şekilde insanlara ulaşması gerektiğini biliyordum.[113]

Jung, Franz Riklin'i kötü ikizi gibi görüyordu ve onun yazgısından kaçınmak istiyordu. Bu ifade aynı zamanda kendi üzerindeki in-

---

şöyle yazmış: "[Meltzer'in] kitabını -onun İncil'ini- her birinde yazılar olan resimlerini de yapmalıyım." Katz'a göre Moltzer yaptığı resimlerin "bütünüyle öznel olduğunu, sanat eseri olmadığını" düşünüyordu (31 Temmuz, Countway Library of Medicine). Farklı bir zamanda da Katz günlüğüne Moltzer'in "sanattan, gerçek sanattan dinin ifadesi olarak söz ettiğini" yazmış (21 Ağustos 1916). Moltzer 1916 yılında Psikoloji Kulübü nde yaptığı konuşmada Riklin in resimlerini psikolojik açıdan yorumlamıştı (Cult Fictions: Jung and the Founding of Analytical Psychology [Londra: Routledge, 1998], s. 102). Lang için *bkz.* Thomas Feitknecht, ed., *"Die dunkle und wilde Seite der Seele": Hermann Hesse. Briefwechsel mit seinem Psychoanalytiker Josef Lang, 1916-1944* (Frankfurt: Suhrkampf, 2006).

112. *"Das Neue Leben," Erst Ausstellung*, Kunsthaus Zurich. J. B. Lang, Riklin'in evinde Jung ve Augusto Giacometti'nin bulunduğu bir etkinlikten söz etmiştir. (Günlük, 3 Aralık 1916, s. 9. Lang yazılar, Swiss Literary Archives, Berne).

113. 11 Mart 1921. Defterler, Schlegel yazılar.

celemeleri aracılığıyla ulaştığı bilim ile sanatın statüsünü görecelileştirdiği anlamına da geliyor.

Dolayısıyla, *Liber Novus*'un yaratılması kesinlikle tuhaf ya da özel bir etkinlik, bir psikozun ürünü değildi. Tersine, bu çalışma bu dönemde birçok kişinin ilgilendiği bir alan olan psikoloji ile sanatsal deneyler arasındaki sık kesişmeyi ortaya koyuyor.

Kolektif Deney

Jung 1915'te psikolojik tipler anlayışı üzerine meslektaşı Hans Schmid'le uzun uzadıya yazışmıştı. Bu yazışmalarda Jung'un kendi üzerindeki deneylerine değinilmiyor ve yazışmalar bu dönemdeki kuramlarının yalnızca etkin imgelemlerinden değil, aynı zamanda kısmen geleneksel kuramsal psikoloji yaklaşımlarından ortaya çıktığını gösteriyor.[114] Jung 5 Mart 1915'te Smith Ely Jeliffe'ye şunları yazıyordu:

> Hâlâ bir sürü uygulamalı çalışma ve at binme fırsatı bulduğum bu küçük şehirde orduyla birlikteyim... Orduya katılmak zorunda kalana dek sakin bir hayat yaşamış, hayatımı hastalarıma ve çalışmalarıma adamıştım. Özellikle iki psikoloji tipi ve bilinçdışı eğilimlerin sentezi üzerine çalışıyordum.[115]

Kendi üzerindeki incelemeleri sırasında çalkantılı durumlar yaşamıştı. Büyük bir korkuya kapıldığını ve bazen kendine mukayet olabilmek için masaya tutunduğunu hatırlıyordu.[116] Bu dönem için şunları söylüyor:

> "Sinirlerim o kadar sık bozuluyordu ki duygularımı Yoga egzersizleriyle etkisizleştirmek zorunda kalıyordum. Yine de amacım içimde olup bitenleri anlamak olduğu için bunu ancak sakinleşmeme yetecek kadar yapıyordum ve yeniden bilinçdışı üzerine çalışmaya başlıyordum."[117]

114. *The Question of Psychological Types: The Correspondence of C.G. Jung and Hans Schmid-Guisan 1915-1916* John Beebe ve Ernst Falzeder, çev. Filemon Series, Ernst Falzeder ve Tony Woolfson, Princeton University Press, yayıma hazırlanıyor.
115. John Burnham, Jeliffe: American Psychoanalyst and Physician & His Correspondence with Sigmund Freud and *C. G. Jung*, yay. haz. William McGuire (Chicago: University of Chicago Press, 1983), s. 196-97.
116. *MP*, s. 174
117. Anılar, s. 201.

Toni Wolff'un da kendi içinde bulunduğu sürece dahil olduğunu ve benzer bir imgeler akışı yaşadığını hatırlıyor. Jung kendi deneyimlerini onunla tartışabileceğini düşünmüştü ancak Wolff da kafası karışmış ve dağılmış bir durumdaydı.[118] Benzer şekilde karısı da ona bu konuda yardım edemiyordu. Tüm bunların sonucunda şöyle diyordu: "Buna bir şekilde katlanmış olmam vahşi bir güç meselesiydi."[119]

Psikoloji Kulübü 1916'nın başlarında, Jung tarafından analiz edilmek üzere 1913'te Zürih'e gelen Edith Rockefeller McCormick'in bağışladığı 360.000 İsviçre Frankı'yla kurulmuştu. Başlangıçta altmış kadar üyesi vardı. Jung'a göre kulübün amacı bireylerin grupla olan ilişkisini incelemek, bire bir analizin sınırlarını aşarak doğal bir psikolojik gözlem ortamı sağlamak ve ayrıca hastaların toplumsal durumlara uyum sağlamayı öğrenmelerine olanak tanıyacak bir çevre sunmaktı. Aynı zamanda analistlerin oluşturduğu mesleki Analitik Psikoloji Derneği de toplantılarını sürdürüyordu.[120] Jung her iki örgüte de etkin olarak katılıyordu.

Jung'un kendi üzerindeki incelemeleri aynı zamanda analitik çalışmalarındaki değişimin de habercisiydi. Hastalarını da benzer şekilde kendini inceleme yöntemlerini uygulamaya teşvik ediyordu. Hastalara etkin imgelem, içsel diyalog ve fantezilerini resmetmeleri öğretiliyordu. Jung kendi deneyimlerini paradigma olarak alıyordu. 1925'teki seminerinde şöyle demişti:

> "Tüm deneysel malzemelerimi hastalarımdan aldım, ancak sorunun çözümüne kendi içimde, bilinçdışı süreçler üzerine kendi yaptığım gözlemler aracılığıyla ulaştım."[121]

1912'de Jung'la analize başlayan Tina Keller, Jung'un "sık sık kendinden ve kendi deneyimlerinden" söz ettiğini hatırlıyor:

> O ilk günlerde biri analiz için geldiğinde "kırmızı kitap" bir sehpanın üzerindeaçık bir şekilde beklerdi. Bu kitabın içinde Dr. Jung'un yaptığı ya da henüz tamamladığı resimler vardı. Bazen yaptığı resmi

118. *MP*, s. 174
119. *Anılar*, s. 201.
120. Kulübün kuruluşu için *bkz. Cult Fictions: C. G. Jung and the Founding of Analytical Psychology.*
121. *Analitik Psikoloji*, s. 34.

bana da gösterir ve yorumlardı. Bu resimler ve resimlere eşlik eden açıklayıcı metin için yaptığı titiz ve kesin çalışma bu girişimin önemini gösteriyordu. Böylece usta psişik deneyimi geliştirmenin harcanan zamana ve çabaya değdiğini öğrencisine göstermiş oluyordu.[122]

Keller de Jung ve Toni Wolff'la analizlerinde etkin imgelem ve resimlerden yararlanmıştı. Bu kesinlikle yalıtılmış bir çaba değildi ve Jung bilinçdışı ile kolektif bir karşılaşmanın peşindeydi. Bunun için hastalarını da yanma alıyordu. Jung'un çevresindekiler kendi yaşamlarının yanı sıra çevrelerindeki insanların yaşamlarını da dönüştürmesini umdukları bir toplumsal deneye katılan avangard bir grup oluşturmuştu.

Ölülerin Dönüşü

Savaşla birlikte yaşanan eşi görülmemiş kıyımlarla birlikte ölülerin dönüşü konusu da sıkça işlenmeye başlamıştı. Abel Gance'nin filmi *J'accuse* bunun örneklerinden biriydi.[123] Ölümler tinselciliğe duyulan ilginin de yeniden canlanmasına yol açmıştı. 1915 yılında Jung, neredeyse bir yılın ardından yeniden *Kara Kitaplar*'a bir dizi fantezisini yazmaya başlayacaktı. *Liber Primus* ve *Liber Secundus*'un el yazısı taslaklarını daha önce tamamlamıştı.[124] 1916'nın başında Jung evinde bir dizi sarsıcı parapsikolojik olay yaşayacaktı. 1923 yılında bu olayı Cary de Angulo'ya (sonradan Baynes) anlatmıştı. Angulo anlattıklarını şöyle aktarıyor:

Bir gün oğlunuz uykusunda debelenmeye başlamıştı ve uyanamadığını söyleyerek çırpınıyordu. En sonunda eşiniz çocuğu sakinleştirmeniz için sizi çağırmak zorunda kalmıştı ve bunu ancak üzerine soğuk bezler sererek yapabilmiştiniz. Çocuk sonunda sakinleşmiş ve uyumaya devam etmişti. Ertesi sabah uyandığında hiçbir şey hatırla-

122. "C. G. Jung: Some memories and reflections," Inward Light 35 (1972), s. II. Tina Keller için *bkz.* Wendy Swan, *C. G. Jung and Active Imagination* (Saarbrucken: VDM, 2007).

123. *bkz.* Winter, *Sites of Memory, Sites of Mourning*, s. 18, 69 ve 133-44.

124. Burada *Kara Kitap 5*'e bir not eklenmiş: "Bu dönemde [*Kırmızı Kitap*'ın] I ve II. Bölümleri yazılmıştı. Savaşın başlamasından hemen sonra" (s. 86). Yazının kendisi Jung'un el yazısıyla yazılmış, '*Kırmızı Kitap*'ın başkası tarafından eklenmiş.

mıyordu, ama son derece bitkin bir haldeydi. Okula gitmemesini söylediğinizde nedenini sormadan hemen kabul etti. Daha sonra beklenmedik bir şekilde sizden kâğıt ve boyama kalemleri istedi ve bir resim yapmaya başladı. Resmin ortasında kamış ve oltasıyla balık tutan bir adam vardı. Solda şeytan adama bir şeyler söylerken görülüyordu ve oğlunuz söylenenleri de yazmıştı. Balıkçı için geldiğini, ona ait olan balıkları tuttuğunu söylüyordu. Sağda ise bir melek vardı ve "Hayır, bu adamı alamazsın çünkü yalnızca kötü balıkları avlıyor, iyileri değil," diyordu. Oğlunuz bu resmi yaptıktan sonra oldukça rahatlamıştı. Aynı gece iki kızınız odalarında hayalet gördüklerini sanmıştı. Ertesi gün *Ölülere Vaazlar*'ı yazdınız ve bundan sonra ailenizi hiçbir şeyin rahatsız etmeyeceğini biliyordunuz ve haklıydınız. Elbette oğlunuzun resmindeki balıkçının sizden başkası olmadığını ben biliyordum. Siz de bana aynısı söylemiştiniz ancak oğlunuz bunu bilmiyordu.[125]

Jung *Anılar*'da da şunları yazmıştı:

> Pazar günü öğleden sonra beş sularında ön kapının zili deli gibi çalmaya başladı... Herkes kapıdakinin kim olduğunu görmek için hemen oraya koştu ama görünürde kimse yoktu. Ben zilin yanında oturuyordum ama çaldığını duymamış, hareket ettiğini görmüştüm. Birbirimize öylece bakakaldık. İnanın bana, hava çok ağırlaşmıştı. O zaman bir şeylerin olması gerektiğini anladım. Ev sanki bir anda dolmuş, ruhlar etrafı sarmıştı. Sıkış tıkış bir halde kapıya dayanmışlardı ve hava o kadar ağırlaşmıştı ki nefes almak ancak mümkün olabiliyordu. Beni bir soru almıştı: "Tanrı aşkına, nedir bu olanlar?" Sonra bir ağızdan bağırmaya başladılar: "Kudüs'ten geliyoruz, aradığımızı bulamadık orada." Bu *Vaazlar*'ın başlangıcıdır.
>
> Sonra içimden akmaya başladı ve üç akşamda hepsini yazdım bitirdim. Kalemi elime alır almaz ölü kalabalık buhar oldu gitti. Oda sessizleşti, hava temizlendi. Ruhların işgali sona ermişti.[126]

Ölüler 17 Ocak 1914'teki bir fantezide de ortaya çıkmıştı ve en kutsal mezarlarda dua etmek için Kudüs'e gideceklerini söylemişlerdi.[127] Anlaşılan seyahatleri başarılı olmamıştı. Bu dönemdeki fantezilerin doruğa ulaşmış hali olan *Ölülere Yedi Vaaz (Septem Sermones ad Mor-*

125. *CFB.*
126. *Anılar*, s. 215-16.
127. *bkz.* aşağıda, s. 288.

tuos), gnostik bir yaradılış söyleni biçimindeki psikolojik kozmolojidir. Jung'un fantezilerinde ruhunda yeni bir Tanrı, Abraksas, yani kurbağaların oğlu olan Tanrı doğar. Jung'un bu konudaki anlayışı simgeseldir. Bu figürü Hristiyan Tanrısı ile şeytanın birleşmesinin bir temsili, yani Batılı Tanrı imgesindeki dönüşümün betimlenmesi olarak görür. 1952 yılında kaleme aldığı *Eyyub'a Yanıt*'a dek bu konuya derinlemesine değinmemiştir.

Jung *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri* için yaptığı hazırlık okumaları sırasında Gnostik yazınını da incelemiştir. Askerlik hizmetini yaptığı sırada, 1915 yılının Ocak ve Ekim aylarında Gnostik'lerin çalışmalarını okumuştur. *Kara Kitaplar*'da *Vaazlar*'ı yazdıktan sonra düzende ufak değişiklikler yaparak kaligrafi ile yazılmış bir kopyasını çıkarır.

Başlığın altına şu ibareyi ekler: "Ölülerin yedi öğretisi. Yazan Basilides, yer İskenderiye, Doğu'nun Batı ile buluştuğu şehir."[128] Daha sonra da yeni bir eklemeyle özel olarak bastırır: "Almancaya Yunanca aslından tercüme edilmiştir." Bu ibareler on dokuzuncu yüzyıl sonu klasik ilminin Jung'un tarzı üzerindeki etkilerini gösteriyor. Jung bu çalışmayı Psikoloji Kulübü'nün kuruluşu vesilesiyle yazdığını ve kulübün kuruluşu nedeniyle Edith Rockefeller McCormick'e bir armağan olarak gördüğünü hatırlıyor.[129] Arkadaşlarına ve sırdaşlarına da birer kopya vermiş ve Alphonse Maeder'e verdiği kopyada şunları yazmıştı:

> Ona kendi adımı veremezdim, bunun yerine Hristiyanlığın erken döneminde yaşamış ve adları Hristiyanlık tarafından silinmiş büyük zihinlerin adını verdim. Büyük bir sıkıntı döneminde kucağıma olgunlaşmış bir meyve gibi düştü ve kötü saatlerimde benim için bir umut ve teselli ışığı yaktı.[130]

Jung 16 Ocak 1916'da *Kara Kitaplar*'a bir mandala çizmişti (*bkz.* Ek C). Bu, "Systema Munditotius"un ilk taslağıydı. Daha sonra bu taslağı resmetmeye girişmişti. Arkasına İngilizce olarak şunları yazmıştı: "Bu, 1916 yılında, kesinlikle anlamının bilincinde olmadan oluşturdu-

128. Tarihsel bir karakter olan Basilides ikinci yüzyılda İskenderiye'de yaşamış bir Gnostik'ti. *bkz.* dipnot 81 s. 442-443.

129. *MP*, s. 26.

130. 19 Ocak 1917, Mektuplar I, s. 33-34. Jolande Jacobi'ye *Vaazlar*'ın bir kopyasını gönderen Jung bunların "bilinçdışının atölyesinden merak" olduğunu söylüyordu. (7 Ekim 1928, *JA*).

ğum ilk mandaladır." *Kara Kitaplar*'daki fanteziler devam eder. Systema Munditotius, *Vaazlar*'ın resimsel kozmolojisidir.

11 Haziran–2 Ekim 1917 tarihleri arasında Jung, Chateau d'Oex'de İngiliz savaş esirleri komutanı olarak askerlik görevini yapmaktadır. Ağustos dolaylarında Smith Ely Jeliffe'ye askerlik hizmetinin onu çalışmalarından bütünüyle uzaklaştırdığını ve döndükten sonra tipler üzerine uzun bir makale kaleme alabilmeyi umduğunu yazar. Mektubunu şu sözlerle bitirir:

> "Bize gelince, herşey olduğu gibi ve sessizliğini koruyor. Diğer her şeyi de savaş yuttu. Psikoz devam ediyor ve hâlâ artıyor."[131]

Bu dönemde hâlâ bir kaos içinde olduğunu hissediyordu ve bu duygu ancak savaşın sona ermesiyle birlikte silinmeye başlayacaktı.[132] Ağustos başından Ekim sonuna dek ordu defterine kurşun kalemle yirmi yedi mandala çizmiş ve bunları saklamıştı.[133] Başlarda bu mandalaları anlamıyordu ancak önemli olduklarını hissediyordu. 20 Ağustostan sonraki günlerin çoğunda bir mandala çizmişti. Adeta her geçen günün bir fotografını çektiğini hissediyor ve mandalalardaki değişimi gözlemliyordu. "Sinirlerimi bozan şu Hollandalı kadından" bir mektup aldığını yazıyor.[134] Bu mektupta söz konusu kadın, yani Moltzer, "bilindışından gelen fanteziler sanatsal niteliktedir ve bu nedenle de sanat olarak görülmelidir" diyordu.[135] Hiç de budalaca olmayan bu düşünce Jung'un zihnini meşgul ediyordu, üstelik modern ressamlar bilinçdışının sanatını yapmaya çalışıyorlardı. Bu da fantezilerinin gerçekten kendiliğinden ve doğal olup olmadığı konusunda içinde bir kuşku doğmasına neden oldu. Ertesi gün çizdiği mandalanın bir parçası kırılmış ve simetriyi bozmuştu:

> Mandalanın aslında ne olduğunu ancak şimdi görüyorum: "Oluşum, dönüşüm, sonrasız zihnin sonrasız eğlencesi." Ve bu da benliktir, kişiliğin bütünlüğüdür ve her şey yolunda olduğunda ahenklidir ama kendini kandırmaya gelemez. Benim mandala imgelerim benliğimin bana her gün bildirilen durumunun şifreli yazılarıydı.[136]

131. John C. Burnham, *Jeliffe: American psychoanalyst and physician*, s. 199.
132. *MP*, s. 172.
133. *bkz.* Ek A.
134. *Anılar*, s. 220.
135. *a.g.e.* s. 220.
136. *a.g.e.* s. 221.

Söz konusu mandalanın 6 Ağustos 1917 tarihli mandala olduğu anlaşılıyor.[137] İkinci dize ise Goethe'nin *Faust*'undan bir alıntı. Mefistofeles, Faust'a seslenerek Anneler diyarının yolunu tarif ediyor:

MEPHİSTOPHELES
Parıldayan bir üç ayak gösterecek sana sonunda
derinlerin en derininde, dipte olduğunu.
Onun ışığında Anneleri göreceksin:
biri oturuyor, diğerleri ayakta ve yürüyor,
olur ya. Oluşum, dönüşüm
sonrasız zihnin sonrasız eğlencesi.
Bütün yaratılanların imgeleriyle kaplanmış,
onlar seni görmez, çünkü yalnız gölgeleri görürler.
O halde tut yüreğini, çünkü tehlike büyük
ve dosdoğru üç ayağa git,
dokun ona anahtarla.[138]

Söz konusu mektup gün ışığına çıkmadı. Bununla birlikte, 21 Kasım 1918'de Chateau D'Oex'te olduğu sırada yazdığı ve yayımlanmayan bir mektubunda Jung şöyle diyordu: "M. Moltzer yine mektuplarıyla beni rahatsız etti."[139] Mandalaları *Liber Novus*'a da dahil edecekti. Jung benlik düşüncesinin ilk olarak bu dönemde zihninde belirdiğini yazıyor:

"Benliğin ben ve benim dünyam olan monad olduğunu düşündüm. Mandala bu monadı temsil ediyor ve ruhun mikrokozmik doğasına karşılık geliyor."[140]

Bu dönemde Jung sürecin onu nereye götürdüğünü bilmiyordu ancak mandalananın sürecin hedefini temsil ettiğini kavramaya başlamıştı:

"Ancak mandalaları yapmaya başladığım zaman gördüm ki gittiğim yollar, attığım bütün adımlar hep aynı noktaya, yani merkeze çıkıyordu. Mandala bütün yolların ifadesi haline gelmişti."[141]

137. *bkz.* Ek A.
138. *Faust* 2, perde I, 6278f.
139. Yayımlanmamış mektup, *JFA*. Ayrıca dört köşeli bir mandala gibi görünen ve Moltzer tarafından yapılmış tarihsiz bir resim de bulunuyor. Kısa bir notta bu resmin "Bireyselleşmenin ya da Bireyselleşme sürecinin resimsel sunumu" olduğunu söylüyor (Kütüphane, Psychological Club, Zurich).
140. *Anılar*, s. 221. Jung'un bu benlik kavramı doğrudan Hinduizm'deki Atman/Brahman kavramına dayanıyor. Jung bu kavramı 1921'de *Psikolojik Tipler* ve Nietzsche'nin *Zerdüşt*'ündeki belirli bölümler bağlamında tartışmıştır. (*bkz.* dipnot 29, s. 373).
141. *a.g.e.*

1920'lerde Jung'un mandala anlayışı derinleşecekti.

Taslak'ta Ekim 1913 ile Şubat 1914 arasındaki fanteziler bulunuyordu. 1917 kışında Prüfungen başlığı altında yeni bir metin kaleme alan Jung çalışmasına bıraktığı yerden devam ediyordu. Bu metinde Nisan 1913'ten Haziran 1916'ya dek olan fanteziler bulunuyordu. *Liber Novus*'un ilk iki kitabında olduğu gibi Jung fantezilerin arasına kendi yorumlarını da katıyordu.[142] *Vaazlar*'ı da bu metne dahil etmişti ve şimdi de Filemon'un her vaaz için yaptığı yorumları eklemişti. Bu yorumlarda Filemon öğretisinin telafi edici doğasını vurguluyordu, özellikle tam da ölülerde olmayan kavramlar vurgulanıyordu. Prüfungen aslında *Liber Novus*'un *Liber Tertius* bölümünü oluşturuyor. Dolayısıyla metnin tam akışı da şöyle olacaktır:

Liber primus: "Olacakların Yolu"
Liber secundus: "Hataların İmgeleri"
Liber tertius: "Sınamalar"

Bu dönemde Jung *Taslak*'ı kaligrafi yazısına dönüştürmeye ve resimler eklemeye devam etti. *Kara Kitaplar*'daki fantezilerin sürekliliği daha da azaldı. 1917 sonbaharında benliğin anlamını kavrayışını Prüfungen'de kaleme aldı.[143] Burada Jung'un yeniden doğan Tanrı görümü de yer alıyor ve Abraksas'ın betimlenmesinde doruğa ulaşıyordu. Kitabın önceki bölümlerinde (yani *Liber Primus* ve *Liber Secundus*'ta) kendisine verilenlerin aslında ona Filemon tarafından verildiğini fark edecekti.[144] İçinde, onunla aynı olmayan, müjdeleyici bilge bir yaşlı adam olduğunu görmüştü. Bu da önemli bir ayrımı ortaya koyuyordu. Jung 17 Ocak 1918'de J. B. Lang'a şöyle yazmıştı:

> Bilinçdışı üzerine çalışmalar öncelikle ve en önemlisi kendimiz için olmalıdır. Hastalarımız bunun yararını dolaylı olarak görürler. Tehlikeli olan peygamberin sanrısıdır ve bu da bilinçdışı ile çalışırken sıklıkla görülür. İnsanoğlunun en büyük gücü olan bilim ve usu bir yana bırak, diyen şeytandır o. Usdışını [-n varlığını] kabul etmek zorunda olsak bile bu uygun olmazdı.[145]

142. *Sınamalar* el yazısı taslağın 23. sayfasına bir tarih düşülmüş: "27/11/17" ve buradan yola çıkarak 1917'nin ikinci yarısında, yani Chateau D'Oex'de yaşananların ardından yazıldıkları düşünülebilir.
143. Aşağıda *bkz.* s. 401.
144. Aşağıda *bkz.* s. 412.
145. Stephen Martin'in koleksiyonundan. Burada Faust'ta Mephistopheles'in söylediklerine gönderme yapılıyor (I.1851f.)

Jung'un fantezileri "üzerinde çalışırken" hassas görevi sesleri karakterlerden ayırt etmekti. Örneğin, *Kara Kitaplar*'da ölülere *Vaazlar*'ı Jung dile getirir. Prüfungen'de ise ölülerle konuşan Jung değil Filemon'dur. *Kara Kitaplar*'da Jung'un ikili konuşmaya girdiği ana figür kendi ruhudur. *Liber Novus*'un bazı bölümlerinde bunun yerini yılan ve kuş alır. Ocak 1916'daki bir konuşmasında ruhu ona Yukarı ile Aşağı bir olmadığında üç parçaya bölündüğünü anlatır: yılan, insan ruhu ve kuş, yani tanrıları ziyaret eden göksel ruh. Dolayısıyla, Jung'un yaptığı bu değişikliğin ruhunun üçlü doğasına yönelik anlayışını yansıttığı söylenebilir.[146]

Bu dönemde Jung metinleri üzerinde çalışmaya devam ediyordu ve bunları meslektaşları ile tartıştığı yönünde de bazı işaretler var. Kendi fantezilerinden bazılarını gönderen J. B. Lang'a Mayıs 1918'de şunları yazmıştı:

> Bu yaklaşımı sürdürmenden başka bir şey söylemek istemem çünkü senin de doğru bir şekilde gözlemlediğin gibi bilinçdışı konusunda herhangi bir fikir sahibi olmadan önce içeriği üzerine deneyimler yaşamamız çok önemli. Gizem bilgisi ve yeni Platonculuk konularını kavramamız gerektiği görüşüne bütünüyle katılıyorum çünkü bilinçdışı tin kuramının temelini oluşturmaya uygun materyal bu sistemlerde bulunuyor. Ben de bu konu üzerinde uzun zamandır çalışıyorum ve kendi deneyimlerimi kısmen de olsa başkalarının deneyimleri ile karşılaştırmam için karşıma birçok olanak çıktı. Bu yüzden aynı görüşte olduğunu duymak beni çok memnun etti. Artık ele alınmaya hazır olan bu alanda kendi başına bunca çok şey keşfetmiş olmandan mutluyum. Bugüne dek işçilerim olmamıştı. Benimle güç birliği yapmak istemen beni sevindirdi. Materyallerini bilinçdışından etkilenmeden olabildiğince dikkatli bir şekilde çıkarmanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bende kapsamlı bir materyal var, çok karmaşık ve kısmen de grafik ve neredeyse bütünüyle açıklamalarla işlendi. Bununla birlikte karşılaştırmalı modern materyallerden bütünüyle yoksunum. Zerdüşt çok güçlü bir bilinçle oluşturulmuş. Meyrink estetik bir yeniden dokunuş getirmiş ve ayrıca dinsel içtenlikten yoksun olduğunu düşünüyorum.[147]

146. Aşağıda *bkz.* s. 510.
147. Stephen Martin özel koleksiyonu.

İçerik

Dolayısıyla *Liber Novus* bir dizi etkin imgelemin yanı sıra Jung'un bunları anlamlandırma çabasını ortaya koyuyor. Anlamaya yönelik bu çalışma, karşılıklı ilişki içinde çeşitli bağlar içeriyor: Jung'un kendini anlama ve kişiliğinin çeşitli bileşenlerini geliştirme çabası; genel olarak insan kişiliğinin yapısını anlama çabası; bireyin günün toplumu ve ölüler topluluğu ile ilişkisini anlama çabası; Hristiyanlığın psikolojik ve tarihsel etkilerini anlama çabası; Batı'nın gelecekteki dinsel gelişimini kavrama çabası. Jung bu çalışmada başka birçok konuyu da ele alıyor. Benlik bilgisinin doğası, ruhun doğası, düşünme ve duygular ile psikolojik tipler arasındaki ilişkiler, içsel ve dışsal erkekliğin ve kadınlığın ilişkisi, zıtların birleştirilmesi, yalnızlık, ilim ve öğrenmenin değeri, bilimin statüsü, simgelerin anlamı ve simgelerin nasıl anlaşılacağı, savaşın anlamı, delilik, ilahî delilik ve psikiyatri, İsa'nın taklidinin günümüzde nasıl anlaşılacağı, Tanrı'nın ölümü, Nietzche'nin tarihsel anlamı, büyü ile usun ilişkisi bunlar arasında sayılabilir.

Kitabın genel konusu Jung'un ruhunu yeniden kazanması ve çağdaş tinsel yabancılaşma illetinin üstesinden gelmesidir. Bunu başarmanın nihai yolu da ruhunda Tanrı'nın yeni bir imgesinin yeniden doğması ve psikolojik ve teolojik kozmoloji biçiminde yeni bir dünya görüşünün geliştirilmesidir. *Liber Novus* da bir açıdan Jung'un bireysel sürecinin betimlenişi, diğer yandan da bu kavramı genel bir psikolojik şema şeklinde incelemesi olarak anlaşılabilir. Jung kitabın başında ruhunu yeniden bulur ve düzenli bir öykü oluşturan ardışık fantezi maceralarına girişir. O güne dek kullanma ve değerin tanımladığı çağın tinine hizmet ettiğini fark etmiştir. Buna ek olarak, ruhun şeylerine yol açan derinliklerin tini de bulunmaktadır. Jung'un daha sonraki yaşam öyküsel anılarının diliyle, çağların tini 1 numaralı kişiliğin, derinliklerin tini ise 2 numaralı kişiliğin karşılığıdır. Dolayısıyla bu dönem 2 numaralı kişiliğin değerlerine dönüş olarak görülebilir. Bu bölümler belirli bir formatı izler; dramatik görsel fantezilerin sergilenmesi ile başlarlar. Jung bunlarda çeşitli ortamlardaki bir dizi figürle karşılaşır ve onlarla konuşur. Beklenmedik olaylarla ve şok edici ifadelerle karşılaşır. Daha sonra, meydana gelenleri anlamaya ve bu olay ve ifadele-

rin anlamını genel psikolojik kavramlar ve kurallar şeklinde formüle etmeye çalışır. Jung'a göre bu fantezilerin anlamı mevcut ussal çağda eksik olan söylenler-yaratan imgelemden kaynaklanmalarından geliyordu. Bireyleşmenin görevi de fantezi figürleri —ya da kolektif bilinçdışının içerikleri— ile diyalog kurmak ve böylece söylenler-yaratan imgelemin modern çağda yitirilmiş olan değerini geri getirmek ve böylece de çağın tinini derinliğin tini ile uzlaştırmaktı. Bu görev daha sonraki akademik çalışmalarının da temasını oluşturacaktı.

"Yeni Bir Yaşam Pınarı"

Jung 1916'da yazdığı birkaç makale ve kısa bir kitapla *Liber Novus*'taki temalardan bazılarını çağdaş psikoloji diline çevirme çalışmalarına ve etkinliğinin anlam ve genelliği üzerine düşünmeye başladı. Bu çalışmaların önemli yönü, olgunluk dönemi psikolojisinin ana bileşenlerinin ortaya çıkmaya başlamasıydı. Söz konusu yazıların bütün olarak ele alınması bu girişin boyutlarını aşıyor. Aşağıdaki özette *Liber Novus* ile daha doğrudan bağlantılı olan ögeler ön plana çıkıyor.

Jung 1911 ile 1914 arasındaki çalışmalarında öncelikle genel olarak insan işleyişinin ve psikopatolojinin yapısal anlatımını oluşturmaya odaklanmıştır. Daha önceki karmaşalar kuramına ek olarak, söylensel imgelerin oluşturduğu psikojen olarak edinilmiş bilinçdışı, cinsel olmayan psişik enerji, genel içe-dönüş ve dışa-dönüş tipleri, düşlerin telafi edici ve geleceğe dönük işlevi kavramlarını ve fantezilere oluşturmacı bir yaklaşımı geliştirmiş olduğunu görüyoruz. Burada, bir yandan bu kavramları ayrıntılı olarak genişletmeye ve geliştirmeye devam ederken diğer yandan da yeni bir proje beliriyor: Jung'un bireyleşme süreci olarak adlandırdığı daha yüksek gelişimin zamansal bir açıklamasını sunma çabası. Bu, Jung'un benlik-deneylerinin dönüm noktası niteliğindeki kuramsal sonucuydu. Bireyleşme sürecinin tam olarak işlenmesi ve tarihsel ve kültürler arası karşılaştırmasının yapılması Jung'un bundan sonra hep ilgileneceği bir konu olacaktı.

1916'da Analitik Psikoloji Derneği'nde, ilk olarak Fransızca çevirisi ile Flournoy'un *Archives de Psychologie*'sinde yayımlanan "Bilinçdışı-

nın Yapısı" başlıklı bir seminer verdi.[148] Burada bilinçdışının iki farklı katmanını ayırt ediyordu. Bunlardan birincisi, insanın yaşamı boyunca edindiği ve aynı zamanda eşit derecede bilinçli de olabilecek ögelerden oluşan kişisel bilinçdışıydı. [49] İkincisi de kişisel-olmayan ya da kolektif bilinçdışıydı.[150] Bilinç ve kişisel bilinçdışı kişinin yaşamı boyunca edinilip gelişirken kolektif psişe kalıtımsaldı.[151] Bu makalede Jung bilinçdışının özümsenmesinden kaynaklanan ilginç bir görüngüyü ele alıyordu. Bireylerin kolektif psişenin içeriğini alması ve bunları kişisel nitelikler olarak görmesi ile birlikte aşırı üstünlük ve aşağılık durumları yaşadığını yazmıştı. Kişisel ile kolektif psişenin birleşmesinden ortaya çıkan ve analizin tehlikelerinden birini oluşturan bu durumu anlatmak için Goethe ve Alfred Adler'den ödünç alıdığını "tanrı-gibi-olma" terimini kullanıyordu.

Jung'a göre kişisel ve kolektif psişeyi birbirinden ayırt etmek zor bir görevdi. İnsanın karşısına çıkan etkenlerden biri persona, yani "maske" ya da "roldü." Bu da kolektif psişenin yanılgıyla kişisel olarak görülen kesitine karşılık geliyordu. Bu çözümlendiğinde kişilik kolektif psişeye çözülüyor, bu da bir dizi fantezinin ortaya çıkmasına yol açıyordu: "Mitolojik düşünme ve duyguyu barındıran hazinelerin kilidi açıldı."[152] Bu durum ile delilik arasındaki fark, bunun kasıtlı olmasıydı.

İki olasılık doğmuştu; kişi gerileyerek personayı yeniden kurmaya ve önceki duruma dönmeye çalışabilirdi, ancak bilinçdışından kurtulmak olanaksızdı. Öte yandan, kişi tanrı-gibi-olma koşulunu kabul edebilirdi. Bununla birlikte, üçüncü bir yol daha vardı; yaratıcı fantezilerin yorumsama ile ele alınması. Bunun sonucu da bireysel ile kolektif psişenin bireysel yaşam çizgisini ortaya çıkaran bir senteziydi. Bu bireyleşme süreciydi. Bu makalenin daha sonraki tarihsiz bir düzeltmesinde Jung, personanın karşıtı olan anima kavramını ortaya atacaktı. Bu iki kavramı "özne-imgeleri" olarak görüyordu. Burada animayı "öznenin kolektif bilinçdışı tarafından görünüşü" olarak tanımlamıştı.[153]

---

148 Jung, Freud'la yollarını ayırdıktan sonra Flournoy'un onu desteklemeyi sürdürdüğünü öğrenecekti. *bkz.* Flournoy, *From India to the Planet Mars*, s. ix.

149. *TE* 7, §§444-46.

150. *a.g.e.* §449.

151. *a.g.e.* §459.

152. *a.g.e.* §468.

153. *a.g.e.* §521.

"Tanrı-gibi-olma" durumunun değişkenliğinin canlı betimlenişi Jung'un bilinçdışı ile yüzleşmesindeki kimi duyuşsal durumlarını yansıtıyor. Personanın ayırt edilmesi ve çözümlenmesi düşüncesi, Jung'un kendini rolünden ve başardıklarından ayrı koyduğu ve ruhu ile yeniden bağlantı kurmaya çalıştığı *Liber Novus*'un başlangıç bölümüne karşılık geliyor. Jung'un durumunda bunu da tam olarak söylensel fantezilerin ortaya çıkışı izliyor ve *Liber Novus*'un ikinci katmanında yaratıcı fantezilerin yorumsama yoluyla ele alınışı sunuluyor. Kişisel ve kişisel-olmayan bilinçdışının birbirinden ayırt edilmesi Jung'un söylensel fantezilerine yönelik kuramsal bir anlayış ortaya koyuyor: Buna göre, Jung bunların kişisel bilinçdışından değil, kalıtımsal kolektif psişeden kaynaklandığını düşünüyordu. Öyle ise fantezileri psişenin kolektif insan mirasından geliyordu ve kişiye özgü ya da kişiye bağlı olarak geçiştirilemezdi.

Aynı yılın Ekim ayında Jung, Psikoloji Kulübü'nde iki konuşma yaptı. "Uyum Kurma" ilk konuşmasının başlığıydı. Bu iki biçimde oluyordu; dış ve iç koşullarla uyum kurma. "İç" bilinçdışını gösteriyordu. İçsel olanla uyum kurmak için bireyselleşmek gerekiyordu ve bu da başkaları ile uyum kurmanın karşıtıydı. Bu gerekliliği karşılamak ve dolayısıyla uymacılıktan kopmak kefaret ve yeni bir "kolektif işlev" gerektiren trajik bir suçluluk duygusu doğuruyordu çünkü birey toplumda bulunmayışının yerine koyacağı değerler üretmeliydi. Bu yeni değerler kişinin kolektifi telafi edebilmesini sağlıyordu. Bireyselleşme ancak az sayıda insana uygundu. Yeterince yaratıcı olamayanların toplumla arasındaki kolektif uymacılığı yeniden kurması gerekecekti. Birey yalnızca yeni değerler değil, toplumun "gerçekleştirilebilir değerler bekleme hakkı" olduğu için aynı zamanda toplumun kabul edebileceği değerler de yaratması gerekiyordu.[154] Jung'un durumu ile birlikte okunduğunda, kendi "bireyselleşmesi" yolunda toplumsal uymacılıktan kopuşunun onu, kefaret olarak, toplumsal olarak gerçekleştirilebilecek değerler üretmek zorunda olduğu düşüncesine yönelttiği söylenebilir. Bu da bir ikilemi doğuruyor: *Liber Novus*'taki bu yeni değerlerin Jung'da beden bulma biçimi toplumsal açıdan kabul edilebi-

154. *TE 18*, §1098

lir ve tanınabilir miydi? Toplumun taleplerine bu şekilde bağlı olması Jung'u Dadaist'lerin anarşizminden ayırt ediyordu.

İkinci konuşma "Bireyleşme ve Kolektiflik" üzerineydi. Bu konuşmada Jung bireyleşme ile kolektifliğin birbirine suçluluk ile bağlı iki zıt uç olduğunu savunuyordu. Toplum taklit talep ediyordu. Kişi taklit yoluyla kendine ait değerlere erişebilirdi. Analizde "Hasta öyküneme yoluyla bireyselleşmeyi öğrenir çünkü bu onun kendi değerlerini yeniden etkinleştirir"[155] Bunu Jung'un artık benzer gelişim süreçlerine girişmeye teşvik ettiği hastalarının analitik tedavilerinde taklidin oynadığı rol üzerine bir yorum olarak okumak mümkün. Telkin suçlamalarına karşılık, bu sürecin hastada önceden var olan değerleri ortaya çıkardığı öne sürülüyordu.

Jung, kasım ayında, Heriasu'daki askerî görevi sırasında "Aşkın işlev" üzerine bir makale yazmıştı. Yayımlanması 1957 yılını bulan bu yazıda Jung sonradan etkin imgelem olarak adlandıracağı fantezileri ortaya çıkarma ve geliştirme yöntemini anlatıyor ve bunun terapideki mantığını açıklıyordu. Bu makalenin benlik-deneylerinin ilerleyişi üzerine bir ara rapor olduğu söylenebilir. Ayrıca *Liber Novus*'a önsöz olarak değerlendirilmesinde de yarar var.

Jung analizden gelen yeni tutumun vadesinin dolduğunu belirtiyor. Bilinçdışı malzemeye bilinçli tutuma tamamlayıcı olarak ve tek yönlülüğünü düzeltmek için gerek duyuluyordu. Öte yandan uyku sırasında enerji gerilimi düşük olduğu için düşler bilinçdışı içeriği yeterli bir şekilde ifade edemiyordu. Dolayısıyla başka kaynaklara, yani kendiliğinden gelen fantezilere dönülmesi gerekiyordu. Yakın zamanda ortaya çıkarılan bir düş kitabında 1917 ile 1925 yılları arasındaki bir dizi düş bulunuyor.[156] Bu kitap ile *Kara Kitaplar* yakından karşılaştırıldığında Jung'un etkin imgelemlerinin doğrudan düşlerinden gelmediği ve bu iki akımın genellikle bağımsız olduğu görülebiliyor.

Jung bu tip kendiliğinden doğan fantezileri tetiklemeye yönelik tekniğini şöyle anlatıyor: "Eğitim öncelikle eleştirel dikkatin ortadan kaldırılmasına ve dolayısıyla bilinçte bir boşluk yaratmaya yönelik sistema-

155. *TE 18*, §1100.
156. *JFA*.

tik bir alıştırmayla başlar."[157] Kişi öncelikle belirli bir duygu durumuna odaklanıyor ve bununla bağlantılı olarak ortaya çıkan tüm fantezi ve çağrışımların elinden geldiğince bilincinde olmaya çalışıyordu. Burada amaç fanteziyi serbest çağrışım sürecindeki ilk etkiden kopmadan serbest bırakmaktı. Bu da duygu durumunun somut ya da simgesel ifadesini doğuruyor, dolayısıyla duyuş bilince yaklaşıyor ve daha anlaşılabilir oluyordu. Bunu yapmanın canlandırıcı bir etkisi de olabilirdi. Kişi eğilimine bağlı olarak çizim, resim ya da yontmayı da tercih edebiliyordu.

> Görsel tipler içsel bir imgenin oluşturulacağı beklentisine odaklanmalıdır. Kural olarak, böyle bir fantezi-imge de -belki de hipnagojik olarak- ortaya çıkar ve dikkatli bir şekilde not edilmelidir. İşitsel-sözel tipler genellikle iç sözler duyar, bunlar ilk olarak yalnızca cümle parçalarından ya da görünüşte anlamsız cümlelerden ibaret olabilir... Diğerleri böyle zamanlarda genellikle yalnızca kendi "öteki" seslerini duyarlar... Daha ender olarak, doğrudan ya da planşet yoluyla kendiliğinden yazma da görülebilir ve bu da diğerleri kadar değerlidir.[158]

Bu fanteziler üretildikten ve cisimleştirildikten sonra iki olası yaklaşım söz konusuydu; yaratıcı formülasyon ve anlayış. Bunlar birbirlerine gereksinim duyuyordu ve bilinçli ve bilinçdışı içeriğin birleşmesiyle ortaya çıkan aşkın işlevin üretilebilmesi için ikisi de gerekliydi.

Jung, bazıları için yazıda "diğer" sesin not alınmasının ve Ben'in bakış açısından yanıtlanmasının zor olmadığını belirtiyordu. "Bu tam olarak iki insan arasında bir konuşma oluyormuş gibi gerçekleşir"[159] Bu diyalog bilinci genişletecek aşkın işlevin yaratılmasına yol açıyordu. İç diyalogların ve uyanık durumdayken fantezileri ortaya çıkarmanın bu şekilde anlatılması Jung'un *Kara Kitaplar*'daki kendi girişimini de gösteriyor. Yaratıcı formülasyon ile anlayışın etkileşimi Jung'un *Liber Novus*'taki çalışmasına karşılık geliyor. Jung, sonradan belirttiği gibi aşkın işlev üzerine çalışmasını gönülsüzce yürüttüğü ve hiçbir zaman tamamlayamadığı için bu yazısını yayımlamamıştı.[160]

---

157. *TE8*, §155.
158. *a.g.e.* §§170-71. Planşet otomatik baskı işini hızlandırmak için kosterlerde kullanılan küçük ahşap bir levhadır.
159. *a.g.e.* §186.
160. *MP*, s. 380.

Jung 1917 yılında başlığı uzun kendi kısa bir kitap yayımladı: "*Bilinçdışı Süreçlerin Psikolojisi: Modern Kurama ve Analitik Psikolojinin Yöntemine Genel Bir Bakış.*" Aralık 1916 tarihli önsözünde savaşa eşlik eden psikolojik süreçlerin kaotik bilinçdışı sorununu ön plana çıkardığını söylüyordu. Öte yandan, bireyin psikolojisi ulusun psikolojisine karşılık geliyordu ve ancak bireyin tutumunu değiştirmek yoluyla kültürel yenilenme sağlanabilirdi.[160] Böylece *Liber Novus*'un merkezinde yer alan bireysel ve kolektif olayların birbirine yakından bağlı olduğu görüşünü dile getiriyordu. Jung'a göre kendisinin biliş-öncesi görümleri ile savaşın patlak vermesi arasındaki bağlaşım, bireysel fanteziler ile dünyada yaşananlar, dolayısıyla da birey ile ulusun psikolojisi arasındaki derin bilinçaltı bağları ortaya koyuyordu. Şimdi yapılması gereken bu bağlantıyı daha ayrıntılı bir şekilde incelemekti.

Jung'a göre kişisel bilinçdışının içeriği çözümlendikten ve bütünleştirildikten sonra bilinçdışının soyoluşsal tabakasından kaynaklanan söylensel fantezilerle karşılaşılıyordu.[162] *Bilinçdışı Süreçlerin Psikolojisi*'nde Jung'un dönüşümlü olarak kullandığı kolektif, kişisel-üstü, mutlak bilinçdışı anlatılıyordu. Jung kişinin bilinçdışını kendinden ayrı bir şey olarak görünür bir şekilde sunması yoluyla kendisini bilinçdışından ayırması gerektiğini savunuyordu. Ben'in Ben-olmayan, yani kolektif psişe ya da mutlak bilinçdışından ayırt edilmesi can alıcı noktaydı. Bunun için de yapması gereken şuydu: "*İnsanın Ben-işlevinde zorunlu olarak ayağını sağlam basması gerekiyor; yani, yaşama karşı ödevini bütünüyle yerine getirmelidir ki toplumun her açıdan yaşamsal canlı bir üyesi olabilsin.*"[163] Jung bu dönemde bu görevleri yerine getirebilmeye çalışıyordu.

Jung bilinçdışının içeriğini *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde tipik söylenler ya da ilksel imgeler olarak adlandırmıştı. Bu "baskınları" "egemenler, tanrılar, yani baskın yasa ve ilkelerin imgeleri, bey-

161. *TE* 7, s. 3-4.

162. Bu çalışmayı 1943 yılında yeniden gözden geçiren Jung kişisel bilinçdışının "düşlerde sık görülen gölge figürüne karşılık geldiğini" söylüyor (*TE*, §103). Bu figüre ayrıca şu tanımı da ekliyor: "Gölgeden, kişiliğin 'olumsuz' yanını, tüm o gizli nahoş nitelikleri, yeterince gelişmemiş işlevleri ve kişisel bilinçdışının içeriğini anlıyorum" (*a.g.e.* §103n). Jung bireyselleşme sürecinin bu evresini gölgeyle karşılaşma olarak anlatıyor (*bkz. TE* 9, böl. 2, §§ 13-19).

163. "Bilinçdışı süreçlerin psikolojisi," Jung, *Collected Papers on Analytical Psychology*, ed. Constance Long (Londra: Bailliere, Tindall & Cox, 1917, 2. baskı), s. 416-47

nin ardışık dünyevi süreçlerden aldığı ortalama düzenlilikler"[164] olarak anlatmıştı. Bu baskınlara özel bir dikkat gösterilmesi gerekiyordu. Özellikle de "*mitolojik ve kolektif psikolojik içeriğin bilincin nesnelerinden ayırt edilmesi ve bunların bireysel psişe dışında psikolojik gerçeklik olarak sağlamlaştırılması*"[165] önemliydi. Bu sayede kişi atalarımıza ait tarihin etkinleştirilmiş artakalanlarıyla uzlaşabilirdi. Kişisel olanın kişisel-olmayandan ayırt edilmesi bir enerji sahmına yol açıyordu.

Bu yorumlar aynı zamanda Jung'un etkinliğini, beliren çeşitli karakterleri birbirinden ayırt etme ve "bunları psikolojik gerçeklikler olarak sağlamlaştırma" çabasını da yansıtıyor. Bu figürlerin kendi başlarına psikolojik bir gerçeklikleri olduğu ve öznel birer hayal ürününden ibaret olmadıkları düşüncesi temel bir dersi, Jung'un İlyas fantezi figürüne psişik nesnellik atfetmesini ortaya koyuyor.[166]

Jung'a göre Fransız devriminin başlattığı us ve kuşkuculuk çağı dini ve usdışılığı bastırmıştı. Bu da ciddi sonuçlar doğurmuş, usdışılığın temsili olarak dünya savaşı patlak vermişti. Dolayısıyla usdışını psikolojik bir etken olarak kabul etmek tarihsel bir gereklilikti. Usdışı biçimlerin kabulü *Liber Novus*'un ana temalarından biridir.

Jung *Bilinçdışı Süreçlerin Psikolojisi*'nde psikolojik tipler kavramını geliştirmişti. Tiplerin psikolojik özelliklerinin uçlara itilmesinin ortak bir gelişme olduğunu yazıyordu. Enantiodromia olarak adlandırdığı zıtlara çevrilme yasasına göre diğer işlev, yani içsel için hissetme, dışsal için düşünme işlevi ortaya çıkıyordu. Bu ikincil işlevler bilinçdışında bulunuyordu. Zıt işlevin gelişmesi bireyselleşmeye yol açıyordu. Zıt işlev bilinç için kabul edilebilir olmadığından, bununla uzlaşmak için özel bir teknik, yani aşkın işlevin üretilmesi gerekiyordu. Kişi bilinçdışı ile bir olmadığında, bilinçdışı tehlike oluşturuyordu. Öte yandan, aşkın işlevin oluşturulması ile birlikte uyumsuzluk da ortadan kalkıyordu. Bu yeniden dengelenme bilinçdışının üretken ve yararlı yönlerine erişilmesini sağlıyordu. Bilinçdışı anlatılmamış çağların bilgeliğini ve deneyimini taşıyordu ve bu nedenle de eşi olmayan bir rehberdi. Zıt işlevin gelişimi *Liber Novus*'un *Gizemler* bölümünde görülüyor.[167]

164. *a.g.e.* s. 432.
165. *a.g.e.* s. 435.
166. *Analitik Psikoloji*, s. 95.
167. *bkz.* s. 147-176.

lung'un ruhuna gördüklerini ve fantezilerinin anlamını sorduğu kitabın tamamında, bilinçdışındaki bilgeliği edinme çabası söz konusu. Burada bilinçdışı yüksek bilgeliğin kaynağı olarak görülüyor. Jung makalesini bu yeni kavramların kişisel ve deneyimsel doğasına dikkat çekiyor: "Çağımız yeni bir yaşam pınarı arıyor. Ben bir pınar buldum ve bu pınarın tatlı suyunu içtim."[168]

Benliğe Giden Yol

1918 yılında Jung herkesin, dış algı dünyası ve bilinçdışının algı dünyası olmak üzere iki dünya arasında durduğunu belirttiği "Bilinçdışı Üzerine" başlıklı bir makale yazmıştı. Bu ayrım bu dönemde Jung'un yaşadıklarını betimliyor. Friedrich Schiller'e göre bu iki dünyanın sanat yoluyla yakınlaştığını yazıyordu. Buna karşılık Jung şöyle diyordu: "Ussal ve usdışı doğruluğun sanattan çok kendi başına simgede bulunabileceğini düşünüyorum çünkü simge kendi varlığı içinde iki yanı, hem ussalı hem de usdışını içerir."[169] Jung'a göre simgeler bilinçdışından kaynaklanıyordu ve simgelerin yaratılması bilinçdışının en önemli işleviydi. Bilinçdışının çağdaş işlevi her zaman bulunuyordu ancak simge-yaratma işlevi ancak kişi bunu tanımayı istediğinde ortaya çıkıyordu. Burada Jung'un ürettiklerini sanat olarak görmekten hâlâ kaçındığını görüyoruz. Burada asıl önemli olan sanat değil, simgelerdi. Sonuç olarak, belirli bir devirde neyin bilinçdışı olduğu göreceli ve değişkendi. Şimdi "dünya görüşümüzün bilinçdışının etkin içeriği ile yeniden şekillendirilmesi"[170] gerekiyordu. Yani, şimdi görevi bilinçdışı ile karşılaşması yoluyla edindiği ve *Liber Novus*'ta yazınsal ve simgesel bir şekilde ifade ettiği kavramları çağdaş bakışa uyumlu bir dile tercüme etmekti.

Ertesi yıl onursal üyesi olduğu İngiltere'deki Psişik Araştırma Derneği'ne "Ruhlara inanmanın psikolojik temelleri" üzerine bir makalesini sundu.[171] Kolektif bilinçdışının etkinleştiği iki durumu birbirinden ayırt ediyordu. Birincisinde, kolektif bilinçdışı bireyin yaşamındaki

168. *Collected Papers on Analytical Psychology*, s. 444. Bu cümle Jung'un kitabının yalnızca ilk baskısında geçiyor.

169. *TE 10*, §24.

170. *TE 10*, §48.

171. *TE 8*.

bir kriz yoluyla ve umut ve beklentilerinin çökmesiyle etkinleşiyordu. İkincisinde ise büyük sosyal, politik ve dinsel karışıklık dönemlerinde etkinleşiyordu. Bu gibi anlarda baskın tutumlar tarafından bastırılan etkenler kolektif bilinçdışında birikiyordu. Sezgi yönü güçlü bireyler bunları fark edip dile getirilebilir düşüncelere tercüme etmeye çalışıyordu. Bilinçdışını anlatılabilir bir dile tercüme etmeyi başardıkları takdirde bu telafi edici bir etki yaratıyordu. Bilinçdışının içeriği rahatsız edici bir etkiye sahipti. Birinci durumda kolektif bilinçdışı gerçekliğin yerine geçebilirdi ve bu patolojikti. İkinci durumda ise birey yönünü yitirdiğini hissedebilirdi ancak bu durum patolojik değildi. Bu ayrımdan yola çıkarak Jung'un kendi deneyimini ikinci duruma, yani kolektif bilinçdışının genel kültürel karışıklık nedeniyle etkinleşmesine bağladığını söyleyebiliriz. Yani, 1913 yılında delirme korkusuna kapılması bu ayrımı görememesinden kaynaklanıyordu.

1918 yılında Psikoloji Kulübü'nde tipoloji çalışmaları üzerine bir dizi seminer verdi ve yine bu dönemde aynı konuda geniş akademik çalışmalara girişti. Bu makalelerde ele aldığı konuları 1921 yılında *Psikolojik Tipler*'de geliştirdi ve genişletti. *Liber Novus*'taki konuların üzerinde yaptığı çalışmalar bakımından da en önemlisi "şiirdeki tip sorunu" konulu beşinci bölümdü. Burada ele alınan ana konu zıtlar sorununun birleştirici ya da uzlaştırıcı simgenin üretilmesi yoluyla nasıl çözümlenebileceğiydi. Bu da *Liber Novus*'un en önemli konularından biridir. Bu bölümde Jung, Hinduizm ve Taoizm'de, Meister Eckhart'ta ve çağdaşı olan Carl Spitteler'in çalışmalarında zıtlar sorununun çözümlenmesi üzerine ayrıntılı incelemelerine yer verir. Bu bölüm aynı zamanda Jung'un *Liber Novus*'taki kavramlarını doğrudan etkileyen bazı tarihsel kaynaklar üzerine bir meditasyon olarak da görülebilir. Aynı zamanda önemli bir yöntem tanıtılır. Jung, *Liber Novus*'ta zıtların uzlaşması konusunu doğrudan ele almak yerine, tarihsel analojiler arayışına girmiş ve bunlara dair yorumlarına yer vermiştir.

1921 yılında "benlik" psikolojik bir kavram olarak ortaya çıkar. Jung benliği şöyle tanımlamıştır:

> Ben bilinç alanımın tek merkezi olsa dahi diğer karmaşalar arasında bir karmaşa olarak psişemin bütününe denk değildir. İşte bu yüzden Ben ile Benlik arasında bir ayrım yapıyorum çünkü Ben bilincimin

tek öznesidir, benlik ise bütünlüğümün öznesidir; öyleyse bilinçdışı psişeyi de içerir. Bu anlamda Benlik Ben'i de saran ve içeren bir (ideal) büyüklük olacaktır. Bilinçdışı fantezide benlik, Goethe ile Faust ya da Zerdüşt ile Nietzsche ilişkisinde olduğu gibi genellikle üst ya da ideal kişilik olarak ortaya çıkar.

Jung, Hinduizm'deki Brahman/Atman kavramını benlik ile özdeşleştirir. Aynı zamanda ruhun da tanımını verir. Jung'a göre ruhta, bilinçli tutumda eksik olan, personayı tamamlayıcı nitelikler bulunur. Ruhun tamamlayıcı niteliği aynı zamanda cinsel karakterini de etkilemiştir. Bu nedenle erkekte kadınsı ruh -ya da anima- ve kadında erkeksi ruh -ya da animus- bulunur.[173] Bu da erkek ve kadınlarda hem erkeksi hem de kadınsı özellikler bulunması olgusuyla örtüşür. Jung ayrıca ruhun ussal bakış açısıyla değersiz kabul edilen imgeler ortaya çıkardığına dikkat çeker. Bunları kullanmanın dört yolu bulunur:

> İlk yol, kişide bu yönde bir kabiliyet varsa sanatsaldır; ikincisi felsefi kuramsal-düşünmedir; üçüncüsüsü sapkınlığa ve tarikatlara öncülük eden yarı-dinseldir; bu imgeleri kullanmanın dördüncü yolu da bunları hovardaca israf etmektir. [174]

Bu bakış açısıyla, bu imgelerin psikolojik olarak kullanılması "beşinci yol" olacaktır. Bunun başarıya ulaşabilmesi için de psikolojinin kendini sanat, felsefe ve dinden net bir şekilde ayırt edebilmesi gerekir. Bu zorunluluk Jung'un alternatifleri reddetmesini açıklıyor.

Bunu izleyen *Kara Kitaplar*'da Jung "söylencesi" üzerine çalışmaya devam eder. Figürler geliştirilir ve birbirlerine dönüştürülür. Jung bu figürleri kişiliğin altta yatan bileşenleri olarak görmeye başladıkça ayırt edilmelerine birleştirilmeleri eşlik eder. 5 Ocak 1922'de ruhuyla mesleği ve *Liber Novus* üzerine konuşur:

> [Ben]: Seninle konuşmam gerektiğini hissediyorum. Yorgunum, neden uyumama izin vermiyorsun? Senden gelen bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissediyorum. Neden beni uyanık tutmak istiyorsun? [Ruh]: Şimdi uyuma zamanı değil, uyanık olmalı, geceye ait işlere hazırlanmalısın. Büyük iş başlıyor.

---

173. *Psikolojik Tipler*, *TE* 6 §706.
174. *a.g.e.* §§804-5.
175. *TE* 6, §426.

[B]: Hangi büyük iş?

[R]: Şimdi girişilmesi gereken iş. Büyük ve zorlu bir iş. Gündüz işi sürdürecek zaman bulamıyorsan uykuya zaman yok.

[B]: Böyle bir şey olduğundan haberim bile yoktu ki.

[R]: Uzun zamandır uykunu bölmemden bunu anlayabilirdin. Bir süredir bilincinin çok dışındasın. Şimdi bilincinin üst düzeyine çıkman gerekiyor.

[B]: Hazırım. Nedir? Söyle!

[R]: Dinlemen gerek: Artık bir Hristiyan olmamak kolay. Peki, ama sonra? Çünkü daha olacaklar var. Her şey seni bekliyor. Ya sen? Susuyorsun ve söyleyecek bir şeyin yok. Oysa konuşmalısın. Esinlenmeyi neden aldın? Onu saklamamalıydın. Biçim için mi endişeleniyorsun? Esinlenme meselesi olduğunda önemli mi oluyor biçim?

[B]: Yazdıklarımı yayımlamam gerektiğini mi düşünüyorsun yoksa? Bu tahilsizlik olurdu. Hem kim anlardı yazdıklarımı?

[R]: Hayır, dinle! Evliliğini, yani benimle olan evliliğini bitiremezsin. Kimse benim yerimi alamaz... Ben tek başıma hüküm sürmek isterim.

[B]: Demek hüküm sürmek istiyorsun? Nereden görüyorsun bu hakkı kendinde?

[R]: Sana ve senin çağrına hizmet etmek veriyor bu hakkı bana. Hatta diyebilirdim ki önce sen geldin ama çağrın herşeyden önce gelir.

[B]: Peki, ama nedir benim çağrım?

[R]: Yeni din ve onun duyurulması.

[B]: Tanrım, nasıl yapacağım bunu?

[R]: İnancın bu kadar zayıf olmasın. Kimse senin kadar bilemez. Senin kadar iyi söyleyebilecek de yoktur.

[B]: İyi de yalan söylemediğin ne belli?

[R]: Yalan söyleyip söylemediğimi kendine sor. Ben doğruyu söylüyorum.[175]

Burada ruhu açık bir şekilde Jung'u yayımlamaktan kaçındığı çalışmalarını yayımlamaya yöneltiyor. Üç gün sonra ruhu yeni din konusun da Jung'a şunları söyleyecektir:

"[yeni din] kendini yalnızca insan ilişkilerinin değişmesinde ifade eder. İlişkiler yerlerini en derin bilginin almasına izin vermez. Ayrıca, bir din yalnızca bilgiden değil, aynı zamanda insan ilişkileri-

175. *Kara Kitap* 7, s. 92c.

nin yeniden düzenlenişinin görünür düzeyinden de oluşur. Öyleyse benden daha fazla bilgi bekleme. Beliren esinlenme hakkında bilinmesi gereken her şeyi biliyorsun ama bu çağda yaşanması gereken her şeyi henüz yaşamıyorsun."

Jung'un "Ben"i şöyle yanıtlar:

"Bunu tam olarak anlayıp kabul ediyorum. Yine de bilginin nasıl yaşama dönüştürülebileceğini bilmiyorum. Bunu bana öğretmelisin."

Ruhu da şöyle der:

"Bu konuda söylenebilecek fazla şey yok. Düşünmeye meylettiğin kadar ussal değil. Yol simgeseldir."[176]

Dolayısıyla Jung'u bekleyen görev yaşama dair giriştiği benlik-incelemesi yoluyla öğrendiklerini gerçekleştirmek ve somutlaştırmaktır. Bu dönemde, 1923 yılında Cornwall'daki Polzeath'ta verdiği seminerden sonra, din psikolojisi konusu ve dinin psikoloji ile ilişkisi konuları çalışmalarında gittikçe daha çok ön plana çıkar. Dindar-yapma sürecinin psikolojisini geliştirmeye çalışır. Amacı yeni kâhinsel bir vahiy ortaya koymak değildir, Jung dinsel deneyimlerin psikolojisi ile ilgilenmektedir. Burada amaç, bireylerin esrarlı deneyimlerini simgelere ve daha sonra örgütlü dinlerin dogmalarına ve öğretilerine tercüme etmek ve aktarmak ve en sonunda da bu simgelerin psikolojik işlevlerini incelemektir. Bu tip bir din-yapma süreci psikolojisinin başarıya ulaşabilmesi için analitik psikolojinin, dinsel tutumu doğrularken bizzat bir dinsel öğretiye dönüştürülmeye direnmesi gerekmektedir.[177]

Jung 1922'de "Analitik psikolojinin şiirsel sanat çalışmaları ile ilişki" üzerine bir makale yazar. Burada iki tip çalışmayı birbirinden ayırt eder. Bunların birincisi bütünüyle yazarın niyetinden kaynaklanır.

176. *a.g.e.* s. 95. Ertesi yıl verdiği bir seminerde Jung din ile bireysel ilişkiler arasındaki ilişkiyi ele almıştı: "Hiçbir birey bireysel ilişkiler olmadan var olamaz ve Kilisenizin temeli de böyle atıldı. Bireysel ilişkiler görünmez Kilise'nin biçimini kurar" (Katılımcılar tarafından düzenlenen *Notes on the Seminar in Analytical Psychology conducted by Dr. C. G. Jung*, Polzeath, İngiltere, 14-27 Temmuz, katılımcılar tarafından düzenlenmiştir, s.82)

177. Jung'un din psikolojisi için *bkz.* James Heisig, Imago Dei: A Study ofjung's Psychology of Religion (Lewisburg: Bucknell University Press, 1979) ve Ann Lammers, In God's Shadow: The Collaboration between Victor White and C. G. Jung (New York: Paulist Press, 1994). Ayrıca *bkz.* Shamdasani "In Statu Nascendi," Journal of Analytical Psychology 44 (1999), s. 539-545.

İkincisi ise yazarı eline geçirir. Goethe'nin *Faust*'unun ikinci bölümü ve Nietzche'nin *Zerdüşt*'ü bu tip simgesel çalışmaların örnekleridir. Jung'a göre bu çalışmalar kolektif bilinçdışından kaynaklanmıştır. Bu gibi örneklerde yaratıcı süreç bir arketip imgenin bilindışı yoldan etkinleştirilmesidir. Arketipler içimizde kendi sesimizinden daha güçlü bir sesi özgür bırakır:

> İlksel imgeler kullanan bin sesle konuşur... kişisel yazgımızı insanlığın yazgısına dönüştürür ve böylece hepimizin içinde insanlığı zaman zaman her kötülüğe karşı sığınacak bir yer veren ve en uzun geceyi atlatmasını sağlayan iyi güçleri uyandırır.[178]

Bu tip çalışmalar üreten sanatçılar çağın tinini eğitir ve günün tek taraflılığını telafi eder. Jung bu tip simgesel çalışmaların doğuşunu anlatırken öyle görülüyor ki kendi etkinliklerini düşünüyordu. Yani *Liber Novus*'un "sanat" olduğunu kabul etmese de yapısı üzerine düşünceleri daha sonraki sanat kavramı ve kuramına önemli bir kaynak oluşturacaktı. Burada dolaylı olarak şu soru ortaya çıkıyordu: Şimdi psikoloji çağın tinini eğitme ve günün tek taraflılığını telafi etme işlevini yerine getirebilir miydi? Bu noktadan sonra Jung psikolojinin görevini tam olarak bu doğrultuda düşünecekti.[179]

Yayımlama Tartışmaları

1922 yılından itibaren Jung, Emma Jung ve Toni Wolff'la konuşmalarının yanı sıra Cary Baynes ve Wolfgang Stockmayer ile *Liber Novus* ve yayımlanma olasılığı konusunda uzun uzadıya tartışmalara girişti. Bu tartışmalar Jung kitap üzerinde çalıştığı sırada yaşandığı için son derece önemliydi. Cary Fink 1883 yılında doğmuştu. Vassar Üniversitesi'nde Jung'un ABD'deki ilk izleyicilerinden biri olan Kristine Mann'ın öğrencisi olmuştu. 1910 yılında Jaime de Angulo ile evlenmiş ve tıp eğitimini 1911'de Johns Hopkins'de tamamlamıştı. 1921'de ayrılmış ve Kristine Mann'la birlikte Zürih'e geçmişti. Jung'la analize

178. *TE 15*, §130.

179. Jung 1930 yılında bu konu üzerinde daha çok durdu ve birinci çalışmayı "psikolojik", ikinci çalışmayı da "görümsel" olarak tanımladı. "Psychology and poetry," *TE 15*.

giren ve hiçbir zaman bizzat analiz yapmayan Fink eleştirel zekâsı ile Jung'un saygısını kazanmıştı. 1927 yılında Peter Baynes'le evlenmiş, 1931 yılında da boşanmıştı.

Jung, Fink'ten transkripsiyonundan bu yana birçok materyal eklediği *Liber Novus*'un bir kopyasını çıkarmasını istedi. 1924 ve 1925 yıllarında, Jung Afrika'dayken Fink de bu işe girişti. Daktilosu ağır olduğu için önce elle yazıyor, daha sonra daktilo ediyordu.

Aşağıdaki notlar Jung'la olan ve mektup olarak yazılan ancak hiçbir zaman gönderilmeyen tartışmalarını içeriyor.

2 EKİM 1922

Meyrink'in diğer kitabı "Beyaz Dominikan"da bilinçdışınızda meydana çıkan ilk görümünüzde size gelen simgeselliğin bire bir aynısını kullandığını söylemiştiniz. Ayrıca bazı gizemleri içeren bir "*Kırmızı Kitap*"tan bahsettiğini ve bilinçdışı üzerine yazdığınız kitabı "*Kırmızı Kitap*" olarak adlandırdığınızı söylemiştiniz.[180] Daha sonra da bu kitabı ne yapacağınız konusunda kararsız olduğunuzu söylemiştiniz.

Meyrink'in bunu roman biçimine dökebileceğini, sizinse ancak bilimsel ve felsefi yöntemi kullanabileceğinizi ve bu malzemeyi aynı kalıba dökemeyeceğinizi söylemiştiniz. Ben de Zerdüşt formunu kullabileceğinizi söylemiştim. Bana hak vermiş ancak ondan bıktığınızı söylemiştiniz. Ben de öyle. Daha sonra bunu bir özyaşamöyküsü biçimine dönüştürebileceğinizi söylediniz. Bu bana en iyi seçenek gibi göründü çünkü o zaman konuştuğunuz gibi çok renkli bir şekilde yazabilecektiniz. Bununla birlikte, biçim konusundaki güçlükler bir yana, bunu yayımlama fikrinin sizi dehşete düşürdüğünü çünkü bunun evinizi satmak gibi olduğunu söylediniz. Adeta yakanıza yapışıp hiç de öyle olmadığını, sizin ve kitabınızın evrende bir takım yıldızı oluşturduğunu ve kitabı bütünüyle kişisel almanın kendinizi kitapla

---

bkz. Meyrink, *The White Dominican*, çev. M. Mitchell (1921/1994), böl. 7- "Kurucu" romanın kahramanı Christopher'a şu bilgiyi verir: "Zincifre kırmızısı kitap, ölümsüzlük bitkisi, tinsel soluğun uyanışı ve sağ eli canlandıran sır kimdeyse ölüyle birlikte çözülür... Buna Zincefre kitap denmesinin nedeni, Çin'deki eski inanışa göre, kusursuzluğun en üst aşamasına erişen ve insanlığın kurtuluşu için dünyada kalanların kırmızı giysiler giymesidir" (s. 91). Jung özellikle Meyrink'in romanlarıyla ilgileniyordu. 1921'de aşkın işlev ve bilinçdışı fantezilere değinirken bu tip konuların estetik incelemeye tâbi tutulduğu örneklerin edebiyatta bulunabileceğini söylüyordu: "Özellikle Meyrink'in iki eserine dikkat çekmek isterim: *Golem ve Yeşil Yüz*." *Psikolojik Tipler*, *TE* 6, §205. Meyrink'i "görümsel" bir sanatçı olarak görüyordu (Psychology und poetry [1930], *TE* 15, §142) ve Meyrink'in simya deneyleriyle de ilgileniyordu (*Psychology and Alchemy* [1944], *TE* 12, §341n).

özdeşleştirmeniz anlamına geleceğini ve hastalarınızın böyle bir şey yapmasına kesinlikle izin vermediğinizi söyledim... Böylece suç üstü yakalanmanıza birlikte güldük. Goethe de Faust'un bilinçdışına işleyen ikinci bölümünde aynı güçlüğü yaşamış, doğru biçimi bulmakta o kadar zorlanmıştı ki öldüğünde el yazmaları çekmecesinde öylece kalmıştı. Yayımladığınız takdirde yaşadıklarınızın büyük bir bölümünün apaçık delilik olarak görüleceğini ve yalnızca bir bilim insanı olarak değil, aynı zamanda insan olarak da saygınlığınızı yitireceğinizi söylemiştiniz. Bense bunu Dichtung und Wahrheit [Şiir ve Doğruluk] açısından koyduğunuzda insanların neyin hangisine ait olduğu konusunda kendilerinin karar verebileceğini söylemiştim.[181] Hepsi Wahrheit olduğu için Dichtung olarak sunmaya karşı çıkmıştınız ama yine de kendinizi Philistia'dan korumak için maske kullanmanız bana yanlış gelmiyor. Ne de olsa, dediğim gibi bir seçim olarak sizi bir kaçık, kendilerini de deneyimsiz budalalar olarak görme bakımından Philistia'nın da bu seçimi yapma hakkı var ancak sizi bir şair olarak konumlandırdıkları takdirde en azından görünüşlerini kurtarmış olacaklardır. Metnin büyük bir bölümünün size kehanet olarak geldiğini ve bu kehanetlerin açıklamalarının kulağa bütünüyle anlamsız geldiğini söylemiştiniz ama sonuç anlamlı olduğu sürece bunun bir önemi yok. Dediğim gibi, sizin durumunuzda yaratının adımlarının daha önce hiç olmadığı kadar bilincinde olduğunuz görülüyor. Çoğu örnekte zihin alakasız parçaları bariz bir şekilde kendiliğinden dışarı atar ve son ürünü ortaya çıkarır. Sizse işin tamamını, matris sürecini ve ürünü birlikte getiriyorsunuz. Elbette bununla başa çıkmak korkutucu derecede zor. Daha sonra sürem dolmuştu.

OCAK 1923

Bir süre önce anlattıklarınız beni düşünmeye yöneltti ve "Vorspiel auf dem Theater" [Tiyatroda Prelüd][182] okurken sizin de Goethe'nin Faust'un bütününde son derece güzel bir şekilde uyguladığı ilkeden, yani yaratıcı ve ebedi ile olumsuz ve geçici karşıtlığını ortaya koyma ilkesinden yararlanmanız gerektiğini fark ettim. İlk bakışta bunun *Kırmızı Kitap*'la ilişkisini göremeyebilirsiniz ama anlatacağım. Anladığım kadarıyla bu kitapta insanlara ruhlarına farklı bir şekilde bak-

181. Buradaki alıntı Goethe'nin otobiyografisinden: From My Life: *Poetry and Truth*, çev. R. Heitner (Princeton: Princeton University Press, 1994).

182. Faust'un başına gönderme yapılıyor; yönetici, şair ve mutlu bir kişi arasındaki konuşma.

ma konusunda meydan okuyorsunuz. Öyle ya da böyle, bu kitapta, tıpkı sizin de hayatınızın bir döneminde çok az anlayabildiğiniz gibi sıradan insanın kavrayamayacağı birçok şey olacak. Bu bir anlamda dünyaya sunduğunuz bir "mücevher," değil mi? Bana kalırsa, batağa atılmadan ve tuhaf giyinimli bir tefeci tarafından alıp götürülmeden önce bir tür muhafazaya gereksinimi var.

Bana göre yararlanabileceğiniz en iyi koruma da kitabın içinde onu yok etmeye çalışacak güçleri sergilemek, birleştirmek olacaktır. Her durumda siyahla birlikte beyazı görebilmeniz sizin en büyük yeteneklerinizden, güçlerinizden biri. Bu nedenle neyi yok etmek istediklerini kitaba saldıran çoğu kişiden daha iyi bileceksiniz. Eleştirilerini onların yerine yazarak güçlerini ellerinden almış olmayacak mısınız? Belki de girişte tam da bunu yapmıştınız. Belki de halka karşı "Alın ya da bırakın ve hangi seçimi yaparsanız yapın kutsanın ya da lanetlenin" tavrını takınmayı tercih edersiniz. Bunda da bir sorun yok çünkü içindeki doğrular zaten varlığını sürdürecek. Yine de, çok fazla çaba gerektirmediği takdirde ben diğer yolu tercih etmenizi isterim.

26 OCAK 1924

Önceki gece beni kılık değiştirmiş halde gördüğünüz bir rüya vardı. *Kırmızı Kitap* üzerinde çalışmanız gerekiyordu ve bütün gün ve benden önce Dr. Wharton ile olan görüşmenizde (ne mutlu ona ki) bunu düşünmüştünüz... Söylediğiniz gibi, *Kırmızı Kitap*'taki bilinçdışı materyalin hepsini bana açmaya ve bir yabancı ve tarafsız bir gözlemci olarak bu konuda söyleyeceklerimi dinlemeye karar vermiştiniz. İyi ve tarafsız bir eleştirmen olduğumu düşünüyordunuz. Toni'nin kitapla iç içe geçtiğini, ne konunun kendisiyle ne de bunu kullanılabilir bir hale dönüştürmekle ilgilendiğini söylemiştiniz. Kendini "kuş çırpınışlarına" kaptırdığını söylüyordunuz. Size gelince, fikirlerinizi nasıl kullanacağınızı her zaman bildiğinizi ancak bu kez şaşırıp kaldığınızı söylemiştiniz. Yaklaştığınızda ağına düşüyordunuz ve artık hiçbir şeyden emin olamıyordunuz. Bazılarının çok önemli olduğundan emindiniz ama uygun biçimi bulamıyordunuz; dediğinize bakılırsa, olduğu biçimiyle tımarhaneden çıkmış gibiydiler. Bu nedenle *Kırmızı Kitap*'ın içeriğini yazıya geçirmemi istediniz benden. Bunu daha önce bir kez yapmıştınız ancak o gün bugündür birçok materyal eklemiştiniz ve bu nedenle bir kez daha yapılmasını istiyordunuz ve ilerledikçe bana içindekileri açıklaya-

caktınız çünkü içindeki hemen her şeyi anladığınızı söylüyordunuz. Böylece analizimde hiç ortaya çıkmayan birçok şeyi tartışabilecektik ve ben de fikirlerinizi temeline bakarak anlayabilecektim. Daha sonra bana *Kırmızı Kitap* ile ilgili tutumunuzdan daha çok bahsettiniz. İçindekilerden bazılarının şeylerin uygunluğu duygunuzu korkunç bir şekilde incittiğini ve bazılarını yazıya dökmekten kaçındığınızı ancak "gönüllülük" ilkesiyle yola çıktığınızı ve dolayısıyla hiçbir düzeltme yapmayacağınızı ve bu ilkeye sadık kalacağınızı söylediniz. Resimlerden bazıları tam anlamıyla çocukçaydı ama öyle olmaları gerekiyordu. İlyas, Filemon gibi konuşan çeşitli figürler vardı ama hepsi sizin "efendi" olarak adlandırılması gerektiğini düşündüğünüz şeyin evreleri gibi görünüyordu. Bu sonrakinin hepsi de Tanrı ile bütünleştiğini söyleyen Buda, Mani, İsa, Hz. Muhammed'e esin verdiğinden emindiniz. Öte yandan, diğerleri onunla özdeşleşmişti. Siz bunu kesinlikle reddediyordunuz. Bunun size göre olmadığını, bir psikolog olarak, süreci anlayan kişi olarak kalmanız gerektiğini söylüyordunuz. Bunun üzerine ben de size yapılması gereken şeyin dünyanın da, Efendi'yi emirlerine amade bir şekilde kafesledikleri düşüncesine kapılmadan, süreci anlamasını sağlamak olduğunu söyledim. Onu sürekli hareket halinde ve ebediyen insan kavrayışının dışında ateşten bir sütun olarak düşünmeleri gerekirdi. Bunun doğruya yakın olduğunu söylemiştiniz. Belki henüz yapılamazdı. Siz konuştukça içinizi dolduran düşüncelerin sınırsızlığını fark ettim. Üzerlerinde ebediyetin gölgesinin olduğunu söylediniz ve ben de bunun doğruluğunu hissedebiliyordum.

30 Ocak tarihinde gördüğü bir düş üzerine Jung'un söylediklerini şöyle anlatıyor:

Bunun *Kırmızı Kitap* için bir hazırlık olduğunu çünkü *Kırmızı Kitap*'ta gerçeklik dünyası ile tin dünyası arasındaki savaşın anlatıldığını söylediniz. Bu savaşta neredeyse yenik düştüğünüzü ancak ayakta kalmayı ve gerçekliği etkilemeyi başarabildiğinizi söylemiştiniz. Bunun her türlü fikir için bir sınama olduğunu, ne kadar kanatlı olursa olsun uzayda var olmak zorunda olan ve gerçeklik üzerinde hiçbir izlenim yaratamayan fikirlere saygı duymadığınızı söylediniz.[185]

183. Bununla bağlantılı olarak *bkz.* İmge 154, dipnot 282, s. 358.
184. *CFB.*
185. *a.g.e.*

Cary Baynes, kime yazıldığı bilinmeyen ve tarihsiz bir mektup taslağında *Liber Novus*'un önemi ve yayımlanması gerektiği konusundaki düşüncelerini şöyle anlatıyor:

> Örneğin, *Kırmızı Kitap*'ı okuduğumda ve bugün için Doğru Yol'un bütünüyle bu kitapta olduğunu gördüğümde Toni'nin bünyesinin bu kitabı kabul edememesi karşısında tam anlamıyla yıldırım çarpmışa dönüyorum. *Kırmızı Kitap*'ın üçte birini, hatta dörtte birini bile okuduğumu sanmıyorum ama eğer benim okuduğum gibi sindirerek okumuş olsaydı psişesinde tek bir bilinçdışı nokta bile kalmazdı. Kıtabı yayımlaması konusuyla neden hiç ilgilenmediğini de anlamakta güçlük çekiyorum. Bugün yaşananları öylesine yeniden canlandırıyor ve açıklıyor ki ülkemde bu kitabı bir oturuşta okuyabilecek insanlar var. Yaşama dair bir ipucu bulmaya çalışacak herkesi sarsacak bir kitap... Bu kitaba konuşmasının bütün canlılığını ve rengini, Cornwall'da içinde yanan ateşte olduğu gibi bütün açık sözlülüğünü ve yalınlığını koymuş.[186]
>
> Elbette, söylediği gibi olduğu şekliyle yayımlandığı takdirde rasyonel bilim dünyasından sonsuza dek dışlanabilir ama o zaman bunu aşmanın, kendini budalalığa karşı korumasının bir yolunu bulmak gerekiyor. Böylece kitabı isteyenler, çoğunluk bunun için hazır olana dek kitaptan yoksun kalmak durumunda olmaz. Konuştuğu gibi ateşli bir şekilde yazabileceğinin her zaman farkındaydım ve işte bu da oldu. Yayımladığı kitaplar genel olarak dünya için ayarlanmış ya da onları kafasıyla yazmıştı, bu kitabı ise yüreği ile yazmış.[187]

Bu tartışmalar Jung'un *Liber Novus*'un yayımlanması üzerine düşüncelerini, çalışmasının kaynağının kavranması bakımından bu kitabın önemi üzerine hissettiklerini ve çalışmasının yanlış anlaşılmasından korktuğunu canlı bir şekilde gösteriyor. Çalışmanın tarzının bunu beklemeyenler üzerinde yaratacağı izlenim Jung'u derinden endişelendiriyordu. Sonradan Aniela Jaffé'ye çalışmanın hâlâ dünyaya sunulma-

186. Polzeath seminerine gönderme yapılıyor.

187. Bunu eski kocası Jaime de Angulo'ya yazmış olabileceğini düşünüyorum. Jaime de Angulo 10 Temmuz 1924'te ona şöyle yazmıştı: "Anlaşılan Jung'un metinleriyle sen de benim kadar meşguldün... Mektubunu okudum, hani şu herkese söz etmememi istediğin mektubu. Aslında bana da söylememen gerektiğini ama seninle gurur duyacağımdan emin olduğunu yazmıştın" (*CFB*).

ya uygun bir biçime gereksinim duyduğunu, şu anki kehaneti andıran tarzından hoşlanmadığını söyleyecekti.[188]

Jung'un çevresinde bu konularda bazı tartışmalar olduğu görülüyor. 29 Mayıs 1924'te Cary Baynes *Liber Novus*'un ancak Jung'u tanıyanlar tarafından anlaşılabileceğini savunan Peter Baynes ile tartışmasından söz ediyor. Onunla aynı fikirede değildi:

> [*Kırmızı Kitap*] evrenin bir adamın ruhundan geçişinin kaydını tutuyor. Tıpkı deniz kenarında durduğunda o son derece tuhaf ve korkunç müziği dinlerken kalbinde hissettiği sancıyı ya da içinden kopup gelmek isteyen coşku dolu çığlığın nedenini açıklayamayan bir adam gibi *Kırmızı Kitap*'ın da aynı şeyi yapacağını, görkemiyle insanı zorla kendi içinden çıkarıp yükselteceğini ve daha önce hiç görmediği yükseklere savuracağını düşünüyordum.[189]

Jung'un *Liber Novus*'un kopyalarını sırdaşlarına dağıttığını ve çalışmanın yayımlanma olasılığı ile birlikte tartışmalara konu olduğunu gösteren başka işaretler de var. Jung'un meslektaşı Wolfgang Stockmayer de çalışmayı okumuştu. Jung, Stockmayer ile 1907'de tanışmıştı. Ölümü üzerine yazdığı ancak yayımlanmayan yazısında Jung, Stockmayer'in *Kırmızı Kitap*'la ilgilenen ilk Alman olduğunu ve gerçek bir dost olduğunu söylüyordu. Birlikte İtalya ve İsviçre'ye seyahat etmiş ve hemen her yıl görüşmüşlerdi. Jung şöyle diyor:

> Patalojik psişik süreçlere duyduğu büyük ilgi ve aynı derecede güçlü kavrayışıyla öne çıkmıştı. Aynı zamanda, daha sonraki karşılaştırmalı psikoloji çalışmalarımda önem kazanan daha geniş kapsamlı bakış açıma da sıcak yaklaşmıştı.[190]

Stockmayer, klasik Çin felsefesine ve Hint yogasının ve Tantrik yoganın mistik düşüncelerine "psikolojimizin değerli nüfuzu" konusunda da Jung'a eşlik ediyordu.[191]

22 Aralık 1924'te Jung'a şöyle yazmıştı:

188. *MP*, s. 169.
189. *CFB.*
190. "Stockmayer obituary," *JA.*
191. *a.g.e.*

> Sık sık *Kırmızı Kitap*'a özlem duyuyorum ve yazılan bölümün bir kopyası elimde olsaydı diyorum. Bendeyken nedense bunu yapamadım. Geçenlerde "Belgeler" için "bilinçdışının kalıbından" alınmış sözleri ve renkleri içeren bir çeşit bülten hayal ettim.[192]

Anlaşılan Jung, Stockmayer'e bazı metinleri göndermişti. 30 Nisan 1925'te Jung'a şunları yazıyordu:

> Bu arada *Sınamalar*'ın üzerinden geçtik ve bizde büyük gezintiyle aynı izlenimi yarattı.[193] *Kırmızı Kitap*'tan böyle seçilmiş kolektif bir çevre kesinlikle denemeye değer, elbette yorumunuz da çok iyi olacaktır. Belirli bir yakın-merkeziniz burada olduğu için bilinçli olsun bilinçdışı olsun kaynaklara kolayca ulaşabilmek büyük önem taşıyor. Elbette "aynıbasımlar" konusunda bir hayalim var ve bunu siz de anlayacaksınız; benim için dışadönük büyü konsunda endişelenmenize gerek yok. Resim de çok çekici geliyor.[194]

Jung'un el yazması "Açıklamaları" (*bkz.* Ek A) muhtemelen bu tartışmalarla bağlantılıydı.

Yani Jung'un çevresindeki isimlerin *Liber Novus*'un önemi ve yayımlanması konusunda farklı görüşleri vardı ve bu da Jung'un nihai kararlarını etkilemiş olabilir. *Sınamalar*'ın 27. sayfasına kadar gelen Cary Baynes çalışmanın transkripsiyonunu tamamlamadı. Bunu izleyen yıllarda zamanını Jung'un makalelerini İngilizce'ye çevirmeye ayırdı ve bunu da *I Ching* çevirisi izledi.

Yirmili yılların ortaları olduğunu tahmin ettiğim bir noktada Jung ,*Taslak*'a geri döndü ve yeniden düzeltmeye, yaklaşık 250 sayfalık metinde ekleme ve çıkarmalar yaptı. Bu düzeltmeler dilin ve terminolojinin yenilenmesini sağladı.[195] Ayrıca, dışarıda bıraktığı materyallerden bir bölümünün yanı sıra *Liber Novus*'un kaligrafi cildi için yazıya geçirdiği metnin bir bölümünü de gözden geçirdi. Yayımlamayı ciddi olarak düşünmediği varsayılırsa bu işe neden giriştiğini anlamak zor.

---

192. *JA.* Jung'un Stockmayer'e yazdığı mektuplar gün ışığına çıkmadı.
193. *Liber Novus*'takı *Liber Secundus*'a gönderme yapılıyor; aşağıda *bkz.* dipnot 4, s. 182.
194. *JA.*
195. Örneğin, "Zeitgeist" yerine "Geist der Zeit" (zamanın tini), "Vordenken" (Öndüşünme) yerine "Idee" (İdea).

1925 yılında Jung, Psikoloji Kulübü'nde analitik psikoloji seminerleri verdi. Bu seminerlerde *Liber Novus*'taki önemli fantezilerinden bazılarını ele aldı. Ortaya çıkışlarını açıkladı ve *Psikolojik Tipler*'deki düşüncelerin temelini oluşturduklarını ve bu çalışmanın anlaşılmasında kilit önemde olduklarını gösterdi. Seminer Cary Baynes tarafından yazıya geçirildi ve düzeltildi. Aynı yıl Peter Baynes özel olarak basılan *Septem Sermones ad Mortuos* (Ölülere Yedi Vaaz)'ın İngilizce çevirisini hazırladı.[196] Jung İngilizce konuşan öğrencilerinden bazılarına kitabın birer kopyasını verdi. Muhtemelen Henry Murray'in kitap için teşekkür eden mektubuna yanıt olarak yazılan mektupta Jung şöyle diyordu:

> Bana gelen bu fikirlerin gerçekten oldukça harika şeyler olduğuna güçlü bir şekilde ikna oldum. Bunu (yüzüm kızarmadan) söyleyebiliyorum, çünkü beni ilk ziyaret ettiklerinde ne kadar dirençli ve inatçı olduğumu ve donuk zihnime göre o derece üstün olan bu simgesel dili okuyabilene dek bunun ne büyük bir güçlük çıkardığını biliyorum.[197]

Jung, *Vaazlar*'ın yayımlanmasını *Liber Novus*'un yayımlanmasına yönelik bir deneme olarak düşünmüş olabilir. Barbara Hannah'a göre Jung *Vaazlar*'ın yayımlanmasından pişman olacak ve "yalnızca *Kırmızı Kitap* içinde yazılmış olması gerektiğini güçlü bir şekilde duyumsayacaktı."[198]

Jung bir ara "Açıklamalar" başlığı altında *Liber Primus*'un 9, 10 ve 11. bölümlerine açıklama getiren bir yazı kaleme almıştı (*bkz.* Ek A). Burada 1925 seminerindeki bu fantezilerden bazılarını ele alıyor ve daha fazla ayrıntıya giriyor. Yazılma tarzından ve kullanılan kavramlardan yola çıkarak bu metnin yirmili yılların ortalarında yazıldığını tahmin ediyorum. Diğer bölümler için de "açıklamalar" yazmış ya da yazmayı düşünmüş olabilir ancak bunlar elimizde yok. Bu metin fantezilerini tüm ayrıntılarıyla anlayabilmek için ne kadar çalıştığını gösteriyor.

---

196. Londra: Stuart and Watkins, 1925.

197. 2 Mayıs 1925, Murray yazıları, Houghton Kütüphanesi Harvard Üniversitesi; özgün dili İngilizce. Michael Fordham analizinde uygun bir "ileri" evreye ulaştığını düşününce Peter Baynes'e kitabın bir kopyasını verdiğini ve bunu bir sır olarak saklaması için ona yemin ettirdiğini hatırlıyor (kişisel iletişim, 1991).

198. *C. G. Jung: His Life and Work. A Biographical Memoir*, s. 121.

Jung bazı isimlere *Liber Novus*'un birer kopyasını vermişti. Bunlar Cary Baynes, Peter Baynes, Aniela Jaffé, Wolfgang Stockmayer ve Tony Wolff'tu. Bunlara ek başka isimler de olabilir. 1937 yılında çıkan yangın Peter Baynes'in evini yerle bir etmiş ve elindeki *Liber Novus* da zarar görmüştü. Birkaç yıl sonra Jung'a bir mektup yazarak bir kopya daha alıp alamayacağını sormuş ve metni tercüme etmeyi önermişti.[199] Jung yanıt olarak şöyle yazmıştı: "*Kırmızı Kitap*'ın bir kopyasını daha temin etmeye çalışacağım. Lütfen çeviri konusunda endişelenme. Zaten 2 ya da 3 çevirisi olduğundan eminim ama ne olduğunu ve kimin tarafından yapıldığını bilmiyorum."[200] Bu düşünce büyük olasılıkla çalışmanın elden ele dolaşıyor olmasından kaynaklanıyordu.

Jung şu isimlerin *Liber Novus*'u okumasına ya da gözden geçirmesine izin vermişti: Richard Hull, Tina Keller, James Kirsch, Ximena Roelli de Angula (çocuk olarak) ve Kurt Wolff. Aniela Jaffé, *Kara Kitaplar*'ı okumuştu ve Tina Keller da bunların bazı bölümlerini okumak için izin almıştı. Jung büyük olasılıkla kitabı Emil Medtner, Franz Riklin Sr., Erika Schlegel, Hans Trüb ve Marie-Louise von Franz gibi yakın çalışma arkadaşlarına da göstermişti. Öyle görünüyor ki yalnızca tam olarak güvendiği ve düşüncelerini kavrayabileceğini düşündüğü isimlerin *Liber Novus*'u okumasına izin veriyordu. Öğrencilerin önemli bir bölümü bu niteliğe uymuyordu.

Psikoterapinin Dönüşümü

Liber Novus, Jung'un yeni psikoterapi modelinin ortaya çıkışını kavrayabilmek açısından çok önemli. Jung 1912'de, *Libidonun Dönüşümü ve Simgeleri*'nde, -*Liber Novus*'takine benzer- söylensel fantezilerin bilinçdışınının soyoluşsal tabakalarının gevşeme işaretleri ve şizofreni belirtisi olarak görüyordu. Yaptığı benlik-deneyleri bu yaklaşımını kökünden değiştirecekti: Artık önemli olanın şu ya da bu içerik değil, bireyin buna olan tutumu ve özellikle de dünya görüşünde bu tip bir içeriğe uyum sağlayıp sağlaymadığı olduğunu düşünüyordu.

199. 23 Kasım 1941, *JA.*
200. 22 Ocak 1942, *C. G. Jung, Mektupları* s. 312.

Bu da *Liber Novus*'a yazdığı sonsözde çalışmanın yüzeysel bir gözlemciye delilik gibi görünebileceğini ve deneyimlerini zapt edip kavramayı başaramasaydı bunun da gerçekleşebileceğini söylemesini açıklıyor.[201] Jung, *Liber Secundus*'un 15. bölümünde çağdaş psikiyatriyi eleştirir ve dinsel deneyim ya da ilahî çılgınlığı psikopatolojiden ayırt edemediğini vurgular. Jung'a göre, bir görüm ya da fantezinin içeriği tanı bakımından herhangi bir değer taşımasa bile bunların dikkatli bir şekilde ele alınması gerekiyordu.[202]

Deneyimlerinden psikolojinin hedef ve yöntemleri üzerine yeni kavramlar geliştirmişti. Modern psikoterapi, ortaya çıktığı on dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren öncelikle işlevsel sinir bozukluklarının, yani bilinen adıyla nevrozların sağaltılmasıyla ilgilenmişti. Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Jung psikoterapi uygulamasını yeniden tanımlayacaktı. Psikoterapinin tek ilgi alanı artık psikopatolojinin sağaltımı olmayacak, uygulama bireyleşme sürecinin pekiştirilmesi yoluyla bireyin daha yüksek düzeyde gelişimini de sağlayacaktı. Bu da yalnızca analitik psikoloji değil, tüm psikoterapi açısından geniş kapsamlı sonuçlar doğuracaktı. Jung *Liber, Novus*'ta türettiği kavramların geçerliliğini kanıtlamak için kitapta betimlenen süreçlerin eşsiz olmadığını ve geliştirdiği kavramların başkalarına da uygulanabilir olduğunu göstermeye çalışıyordu. Hastalarının ürünlerini incelemek için resimlerini içeren geniş bir koleksiyon oluşturmuştu. Hastalarının imgelerinden ayrılmamaları için onlardan kendisi için resimlerin birer kopyasını yapmalarını istiyordu.[203]

Bu dönemde hastalarına uyanık durumdayken görümleri nasıl tetikleyebileceklerini göstermeye devam edecekti. 1926 yılında Christiana Morgan analiz için Jung'a geldi. *Psikolojik Tipleri* okuduktan sonra Jung'un fikirlerinden etkilenen Morgan ilişkilerindeki sorunlar ve yaşadığı depresyonlar için Jung'un yardımına başvurmuştu. 1926 yılında yaptıkları bir seansta Jung, Morgan'a görümler üretmesini önermişti. Morgan şöyle yazmıştı:

201. Aşağıda *bkz.* s. 481.

202. Jung'un Swedenborg'da Psikoloji Kulübü'ndeki bir konuşmadan sonra yaptığı yorumlarla karşılaştırın, Jaffe yazıları, ETH.

203. Bu resimler Küsnacht C. G. Jung Enstitüsü'ndeki resim arşivinde incelenebilir.

Benim için belirsiz olduklarından çok fazla bir şey söyleyemem. Yanlızca başlangıç aşamasındalar. İlk başta somutlaştırmak için yalnızca gözün retinası kullanılıyor. Daha sonra imgeyi sürekli çıkmaya zorlamak yerine yalnızca içine bakmak istiyorsunuz. Bu imgeleri gördüğünüzde onları tutmak, sizi nereye götürdüklerini, nasıl değiştiklerini görmek istiyorsunuz. İnsan bizzat resmin içine girmek, aktörlerden biri olmak istiyor. Bunu yapmaya ilk başladığımda doğa manzaraları görüyordum. Daha sonra kendimi bu manzaranın içine koymayı öğrendim ve böylece figürler bana seslenmeye, ben de onlara yanıt vermeye başladım... İnsanlar sanatçı bir yaradılışı olduğunu söylüyor ama aslında beni alıp götüren sadece bilinçdışımdı. Şimdi dış hayatın yanı sıra bunun dramasını da oynamayı öğrendim ve artık hiçbir şey beni incitemez. Bilinçdışından gelen malzemeyle 1000 sayfa yazdım (Böyle dedi yumurtaya dönüşen devin görümü.)[204]

Jung hastalarına kendi deneyimlerini ayrıntılı olarak anlatıyor ve onlardan aynı örneği izlemelerini istiyordu. Onun rolü kendi imge akışları ile deneyler yapan hastalarına nezaret etmekti. Morgan Jung'un söylediklerini şöyle aktarıyor:

Şimdi sana bu fantezilerle ilgili bir şeyler söylemek zorundaymışım gibi hissediyorum... Bu fanteziler şimdi aslında zayıf ve aynı motiflerin tekrarlarıyla dolu gibi görünüyor. Yeterince alevli, hararetli değiller. Ateşlerinin artması gerekiyor... İçlerine daha fazla girmelisiniz, yani içlerinde kendi bilinçli eleştirel benliğiniz olarak yer almalı, kendi yargı ve eleştirilerinizi dayatmalısınız... Bunu kendi deneyimlerimi anlatarak açıklayabilirim. Kitabımın üzerinde çalışıyordum ve birden omzumun üzerinden beni izleyen bir adam gördüm. Kitabımdaki altın noktalardan biri uçup adamı gözünden vurdu. Adam benden onu çıkarmamı istedi. Hayır, dedim, bana kim olduğunu söylemeden olmaz. Söylemeyeceğim, dedi. Elbette bunu biliyordum. Benden istediğini yapmış olsaydım bilinçdışına dalıp gidecekti ve ben de olanların anlamını, yani neden bilinçdışından çıkıp bana göründüğünü bilemeyecektim. En sonunda birkaç gün önce bana gelen bazı hiyerogliflerin anlamını açıklayacağını söyledi.

204. 8 Temmuz 1926, analiz defterleri, Countway Tıp Kütüphanesi. Sonda anılan görüme *Liber Secundus*'ta yer veriliyor.

Bunu yaptıktan sonra noktayı gözünden aldım ve o da kayboldu.[205]

Jung hastalarından kendi *Kırmızı Kitaplar*'ını hazırlamalarını bile istemişti. Morgan, Jung'un söylediklerini şöyle aktarıyor:

> Hepsini güzelce ciltlenmiş bir kitapta olabildiğince güzel bir aktarımla toplamanızı önereceğim. görümleri bayağılaştırıyormuşsunuz gibi hissedecektiniz ama bunu yapmanız gerekiyor. Böylece kendinizi onların gücünden kurtaracaksınız. Örneğin, bu gözler için yaparsanız artık sizi çekmeyi bırakacaklar. Asla görümleri yeniden getirmeye çalışmamalısınız. Bunu bir hayal olarak düşünün ve resmini yapmaya çalışın. Daha sonra bunları değerli bir kitaba koyduğunuzda kitabı alıp sayfalarını çevirebilirsiniz. Bu sizin kiliseniz, katedraliniz olacak. Ruhunuzun bu dingin yerlerinde yenileneceksiniz. Eğer biri çıkıp da bunun marazi, nevrotik bir şey olduğunu söylerse ve siz de onu dinlerseniz ruhunuzu kaybedersiniz, çünkü ruhunuz bu kitabın içinde.[206]

J. A. Gilbert'e 1929 yılında yazdığı bir mektupta prosedürünü şu sözlerle yorumluyor:

> Bazen bu tip vakaları ele alırken onları yaşadıkları kendine özgü deneyimleri yazı ya da resim ve boyama biçiminde ifade etmenin çok yardımcı olduğunu gördüm. Bu tip vakalarda neredeyse hiçbir dile uymayan o denli çok kavranması olanaksız sezgi, bilinçdışından gelen fantezi parçaları var ki... Hastalarımın kendi simgesel ifadelerini, kendi "söylenlerini" bulmalarına izin veriyorum.[207]

Filemon'un Tapınağı

1920'lerde Jung'un ilgi alanı, gittikçe artan bir şekilde, *Liber Novus*'un yazıya geçirilmesi ve *Kara Kitaplar*'daki söylence üzerine çalışmalarından, Bollingen'de bulunan kulesindeki çalışmalarına kaydı. 1920'de Bollingen'deki Zürih Gölü'nün üst kıyılarındaki bir parça araziyi satın aldı. Bundan önce de tatillerde ailesiyle birlikte Zürih

205. *a.g.e.* 12 Ekim 1926. Burada anılan epizot büyücünün ortaya çıkışıdır ("Ha"). Aşağıda *bkz.* s. 280, dipnot 155.

206. *a.g.e.* 12 Temmuz 1926.

207. 20 Aralık 1929. *JA* (özgün dili İngilizce).

Bollingen'nin çevresinde kamp yapıyorlardı. En derinlerdeki düşüncelerini taşlarla temsil etme gereksinimi hissetmiş ve bütünüyle ilkel bir konut inşa etmişti: "Oysa sözcükler ve kâğıt yeterince gerçek değildi; daha fazlası gerekiyordu." Kendini "taşa açması" gerekiyordu.[208] Kule "bireyselleşmenin temsiliydi." Yıllar geçtikçe duvarlara resimler ve oymalar yapacaktı. Kule *Liber Novus*'un üç boyutlu devamı "*Liber Quartus*" olarak görülebilir. Jung, *Liber Secundus*'un sonunda şöyle yazmıştı: "İçimdeki Orta Çağ'ın bir parçasını yakalamam gerekiyor. Diğerlerinin Ortağı Çağ'ını yeni bitirdik. Erken dönemden, münzevilerin yok olduğu çağlardan başlamam gerekiyor."[209] Hiçbir modern kolaylığı içermeyen kule özellikle bir Orta Çağ yapısı şeklinde inşa edilmişti. Bu sürekli evrim geçiren bir çalışmaydı. Kulenin duvarına şu sözleri kazımıştı: Philemonis sacrum -Fausti poenitentia" [Filemon'un Tapınağı- Faust'un Tövbesi] (kuledeki duvar resimlerinden biri de Filemon'un portresiydi). 6 Nisan 1929'da Richard Wilhelm'e şöyle yazmıştı: "Neden zamanın dışında yaşaması gereken insanlar için dünyevi manastırlar yok?"[210]

9 Ocak 1923'te Jung'un annesi öldü. 23/24 Aralık 1923'te şu düşü gördü:

> Askerdeyim. Taburla birlikte uygun adım yürüyoruz. Ossingen'de bir ormandaki kavşakta bir kazı yerine rastlıyorum: 1 metre yüksekliğinde taştan bir kurbağa ya da başsız bir karakurbağası figürü. Onun arkasında karakurbağası başlı bir erkek çocuk oturuyor. Ardından, kalbinin üzerine bir çapa saplanmış Romalı bir adamın büstü. 1640'lardan kalma başka bir büstte yine aynı motif. Ardından mumyalanmış bedenler. En sonunda da on yedinci yüzyıl tarzı bir fayton. Faytonda bir ölü oturuyor ama hâlâ yaşıyor. Ona "Hanımefendi," diye seslenince başını çeviriyor. "Hanımefendi," bunun bir asalet unvanı olduğunun farkındayım.[211]

Birkaç yıl sonra düşünün anlamını kavrayacaktı. 4 Aralık 1926'da şunları yazmıştı:

208. *Anılar*, s. 250.
209. Aşağıda *bkz.* s. 398.
210. *JP.*
211. *Kara Kitap 7*, s. 120.

> 23/24 Aralık 1923'te gördüğüm düşün animanın ölmesi anlamına geldiğini ancak şimdi görüyorum ("Kadın öldüğünün fakında değil"). Bu da annemin ölümüyle örtüşüyor... Annemin ölümünden bu yana A. [Anima] sessizleşti. Anlamlı!"[212]

Birkaç yıl sonra ruhuyla birkaç konuşması daha olacaktı ancak anima ile karşılaşması burada bir kapanma noktasına ulaşmıştı. 2 Ocak 1927'de Liverpool'da geçen bir düş gördü:

> Birkaç genç İsviçreli ile birlikte Liverpool'da rıhtımdayız. Yağmurlu, dumanlı ve bulutlu karanlık bir gece. Şehrin yayladaki yukarı bölümüne doğru yürüyoruz. Merkezdeki bir bahçenin yuvarlak küçük gölüne geliyoruz. Gölün ortasında bir ada var. Adamlar böyle isli puslu, harap bir şehirde yaşayan bir İsviçreli'den bahsediyor. Bense adada ebedi bir güneşin aydınlattığı kırmızı çiçeklerle kaplı bir manolya ağacı olduğunu görüyorum ve şöyle düşünüyorum: "Bu İsviçreli adamın neden burada yaşadığını artık biliyorum. Anlaşılan o da biliyor." Bir şehir haritası görüyorum: [Çizim]"[213]

Jung daha sonra bu haritadan yola çıkarak bir mandala resmedecekti.[214] Çok önem verdiği bu düş hakkında sonradan şu yorumu yapıyordu:

> Bu düş benim o dönemdeki durumumu temsil ediyor. Yağmurun ıslaklığıyla ışıldayan grimsi-sarımsı yağmurlukları hâlâ görebiliyorum. Her şey son derece nahoş, karanlık ve mattı. Tıpkı o sıralar hissettiklerim gibi. Yine de dünya dışı bir güzelliği görmüştüm ve yaşayabilmemin nedeni de buydu... Burada hedefe ulaşıldığını görebiliyordum. İnsan merkezin ötesine geçemez. Merkez hedeftir ve herkes bu merkeze yönelir. Bu düş aracılığıyla benliğin yönelim ve anlamın ilkesi ve arketipi olduğunu anladım.[215]

Jung bu İsviçreli'nin kendisi olduğunu da buna ekliyor. "Ben" benlik değildi ancak insan buradan yola çıkarak ilahî mucizeyi görebilirdi. Küçük ışık büyük ışığı anımsatıyordu. Bundan sonra artık mandala

212. *a.g.e.* s. 121.
213. *a.g.e.* s. 124. Çizim için *bkz.* Ek A. s. 482.
214. İmge 159.
215. *Anılar*, s. 224.

resmetmeyecekti. Düş, doğrusal olmayan bilinçdışı gelişim sürecinin ifadesiydi ve Jung bunu bütünüyle doyurucu bulmuştu. Bu dönemde kendini başkalarının anlamadığı büyük bir şeyle uğraşan yalnız biri olarak hissediyordu. Düşünde ağacı yalnızca o görmüştü. Onlar orada dururken ağaç karanlığın içinde ışıldıyordu. Bu görüyü yaşamamış olsaydı hayatı anlamını yitirecekti.[216] Benliğin bireyselleşmenin hedefi olduğunu ve bireyselleşme sürecinin doğrusal olmadığını, benliğin tavafından oluştuğunu fark etmişti. Bu kavrayış ona güç vermişti, aksi takdirde deneyim onu ve çevresindekileri çılgınlığa sürükleyecekti.[217] Mandala çizimlerinin ona benliğin "kurtarıcı işlevini" göstermişti ve bu da onun kurtuluşuydu. Şimdi görevi bu içgörümleri yaşamında ve bilimde sağlamlaştırmaktı.

Bilinçdışı Süreçlerin Psikolojisi'nin 1926'daki düzeltilmiş baskısında orta yaş geçiş döneminin önemini vurguluyordu. Jung'a göre yaşamın ilk yarısı, öncelikli hedefin dünyada kendine bir yer edinmek, geçimini sağlamak ve bir aile kurmaya çalışmak olduğu doğal evre olarak nitelendirilebilirdi. İkinci evre ise önceki değerlerin gözden geçirildiği kültürel evreydi. Bireyleşme süreci şimdi insan gelişiminin genel örüntüsü olarak anlaşılıyordu. Jung'a göre çağdaş toplumda bu geçiş sürecinde rehber eksikliği söz konusuydu ve psikoloji anlayışı ile bu boşluğu doldurduğuna inanıyordu. Jung'un fikirleri analitik psikolojinin dışında yetişkin gelişimi psikolojisi alanında da etkili olmuştur. Kuşkusuz, yaşadığı kriz deneyimi yaşamın bu iki evresinin gerektirdikleri ile ilgili düşüncelerinin kalıbını oluşturmuştu. *Liber Novus*'ta Jung'un geçmişteki değerlerini gözden geçirmesi ve kişiliğinin ihmal edilmiş yönlerini geliştirme çabası betimlenir.[218] Dolayısıyla bu çalışma orta yaş geçiş döneminin nasıl başarılı bir şekilde yönlendirilebileceği üzerine düşüncelerinin temelini oluşturmuştur.

1928 yılında, 1916 yılında yazdığı "Bilinçdışının yapısı" adlı makalesinin genişletilmiş hali olan *Ben ile Bilinçdışı Arasındaki İlişkiler* başlıklı küçük bir kitap yayımladı. Bu kitapta dönüşüm sürecinin "içsel draması" üzerinde durmuş ve bireyleşme sürecinin ele alınışına

16. *MP*. s. 159-160
17. *a.g.e*. s. 173
18. *TE* 7, §§114-17.

ayrıntılı bir şekilde değindiği bir bölüm eklemişti. İnsanın kişisel alanından gelen fantezileri ele aldıktan sonra kişisel-olmayan alanından gelen fantezilerle karşılaştığını yazıyordu. Bunlar gelişigüzel fanteziler değildi ve bir hedef çevresinde toplanıyordu. Sonradan gelen bu fanteziler, en yakın benzetme ile kabul süreçleri olarak betimlenebilirdi. Bu sürecin gerçekleşmesi için etkin katılım gerekliydi: "Bilinçli zihnin katılımı etkin olduğu ve zihin sürecin her bir aşaması ile ilgili deneyimi yaşadığı zaman... bir sonraki imge her zaman kazanılandan bir üst seviyede başlar ve amaca-yönelme gelişir."[219]

Kişisel bilinçdışı özümsendikten, persona ayırt edildikten ve tanrı-gibi-olma durumunun üstesinden gelindikten sonra sıradaki aşama erkekler için anima, kadınlar için animusun bütünleşmesiydi. Jung'a göre bir erkek için ne olduğu ile başkalarına nasıl göründüğünü birbirinden ayırt etmesi ne kadar önemliyse, "bilinçdışı ile olan görünmez ilişkilerinin" bilincine varması ve böylece kendisini animadan ayırt etmesi de eşit derece de önemliydi. Anima bilinçdışı olduğu zaman yansıtılıyordu. Bir çocuk için ruh-imgesinin ilk taşıyıcısı anne, daha sonra da erkeğin duygularını uyandıran kadınlardı. İçsel konuşma ya da etkin imgelem yoluyla animanın somutlaştırılması ve sorgulanması gerekiyordu. Jung'a göre kendi ile konuşma yeteneği herkeste vardı. Dolayısıyla etkin imgelem içsel konuşmanın bir biçimi, bir dramatize edilmiş düşünme tipi olacaktı. İnsanın ortaya çıkan düşüncelerden kimliğini-ayırması ve bu düşünceleri bizzat ürettiği varsayımının üstesinden gelmesi önemliydi.[220] En önemlisi de fantezilerin yorumlanması ya da anlaşılması değil, deneyim olarak yaşanmasıydı. Bu da aşkın işlev üzerine yazdığı makaledeki yaratıcı formülleştirme ve anlayışa yaptığı vurgudan uzaklaştığını gösteriyor. Jung'a göre kişi fantezilerle iştigal ederken bunları bütünüyle gerçek anlamlarıyla, yorumlarkense simgesel olarak ele almalıydı.[221] Bu da doğrudan *Kara Kitaplar*'daki prosedürü anlatıyor. Bu tip tartışmaların görevi, animanın etkilerini somutlaştırmak ve bunların altındaki içeriğin bilincine varmak, böylece bunları bilinç ile bütünleştirmekti. Kişi animada yansıtılan bilinçdışı süreçleri tanıyınca

219. *a.g.e.* §386.
220. *a.g.e.* §323.
221. *a.g.e.* §353.

anima özerk bir karmaşa olmaktan çıkıp bilinç ile bilinçdışı arasındaki ilişkinin bir işlevi haline geliyordu. Bu animanın bütünleşmesi süreci de yine *Liber Novus* ve *Kara Kitaplar*'da ele alınıyordu. (Bu, aynı zamanda, *Liber Novus*'taki fantezilerin gerçek anlamları ile değil, simgesel olarak okunmaları gerektiği anlamına geliyor. Bu fantezilerdeki ifadeleri bağlam dışı alıp gerçek anlamlarıyla anmak ciddi bir yanış anlama doğuracaktır.) Jung bu sürecin üç etkisi olduğunu belirtiyor:

> Birincisi, sayısız bilinçdışı içerik ile bilincin genişletilmesi. İkincisi, bilinçdışının baskın etkisinin zamanla azaltılması. Üçüncüsü de *kişilikte meydana gelen değişim.*[222]

Animanm bütünleştirilmesi başarıldıktan sonra kişi başka bir figürle, "mana-kişiliği" ile karşılaşır. Jung'a göre anima "mana," yani gücünü yitirdikten sonra onu özümseyen tarafından edinilmiş olmalıdır. Böylece bir "mana-kişilik," üstün istenç ve erdem varlığı haline gelir. Bununla birlikte bu figür

> "Kolektif bilinçdışının bir baskın-olanı, güçlü adamın kahraman, önder, büyücü, şaman ve aziz, insanların ve tinlerin efendisi, tanrıların dostu biçimindeki kabul edilmiş arketipidir."[223]

Dolayısıyla, kişi animayı bütünleştirerek ve onun gücünü edinerek kaçınılmaz olarak büyücü figürüyle özdeşleşmiş ve kendini bundan ayırt etme görevi ile yüzleşmiş olur. Ayrıca, Jung kadınlarda bu figürün karşılığının Büyük Ana olduğunu ekliyor. Anima üzerinde zafer iddiasından vazgeçildiği takdirde büyücü figürü ortadan kalkar ve kişi mananın aslında "kişiliğin orta noktasına," yani benliğe ait olduğunu fark eder. Mana kişiliğinin içeriğinin özümsenmesi benliğe yol açmıştır. Jung'un, hem özdeşleşme hem de daha sonra kimliğini-ayırma bakımından mana kişiliği ile karşılaşma üzerine söyledikleri, *Liber Novus*'ta Filemon ile karşılaşmasıyla uyuşuyor. Jung benlik üzerine şunları yazmıştı:

> "Buna pekâlâ 'içimizdeki Tanrı' da denebilir. Tüm psişik yaşamımızın başlangıçları kökleri ayrılmaz bir biçimde bu noktaya daya-

222. *a.g.e.* §358.
223. *a.g.e.* §377.

> nıyor ve en yüce ve en derin hedeflerimiz ona doğru koşuyor gibi görünüyor."[224]

Jung'un benliği anlatma biçimi Liverpool düşünden sonra edindiği anlayışın önemini ortaya koyuyor.

Benlik iç ile dış arasındaki çatışmaya yönelik bir çeşit telafi olarak nitelendirilebilirdi... Benlik aynı zamanda hayatın hedefidir, çünkü bireysellik olarak adlandırdığımız o yazgısal birleşmenin en bütünsel ifadesidir... Benlik deneyiminin usdışı bir şey, Ben'in ne karşıt ne de tâbi olduğu ancak bir bağımlı olma ilişkisi içinde ve tıpkı Dünya'nın Güneş'in çevresinde dönmesi gibi onun çevresinde dönmesi olarak yaşanması ile birlikte bireyleşme hedefine ulaşılmış olur.[225]

Dünya ile Yüzleşme

Jung, *Liber Novus* üzerinde çalışmayı neden bırakmıştı? 1959 yılında yazdığı sonsözde şöyle diyor:

> 1930 yılında simya ile tanışmam beni ondan uzaklaştırdı. Wilhelm'in bana bir simya metni olan "Altın Çiçek"i göndermesi sonun başlangıcı oldu. Orada bu kitabın içindekiler aslını buluyordu ve artık kitap üzerinde çalışmam olanaksızdı.[226]

Liber Novus'ta tamamlanmış bir resim daha var. Jung 1928 yılında altın bir şatonun mandalasını resmetmişti (İmge 163). Jung resmetmeyi bitirdikten sonra mandalada Çin'e özgü bir şeyler olduğunu fark etmişti. Kısa bir süre sonra da Richard Wilhelm kendisine *Altın Çiçeğin Sırrı*'nın metnini göndermiş ve buna bir yorum yazmasını istemişti. Metin ve zamanlama Jung'u hayrete düşürmüştü.

> Metin, mandala ve merkezin çevresinde tavaf üzerine düşüncelerimi hayal bile edemeyeceğim bir şekilde doğruluyordu. Bu yalnızlığımı delip geçen ilk olaydı. Bir yakınlık olduğunun farkına varmıştım. Birisi ve bir şeyle aramda bağlar kurabilirdim.[227]

224. *a.g.e.* §399.
225. *a.g.e.* §405.
226. Aşağıda *bkz.* s. 481.
227. *Anılar*, s. 222-223.

Jung'un Sarı Şato resminin altına yazdıkları da bu onayın önemini gösteriyor.[228] Bu metindeki imgeler ile kavramlar ve kendi resimleri ile fantezileri arasındaki uyuşma Jung'u hayrete düşürmüştü. 25 Mayıs 1929'da Wilhelm'e şunları yazdı: "Öyle görülüyor ki yazgı bize Doğu ile Batı arasındaki köprüyü taşıyan iki köprü ayağı olma rolünü biçmiş."[229] Metnin simyevi doğasının önemini ancak daha sonra görecekti.[230] 1929 yılında yorumu üzerinde çalıştı. 10 Ekim 1929'da Wilhelm'e şunları yazdı: "Bilinçdışımıza bu derece yakın duran bu metin beni dehşete düşürdü."[231]

Jung'un *Altın Çiçeğin Sırrı* üzerine yazdığı yorum dönüm noktası olmuştu. Mandalanın anlamını ilk kez kamuoyu önünde açıkça tartışıyordu. İlk kez *Liber Novus*'taki resimlerinden üçünü, isimsiz olarak, Avrupa mandalalarına örnek olarak gösterecek ve bunları yorumlayacaktı.[232] 28 Ekim 1929'da Wilhelm'e çalışmadaki mandalalarla ilgili şunları yazmıştı: "İmgeler çeşitlilikleri yoluyla birbirlerini büyütüyor. Bilinçdışı Avrupalı bir tinin Doğu eskatolojisini anlama çabasını mükemmel bir şekilde yansıtıyor."[233] Bu "Avrupalı bilinçdışı tin" ile Doğu eskatolojisi arasındaki bağlantı 1930'larda Jung'un çalışmalarındaki ana tema olacak ve konuyu Hintolog Wilhelm Hauer ve Heinrich Zimmer ile ortak çalışmalarında da inceleyecekti.[234] Aynı zamanda, çalışmanın biçimi önemliydi: Kendisinin ya da hastalarının deneylerini ayrıntılarıyla açıklamak yerine, *Psikolojik Tipler*'in 5. bölümünde yaptığı gibi Çince metindeki koşutlukları kullanıyordu. Bu alegorik yöntem artık tercih ettiği biçim olmuştu. Deneyimlerini doğrudan yazmak yerine içrek uygulamalardaki, çoğunlukla da Orta Çağ simyasındaki benzer gelişmeler üzerine yorumlar yapıyordu.

Kısa bir süre sonra Jung *Liber Novus* üzerine çalışmayı birdenbire bıraktı. En sondaki tam sayfa imge tamamlanmamıştı ve metni yazıya

228. Aşağıda *bkz.* s. 366, dipnot 305.
229. *JA.*
230. Almanca ikinci baskıya önsöz "Altın Çiçeğin Sırrı'na Önsöz" *TE 13*, s. 4.
231. Wilhelm, Jung'un yorumundan etkilenmişti. 24 Ekim 1929'da şöyle yazmıştı: "Yorumların beni bir kez daha derinden etkiledi" (*JA*).
232. *bkz.* imge 105, 159 ve 163. Bu resimler, başka iki resimle birlikte, yine 1950 yılında Jung, ed. *Gestaltungen des Unbewussten: Psychologischen Abhandlungen*, cilt. 7 [Bilinçdışının Biçimleri: Psikolojik İncelemeler] (Zürih: Rascher, 1950)'de isimsiz olarak yayımlanmıştı.
233. *JA.*
234. Bu konuda *bkz. The Psychology of Kundalini Yoga: Notes of the Seminar Given in 1932 by C. G. Jung*, ed. Sonu Shamdasani (Bollingen Series, Princeton: Princeton University Press, 1996).

geçirmeye de son vermişti. Sonradan, bu merkezi noktaya ya da Tao'ya ulaştığı zaman dünya ile yüzleşmesinin başladığını ve birçok seminer vermeye başladığını söyleyecekti.[235] Böylece "bilinçdışı ile yüzleşme" yaklaşmış, "dünya ile yüzleşme" başlamıştı. Jung bu etkinlikleri kendi içinde meşgul olduğu yılların telafisi olduğunu da söylüyordu.[236]

Bireyleşme Sürecinin Karşılaştırmalı İncelemesi

Jung 1910'lu yıllarda yazılmış simya metinlerine aşinaydı. 1912 yılında Théodore Flournoy Cenevre Üniversitesi'nde verdiği seminerlerde simyanın psikolojik yorumunu sunmuştu ve 1914 yılında da Herbert Silberer konu üzerine ayrıntılı bir çalışma yayımlamıştı.[237] Simyayı psikolojik bir bakış açısıyla ele alan Jung'un simya yaklaşımı da Flournoy ve Silberer'in çalışmalarını izliyordu. Jung'un simya anlayışı iki temel teze dayanıyordu: Birincisi, simgayerler laboratuvarlarında yazılar ve malzemeler üzerine düşünürken aslında bir tür etkin imgelem uygulaması yapıyordu. İkincisi, simya metinlerindeki simgeler Jung'un ve hastalarının üzerinde çalıştığı bireyleşme sürecine karşılık geliyordu.

1930'larda Jung *Kara Kitaplar*'daki fantezilerileri üzerine çalışmıyor, simya defterine odaklanıyordu. Bu defterlerde, simya yazınından ve ilgili çalışmalardan yaptığı alıntıları anahtar sözcüklere ve konulara göre endeksleyerek ansiklopedik bir biçimde sunuyordu. Bu defterler simya psikolojisi üzerine yazılarının temelini oluşturacaktı.

Jung 1930'dan sonra *Liber Novus*'u bir yana bıraktı. Kitap, üzerinde çalışmayı bırakmış olmasına karşın hâlâ etkinliğinin merkezinde yer alıyordu. Terapi çalışmalarında hastalarında hâlâ benzer gelişmeleri teşvik etmeye ve deneyiminin hangi yönleriyle kendine özgü, hangi yönleriy-

235. *MP*, s. 15.

236. 8 Şubat 1923'te Cary Baynes Jung'la önceki bahar yaptıkları tartışmayı not almış: "İnsan yetenekleri ile diğerlerinden ne kadar ayrılırsa ayrılsın başarılı bir ortaklaşa işleyişe ulaşamadığı sürece, psikolojik açıdan, ödevlerini yerine getirememiştir, demiştiniz. Ortaklaşa işleyiş ile ikimiz de insanlara toplumsal olarak katılmayı anlatmak istiyorduk, mesleki ilişkileri ya da iş ilişkilerini değil. Siz ortaklaşa ilişkilerden uzak olmanın birey için önemli bir kayıp olduğunu söylemiştiniz" (*CFB*).

237. *Problems of Mysticism and Its Symbolism*, çev. S. E. Jeliffe (New York: Moffat Yard, 1917)

le genel ve başkalarına uygulanabilir olduğunu anlamaya çalışıyordu. Simgesel araştırmalarında *Liber Novus*'taki imgeler ve kavramlar ile koşutluklar kurmakla ilgileniyordu. Şu sorunun yanıtını arıyordu: Bütün kültürlerde bireyleşme sürecine benzer bir süreç var mıdır? Eğer varsa ortak ve farklı ögeler nelerdir? Bu bakımdan, Jung'un 1930 sonrası çalışmaları *Liber Novus*'un içeriğinin genişletilerek arttırılması ve çağdaş bakış açısı ile kabul edilebilecek bir biçime tercüme etme çabası olarak görülebilir. *Liber Novus*'taki ifadelerden bazıları Jung'un sonradan yayımladığı çalışmalarında savunduğu düşünceleri yakından karşılıyor ve formülleştirmelerini temsil ediyor.[238] Diğer yandan, birçok parçası da *Toplu Eserler*'inde doğrudan yer almayacak ya da şematik biçimde ya da alegori ve ima yoluyla sunulacaktı. Dolayısıyla, *Liber Novus*, bugüne dek beklenmeyen bir şekilde, Jung'un *Toplu Eserleri*'nin birçok zorlu yönüne açıklama getiriyor. *Liber Novus* üzerine çalışmadan Jung'un son dönem çalışmalarının kaynağını kavramak ya da neyi başarmaya çalıştığını tam olarak anlamak mümkün değildir. Aynı zamanda, *Toplu Eserleri* kısmen *Liber Novus* üzerine dolaylı yorumlar olarak düşünülebilir. Bu iki çalışma karşılıklı olarak birbirini açıklıyor.

Jung "bilinçdışı ile karşılaşmasını" sonraki çalışmalarının kaynağı olarak görüyordu. Bütün çalışmalarının ve sonradan ulaştığı her sonucun bu imgelemelerden geldiğini söylüyor. Konuları sakar, engelli dil içinde elinden geldiğince iyi bir şekilde ifade etmişti. Sık sık "dev taş blokları [üzerime] yuvarlanıyor. Bir fırtına diğerini izliyor," gibi hissediyordu. Schreber'de olduğu gibi bu yükün altında ezilmediğine hayret ediyordu.[239] 1927 yılında Kurt Wolff akademik çalışmaları ile düşleri ve fantezileri üzerine yaşamöyküsel notları arasındaki ilişkiyi sorunca şu yanıtı vermişti:

> O beni çalışmaya zorlayan ilksel materyaldi ve çalışmalarım da bu sıcak materyali zamanımın dünya görüşü içine yerleştirmeye yönelik az ya da çok başarılı bir deneme. İlk imgelemeler ve düşler alevli-akışkan bazalt gibiydi. Bundan üzerinde çalışabileceğim kristalleşen taş ortaya çıktı.[240]

---

238. Bunlar metindeki dipnotlarda belirtilmiş.
239. *Anılar*, s. 201, *MP*, s. 144.
240. *Erinnerungen, Träume, Gedanken von C. G. Jung*, Yay. haz. Aniela Jaffe (Olten: Walter Verlag, 1988), s. 201.

Ayrıca ekliyordu:

> "Bir zamanlar yaşadığım ve yazdığım ve bilimsel çalışmalarımın damarlarında gezinen şeyi çıkarmak 45 yılımı aldı diyebilirim."[241]

Jung'un deyişiyle, *Liber Novus*, diğer konuların yanı sıra, kendi bireyleşme sürecinin aşamalarını anlatan bir çalışma olarak görülebilirdi. Bunu izleyen çalışmalarda Jung hastalarında ve karşılaştırmalı araştırmalarda koşutluklar bulabileceği genel şematik ortak ögeleri göstermeye çalışmıştı. Dolayısıyla sonraki çalışmaları bir çerçeve, temel bir taslak niteliğindeydi ancak ayrıntıların önemli bölümü dışarıda bırakılmıştı. Geçmişe bakarak *Kırmızı Kitap*'ı ifşa yoluyla açıklamaya yönelik bir çaba olarak tanımlayacaktı. Bunun onu özgürleştireceğini düşünmüş ancak gerçekleşmediğini görmüştü. Daha sonra da insani tarafa ve bilime dönmesi gerektiğini anlamıştı. İçgörümlerinden sonuçlara ulaşması gerekiyordu. *Kırmızı Kitap*'taki malzemenin üzerinde çalışılması önemliydi ancak aynı zamanda etik yükümlülüklerini de anlamak zorundaydı. Bu borcunu da yaşamı ve bilimsel çalışmaları ile ödeyecekti.[242]

1930 yılında Zürih'teki Psikoloji Kulübü'nde Christiana Morgan'ın fantezi görümleri üzerine bir dizi seminer vermeye başladı ve bunlar kısmen *Liber Novus* üzerine dolaylı yorumlar olarak görülebilir. Kitapta türettiği kavramların ampirik geçerliliğini kanıtlamak için betimlenen sürecin eşsiz olmadığını göstermesi gerekiyordu.

Jung 1932 yılında Kundalini Yoga üzerine verdiği seminerlerle birlikte içrek uygulamaları karşılaştırmalı olarak incelemeye başladı ve Loyolalı Ignatius, Patanjali'nin Yoga sutraları, Budist meditasyon teknikleri ve Orta Çağ simyası üzerinde yoğunlaştı. İsviçre Federal Teknoloji Enstitüsü'nde (ETH) bunlara yönelik bir dizi kapsamlı seminer düzenledi.[243] Bu bağlantıları kurabilmesini ve karşılaştırmaları yapabilmesini sağlayan kavrayış Jung'un bu uygulamaların hepsinin farklı etkin imgeleme biçimlerine dayandığını -ve hepsinin hedefinde kişiliğin dönüşümünün olduğunu- görmesiydi ve Jung bunu birey-

241. *a.g.e.*
242. *MP*, s.148
243. Konferans notları halen yayıma hazırlanıyor. Ayrıntılı bilgi için *bkz.* www.filemonfoundation.org.

leşme süreci olarak açıklıyordu. Dolayısıyla Jung ETH seminerlerinde *Liber Novus*'un temelini oluşturan uygulamanın, yani etkin imgelemin karşılaştırmalı tarihini sunuyordu. 1934 yılında, geniş kapsamlı bir dizi mandala resmetmiş olan Kristine Mann'ın bireyleşme sürecini ilk genişletilmiş vaka anlatımı olarak yayımladı. Burada kendi çalışmalarına gönderme yapıyordu:

> Elbette bu yöntemi ben de kullandım ve anlamı hakkında en ufak bir fikri olmadan insanın çok karmaşık resimler yapabildiğini doğrulayabilirim. İnsan bu resimleri yaparken resim adeta kendi içinden ve sıklıkla da bilinçli niyetin aksi yönünde gelişiyor.[244]

Etkin imgelem üzerine çok az yazdığı için mevcut çalışmanın sağaltım yöntemlerine yönelik açıklamasında bir boşluğu doldurduğunu belirtiyor. Bu yöntemi 1916 yılında kullanmaya başlamıştı ancak ilk taslağını 1928'de *Ben'in Bilinçdışı ile İlişkileri*'nde kaleme almıştı ve mandalaya da 1929'da, *Altın Çiçeğin Sırrı*'nda değinmişti.

> Herhangi bir telkinden kaçınmak için en az on üç yıl boyunca bu yöntemlerin sonuçları konusunda sessiz kaldım. Bunların -özellikle de mandalaların- gerçekten kendiliğinden üretildiğinden ve hastaya benim kendi fantezim ile telkin edilmediğinden emin olmak istedim.[245]

Tarih çalışmaları süresince mandalaların her yer ve zamanda üretildiğine ikna olmuştu. Ayrıca bunların kendi öğrencisi olmayan psikoterapistlerin hastaları tarafından üretildiğini de belirtiyordu. Bu da onu *Liber Novus*'u yayımlamama iten nedenlerden birini ortaya koyuyor; kendini ve onu eleştirenleri hastalarındaki gelişmelerin, özellikle de mandala imgelerinin telkinden kaynaklanmadığına ikna etmek. Mandalanın arketiplerin evrenselliğini gösteren en iyi örneklerden biri olduğuna emindi. 1936'da da etkin imgelem yöntemini uzun süredir bizzat uyguladığını ve bunları ancak yıllar sonra, daha önce varlığından haberdar olmadığı metinler ile doğrulayabildiğini söylüyor.[246] Bununla birlikte, kanıt açısından bakılırsa imgelerin daha önceki bir tanışıklık söz konusu olmadan, kolektif bilinçdışın-

244. "Bireyleşme sürecinde bir çalışma" *TE* 9, I, §622.
245. *a.g.e.* §623.
246. "Kore figürünün psikolojik yönleri üzerine," *TE* 9, I, §334.

dan kendiliğinden ortaya çıktığı tezinin gerçekten ikna edici olabilmesi için, bilgi dağarcığının genişliği nedeniyle, Jung'un kendi yazdıklarından daha fazlasına gerek var.

Jung *Liber Novus*'ta, Hristiyanlığın geçirdiği tarihsel dönüşümleri ve simgesel oluşumların tarihselliğini nasıl anladığını ele alıyor. Bu konuya simyanın psikolojisi ve Hristiyan dogmalarının psikolojisi, özellikle de *Eyyub'a Yanıt*'ta değiniyor. Daha önce de belirttiğimiz gibi Jung savaştan önceki görümlerinin kehanet niteliğinde olduğu ve onu *Liber Novus*'u oluşturmaya yönelttiği görüşündeydi. 1952 yılında, Nobel ödüllü fizikçi Wolfgang Pauli ile ortak çalışmasına dayanarak bu tip "anlamlı rastlantıların" temelinde eşzamanlılık olarak adlandırdığı, nedensel-olmayan bir düzenlilik ilkesi olduğunu öne sürmüştü.[247] Belirli koşullar altında bir arketipin toplaşmasının zaman ve uzayın göreceleşmesine yol açtığını ve bunun da bu tip olayları açıkladığını savunuyordu. Böylece, bilimsel anlayışı 1913 ve 1914 yıllarındaki görümler gibi olaylarla bağdaşacak şekilde genişletmeye çalışmıştı.

Liber Novus ile Jung'un akademik çalışmaları arasında bir noktası noktasına çeviri ve ayrıntılandırma ilişkisi olmadığını belirtmekte yarar var. Jung, henüz 1916 yılında, fantezilerini ayrıntılandırmaya devam ederken bir yandan da deneylerinde ulaştığı sonuçlardan bazılarını akademik dile aktarmaya çalışmıştı. Her ne kadar Jung'un kamusal akademik çalışmaları *Liber Novus*'a dayanıyor olsa da yine de bunlardan ayrı kalan *Liber Novus*'u bunlara koşut ve yakın bir çalışma olarak görmektense, özel bir eser olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır. Jung *Liber Novus* üzerinde çalışmayı bıraktıktan sonra da özel eserini -kenti söylencesini- kuledeki çalışmalarında, taş oymalarında ve resimlerinde işlemeye devam etmiştir. Burada *Liber Novus*'un işlevi üreten bir merkez olmasıdır ve resimlerinden ve oymalarından bir bölümü onunla bağlantılıdır. Jung'un psikoterapideki amacı kendi benlik-deneylerine ve simge yaratmalarına nezaret ederek hastalarının yaşamda yeniden anlam görebilmelerini sağlamaktır. Aynı zamanda genel bir bilimsel psikoloji ortaya koymaya çalışmıştır.

247. *bkz.* C. A. Meier, ed., *Atom and Archetype: The Pauli/Jung Letters*, Beverley Zabriskie'nin önsözüyle, çev. D. Roscoe (Princeton: Princeton University Press, 2001).

Liber Novus'un Yayımlanması

Jung *Liber Novus* üzerinde artık doğrudan çalışmıyor olsa da akıbetinin ne olacağı sorusu geçerliliğini koruyordu ve yayımlanıp yayımlanmayacağı hâlâ belirsizdi. 10 Nisan 1942'de *Vaazlar*'ın basılması konusundaki mektubuna verdiği yanıtta Mary Mellon'a şunları yazmıştı:

> "*Yedi Vaaz*'ın basılması konusunda bir süre daha beklemenizi rica ediyorum. Aklımda eklemek istediğim bazı yazılar var, ancak yıllardır elim gitmedi. Yine de böyle bir durumda bunu göze alabilirim."[248]

Jung 1944 yılında önemli bir kalp krizi geçirecek ve bu planını gerçekleştiremeyecekti.

1952 yılında Lucy Heyer, Jung'un yaşam öyküsü için ortaya bir proje atmıştı. Olga Froebe'nin önerisi ve Jung'un ısrarıyla Cary Baynes de bu projede Lucy Heyer'e eşlik etmeye başladı. Cary Baynes, Jung'un yaşam öyküsünü *Liber Novus*'a dayanarak yazmayı düşünüyordu.[249] Projeden çekilince Jung da hayal kırıklığına uğramıştı. Lucy Heyer ile birkaç yıl süren görüşmelerinin ardından ilerlemeden memnun olmadığı için yaşam öyküsü projesini 1955 yılında iptal etti. 1956 yılında Kurt Wolff başka bir yaşam öyküsü projesiyle geldi ve bunun sonucu *Anılar, Düşler, Düşünceler* oldu. Jung bir ara *Liber Novus*'un Toni Wolff tarafından hazırlanan bir kopyasını Aniela Jaffé'ye verdi ve *Anılar, Düşler, Düşünceler*'de *Liber Novus* ve Kara *Kitaplar*'dan alıntı yapabileceğini söyledi.[250] Aniela Jaffé ile yaptığı görüşmelerde *Liber Novus* ve benlik-deneyi üzerine düşüncelerinden bahsedecekti. Ne yazık ki Jaffé, Jung'un yorumlarının hepsini yazıya geçirmemiştir.

Jaffé 31 Ekim 1957'de Bollingen Vakfı'ndan Jack Barret'e *Liber Novus*'la ilgili bir mektup yazdı ve Jung'un bu kitabın *Kara Kitaplar*'la birlikte Basel Kütiphanesi'ne verilmesini ancak bunun 50 yıl, 80 yıl ya da daha uzun bir süre ile sınırlı olmasını çünkü "onun hayatıyla ilgili bağlantıları bilmeyen birisinin bu yazdıklarını okuması düşüncesinden nefret ettiğini" yazdı. Ayrıca, *Anılar*'da bu yazılardan fazla bir alıntı

248. *J.P.* Görünüşe göre Jung'un aklında Filemon'un yorumları vardı. Aşağıda *bkz.* s. 447-66.
249. Olga Froebe- Kapteyn'den Jack Barrette, 6 Ocak 1953, Bollingen arşivleri, Kongre Kütüphanesi.
250. Jung'dan Jaffé'ye, 27 Ekim 1957, Bollingen arşivleri, Kongre Kütüphanesi.

yapmayacağını da belirtiyordu.[251] *Anılar*'ın ilk taslaklarından birine *Liber Primus*'un transkripsiyonunun büyük bir bölümünü taslak olarak dahil etmişti.[252] Bununla birlikte bu bölüm son yazımdan çıkarılmış ve *Liber Novus* ya da *Kara Kitaplar*'dan alıntı yapılmamıştı. Jaffé, *Anılar*'ın Almanca baskısına Jung'un *Liber Novus*'a yazdığı önsözü ek olarak dahil etmişti. Jung'un *Liber Novus*'un ulaşılabilir olma süresi konusundaki esnek tarih aralığı bu dönemde Freud ile yazışmalarının yayımlanması ile ilgili verdiği süreye yakındı.[253]

12 Ekim 1957'de Jaffé'ye *Kırmızı Kitap*'ın aslında tamamlamadığını söyledi.[254] Jaffé'ye göre 1959 baharında Jung, sağlığının iyi olmadığı uzun bir dönemin ardından yarım kalan son imgeyi tamamlamak üzere *Liber Novus*'u yeniden ele almıştı. Yine el yazmasının transkripsiyonunu kaligrafi cildine aktaracaktı. Jaffé: "Öte yandan, yine tamamlayamamış ya da tamamlamak istememişti. Bu herhalde ölümle ilgili, diyordu."[255] Kaligrafi transkripsiyonu cümlenin ortasında kesiliyor. Jung buna bir sonsöz eklemiş, ancak bu da ortasında kesiliyor. Yazılan ek bölüm ve Jung'un bir arşive bağışlanması konusunda söyledikleri Jung'un kitabın eninde sonunda inceleneceğinin farkında olduğunu gösteriyor. *Liber Novus* Jung'un ölümünden sonra, vasiyeti doğrultusunda, ailesinde kalacaktı.

1971 yılında verdiği Eranos semineri "Jung'un yaşamının yaratıcı evreleri"nde Jaffé *Liber Novus*'un taslağından iki alıntı yapmış ve eklemişti:

---

251. Bollingen arşivleri, Kongre Kütüphanesi. Jaffe de Kurt Wolff'a benzer bir bilgi verir. 30, 50 ya da 80 yıllık bir kısıtlamadan bahseder (tarih belirtilmemiş: 30 Ekim 1957'de alınmıştır). Kurt Wolff yazıları, Beinecke Kütüphanesi, Yale Üniversitesi. Aniela Jaffe nin Jung'la görüşmesinin kayıtlarının ilk bölümünü okuyan Cary Boynes, Jung'a 8 Ocak 1958'de, "*Kırmızı Kitap* için çok doğru bir tanıtım. Artık huzur içinde ölebilirim," diye yazar. *(CFB)*

252. Önsöz atlanmış ve ilk bölümün adı verilmiş: "Der Wiederfindung der Seele" (ruhun yeniden kazanılması). Bu yerlerin bir başka bölümü bilinmeyen biri tarafından yoğun bir şekilde edit edilmiş ve bu da yayımlama hazırlığının bir parçası olabilir *(JFA)*.

253. Freud / Jung mektuplarının yayımlanması istisna olduğu için önemli görülebilir çünkü *Liber Novus* ve Jung'un diğer yazışmaları yayımlanmamıştı ve bu da ne yazık ki Freud merkezli bir Jung görüşünü güçlendirmişti: *Liber Novus*'ta gördüğümüz gibi tahmin edilebileceği üzere, Jung psikanalizden çok farklı bir evrene açılıyor.

254. *MP*, s. 169.

255. Jung/Jaffe, *Erinnerungen, Träume, Gedanken von C. G. Jung* (Olten: Walter Verlag, 1988), s. 387- Jaffé'nin buradaki diğer yorumları yanlış.

"Jung el yazmasının bir kopyasını bana vermiş ve gerektiğinde alıntı yapabileceğimi söylemişti."[256]

Jaffé bu izni yalnızca bir kez kullanmıştır. Ayrıca 1972 yılında BBC'nin hazırladığı ve Laurens van der Post'un sunduğu Jung belgeselinde *Liber Novus*'tan resimler de kullanılmıştır. Bu da kitaba yönelik geniş bir ilgi uyandırmıştır. Freud/Jung mektuplarının 1975 yılında yayımlanması ve büyük beğeni görmesi üzerine William McGuire, Princeton Üniversitesi Yayınları'nı temsilen, Jung ailesinin avukatı Hans Karrer'e yazdığı mektupla *Liber Novus*'u ve Jung'un taş oymalarının, resimlerinin ve kulenin fotoğraf koleksiyonunu yayımlamayı teklif etmiştir. McGuire'ın önerisi, muhtemelen metne yer vermeden, tıpkıbasım baskı yapmaktır. Mektubunda "sayfa sayısı, metin ve resimlerin birbirine oranı ve metnin içeriği ve ilgi alanı konusunda bilgi sahibi değiliz," yazıyordu.[257] Aslında yayınevinde çalışmayı gerçekten gören, okuyan ya da bu konuda kapsamlı bilgisi olan kimse yoktu. Bu istek reddedildi.

1975'de Jung'un doğum gününün yüzüncü yıldönümü anısına düzenlenen sergide *Liber Novus*'un kaligrafi cildinden bazı röprodüksi-

---

[256] Jaffé, "Jung'un yaşamında yaratıcı evreler," *Spring: An Annual ofArchetypal Psychology and Jungian Thought*, 1972, s. 174.

McGuire yazıları, Kongre Kütüphanesi. 1961'de Aniela Jaffe *Liber Novus*'u Jung'un çevirmeni Richard Hull'a gösterdi ve o da izlenimlerini McGuire'a yazdı: "[AJ] bana meşhur *Kırmızı Kitap*'ı gösterdi. Çılgınca resimler ve keşiş yazısıyla yazılmış yorumlarla doluydu. Jung'un bunu gizli saklı tutmasına şaşmamak gerek! İçeri girip kitabı görünce, neyse ki kitap masanın üzerinde kapalı duruyordu, sinirlendi: 'Das soll nicht hier sein. Nehmen Sie's weg!' (Burada ne işi var bunun? Kaldırın hemen!). Oysa [AJ] önceden bana Jung'un kitabı görmeme izin verdiğini yazmıştı. *Mandala Sembolizmi Üzerine* bölümündeki birkaç mandalayı tanıdım. Aynı basımı harika olurdu, ama konuyu açmanın ya da (Jaffe'nin benden istediği gibi) çizimlere otobiyografide yer vermeyi önermenin akıllıca olmayacağını hissettim. Bunlar da eserlerinin bir parçası olarak yayımlanmalı: Nasıl ki otobiyografi diğer yazılarını önemli oranda tamamlıyorsa *Kırmızı Kitap* da otobiyografisini tamamlıyor. *Kırmızı Kitap* beni derinden etkiledi. Jung'un bir delinin yaşadığı her şeyi ve bunun da ötesini yaşadığı açık. Freud'un özanalizi ne kelime, Jung ayaklı tımarhanenin ta kendisi! Kilit altında tutulan sıradan bir hastadan tek farkı görümlerinin müthiş gerçekliğinden ayrı durabilmesini, olup bitenleri gözlemlemesini ve anlamasını, yaşadıklarından işe yarar bir terapi sistemi çıkarmasını sağlayan şaşırtıcı kapasitesi. Yine de bu eşsiz başarı için zırdeliye dönmüş. Yaşadıklarının hammaddesi Schreber'in dünyasının tekrarı: Yalnızca gözlem ve kendini ayrı tutma gücü ve anlama dürtüsüne bakarak Coleridge'in büyük bir metafizikçi için söyledikleri onun için de söylenebilir (bu da otobiyografisi için çok iyi bir slogan olurdu!): O ruhuna bir teleskopla baktı / Düzensiz gibi görüneni gördü ve güzel Takımyıldızları gösterdi ve Bilince dünyalar içindeki gizli dünyaları ekledi (17 Mart 1961, Bollingen arşivleri, Kongre Kütüphanesi). Coleridge'den bu alıntı gerçekten de *Anılar, Düşler ve Düşünceler* in sloganı olarak kullanıldı.

yonlar sergilendi. 1977'de Jaffé *C. G. Jung: Dünya ve İmge*'de *Liber Novus*'tan dokuz resim yayımladı ve 1989 yılında Gerhard Wehr resimli Jung biyografisinde yine ilgili birkaç resim yayımladı.[258]

Liber Novus 1984 yılında profesyonel olarak fotoğraflandı ve beş tıpkıbasım baskısı hazırlandı. Bunlar Jung'un doğrudan varisi olan beş aileye verildi. Jung'un *Toplu Eserleri*'nin (1995 yılında tamamlanan) Almanca baskısını destekleyen ailesi 1992 yılında Jung'un yayımlanmamış yazılarını incelemeye yönelik bir çalışma başlattı. Araştırmalarım sonunda *Liber Novus*'un bir tam ve bir kısmi transkripsiyonunu buldum ve bunları 1997 yılında varislerine sundum. Yine bu dönemde Marie-Louise von Franz da Jung'un varislerine bir transkripsiyon verdi. Konu ve yayıma uygun olup olmadığı konusunda rapor vermek üzere davet edildim ve konu üzerine bir sunum yaptım. Varisleri bu raporlara ve görüşmelere dayanarak 2000 yılının Mayıs ayında çalışmanın yayımlanmasına izin vermeyi kararlaştırdı.

Liber Novus üzerine çalışmaları Jung'un benlik-deneyinin merkezindeydi. Tüm eserleri içinde öne çıkan merkezindeki kitap *Liber Novus*'tan başkası değildir. Yayımlanması ile birlikte artık Jung üzerine yazılanların önemli bir bölümünü oluşturan fantezi, dedikodu ve spekülasyonlara değil, birincil belgeye dayanarak incelenebilecek ve Jung'un daha sonraki çalışmalarının kaynağı ve oluşumu kavranabilecek. Neredeyse bir yüzyıl boyunca böyle bir okuma yapmak mümkün değildi ve Jung'un hayatı ve çalışmaları üzerine yazılan onca geniş yazın en önemli belgesel kaynaktan yoksundu.

Liber Novus'un yayımlanması bir dönüm noktası ve Jung'un çalışmalarının anlaşılmasında yeni bir çığır olasılığını beraberinde getiriyor. Ruhunu nasıl geri kazandığına ve böylece bir psikoloji kurduğuna dair bir pencere açıyor. Dolayısıyla bu giriş de bir sonuçla değil, yeni bir başlangıç vaadiyle bitiyor.

258. Aniela Jaffe, ed., C.G. Jung: Word and Image, figures 52-57, 77-79, fig. 59; Gerhard Wehr, An Illustrated Biography of Jung, s. 40, 140-41.

Editörün Notu

SONU SHAMDASANİ

Liber Novus tamamlanmamış bir el yazması metin ve Jung'un bu metni nasıl tamamlamak ya da karar verdiği takdirde nasıl yayımlamak istediği açık değil. Elimizde farklı metinler var ve hiçbirini kitabın son hali olarak kabul edemiyoruz. Sonuçta metni sunmanın çeşitli yolları ortaya çıkıyor. Bu not editörün mevcut baskıyı seçme nedenini açıklamayı amaçlıyor.

Liber Primus ve *Liber Secundus*'un günümüze ulaşan el yazmaları şu sırayı izliyor:

Kara Kitaplar 2-5. (Kasım 1913 – Nisan 1914).
El yazısı Taslak. (Yaz 1914 – 1915).
Daktilo Edilmiş Taslak. (1915 dolayları).
Düzeltilmiş Taslak. (bir aşama 1915 dolayları; bir aşama tahmini 1920'lerin ortaları)
Kaligrafi Cildi. (1915 – 1930, 1959'da yeniden başlanıyor, tamamlanmıyor).
Cary Baynes'in transkripsiyonu. (1924 – 1925).
Yale El Yazması. Liber Primus, önsözsüz, (*Daktilo Edilmiş Taslak* ile aynı).
Liber Primus Baskıya Hazır Taslak, önsözsüz, düzeltmelerin sahibi bilinmiyor (tahmini 1950'lerin sonları; *Daktilo Edilmiş Taslak*'ın düzeltilmiş versiyonu).

Sınamalar için elimizdekiler:

Kara Kitaplar 5-6 (Nisan 1914 – Haziran 1916)
Vaazlar Kaligrafi. (1916)
Vaazlar Baskı. (1916)

El yazısı Taslak. (1917 dolayları)
Cary Baynes'in transkripsiyonu. (1925) (27 sayfa, tamamlanmamış)

Burada sunulan düzen Cary Baynes'in transkripsiyonu ile başlıyor ve kaligrafi cildindeki diğer yazıların yeni transkripsiyonu *Sınamalar*'ın *Daktilo Edilmiş Taslağı* ile birlikte ve günümüze ulaşan tüm versiyonların satır-satır karşılaştırmaları ile veriliyor. Son otuz sayfa *Taslak*'tan tamamlandı. Farklı el yazmalarının birbirinden ayrıldığı en önemli noktalar metnin "ikinci aşamasıyla" ilgili. Bu değişiklikler Jung'un fantezilerin psikolojik önemini kavrama çalışmasının devam ettiğini gösteriyor. Jung *Liber Novus*'u "ifşa yoluyla açıklamaya yönelik bir çaba" olarak düşündüğü için farklı versiyonlar arasındaki değişiklikler bu "açıklama çabasını" gösteriyor ve dolayısıyla çalışmanın kendisinin önemli bir bölümünü oluşturuyor. Bu nedenle farklı versiyonlar arasındaki önemli değişiklikler notlarla gösteriliyor ve bunlar belirli bir bölümün anlamına ya da bağlamına açıklık getiren yazıları ortaya koyuyor. El yazmalarının tüm aşamaları önemli ve ilginç. Dolayısıyla bunların hepsini yayımlanması görevi -birkaç bin sayfayı bulacaktır- geleceğe kalıyor.[1]

İlk el yazmalarından alınan yazıları dahil etmenin ölçütü sadece şu soru oldu: Bu yazıyı dahil etmek okuyucunun olup bitenleri kavramasına yardım ediyor mu? Bu değişikliklerin kendi içindeki önemleri bir yana, bunları dipnotlarla vermenin bir amacı daha var; Jung'un metni süreki olarak gözden geçirirken ne kadar titiz çalıştığını göstermek.

Düzeltilmiş Taslak Jung tarafından yapılan iki düzeltme aşamasını içeriyor. Birinci düzeltme grubu *Taslak* daktilo edildikten sonra ve kaligrafi cildine transkripsiyonundan önce yapılmış gibi görünüyor çünkü anlaşılan Jung bu el yazmasının transkripsiyonunu yapmıştı.[2] Daktilo edilmiş taslağın yaklaşık 200 sayfası üzerinde yapılan ikinci düzeltme grubu kaligrafi cildinden sonrasına ait gibi görünüyor ve bunların 1920'lerin ortalarında yapıldığını tahmin ediyorum. Bu düzeltmelerle dil çağdaşlaştırılıyor ve terminolojiyi Jung'un *Psikolojik Tipler*'de kullandığı terminoloji ile ilişkili hale getiriyor. Ayrıca yeni açıklamalar ekleniyor. Jung kaligrafi cildinden çıkarılan yazıları bile

1. Bu baskı Yale Üniversitesi'nden Kurt Wolff'un yazılarından alınan bölümlerle ve Wellcome Collection, London Contemporary Medical Archives'deki Cary Baynes transkripsiyonları ile karşılaştırılabilir. Başka el yazı taslakların ortaya çıkma olasılığı da oldukça yüksek.
2. El yazısı kopyada boya izleri de var.

düzeltmişti. Önemli değişikliklerden bazılarını dipnotlarda verdim. Okuyucu bunlara bakarak bu düzeltme aşamasını tamamlayabildiği takdirde Jung'un metnin tamamını nasıl değiştireceğini görebilir.

Liber Secundus'un 21. bölümü "Büyücü"ye ve *Sınamalar*'a karşılaştırma kolaylığı sağlamak amacıyla altbölümler eklendi. Bunlar süslü parantez içindeki sayılarla gösteriliyor: { }. Olanak dahilinde *Kara Kitaplar*'dan her bir fantezinin tarihi verildi. *Taslak*'a eklenen "ikinci aşama" [2] ile gösteriliyor ve el yazması bir sonraki bölümün başlangıcında *Kara Kitaplar*'daki fantezilerin sırasına dönüyor. Altbölümlerin eklendiği yerlerde *Kara Kitaplar*'daki sıraya dönüldüğü [1] ile gösteriliyor.

Farklı el yazmalarında farklı paragraf sistemleri var. *Taslak*'ta paragraflar genellikle bir ya da iki cümleden oluşuyor ve metin düzyazı şiir gibi sunuluyor. Diğer uçta, kaligrafi cildinde ise hiç paragraf boşluğu verilmemiş uzun pasajlar var. En mantıklı paragraf sistemi Cray Baynes'in transkripsiyonunda kullanılmış. Baynes paragraf aralarına karar vermek için renkli ilk harflere bakmış. Büyük olasılıkla Jung'un onayı olmadan metne yeni bir paragraf düzeni getiremezdi. Bu nedenle bu baskıda Baynes'in düzeni temel alınıyor. Bazı yerlerde paragraflar *Taslak* ve kaligrafi cildindeki düzene uyduruluyor. Transkripsiyonun ikinci yarısında kaligrafi cildi tamamlanmadığı için *Taslak*'ın transkripsiyonunu Cary Baynes yapmış. Burada metindeki paragrafları daha önce uygulanan biçimde düzenledim. Metnin bu şekilde en açık ve izlenmesi en kolay biçimine kavuştuğuna inanıyorum.

Kaligrafi cildinde Jung bazı belirli ilk harfleri resimlendirmiş ve bazılarını kırmızı, bazılarını mavi ile yazmış, bazen de metnin harf büyüklüğünü arttırmıştı. Buradaki düzende de bu uygulamalar korunuyor. Kırmızı ilk harfleri olduğu gibi vermeye çalıştık. Mavi ilk harfler gri olarak veriliyor. Söz konusu ilk harfler İngilizce ve Almanca'da her zaman aynı olmadığı için hangi harfin kırmızı olacağına metinde karşılık gelen konumuna bakılarak karar verildi. Metnin Jung'un kaligrafi cildinde transkripsiyonunu yaptığı bölümün dışında kalan yerlerinde, tutarlılığı korumak adına, aynı uygulamaya gidildi. *Vaazlar*'da harflerin renklendirilmesinde Jung'un 1916 baskısı örnek alındı.

Bu ciltte, özgün metnin dijital olarak taranması esasına dayanarak kaligrafi cildi bire bir ebadında (dört yüz boş sayfa atlanarak) çoğal-

tıldı. Geçen yıllarda bazı boyalar silinmiş olsa da çalışmanın onarılması ya da dijital olarak düzeltilmesi yoluna gidilmedi.

Diğer bir konu da *Sınamalar*'ın *Liber Novus*'un ardı sıra bu çalışmanın bir parçası olarak verilmesi. Editör açısından bunun mantığı da şu: *Kara Kitaplar*'daki yazılar 1913 Kasım'ında başlıyor. *Liber Secundus* 19 Nisan 1914'te yazılanlarla sonlanıyor ve Sınamalar aynı gün yazılanlarla başlıyor. *Kara Kitaplar* birbirinin ardı sıra 21 Temmuz 1914'e dek sürüyor ve 3 Haziran 1915'te yeniden başlıyor. Bu boşlukta Jung *El yazısı Taslak*'ı yazmıştı. Cray Baynes *Liber Novus*'u 1924-1925 yılları arasında yazıya geçirdiği sırada transkripsiyonun ilk yarısı *Liber Novus*'u, Jung'un çalışmayı kaligrafi cildine bizzat geçirmesi sırasında ulaştığı noktaya kadar izliyor. Bu noktadan sonra taslağı izlemeye başlıyor ve daha sonra *Sınamalar*'dan 27 sayfa ile devam ediyor ve bir cümlenin ortasında sonlanıyor.

Liber Secundus'un sonunda Jung'un ruhu yeniden doğan Tanrı'nın peşinden cennete yükselir. Jung artık Filemon'un bir şarlatan olduğunu düşünmektedir ve birlikte yaşaması ve eğitmesi gereken kendi "Ben"ine gelir. *Sınamalar* doğrudan bu noktadan, "Ben" ile yüzleşmeden itibaren devam eder. Yeniden doğan Tanrı'nın yükselişinden söz edilir ve ruhu dönüp neden ortadan kaybolduğunu açıklar. Filemon yeniden ortaya çıkar ve Jung'a ruhuyla, ölülerle, tanrılarla ve şeytanlarla nasıl doğru ilişkiyi nasıl kuracağını anlatır. Filemon'un bütünüyle ortaya çıkması ve Jung'un hem 1925'teki seminerinde hem de *Anılar*'ında Filemon'a atfettiği önemi kazanması *Sınamalar*'da gerçekleşir. *Liber Primus* ve *Liber Secundus*'un belirli bölümleri ancak *Sınamalar*'da açıklığa kavuşturulur. Aynı şekilde, *Sınamalar*'daki öykü *Liber Primus* ve *Liber Secundus* okunmadan anlaşılamaz.

Liber Primus ve *Liber Secundus*'un, *Sınamalar*'ın iki bölümünde anılışı hepsinin aynı çalışmanın bir parçası olduğu görüşünü güçlü bir şekilde destekliyor:

> Daha sonra savaş patlak verdi. Bu da daha önce yaşananlara gözlerimin açılmasını sağladı ve ayrıca bana bu kitabın daha önceki bölümlerinde yazdıklarımı söyleme cesareti verdi.[3]

3. *Bkz.* aşağıda s. 412-413.

> Tanrı yüksek âlemlere yükseldiğinden beri ΦΙΛΗΜΩΝ da değişti. İlk başta bana uzak diyarlarda yaşayan bir büyücü gibi görünmüştü ama sonra yakınlığını hissettim ve Tanrı yükseldiğinden bu yana ΦΙΛΗΜΩΝ'un beni sarhoş ettiğini ve bana bilmediğim ve farklı bir duyarlılığı olan bir dil verdiğini biliyordum. Tanrı yükseldikten sonra bunların hepsi kayboldu ve yalnızca ΦΙΛΗΜΩΝ bu dili korudu. Yine de onun benden farklı yollara gittiğini hissettim. Büyük olasılıkla bu kitabın önceki bölümlerinde yazdıklarımın büyük bölümü bana ΦΙΛΗΜΩΝ tarafından verilmişti.[4]

Metinler arasındaki çeşitli iç bağlantılar da bu görüşü destekliyor. Bunun bir örneği *Liber Novus*'taki mandalaların benlik deneyimi ile yakından bağlantılı olması ve bu deneyimin öneminin kavranmasına yalnızca *Sınamalar*'da değinilmiş olması. Bir başka örnek de *Liber Secundus* Bölüm 15'te Ezekiel ve yanındaki Anabaptistler'in Jung'a huzur bulamadıkları ve yaşamla işleri bütünüyle bitmediği için Kudüs'ün kutsal topraklarına gittiklerini söylemesi. *Sınamalar*'da ölüler yeniden ortaya çıkıyor ve Jung'a Kudüs'e gittiklerini ama aradıkları şeyi orada bulamadıklarını söylüyor. Bu noktada Filemon ortaya çıkıyor ve *Vazlar* başlıyor. Çok sayıda boş sayfaya bakılırsa Jung'un amacı belki de *Sınamalar*'ı kaligrafi cildine geçirmek ve resimlendirmekti.

8 Ocak 1958'de Cary Baynes, Jung'a şöyle diyordu: "Afrika'da olduğunuz sırada *Kırmızı Kitap*'ın önemli bir bölümünün kopyasını çıkarmıştım, hatırlıyor musunuz? Sınamalar'ın başına kadar gelmiştim. Bu Bayan Jaffé'nin K.W.'ye [Kurt Wolff] sunduğundan daha fazla ve kendisi bunları okumak istiyor. Sizce bir sakıncası var mı?"[5] Jung bunu 24 Ocak'ta yanıtlıyor: "*Kırmızı Kitap*'ın sizdeki notlarını Bay Wolff'a vermenize hiçbir itirazım yok."[6] Öyle anlaşılıyor ki Cary Baynes *Sınamalar*'ı *Liber Primus*'un bir parçası olarak görüyordu.

Yukarıdaki kanıtlar Jung'un *Sınamalar*'ı *Liber Novus*'un bir parçası olarak düşündüğü görüşünü güçlü bir şekilde destekliyor. En azından, *Sınamalar* ile *Liber Primus* ve *Liber Secundus* arasında yakın bir ilişki olduğu ve bu kitapların Sınamalar olmadan anlaşılamayacağı söylenebilir. *Sınamalar* çalışmanın, aksi takdirde eksik kalacak olan öyküsünü tamamlıyor.

---

4 *Bkz* aşağıda s. 420.
5 *JA*.
6 *JA*.

Okuma Nüshasına Not

Kırmızı Kitap'ın kaligrafik sayfalarının bire bir ölçüde tıpkıbasım reprodüksiyonun yayımlanmasından bu yana, kolay taşınabilen bir okuma nüshasının, eserin incelenemesini kolaylaştıracak, tamamlayıcı bir baskı olacağına ilişkin talepler geldi. Jung'un şahsi basımla yayımlattığı *Ölülere Yedi Vaaz* gibi sadece metinden ibaret olan bir baskı, Jung'un bir aşamada tercih edeceği bir format olacaktı. Elinizdeki baskı, Jung'un el yazısı müsveddesinin formatı ve yazı karakterinin kullanıldığı orijinal baskısının tam tercümesini, giriş ve dipnotlar bölümlerini içeriyor. Okuyucunun bu baskıyı orijinal baskıyla birlikte okuması durumunda orijinalde tekabül eden yerleri ve resimleri kolayca bulabilmesi için metinde tıpkıbasıma ilişkin referanslar muhafaza edildi. Az sayıda düzeltme dışında metinde değişiklik yapılmadı. 2012'de yayımlanan gözden geçirilmiş yeni baskıda Jung'un 1925 yılında verdiği seminere ilişkin referanslar güncellendi.

Kısaltmalar ve Sayfa Numaralandırması üzerine Not

[HI] Tarihselleştirilmiş baş harfler: bir sahnenin tek bir figürünü temsil eden bir minyatür içeren baş harfler

RESİM OOO: Resmin tıpkıbasımda yer aldığı sayfayı gösterir.

Notlarda *Düzeltilmiş Taslak*'tan yapılan alıntılarda silinen kelimeler, üzerine çizgi çekilerek, eklenen kelimeler ise köşeli parantezle gösterilmiştir.

[2] Taslak'a eklenen "ikinci katman"

{oo} Referans kolaylığı için uzun kısımlara eklenen alt bölümler

BP Sayfa altı

Introduction to Jungian Psychology: C.G. Jung, Introduction to Jungian Psychology: Notes of the Seminer Given By Jung on Analytical Psychology in 1925, orijinal baskı ed. William Ms. Guire, gözden geçirilmiş baskı ed. Sonu Shamdasani (Princeton: Bollingen/Philemon Series, Princeton University Press) 2012.

CFB: Cary Baynes Papers, Contemporary Medical Archives, Wellcome Library, London.

TE: *Toplu Eserler/ The Collected Works of C.G. Jung*, ed. Sir Herbert Read, Michael Fordham, Gerhard Adler, tr. R.F.C. Hull (Princeton: Bollingen Series, Princeton University Press, 1953-1983), 21 cilt.

JA: Jung collection, History of Science Collections, Swiss Federal Institute of Technology Archive, Zürih.

JFA: Jung aile arşivleri

Letters: C.G. Jung Letters, seçen ve ed. Gerhard Adler, Aniela Jaffe'ın işbirliği ile, çev. R.F.C. Hull (Princeton: Bollingen Series, Princeton University Press, 1973, 1975), 2 cilt.

Memories: Memories, Dreams, Reflections, C.G. Jung/Aniela Jaffé, çev. Richard ve Clara Winston (London: Flamingo, 1962/1983).

MP: Protocols of Aniela Jaffé'm *Memories, Dreams, Reflections* için Jung'la yaptığı röportajların protokolleri, Library of Congress, Washington, D.C. (orijinal Almanca)

MAP: Minutes of the Association for Analytical Psychology, Psychology Club, Zürih (orijinal Almanca)

MZS: Minutes of the Zürich Psychoanalytical Society, Psychology Club, Zürih (orijinal Almanca)

Tıbkıbasım ile buradaki tercüme arasında gidip gelmeyi kolaylaştırmak için aşağıdaki işaretler kullanılmıştır:

Liber Primus çevirisinde, sol tarafta yer alan başlığın sonundaki rakamlar tıpkıbasım folyolarına gönderme yapar. Örneğin, fol. ii(v)/fol.iii(r) işareti çevirideki materyalin tıpkıbasımda folyo ii, ön yüz ve folyo iii arka yüzden temin edildiğini gösterir. Tıpkıbasımda bir sayfadan diğerine geçişteki kırılma, tercümede kırmızı / ile ve sayfa kenarlarında / ile ayrılmış folyo numaraları ile gösterilir

Liber Secundus'ta sayfa numaraları kullanılmıştır: başlıktaki 3/5 tıpkıbasımdaki 3'ten 5. sayfalara kadarki bölümü gösterir. Metindeki kırmızı / ve sayfa kenarındaki 3/4, tıpkıbasımda 3. ve 4. sayfalar arasındaki kırılmayı gösterir.

Liber Primus

[fol. i(r)][1]

Olacakların Yolu

Isaias dixit: quis credidit auditui nostro et brachium Domini cui revelatum est? et ascendet sicut virgultum coram eo et sicut radix de terra sitienti non est species ei neque decor et vidimus eum et non erat aspectus et desideravimus eum: despectum et novissimum virorum virum dolorum et scientem infirmitatem et quasi absconditus vultus eius et despectus unde nec reputavimus eum. vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit et nos putavimus eum quasi leprosum et percussum a Deo et humiliatum. Cap.liii/i-iv.

parvulus enim natus est nobis filius datus est nobis et factus est principatus super umerum eius et vocabitur nomen eius Admirabilis consiliarius Deus fortis Pater futuri saeculi princeps pacis. Caput ix/vi.

[Yeşaya dedi ki: Vaazımıza kim inandı ve Rabb'in gücü kime göründü? O Rabb'in önünde bir fidan gibi ve kurak topraktaki bir kök gibi serpildi. Güzellikten yana bir biçimi yoktu; onu gördük, ama bizi çeken bir görünüşü yoktu. Hor görüldü ve reddedildi, azap ve keder doluydu. O denli hor görüldü ki ondan yüz çevirdik ve ona değer vermedik. Aslında o bizim kederimizi sırtlamış, bizim azabımızı yüklenmişti. Oysa biz onu belalı, Tanrı'nın ezip cezalandırdığı biri olarak gördük. (Yeşaya 53:1-4)][2] [Çünkü bize bir çocuk doğacak, bize bir oğul verilecek ve iktidar onun

1. Orta Çağ'da el yazmaları sayfalara göre değil folyolara göre numaralandırılırdı. Folyonun ön yüzü recto (açık kitabın sağ yanı), arka yüzü verso (açık kitabın sol yanı) olarak anılırdı. Jung da *Liber Primus*'ta bu uygulamayı benimsemiş, ancak *Liber Secundus*'ta çağdaş uygulamaya geçmiş.
1921 yılında Jung bu bölümden (İncil'in Luther çevirisinden) altıntı yaptığı üç ayetin altına şu notu düşmüş: "Kurtarıcının doğuşu, günahlardan arınmanın simgesinin gelişmesi, tam da en beklenmeyen yerde, çözümün en olanaksız olduğu yerde meydana geliyor." (*Psikolojik Tipler*, TE 6, §439)

omuzlarında olacak; adı Harika, Öğütçü, Kahraman, Sonrasız Baba, Barış Prensi olacak. (Yeşaya 9:6)][3]

Ioannes dixit: et Verbum caro factum est et habitavit in nobis et vidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti a Patre plenum gratiae et veritatis. Ioann.cap.i/xiiii.

[Yuhanna dedi ki: "Ve söz insan olup aramızda yaşadı ve biz onun, Baba'nın biricik Oğlu olarak lütuf ve doğrulukla dolu yüceliğini gördük." (Juhanna 1:14)]

Isaias dixit: laetabitur deserta et invia et exultabit solitudo et florebit quasi lilium. Germinans germinabit et exultabit laetabunda et laudans. tunc aperientur oculi caecorum et aures sordorum patebunt. tunc saliet sicut cervus claudus aperta erit lingua mutorum: quia scissae sunt in deserto aquae et torrentes in solitudine et quae erat arida in stagnum et sitiens in fontes aquarum. in cubilibus in quibus prius dracones habitabant orietur viror calami et iunci. et erit ibi semita et via sancta vocabitur. non transibit per eam pollutus et haec erit vobis directa via ita ut stulti non errent per eam. cap.xxxv.

[Yeşaya dedi ki: "Ama çorak ve kurak toprak sevinecek, bozkır coşup zambaklar gibi çiçek açacak. Her yanı çiçek açacak ve sevinçli ve neşeli olacak... O zaman kör gözler ve sağır kulaklar açılacak. O zaman topallar geyik gibi sıçrayacak ve dilsizin dili şakıyacak. Çünkü bozkırda sular fışkıracak ve çölde ırmaklar akacak. Önceden çorak olan göllerle, kurak olan da pınarlarla dolacak. Çakalların yatağı otlarla, kamış ve sazlıklarla kaplanacak. Orada bir yol ve bir anayol olacak ve adı Kutsal Yol olarak anılacak ve murdar olan oradan geçemeyecek ve orası yolcuların yolu olacak ve bu yoldan budalalar bile sapamayacak." [Yeşaya 35:1-8][4]

3. 1921 yılında Jung bu bölümden yaptığı alıntının altına şu notu düşmüş: "Günahlardan arınmanın simgesi doğası gereği çocuktur, yani tutumun çocuksuluğu ya da önceden varsayıma dayanmaması simgeye ve işlevine aittir. Bu 'çocuksu' tutum, 'tanrı-gibiliği' 'üstünlük' ile eşanlamlı olan, öz-istemin ve ussal yönelmişliğin yerine beraberinde zorunlu olarak başka bir yol gösterici ilke getirir. Doğası usdışı olduğu için yol gösterici ilke mucize biçiminde görünür. Yeşaya bu bağlantıyı çok iyi açıklar (9:5)... Bu onursal sıfatlar günahtan arındıran simgenin özsel niteliklerini yeniden üretir. "Tanrı-gibi" etkinin ilkesi bilinçdışı itkilerin karşı konulamaz gücüdür." (*Psikolojik Tipler*, TE 6, §442-443).

4. 1955/56'da Jung, bilinçdışının karşıt yapıcı ve yıkıcı güçlerinin birleşmesinin bu bölümde

manu propria scriptum a C. G. Jung anno Domini mcmxv in domu sua Kusnach Turicense

[C. G. Jung tarafından Küsnacht/Zürih'teki kendi evinde, kendi eliyle, 1915 yılında yazılmıştır.]

/ [HI] i(v) [2] Bu çağın tini[5] ile konuşmam gerekirse, demeliyim ki: size duyuracaklarımı hiç kimse ve hiçbir şey doğrulayamaz. Bana göre doğrulamak yersiz çünkü başka seçeneğim yok, yine de yapmak zorundayım. Bu çağın tinine ek olarak başka bir tinin daha geçerli olduğunu öğrendim ve bu da çağdaş olan herşeyin derinliklerine hükmedendir.[6] Bu çağın tini yarar ve değeri duymak ister. Ben de böyle düşünüyordum ve insanlığım hâlâ böyle düşünüyor. Öte yandan, bu diğer tin beni yine de doğrulamanın, yarar ve anlamın ötesinde konuşmaya zorluyor. İnsani gururla dolu ve zamanın küstah tini ile körleşmiş olarak uzun süre o diğer tini kendimden uzak tutmaya çalıştım. Oysa öncesiz ve sonrasız zamandan gelen derinliklerin tininin kuşaklarla birlikte değişen bu çağın tinine göre daha güçlü olduğunu hesaba katmamıştım. Derinliklerin tini bütün gurur ve kibri yargının gücüne tâbi kılmıştı. Bilime olan inancımı benden aldı, şeyleri açıklama ve düzenleme zevkinden beni yoksun bıraktı ve bu çağın ülkülerine olan içimdeki adanmışlığı söndürdü. Beni en son ve en basit şeylere inmeye zorladı. fol. i(/i(v)

Derinliklerin tini anlayışımı ve bütün bilgimi aldı ve onları açıklanamaz ve paradokslu olanın hizmetine verdi. Beni onun hizmetinde olmayan, yani anlam ve anlamsızın birbiri içinde erimesine ve böylece yüce anlamı oluşturmasına hizmet etmeyen şeyler üzerine konuşmaktan ve yazmaktan mahrum etti.

Ama yüce anlam olacakların patikası, yolu ve köprüsüdür. O gelecek olan Tanrı'dır. Tanrı'nın kendisinin gelişi değil ama yüce anlamda

anlatılan Mesihlik durumunun tamamlanması ile koşut olduğunu yazıyor. (*Mysterium Coniunctionis*, TE 14 §258).

Goethe'nin Faust'unda Faust Wagnere şöyle der: "Sizin çağın tini dediğiniz şey aslında o çağı yansıtan insanın kendi tinidir" (Faust I, 577-579. satırlar).

Taslak şöyle devam ediyor: "Tanımadığım ama bu bilgiye sahip biri bana şöyle dedi: 'Ne tuhaf bir ödevin var! En içindekini ve en aşağını sergilemen gerekiyor.' / Buna karşı çıktım çünkü hiçbir şeyden bana namussuzluk ve terbiyesizlik gibi gelenden daha fazla nefret etmiyordum" (s. 1).

görünen imgesidir.[7] Tanrı bir imgedir ve ona tapanlar ona yüce anlamın imgesinde tapınmalıdır.

Yüce anlam bir anlam değildir, saçmalık da değildir, birlik içindeki imge ve güç, muhteşemlik ve gücün birlikteliğidir.

Yüce anlam başlangıç ve sondur. Öteye geçmenin ve tamamlamanın köprüsüdür.[8]

Diğer tanrılar zamansallıklarıyla öldüler ancak yüce anlam asla ölmez, anlama dönüşür, sonra da saçmalığa ve onların çarpışmasının ateş ve kanından yeniden canlanan yüce anlam yükselir.

Tanrı'nın imgesi bir gölgeye sahiptir. Yüce anlam gerçektir ve gölge düşürür. Zira gerçek ve bedensel olan neyin gölgesi yoktur?

Gölge anlamsızdır. Gücü ve kendinden gelen sürekli varlığı yoktur. Yine de anlamsız yüce anlamın ayrılmaz ve ölmez kardeşidir.

Bitkiler gibi insanlar da büyür, kimi aydınlıkta, kimi de gölgede. Pek çokları ışığa değil, gölgelere gerek duyar.

Tanrı'nın imgesi kendisi gibi büyük bir gölge düşürür.

Yüce anlam büyük ve küçüktür, yıldızlı gökler kadar geniş, canlı bir bedenin bir hücresi kadar dardır.

İçimdeki bu çağın tini yüce anlamın büyüklüğünü ve genişliğini kabul etmek istedi, küçüklüğünü değil. Gel gör ki derinliklerin tini bu gururu fethetti ve içimdeki ölümsüzü iyileştirmek için küçüğü yutmam gerekti. Onurlu ve yiğit olmadığı, hatta gülünç ve tiksindirici olduğu için bağırsaklarımı bütünüyle yakıp kavurdu. Yine de derinliklerin tininin kıskaçları beni tuttu ve içimlerin en acısını içmem gerekti.[9]

Bu çağın tini beni tüm bunların Tanrı imgesinin gölgeliliğine ait olduğu düşüncesiyle ayarttı. Bu yıkıcı bir yanılgı olurdu çünkü gölge anlamsızdı. Oysa küçük, dar ve bayağı anlamsız değil, Tanrılığın her iki özünden biridir.

---

7. *Libido'nun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) Jung, Tanrı'yı libidonun bir simgesi olarak yorumluyor (*TE B*, §III). Jung daha sonraki eserlerinde Tanrı imgesi ile Tanrı'nın metafizik varlığını birbirinden ayırt etmeye büyük önem verecekti (karş. *Dönüşümün Simgeleri*, *TE 5*, §95, yeniden gözden geçirilmiş ve yeniden adlandırılmış 1952 baskısı).
8. *Hinübergehen* (öteye geçme), *Übergang* (öteye-geçiş), *Untergang* (alta-geçiş) ve *Brücke* (köprü) Nietzschenin *Zerdüşt*'ünde insandan *Übermensche* (üst-insan) geçiş bağlamında kullanılır. Örneğin, "İnsanda büyük olan erek değil, köprü olmasıdır: İnsanda sevilebilecek olan öteye-geçiş ve alta-geçiş olmasıdır. / Yaşamları alta-geçiş olmadan nasıl yaşayabileceğini bilmeyenleri severim çünkü onlar öteye geçenlerdir." (Vurgular Jung'un metninden).
9. Öyle görülüyor ki Jung metnin sonraki bölümlerine gönderme yapıyor: İzdubar'ın iyileşmesi ve münzevinin hazırladığı acı içkinin içilmesi (*Liber Secundus*, Bölüm 20).

Gündeliğin Tanrılık imgesine ait olduğunu kabul etmek istemedim. Bu düşünceden kaçtım, kendimi en yüksek ve en soğuk yıldızların ardına sakladım.

Yine de derinliklerin tini bana yetişti ve acı içkiyi bana zorla içirdi.[10]

Bu çağın ruhu bana fısıldadı: "Bu yüce anlam, bu Tanrı imgesi, bu sıcakla soğuğun birbirinde erimesi, bu sensin, sadece sen." Ama derinliklerin tini bana seslendi: "Sen bitmeyen dünyanın bir imgesisin, oluşun ve göçüp gitmenin bütün son gizemleri içinde yaşar. Bunların hepsine sahip olmasaydın, nasıl bilebilirdin?"[11]

İnsani zayıflığım adına, derinliklerin tini bana bu sözü verdi. Yine de bu söz de fazla çünkü onu isteyerek söylemiyorum, söylemem gerektiği için söylüyorum. Konuşuyorum çünkü konuşmazsam ruh beni neşe ve yaşamdan mahrum bırakıyor.[12] Ben onu getiren ama elinde ne taşıdığını bilmeyen esirim. Efendisinin söylediği yere koymazsa taşıdığı şey ellerini yakar.

Bu çağın tini benimle konuştu ve şöyle dedi: "Neyin sıkıntısını çekiyorsun ki seni tüm bunları söylemeye zorluyor?" Bu korkunç bir ayartmaydı. Beni buna hangi iç ve dış sıkıntının zorlayabileceğini düşünmek istedim ve kavrayabileceğim hiçbir şey bulamadığım için neredeyse bir tane uyduracaktım. Ama böylece çağımızın tini neredeyse konuşmak yerine yine nedenler ve açıklamalar üzerine düşünmeme neden olacaktı ama derinliklerin tini benimle konuştu ve şöyle dedi: "Bir şeyi anlamak yola dönüşün köprüsü ve olanağıdır. Bir şeyi açıklamaksa zorbalık, hatta bazen cinayettir. Bilginler arasındaki katilleri saydın mı?"

Bu çağın tini ise bana geldi ve önüme bilgilerimi içeren büyük ciltler koydu. Sayfaları cevherdendi ve bunlara çelik bir kalemle amansız sözcükler kazınmıştı. Bana bu amansız sözcükleri gösterdi ve şöyle dedi: "Çılgınlıktır söylediklerin."

---

10. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bu içkiyi içen ne bu dünya ne de sonraki yaşam için susuzluk çeker bir daha çünkü geçiş ve tamamlanmayı içmiştir. Ruhunda katılaşıp sert cevhere dönüşen ve yeniden erimeyi ve karışmayı bekleyen sıcak, ergimiş yaşam nehrini içmiştir." (s. 4)
11. Kaligrafi cildinde: "bu yüce anlam."
12. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bilen beni anlar ve yalan söylemediğimi görür. Söylediklerime gereksinim duyup duymadığını herkes kendi derinliklerinde araştırsın." (s 4)

Doğrusu bu, doğrusu bu, söylediklerim çılgınlığın büyüklüğü ve sarhoşluğu ve çirkinliği.

Derinliklerin tini ise bana geldi ve şöyle dedi: "Söylediklerin var. Büyüklük var, sarhoşluk var, onursuzluk, hastalık, sersemce sıradanlık var. Bütün sokaklarda gidiyor, bütün evlerde yaşıyor ve bütün insanlığın gününü yönetiyor. Sonrasız yıldızlar bile sıradan. Bu büyük kadın-efendi ve Tanrı'nın bir özü. Buna gülünüyor ve kahkaha da var. Bu çağın insanı, kahkahanın tapınmaktan daha aşağı olduğuna mı inanıyorsun? Ölçün, ölçerin nerede?[13] Kahkahaya ve tapınmaya yaşamın toplamı karar verir, senin yargın değil."

Gülüncü de söylemeliyim. Siz gelen insanlar! Yüce anlamı onun kahkaha ve tapınma, kanlı bir kahkaha ve kanlı bir tapınma olduğundan tanıyacaksınız; kutupların bağı kurbanın kanıdır. Bunu bilenler bir solukta kahkaha atar ve tapınır.

Gel gör ki bundan sonra insanlığım bana yaklaştı ve şöyle dedi: "Böyle konuşarak nasıl bir yalnızlık, nasıl bir ıssızlık soğukluğu seriyorsun üzerime! Varlığın yok oluşu ve derinliklerin arzuladığı korkunç kurban-vermenin akıtacağı kan ırmaklarını düşün."[14]

Derinliklerin tini ise şöyle dedi: "Kurbanı ne kimse durdurabilir ne de durdurmalıdır. Kurban-verme yıkım değil, olacakların temel taşıdır. Sizin manastırlarınız yok muydu? Sayısız binler çöllere gitmedi mi? Manastırı içinizde taşımalısınız. Çöl sizin içinizde. Çöl sizi çağırıyor ve geri çekiyor. Şimdiki zamanın dünyasına demirle bağlanmış bile olsanız, çölün çağrısı bütün zincirleri kıracaktır. Doğrusu, ben sizi yalnızlığınıza hazırlıyorum."

Bundan sonra insanlığım sessiz kaldı. Gel gör ki tinime, merhamet dilemem gereken bir şey oldu.

Konuşmam kusurlu. Sözlerle ışıldamak istediğimden değil, o sözleri bulmak olanaksız olduğu için imgelerle konuşuyorum. Derinlerden gelen sözleri başka hiçbir şeyle ifade edemem.

Gördüğüm merhamet bana inanç, umut ve derinlerin tinine daha fazla direnmememem ama bu sözü söylemem için gereken yeterli cesa-

13. Aslında *Vermessener*. Burada ölçüsüzlük ya da ölçüyü kaçırma anlamları taşıyan *vermessen* önadına gönderme yapılıyor, dolayısıyla kendine aşırı güven, kendini bilmezlik anlatılmak isteniyor.

14. İzleyen görüme gönderme yapılıyor.

reti verdi. Yine de bunu gerçekten yapmak üzere kendime hâkim olmam için önce içimdeki derinlerin tininin aynı zamanda dünya işlerinin derinliklerinin yöneticisi olduğunu gösterecek görünür bir işarete ihtiyacım vardı.

Bu da 1913 yılının Ekim ayında bir yolculuğa çıkmak üzere evden ayrıldığım sırada gerçekleşti. O gün bir görümün büyük gün ışığıyla sarsıldım: Korkunç bir selin Kuzey Denizi ile Alpler arasında kalan kuzeydeki ve alçaklardaki toprakların tümünü kapladığını gördüm. İngiltere'den yukarıda Rusya'ya ve Kuzey Denizi sahillerinden ta Alpler'e kadar uzanıyordu. Sarı dalgaları, yüzen enkazları ve sayısız binlerce ölümü gördüm.

Görü iki saat sürdü, zihnimi bulandırdı ve beni hasta etti. Buna bir yorum getiremedim. İki hafta geçtikten sonra görü öncekinden daha da şiddetli olarak geri döndü ve içimden bir ses şöyle dedi: "Bak buna, bu tamamen gerçek ve yaşanacak. Bundan kuşkun olmasın." Yine iki saat boyunca bu görüyle boğuştum ama beni sıkı sıkıya tutmuştu. Sonunda bitkin ve aklı karışmış bir halde bıraktı beni. Zihnimin çıldırdığını düşündüm."[16]

O günden sonra hemen önümüzde duran korkunç olayın kaygısı hep geri geldi. Bir keresinde de Kuzey ülkelerinden bir kan denizinin kopup geldiğini gördüm.

1914 yılının Haziran ayında, ayın başında ve sonunda ve Temmuz ayının başında aynı düşü üç kez gördüm: Yabancı bir ülkedeydim ve yazın ortasında geceleyin birdenbire uzaydan korkunç bir soğuk indi. Bütün denizler ve akarsular buzla kaplandı, yaşayan herşey dondu kaldı.

İkinci düş buna enikonu benziyordu. Oysa Temmuz ayının başında gördüğüm üçüncü düş şöyleydi:

İngiltere'nin uzak bir yerindeydim.[17] Vatanıma olabildiğince hızlı

---

15 *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Ben Başlangıç." (s. 7)

16. Jung bu görümü farklı ortamlarda ele almış ve ayrı yönlerini vurgulamıştır: 1925 yılındaki *Analitik Psikoloji* seminerinde (s. 46f), Mircea Eliade'ye (*bkz.* önsöz, s. 31) ve *Anılar*ında (s. 199-200). Jung eşinin 17 Ekim'de elli yedinci doğum gününü kutlayacak olan annesinin yaşadığı Schaffhausen'e yolculuk ediyordu. Bu yolculuk trenle bir saat kadar sürüyordu.

1 *Taslak* şöyle devam ediyor: "(ileri görüş ve ihtiyat konusundaki yoksunluğunu daha önce gerçekten birkaç kez fark ettiğim) bir arkadaşla". (s. 8)

bir gemiyle dönmem gerekiyordu.[18] Hızla eve döndüm.[19] Ülkemde yazın ortasında uzaydan korkunç bir soğuğun indiğini ve bütün canlıları buza çevirdiğini gördüm. Yapraklı, ama meyvesiz bir ağaç vardı. Donla birlikte yaprakları sağaltıcı bir suyu olan üzümlere dönüşmüştü.[20] Üzümlerden topladım ve bekleyen büyük bir kalabalığa verdim.[21]

Gerçek ise şöyleydi: Avrupa ulusları arasında savaş patlak verdiğinde kendimi İskoçya'da,[22] savaş nedeniyle en hızlı gemiyle ve en çabuk yoldan ülkeme dönmek zorunda bulmuştum. Her şeyi doduran büyük bir soğukla karşılaştım, selle, kan deniziyle karşılaştım ve kısır ağacımın yapraklarının dondurucu soğuk tarafından ilaca dönüştürüldüğünü gördüm. Olgunlaşmış meyveyi dalından kopardım ve size verdim ve dillerinizde kan tadı bırakan nasıl bir acı-tatlı sarhoş edici içki doldurduğumu bilmiyorum.

İnanın bana:[23] *Size verdiğim ne bir öğreti ne de ders. Neye dayanarak size öğretebileceğimi düşüneyim? Size bu adamın yoluna dair haberler veriyorum, sizin kendi yolunuzun değil. Benim yolum sizin yolunuz değil, o nedenle ben / size öğretemem.*[24] *Yol içimizde, tanrılarda değil, öğretilerde ya da yasalarda da değil. Yol, doğruluk ve yaşam içimizde.* fol. i(v) /ii(r)

Ne acı, örneklere göre yaşayanlara! Yaşam onlarla değil. Bir örneğe göre yaşıyorsanız, o örneğin hayatını yaşıyorsunuz demektir, oysa sizin hayatınızı sizden başka kim yaşayabilir? O zaman kendiniz yaşayın.[25]

Yol göstericiler devrildi, önümüzde aydınlanmamış yollar var.[26] *Açgözlülük yapıp yabancı tarlaların meyvelerini silip süpürmeyin. Size yararlı olacak her şeyi veren bereketli toprağın kendiniz olduğunu bilmiyor musunuz?*

18. *Taslak* şöyle devam ediyor: "oysa arkadaşım yavaş ve küçük bir gemiyle dönmek istiyordu ve ben bunun aptallık ve tedbirsizlik olduğunu düşünüyordum." (s. 8)
19. *Taslak* şöyle devam ediyor: "ve orada, tuhaftır, benden habersiz aynı hızlı gemiye binen arkadaşıma rastladım." (s. 8-9)
20. Buz şarabı üzümlerin kırağı ile donana dek bağda bırakılması ile yapılır. Daha sonra sıkılan üzümler buzlardan ayıklanır ve böylece çok yoğun ve hoş tatlı bir şarap elde edilir.
21. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bu benim düşümdü. Ne kadar anlamaya çalışsam da başaramadım. Günlerce uğraştım. Bıraktığı izlenim ise çok güçlüydü" (s. 9). Jung bu düşe *Anılar*'da da değinir (s. 200).
22. *bkz.* Giriş, s. 25-27
23. *Taslak*'ta "dostlarım" olarak hitap ediliyor (s. 9).
24. Karş. Yuhanna 14:6: "İsa, 'Yol, gerçek ve yaşam Ben im' dedi. 'Benim aracılığım olmadan Baba'ya kimse gelemez.'"
25. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bu bir yasa değil, örnek ve yasa çağının ve önceden çekilen doğru çizginin geçkinleştiği gerçeğinin bildirilmesi" (s. 10).
26. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Size yasaları anlatırsam, öğretiler üzerine çene çalarsam dilim kurur. Bunu isteyen masamdan aç kalkar" (s. 10).

Oysa bugün bunu kim biliyor? Ruhun sonrasız verimli diyarlarına giden yolu kim biliyor? Yolu basit görünümlere bakarak arıyorsunuz, kitapları inceliyor, her türlü fikre kulak kabartıyorsunuz. Bunun ne yararı var?

Yalnızca bir yol var ve bu da sizin yolunuz.[27]

Yolu mu arıyorsunuz? Benim yolumdan uzaklaşmanız için uyarıyorum sizi. Bu sizin için yanlış yol da olabilir.

Herkes kendi yoluna gitsin.

Ben sizin için bir kurtarıcı, yasa koyucu, baş öğretmen olmayacağım. Siz artık küçük çocuklar değilsiniz.[28]

Yasalar koymak, işleri düzeltmek, kolaylaştırmak hep yanlış ve kötü sonuçlandı. Herkes kendi yolunu arasın. Yol topluluk içinde karşılıklı sevgiye çıkar. İnsanlar yollarının benzerliğini ve ortaklığını görmek ve hissetmek için gelecek.

Ortak kabul gören yasalar ve öğretiler insanları yalnızlığa iter ki istenmeyen temasların baskısından kaçınabilsinler ama yalnızlık insanı düşmanlaştırır, hainleştirir.

O halde insanlara onur verin ve her birinin ayrı başlamasını sağlayın ki herkes kendi kardeşliğini bulabilsin ve sevebilsin.

Güç güce karşı durur, kibir kibre, sevgi sevgiye. İnsanlığa onur verin ve yaşamın daha iyi yolu bulacağına güvenin.

Tanrılığın bir gözü kördür, Tanrılığın bir kulağı sağırdır, varlığının düzeni kaosla kesişir. O halde dünyanın topallığına karşı sabırlı olun ve tamamına ermiş güzelliğine aşırı değer vermeyin.[29]

---

27. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Tek bir yasa var, o da senin yasandır. Tek bir doğru var, o da senin doğrundur" (s. 10).

28. *Taslak* şöyle devam ediyor: "İnsanları koyuna çevirmek olmaz, koyunları insanlaştırmalı. Şu anın ve geçmişin ötesinde olan derinliğin tini bunu istiyor. Duymak ve okumak isteyenler için konuş ve yaz. İnsanların peşinden koşma ki insan onurunu kirletmeyesin; onun eşine az rastlanır. Onurlu ama üzücü bir vefat onursuz iyileşmeden yeğdir. Ruhun hekimi olmak isteyen, insanları hasta olarak görür. İnsan onurunu aşağılar. İnsanın hasta olduğunu söylemek kendini bilmezliktir. Ruhun çobanı olmak isteyen insanlara koyunlarmış gibi davranır. İnsan onurunu çiğner. İnsanların koyun olduğunu söylemek küstahlıktır. İnsana hasta ve koyun deme hakkını kim verdi sana? Ona insanlık onurunu ver ki kendi inişini ya da düşüşünü, kendi yolunu bulsun" (s. 11).

29. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Sabırlı bir eşek gibi yüklenerek getirdiğim haberin nedenleri ve amaçları üzerine söyleyebileceklerimin hepsi bu, sevgili dostlarım. Yükünü boşalttığı için ne mutlu ona" (s. 12).

Ruhu Yeniden Bulmak

[ÖH ii(r)][30]

Cap i.[31]

[2] 1913 yılının Ekim ayında sel görüsünü yaşadığım dönem bir insan olarak benim için önemliydi. Bu dönemde, hayatımın kırkıncı yılında, kendim için istediğim her şeye ulaşmıştım. Onur, güç, zenginlik, bilgi ve her türlü insani mutluluğa ulaşmıştım. Neden sonra bu debdebenin artmasını istemekten vazgeçtim, istek benden çekildi ve yılgıya kapıldım.[32] Sel görüsü beni ele geçirmişti ve derinliklerin tinini hissetmiştim ama onu anlamamıştım.[33] Yine de o beni katlanılmaz bir içsel özlemle sürmeye devam etti ve şöyle dedi:

[I][34] "Ruhum, neredesin? Beni işitiyor musun? Konuşuyorum, sana sesleniyorum. Orada mısın? Bütün ülkelerin tozunu ayaklarımdan silkeledim ve sana geldim, seninleyim. Uzun uzun dolaştıktan sonra, uzun yıllardan sonra yine sana geldim. Gördüğüm, yaşadığım ve tadını çıkardığım her şeyi sana anlatayım mı? Yoksa yaşamın ve dünyanın tüm o gürültüsünü işitmek istemez misin? Yine de bir şeyi bilmelisin; öğrendiğim bir şey insanın bu hayatı yaşamasının gerektiği.

Bu hayat yoldur, bizim tanrısal diyeceğimiz akıl sır ermez olana giden, nicedir aranan yoldur.[35] Başka yol yok, diğer tüm yollar yanlış

30. Metinde Jung beyaz kuşun ruhu olduğunu söylüyor. Jung'un simyada güvercin tartışması için *bkz. Mysterium Coniunctionis* (1955/56) (*TE 14*, §81).

31. *Düzeltilmiş Taslak*'ta "İlk Geceler" (s. 13).

32. *El Yazması Taslak*'ta şöyle diyor: "İşlerin değişmeye başladığı otuz beşinci yıl, yaşamın gölge yanının, ölüme inişin ilk anıdır o. Dante'nin bu noktayı bulduğu açık, *Zerdüşt*'ü okuyanlar Nietzsche'nin de onu keşfettiğini görecektir. Bu dönüm noktası geldiğinde insanlar çeşitli yollardan geçer: Kimi yüz çevirir ona kimi de içine dalar, dışarıdan olanlara da önemli bir şey olur. Biz bir şey görmezsek Yazgı yapar bunu bize" (Barbara Hannah, yay. haz., *Modern Psychology Vol. 1 and 2: Notes on Lectures given at the Eidgenössiche Technische Hochschule, Zürich, by Prof Dr. C. G. Jung, Ekim 1933-Temmuz 1935, 2. baskı.* [Zürih: özel basım, 1959], s. 223).

33. 27 Ekim 1913'te Jung, Freud'a aralarındaki ilişkilere son verdiğini ve *Jahrbuch für Psychoanalytische und Psychopathologische Forschungen* editörlüğünden istifa ettiğini yazmıştı (William McGuire, ed., The Freud/jung Letters, çev. R. Mannheim and R. F. C. Hull [Princeton: Princeton University Press/Bollingen Series, 1974], s. 550).

34. 12 Kasım 1913. "Özlem"den sonra *Taslak* "bunu izleyen ayın başında kalemimi aldım ve bunları yazmaya başladım," şeklinde devam ediyor (s. 13).

35. Bu onay Jung'un sonraki yazılarında da birkaç kez görülüyor. Örneğin, *bkz.* Jane Pratt,

izde. Ben doğru yolu buldum, o beni sana, ruhuma getirdi. Tavlanmış, arınmış olarak sana döndüm. Beni hâlâ tanıyor musun? Ayrılık ne uzun sürdü! Herşey ne kadar da değişti. Peki seni nasıl buldum? Ne görülmemiş bir yolculuktu! İyi bir yıldızın bana nice karmaşık yollarda rehberlik ettiğini sana hangi sözlerle anlatayım? Elini ver bana, benim neredeyse unutulmuş ruhum. Hayat beni sana geri getirdi. Yaşadığım tüm mutlu ve tüm üzgün saatler için, her neşe ve her keder için hayata teşekkür edelim. Ruhum, yolculuğum seninle devam edecek. Seninle dolaşacağım ve ıssızlığıma yükseleceğim."[36]

[2] Derinliklerin tini beni bunu söylemeye ve aynı zamanda kendime karşı bunu çekmeye zorladı çünkü henüz bunu beklemiyordum. Hâlâ bu çağın tini altında yolunu kaybetmiş çabalıyor ve insan ruhu üzerine farklı düşünüyordum. Ruh üzerine ne çok düşünüyor ve ne çok söylüyordum. Onun hakkında bilgece sözcükler biliyor, onu yargılıyor ve bilimsel bir nesneye dönüştürüyordum.[37] Ruhumun, yargımın ve bilgimin nesnesi olamayacağını hesaba katmıyordum; oysa asıl benim yargım ve bilgim ruhumun nesnesiydi.[38] Böylece derinlerin tini beni ruhumla konuşmaya, ona yaşayan ve kendinde var olan bir varlık olarak seslenmeye zorladı.

Buradan derinliklerin tininin ruhu nasıl gördüğünü öğreniyoruz: Onu yaşayan ve kendinde var olan bir varlık olarak görüyor ve böylece ruhu insana bağımlı, yargılanmasına ve düzenlenmesine izin veren ve döngesini kavrayabileceğimiz bir şey olarak gören bu çağın tiniyle çelişiyor. Eskiden ruhum dediğim şeyin hiç de benim ruhum olmadığını,

"Notes on a talk given by C. G. Jung: 'Is analytical psychology a religion?'" *Spring Journal of Archetypal Psychology and Jungian Thought* (1972), s. 148.

16. Jung sonradan bu dönemde yaşadığı kişisel dönüşümü yaşamın birinci yarısındaki hedeflere ve isteklere ulaşıldıktan sonra genellikle ruha dönüşün öne çıktığı yaşamının ikinci yarısının başlangıcı olarak anlatır (*Symbols of Transformation* [1952], TE 5, s. xxvi); ayrıca *bkz.* "The turning point of life" (1930, TE 8).

17. Jung burada önceki çalışmalarına gönderme yapıyor. Örneğin, 1905 yılında "Çağrışım deneyi sayesinde en azından hasta ruhun gizemleri üzerine deneysel araştırma yapmanın yolunu açacak araçlara kavuşuyoruz" yazmıştı ("The psychopathological meaning of the associations experiment," TE 2, §897).

18. *Psikolojik Tipler*'de (1921) Jung psikolojide kavramların "araştırmacının öznel psikolojik toplamının ürünü" olduğunu yazar (TE 6, §9). Bu kendine-bakış sonraki çalışmalarında da önemli bir konu olacaktır (*bkz. Jung and the Making of Modern Psychology: The Dream of a Science*, §I).

ölü bir dizge olduğunu kabul etmek zorundaydım.[39] Böylece ruhumla uzakta ve bilinmeyen bir şey olarak, benim sayemde var olan değil, sayesinde var olduğum bir şey olarak konuşmam gerekiyordu.

İsteği dış şeylere yüz çeviren ruhun olduğu yere ulaşır.[40] Ruhu bulamazsa boşluğun yılgısı onu kaplar ve korku onu zamanı kamçılayan bir kırbaçla sürükler ve yine dünyanın sığ şeyleri için umutsuz bir çaba ve kör bir istek duymaya devam eder. Sonsuz isteğiyle budalalaşır ve ruhunun yolunu yitirir ve bir daha da bulamaz. Her şeyin peşinden koşar ve onları sıkı sıkıya tutar ama ruhunu bulamaz çünkü ruhunu ancak kendi içinde bulabilir. Gerçekte ruhu şeylerde ve insanlardadır ama kör olan, şeyleri ve insanları tutar, şeylerin ve insanların içindeki ruhunu değil. Ruhuna dair hiçbir bilgisi yoktur. Onu şeylerden ve insanlardan nasıl ayırt edebilsin? Ruhunu isteğin kendisinde de bulabilir, isteğin nesnelerinde değil. İsteği onun sahibi olmasaydı ve o isteğinin sahibi olsaydı ruhunu bulabilirdi çünkü isteği ruhunun imgesi ve ifadesidir.[41]

Bir şeyin imgesine sahipsek o şeyin yarısına sahibizdir.

Dünyanın imgesi dünyanın yarısıdır. Dünyaya sahip olan ama imgesine sahip olmayan, dünyanın ancak yarısına sahiptir çünkü yoksul ruhunun hiçbir şeyi yoktur. Ruhun zenginliği imgelerdedir.[42] Dünyanın imgesine sahip olan, insanlığı yoksul olsa ve hiçbir şeyi olmasa bile dünyanın yarısına sahiptir.[43] Gel gör ki açlık ruhu katlanılmaz olanı yemeye ve onunla zehirlenmeye iter. Dostlarım, ruhu beslemek bilgeliktir, yoksa yüreğinizde ejderler ve şeytanlar beslersiniz.[44]

---

39. *Taslak* şöyle devam ediyor: "sözde deneyim ve yargıları bir araya getirerek tasarladığım ölü bir dizge" (s. 16).

40. 1913'de Jung bu süreci libidonun içebakışı olarak adlandırmıştı ("On the question of psychological types," *TE* 6).

41. Jung 1912'de şöyle yazmıştı: "*Özlemi nesnenin niteliği bakımından değerlendirmek* yaygın bir yanılgıdır. Doğa yalnızca insanın ona atfettiği özlem ve sevgi bakımından güzeldir. Biçimden yayılan estetik özellikler ilk olarak ve öncelikle, doğanın güzelliğinden sorumlu olan libido ile ilgilidir. (*Transformations and Symbols of the Libido*, *TE* B, §147).

42. Jung, *Psikolojik Tipler*'de imgenin önceliğini *esse in anima* düşüncesi bakımından ele alır (*TE* 6, §66ff, §71Iff). Cary Baynes günlük notlarında bu bölümü şöyle yorumluyor: "Beni özellikle "Bild"in [imge] dünyanın yarısı olduğunu söylemeniz çok şaşırttı. İnsanlığı böylesine donuk yapan da bu. Bu şeyi anlayamadılar, gözden kaçırdılar. Dünya, yani onları esrik tutan şeyi. 'Das Bild', onu şairler dışında hiç kimse ciddi olarak göz önüne almadı" (8 Şubat 1924, *CFB*).

43. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Yalnızca şeyler için uğraşan dışsal varsıllığı arttıkça yoksulluğa gömülür ve ruhu müzmin hastalığa yakalanır" (s. 17).

44. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Ruhu yeniden bulma üzerine bu meselin amacı, dostlarım, beni ancak yarım bir insan olarak gördüğünüzü anlatmaktı çünkü ruhum beni yitirdi.

Ruh ve Tanrı

[ÖH ii(r)2][45]

Cap. ii.

İkinci gece ruhuma seslendim:[46]

"Bitkinim, ruhum, gezginliğim, kendimi kendi dışımda arayışım çok uzun sürdü. Şimdi onca olay geçtikten sonra başımdan hepsinin ardında seni buldum. Olaylar, insanlık ve dünya yoluyla yanılgılarım üzerine keşiflerim oldu. İnsanlar buldum. Seni de ruhum, önce insanların içindeki imgelerde, sonra da kendi içinde yeniden buldum. Seni en son beklediğim yerde buldum. Karanlık bir kuyunun içinden çıktın geldin. Kendini bana önceden düşlerde duyurdun.[47] Yüreğimi dağladılar ve en gözüpek yiğitliklere sürdüler ve kendimi aşmaya zorladılar. Hiç haberimin olmadığı doğruları görmemi sağladın. Beni, bilgisi sende güvende olmasa çok korkacağım sonsuz uzunlukta yolculuklara çıkardın.

Onca yıl gezdim durdum, öyle kibir ruhum olduğunu unuttum.[48] Neredeydin bunca zaman? Hangi Öte seni sakladı ve sakındı? Ah, benim aracılığımla konuşmalısın, benim sözüm ve ben, senin simgen ve ifadeniz! Seni nasıl çözeyim?

Eminim bunu fark edememiştiniz çünkü bugün ruhuyla birlikte olan kaç kişi var ki? Yine de, ruh olmadan bu çağın ötesine giden yol da yoktur" (s. 17). Cary Baynes günlük notlarında bu bölümü şöyle yorumluyor: "8 Şubat [1924]. Ruhunuzla olan konuşmanıza geldim. Söylediklerinizin hepsi doğru ve içtenlikle söylendi. Bu genç bir adamın yaşama uyanışının değil, yaşamını, dünyaya uygun yollardan, dolu ve bütünüyle yaşamış, yine de bir gece neredeyse birdenbire özü gözden kaçırdığını söyleyen olgun bir adamın haykırışıydı. Henüz gücünüzün doruğundayken, kusursuz dünyevi başarınızla yolunuza devam edebileceğiniz bir dönemde geldi bu görüm. Onu dikkate alacak gücü nereden buldunuz bilemiyorum. Söylediklerinizi anlıyorum ve hepsine katılıyorum. Ruhuyla bağlantısını yitirmiş ya da ona nasıl yaşam verileceğini bilmiş herkesin bu kitabı görebilmesi gerekir. Şimdiye kadar söylenmiş her bir söz bende yaşıyor ve tam da kendimi zayıf hissettiğim yerde güçlendiriyor beni ama söylediğiniz gibi dünyanın ruh hali bugün ondan çok uzaklarda. Bu çok da önemli değil, ateş ve kanla yazılan bir kitap bütün bir dünyayı bile yerinden oynatabilir (*CFB*).

45. 1945'te Jung kuş ve yılan simgesini ağaç, "Felsefe Ağacı" bağlamıyla yorumlar (bölüm 12, *TE 13*).
46. 14 Kasım 1913.
47. *Taslak* şöyle devam ediyor: "önce anlayamadım ve kendi yetersiz tarzımla kavramaya çalıştım" (s. 18).
48. *Taslak* şöyle devam ediyor: "İnsanlara ve şeylere aittim. Kendime değil" *Kara Kitap* 2'de Jung on bir yıl boyunca dolaştığını söylüyor (s. 19). 1902 yılında bu kitabı yazmayı bırakmış, sonra 1913 Sonbaharında yeniden ele almıştı.

Kimsin sen, çocuk? Düşlerim seni bir çocuk ve bir kız olarak tasarladı.[49] Gizemini bilmiyorum.[50] Bir düşteymişçesine, bir sarhoş gibi konuşuyorsam affet beni —sen Tanrı mısın? Tanrı bir çocuk mu, bir bakire mi?[51] Boşboğazlık ediyorsam bağışla. Beni başka kimse duymuyor. Sessizce sana konuşuyorum ve ne sarhoş ne de deli olduğumu, yüreğimin yaranın verdiği acıyla kıvrandığını, karanlığının alay dolu nutuklar çektiğini biliyorsun: "Sen kendini kandırıyorsun! Başkalarını aldatacak ve sana kanmalarını sağlayacak şeyler söylüyorsun. Peygamber olmak ve hırsının peşinde koşmak istiyorsun." Yara hâlâ kanıyor ve alayları duymuyormuş gibi yapabilmekten uzağım.

Sana, sonu-olmayan-herşeyi hâlâ elinde tutana çocuk demek kulağıma ne tuhaf geliyor.[52] Günün yolundan gittim ve sen görünmeden, parçaları anlamlı bir biçimde birleştirerek ve her parçadaki bütünü görmemi sağlayarak benimle gittin.

Tutunduğumu sandığım yerde alıp götürdün ve hiçbir şey beklemediğim yerde verdin ve yeni ve beklenmedik yerlerden art arda talih getirdin. Ekim yaptığım yerde beni hasattan ettin, ekim yapmadığım yerde bana bolluk verdin. Art arda yolu yitirdim ve hiç beklemediğim yerde yine buldum. Yalnız olduğumda ve neredeyse umutsuzluğa kapıldığımda inancımı tazeledin. Her belirleyici anda kendime inanmamı sağladın."

[2] Dünyada hiç ondan başka bir şey aramamış yorgun bir gezgin gibi ruhuma yakınlaşacağım. Ruhumun en sonunda her şeyin ardında

49. *Kara Kitap 2* şöyle devam ediyor: "Ve seni ancak kadının ruhu aracılığıyla yeniden bulabildim" (s. 8).

50. *Kara Kitap 2* şöyle devam ediyor: "Bak, hâlâ iyileşmemiş bir yaram var: etkileme hırsım" (s. 8).

51. *Kara Kitap 2* şöyle devam ediyor: "Kendime en açık haliyle söylemeliyim: O her insanın ruhunda yaşayan bir çocuk imgesini mi kullanıyor? Horus, Tages ve İsa çocuk değil miydi? Dionysus ve Herakles de tanrısal çocuklardı. İsa, İnsanın Tanrısı, kendine insanın oğlu demiyor muydu? Bunu yaparken içinden hangi derin düşünce geçiyordu? İnsanın kızı Tanrı'nın adı mı olmalı?" (s. 9).

52. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Önceki karanlık ne kadar yoğundu! İsteğim ne tez canlı, ne bencildi, hırsın, zafer isteğinin, açgözlülük, hoşgörüsüzlük ve coşkunluğun bütün iblislerine boyun eğmişti! O zamanlar ne cahildim! Yaşam beni uzaklara sürükledi ve bilerek senden uzaklaştım ve bu yıllarca sürdü. Bütün bunların ne kadar iyi olduğunu kabul ediyorum. Oysa senin kaybolduğunu düşünmüştüm, yine de bazen yitip gidenin kendim olduğunu düşünmüştüm. Oysa sen kaybolmamıştın. Ben o gün yolda gidiyordum. Sen de görünmeden benimle geliyordun ve adım adım yol gösteriyordun bana, parçaları anlamlı bir şekilde birleştiriyordun" (s. 20-21)

yattığını öğreneceğim ve dünyayı baştan başa dolaşıyorsam bunu eninde sonunda ruhumu bulmak için yapıyorum. En sevilenler bile hedef ve arayışı süren sevginin sonu değil, onlar kendi ruhlarının simgeleri.

Dostlarım, nasıl bir ıssızlığa yükseldiğimizi tahmin ediyor musunuz? Düşüncelerimin, düşlerimin döküntülerinin ruhumun konuşması olduğunu öğrenmeliyim. Onları yüreğimde taşımalı, bana en yakın kişinin sözleri gibi zihnimde dolaştırmalıyım. Düşler ruhun yol gösteren sözleridir. O zaman düşlerimi neden sevmeyeyim, bilmece gibi imgelerini gündelik düşüncelerimin nesneleri yapmayayım? Düşün budalaca ve çirkin olduğunu mu düşünüyorsunuz? Güzel nedir? Çirkin nedir? Akıllıca olan nedir? Budalaca olan nedir? Ölçütünüz bu çağın tini ama derinlerin tini onu her bakımdan aşıyor. Büyük ile küçük arasındaki farkı ancak bu çağın tini bilir. Oysa bu fark da tıpkı onu kabul eden gibi geçersiz. / fol. ii(
/ii(v)

Derinliklerin ruhu bana eylemimi ve kararımı düşüme bağımlı olarak düşünmeyi bile öğretti. Düşler yaşama giden yolu döşer ve siz onların dilini anlamadan o sizi belirler.[53] İnsan bu dili öğrenmek ister ama kim öğretebilir ve öğrenebilir? Bilginlik tek başına yeterli olmaz; yürekte daha derin bir içgörü veren bir bilgi bulunur.[54] Kalbin bilgisi kitaplarda değildir ve hiçbir öğretmenin ağzında bulunmaz, karanlık topraktan biten yeşil tohum insanın içinden büyür. Bilginlik bu çağın tinine aittir ama bu tin düşü hiçbir açıdan kavrayamaz çünkü ruh bilginliğin olmadığı her yerdedir.

Peki, yüreğin bilgisini nasıl edineceğim? Bu bilgiyi ancak hayatını bütünüyle yaşayarak edinebilirsin. Daha önce hiç yaşamadığını, yaşaması ya da düşünmesi için başkalarına bıraktığını yaşayarak hayatını bütünüyle yaşayabilirsin.[55] Diyeceksin ki: "İyi de başkalarının yaşadığı ya da

---

Jung 1912'de Maeder'in düşün olası işlevi üzerine düşüncelerini destekliyordu ("Psikanalitik kuram ile bağlantılı bir girişim" TE 4, §452). Zürih Psikanalitik Derneği'nde 31 Ocak 1913'teki bir tartışmada Jung şöyle demişti: "Düş yalnızca çocuksu isteklerin doyurulması değildir, aynı zamanda geleceği simgeler... Düş, anlaşılması gereken bir simge yoluyla yanıtı verir (*ZDK*, s. 5). Jung'un düş kuramı üzerine *bkz. Jung and the Making of Modern Psychology: The Dream of a Science*, §2.

Blaise Pascal'ın ünlü sözünü yansıtıyor: "Kalbin kendine özgü nedenleri vardır ki akıl hiç bilmez" Pensées, 423 [Londra: Penguin, 1660/1995], s. 127). Jung okuduğu Pascal kitaplarının kenar boşluklarına notlar almıştır.
Jung 1912 yılında "insan ruhunu bilen" biri olmak için akademisyenliğin yetersiz

düşündüğü her şeyi yaşayamam da düşünemem de." Oysa şöyle demen gerekirdi: "Hâlâ yaşayabileceğim hayatı yaşamalıyım ve hâlâ düşünebileceğim düşünceleri düşünmeliyim." Şu ana dek yaşanmamış kalanı yaşamak zorunda olmamak için kendinden kaçar gibisin.[56] Oysa kendinden kaçamazsın. O hep seninle ve tamamlanmak istiyor. Bu isteğe karşı kör ve sağır taklidi yaparsan kendi kendine kör ve sağırmış gibi yapmış olursun. Bu şekilde yüreğin bilgisine hiçbir zaman ulaşamayacaksın.

Yüreğinin bilgisi yüreğinin nasıl olduğudur.
Kurnaz bir yürekten kurnazlığı bilirsin.
İyi bir yürekten iyiliği bilirsin.

Böylece anlayışın kusursuz olunca yüreğinin hem iyi hem de kötü olduğunu unutma. "Ne? Kötüyü de mi yaşamalıyım?" diye sorarsın.

Derinlerin tini şöyle istiyor: " Hâlâ yaşayabileceğin hayatı yaşamalısın. Esenlik karar verir, senin esenliğin değil, başkalarının esenliği değil, yalnızca esenlik."

Esenlik benimle başkaları arasındadır, toplumda. Ben de yaşadım ki daha önce yapmamıştım bunu ve hâlâ yapabilirdim. Derinlikleri yaşadım ve derinlikler benimle konuşmaya başladı. Derinlikler bana diğer doğruyu öğretti. Böylece içimdeki anlam ve anlamsızı birleştirdi.

Yalnızca ruhun ifadesi ve simgesi olduğumu kabul etmem gerekti. Derinliklerin tininin anlamında, bu görünür dünyada olduğum halimle ruhumun bir simgesiyim ve enikonu esirim, tamamıyla tabii, bütünüyle boyun eğmiş.

Derinliklerin ruhu bana şunu söylemeyi öğretti: "Ben bir çocuğun hizmetçisiyim." Bu deyiş yoluyla en uç tevazuyu, en çok gereksindiğim olarak öğreniyorum.

---

olduğunu savunmuştu. Bunun için "müspet bilimleri bırakmak, akademisyen cüppesini çıkarmak, çalışmalara veda edip dünyada, zindanların dehşetinde, timarhanelerde ve hastanelerde, kasvetli arka mahalle meyhanelerinde, genelevlerde ve kumarhanelerde, saygın toplumun salonlarında, borsalarda, sosyalist mitinglerde, kiliselerde, tarikatların diriliş ve esrimelerinde dolaşmak, sevgiyi, nefreti ve tutkuyu insan bedenindeki her türlü biçimiyle yaşamak" gerekiyordu ("New paths of psychology, TE 7, §409).

56. Jung, 1931 yılında, anne babaların yaşanmamış hayatlarının çocukları üzerindeki hastalık yapıcı etkilerine değinmiştir: "Çocuk üzerindeki en güçlü ruhsal etki genellikle anne babanın... yaşanmamış hayatlarıdır. Bu ifadenin çok üstünkörü ve yüzeysel olmaması için bir sınırlama yapmak gerekiyor: anne babanın hayatında az çok basmakalıp mazeretler olmasa yaşayabilecekleri bölümleri" ("Introduction to Frances Wickes, 'Analyse der Kinderseele,'" TE 17, §87).

Bu çağın tini, kuşkusuz, usuma inanmama izin verdi. Kendimi olgun düşünceleri olan bir önder imgesinde görmeme izin verdi. Oysa derinliklerin tini bana bir hizmetçi olduğumu, hatta bir çocuğun hizmetçisi olduğumu öğretiyor. Bu deyişi çirkin buldum ve nefret ettim ondan. Oysa ruhumun bir çocuk olduğunu ve ruhumun içindeki Tanrı'nın bir çocuk olduğunu görmem ve kabul etmem gerekiyordu.[57]

Oğlanların Tanrısıdır bir kadın.
Kadınların Tanrısıdır bir oğlan.
Erkeklerin Tanrısıdır bir kız.
Tanrı olmadığınız yerdedir.

Öyleyse: Bilgeliktir Tanrısının olması; kusursuzluğunuza hizmet eder.
Kız gebe gelecektir.

Oğlan oluşturan gelecek.
Kadın: doğum yapmış olan.
Erkek: oluşturmuş olan.

Öyleyse: bugün çocuksu varlıklarsanız, Tanrınız olmuşluğun yüksekliğinden yaşlılık ve ölüme inecek.

Yoksa gelişmiş varlıklarsanız, oluşturmuş ya da doğum yapmışsanız, bedenen ya da ruhen, Tanrınız ışıklar saçan beşikten geleceğin hesapsız doruklarına, gelen zamanın olgunluğuna ve tamlığına yükselir.

Yaşamı hâlâ önünde olan çocuktur.
Yaşamı bugünde yaşayan gelişmiştir.
O halde yaşayabileceğiniz her şeyi yaşıyorsanız gelişmişsiniz demektir.
Bu zamanda çocuk olanın Tanrısı ölür.

Jung 1925'te verdiği seminerde bu dönem üzerine düşüncelerini şöyle açıklıyor: "Anima ve animus üzerine bu düşünceler beni metafizik sorunlara daha da fazla sürükledi ve yeniden incelenmek üzere yeni bir çok şey ortaya çıktı. O dönemde Kantçı bir temelden hareketle asla çözülemeyecek şeyler olduğunu, dolayısıyla bunlar üzerinde fikir yürütülmemesi gerektiğini düşünüyordum ancak bana öyle geldi ki anima üzerine belirli fikirlere ulaşabildiğim takdirde, Tanrı üzerine bir kavram oluşturmak için çalışmaya değerdi. Bununla birlikte, doyurucu bir sonuca ulaşamadım ve bir süre için belki de anima figürü tanrısal olabilir diye düşündüm. Belki de ilk başta dişi bir Tanrısı vardı insanların ama sonradan bir kadın tarafından yönetilmekten bıkmışlar ve bu Tanrı'yı devirmişlerdi. Metafizik sorunu neredeyse bütünüyle anima'ya aktardım ve onu psişenin baskın tini olarak düşündüm. Böylece Tanrı sorunu üzerine kendimle psikolojik bir tartışmaya giriştim" (*Analitik Psikoloji*, s. 46).

Bu zamanda gelişenin Tanrısı yaşamaya devam eder.

Derinlerin tini bu gizemi öğretir.

Gönençli ve acıklıdır Tanrısı gelişmiş olanlar!

Gönençli ve acıklıdır Tanrısı çocuk olanlar!

Hangisi daha iyi, insanın önünde yaşam olması mı yoksa Tanrı'nın önünde yaşam olması mı?

Bildiğim bir yanıt yok. Yaşayın, kaçınılmaz olan karar verir.

Derinlerin tini yaşamımın tanrısal çocukla çevrelendiğini öğretti bana.[58] *Onun elinden beklenmedik her şey geldi bana, yaşayan her şey.*

Bu çocuk sonsuzca filizlenen gençlik gibi hissettiğim şey içimde.[59]

Çocuksu insanlarda umutsuz gelip geçiciliği hissedersin. Geçip gittiğini gördüğün her şey ona daha gelecek. Geleceği geçici ile dolu onun.

Oysa sana doğru gelen şeylerin gelip geçiciliği insan anlamını daha hiç yaşamadı.

Yaşamayı sürdürmen ileriye doğru bir yaşayış. Gelecek olanı oluşturuyorsun ve doğuyorsun, doğurgansın, ileriye doğru yaşıyorsun.

Çocuksu kısırdır, ona gelecek olan çoktan oluşmuş ve bozulmuştur. İleriye doğru yaşamaz.[60]

Benim Tanrım bir çocuk, o yüzden bu çağın tininin alaya ve hor görülmeye öfkelendiğini zannetme. Hiç kimse bana kendi kendime güldüğüm kadar gülemez.

Sizin Tanrınız alay konusu olamaz, siz kendiniz alay konusu olacaksınız. Kendinizle alay edecek ve bunun üzerine çıkacaksınız. Eğer

58. Jung 1940 yılında Macar klasik filolog Karl Kerenyi ile ortaklaşa hazırladıkları bir kitapta tanrısal çocuk motifi çalışmasını sundu (*bkz.* "Çocuk arketipinin psikolojisi, TE 9, I). Jung'a göre çocuk motifi bireyselleşme sürecinde sık sık ortaya çıkar. Söylencesel doğası vurgulanan bu motif kişinin kendi çocukluğunu temsil etmez. Bilincin tek yanlılığını telafi eder ve kişiliğin gelecekteki gelişiminin yolunu hazırlar. Belirli çatışma koşullarında bilinçdışı psişe karşıtları birleştiren bir simge üretir. Çocuk da böyle bir simgedir. Kişiliğin bilinçli ve bilinçdışı ögelerinin birleşmesi yoluyla benliği önceler. Çocuğun başına gelen tipik yazgılar benliğin doğuşuna eşlik eden psişik olayların türünü gösterir. Çocuğun mucizevi doğumu bunun fiziksel değil, psişik olduğunu gösterir.

59. Jung 1940 yılında şunları yazmış: "Çocuk motifinin temel yönlerinden biri geleceğe dönük karakteridir. Çocuk potansiyel gelecektir ("Çocuk arketipinin psikolojisi, TE 9, I, §278).

60. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Dostlarım, gördüğünüz gibi, acıma çocuksu olana değil, gelişmiş olana gösterilir. Tanrıma bu haber için şükürler olsun. Hristiyanlığın öğretileri sizi aldatmasın! Bu öğretiler geçmiş çağın çoğu olgun zihni için iyidir. Bugünse olgunlaşmamış zihinlere hizmet ediyor. Hristiyanlık artık bize iyanet vaat etmiyor, oysa bizim hâlâ merhamete ihtiyacımız var. Size bu anlattıklarım gelecek olanın yolu, benim merhamete giden yolumdur" (s. 27).

bunu hâlâ eski kutsal kitaplardan öğrenmediyseniz, gidin oraya ve kendisiyle alay edilenin[61] ve günahlarımız için işkence edilenin kanını için ve etini yiyin ve böylece bütünüyle onun doğası olun, onun sizden-ayrı-olmasını reddedin; onun kendisi olmanız, İsevi değil, İsa olmanız gerekiyor, yoksa gelen Tanrı'ya hiçbir yararınız olmaz.

İçinizde yoldan kaçınabileceğine inanan var mı? O yolunu İsa'nın acısından kaçırabilir mi? Diyorum ki: "Böyle bir adam ancak kendi zararına kendini aldatır. Dikenlerin ve ateşin üzerine uzanır. Hiç kimse İsa'nın yolundan kaçamaz çünkü bu yol gelecek olana çıkıyor. Hepiniz İsa olmalısınız.[62]

Eski öğretiyi daha az yaparak değil, daha çok yaparak aşabilirsiniz. Ruhuma yakınlaşan her adım şeytanlarımın, o korkakça kulağa fısıldayan ağı karıcıların alaycı kahkalarını kışkırtır. Onlar için gülmek kolaydı çünkü tuhaf şeyler yapmak zorundaydım.

61. Yani, İsa. Karş. Jung "Transformation symbolism in the mass" (1942, *TE II*).

62. *Eyyuba Yanıt*'ta Jung şöyle yazmış: "Üçüncü tanrısal kişiliğin, yani Kutsal Ruh'un insana yerleştirilmesi ile çoğun hristiyanlaştırılması ortaya çıkıyor" (1952, *TE* II, §758).

Ruhun Hizmeti Üzerine

[ÖH ii(v)]

Cap. iii.

[63]Ertesi gece anımsayabildiğim bütün düşleri anlatımlarına sadık kalarak yazmam gerekiyordu.[64] Bu eylemin anlamı benim için karanlıktı. Tüm bunlar ne için? İçimde yükselen telaşı affet. Yine de benden bunu yapmamı istiyorsun. Ne tuhaf şeyler oluyor bana? Sallanan köprülere gittiğimi yadsıyamayacak kadar çok şey biliyorum. Beni nereye götürüyorsun? Bilgiyle tepeleme dolmuş aşırı endişemi bağışla. Ayağım seni izlemekten çekiniyor. Yolun hangi pusa ve karanlığa çıkıyor? Ben de anlam olmadan yaşamayı öğrenmeli miyim? İstediğin buysa, öyle olsun. Bu senin zamanın. Anlam olmayan yerde ne var? Bana kalırsa salt anlamsızlık ve çılgınlık. Bir yüce anlam da var mı? Bu senin anlamın mı, ruhum? Ardından anlayışın değnekleriyle aksayarak geliyorum. Ben bir insanım, sense Tanrı gibi aşıp gidiyorsun. Ne işkence! Kendime, en küçük şeylerime dönmem gerek. Ruhumun şeylerini küçük, acınası küçüklükte gördüm. Sen beni onları büyük görmeye ve büyükleştirmeye zorluyorsun. Amacın bu mu? İzliyorum ama bu beni ürkütüyor. Kuşkularımı duy, yoksa takip edemem, senin anlamın bir yüce anlam olduğu ve adımların bir Tanrı'nın adımları olduğu için.

Anlıyorum, düşünmememe de gerekiyor; düşünme de artık olmayacak mı? Kendimi bütünüyle senin ellerine vermem gerekiyor ama kimsin sen? Sana güvenmiyorum -bir kere güvenmemek- sana olan sevgim, sende duyduğum neşe bu mu? Her yiğide güveniyorum da sana mı güvenmiyorum, ruhum? Elin üzerimde ağır ama güveneceğim, güveneceğim. İnsanları sevmenin ve onlara güvenmenin peşinde gitmedim mi, aynısını senin için yapmayacak mıyım? Kuşkularımı unut, biliyorum senden kuşkulanmak soysuzluk. Kendi düşüncemden duyduğum dilenci gururunu bir yana bırakmanın benim için ne zor olduğunu biliyorsun. Senin de dostlarımdan biri olduğunu ve güvenimin öncelikli hakkın olduğunu biliyorum. Onlara verdiğim sana ait değil

63. 15 Kasım 1913.

64. *Kara Kitap 2*'de Jung buraya on dokuz yaşındayken gördüğü ve hayatını değiştirerek doğal bilimlere yönelmesine yol açan iki düşünü yazmış (s. 13f); bu düşler *Anılar*'da anlatılıyor, s. 105.

mi? Adil olmadığımı kabul ediyorum. Seni hor görmüşüm gibi geliyor bana. Seni yeniden bulmanın mutluluğu gerçek değildi. İçimdeki alaycı kahkahanın da doğru olduğunu kabul ediyorum.

Seni sevmeyi öğrenmeliyim.[65] Kendi kendimi yargılamayı da mı bırakmalıyım? Korkuyorum. O zaman ruh bana konuştu ve dedi ki: "Bu korku bana karşı tanıklık ediyor!" Doğru, sana karşı tanıklık ediyor. Seninle aramdaki kutsal güveni öldürüyor.

[2] *Yazgı ne zor! Ruhuna doğru bir adım atarsan, önce anlamdan yoksun kalacaksın. Anlamsızlığa, sonsuz düzensizliğe gömüldüğüne inanacaksın. Haklı da olacaksın! Hiçbir şey seni düzensizlikten ve anlamsızlıktan kurtarmayacak çünkü bu dünyanın diğer yarısı.*

Sizin Tanrı'nız bir çocuk, siz çocuksu olmadıkça. Çocuk düzen, anlam mı? Yoksa düzensizlik, kapris mi? Düzensizlik ve anlamsızlık düzen ve anlamın anasıdır. Düzen ve anlam olmuş olan ve artık oluşta olmayandır.

Düzeninize ve anlamınıza kaosun karanlık selinin akması için ruhunuzun kapılarını açarsınız. Düzenli ile kaosu evlendirirseniz tanrısal çocuğu, anlam ve anlamsızlığın ötesindeki yüce anlamı üretirsiniz.

Kapıyı açmaktan korkuyor musunuz? Ben de korkmuştum çünkü Tanrı'nın korkunç olduğunu unutmuştuk. İsa şöyle düşündü: Tanrı sevgidir.[66] *Ama sevginin de korkunç olduğunu bilmelisiniz.*

Sevgi dolu bir ruhla konuştum ve ona yaklaştıkça yılgıya kapıldım, kuşkudan bir duvar ördüm ve böylece kendimi korkutucu ruhumdan korumak istediğimi öngöremedim.

Derinliklerden korkuyorsunuz, sizi korkutmalı çünkü gelecek olanın yolu ondan geçiyor. Korku ve kuşkunun ayartmasına kapılmamalısınız ve aynı zamanda korkunuzun haklı olduğunu ve kuşkunuzun mantıklı olduğunu sonuna kadar kabul etmelisiniz. Yoksa nasıl / gerçek bir ayartma ve gerçek bir üstesinden gelme olabilir? fol. ii(v) /iii(r)

65. *Kara Kitap* 2'de Jung burada şu notu düşmüş: "Burada, birisi yanımda duruyor ve kulağıma korkunç şeyler fısıldıyor: 'Kitabın yayımlansın ve elden ele dolaşsın diye yazıyorsun. Sıradandışı ile ortalığı karıştırmak istiyorsun. Nietzsche bunu senden daha iyi yaptı. Sen Aziz Augustine'e öykünüyorsun.'" (s. 20). Burada Augustine'in 45 yaşındayken yazdığı ve Hristiyanlık dinini kabul etmesini anlatan *İtiraflar*ına (İ.Ö. 400) gönderme yapılıyor (Confessions, çev. H. Chadwick [Oxford: Oxford University Press, 1991]). Augustine *İtiraflar*da Tanrı'ya hitap eder ve Tanrı'dan uzaklaşmasını, sonra dönüşünü anlatır. Jung yayımlanmış çalışmalarında da Augustine'den birçok alıntı yapmış ve *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde *İtiraflar*ı birkaç yerde anmıştır.

66. Yuhanna'nın birinci mektubu: "Tanrı sevgidir. Sevgide yaşayan Tanrı'da yaşar ve Tanrı da onda yaşar" (I Yuhanna 4:16).

İsa, şeytanın cazibesine karşı koyar ama Tanrı'nın iyi ve usuna değil.[67] *Böylece İsa ayartılmaya boyun eğer.*[68]

Bunu hâlâ öğrenmeniz gerekiyor, hiçbir ayartmaya boyun eğmemeyi, herşeyi kendi isteminizle yapmayı; işte o zaman özgürleşecek ve Hristiyanlığın ötesine geçeceksiniz.

Korktuğum şeye boyun eğmem gerektiğini kabul etmeliydim; evet, dahası, beni dehşete düşüreni sevmeliydim. Vebanın iltihabından iğrenen ermişten öğrenmeliyiz bunu, vebanın çıbanlarımdaki irini içti ve güller gibi koktuğunu fark etti. Ermişin yaptıkları boşuna değildi.[69]

Kurtuluşun ve lütfa erişmenle ilgili her şeyde ruhuna bağımlığım. O halde senin için hiçbir özveri fazla olmamalı. Eğer erdemlerin seni kurtuluştan alıkoyuyorsa, bırak onları çünkü onlar artık senin için kötü olmuş. Erdemin kölesi yolu günahların kölesi kadar az bulur.[70]

Ruhunun efendisi olduğuna inanıyorsan onun hizmetçisi ol. Hizmetçisi olduysan efendisi ol çünkü yönetilmesi gerekir. Bunlar ilk adımların olacak.

Derinliklerin ruhu altı gün boyunca içimde sessizliğini korudu çünkü korku, başkaldırı ve bulantı arasında gittim geldim ve bütünüyle tutkumun avı oldum. Derinlikleri dinleyemedim ve dinlemek istemedim. Yine de yedinci gece derinliklerin ruhu benimle konuştu: "Derinliklerine bak, derinliklerine yakar, ölüyü uyandır."[71]

Oysa ben ne yapabileceğimden habersiz çaresizce durdum. İçime baktım ve bulabildiğim tek şey ne işe yarayacağını bilmeden yazıya geçirdiğim eski düşlerimin anısıydı. Her şeyi başımdan savmak ve günün ışığına dönmek istedim. Yine de tin beni durdurdu ve beni yine kendi içime ittirdi.

---

67. Şeytan çölde İsa'yı 40 gün boyunca günaha kışkırtmıştı (Luka 4:1-13).
68. Matta 21:18-20 "İsa sabah erkenden kente dönerken acıkmıştı. Yol kenarında gördüğü bir incir ağacına yaklaştı. Ağaçta yapraktan başka bir şey bulamayınca ağaca, 'Artık sonsuza dek meyven olmasın!' dedi. İncir ağacı hemen o anda kurudu. Havariler bunu görünce şaşkına döndüler. 'İncir ağacı birdenbire nasıl kurudu?' diye sordular." 1944 yılında Jung şöyle yazmıştı: "Hristiyan -benim Hristiyanım- beddua formüllerini bilmez; hatta İsa'nın suçsuz incir ağacını lanetlenemesini de övmez." ("'Katoliklerin doğrusunu' neden benimsemedim?" *TE 18*, §1468).
69. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Kefaretine yarayabilirler" s. 34.
70. *Böyle Buyurdu Zerdüşt*'te Nietzsche şöyle yazmış: "Birisinde bütün erdemler olsa bile bir şeyi unutmamalı: uygun zamanda bu erdemlerin hepsini uykuya göndermeyi" ("Erdem kürsüleri üzerine," s. 56). 1939'da Jung erdem ve kötülüklerden özgürleşmeye dair Doğu anlayışına yorum getirmiştir ("Commentary to the 'Tibetan Book of Great Liberation,'" *TE II*, §826).
71. 22 Kasım 1913. *Kara Kitap* 2'de bu cümle "diyor bir ses" olarak geçiyor (s. 22). Jung 21 Kasım'da Zürih Psikanalitik Derneği'nde "Bilinçdışı psikolojisi üzerine formüller" konulu bir sunum yapmıştı.

Çöl

[ÖH iii(r)]

Cap. iv

Altıncı gece. Ruhum beni çöle, kendi benliğimin çölüne yöneltiyor. Ruhumun bir çöl olduğunu, çorak, tozlu ve susuz bir çöl olduğunu düşünmemiştim. Yolculuk sıcak kumlardan geçiyor, görünür bir hedef olmadan hafifçe bükülerek. Bu ıssız topraklar ne ürkütücü. Bana öyle geliyor ki yol beni insanlardan olabildiğine uzaklaştırıyor. Yolumu adım adım alıyorum ve yolculuğumun ne kadar süreceğini bilmiyorum.

Benliğim neden bir çöl? Kendi dışımda, insanlar ve olaylar içinde çok mu fazla yaşadım? Kendime sevgi göstermedim mi? Oysa ruhumun bulunduğu yerden kaçınmıştım. Olaylar ve diğer insanlar olmayı bıraktığım zaman, ben düşüncelerimdim artık. Yine de düşüncelerimle yüzleşmiş benliğim değildim. Düşüncelerimin de üzerine, benliğime yükselmem gerekir. Yolculuğum oraya gidiyor, o yüzden beni insanlardan ve olaylardan uzağa, yalnızlığa götürüyor. İnsanın kendiyle olması yalnızlık mı? Yalnızlık ancak benlik bir çöl olduğunda gerçek.[73] Çölü bir bahçeye çevirmem de mi gerekiyor? Terk edilmiş topraklarda mı oturmalıyım? Yabanın esintili büyülü bahçesini mi açmalıyım? Beni çöle yönelten ne ve orada ne orada ne yapmam gerekiyor? Ruhum benimle konuştu ve şöyle dedi: "Bekle." Acımasız sözü duydum. Azap çöle ait.[74]

Ruhuma verebileceğim her şeyi vererek ruhun yerine geldim ve burasının sıcak bir çöl, çorak ve kısır olduğunu gördüm. Hiçbir zihin-kültürü insanın ruhunu bir bahçeye çevirmeye yetmez. Ben tinimi işledim, içimdeki bu çağın tinini, ruhun şeylerine, ruhun dünyasına dönen derinliklerin tinini değil. Ruhun kendine özgü bir dünyası var. Buraya ancak benlik ya da bütünüyle benliği olmuş, ne olaylarda ne insanlarda ne de düşüncelerinde olan insan girer. İsteğimin şeylere ve insanlara yüz çevirmesi yoluyla benliğimi şeylerden ve insanlardan geri çevirdim ama işte tam da böyle düşüncelerimin kolay avı oldum. Evet, bütünüyle düşüncelerim oldum.

---

28 Kasım 1913.

Kara Kitap 2 şöyle devam ediyor: "Şu sözleri duyuyorum: 'Kendi çölünde bir münzevi.' Suriye çölündeki keşişler görünüyor bana" s. 33.

4 *Kara Kitap* 2 şöyle devam ediyor: "Çölde Hristiyanlığı düşünüyorum. Eskiler bedenen gitmişlerdi çöle. Benliğin çölüne de girmişler miydi? Yoksa benlikleri benimki kadar çorak ve ıssız değil miydi? Orada şeytanla boğuştular. Bense bekleyişle boğuşuyorum. Bu da ondan aşağı kalmıyor bence çünkü bu cehennem de o kadar sıcak" s. 35.

[2] Ayrıca isteğimi düşüncelerimden uzaklaştırarak kendimi düşüncelerimden koparmam gerekti. Ansızın benliğimin yalnızca huzursuz bir istek güneşinin yandığı bir çöle dönüştüğünü fark ettim. Bu çölün sonsuz kısırlığının altında ezildim. Burada bir şey serpilebilirdi belki ama isteğin yaratıcı gücü hâlâ yoktu. İsteğin yaratıcı gücü neredeyse orada toprağın kendi tohumu filiz verir ama beklemeyi unutma. Yaratıcı gücün dünyaya döndüğünde ölü şeylerin altında ve içinde nasıl hareketlendiğini, nasıl büyüyüp serpildiklerini ve düşüncelerinin zengin ırmaklara aktığını görmedin mi? Yaratıcı gücün şimdi ruhun yerine dönerse ruhunun nasıl yeşerdiğini ve tarlasının harika meyveyi verdiğini göreceksin.

Kimse beklemekten kaçınamaz ve çoğu da bu azaba katlanamaz ve kendini açgözlülükle yine insanlara, şeylere ve düşüncelere atar ve ondan sonra bunların kölesi olur. O zamandan beri bu insanın şeylerin, insanların ve düşüncelerin ötesinde dayanmaktan aciz olduğu ve ruhu verimli bir tarlaya dönene dek onlarsız olamadığı için onların onun efendisi, onun da onların soytarısı olduğu kanıtlanmıştır. Ayrıca, ruhu bahçe olan şeylere, insanlara ve düşüncelere gereksinim duyar ancak onların dostu olur, kölesi ve soytarısı değil.

Gelecek her şey zaten imgelerdeydi: Eskiler ruhlarını bulmak için çöle gittiler.[75] Bu bir imge. Eskiler simgelerini yaşadılar çünkü dünya henüz onlar için gerçek olmamıştı. Böylece ruhun yerinin yalnız bir çöl olduğunu bize göstermek için çölün ıssızlığına gittiler. Orada bol bol görü, çölün meyvelerini, ruhun mucize çiçeklerini buldular. Eskilerin bıraktıkları imgeler üzerine gayretle düşünün. Gelecek olanın yolunu gösteriyorlar. Dönüp imparatorlukların, büyüme ve ölümün, çöl ve manastırların çöküşüne bakın, bunlar gelecek olanın imgeleri. Her şey önceden anlatıldı ama bunların nasıl yorumlanacağını kim biliyor?

Ruhun yeri değildir dediğinde, o halde değildir. Oysa olandır dediğinde, olandır. Eskilerin imgelerde söylediğini gör: Söz yaratıcı bir eylemdir. Eskiler şöyle dedi: Başlangıçta Söz vardı.[76] Bunu göz önüne al ve üzerine düşün.

Anlamsız ile yüce anlam arasında sallanan sözler en eski ve en doğru olandır.

75. İ.S. 285 yıllarında Aziz Anthony münzevi hayatı sürmek üzere Mısır çölüne gitmişti ve Pachomius'la birlikte onu izleyen keşişlerden bir cemaati olmuştu. Bu da Hristiyan Manastır sisteminin temelini oluşturmuş, sistem buradan Filistin ve Suriye çöllerine yayılmıştır. Dördüncü yüzyılda Mısır çöllerinde binlerce keşiş vardı.

76. Johanna 1:1: "Başlangıçta Söz vardı. Söz Tanrı'yla birlikteydi ve Söz Tanrı'ydı."

Çöldeki Deneyimler

[ÖH iii(r) 2]

[77]Zorlu bir mücadeleden sonra yolda bir parça sana yaklaştım. Ne zorluydu bu mücadele! Kuşkunun, kargaşanın ve alayın çalılığına düştüm. Ruhumla yalnız olmam gerektiğini kabul ediyorum. Sana boş ellerle geldim ruhum. Ne duymak istersin? Ruhumsa benimle konuştu ve şöyle dedi: Bir dosta geldiğinde, ne almak için gelirsin?" Böyle olmaması gerektiğini biliyordum ama bana öyle geliyor ki yoksul ve boşum. Senin yakınına oturmak ve en azından canlandırıcı varlığının nefesini duyumsamak istiyorum. Benim yolum kızgın kumlar. Gün boyunca kumlu, tozlu yollar. Sabrım bazen zayıf ve biliyorsun bir kez kendimden de umudu kestim.

Ruhum yanıt verdi ve dedi ki: "Annesine yakınan bir çocuk gibi konuşuyorsun benimle. Ben senin annen değilim." Yakınmak istemiyorum ama yolumun uzun ve tozlu bir yol olduğunu söyleyeyim sana. Benim için yabandaki gölgeli bir ağaç gibisin. Gölgenin tadını çıkarmak isterim. Ruhumsa şöyle yanıt verdi: "Sen hazzının peşindesin. Sabrın nerede? Zamanın henüz dolmadı. Çöle neden gittiğini unuttun mu?"

İnancım zayıf, yüzüm çöl güneşinin parıldayan ışıltısına hepten kör. Sıcak üzerimde kurşun gibi. Susuzluk azap veriyor, yolumun sonsuz uzunluğunu düşünmeye yüreğim yok ve hepsinden öte, önümde hiçbir şey görmüyorum. Ruhsa şöyle yanıtladı: "Sanki hâlâ hiçbir şey öğrenmemiş gibi konuşuyorsun. Bekleyemiyor musun? Her şey olmuş ve tamamlanmış olarak kucağına mı düşmeli? Dolusun, evet, erekle ve istekle dolup taşıyorsun! Doğruluğa giden yolun yalnızca ereği olmayanlara açık olduğunu hâlâ bilmiyor musun?

Söylediğin herşeyin, ey ruhum, aynı zamanda benim düşüncem olduğunu biliyorum. Yine de bu doğrultuda yaşamakta zorlanıyorum. Ruh dedi ki: "O zaman, söyle bana, düşüncelerinin sana yardım edeceğine nasıl inanıyorsun?" Bir insan, sadece zayıf ve bazen

77. 11 Aralık 1913.

elinden gelenin en iyisini yapamayan bir insan olduğum gerçeğini dile getirmeyi hep istemişimdir. Oysa ruh dedi ki: "İnsan olmak sence bu anlama mı geliyor?" Katısın, ruhum, ama haklısın. Kendimizi yaşamaya hâlâ ne kadar az veriyoruz. Biz de yasasını bilmeyen bir ağaç gibi büyümeliyiz. Ereğin yaşamın kısıtlanması, evet, dışlanması olduğu gerçeğini görmeden kendimizi ereklerle bağlıyoruz. Karanlığı bir erekle aydınlatabileceğimizi düşünüyoruz ve böylece ışığı geçmeyi hedefliyoruz.[78] Işığın bize nereden geleceğini önceden bilmeyi isteyerek haddimizi nasıl aşıyoruz?

Sana tek bir yakınmayla geleyim: Alay, kendimi küçümsemek bana acı veriyor. Oysa ruhum şöyle dedi bana: "Kendini küçük mü görüyorsun?" Sanmıyorum. Ruhum şöyle yanıtladı: "Dinle, o zaman, beni mi küçük görüyorsun? Kibrini beslemek için bir kitap yazmadığını, benimle konuştuğunu hâlâ bilmiyor musun? Benim sana verdiğim sözlerle konuşurken alaydan nasıl acı çekebilirsin? O halde, kim olduğumu biliyor musun? Beni kavradın, tanımladın ve ölü bir formüle mi dönüştürdün? Uçurumlarımın derinliklerini mi ölçtün ve daha seni götürmediğim bütün o dip yolları mı keşfettin? Eğer iliklerine kadar kibirli değilsen alay seni zorlayamaz." Dürüstlüğün çok güçlü. Beni körleştiren kibrimi önüne sermek istiyorum. Görüyorsun, bu da bugün sana boş ellerle geldiğime inanmamın nedenlerinden biri. Uzanmak istedikleri takdirde boş elleri dolduranın sen olduğunu hesaba katmadım ama eller uzanmak istemiyor. Senin kabın olduğumu, sensiz boş kaldığımı, senle dolup taştığımı bilmiyordum.

[2] Bu çöldeki yirmi beşinci gecemdi. Ruhumun benden bağımsız duran bir varlık olarak bana yaklaşması, gölgeli bir varlıktan kendi yaşamına uyanması bu kadar uzun sürdü. Ben de ondan zorlu ama sağaltıcı sözler işittim. Bu el vermeye gerek duyuyordum çünkü içimdeki alayın üstesinden gelemiyordum.

Bu çağın ruhu, benzer zamanın tinleri gibi kendini son derece zeki görür. Oysa bilgelik sadece basit değil, basit fikirlidir. İşte, bu yüzden

78. "Altın Çiçeğin Sırrı'nın Yorumu"nda (1929) Jung, Batı'daki her şeyi yöntem ve yönelime dönüştürme eğilimini eleştirir. Çince metinlerin ve Meister Eckhart'tan alınacak en önemli ders, psişik olayların oldukları gibi gerçekleşmesine izin vermektir: "Meister Eckhart'ın her şeyi oluşuna bırakma, eylemsizlik yoluyla eylem, 'insanın kendini bırakması' benim açımdan yola çıkan kapının açılmasında kilit rolü oynadı: İnsanın her şeyi psişik olarak oluşuna bırakması gerekiyor" (*TE* 13, §20).

zeki insan bilgelikle alay eder çünkü alaycılık onun silahıdır. Sivri, zehirli silahını kullanır çünkü basit bilgelik onu vurmuştur. Vurulmuş olmasaydı silaha gerek duymazdı. Yalnızca çölde korkunç basit fikirliliğimizin farkına varırız ama bunu kabullenmekten korkarız. "İşte bu yüzden alaycıyız ama alaycılık / basit fikirliliğe ulaşamaz. Alay alaycının üzerine düşer ve kimsenin işitip yanıt vermediği çölde kendi alaylarıyla boğulur.

Ne kadar zeki olursan, basit fikirliliğin o kadar budalacadır. Bütünüyle zekiler basit fikirliliklerinde bütünüyle budaladır. Bu çağın zekiliğinden kendi zekiliğimizi arttırarak değil, zekiliğimizin en nefret ettiği şeyi, yani basit fikirliliği kabul ederek kurtulabiliriz. Yine de basit fikirlilik içine düştüğümüz için yapay budalalar olmak istemeyiz, zeki budalalar oluruz. Bu da yüce anlama götürür. Zekilik erekle çiftleşir. Basit fikirlilik erek bilmez. Zekilik dünyayı, basit fikirlilik ruhu fetheder. O zaman ruha katılmak için ruhta yoksulluk yemini edin.[79]

Zekâmın alaycılığı buna karşı çıktı.[80] Birçokları budalalığıma gülecek ama kimse kendime güldüğümden daha fazla gülemez.

Böylece alaycılığımın üstesinden geldim ama üstesinden gelirken ruhumun yakınındaydım ve benimle konuşabiliyordu ve yakında çölün yeşerdiğini görecektim.

79. İsa'nın vaazı: "Ne mutlu ruhta yoksul olanlara! Göklerin Egemenliği onlarındır." (Matta 5:3). Çeşitli Hristiyan cemaatlerinde insanlar yoksulluk yemini eder. 1934'te Jung şöyle yazmıştı: "Hristiyanlıkta dünyasal yoksulluk yemininin zihni bu dünyanın zenginliklerinden uzaklaştırmasında olduğu gibi, tinsel yoksulluk da yalnızca büyük bir geçmişin üzücü kalıntılarından -ki bunlar kendilerini protestan 'kiliseler' olarak adlandırıyor- değil, aynı zamanda bütün egzotik aromaların büyüsünden çekilmek için tinin sahte zenginliklerinden vazgeçmeyi ve son olarak da bilincin soğuk ışığında dünyanın boş çoraklığının yıldızlara ulaştığı yere, kendine dönmeye çabalıyor" ("Bilinçdışının kolektif arketipleri üzerine," *TE* 9, I, §29).

80. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bu da eskilere ait bir imge, şeylerde simgesel olarak yaşadıklarını gösteriyor: Ruhların istemli yoksulluğunu paylaşmak için varsıllıktan vazgeçmişlerdi. İşte bu yüzden de ruhuma en uç yoksulluk ve yoksunluğumu vermem gerekiyordu. Zekâmın küçümseyişi de buna karşı çıkacaktı" s. 47.

Gelecekte Çöle İniş

[ÖH iii(v)]

Cap. v.

[81]Ertesi gece hava birçok sesle doluydu. Yüksek bir ses şöyle dedi: "Düşüyorum." Bu sırada diğerleri kargaşa ve heyecan içinde bağırdı: "Nereye? Ne istiyorsun?" Kendimi bu kargaşaya bırakmalı mıydım? Ürperdim. Bu korkunç bir derinlik. Kendimi rastlantıya, kendi karanlığımın çılgınlığına mı bırakmamı istiyorsun? Nereye? Nereye? Düşüyorsun ve her kimsen ben de seninle birlikte düşmek istiyorum.

Derinliklerin tini gözlerimi açtı ve içsel şeyler çok biçimli ve değişen ruhumun dünyası, gözüme ilişti. [İmge iii (v) 1]

Yanı sıra büyük derinliklere daldığım gri taştan bir yüz görüyorum.[82] Karanlık bir mağarada ayak bileklerime kadar çıkan kara çamurun içinde duruyorum. Üzerimde gölgeler dolanıyor. Korkuyla kasılıyorum ama içeri girmem gerektiğini biliyorum. Kayadaki dar bir çatlaktan sürünerek geçiyorum ve tabanı kara suyla kaplı bir iç mağaraya ulaşıyorum. Bunun da ötesinde ulaşmam gereken parlak kırmızı bir taş gözüme ilişiyor. Çamurlu suda güç bela ilerliyorum. Mağara bağırıp çağıran seslerin korkutucu gürültüsüyle dolu.[83] Taşı

81. 12 Aralık 1913: *Düzeltilmiş Taslak*'ta şöyle diyor: "IV Gizem Oyunu. Birinci Gece." (s. 34). *Kara Kitap 2* şöyle devam ediyor: "Geçin savaşı hor görmeyle oldu. Bu görüm beni üç gece uykusuz bıraktı ve üç gün işkenceden sonra G. Keller'ın Chamounix eczacısına döndüm (başlangıçtan sona). Bu tarzı biliyorum ve kabul ediyorum. İnsanın kalbini insanlara, aklını ise insanlığın tinine, Tanrı'ya vermesi gerektiğini öğrendim. O zaman çalışmasında kibir olmaz çünkü kalbin yerine geçen akıl kadar ikiyüzlü bir fahişe yoktur" (s. 41). Gottfried Keller (1819-1890) İsviçreli bir yazardı. *bkz.* "Der Apotheker von Chamounix: Ein Buch Romanzen," Gottfried Keller, *Gesammelte Gedichte: Erzählungen aus dem Nachlass* (Zürih: Artemis Verlag, 1984), s. 351-417.

82. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Baştan aşağı deri giysiler giymiş bir cüce karşısında durdu, girişi tutuyordu" (s. 48).

83. *Düzeltilmiş Taslak* şöyle devam ediyor: "Taş fethedilmeli, o işkencenin, kırmızı ışığın taşı" (s. 35). *Düzeltilmiş Taslak*'ta şöyle diyor: "Soğuk, kırmızımsı bir ışık veren altı kenarlı bir kristal" (s. 35). Albrecht Dieterich Aristofanes'in *Kurbağalar*'ındaki alt dünya betimlemesine gönderme yapıyor. Yılanlarla dolu bir göl olan bu dünyanın Orfeus'a özgü olduğunu düşünüyordu (Nekyia: Beitrage zur Erklärung der neuentdeckten Petrusapokalypse [Leipzig: Teubner, 1893], s. 71). Jung kitapta bu motiflerin altını çizmiş. Dieterich bu betime yine 83. sayfada değiniyor ve Jung bu sayfayı da işaretlemiş ve sayfa boşluğuna şöyle yazmış: "Karanlık ve Çamur." Dieterich alt dünyada bir çamur ırmağı tasvirine de değinmiş (s. 81). Kitabın arkasındaki referans listesine Jung şu notu düşmüş: "81 Çamur."

alıyorum, ardındaki kayada karanlık bir açıklığı gizliyor. Taşı elimde tutuyorum, gözlerimle çevreyi araştırıyorum. Sesleri dinlemek istemiyorum, beni uzak tutuyorlar.[84] Oysa bilmek istiyorum. Burada bir şey dile getirilmek istiyor. Kulağımı açıklığa dayıyorum. Yeraltı sularının akışını işitiyorum. Karanlık akıntıda birisinin kanlı başını görüyorum. Yaralı biri, katledilmiş biri yüzüyor orada. Titreyerek bu imgeyi uzun süre alıyorum. Karanlık akıntıyla birlikte yüzen büyük siyah bir firavun böceği görüyorum.

Akıntının en derin ucunda kırmızı bir güneş parlıyor, ışığı karanlık sulara yayılıyor. Orada, karanlık taş duvarlarda, güneşin parladığı derinliklere doğru gitmeye çalışan küçük bir yılan görüyorum ve içimi bir yılgı kaplıyor. Binlerce yılan ortalıkta sürünüyor ve güneşi perdeliyor. Derin gece çöküyor. Kırmızı bir kan seli, kalın kırmızı kan fışkırıyor, uzun süre kabarıyor, sonra çekiliyor. Korkuyla kasılıyorum. Ne gördüm?[85] [İmge iii(v) 2]

Kuşkunun bende açtığı yaraları iyileştir, ruhum. Bunun da aşılması gerekiyor ki böylece yüce anlamını tanıyayım. Herşey ne kadar uzak ve nasıl da geri döndüm! Tinim azapverici, görüşümü parçalıyor, her şeyi koparıp parça parça eder. Hâlâ düşünmemin kurbanıyım. Düşünmeme sessiz olmayı ne zaman söyleyebilirim ki böylece düşüncelerim, o azılı köpekler ayaklarıma kapansın? Düşüncelerim ortalıkta uluyorken sesini daha yüksek, yüzünü daha açık görmeyi nasıl umabilirim?

84. *Kara Kitap* 2 şöyle devam ediyor: "Bu karanlık delik; Nereye çıktığını ve ne dediğini merak ediyorum. Bir kahine mi? Pythia'nın evine mi?" (s. 43).

85. Jung bu parçayı 1925 yılındaki seminerinde farklı ayrıntıları vurgulayarak anlatmıştır. Şöyle yorumluyor: "Fanteziden çıktığımda mekanizmamın harika işlediğini fark ettim ama gördüğüm şeyler konusunda aklım büsbütün karışmıştı. Kristaldeki mağaradan gelen ışığın bilgelik taşı olduğunu düşünmüştüm. Kahramanın gizlice öldürülüşünü hiç anlamamıştım. Elbette böceğin eski bir güneş simgesi olduğunu, batan güneşin, ışıklı kırmızı diskin bir arketip olduğunu biliyordum. Yılanların Mısır ile ilgili olabileceğini düşündüm. Hepsinin bütünüyle arketip olduğunu fark edememiştim, bağlantılar kurmam gerekmemişti. Daha önce düşlediğim kan denizi ile resim arasında bağlantı kurabilmiştim. / Yine de öldürülen kahramanın önemini görmemiştim. Kısa bir süre sonra Siegfried'i öldürdüğüme dair bir düş gördüm. Verimliliğimin kahramanlık idealini yok etmemdi bu. Yeni bir uyum kurulabilmesi için bunun feda edilmesi gerekiyordu. Kısacası, alt işlevleri etkinleştirebilmek amacıyla libidoya ulaşabilmek için üst işlevlerin feda edilmesi (*Analitik Psikoloji*, s. 48). (Siegfried'in öldürülmesi aşağıda 7. Bölüm'de anlatılıyor). Jung 14 Haziran 1935'teki *ETH* seminerinde de isim vermeden bu fanteziyi ele almıştı (*Modern Psychology*, Cilt 1 ve 2, s. 223).

Donakaldım ama donakalmayı isterim çünkü sana ant içtim ruhum, beni çılgınlığa götürsen bile sana güvenmeye ant içtim. Uyuklamanın acı içkisini tortusuna kadar içmedikten sonra güneşin altında hiç yürüyebilir miyim? Yardım et bana ki kendi bilgimle boğulmayayım. Bilgimin doluluğu beni üzerime çökmekle tehdit ediyor. Bilgimin bin sesi var, aslanlar gibi kükreyen bir ordu; ben konuşurken hava titriyor ve ben onların savunmasız kurbanlığıyım. Bilimi, o akıllı bilgini,[86] ruhu zincirleyen ve onu ışıksız bir hücreye hapseden zindancıyı benden uzak tut. Her şeyin ötesinde, sadece sağaltıcı yılan gibi görünen ama senin derinliklerinde öldürücü zehir ve cefalı ölüm olan yargının yılanından koru beni. Derinliklerine beyaz giysiler içinde arınmış olarak inmek istiyorum, eline geçirebildiğini alan ve nefes nefese kaçan aceleci bir hırsız gibi değil. Tanrısal hayret içinde kalayım ki böylece mucizelerine bakmaya hazır olayım.[87] Başımı kapındaki bir taşın üzerine sereyim ki böylece ışığını almaya hazır olayım.

[2] Çöl çiçek açmaya başladığında tuhaf bitkiler filiz verir. Kendini deli olarak göreceksin ve bir anlamda gerçekten de deli olacaksın.[88] bu çağın Hristiyanlığı delilikten yoksun olduğu oranda tanrısal yaşamdan da yoksun. Eskilerin bize imgelerde öğrettiğine dikkat et; delilik tanrısaldır.[89] Oysa eskiler bu imgeyi olaylarda somut olarak

86. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Bilim" silinmiş (s. 37).
87. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "daha kutsanmış" yerine (s. 38).
88. *Düzeltilmiş Taslak*'ta bu cümlenin yerine "Delilik büyüyor" gelmiş (s. 38).
89. Tanrısal delilik konusu uzun bir geçmişe dayanıyor. En klasik metin Sokrates'in *Phaedrus*'ta deliliği tartıştığı bölümdür: Delilik, "cennetin bir armağanı olarak en büyük kutsanışı bize getiren kanaldır" (Plato, *Phaedrus and Letters VII and VIII*, çev. W Hamilton [Londra: Penguin, 1986], s. 46, satır 244). Sokrates dört tip tanrısal delilik ayırt etmiş: (1) esinlenmiş bilicilik, örneğin Delfi kâhini, (2) eski günahlarından çeken kişilerin kehanetleri, dua ve tapınmaya çağrıları, (3) Musaların insan ruhunu ele geçirilmesi, çünkü teknik açıdan becerikli olsa da Musaların çılgınlığına kapılmamış kişi asla iyi bir şair olamaz ve (4) âşık. Ecino gibi Yeni Platoncular ve Erasmus gibi hümanistler tanrısal delilik konusunu Rönesans'ta yeniden ele alıyor. Klasik Platonik kavrayışı Hristiyanlıkla birleştiren Erasmu'un tartışması özellikle önem taşıyor. Erasmus'a göre Hristiyanlık en üst esinlenmiş delilik tipiydi ve Erasmus da deliliği ikiye ayırıyordu: "Ruh bedensel organları doğru kullandığı zaman o kişi aklı başında biri olarak anılır, ama olur da zincirlerini kırıp özgür olmaya, zindanından kurtulmaya çalıştığında, buna delilik denir. Bu bir hastalık ya da organlardaki bir kusur nedeniyle olduğunda, genel kanı bunun gerçekten delilik olduğudur. Oysa bu insanların da gelecekten haberler verdiğini, önceden öğrenmedikleri dil ve yazıları bildiklerini -bütün olarak, tanrısal bir şeyler sergilediklerini görürüz," (Deliliğe Övgü). Ayrıca delilik "tanrısal coşkunluktan kaynaklandığında, bu aynı tipte bir delilik olmayabilir, ama bu ikisi birbirine o kadar benzer ki çoğu insan bu

yaşadığından bizim için aldatıcı hale geldi çünkü biz dünyanın gerçekliğinin efendileri olduk. Buna kuşku yok: Ruhun dünyasına girersen, deliye benzersin ve hekim senin hasta olduğunu düşünür. Burada söylediğim hastalık gibi görünebilir ama kimse onu benden daha fazla hastalık gibi göremez.

İşte deliliği böyle aştım. Tanrısal deliliğin ne olduğunu bilmiyorsan yargını ertele ve meyveleri bekle.[90] Yine de derinliklerin tininin bu çağın tinine boyun eğdirmesinden başka bir şey olmayan bir tanrısal delilik olduğunu da bil. Derinliklerin tini daha fazla aşağıda kalamadığında ve insanı insani konuşma yerine dillerde konuşmaya zorladığında ve onu derinliklerin tininin kendisi olduğuna inandırdığında, o zaman hastalıklı sanrıdan bahset. Bu çağın tini insanı bırakmayıp yalnızca yüzeyi görmeye, derinliklerin tinini yadsımaya ve kendini çağın tini olarak kabul etmeye zorladığında da hastalıklı sanrıdan bahset. Çağın tini tanrısal değil, derinliklerin tini tanrısal değil, denge tanrısal.

Bu çağın tinine takılıp kaldığım için tam da bu gece başıma gelenin olması gerekiyordu, yani derinliklerin tininin fışkırması ve bu çağın tinini güçlü bir dalgayla silip süpürmesi. Yine de derinliklerin tininin bu gücü edinmesinin nedeni çölde 25 gece ruhumla konuşmuş ve ona bütün sevgimi ve bütün teslimiyetimi vermiş olmamdı. Oysa 25 gün boyunca tüm sevgimi ve teslimiyetimi şeylere, insanlara ve bu çağın düşüncelerine vermiştim. Çöle sadece gece gitmiştim.

---

ikisini birbirinden ayırmaz," diyor. Bu iki delilik biçimi sıradan insanlara aynı görünür. Hristiyanların peşinde olduğu mutluluk "belirli bir tür delilikten başka bir şey değildir." Bunu yaşayanlar "deliliğe çok benzeyen bir şey yaşar. Tutarsız ve olağanüstü sözler söyler, anlamsız sesler çıkarır ve yüzlerindeki ifade aniden değişir... aslında onlar artık kendilerinde değildir," (Deliliğe Övgü). 1815'te Filozof Shelling de deliliği Jung'un görüşlerine yakın bir tarzla ele alıyordu: "Eskilerin tanrısal ve kutsal delilikten söz etmesi boşuna değildir." Shellinge göre bu "doğanın kendi içinde yırtılmasıdır" ve "hiçbir büyük başarıya deliliğin ısrarlı çağrısı olmadan ulaşılamaz ve her zaman için bu çağrının üstesinden gelmek gerekse de bu çağrının hiçbir zaman eksik olmaması da gerekir." Bir yanda deliliğin izi bile görülmeyen ağırbaşlı ruhlar vardır ve anlayışlı insanlarla birlikte soğuk entelektüel çalışmalar yaparlar. Diğer yanda ise "deliliğe hükmeden ve bu alt edişiyle en üst zihinsel gücü sergileyen tip bulunur. Diğer tip ise deliliğin egemenliği altındadır ve o gerçekten delidir," (Dünyanın Çağları).

90. William James'in pragmatik yasa kavramına bir yaklaşım. Jung James'in Pragmatizm'ini 1912'de okumuş ve bu kitap düşünüşünü derinden etkilemişti. Fordham Üniversitesi seminerlerine önsözünde James'in pragmatik yasasını yol gösterici ilke olarak benimsediğini söyler (TE 4, s. 86). *bkz.* Shamdasani, *Jung and the Making of Modern Psychology: The Dream of a Science*, s. 57-61.

Hastalıklı ve tanrısal sanrıyı böyle ayırt edebilirsiniz. Birini yapıp diğerini yapmayana hasta diyebilirsiniz çünkü dengesini yitirmiştir.

Yine de tanrısal sarhoşluk ve delilik kendisine geldiğinde kim korkuya dayanabilir? Sevgi, ruh ve Tanrı güzel ve korkunçtur. Eskiler Tanrı'nın güzelliğinin bir parçasını bu dünyaya getirdiler ve bu dünya o kadar güzel oldu ki bu çağın tinine bir bütün olarak ve Tanrılığın sinesinden daha iyi göründü. Dünyanın korkunçluğu ve amansızlığı örtüler altında ve yüreklerimizin derinliklerinde durur. Derinliklerin tini sizi ele geçirdiğinde amansızlığı hissedecek ve azapla bağıracaksınız. Derinliklerin ruhu demir, ateş ve ölümle gebe. Derinliklerin tininden korkmakta haklısınız ve o yılgıyla dolu.

Derinliklerin tininin ne taşıdığını görüyorsunuz bu günlerde. Buna inanmadınız ama korkunuza danışsaydınız bilirdiniz.[91]

Kan kristalin kırmızı ışığından parıldadı bana doğru ve gizemini keşfetmek için elime aldığımda dehşet açılarak önüme serildi: Gelecek olanın derinliklerinde cinayet yatıyor. Sarışın kahraman katledilmiş yatıyor. Kara böcek yenilenme için gereken ölüm; bundan sonra da yeni bir güneş, derinliklerin güneşi, bilmecelerle dolu, gecenin güneşi ışıldadı. Yükselen bahar güneşinin ölü toprağı canlandırması gibi derinliklerin güneşi de ölüyü canlandırdı ve böylece ışık ile karanlık arasında korkunç bir mücadele başladı. Bundan güçlü ve dinmeyen kan kaynağı fışkırdı. Bu gelecek olan, şimdi hayatınızda yaşadığınız ve bundan fazlasıydı. (Bu görümü 12 Aralık 1913'te yaşadım.)

Derinlikler ve yüzey karışmalı ki yeni yaşam gelişebilsin. Oysa yeni yaşam bizim dışımızda değil, içimizde gelişir. Bugünlerde dışımızda olanlar bu imgeyi, nasıl ki biz bizden önce olaylarda yaşayan eskilerin imgelerin-

91. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Derinliklerin tini bana o denli yabancıydı ki onu anlamam için yirmi beş gece geçmesi gerekti. O zaman bile yine o kadar yabancıydım ki ne görebildim ne sorabildim. Bana uzaktan ve duyulmamış bir yandan yabancı olarak gelmesi, bana seslenmesi gerekti. Ona hitap edemedim, doğasını biliyordum. O kendini yüksek bir sesle duyurdu, bu çağın yükselen birçok sesiyle, savaş kargaşası gibi. Bu çağın tini içimde bu yabancıya karşı durdu ve birçok kölesiyle bir savaş çığlığı attı. Bu savaşın gürültüsünü duydum havada. Daha sonra derinliklerin tini ileri atıldı ve beni en içtekinin yerine götürdü. Bu çağın tinini ise akıllı ve telaşlı bir cüceye çevirmişti, yine de bir cüceydi. Görüm bana bu çağın tinini gösterdi, deridendi, yani bir araya sıkıştırılmış, kuru ve cansız. Derinliklerin tininin alt dünyasına girmekten alıkoyamadı beni. Şaşkınlıkla ayaklarımın ölüm nehrinin çamurlu karanlık sularına battığını fark ettim. [*Düzeltilmiş Taslak*'ta şu ekleme var: "çünkü burası ölümün olduğu yer" s 41]. Bir sonraki hedefim parıldayan kırmızı kristalin gizemiydi" (s. 54-55).

den öğrendiysek, onların da kendi yollarında öğrenebilmesi için unutulmayacak şekilde uzak çağlara bırakan insanların olaylarda yaşadığı imge.

Yaşam bize olaylardan değil, bizden gelir. Dışarıda olan her şey önceden olmuştur.

Öyleyse, dışarıdan olayı göz önüne alan her zaman yalnızca zaten olmuşu ve her zaman aynı olduğunu görür. Ama içeriden bakan her şeyin yeni olduğunu bilir. Olan olaylar hep aynıdır. Oysa insanın yaratıcı derinlikleri her zaman aynı değildir. Olaylar hiçbir şey göstermez, yalnızca bizi gösterir. Olayların anlamını biz yaratırız. Anlam yapaydır, her zaman öyleydi. Biz öyle yapıyoruz.

Bu yüzden de kendi içimizde olayların anlamını arıyoruz ki gelecek olanın / yolu görünür olsun ve yaşamımız yeniden akabilsin. fol. iii(v) /iv(r)

Gereksinim duyduğunuz, kendinizden gelir, yani olayın anlamı. Olayların anlamı onların kendine özgü anlamı değildir. Bu anlam bilgili kitaplarda var olur. Olayların anlamı yoktur.

Olayların anlamı yarattığınız kurtuluş yoludur. Olayların anlamı yarattığınız bu dünyadaki yaşamın olasılığından gelir. Bu dünyanın efendiliği ve ruhunuzu bu dünyaya bildirmenizdir.

Olayların bu anlamı yüce anlamdır, olayların içinde değildir, ruhta da değildir ancak olaylar ile ruh arasında duran, yaşamın aracısı olan Tanrı, yaşamın aracısı, yolu, köprü ve öteye geçmedir.[92]

Kendi içimde görmemiş olsaydım gelecek olanı göremezdim.

O halde ben de o cinayetin bir parçasıyım; cinayet gerçekleştirildikten sonra derinliklerin güneşi de içimde ışıldıyor; güneşi silip yiyip bitirmek isteyen bin yılan da benim içimde. Ben kendim katil ve katledilen, kurban eden ve kurban edilenim.[93] Akıp gelen kan benim içimden çıkıyor.

92. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Ruhum benim yüce anlamımdır, Tanrı imgemdir, kendisi ne Tanrı ne de yüce anlamdır. Tanrı insan topluluğunun yüce anlamında görünür" (s. 58).

93. "Ayindeki dönüşüm simgeciliği"nde (1942), Jung kurban edenin ve kurban edilenin kimlik motifini yorumlar ve bir üçüncü yüzyılda yaşamış doğa felsefecisi ve simyacı olan Panapolisli Zosimos'un görümlerine özel bir yer ayırır. Jung şöyle diyor: "Ben bencil iddiamı kurban ederim ve böylece kendimden vazgeçerim. Öyleyse kurban edilen her şey şu ya da bu derecede özveriyi gösterir" (*TE II*, §397). Ayrıca karşılaştırın, Katha Upanishad, Bölüm 2, 19. kıta. Jung 1921'de benliğin doğası ile ilgili olarak Katha Upanishad'dan iki kıtaya gönderme yapmıştır (*TE6*,329). Jung'taki *Doğu'nun Kutsal Kitapları*'nda bu kıtalar işaretlenmiş. Cilt XV, Böl. 2, s. II. Jung "Düşler"de de bir düşle ilgili olarak şunları not düşmüş: "*Kırmızı Kitap*'ta Hindistan'la olan yoğun bilinçdışı bağlantım" (s. 9).

Hepinizin bu cinayette payı var.[94] yeniden doğan sizin içinizde olagelecek ve derinliklerin güneşi yükselecek ve ölü maddenizden bin yılan gelişecek ve boğmak için güneşin üzerine düşecek. Kanınız akıp gidecek. Uluslar bunu bugün unutulmaz eylemlerde gösteriyor ve bu sonrasız belleğin unutulmaz kitaplarına kanla yazılacak.[95]

Yine de soruyorum size, insanlar ne zaman kardeşlerine güçlü silahlarla ve kanlı eylemlerle saldırır? Bunu ancak kardeşlerinin kendileri olduğunu bilmediklerinde yaparlar. Kurban eden kendileridir, ancak kurban verme işini karşılıklı yaparlar. Hepsinin birbirini kurban etmesi gerekir çünkü insanın, kardeşinde onu öldüreni kurban etmek için, kanlı bıçağı kendi içine sokacağı zaman henüz gelmedi. Peki, kimi öldürüyor insanlar? Soyluyu, yiğidi, kahramanları öldürüyorlar. Bunları hedef alıyorlar ve onlarla anlatmak istediklerinin kendileri olduğunu bilmiyorlar. Kendi içlerindeki kahramanı kurban vermeleri gerekir ve bunu bilmedikleri için cesur kardeşlerini öldürüyorlar.

Zaman henüz olgunlaşmadı. Yine de bu kanlı adakla olgunlaşacak. İnsanın kendi yerine kardeşini öldürmesi mümkün olduğu sürece zaman olgunlaşmayacak. İnsanlar pişene dek korkutucu şeyler olması gerekiyor. Başka da bir şey insanı olgunlaştırmayacak. Bu günlerde olanların hepsi olmalı ki yenilenme gelebilsin. Güneşin perdelenmesini izleyen kanın kaynağı aynı zamanda yeni yaşamın kaynağı olduğu için.[96]

Ulusların yazgısı size olaylarda gösterildiği için yüreklerinizde olacak bu. İçinizdeki kahraman katledilirse derinliklerin güneşi içinizde yükselecek, uzaklardan ışıldayarak ve korkutucu bir yerden. Bununla birlikte de şimdiye dek içinizde size ölü gibi gelen her şey canlanacak ve güneşi kaplayacak zehirli yılanlara dönüşecek ve geceye ve kargaşaya düşeceksiniz. Bu korkutucu mücadelede birçok yaradan kanınız da akacak. Sarsılmanız ve kuşkunuz büyük olacak ama bu azaptan yeni

94. Jung "Felaketten Sonra'da ortak suçluluk duygusu konusunu ele alır (1945, TE 10)

95. Birinci Dünya Savaşı ndaki olaylara gönderme yapıyor. 1914 Sonbaharında (Jung ikinci tabakayı yazdığı sırada) Marne ve Birinci Ypres savaşı yaşanmıştı.

96. 14 Haziran 1935'te *ETH*'deki bu seminerde Jung (kısmen, isim vermeden değindiği, bu fanteziyle ilgili) şu yorumu yapıyor: "Güneş motifi bir çok yerde ve çağda karşımıza çıkıyor ve anlamı da her zaman yeni bir bilincin doğmasıdır. Bu uzaya yansıtılan bir aydınlanma ışığıdır. Bu psikolojik bir olaydır; tıbbi "halüsinasyon" teriminin psikolojide hiçbir anlamı yoktur: / Katabasis Orta Çağ'da çok önemli bir rol oynar ve eski ustalar Katabasis'teki bu doğan güneşi yeni ışık, lux moderna, mücevher, lapsis olarak görmüştür (*Modern Psikoloji*, s. 231).

yaşam doğacak. Doğum kan ve azaptır. İçinizdeki karanlık ölene dek o karanlıktan kuşku duymadınızama karanlığınız canlanacak ve toplayekun kötülüğün ve şimdi hâlâ bedeninizin cisminde gömülü yatan çatışmaların baskısını duyacaksınız. Oysa yılanlar korkutucu kötü düşünceler ve duygulardır.

Dipsiz derinliği bildiğinizi mi sandınız? Siz zeki insanlar! Onun deneyimini yaşamak başka şeydir. Size her şey olacak. İnsanların kardeşlerine saldığı tüm o korkunç ve şeytani şeyleri düşünün. Bu size kalbinizde olmalıydı. Bu eziyeti kendinize kendi elinizle yaşatın ve size eziyet verenin kendi şeytanlarıyla boğuşan kardeşinizin değil, kendi iğrenç ve şeytani eliniz olduğunu bilin.[97]

Katledilmiş kahramanın anlamını görmenizi isterdim. Günümüzde bir prensi öldüren bu isimsiz insanlar o zaman yalnızca ruh için geçerli olanı olaylarda gösteren kör peygamberlerdir.[98] Prenslerin öldürülmesiyle içimizdeki prensin, kahramanın tehlike altında olduğunu öğreneceğiz.[99] Bunun iyiye mi yoksa kötüye mi işaret olduğunun bizi endişelendirmesine gerek yok. Bugün berbat olan yüz yıl içinde iyi, iki yüz yıl içinde yine kötü. Oysa olanı tanımamız gerek: İçinizde prensinizi, kalıtsal hükümdarı tehdit eden isimsizler var. Oysa bizim hükümdarımız içimizde hepimizi yöneten ve yönlendiren bu çağın tini. Bugün genel tinin içinde düşünüp hareket ediyoruz. O bizim korkutucu gücümüz çünkü bu dünyaya ölçüsüz iyilik getirdi ve insanları inanılmaz hazlarla cezbetti. En güzel kahramansı erdemlere bezenmiş ve insanları en parlak güneşli yükseklere hiç durmayan bir çıkışla sürmek istiyor.[100]

97. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Dostlarım, bilmecelerle konuştuğumu biliyorum ama derinliklerin tini zayıf anlayışıma yardım etmek için bana birçok görüntü verdi. Size görümlerimi anlatmak istiyorum ki böylece derinliklerin tininin neyi görmenizi istediğini anlayabilesiniz. Bu şeyleri görebilenler iyi olsun! Göremeyenler ise bunları kör bir yazgı, imgeler olarak yaşamak zorunda" (s. 61).

98. *Ben ile Bilinçdışı Arasındaki İlişkiler*de (1927) Jung kral katli gibi büyük suçlar aracılığıyla kahinsel bireylerin harekete geçirdiği toplumların yıkıcı ve anarşik eğilimli yönlerine değinir (*TE 7*, §240).

99. Yirminci yüzyılın başlarında birçok siyasi cinayet işlenmişti: Burada anılan olay Arşidük Franz Ferdinand'a düzenlenen suikasttır. Martin Gilbert, bu olayın Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesine sebep olan olaylarda kritik bir rol oynadığını belirtir. "Yirminci yüzyıl tarihinde bir dönüm noktası" (*A History of the Twentieth Century: Volume one: 1900-1933* [Londra: William Morrow, 1977]. s. 308).

100. *Taslak* şöyle devam ediyor: "En yüksek dünyevi gücümü istediğimde derinliklerin tini bana isimsiz düşünceler ve görümler yolladı ve bunlar içimdeki bu çağın anlayışıyla kahramanlık özlemini silip süpürdü" (s. 62).

Kahraman yapabileceği her şeyi başlatmak istiyor. Oysa derinliklerin isimsiz tini insanın yapamayacağı her şeyi uyandırıyor. Yetersizlik daha fazla çıkmayı engelliyor. Daha yüksek daha büyük erdem gerektirir. Bizde bu yok. Önce yetersizliğimizle yaşamayı öğrenip onu yaratmalıyız. Ona hayat vermeliyiz. Yoksa nasıl gelişip yeteneğe dönsün?

Yetersizliğimizi onu katledip aşamayız. Oysa tam da bunu yapmak istiyoruz. Yetersizlik bizi alt edecek ve hayattaki payını isteyecek. Yeteneğimiz bizi terk edecek bu çağın tininin anlayışıyla bunun bir yitim olduğuna inanacağız. Oysa bu bir yitim değil, kazanım ancak dışarıda debdebe için değil, içteki yeterlik için.

Yetersizliği ile yaşamayı öğrenen çok şey öğrenmiştir. Bu bizi daha büyük yükseklerin dilediği en küçük şeylere ve bilge eksikliğe değer vermeye yöneltecek. Bütün kahramanlık silinirse insanlığın sefaletine, hatta daha beterine düşeriz. Dışımızda olanla ilgili en yüksek gerilimimiz kışkırttığı temellerimiz heyecanla sarsılır. Yeraltı dünyasının çirkefine, içimizdeki yüzyılların dökün tüleri arasına düşeriz.[101]

İçinizdeki kahramansı şu ya da bunun iyi, şu ya da bu davranışın kaçınılmaz, şu ya da bu nedenin uygunsuz olduğu, şu ya da bu hedefin bodoslama çabalayan çalışma ile elde edilmesi gerektiği, şu ya da bu hazzın ne pahasına olursa olsun bastırılması gerektiği düşüncesi tarafından yönetildiğiniz gerçeğidir. Sonuçta yetersizliğe karşı günah işlersiniz. Oysa yetersizlik vardır. Kimse bunu yadsıyamaz, onda kusur bulamaz ve onu bağrış çağrış sindiremez.[102]

101. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Unuttuğumuz her şey yeniden canlanacak, her bir insan ve tanrısal arzu, kara yılanlar ve derinliklerin kızıl güneşi" (s. 64).

102. 9 Haziran 1917'de Jules Vodoz'un Analitik Psikoloji Derneği'nde *Song of Roland* üzerine verdiği seminerden sonra dünya savaşının psikolojisi üzerine bir tartışma yapılmıştı. Jung şöyle diyordu: "Hipotetik olarak, Dünya Saaşı öznel düzeye çıkarılabilir. Ayrıntıya girersek, otoriter ilke (ilkeler bazında eyleme geçme) duygusal ilke ile çatışır. Kolektif bilinçdışı duygusalla ittifak kurar." Kahraman üzerine de şunları söylemişti: "Kahraman -halkın o çok sevdiği figür- devrilmelidir. Bütün kahramanlar kahramansı tutumu belirli bir sınırın ötesine taşıyarak ve böylece zeminlerini yitirerek kendilerini devirir." (*MAP* cilt 2, s. 20). Birinci Dünya Savaşı'nın öznel düzeyde psikolojik yorumu bu bölümde işlenen konuyu anlatıyor. Burada ele aldığı bireysel ile kolektif psikoloji arasındaki bağlantı sonraki çalışmalarının ana konusu olacaktır (karşılaştırın *Bugün ve Gelecek* [1957], TE 10).

Ruhun Bölünmesi

[ÖH iv(r)]
Cap. vi.

Dördüncü gece ise şöyle haykırdım: "Cehenneme yolculuk etmek Cehennem'in kendisi olmak demektir.[101] Her yeri bulanık ve iç içe geçmiş. Bu çöl yolunda yalnızca parıldayan kumlar yok, çölde yaşayan korkunç ve karmakarışık görünmez varlıklar da var. Bunu bilmiyordum. Yol yalnızca görünüşte açık, çöl yalnızca görünüşte boş. Anlaşılan bana öldüresiye tutunan ve biçimimi şeytanca değiştiren büyülü varlıklarla dolu. Besbelli bütünüyle canavarca bir biçime bürünmüşüm, kendimi artık tanıyamıyorum. Bana öyle geliyor ki insanlığımı değiş tokuş ettiğim canavarca bir hayvan biçimine dönüştüm. Bu yol cehennemi büyüyle çevrelenmiş, üzerime görünmez kementler fırlatılmış ve kapana kısılmışım.

Oysa derinliklerin tini bana yaklaştı ve şöyle dedi: "Derinliklerine tırman, bat!"

Bense ona içerlemiştim ve şöyle dedim: "Nasıl batabilirim? Bunu kendim yapamam."

O zaman tin bana gülünç gelen sözler söyledi ve şöyle dedi: "Otur ve sakinleş."

Oysa ben kızgınlıkla bağırdım: "Ne korkunç, anlamsız geliyor kulağa, benden bunu mu istiyorsun? Bizim için anlamı en büyük olan tanrıları devirdin sen. Ruhum, neredesin? Kendimi aptal bir hayvanın ellerine mi bıraktım, bir sarhoş gibi bocalaya bocalaya mezara mı gidiyorum, bir deli gibi budalalıklar mı geveliyorum? Senin yolun bu mu, ruhum? İçimdeki kan kaynıyor ve seni elime geçirebilsem boğazlardım. En kalın karanlıkları dokuyorsun sen ve ben ağına yakalanmış bir çılgın gibiyim. Yine de can atıyorum, öğret bana."

Ruhumsa bana konuştu ve şöyle dedi: "Benim yolum ışıktır."

Yine de içerleyerek yanıtladım: "Biz insanların en berbat karanlık dediğimiz şeye ışık mı diyorsun? Güne gece mi diyorsun?"

---

101. Nietzsche *İyi ve Kötünün Ötesinde*'de şöyle diyor: "Canavarlarla boğuşanın dikkat etmesi gereken şey bu süreçte kendisinin de canavarlaşmamasıdır. Derinliğe uzun süre bakarsanız derinlik de size bakmaya başlar."(çev. Marion Faber [Oxford: Oxford University Press], 1998.§146, s.68).

Ruhumun buna söylediği öfkemi kamçıladı: "Benim ışığım bu dünyadan değil."

Haykırdım: "Ben başka bir dünya bilmiyorum."

Ruh yanıtladı: "Sen bilmiyorsun diye var olmayacak mı?" Dedim ki: "Peki, ya bilgimiz? Bizim bilgimiz de mi sence yararsız? Bilgi olmayacaksa ne olacak? Güvenlik nerede? Sağlam zemin nerede? Işık nerede? Karanlığın geceden kara olmakla kalmıyor, dipsiz de. Bilgi olmayacaksa o zaman belki de konuşmadan ve sözsüz de olur."

Ruhum: "Söz yok."

Ben: "Affet beni, belki işitmekte zorlanıyorum, belki seni yanlış yorumluyorum, belki kendimi aldatarak ve boş işlerle kendimi kapana kıstırıyorum ve aynada kendime gülen serseri bir sırıtma, kendi tımarhnemde bir budalayım. Belki de benim ahmaklığımda tökezliyorsun sen?"

Ruhum: "Kendini avutuyorsun, beni aldatmıyorsun. Sözlerin sana yalan, bana değil."

Ben: "Yine de ben öfkeli anlamsızlıkta debelenip saçmalık ve sapkın tekdüzelik kurabilir miyim?"

Ruhum: "Sana kim düşünceler ve sözler veriyor? Sen mi yapıyorsun onları? Sen benim esirim, kapımda yatan ve sadakamı toplayan bir alıcı değil misin? Ve düşünüp kurduklarının ve söylediklerinin anlamsız olabileceğini düşünmeye cüret ediyorsun, öyle mi? Bunun benden geldiğini ve bana ait olduğunu bilmiyor musun daha?"

Bunun üzerine öfkeyle bağırdım: "O zaman içerlemem de senden geliyor olmalı ve içimde sen kendine içerliyorsun." O zaman ruhum belirsiz sözler söyledi: "Bu iç savaştır."[104]

Acı ve öfkeye kapılmıştım ve şöyle yanıtladım: "Böyle boş sözcükler kullanman, ruhum, ne acı verici; midem bulanıyor. Güldürü ve saçmalık ama can atıyorum. Çamurda ve en hor görülen bayağılıkta da sürünebilirim. Toz da yiyebilirim; bu Cehennem'in bir parçası. Teslim olmuyorum, baş kaldırıyorum. Sen işkencelere, örümcek bacaklı canavarlara, ahmakça, iğrenç, korkutucu tiyatro gösterilerine başvurmaya devam edebilirsin. Yaklaş, hazırım. Ruhum, sen bir şeytansın ve ben seninle boğuşmaya da hazırım. Bir tanrının maskesini

104. *Kara Kitap* 2 şöyle devam ediyor. "Nevrotik misin? Nevrotik miyiz?" (s. 53).

taktın ve ben sana tapındım. Şimdi bir şeytanın maskesini takıyorsun, korkutucu bir maske, bayağının, sonrasız sıradanlığın maskesini takıyorsun! Tek bir şeyi lütfet bana! Bırak bir an geri adım atayım, düşünüp taşınayım! Bu maskeyle mücadeleye değer mi? Tanrının maskesi tapınmaya değer mi? Yapamam, kollarım, bacaklarım savaş tutkusuyla yanıyor. Hayır, savaş alanından yenik ayrılamam. Seni elime geçirmek, ezmek istiyorum maymun, maskara. Mücadele adil değilse ne acı, ellerim havayı yakalıyor. Yine de senin darbelerinde hava ve hilekârlık seziyorum."

Kendimi yine çöl yolunda buluyorum. Bu bir çöl görümüydü, uzun yollarda gezenin yalnızlık görümüydü. Orada zehirli oklarıyla pusuya yatmış görünmez soyguncular ve kiralık katiller var. Öldürücü ok kalbime mi saplandı yoksa?

[2] İlk görümün bana önceden bildirdiği gibi kiralık katil derinliklerden belirdi ve tıpkı bu çağın uluslarının yazgısında adsız birinin ortaya çıkıp cinayet silahını prense doğrultmasında olduğu gibi bana geldi.[105]

Aç gözlü bir canavaraya dönüştüğümü hissettim. Tıpkı ulusun adsız olanının cinayet oburluğuyla sevgili prensine saldırması gibi, yüreğin yüksek ve sevgili olana, prensime ve kahramana öfkeyle dik dik baktı. Cinayeti içimde taşıyordum çünkü bunu önceden görmüştüm.[106]

Savaşı içimde taşıyordum çünkü bunu önceden görmüştüm. Kendimi ihanete uğramış hissettim ve kralımın yanına uzandım. Neden böyle hissettim? O, olmasını dilediğim gibi değildi. Beklediğimden başkaydı. Benim anlamıma göre kral olmalıydı, kendi anlamına göre değil. Benim ideal dediğim şey olmalıydı. Ruhum bana boş, tatsız ve anlamsız göründü. Oysa gerçekte onun için düşündüğüm benim ülküm için geçerliydi.

Bu bir / çöl görümüydü, kendi ayna imgelerimle mücadele ettim. Bu benim iç savaşımdı. Ben kendim katil ve katledilendim. Öldürücü ok kalbime saplanmıştı ve anlamını bilmiyordum. Düşüncelerim bedenimin her yanma zehir gibi yayılan cinayetti ve ölüm korkusuydu. fol. iv(r) /iv(v)

105. *bkz.* dipnot 99, s. 129.

106. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Dostlarım, içinizde taşıdığınız geleceğin derinliklerini bir bilseniz! Derinliklere bakan geleceğe bakar" (s. 70).

İşte insanların yazgısı buydu: Birinin ölümü insanların yüreklerine fırlatılan zehirli bir oktu ve en amansız savaşın kıvılcımı olmuştu. Bu cinayet yetersizliğin isteme içerlemesi, bir başkası tarafından yapılmış olsaydı denen bir Yahuda ihaneti.[107] Hâlâ günahımızı taşıyacak bir keçi arıyoruz.[108]

Çok yaşlanan her şey kötücülleşir, bu en yükseğiniz için de geçerli. Çarmıha gerilen Tanrı'dan Tanrı'nın, yani yaşlı yılın Tanrı'sının da ihanete uğrayıp çarmıha gerilebileceğini öğrenin. Bir Tanrı artık yaşamın yolu değilse, gizlice düşmeli.[109]

Yükseklerin doruğunu aşan Tanrı hastalanır. İşte bu yüzden bu çağın tini beni zirveye götürürken derinliklerin tini gelip aldı beni.[110]

107. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Nasıl ki Yahuda kefaret zincirinde zorunlu bir halkaysa bizde kahramana ihanet eden Yahuda da kefarete giden yolda zorunlu bir geçittir" (s. 71). Jung *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) Anatole France'ın *Lejardin d'Epicure* öyküsündeki Abbe Oegger'in görüşünü ele alır. Buna göre Tanrı İsa'nın kefaret görevini tamamlayabilmesi amacıyla Yahuda'yı araç olarak seçmiştir (TE B, §52).

108. Karşılaştırın Levililer 16:7-10: "Sonra iki tekeyi alıp RAB'bin huzuruna, Buluşma Çadırı'nın giriş bölümüne götürecek. İkisi üzerine kur'a çekecek. Biri RAB için, biri Azazel için. Harun kur'ada RAB'be düşen tekeyi getirip günah sunusu olarak sunacak. Azazel'e düşen tekeyi ise halkın günahlarını bağışlatmak için canlı olarak RAB'be sunacak. Onu çöle salıp Azazel'e gönderecek."

109. *Taslak* şöyle devam ediyor: "eskiler bize bunu öğretti" (s. 72).

110. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Çölde gezinenler çöle ait olan her şeyi yaşar. Eskiler bize bunu anlattı. Onlardan öğrenebiliriz. Eski kitapları açın ve yalnızlıkta size gelecekleri öğrenin. Her şey verilecek size ve hiçbir şey esirgenmeyecek, merhamet de eziyet de" (s. 72).

Kahramanın Katli

[HI iv(v)][111]

Cap. vii.

Ertesi gece ise bir görüm geldi bana:[112] Yüksek dağlarda bir gençleydim. Gün ağarmadan hemen önce, Doğu'da gökyüzü aydınlanmıştı bile. Sonra Siegfried'in borusu çınladı dağlarda coşkulu bir sesle.[113] Can düşmanımızın geldiğini biliyorduk. Onu katletmek için silahlanmış ve dar, taşlı bir yolun yanında pusuya yatmıştık. Sonra ölülerin kemikleriyle yapılmış bir cenk arabasıyla dağlardan geldiğini gördük. Gözü kara bir sürücüydü ve dik kayaları ihtişamla aşarak pusuda beklediğimiz dar yola erişti. Kıvrılan yoldan önümüze geldi ve ikimiz de ateş ettik ve onu öldürdük. Bunun üzerine kaçmak için döndüm ve korkunç bir yağmur boşaldı. Bundan sonra ise[114] ölümüne işkenceyi yaşadım ve kahramanın katli bilmecesini çözemediğim takdirde kendimi kesinlikle öldürmem gerektiğini hissettim.[115]

Derinliklerin tini ise bana gelip şu sözleri söyledi:

"En yüksek doğruluk saçma ile bir ve aynıdır." Bu söz beni kurtardı ve uzun sıcak havalardan sonraki yağmur gibi içimde aşırı gerginleşen her şeyi silip süpürdü.

Sonra ikinci bir görüm geldi bana:[116] Beyaz ipeğe bürünmüş, kimi kırmızıya, kimi maviye ve yeşile çalan ışıklarla bezenmiş biçimlerin yürüdüğü mutlu bir bahçe gördüm.[117] [İmge iv(v)]

---

111. Burada kahramanın ölümü üzerine tutulan yasa gönderme yapılıyor.

112. 18 Aralık 1913. *Kara Kitap* 2 şöyle diyor: "Ertesi gece korkunçtu. Kısa süre sonra korkulu bir düşten uyandım" (s. 56). *Taslak*'ta şöyle diyor: "Derinliklerden görkemli bir düş görüm yükseldi" (s. 73)

113. Siegfried eski Alman ve Nordik efsanelerinde geçen kahraman bir prenstir. Karısı Brunhild tuzağa düşürülmüş ve böylece Siegfried'in yaralanıp öldürülebileceği tek yer ortaya çıkmıştır. Wagner bu efsaneleri *Niebelung'un Yüzüğü*'nde işlemiştir. Jung 1912 yılında, *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde Siegfried'i libidonun simgesi olarak gördüğü psikolojik bir yorum yapar ve bunda temel kaynağı Wagner'in *Siegfried* librettosudur (TE *B*, §568f).

114. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bu düş görümden sonra" (s. 73).

115. Jung *Kara Kitap* 2'de şöyle diyor: "Çevik bir şekilde son derece dik bir yolda tırmandım ve daha sonra beni daha yavaş adımlarla izleyen karımın inmesine yardım ettim. Birileri bizimle alay etti, ama önemsemedim, demek ki kahramanı öldürdüğümü bilmiyorlardı" (s. 57). Jung bu düşü 1925'teki seminerde anlatmış ve farklı ayrıntıları vurgulamıştı.

116. *Taslak* şöyle devam ediyor: "ve yine uykuya dalıyorum. İkinci bir düş görüm beni uyandırıyor" (s. 73-74).

117. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Işıklar zihnimi ve duyularımı kapladı. Bir kez daha

Derinlikleri aşıp geçmiştim, biliyorum. Suçluluk yoluyla yenidoğan olmuştum.[118]

[2] Biz düşlerimizde de yaşıyoruz, yalnızca günde yaşamıyoruz. Bazen en büyük işlerimizi düşlerde başarıyoruz.[119]

O gece efendimi ve Tanrımı öldürmek zorunda olduğum için hayatım tehlikedeydi, göğüs göğüse bir çarpışma değildi bu, kim bir Tanrı'yı bir düelloda öldürebilir? Tanrınıza, onu aşmak istiyorsanız, ancak bir kiralik katil gibi ulaşabilirsiniz.[120]

Oysa bu ölümlüler için en acısı: Tanrılarımız aşılmak istiyor çünkü yenilenmeleri gerekiyor. İnsanlar prenslerini öldürüyorsa bunun nedeni tanrılarını öldürememeleri ve tanrılarını kendi içlerinde öldürmeleri gerektiğini bilmemeleridir.

Tanrı yaşlanırsa gölge olur, anlamsızlaşır ve batar. En büyük doğru en büyük yalan olur, en parlak gün en karanlık geceye dönüşür.

Nasıl ki günün geceye, gecenin de güne gereksinimi varsa anlam saçmalığı ve saçmalık da anlamı gereksinir.

Gün kendisinden var olamaz, gece kendisinden var olamaz.

Kendisinden var olan gerçeklik gündüz ve gecedir.

Öyleyse gerçeklik anlam ve saçmalıktır.

Öğlen bir andır, geceyarısı bir andır, gündüz geceden gelir, akşam geceye dönüşür ancak akşam günden gelir ve sabah gündüze dönüşür.

Öyleyse anlam bir andır ve saçmalıktan saçmalığa geçiştir ve saçmalık yalnızca bir andır ve anlamdan anlama geçiştir.[121]

---

hastalıktan kalkar gibi uykuya daldım" (s. 74). Jung bu düşünü Aniela Jaffe'ye anlatmış ve Siegfried'in düşünde olduğu gibi gölgeyle karşılaştıktan sonra bu düşün aynı anda hem bir şey hem de başka bir şey olduğu düşüncesini ifade ettiği yorumunu getirmişti. Bilinçdışı bir ermişin halesi gibi insanın ötesine ulaşıyordu. Gölge insanları saran açık renkli bir küre gibiydi. Bunun ötenin, insanların bütün olduğu yerin görümü olduğunu düşünmüştü. (*MP*, s. 170).

118. *Taslak* şöyle devam ediyor: " Aradaki dünya en basit şeylerin dünyasıdır. Yönelme ve buyrukların dünyası değil, belirsiz olasılıkların olasılık dünyasıdır. Burada sonraki yollar hep küçüktür, onların üzerinde geniş, düz anayollar, Cennet, aşağısında Cehennem yoktur" (s. 74). Jung Ekim 1916'da Psikoloji Kulübü'nde "Uyum, bireyselleşme ve ortaklaşılık" konulu konuşmalar yapmış ve burada suçluluk duygusunun önemine değinmişti: "Bireyselleşmenin birinci adımı trajik suçluluktur. Suçluluk duygusunun birikmesi kefareti gerektirir" (*TE 18*, §1094).

119. *Taslak*'ta burada ek olarak "Gülümsüyor musun? Bu çağın tini derinliklerin bir dünya ya da gerçeklik olmadığına inanmanı istiyor" diyor (s. 74).

120. *Taslak* şöyle devam ediyor: "bir Yahuda" (s. 75).

121. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Düş görüm bana bu edimde yalnız olmadığımı gösterdi. Bana bir genç, yani benden genç olan, benim gençleşmiş bir örneğim yardım ediyordu" (s. 76).

Ah o Siegfried, sarışın ve mavi gözlü, Alman kahraman, elimde ölmek zorundaydı, en sadık ve en yiğit olan! Daha büyük ve daha güzel olarak değer verdiğim her şey onun kendisinde vardı; benim gücüm, gözüpekliğim, gururumdu. Bu savaşta ben düşerdim, o yüzden bana kalan suikastti. Yaşamaya devam etmek istiyorsam bu ancak hilekârlık ve hinlikle olabilirdi.

Yargılama! Alman ormanlarının sarışın yabanisini düşün, ormana tavuk sansarı gibi çivilenmiş Yakın Doğu Tanrısına gök gürültüleri saçan çekiciyle ihanet etmesi gerekiyordu. Yürekliler kendilerine duydukları belirli bir küçümseme ile alt edildiler. Oysa yaşam güçleri onları hayatta kalmayı emrediyordu ve onlar da güzel yabani tanrılarına, kutsal ağaçlarına ve Alman ormanlarının görkemine ihanet ettiler.[122]

Sigfried'in Almanlar için anlamı ne? Almanların Siegfried'in ölümünden duydukları acı bize ne anlatıyor? İşte bu yüzden onun canını bağışlamak için neredeyse kendimi öldürmeyi yeğliyordum. Yine de yeni bir Tanrı ile yaşamaya devam etmek istedim.

Çarmıhta öldükten sonra İsa yeraltına gitti ve Cehennem oldu. Bu yüzden Deccal'ın biçimini aldı, ejdarha oldu. Bize eskilerin aktardığı Deccal'ın imgesi eskilerin gelişini önceden bildirdiği yeni Tanrı'yı duyuruyor.[123]

Tanrılar kaçınılmazdır. Tanrı'dan ne kadar kaçarsanız eline düşmeniz o kadar kesindir.

Yağmur, ulusların üzerine akacak büyük gözyaşı seli, ölümün sıkıştırmasından sonra boşalan gerilimin gözyaşı dolu seli, müthiş bir gücü yükledi insanlara. Bu, gömülme ve yeniden doğumdan önce içimdeki ölünün ağıdı. Yağmur toprağın meyve vermesini sağlayacak, yeni buğdayı, genç, filizlenen Tanrı'yı yaratacak.[124]

122. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Tıpkı Wotan gibi, Siegfried'in de ölmesi gerekiyordu" (s. 76). 1915 yılında Hristiyanlığın Almanya'ya gelmesinin etkileri üzerine yazmıştı: "Hristiyanlık Germen barbarları üst ve alt olmak üzere ikiye böldü ve karanlık yarı bastırarak aydınlık yarıyı evcilleştirerek kültüre uygun hale getirdi. Yine de alt, karanlık yarı hâlâ kefareti ve ikinci evcilleştirmeyi bekliyor. O güne dek tarih öncesinin, kolektif bilinçdışının izlerini çağrıştırmaya devam edecek ve bu da kolektif bilinçdışının kendine özgü ve artan etkinliğini gösteriyor olmalı." ("Bilinçdışı üzerine" *TE 10*, §17). Bu duruşu "Wotan"da genişletmiştir (1936, *TE 10*).

123. *Taslak*'ta cümle şöyle geçiyor. "Yeni bir Tanrı, İsa'nın ötesinde bir kahraman ile yaşamaya devam etmek istiyoruz" (s. 76).

124. Ölen ve dirilen Tanrı teması özellikle James Frazer'ın Altın Dal Dinin ve Folklörün Köklerinde görülür. Jung *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde bu çalışmadan da etkilenmiştir.

Tanrı'ya Gebe Kalmak

[ÖH iv (v) 2]

Cap. viii.

Bundan sonraki ikinci gecede ruhumla konuştum ve şöyle dedim: "Bu yeni dünya bana zayıf ve yapay geliyor. Yapay kötü bir sözcük ama ağacın içine büyüyen hardal tohumu, bir bakirenin rahmine düşen sözcük, dünyanın tâbi olduğu Tanrı oldu."[125]

Ben bunları söylerken birdenbire derinliklerin tini çıktı. Beni sarhoşluk ve buğuyla doldurdu ve güçlü bir sesle şunları söyledi [OB iv (v) tepedeki bir yıldızdan akan ışınlar yerdeki bir kaba dökülüyor]

"Onu en derin gereksinim ve alçak gönüllülükle aldım.

Eski püskü parçalı bir örtüyle örttüm ve zayıf sözcükler üzerine yatırdım.

Çocuğuna, mucize çocuğuna, gelecek olanın babayı bildiren çocuğuna, üzerinde büyüdüğü ağaçtan eski olan meyveye alaycılık tapındı.

Acıda gebe kalacaksın ve neşe senin doğumun.

Korku senin müjden, kuşku sağında duruyor, hayal kırıklığı solunda.

Gözümüze iliştiğinde gülünçlüğümüz ve anlamsızlığımızla geçtik.

Işığını aldığımızda gözlerim körleşti ve bilgimiz sessizleşti.

Sen sonsuz ateşin kıvılcımı, hangi geceye doğdun?

Sana inananlardan içten dualar akıtacaksın ve onlar da kendilerine acımasız gelen dillerde zaferini konuşmak zorundalar.

Utanç saatlerinde onların üzerine geleceksin onlar seni nefret ettiklerinde, korktuklarında ve tiksindiklerinde bilecek.[126]

En nadide hoş sesin perişanların, dışlanmışların ve değersiz görülüp ayıplananların gevelemeleri arasında duyulacak.

En derin alçak gönüllülük önünde tapınanların ve özlemleri tarafından kötülüğün çamur akıntısına sürülenlerin elleri senin âlemine dokunacak.

---

125. İsa'nın hardal tohumu örneğine gönderme yapıyor. Matta 13:31-32: "Cennetin krallığı bir hardal tohumu tanesi gibidir "Göklerin Egemenliği bir adamın alıp tarlasına ektiği hardal tanesine benzer. Hardal tüm tohumların en küçüğü olduğu halde, gelişince bahçe bitkilerinin boyunu aşar, ağaç olur." (Karşılaştırın Luka 13:18-20, Markus 4:30-32).

126. Markus 16:17'de İsa inaanların yeni dillerde konuşacağını söyler. Yeni dillerde konuşma konusu 1. Korintliler 14'te geçer ve Pentakostal hareketin merkezindedir.

Sana yılgı ve kuşku içinde dua edenlere armağanını vereceksin ve ışığın dizlerin önünde istemeden bükülen ve hınçla dolu olanlar üzerinde parlayacak.

Yaşamın kendi üstesinden gelenle / [OB v (r)] ve benliğini-aşmasını reddedende.[127] fol. iv(/v(r)

Merhametin kurtuluşunun ancak en yükseğe inanan ve kendilerine otuz parça gümüş için ihanet edenlere verildiğini de biliyorum.[128]

Saf ellerini kirletip ve en iyi bilgilerini hatayla aldatacak ve erdemlerini bir katilin mezarından alacak olanlar senin ziyafetine davetliler.

Doğumunun takımyıldızı hasta ve değişen bir yıldız.

Bunlar, Ey gelecek olanın çocuğu, senin gerçek Tanrı olduğuna tanıklık eden mucizeler.

[2] Prensim düşünce derinliklerin tini görümü açtı ve yeni Tanrı'nın doğumundan haberdar etti beni.

Tanrısal çocuk müthiş bir iki anlamlılığın içinden, tatsız-güzel, kötü-iyi, gülünç-ciddi, hasta-sağlıklı, insanlıkdışı-insan ve tanrısal olan-olmayandan bana yaklaştı.[129]

Saltık içinde aradığımız Tanrı'nın[130] saltık güzellik, iyilik, ciddilik, yükseliş, insanlık, hatta tanrısallık içinde bulunamayacağını anladım. Bir zamanlar Tanrı oradaydı.

Yeni tanrının göreceli de olacağını anladım. Tanrı saltık güzellik ve iyilikse, yaşamın doluluğunu nasıl kavrasın, güzel ve tatsız, iyi ve kötü, gülünç ve ciddi, insanî ve insalıkdışı olan ne? Tanrılığın kendisi ancak yarısına katılıyorsa insan Tanrının rahminde nasıl yaşasın?[131]

127. Benliğinin üstesinden gelme konusu Nietzsche'nin eserlerinde önemli bir yer tutar. *Böyle Buyurdu Zerdüşt*'te Nietzsche şöyle diyor: "Size Üst-İnsanı öğretiyorum. İnsan üstesinden gelinmesi gereken bir şeydir. Onun üstesinden gelmek için ne yaptınız? *Bugüne dek bütün canlılar kendilerinin ötesinde bir şeyler yarattılar ve sen bu büyük akışı tersine çevirip insanın üstesinden gelmek yerine hayvana dönmek mi istiyorsun?* ("*Zerdüşt*'ün önsözü 3"; Jung bu satırların altını çizmiş.) Jung'un Zerdüşt'teki bu konuyu nasıl ele aldığını görmek için *bkz. Nietzsche's Zarathustra: Notes of the Seminar Given in 1934-9*, Cilt. 2, ed. James Jarrett (Princeton: Princeton University Press, 1988, s. 1502-08).

128. Yahuda otuz gümüş için İsa'ya ihanet etmişti (Matta 26:14-16).

129. *bkz.* dipnot 58, s. 112.

130. Yeni Tanrı'nın bu kapsayıcı doğası *Sınamalar*'da işlenerek bütünüyle geliştirilir (2. Vaaz, s. 448f).

131. Kötülüğün tanrılıkla bütünleşmesi teması Jung'un çalışmalarında önemli bir rol oynamıştır; *bkz. Aion* (1951, TE 9, 2, böl. 5), ve *Eyyub'a Yanıt* (1952, TE II).

İyi ve kötünün yüksekliklerine yaklaştıysak kötülüğümüz ve tatsızlığımız en aşırı işkencede yatıyordur. İnsanın işkencesi o kadar büyük ve yükseklerin havası o kadar zayıf ki zar zor yaşayabilir orada. İyi ve güzel saltık ideanın[132] buzunda donar ve kötü ve tatsız çılgın yaşamla dolu çamur birikintileri olur.

İşte bu yüzden İsa ölümünden sonra Cehennem'e yolculuk etmek zorundaydı, yoksa Cennet'e yükselişi olanaksız olurdu. İsa'nın önce Deccal, alt dünyadaki kardeşi olması gerekti.

İsa üç gün Cehennem'deyken neler olduğunu kimse bilmiyor. Ben yaşadım bu deneyimi.[133] Eski insanlar orada ölmüşlere vaaz verdiğini söylediler.[134] Söyledikleri doğru ama bunun nasıl olduğunu biliyor musun?

Bu bir maskaralık ve boş iş, berbat Cehennem'de en kutsal gizemlerin maskeli balosuydu. İsa, Deccalını başka nasıl kurtarabilirdi? Eskilerin bilinmeyen kitaplarını oku ve bunlardan çok şeyler öğren. İsa'nın Cehennem'de kalmadığını, ötenin yükseklerine çıktığını gör.[135]

İyi ve güzelin değeri üzerine görüşümüz güçlendi ve sarsılmaz hale geldi, işte bu yüzden yaşam bunun ötesine genişleyebilir ve sınırlı ve özlem dolu olan her şeyi hâlâ doyurabilir. Oysa sınırlı ve özlem dolu

---

132. Mutlak idea kavramını Hegel geliştirmiştir. Hegel bu kavramı kozmosu yaratan diyalektik sekansın doruğa ulaşması ve kendini ayrıştırması olarak görüyordu. Jung 1921'de *Psikolojik Tipler*'de (TE 6, Ilace [Londra: Thames and Hudson, 1975]) buna atıfta bulunmuştur.

133. Bu cümle *Düzeltilmiş Taslak*'tan çıkarılmış ve yerine "ancak bu tahmin edilebilir:" gelmiş (s. 68).

134. "Nitekim Müjde ölülere de bildirildi. Öyle ki, onlar bedence diğer insanlar gibi yargılansınlar ama ruhça Tanrı gibi yaşasınlar" (1. Petrus 4:6).

135. İsa'nın Cehenneme inişi çeşitli standart dışı İncillerde anlatılır. "Havari İnancı"nda şöyle diyor: "[O] Cehenneme indi. Üçüncü gün yeniden dirildi." Jung Orta Çağ simyasında bu motifin işlenmesine değinir (Psikoloji ve Simya, 1944, TE 12, §61n, 440, 451; Mysterium Coniunctionis, 1955/56, TE 14,475). Jung'un atıfta bulunduğu (TE 12, §61n) kaynaklardan biri de Albrecht Dietrich'in Nekyia: Beiträge zur Erklärung der neuentdeckten Petrusapokalypse'sidir. Burada İsa'nın Cehennemi ayrıntılı bir şekilde anlattığı Petrus İncili'ndeki vahiyler üzerine yorumda bulunulur. Jung'un kitabın üzerine birçok not aldığı, ayrıca en sona sayfa referansları ve notlar içeren iki sayfa eklediği görülüyor. 1951 yılında da İsa'nın Cehenneme inişi temasına şu psikolojik yorumu getiriyor: "Kefaret için yaptıkları ölüleri de kapsayan İsa'nın ruhunun Cehennem'e inişi, 'descensus ad infernos,' bütünleşmenin kapsamını gösteriyor. Bunun psikolojik karşılığı, bireyselleşme sürecinin temel bir bölümüne karşılık gelen kolektif bilinçaltının bütünleşmesini oluşturur," (Aion, TE 9, 2, §72). 1938'de şöyle diyor: "Ölümü sırasında üç gün süren Cehenneme iniş, yok olan değerin bilinçdışına batmasını ve burada karanlığın gücünü fethederek yeni bir düzen kurmasını ve daha sonra da yeniden Cennet'e yükselişini, yani bilincin yüce berraklığa kavuşmasını betimliyor," ("Psikoloji ve Din," TE II, §149). "Eskilerin bilinmeyen kitapları" standartdışı İnciller için kullanılıyor.

olan aynı zamanda tatsız ve kötüdür. Tatsız ve kötü konusunda hâlâ dargın mısın?

Bunun sayesinde yaşam güçlerinin ve değerlerinin ne büyük olduğunu görebilirsin. Bunun içinde ölü olduğunu mu düşünüyorsun? Oysa bu ölü yılanlara da dönüşebilir.[136] Bu yılanlar günümüzün prensini söndürecek.

Derinlikler bu en büyük savaşı salıverince insanların üzerine nice güzellik ve neşe geldi görüyor musun? Yine de korkutucu bir başlangıçtı.[137]

Derinliklerimiz yoksa yüksekliklerimiz nasıl var? Yine de derinliklerden korkuyorsun ve onlardan korktuğunu itiraf etmek istemiyorsun. Yine de iyi bu, kendinizden korkmanız; kendinizden korktuğunuzu yüksek sesle söyleyin. İnsanın kendinden korkması bilgeliktir. Yalnızca kahramanlar korkusuz olduklarını söyler. Oysa kahramana ne olduğunu biliyorsunuz.

Korku ve titremeyle, çevrenize güvensizce bakınarak gidin derinliklere, ama bunu yalnız yapmayın; derinlikler cinayetle dolu olduğu için iki ya da üç daha güvenli. Ayrıca geri dönüş yolunu da güvenceye alın. Birer ödlek gibi ihtiyatla ilerleyin ve böylece ruh katillerini önceden alt edin.[138] Derinlikler sizi baştan aşağı yutmak ve çamurda boğmak isteyecektir.

---

136. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Oysa yılan aynı zamanda yaşamdır. Eskilerin oluşturduğu imgede yılan cennet bahçesinin çocuksu muhteşemliğine son verir; İsa'nın bile yılan olduğu söylenmiştir" (s. 83). Jung bu temayı 1950'de *Aion*'da işlemiştir, TE 9, 2, §291.

137. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Cehennem'in başlangıcı" (s. 70). 1933'te Jung'un hatıraları: "Savaş patlak verdiğinde Inverness'teydim ve Hollanda ve Almanya üzerinden döndüm. Batıya giden orduların tam içinden geçtim ve bunun Almancada *Hochzeitsstimmung*, tüm ülkeye yayılmış bir sevgi şenliği olduğu hissine kapıldım. Her şey çiçeklerle süslenmişti, bir sevgi patlaması yaşanıyordu. Herkes birbirini seviyordu ve her şey güzeldi. Evet, savaş önemliydi, büyük bir işti ama önemli olan bütün ülkedeki kardeşçe sevgiydi. Herkes birbirinin kardeşiydi. Başkasında ne varsa alabilirdi insan, sorun değildi. Köylüler ambarlarını açmış, ellerinde avuçlarında ne varsa dağıtmıştı. Tren istasyonundaki restoran ve büfede bile durum değişmiyordu. Çok acıkmıştım, neredeyse yirmi dört saattir bir şey yememiştim ve ellerinde yalnızca birkaç sandviç kalmıştı. Fiyatını sordum, "Ne gerek var, alın işte!" dediler. Sınırı geçip Almanya'ya girer girmez de içi bira ve sosislerle, ekmek ve peynirle dolu büyük bir çadır çıktı karşıma. Tek kuruş ödemedik ve bu bir sevgi şenliğiydi. Tam anlamıyla şaşkınlık içindeydim" (*Visions Seminars* 2, ed. Claire Douglas [Princeton: Princeton University Press, 1997], s. 974-75).

138. "Ruh katili" deyişi Luther ve Zwingli tarafından, daha sonra da Daniel Paul Schreber tarafından 1903 *Memoirs of my Nervous Illness*, ed. and çev. Ida Macalpine and Richard Hunter (Folkestone: William Dawson, 1955)'de kullanılmıştır. Jung 1907'de "Erken bunama üzerine" (TE 3)'de bu çalışmayı ele almış, konuya Freud'un da dikkatini çekmiştir. 9 ve 16 Temmuz 1915'te Analitik Psikoloji Derneği'nde Schreber'in ele alındığı toplantılarda Schneiter'in sunumlarından sonra Jung Schreber'in imgelerindeki Gnostik paralelliklere dikkat çekmiştir (*MAP*, cilt 1, s. 88f).

Cehennem'e, yolculuk eden Cehennem olur; öyleyse nereden geldiğinizi unutmayın. Derinlikler bizden güçlüdür; öyleyse kahraman olmayın, akıllı olun ve kahramanlık taslamayın çünkü hiçbir şey kahramanı oynamaktan daha tehlikeli değildir. Derinlikler sizi tutmak istiyor; birçokları bugüne dek dönmedi ve o yüzden insanlar derinliklerden kaçtı ve onlara saldırdı.

Ya derinlikler saldırı yüzünden kendilerini ölüme çevirirse? Oysa derinlikler gerçekten kendilerini ölüme çevirdi; işte bu yüzden uyandıklarında binlerce ölüm verdiler.[139] Ondan tüm yaşamı zaten aldığımız için onu katledemeyiz. Hâlâ ölümün üstesinden gelmek istiyorsak onu canlandırmalıyız.

Öyleyse yolculuğunuzda yanınıza yaşamın tatlı içkisiyle, kırmızı şarapla dolu altın kupalar aldığınızdan emin olun ve onu ölü maddeye verin ki yeniden yaşam kazanabilsin. Ölü madde kara yılanlara dönüşecek. Korkmayın, yılanlar çağınızın güneşini hemen kararta-cak ve üzerinize nefis ılgımlarla dolu bir gece inecek.[140]

Ölüleri uyandırmak için uğraşıp didinin. Derin madenler kazın ve içine adak armağanlar atın ki ölülere ulaşsınlar. İyi yürekle kötülük üzerine düşünün, yükselmenin yolu budur. Yine de yükselmeden önce herşey gece ve Cehennem'dir.

Cehennem'in özü üzerine ne düşünüyorsunuz? Cehennem, derinliklerin artık ya da henüz yeterli olmadığınız her şeyle size gelmesidir. Cehennem elde edebileceğinizi artık elde edememenizdir. Cehennem istemediğinizi bildiğiniz her şeyi düşünmek ve duyumsamak ve yapmak zorunda olduğunuz zamandır. Cehennem yapmak zorunda olmanın aynı zamanda istemek olduğunu ve bundan da bizzat sorumlu olduğunu bilmektir. Cehennem insanın kedisiyle ilgili tasarladığı her ciddi şeyin aynı zamanda gülünç, her ince şeyin aynı zamanda kaba, her iyinin kötü, her yükseğin alçak ve her hoşluğun aynı zamanda utanç verici olduğunu bilmektir.

---

139. Birinci Dünya Savaşı'ndaki katliamlara atıfta bulunuyor.

140. Beşinci bölümdeki "Gelecekte Cehenneme İniş" imgesi ile bağlantılı. 1940'ta Jung şöyle yazmıştı: "Ederha ve yılanların insanın en iç benliğine tehdidi sezgisel ruhun, bilinçdışının, yeni edinilen bilinci yeniden yutması tehdididir ("Çocuk arketipi üzerine" TE 9,1, §282).

Yine de en derin Cehennem Cehennem'in aynı zamanda Cehennem değil, neşeli bir Cennet, kendi içinde bir Cennet olmasa da bu bakımdan bir Cennet ve bu bakımdan bir Cehennem olduğunu fark etmektir.

İşte Tanrı'nın çift anlamlılığı; karanlık bir çift anlamlılıktan doğmuş ve parlak bir çift anlamlılığa yükseliyor. Açık anlamlılık basitliktir ve ölüme yol açar.[141] Oysa çift anlamlılık yaşamın yoludur.[142] Sol ayak hareket etmezse sağ ayak eder ve böylece hareket edersin. Tanrı bunu ister.[143]

Şöyle diyorsunuz: Hristiyanlığın Tanrısının anlamı açıktır, o sevgidir.[144] Oysa sevgiden daha çift anlamlı ne var? Sevgi yaşamın yoludur ama sevginiz eğer bir sağınız ve bir solunuz varsa sevgi yaşamın yolundadır.

Hiçbir şey çift anlamlılığa oynamaktan daha kolay, hiçbir şey çift anlamlılığı yaşamaktan daha zor değildir. Oynayan çocuktur; onun Tanrısı yaşlıdır ve ölür. Yaşayan uyanmıştır; Tanrısı gençtir ve devam eder. Oynayan iç ölümden gizlenir. Yaşayan yoluna devam etmeyi ve ölümsüzlüğü hisseder. Öyleyse oyunu oyunculara bırakın. Düşmek isteyen düşsün; durdurursanız sizi silip süpürür. Komşularla ilgilenmeyen gerçek bir sevgi var.[145]

Kahraman öldürüldüğünde ve anlam saçmalıkta bilindiğinde, gerilim yüklü bulutlardan boşanıp geldiğinde, her şey ödlekleşip kendi kurtuluşuna baktığında Tanrı'nın doğuşunu ayırt ederim.[146] Alay ve tapınma, keder ve kahkaha, evet ve hayır kafamı karıştırdığında Tanrı karşıma çıkıp kalbimin derinlerine gömüldü.

---

141. *Düzeltilmiş Taslak*'ta bunun yerine "bir ereğe" var (s. 73).

142. 1952'de Jung Zwi Werblowsky'ye yazılarındaki kasıtlı belirsizlikle ilgili şunları yazmıştı: "Psişik doğaya karşı adil olması için konuştuğum dilin de ikili yönüyle belirsiz, yani *muğlak* olması gerekiyor. Bilinçli olarak ve kasten muğlak ifadeler kullanmaya çalışıyorum çünkü bu tek anlamlılıktan daha üstün ve varlığın doğasına karşılık geliyor (*Mektuplar* 2, s. 70-71).

143. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Eskilerin ve yaşlıların arkalarında bıraktığı Tanrı imgelerine bak, doğaları çok anlamlı ve muğlak" (s. 87).

144. 1. Johanna 4:16: "Tanrı'nın bize olan sevgisini tanımış ve buna inanmışızdır. Tanrı sevgidir. Sevgide yaşayan, Tanrı'da yaşar, Tanrı da onda yaşar.

145. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bu sözü ve diğer söylediklerimi tersine çeviren oyuncudur çünkü söylenen söze saygısı yoktur. Kendinizi bir kitapta okuduklarınızdan aldığınızı bilin. Bir kitaptan okuduğunuz kitaba da okursunuz" (s. 88).

146. *Düzeltilmiş Taslak*'ta "yeni-Tanrı'nın-doğumu" (s. 74).

Biri, ikinin birlikte erimesinden doğdu. O benim, ona bir bakire gibi dirençle gebe kalan kendi insan ruhumdan çocuk olarak doğdu. Böylece eskilerin bize verdiği imgenin karşılığı o.[147] Oysa annem, ruhum, Tanrı'ya gebe olduğunda bunu bilmiyordum. Hatta bana öyle geldi ki sanki bizzat ruhum Tanrı'ydı, oysa Tanrı yalnızca onun bedeninde yaşıyordu.[148]

Böylece eskilerin imgesi tamamlandı; ruhumu içindeki çocuğu öldürmeye ikna ettim. Ben aynı zamanda Tanrımın en azılı düşmanıyım çünkü.[149] Yine de düşmanlığımın aynı zamanda Tanrı'da kararlaştırıldığını gördüm. O alay ve nefret ve öfke, çünkü bu da yaşamın bir yolu.

Kahraman öldürülmeden Tanrı'nın var olamayacağını söylemem gerekiyor. Bizim anladığımız kahraman Tanrı'nın düşmanı oldu çünkü kahraman kusursuzluktur. Tanrı insanın kusursuzluğunu kıskanır çünkü kusursuzluk tanrılara gerek duymaz. Oysa kimse kusursuz değildir ve tanrılara gereksinim duyarız. Tanrılar kusursuzluğu sever çünkü o yaşamın topyekun yoludur. Oysa tanrılar kusursuzluğu dileyenle olmaz çünkü o kusursuzluğun taklididir.[150]

İnsan kahramansı ilk örneğe hâlâ gereksinim duyarken öykünmek yaşamın bir yoluydu.[151] Maymunun yaşam tarzı maymunlar için yaşamın bir yoludur ve maymun gibi olduğu sürece insan için de öyledir. İnsanın maymuna öykünmesi çok uzun sürdü ancak bu maymuna öykünmenin bir parça da olsa insandan çekileceği zaman gelecek.

Bu kurtuluşun ve güvercinin, sonsuz ateşin ve kefaretin indiği çağ olacak.

---

147. Burada Bakire Meryem'e atıfta bulunuluyor.

148. *bkz.* dipnot 57, s. 111.

149. Bu *Liber Secundus*'ta İzdubar'ın yaralanmasına atıfta bulunuyor olabilir, *bkz.* Bölüm 3, "Birinci Gün" s. 239.

150. Kusursuzluğun ötesinde bütünlüğün önemi Jung'un sonraki çalışmalarında önemli yer tutar. Karş. *Aion*, 1951, *TE* 9. 2, §123: *Mysterium Coniunctionis*, 1955/56, *TE*14. §616.

151. Jung 1916'da şöyle yazmıştı: "İnsanın bir yeteneği vardır ki topluca amaçlar açısından en büyük yararı getirse de bireyselleşme açısından en zararlı şeydir ve bu da *taklit*tir. *Kolektif psikoloji taklitsiz yapamaz* ("Bilinçdışının yapısı," *TE* 7, §463). "Çocuk arketipi üzerine"de (1940) Jung kahramanla özdeşleşmenin tehlikelerine değinir: "Bu kimlik ruhun dengesi açısından genellikle son derece inatçı ve tehlikelidir. Kimlik çözülebilirse kahraman figürü bilincin insan düzeyine indirilmesi yoluyla zamanla benliğin bir simgesi olacak şekilde ayırt edilebilir." (*TE* 9, I, §303).

O zaman artık bir kahraman ve ona öykünen kimse olmayacak. O zamandan sonra öykünmek lanetlenecek. Yeni Tanrı öykünmeye ve müritliğe güler geçer. Onun öykünenlere ve öğrencilere gereksinimi yok. O insanları kendi içinden zorlar. Tanrı insandaki kendi takipçisidir. O kendine öykünür.

İçimizde teklik, dışımızda topluluk olduğunu düşünüyoruz. Topluluk dışla ilişkisinde dışımızda, teklik ise bizi kastediyor. Kendi içimizdeysek tekiz ama dışımızdaki ile ilişkide topluluğuz. Oysa kendi dışımızdaysak o zaman topluluk içinde tek ve benciliz. Kendi dışımızda olduğumuzda benliğimiz yokluk çekiyor ve böylece gereksinimlerini toplulukla karşılıyor. Sonuçta topluluk tekliğe çarpıtılıyor. Kendi içimizde olduğumuzda gereksinimi benlikle doyuruyoruz, serpiliyoruz ve böylece topluluğun gereksinimlerinin ayırdına varıyoruz ve bunları gideriyoruz.[152]

Kendi dışımızda bir Tanrı kurarsak bizi benlikten koparır çünkü Tanrı bizden daha güçlüdür. Benliğimiz yoksunluğa düşer. Oysa Tanrı benliğe taşınırsa bizi dışımızdakinden koparır.[153] Tekliğe kendi içimizde ulaşırız. Böylece Tanrı dışımızda olana göre topluluk, içimizde olana göre teklik olur. Kimsede benim Tanrım yoktur, ama benim Tanrımda herkes vardır, ben de dahil. Her bir insanın Tanrısında her zaman diğer her insan vardır, ben de dahil. Öyleyse çokluğuna karşın her zaman yalnızca bir Tanrı var. Ona kendi içinizde ve yalnızca sizi yakalayan benliğiniz yoluyla ulaşırsınız. Sizi yaşamınızın ilerleyişinde yakalar.

Kefaretimiz için kahramanın düşmesi gerekiyor çünkü o örnek ve öykünme istiyor. Oysa öykünmenin ölçüsü tamamlandı.[154] Kendi içimizde yalnızlıkla, dışımızda da Tanrı ile barışık olmalıyız. Bu yalnızlığın içine girersek Tanrı'nın yaşamı da başlar. Kendi içimizdeysek dışımızdaki uzay özgürdür ama Tanrı ile doludur.

İnsanlarla olan ilişkilerimiz bu boş uzaydan ve aynı zamanda Tanrı'dan geçer. Oysa önceden kendi dışımızda olduğumuz için bencil-

152. Jung bireyselleşme ile kolektiflik arasındaki çatışma konusunu 1916'da "Bireyselleşme ve kolektiflik" adlı yazısında ele almıştır (*TE 18*).

153. Jung'un "Bireyselleşme ve kolektiflik"teki yorumlarıyla karşılaştırın: "Şimdi birey kendini Tanrı'dan koparark ve bütünüyle kendi olarak pekiştirmelidir. Böylece ve aynı zamanda kendini toplumdan ayırmış olur: Dışarıdan yalnızlığa gömülür, içte ise Cehenneme, Tanrı'dan uzaklaşmaya" (*TE 18*, §1103).

154. Bu Siegfried'in katline *Liber Primus* 7. Bölüm "Kahramanın Katli"nde getirilen yorum.

likten geçiyordu. İşte bu yüzden tin dıştaki soğuk uzayın yeryüzüne yayılacağını önceden bildirdi.[155] Bununla bana bir imgede Tanrı'nın insanların arasına adım atacağını ve her bir bireyi dondurucu soğuğun kırbacıyla kendi keşiş ocağına süreceğini gösterdi. İnsanlar kendilerini kaybetmişti çünkü, deliler gibi kendilerinden geçmişlerdi.

Bencil istek en sonunda kendini ister. İsteğinde kendini bulursun, o zaman isteğin boş olduğunu söyleme. Kendini istediğinde kendinle kucaklaşmanda tanrısal oğulu üretirsin. İsteğin Tanrı'nın babası, benliğin Tanrı'nın annesi, ama oğul yeni Tanrı, efendin.

Benliğini kucaklarsan dünya sana sanki soğumuş ve boşalmış gibi gelir. Gelecek olan Tanrı bu boşluğa taşınır.

Yalnızlığına çekildiysen ve çevrendeki uzay bütünüyle soğuduysa ve bitmez tükenmezse, o zaman insanlardan uzaklaştın ve aynı zamanda onlara daha önce hiç olmadığı kadar yaklaştın demektir. Bencil istek seni yanlızca görünüşte onlara yöneltmiştir, gerçekte ise seni onlardan ve sonuçta, sana ve başkalarına en uzak olan kendinden uzaklaştırmıştır. Oysa şimdi yalnızlığında Tanrın seni başkalarının tanrılarına ve böylece gerçek komşuya, başkalarındaki benliğin komşusuna yöneltiyor.

Kendinle başbaşayken yetersizliğinin farkına varırsın. Kahramanlara öykünme ve bizzat kahraman olma yeteneğinin ne kadar az olduğunu göreceksin. Böylece artık başkalarını kahraman olmaya zorlamayacaksın. Senin gibi onlar da yetersizlikten çekiyor. Yetersizlik de yaşamak ister, ancak o tanrılarını devirecek. [BP v (r)] /

fol. v(r) /v(v)

155. Önsözde söz edilen düşe atıfta bulunuyor. s. 122.

Mysterium (Gizemler). Karşılaşma

[HI v (v)]

cap. ix.

Tanrı'nın özünü düşündüğüm gece bir imgenin farkına vardım: Karanlık bir derinlikte uzanıyordum. Karşımda yaşlı bir adam duruyordu. Eski peygamberlerden birine benziyordu.[156] Ayaklarının dibinde siyah bir yılan yatıyordu. Biraz uzakta kolonlu bir ev gördüm. Güzel bir kız çıktı kapısından. Kararsızca yürüdü ve kör olduğunu gördüm. Yaşlı adam bana el salladı ve dik bir kaya duvarın dibindeki eve doğru onu izledim. Yılan sürünerek ardımızdan geldi. Evin içine karanlık hâkimdi. Parıldayan duvarları olan yüksek bir hole girdik. Arkada su rengi parlak bir taş duruyordu. Yansımasına baktım ve Havva'nın, ağacın ve yılanın imgelerini gördüm. Bundan sonra Odise ve açık denizlerdeki yolculuğu gözüme ilişti. Birdenbire sağda, parlak güneş ışığıyla dolu bahçeye bir kapı açıldı. Dışarık çıktık ve yaşlı adam bana şöyle dedi: "Nerede olduğunu biliyor musun?"

Ben: "Ben burada yabancıyım ve her şey bana yabancı görünüyor, bir düşte gibi, kaygılı. Sen kimsin?"

İ: "Ben İlyas'ım[157] ve bu da kızım Salome."[158]

---

156. Jung *Kara Kitap* 2'de şöyle yazmış: "Sakalı griydi ve Doğu'ya özgü bir kaftan giyiyordu" (s. 231)

157. İlyas Eski Ahit'te geçen bir peygamberdir. İlk olarak 1. Krallar 17'de anılır, İsrail kralı Ahab'a Tanrı'dan haber getirir. 1953 yılında Carmelite Pere Bruno, Jung'a arketipin varlığının nasıl kurulduğunu sormuştu. Jung yanıtında İlyası, örnek göstermiş ve onu son derece söylencesel bir kişilik olarak tanımlamış ancak bunun büyük olasılıkla tarihte yaşamış bir figür olduğu gerçeğini değiştirmediğini söylemişti. Jung tarih boyunca betimleniş biçimlerine bakarak onu kolektif bilinçdışını ve benliği temsil eden "yaşayan arketip" olarak tanımlıyordu. Bu şekilde kurulan bir arketip yeni özümleme biçimlerini doğurmuş ve bilinçdışı açısından bir telafi ortaya koymuştu (*TE 18*, §§1518-31).

158. Salome Herodias'ın kızı, Kral Herod'un üvey kızıydı. Matta 14 ve Markus 6'da Vaftizci Yahya Kral Herod'a erkek kardeşinin karısı ile evlenmesinin yasadışı olduğunu söylemiş ve Herod tarafından hapsedilmişti. (Adı geçmeyen ve yalnızca Herodias'ın kızı olarak sözü edilen) Salome doğumgününde Herod'un dönünde dans etmiş ve o da Salome'ye bütün isteklerini yerine getireceğini söylemişti. Salome ondan Vaftizci Yahya'nın kellesini istemişti ve böylece Yahya'nın boynu vurulmuştu. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında ve yirminci yüzyılın başlarında Salome figürü ressamların ve yazarların çok ilgisini çekiyordu. Bunlar arasında Guillaume Apollinaire, Gustave Flaubert, Stephane Mallarme, Gustave Moreau, Oscar Wilde ve Franz von Stuck sayılabilir. *bkz. Bram Dijkstra, Idols of Perversity: Fantasies of Feminine Evil in Fin-de-Siecle Culture* (New York: Oxford University Press, 1986), s. 379-98.

Ben: "Herodes'in kızı, kana susamış kadın mı?"

İ: "Neden böyle yargılıyorsun? Kör olduğunu görüyorsun. O benim kızım, peygamberin kızı."

Ben: "Sizi nasıl bir mucize birleştirdi?"

İ: "Bu bir mucize değil, baştan beri öyleydi. Benim bilgeliğim ve kızım birdir."

Donakaldım, algılayamıyordum.

İ: "Şöyle düşün: onun körlüğü ve benim görüşüm bizi sonsuzlukta yoldaş yapmış olabilir."

Ben: "Hayretimi bağışla, gerçekten alt-dünyada mıyım?"

S: "Beni seviyor musun?"

Ben: "Seni nasıl sevebilirim? Bu soruya nasıl geldin? Tek bir şey görüyorum, sen Salome'sin, bir kaplan, elleri kutsal olanın kanıyla lekelenmiş. Seni nasıl seveyim?"

S: "Beni seveceksin."

Ben: "Ben mi? Seni sevmek mi? Ne hakla böyle düşüncelere kapılıyorsun?"

S: "Ben seni seviyorum."

Ben: "Beni rahat bırak, senden korkuyorum."

S: "Bana haksızlık ediyorsun. İlyas benim babam ve o en derin gizemleri biliyor. Bu evin duvarları değerli taşlarla yapıldı. Babamın kuyularında iyileştirici sular var ve gözleri geleceğe ait olanları görüyor. Gelecek olanın sonsuz açılmasına bir kez olsun göz atmak için neler vermezdin? Bunların senin için bir günah kadar değeri yok mu?"

Ben: "Şeytani bir caziben var. Yukarı dünyada olmaya can atıyorum. Burası korkunç. Hava ne kadar ağır ve bunaltıcı!"

İ: "Ne istiyorsun? Seçim senin."

Ben: "Ben ölülere ait değilim. Gün ışığında yaşarım. Neden burada kendime Salome ile işkence edeyim? Hayatımda uğraşmam gereken yeterince şey yok mu?"

İ: "Salome'nin söylediklerini duydun."

Ben: "Senin, bir peygamberin, onu kendi kızı ve yoldaşı olarak kabul ettiğine inanamıyorum. Kötücül bir tohumdan türemedi mi o? Kibirli hasisliğin ve suçlu tutkuların ta kendisi değil miydi?"

İ: "Yine de kutsal bir adamı sevdi."

Ben: "Ve arsızca kanını döktü."

İ: "Dünyaya yeni Tanrı'yı duyuran peygamberi sevdi o. Onu sevdi, anlayabiliyor musun bunu? Benim kızım o çünkü."

Ben: "Senin kızın olduğu için Yahya'da peygamberi, babayı sevdiğini mi düşünüyorsun?"

İ: "Onu sevgisiyle tanıyacaksın."

Ben: "Peki, ama onu nasıl sevdi? Buna sevgi mi diyorsun?"

İ: "Ya neydi?"

Ben: "Dehşete düştüm. Salome tarafından sevilmek kimi dehşete düşürmez?"

İ: "Korkak mısın? Şunu düşün, ben ve kızım öncesizden bu yana hep bir olduk."

Ben: "Korkunç bilmeceler sunuyorsun. Sen, Tanrı'nın peygamberi ve bu kötücül kadın nasıl bir olabilir?"

İ: "Neden hayret ediyorsun? Görüyorsun oysa, biz biriz."

Ben: "Gözlerimin gördüğü şeyi kavrayamıyorum işte. Sen, İlyas, bir peygambersin, Tanrı'nın ağzısın ve o kana susamış bir yılgı. Siz en aşırı çelişkinin simgesisiniz."

İ: "Biz gerçeğiz, simge değil."

Siyah yılanın dolanarak ağaca çıktığını ve dalların arasına gizlendiğini görüyorum. Her şey iç karartıcı ve kuşkulu bir hal alıyor. İlyas kalkıyor, onu izliyorum ve sessizce yine hole dönüyoruz.[159] Kuşku beni parçalıyor. Her şey o kadar gerçekdışı, yine de bir parçam özlemle geride kalıyor. Yeniden gelecek miyim? Salome beni seviyor, ben onu seviyor muyum? Yabani bir müzik duyuyorum, bir tef, kasvetli ay ışığı, kutsal olanın kanlı-bakışlı başı,[160] korkuya kapılıyorum. Dışarı fırlıyorum. Gecenin karanlığı beni sarıyor. Her yan zifiri karanlık. Kahramanı kim katletti? Salome beni bu yüzden mi seviyor? Ben onu seviyor muyum ve kahramanı bu yüzden mi öldürdüm? Peygamberle bir olan, Yahya ile bir olan o. Peki, ama benimle de bir mi? Heyhat, o Tanrı'nın eli miydi? Onu sevmiyorum, ondan korku-

159. *Kara Kitap* 2 şöyle devam ediyor: "Kristal donuk bir ışık saçıyor. Yine Odise imgesini, uzun yolculuğunda Sirenlerin kayalık adasından geçişini düşünüyorum. Yapmalı mıyım, yapmamalı mı?" (s. 74)

160. Yani Vaftizci Yahya'nın başı.

yorum. Bunun üzerine derinliklerin ruhu benimle konuştu ve şöyle dedi: "Böylece onun tanrısal gücünü kabul ediyorsun." Salome'yi sevmem mi gerekiyor?[161]

[2] [162]*Tanık olduğum bu oyun benim oyunum, senin oyunun değil. Bu benim sırrım, senin değil. Bana öykünemezsin. Benim sırrım bakir duruyor ve gizemlerim kirletilemez, onlar bana ait ve sana ait olamaz. Sana ait olanlar var.*[163]

---

161. 1925 Seminerinde Jung şöyle diyordu: "Aynı iniş tekniğini kullandım ama bu kez çok derine gittim. İlkinde diyelim ki 300 metre derine inmiştim ama bu kez kozmik derinliklerdeydim diyebilirim. Aya gitmek gibi bir şeydi ya da boş bir uzaya iniş deneyimi gibi. Önce bir krater görüntüsü ya da dağlar dizisive çağrışım duygum bir ölününkü gibiydi, kurban kendisiymiş gibi. Bu sonrasının ülkesine özgü bir ruh haliydi. İki kişi görebiliyordum. Biri beyaz sakallı bir adam, diğeri de çok güzel bir genç kız. Onların gerçek olduğunu varsaydım ve söylediklerini dinledim. Yaşlı adam İlyas olduğunu söyledi. Bir hayli şaşırmıştım. Kızsa beni daha da irkiltmişti çünkü o Salome'ydi. Bunun tuhaf bir karışım olduğunu düşündüm. Salome ve İlyas, oysa İlyas öncesiz zamandan beri birlikte olduklarını söylüyordu. Bu da beni irkiltti. Yanlarında, bana yakınlığı olan siyah bir yılan vardı. İçlerinde en makul olanın İlyas olduğunu düşündüm çünkü zihni işliyor gibi görünüyordu. Salome konusunda son derece kuşkuluydum. Uzunca konuştuk ama konuşulanları anlayamadım. Elbette babamın bir din adamı olduğunu ve bu yüzden böyle figürler gördümüğümü düşündüm. Şu yaşlı adama ne demeli? Salome'ye değinilmeyecekti. Çok sonraları onun İlyas ile bağlantısının hayli doğal olduğunu görecektim. Bu tip yolculuklarda hep genç bir kızın yaşlı adamla olduğunu görürsünüz" (*Analitik Psikoloji*, s. 68-69). Jung bu örüntünün Melville, Meyrink, Rider Haggard ve Simon Magus efsanesinde (bkz. dipnot 154, s. 482), Wagner'in *Parsifal*'inde Kundry ve Klingsor ve Francesco Colonna'nın Hypnerotomachia'sındaki örneklerine değiniyor. Anılar'da şöyle diyor: "Söylencelerde yılan sıklıkla kahramanın karşılığı olarak görülür. Bu benzerliğe birçok yerde değiniliyor... Demek ki yılanın varlığı kahraman-söylencesinin bir belirtisiydi," (s. 318). Salome üzerine de şöyle diyor: "Salome bir anima figürüydü. Kör olmasının nedeni şeylerin anlamını görememesi. İlyas yaşlı ve bilge peygamber figürüdür ve akıl ve bilgelik etkenini temsil eder; Salome erotik öğedir. Bu iki figürün Logos ve Eros'un beden bulmuş hali olduğu da söylenebilir. Bununla birlikte, bu tip bir tanım fazlasıyla entelektüel olur. Bu figürlerin o zaman benim için neyse öyle kalması daha anlamlı olacaktır, yani olaylar ve deneyimler olarak," (s. 179). Jung 1955-56'da şunları yazmıştı: "Başka bir yerde, bütünüyle psikolojik nedenlerle erkek bilincini Logos kavramıyla, kadın bilincini de Eros kavramıyla eşleştirmeye çalışmıştım. Logos ile ayırt etme, yargı ve kavrayışı, Eros ile ilişki içine yerleştirmeyi kastediyordum," (Mysterium Coniunctionis, TE 14, §224). Jung'un İlyas ve Salome üzerine sırasıyla Logos ve Eros bakımından yorumu için bkz. Ek B, Yorumlar.

162. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Yol gösteren yansıma" (s. 86). *Taslak* ve *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Bu, dostum, derinliklerin tininin bana verdiği bir gizem oyunu. Yeni-Tanrı'nın-doğuşunu kabul ettim ve böylece de derinliklerin tini alt dünya törenlerine katılmama izin verdi ve bunlar bana Tanrı'nın niyetini ve işlerini gösterecekti. Bu ayinlerde kefaretin gizemlerine kabul edilecektim" (*Düzeltilmiş Taslak*, s. 86).

163. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Yenilenmiş dünyada dış malın mülkün olamaz, bunları kendinden yaratmadığın sürece. Ancak kendi gizemlerine girebilirsin. Derinliklerin tininin sana benden başka öğreteceği şeyler var. Ben sana ancak yeni Tanrı'nın ve onun hizmetindeki tören ve gizemlerin haberlerini getireceğim. Bu ise yoldur. Karanlığın kapısıdır" (s. 100).

Kendi içine giren eli kulağında olanı el yordamıyla aramalı, taştan taşa ilerleyerek yolunu bulmalı. Aynı sevgi ile kucaklamalı değersizi ve değerli olanı. Bir dağ hiçbir şeydir ve bir kum tanesi krallıklar taşır ya da yine hiçbir şey. Yargın düşmeli senden, hatta beğeni ama hepsinden öte gurur, hünere dayansa bile. Olancasına yoksul, sefil, aşağılanmış, cahil geç kapıdan. Öfkeni kendine çevir çünkü kendini bakmaktan ve yaşamaktan ancak sen alıkoyabilirsin. Gizem oyunu hava gibi yumuşak, duman gibi incedir ve sen de yıkıcı ağırlıkta bir hammaddesin. Yine de bırak en büyük iyin ve en yüce yeteneğin olan umudun yolu göstersin ve karanlıklar dünyasında sana rehberlik etsin çünkü cevheri o dünyanın biçimlerine benzer.[164] [İmge v (v)][165]

Gizem oyununun sahnesi yanardağ ağzı gibi derin bir yerdir. Benim derin içim biçimlenmemiş ve ayrışmamış kızgın-ergimiş kütleler fışkırtan bir yanardağ. İçim kaosun, ilksel ananın çocuğunu doğuruyor böylece. Yanardağ ağzına girenin kendisi kaotik maddeye dönüşür, erir. İçinde biçimlenmiş olan çözülür ve kendini yeniden kaosun çocuklarına, karanlığın güçlerine, egemen ve ayartıcı, zorlayıcı ve alımlı, tanrısal ve şeytani olana bağlar. Bu güçler belirlenmişliklerimin ve sınırlarımın ötesine uzanır her yandan ve beni bütün biçimlere ve bütün uzak varlıklara ve şeylere bağlar ki böylece varlıklarının ve karakterlerinin içsel haberleri içimde gelişir.

Kaosun kaynağına, ilksel başlangıcın içine düştüğüm için ben de aynı anda hem olmuş hem de olacak olan ilksel başlangıca bağlı olarak yeniden biçimleniyorum. Önce kendi içimdeki ilksel başlangıca geliyorum. Maddenin ve dünyanın oluşumunun bir parçası olduğum için de aynı zamanda dünyanın ilk yerdeki ilksel başlangıcına geliyorum. Kuşkusuz yaşama biçimlenmiş ve belirlenmiş biri olarak katıldım ama salt biçimlenmiş ve belirlenmiş bilincim yoluyla ve dolayısıyla da

164. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Gizem oyunu içimin en derin dibinde gerçekleşti ve burası da diğer dünyadır. Bunu aklında tutmalısın, bu da bir dünyadır ve gerçekliği geniş ve korkutucudur. Ağlarsın ve gülersin ve titrersin ve bazen ölüm korkusuyla soğuk terler dökersin. Gizem oyunu benliğimi temsil eder ve benim aracılığımla ait olduğum dünya temsil edilir. Böylece, dostlarım, dünya hakkında çok şey öğrenirsiniz ve onun aracılığıyla da kendiniz hakkında, burada söylediklerin yoluyla. Yine de bu şekilde gizemleriniz üzerine hiçbir şey öğrenmediniz. Gerçekten de yolunuz öncesinden de karanlık çünkü örneğim yolunuza engel çıkaracak. Beni benim yolumda değil, kendi yolunuzda izleyebilirsiniz" (s. 102).

165. Fantezideki sahneyi betimliyor.

tüm dünyanın biçimlenmiş ve belirlenmiş bir parçasında, yine bana benzer şekilde verilen dünyanın biçimlenmemiş ve belirlenmemiş yönlerinde değil. Yine de bu bana yalnızca derinliklerimde verildi, yüzeyimde değil ve bu da biçimlenmiş ve belirlenmiş bir bilinçtir.

Derinliklerimin güçleri önbelirlenme ve hazdır.[166] Önbelirlenme ya da öndüşünme[167] belirlenmiş düşünceler olmadan kaotik olanı biçim ve tanıma getiren,[168] kanalları kazan ve nesneyi hazdan önce tutan Prometeus'tur.[169] Öndüşünme de düşünceden önce gelir. Hazsa, biçimi ve tanımı olmayan, biçimleri isteyen ve yok eden güçtür. Kavradığı biçimleri kendi içinde sever ve tutmadığı biçimleri yok eder. Öndüşünür bir kâhindir, ancak haz kördür. Öngörmez ama dokunduğunu arzular. Öndüşünme kendi içinde güçlü değildir ve bu yüzden de devinmez. Oysa haz güçtür ve dolayısıyla devinir. Öndüşünme biçim bulmak için hazzı gereksinir. Haz gerek duyduğu biçimi bulmak için öndüşünmeyi gereksinir.[170] Haz biçimden yoksun olsaydı, hazçokluk içinde çözülür, sonsuz bölünmeyle parçalara ayrılıp güçsüzleşir, sonsuz olanda yiterdi. Bir biçim kendi içinde hazzı barındırmıyor ve sıkıştırmıyorsa daha yüksek olana erişemez çünkü sürekli yukarıdan aşağıya su gibi dökülür. Tek başına kalan bütün hazlar derin denize akar ve sonsuz uzayda dağılmanın ölümcül durgunluğunda son bulur. Haz öndüşünmeden daha eski değildir ve öndüşünme hazdan daha eski değildir. Her ikisi de eşit oranda yaşlıdır ve doğalarında derinlemesine birdir. Her iki ilkenin ayrı varlığı yalnızca insanda görünür olur.

İlyas ve Salome'den başka, yılanın üçüncü ilke olduğunu gördüm.[171] Yılan her iki ilkeyle de bağlantılı olmasına karşın ikisine de yabancıdır. Yılan bana içimdeki iki ilkenin özleri arasındaki koşulsuz

166. İlyas ve Salome figürlerinin öznel bir yorumu.

167. *Düzeltilmiş Taslak*'ta "Önbelirlenim ya da öndüşünce" yerine "İdea." Bu değişiklik bundan sonra yerini koruyor (s. 89).

168. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Sınır" (s. 89)

169. Yunan mitolojisinde Prometeus insanı balçıktan yaratır. Geleceği görebilir ve adı da "öndüşünce" anlamına gelir. 1921'de Jung, Goethe'nin *Prometheus Fragment*'i (1773) ile birlikte Carl Spitteler'in destansı şiiri *Prometheus und Epimetheus*'un (1881) kapsamlı bir çözümlemesini yapmıştı; *bkz. Psikolojik Tipler*, TE 6, Bölüm 5.

170. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bu nedenle öndüşünür bana İlyas, peygamber ve Salome, zevk olarak yaklaştı" (s. 103)

171. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Ölümcül dehşetin hayvanı, Adem ila Havva'nın arasında uzanan" (s. 105).

farkı gösterdi. Öndüşünmeden hazza doğru baktığımda önce caydırıcı zehirli yılanı görürüm. Hazdan öndüşünmeye doğru hissettiğimde de benzer şekilde önce soğuk acımasız yılanı görürüm.[172] Yılan insanın bilincinde olmadığı dünyasal özüdür. Karakteri halklara ve ülkelere göre değişir çünkü besleyici toprak anadan ona akan gizemdir.[173]

Dünyasal olan (numen loci) öndüşünme ve hazzı insanda ayırır, kendinde değil. Yılan dünyanın ağırlığını kendinde taşır ama aynı zamanda dönüşen her şeyin belirdiği değişebilirlik ve filizlenişini de. İnsanın şimdi bu neden sonra diğer ilkeye köle olmasının ve böylece hataya dönüşmesinin nedeni her zaman yılandır. İnsan yalnızca öndüşünme ya da yalnızca hazla yaşayamaz. Her ikisine de gereksinim duyar. Yine de aynı anda hem öndüşünmede hem hazda olamaz, öndüşünmede ve hazda olma sırayla değişmelidir, yani egemen yasaya boyun eğerken diğerine sadık kalmaz da denilebilir. Oysa insanlar ya birini ya diğerini yeğler. Bazıları düşünmeyi sever ve yaşam sanatını bunun üzerine kurar. Düşünmeyi ve dikkati uygular, hazlarını yitirirler. İşte bu yüzden de yaşlanırlar, yüzleri keskinleşir. Bazıları da hazzı sever, hissetmeyi ve yaşamayı uygular. Böylece düşünmeyi unuturlar. Bu yüzden de genç ve kör olurlar. Düşünenler dünyayı düşünce üzerine, hissedenler duygu üzerine kurar. Her ikisinde de doğru ve yanlış bulunur.

Yaşamın yolu yılan gibi sağdan sola, soldan sağa, düşünmeden hazza, hazdan düşünmeye kıvrılır. Öyleyse yılan bir düşmandır ve düşmanlığın simgesidir ama aynı zamanda sağ ile solu özlemle birbirine bağlayan bilge bir köprüdür ve yaşamlarımızda bunun gereksinimi büyüktür.[174]

172. *Düzeltilmiş Taslak* şöyle devam ediyor: "Yılan yalnızca ayıran değil, aynı zamanda birleştiren bir ilke" (s. 91).

173. 1925 seminerinde bunu yorumlarken Jung din mitolojisinde kahraman ile yılan arasındaki ilişkinin birçok örnekte görüldüğünü ve bu nedenle de yılanın varlığının "yine bir kahraman söylencesi" olduğunu gösterdiğini belirtir (s. 89). Tepede Ussal/Düşünme (İlyas), altta Duygu (Salome), solda Usdışı/Sezgi (Üstün) ve sağda Duyum/Aşağı (Yılan) olan bir haç şekli göstermiştir (s. 90). Siyah yılanı içe dönen libido olarak yorumlar: "Yılan psikolojik hareketi görünüşte yoldan çıkararak gölgeler, ölüler ve yanlış imgeler krallığına yönlendirir ama aynı zamanda yeryüzüne, somutlaşmaya... Yılan gölgelerin içine yönlendirse de anima işlevine de sahiptir; derinliklere yönlendirir, Alt ile Üst arasında bağlantıdır... yılan aynı zamanda bilgeliğin simgesidir (*Analitik Psikoloji*, s. 94-95).

174. *Taslak* şöyle devam ediyor: "İlyas ve Salome'yi izleyerek içimdeki ve benim aracılığımla bir parçası olduğum dünyadaki iki ilkeyi izliyorum" (s. 106).

İlyas ile Salome'nin birlikte yaşadığı yer karanlık bir uzay ve aydınlık da. Karanlık uzay öndüşünmenin uzayı. Karanlık çünkü orada yaşayanın görüme gereksinimi var.[175] Bu uzay sınırlı, öyleyse öndüşünme genişleyen uzaklığa değil, geçmiş ve geleceğin derinliğine yol açıyor. Kristal gelecek olanı ve önceden gitmiş olanı yansıtan biçimlenmiş düşüncedir.

fol. v(v) /vi(r)

Havva / ve yılan bir sonraki adımımın hazza ve oradan da Odise gibi uzun yolculuklara çıktığını gösteriyor bana. Truva'da hilesini yaptıktan sonra yoldan çıkmıştı.[176] Aydınlık bahçe hazzın uzayı. Orada yaşayan görüme gereksinim duymaz,[177] sonlanmayanı hisseder.[178] Öndüşünmesine inen bir düşünür bir sonraki adımının Salome'nin bahçesine çıktığını görür. Bu yüzden de düşünen, öndüşünmenin temelinde yaşamasına karşın, öndüşüncesinden korkar. Görünür yüzey yeraltından daha güvenlidir. Düşünme hata yoluna karşı korur ve dolayısıyla taşlaşmaya yol açar.

Düşünür Salome'den korkmalıdır çünkü onun kellesini ister, özellikle de kutsal biriyse. Düşünür kutsal olamaz, yoksa başını yitirir. İnsanın kendini düşünceye gizlemesinin yararı yoktur. Katılaşma orada insanı ele geçirir. Yenilenmek için anaç öndüşünceye dönmek gerekir. Oysa öndüşüncenin yolu Salome'ye çıkar.

[179]Ben bir düşünür olduğum ve öndüşünmede hazzın düşmanca ilkesi gözüme iliştiği için, bana Salome gibi göründü. Hisseden olsaydım ve öndüşünmeye doğru yolumu el yordamıyla arasaydım bana yılanlara sarılmış bir iblis gibi görecektim eğer gerçekten görmüş olsaydım. Oysa o zaman kör olacaktım. O halde yalnızca kaygan, ölü, tehlikeli, sözde yenilmiş, yavan ve tiksindirici şeyler hissedecek ve Salome'ye sırtımı dönerken olduğu gibi irkilerek elimi geri çekecektim.

175. *Düzeltilmiş Taslak* şöyle devam ediyor: "yani düşüncenin. Düşünce olmadan da fikir kavranamaz" (s. 92).

176. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Odisey yolculuğu olmasa ne olurdu?" (s. 107). *Düzeltilmiş Taslak*'ta ayrıca: "Bir yolculuk da olmazdı (s. 92).

177. *Düzeltilmiş Taslak* şöyle devam ediyor: "Bahçenin tadını çıkarmaktan daha fazlası" (s. 92).

178. *Düzeltilmiş Taslak* şöyle devam ediyor: "Salome'nin bahçesinin asil ve gizemli fikirler salonuna bu denli yakın olması tuhaf. O halde bir düşünür bir fikrin cennet bahçesine yakınlığından hayret, hatta belki de korku mu duyar?" (s. 92).

179. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Ben bir öndüşünürdüm. Beni bu karşıt ilkelerden, öndüşünme ve hazzın bu yakın birlikteliğinden daha çok ne şaşırtabilirdi?" (s. 108).

Düşünürün tutkuları kötüdür, o yüzden de haz duymaz. Hissedenin düşünceleri[180] kötüdür, o yüzden de düşünceleri yoktur. Düşünmeyi hissetmeye yeğleyen[181] duygusunu[182] karanlıkta çürümeye bırakır. Duygusu olgunlaşmaz ve hastalıklı filizleri ışığa ulaşamaz. Hissetmeyi düşünmeye yeğleyen düşüncesini karanlıkta bırakır ve o da burada kasvetli yerlerde ağını örer, bu umutsuz ağlara sivrisinekler ve tatarcıklar dolanır. Düşünür duygudan iğrenir çünkü içindeki hissediş daha çok iğrençtir. Hisseden de düşünceden iğrenir çünkü içindeki düşünme daha çok iğrençtir. Böylece yılan düşünen ile hisseden arasına uzanır. Onlar birbirinin zehri ve şifasıdır.

Bahçede Salome'yi sevdiğimi görmem gerekiyordu. Düşünmediğim için bunu kabul etmek beni sarstı. Bir düşünür düşünmediği şeyin var olmadığına inanır, hisseden de var olmadığına inandığı şeyi hissetmez. Zıt ilkenizi kucakladığınızda bütünün önsezisini duymaya başlarsınız çünkü bütün tek bir kökten gelen her iki ilkeye de aittir.[183]

İlyas dedi ki: "Onu sevgin aracılığıyla tanımalısın!" İnsan nesneye hürmet etmekle kalmaz, nesne de onu kutsar. Salome peygamberi seviyordu, bu da onu kutsadı. Peygamber Tanrı'yı seviyordu ve bu da onu kutsadı. Oysa Salome Tanrı'yı sevmiyordu ve bu da onu kafir yaptı. Peygamberse Salome'yi sevmiyordu ve bu da onu kâfir yaptı. Böylece birbirlerinin zehri ve ölümü oldular. Düşünen kişi hazzını kabullensin ve hisseden insan düşüncesini kabullensin. Bu ona yol gösterir.[184]

180. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Hazzı olan" (s. 94).
181. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Haz" (s. 94)
182. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Haz" (s. 94)
183. *Taslak* şöyle devam ediyor: "şairlerinizden birinin dediği gibi: 'Aks iki demir taşır" (s. 110).
184. Jung 1913 yılında "Psikolojik tipler sorusu üzerine" makalesini sunmuştu. Bu makalede libido ya da bireydeki psişik enerjinin karakteristik olarak nesneye (dışadönüş) ya da özneye (içedönüş) yöneldiğini söylüyordu, TE 6. 1915 yazından itibaren Hans Schmid ile bu konuda yoğun bir şekilde yazışmaya başlamıştı ve artık içedönüklerinin özelliğinin baskın düşünme işlevi, dışadönüklerin ise duygu işlevi olduğunu söylüyordu. Ayrıca dışadönüklerde haz-acı mekanizmasının baskın olduğunu, nesne sevgisi ve bilinçdışı tiranlık gücü arayışı olduğunu savunuyordu. İçedönükler bilinçdışı olarak aşağı hazzı arıyordu ve nesneyi hazlarının simgesi olarak görmek durumundaydılar. 7 Ağustos 1915'te Schmid'e şöyle yazmıştı: *"Karşıtlar bir eyin kendi içinde dengelenmeli"* (*The Jung-Schmid Correspondence*, ed. John Beebe ve Ernst Falzeder, çev. Ernst Falzeder ve Tony Woolfson [Filemon Series, baskıda). Düşünme ile içedönüklük ve duygu ile dışadönüklük arasındaki bu bağlantı bu konuyu ele aldığı 1917 tarihli Bilinçdışı *Süreçlerin Psikolojisi*'nde de korunmuştu. *Psikolojik Tipler*de (1921) bu model iki ana içedönük ve dışadönük tutum tipini ve bunların düşünme, duygu, duyum ve sezgi psikolojik işlevlerinin baskınlığına göre ayrılmış dört alt tipini de içerecek şekilde genişletilmişti.

Öğreti

[ÖH vi(r)]

Cap. x.

Ertesi gece[185] ikinci bir imgeye yönlendirildim: Bana bir yanardağ ağzı gibi görünen derin bir kayalıkta duruyorum. Karşımda sütunlu bir ev olduğunu görüyorum. Solda Salome'nin duvar boyunca yürüdüğünü, bir kör gibi eliyle duvara dokunduğunu görüyorum. Yılan da onu izliyor. Yaşlı adam kapıda duruyor ve bana el sallıyor. Duraksayarak yaklaşıyorum. Salome'yi geri çağırıyor. Salome acı çekiyor gibi. Doğasında kutsala saygısızlık göremiyorum. Elleri beyaz ve yüzünde uysal bir anlatım var. Yılan önlerinde uzanıyor. Önlerinde kararsızlık ve belirsizlik içinde budala, sakar bir çocuk gibi duruyorum. Yaşlı adam gözleriyle beni soruşturuyor ve "Burada ne arıyorsun?" diyor.

Ben: "Bağışla beni, buraya sıkıntı vermek için ya da kibirimle gelmedim. Ne istediğini bilmeden, rastlantı eseri buradayım. Görüyorsun peygamber, yorgunum, başım kurşun gibi ağır. Kendi cehaletimde kayboldum. Kendimle yeterince oynadım. Kendimle ikiyüzlü oyunlar oynadım ve insanların dünyasında akıllıca olan bizden bekleneni yapmak olmasaydı bunların hepsinden iğrenirdim. Bana burada daha gerçekmişim gibi geliyor. Yine de burada olmaktan hoşlanmıyorum."

İlyas ve Salome bir şey söylemeden evin içine girdiler. Gönülsüzce onları izledim. Bir suçluluk duygusu bana eziyet ediyor. Vicdan azabı mı bu? Dönmek isterdim ama yapamıyorum. Önümde parlayan kristalin içinde ateş oyunlar oynuyor. Tanrı'nın annesini tüm görkemiyle çocuğuyla birlikte görüyorum. Onun önünde Petrus duruyor hayranlıkla, sonra onu anahtarıyla Petrus, üçlü tacıyla Papa, bir ateş çemberi içinde kaskatı bir Buda, çok kollu gaddar bir Tanrıça,[186] ellerini çare-

185. 22 Aralık 1913. 19 Aralık 1913'te Jung Zürih Psikanaliz Derneği'nde "Bilinçdışının psikolojisi" başlıklı bir konuşma yapmıştı.

186. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Kali" (s. 113).

sizce ovuşturan Salome'[87] izliyor. Beni eline geçiriyor, o benim kendi ruhum ve şimdi de taşın imgesinde İlyas'ı görüyorum.

İlyas ve Salome gülümseyerek önümde duruyorlar.

Ben: Bu görümler eziyet dolu ve bu imgeler karanlık benim için, İlyas, lütfen biraz ışık ver."

İlyas sessizce arkasını dönüyor ve sola doğru yöneliyor. Salome sağda bir kemeraltına giriyor. İlyas beni daha da karanlık bir odaya götürüyor. Tavandan yanan kırmızı bir lamba sarkıyor. Bitkin bir halde oturuyorum. İlyas önümde, odanın ortasında duran mermer bir aslana doğru eğiliyor.

İ: "Kaygılı mısın? Vicdan azabının nedeni bilgisizliğin. Suçluluk duygusu bilmemektir, oysa sen yasak bilgiye duyduğun isteğin sende suçluluk duygusu yarattığını sanıyorsun. Sence neden buradasın?"

B: "Bilmiyorum. Bilmeden, bilinmeyene direnmeye çalışırken buraya indim. İşte buradayım şimdi, hayretler içinde ve kafası karışmış, cahil bir budala. Evinde tuhaf, beni korkutan ve anlamı bana karanlık olan şeyler yaşıyorum.

İ: "Burada olma kuralın olmasaydı, nasıl burada olabilirdin?"

B: "Ölümcül zayıflık beni pençesine aldı, babam."

İ: "Kaçmaya çalışıyorsun. Kendini yasanın dışına çıkaramazsın."

B: "Kendimi ne bildiğim, ne duygu ne önsezi ile ulaşabildiğim bir şeyin dışına nasıl çıkarabilirim?"

İ: "Yalan söylüyorsun. Salome'nin seni sevmesinin ne anlama geleceğini kendin gördün, bunu bilmiyor musun?"

B: "Haklısın. İçimde kuşkulu ve belirsiz bir düşünce belirdi ama yine unuttum."

İ: "Unutmadın. İçinde derinlerde yandı. Korkak mısın? Yoksa bu düşünceyi kendin için istemene yetecek kadar benliğinden ayırt edemiyor musun?"

---

187. *Kara Kitap* şöyle devam ediyor: "Şimdi siyah saçlı bir kızın beyaz hatları ruhumun sahibi ve şimdi yine bana o zaman görünen bir adamın beyaz hatları Mikelanjelo'nun oturan Musalarına benziyor; o da İlyas" (s. 84). Mikelanjelo'nun Musaları Roma, Vincoli'deki San Pietro Kilisesi'ndedir. Bunu ilk olarak Freud 1914 yılında yayımlanan bir çalışmasında ele almıştır. Üçüncü tekil kişi "o" burada birden çok elle birbirlerini yazan Salome ile Kali'yi özdeşleştiriyor, bkz. dipnot 196, s. 163.

B: Bana göre bu düşünce çok ileri gitti ve ben ereksiz düşüncelerden kaçınırım. Bunlar tehlikelidir çünkü ben bir insanım ve insanların düşünceleri kendilerininmiş gibi görmeye ve bu düşünceleri kendileriyle karıştırmaya eğilimli olduğunu biliyorsun.

İ: "Öyleyse, bir ağaca ya da bir hayvana baktığın ve onlarla aynı dünyada var olduğun için de kendini onlarla karıştırmaya mı başlarsın? Düşüncelerinin dünyasında olduğun için düşüncelerin olmak zorunda mısın? Oysa düşüncelerin de tıpkı bedeninin dışında duran ağaçlar ve hayvanlar gibi benliğinin dışındadır."[188]

B: Anlıyorum. Düşünce dünyam benim için dünyadan çok sözdü. Düşünce dünyamı şöyle düşündüm: o Ben'dir."

İ: "İnsani dünyana ve senin dışındaki varlıkların hepsine şöyle mi diyorsun: sen Ben'sin."

B: "Baba, evine bir okul çocuğunun korkusuyla adım attım. Oysa sen bana yararlı bilgeliği öğrettin[189]: Düşüncelerimin de benliğimin dışında var olduğunu düşünebilirim. Bu da dilimin dile getirmekten çekindiği korkunç sonuca dönmeme yardım ediyor. Salome'nin beni Yuhanna'ya ya da sana benzediğim için sevdiğini sandım. Bu düşünce bana inanılmaz geldi. O yüzden de bu düşünceyi reddetim ve aslında sizin tersiniz olduğum için beni sevdiğini, benim kötülüğümde kendi kötülüğünü sevdiğini düşündüm. Bu ezici bir düşünceydi."

İlyas sessizce duruyor ve üzerime bir ağırlık çöküyor. Salome içeri giriyor, bana doğru geliyor ve kolunu omzuma doluyor. Beni sandalyesinde oturduğum babası sanıyor. Ne hareket etmeye ne de konuşmaya cesaretim var.

S: "Babam olmadığını biliyorum. Sen onun oğlusun ve ben de senin kız kardeşinim."

B: "Sen, Salome, benim kız kardeşim misin? Senden, dokunuşundan yayılan o müthiş cazibe, o adsız dehşet bu muydu? Annemiz kimdi?"

S: "Meryem."

---

188. Jung bu konuşmadan 1925 seminerinde söz eder ve şu yorumu yapar: "İşte o zaman psikolojik nesnelliği öğrendim. İşte o zaman bir hastaya 'Sus, bir şey oluyor' diyebildim. Evde fare gibi bir şeyler var. Bir düşüncen olduğunda yanılmış olduğunu söyleyemezsin çünkü bilinçdışını anlarken düşüncelerimizi olaylar, fenomenler olarak görmeliyiz" (*Analitik Psikoloji*, s. 95).

189. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Doğruluk" (s. 100).

B: "Bu şeytanca bir düş mü? Meryem bizim annemiz mi? Sözlerinde pusuya yatan delilik de neyin nesi? Kurtarıcımızın annesi bizim annemiz mi? Bugün eşiğinizi aştığımda felaketi sezdim. Heyhat! İşte geldi. Aklını mı yitirdin, Salome? İlyas, tanrısal yasanın koruyucusu, söyle: bu reddedilenlerin şeytanca büyüsü mü? Nasıl böyle bir şey söyleyebilir? Yoksa ikiniz de mi aklınızı yitirdiniz? Siz birer simgesiniz, Meryem de bir simge. Zihnim sizi anlayamayacak denli karışık."

İ: "Bize simge diyebilmenin nedeni, istediğinde, senin gibi diğer insanlara simge diyebilmenin nedeniyle aynı. Oysa biz de senin gibi insanlar kadar gerçeğiz. Bize simge diyerek ne bir şeyi geçersiz kılmış ne de çözmüş oluyorsun."

B: "Beni korkunç bir karmaşaya sürüklüyorsunuz. Gerçek olmak mı istiyorsunuz?"

İ: "Biz kesinlikle senin gerçek dediğin şeyiz. İşte buradayız ve sen de bizi kabul etmek zorundasın. Seçim senin."

Sessiz kalıyorum. Salome çekildi. Kararsızca çevreme bakınıyorum. Ardımdaki yuvarlak bir sunakta altın rengi yüksek bir alev yanıyor. Yılan ateşin çevresine dolanmış. Gözleri altın rengi yansımalarla parıldıyor. Yalpalayarak çıkışa dönüyorum. Holden çıkarken önümde güçlü bir aslanın gittiğini görüyorum. Dışarıda geniş, soğuk, yıldızlı bir gece var.

[2][190]İnsanın özlemini kabullenmesi küçük bir şey değil. Bunun

190. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Yol Gösteren Yansıma" (s. 103). *Taslak* ve *Düzeltilmiş Taslak*'ta uzunca bir pasaj var. Onu bir açıklama izliyor: "Bunun gerçek, bir altdünya mı yoksa başka bir gerçeklik mi olduğunu, beni buraya zorlayan diğer gerçeklik mi olduğunu düşünüyorum. Salome'nin, hazzımın, sola, saf olmayanın, kötü olanın yanına doğru gittiğini görüyorum. Bu hareket direnici ve bu harekete karşı düşmanlığı temsil eden yılanı izliyor. Haz kapıdan uzaklaşıyor. Öndüşünme [*Düzeltilmiş Taslak*'ta: bu pasaj boyunca "idea"] kapıda duruyor, gizemlerin girişi olduğunu biliyor. İşte bu yüzden, eğer öndüşünme onu yönlendirmez ve hedefine doğru zorlamazsa arzu eriyip çoklaşır. Yalnızca arzulayan birini görürseniz, bunun arkasında arzuya direncin olduğunu görürsünüz. Öndüşünme olmadan arzu çok şey kazanır ama elinde hiçbir şey tutamaz, bu yüzden de arzusu sürekli hayalkırıklığının kaynağı olur. İşte bu yüzden İlyas, Salome'yi geri çağırır. Haz öndüşünme ile birleşirse yılan önlerine uzanır. Bir şeyi başarmak için ilk önce direnç ve zorluğu ele almak gerekir, yoksa neşe ardında acı ve hayalkırıklığı bırakır. İşte bu yüzden yaklaşıyorum. Arzuladığımı elde etmek için önce zorluk ve direncin üstesinden gelinem gerekiyordu. Arzu zorluğun üstesinden geldiğinde görme olur ve öndüşünmeyi izler. İşte bu yüzden Salome'nin ellerinin saf olduğunu, tek bir suçun izini taşımadıklarını görüyorum. Zorluk ve direncin üstesinden gelirsem arzum katıksız olur. Hazzımı öndüşünmeyle tartarsam bir budala gibi özlemini takip eden biri oluyorum. Düşünmemi izlersem hazzımı terk ederim. Budalanın doğru yolu bulduğunu anlattı eskiler imgelerle. İlk söz öndüşünmenin, işte bu yüzden İlyas ne istediğimi sordu.

için birçoklarının dürüst olmaya özel bir çaba harcaması gerekir. Birçokları özlemlerinin nerede olduğunu bilmek istemez çünkü bu onlara olanaksız ya da çok sıkıntılı görünür. Yine de özlem yaşama giden yoldur. Özleminizi kabul etmezseniz kendinizi izleyemez, başkalarının size gösterdiği yabancı yollara girersiniz. O zaman da kendi hayatınızı değil, yabancı bir hayatı yaşarsınız. Oysa sizin hayatınızı sizden başka kim yaşayabilir? İnsanın hayatını yabancı bir hayatla değiştirmesi yalnızca aptallık değil, aynı zamanda ikiyüzlü bir oyundur çünkü aslında başkalarının hayatlarını hiçbir zaman gerçekten yaşayamazsınız, yalnızca yaşıyormuş gibi yaparsınız ve o başkasını ve kendinizi kandırırsınız çünkü insan ancak kendi hayatını yaşayabilir.

Benliğinizden vazgeçerseniz, onu başkalarında yaşarsınız; o zaman da başkalarına karşı bencil olursunuz ve böylece onları aldatırsınız. Bu şekilde herkes böyle bir hayatın olası olduğunu düşünür. Oysa bu maymunca bir öykünmeden başka bir şey değildir. Maymunca iştahınıza teslim olarak başkalarına hastalık bulaştırırsınız çünkü maymun maymun-gibiliği uyarır. Böylece kendinizi ve başkalarını maymuna çevirirsiniz. Karşılıklı öykünmeyle ortalama beklentiler doğrultusunda yaşarsınız. Kahraman imgesi her çağda herkes için öykünme iştahı yoluyla kurulur. İşte bu yüzden kahraman katledildi çünkü hepimiz ona öykünüyorduk maymun gibi. Maymun-gibi olmayı neden bırakamıyorsunuz, biliyor musunuz? Yalnızlık ve yenilgi korkusu yüzünden.

İnsanın kendini yaşaması şu anlama gelir; insanın kendi ödevi olması. İnsanın kendini yaşamasının hoş olduğunu asla söylemeyin. Bu uzun bir acı çekme olacak, hoşnutluk değil çünkü kendi yaratıcınız olmanız gerekecek. Kendinizi yaratmak istediğinizde en iyi ve en yüksekle değil, en kötü ve en derinle başlarsınız. Öyleyse kendinizi yaşamaya isteksiz olduğunuzu söyleyin. Yaşam ırmağının birlikte akması hoş değil, acıdır çünkü bu güce karşı güçtür, suçtur ve kutsanmış olanı paramparça eder.

Tanrı'nın annesini çocuğuyla gördüm. Bu öngörü bana dönüşümün gizemini gösteriyor.[191] Öndüşünme ve haz içimde birleşiyorsa

Her zaman ilk olarak kendinize neyi arzuladığınızı sormalısınız, çünkü ne istediğini bilmeyen o kadar çok ki. Ben ne istediğimi bilmiyordum. Özleminizi, kendiniz için ne istediğinizi kendinize itiraf edin. Böylece aynı zamanda hem hazzınızı doyurur hem de öndüşünmenizi beslersiniz (*Düzeltilmiş Taslak*, s. 103-104)

191. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "dış görünüşünde, yeryüzü gerçekliğinin gizeminde" (s. 107).

bunlardan bir üçüncü, tanrısal oğul, yüce anlam, simge, yeni bir yaratıya geçiş yükseliyor. Ben kendim yüce anlama[192] ya da simgeye dönüşmüyorum, içimdeki simge dönüşüyor. Öyle ki onun kendi tözü oluyor, benim kendi tözüm. Böylece dönüşüm mucizesi önünde tapman Petrus ve Tanrı'nın içimdeki gerçekleşmesi gibi duruyorum.

Ben bizzat Tanrı'nın oğlu olmasam da Tanrı'ya anne olan ve dolayısıyla Tanrı adına bağlama ve çözme özgürlüğü verilen olarak onu temsil ediyorum. Bağlama ve çözme içimde gerçekleşiyor.[193] Bununla birlikte, benim içimde gerçekleştiği ve ben de dünyanın bir parçası olduğum için aynı zamanda benim aracılığımla dünyada gerçekleşiyor ve hiç kimse bunu engelleyemez. İstencimin yoluna göre değil, kaçınılmaz etkinin yoluna göre gerçekleşiyor. Ben senin üzerinde bir efendi değilim, içimdeki Tanrı'nın varlığıyım. Geçmişi bir anahtarla kilitliyorum ve bir diğeriyle geleceği açıyorum. Bu da dönüşmem yoluyla gerçekleşiyor. Dönüşüm mucizesi emrediyor. Ben onun hizmetkârıyım, tıpkı Papa gibi.

İnsanın böyle olduğuna inanmasının ne kadar inanılmaz olduğunu görüyorsun.[194] Bu benim için değil, simge için geçerli. Simge efendim ve yanılmaz komutanım oluyor. Egemenliğini perçinleyecek ve kendini, anlamı bütünüyle içe dönen ve hazzı parıldayan bir ateş[195], alevler içindeki bir Buda[196] gibi dışarıya yayılan, değişmez ve bilmeceli bir imgeye çevirecek. Simgemin içine bu derece indiğim için simge beni bir halimden diğer halime ve içimdeki o acımasız Tanrıça'ya, kadınsı hazzımsa,

192. *Düzeltilmiş Taslak*'ta bunun yerine: "Tanrı'nın oğlu" (s. 107).

193. Karş. Matta 18:18. İsa: "«Size doğrusunu söyleyeyim, yeryüzünde bağlayacağınız her şey gökte de bağlanmış olacak. Yeryüzünde çözeceğiniz her şey gökte de çözülmüş olacak."

194. *Taslak* ve *Düzeltilmiş Taslak* şöyle devam ediyor: "Roma'daki papa Tanrı'nın nasıl insanlaştığını ve insanların görünür efendisi olduğunu gösteren bir imge ve simge haline geldi. Bu nedenle gelecek Tanrı dünyanın efendisi olacak. Bu ilk önce [burada] bende olur. Yüce anlam efendim ve yenilmez buyurucum olur, ama yalnızca bende değil, belki de tanımadığım başka birçoğunda" (*Düzeltilmiş Taslak*, s. 108-9).

195. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "böylece alevler içinde oturan Buda gibi dönüşürüm" (s. 109).

196. *Düzeltilmiş Taslak* şöyle devam ediyor: "İdea'nın olduğu yerde her zaman haz da vardır. İdeal içerdeyse, haz dışarıdadır. İşte bu nedenle kötücül bir haz havası sarmalıyor beni. Kan emici, kana susamış bir tanrılık bana bu sahte havayı veriyor. Bunun nedeni Tanrı'nın oluşunun acısını bütüyle çekmemin gerekmesi ve bu nedenle de ilk başta onu kendimden ayıramam. Oysa benden ayrılmadığı sürece o olduğum düşüncesi beni ele geçirir ve bu nedenle ben aynı zamanda başlangıçtan beri idea ile ilişkilendirilen kadınım ben. Böylece ideayı alır ve Buda gibi temsil ederim onu, hazzım Hint Kali gibidir çünkü o Budanın diğer yanıdır. Oysa Kali Salome'dir ve Salome de benim ruhumdur" (s. 109).

kendi ötekime, eziyet çeken-verene, eziyet çektirileceğe çeviriyor. Bu imgeleri elimden gelindiğince, yoksun sözcüklerle yorumladım.

[197]Bu şaşkınlık anında öndüşünmeni izle, kör arzunu değil çünkü öndüşünme seni her zaman önce gelmesi gereken güçlüklere götürüyor. Onlar öyle ya da böyle geliyorlar. Bir ışık aradığında önce daha da derin bir karanlığa düşersin. Bu karanlıkta zayıf kırmızımsı bir alevi olan, sadece hafif bir ışıltı veren bir ışık bulursun ama bu ışık komşunu görebilmene yeter. Hiç de hedef gibi görünmeyen bu hedefe ulaşmak yorucudur. İşte o yüzden de iyidir: Felç oldum ve bu yüzden de kabul etmeye hazırım. Öndüşünmem aslanda, gücümde yatıyor.[198]

Kutsanmış biçime tutundum ve kaosun bendinden boşanmasına izin vermek istemedim. Dünyanın düzenine inandım ve düzensiz ve biçimlendirilmemiş her şeyden nefret ettim. O yüzden de herşeyden önce beni buraya getirenin kendi yasam olduğunu görmem gerekti. İçimdeki tanrı geliştikçe onun benliğimin bir parçası olduğunu düşündüm. "Ben"imin onu içerdiğini düşündüm ve dolayısıyla onu düşüncem sandım. Oysa düşüncelerimin de "Ben"imin parçaları olduğunu

fol. vi(r) /vi(v)

197. *Taslak*'ta burada uzunca bir pasaj var ve şuna yönelik bir açıklama var: Uyuşmuşluk ölüm gibidir. Tam bir dönüşüme ihtiyacım vardı. Bunun aracılığıyla anlamım, Buda'nın anlamı gibi bütünüyle içeriye gitti. Sonra da dönüşüm oldu. Daha sonra da hazza gittim çünkü bir düşünürdüm. Bir düşünür olarak duygumu reddettim ama yaşamın bir parçasını reddetmiştim. Sonra da duygum zehirli bir bitkiye dönüştü ve uyandığında haz yerine duyarlılık, hazzın en aşağı ve bayağı biçimi olmuştu. Kali bunu temsil ediyor. Salome onun hazzının, acı çekenin imgesi çünkü çok uzun süre dışlanmıştı. Sonra Salome'nin, yani hazzımın ruhu olduğu ortaya çıktı. Bunu görünce düşünmem değişti ve ideaya yükseldi ve daha sonra da İlyas imgesi göründü. Bu beni gizem oyununa hazırladı ve *Gizemler*de yaşayacağım dönüşümün yolunu bana önceden gösterdi. Öndüşünme ve hazzın birlikte akması Tanrı'yı yaratır. İçimdeki Tanrı'nın insan olmak istediğini gördüm ve bunun üzerine düşündüm, onurlandırdım ve Tanrı'nın hizmetçisi oldum ama kendimden başkası için değil [*Düzeltilmiş Taslak*: Bunu başkaları için yaptığımı söylemem çılgınlık ve küstahlık olurdu]. Dönüşüm üzerine düşüncelere daldım ve önce hazzımın alt düzeyine döndüm ve daha sonra da bunun aracılığıyla ruhumu tanıdım. İlyas ile Salome'nin gülümseyişi görünüşümün onları mutlu ettiğini gösteriyordu, oysa derin bir karanlıktaydım. Yol karanlık olduğunda ışık veren idea da öyledir. Karmaşa anındaki idea kör özleme değil, sözlere yol verdiğinde sözler sizi zorluğa götürür. Sizi sağa götürür. İşte bu yüzden İlyas sola, kutsal olmayan, kötücül olan yana, Salome de doğru ve iyinin yanı olan sağa döner. Bahçeye, hazzın olduğu yere gitmez, babanın evinde kalır (s. 125-127).

198. *Taslak*'taki pasajda şu açıklama var: Güçlüysem yönelim ve önvarsayımlarım da öyledir. Kendi düşüncem zayıflar ve ideaya geçer. İdea güçlenir; kendi gücü destekler onu. Bunu aslanların İlyas'ı desteklemesinde görüyorum. Aslan taştır. Hazzım ölü ve taşlaştı çünkü Salome'ye âşık değildim. Bu da düşüncemi taş gibi soğuk kılıyordu ve idea düşünceme boyun eğdirmek için gereksinim duyduğu sağlamlığı buradan alıyordu. Ona kötü görünen Salome'ye karşı mücadele ettiği için boyun eğdirilmesi gerekiyordu (s. 128).

düşünüyordum. Böylece, onu benliğimin bir parçası / olarak gördüğüm düşüncelerimin içine, Tanrı üzerine düşünmenin içine girdim.

Düşüncelerimden dolayı kendimi terk etmiştim. Bu yüzden de benliğim acıktı ve Tanrı'yı kendi bencil düşüncesi yaptı. Kendimi terk ettiğimde açlığım beni benliğimi nesnemde, yani düşüncemde bulmaya iter. İşte bu yüzden mantıklı ve düzenli düşünceleri seversin, çünkü benliğin düzensiz, yani uygunsuz düşüncelerde olduğunda buna katlanamazdın. Kendi bencil isteğin yoluyla düzenli olmadığını, yani uymadığını düşündüğün her şeyi düşüncelerinden dışarı attın. Bildiğinden yola çıkıp düzen yaratıyorsun, kaosun düşüncelerini bilmesen de onlar var. Düşüncelerim benliğim değil ve Ben'im düşünceyi kucaklamıyor. Düşüncenin şu ve bu anlamı var, tek bir anlamı yok, birçok anlamı var. Kaç tane olduğunu kimse bilemez.

Düşüncelerim benliğim değil, tıpkı dünyadaki şeyler gibidir, canlı ve ölü.[199] Nasıl kısmen kaotik olan dünyamda yaşamak bana zarar vermiyorsa kısmen kaotik olan düşünce dünyamda yaşamam da bana zarar vermez. Düşünceler sahibi olmadığınız doğal olaylardır ve anlamlarını kusursuz bir şekilde göremezsiniz.[200] Düşünceler içimde bir orman gibi büyür, içinde birçok hayvan yaşar. Oysa insan düşünmesi üzerinde tiranlık kurmuş ve ormanın ve yaban hayvanlarının hazzını öldürüyor. İnsanın arzusu şiddetli ve kendisi bir orman ve bir orman hayvanı oluyor. Dünyada özgürlüğüm olduğu gibi düşüncelerimde de özgürlüğüm var. Özgürlük koşulludur.

Dünyanın belirli şeylerine şöyle demeliyim: Böyle olmamalısınız, farklı olmalısınız. Yine de önce doğalarına dikkatlice bakıyorum, yoksa onları değiştiremem. Belirli düşüncelerde de aynı yolu izliyorum. Dünyada, kendi içlerinde yararlı olmamalarıyla gönencinizi tehlikeye atan şeyleri değiştirirsiniz. Düşüncelerinizde de benzer bir yol izleyin. Hiçbir şey tamamlanmış değildir, birçok şey de tartışmalıdır. Yaşamın yolu dönüşmektir, dışlamak değil. Esenlik yasadan daha iyi bir yargıçtır.

Ben düşünce dünyamdaki özgürlüğü fark edince Salome beni kucakladı ve böylece ilksel başlangıçta, ormanda ve yaban hayvanlarında hazzı bulduğum için peygamber oldum. Kendimi görümlerimle eşit

199. Jung 1921'de şöyle yazmıştı: "Bilinçdışı içeriğin tuhaf gerçekliği, işte bu yüzden, onları dışsal şeyler gibi nesneler olarak anlatma hakkını veriyor bize" (*Psikolojik Tipler*, TE §280).

200. *Taslak* ve *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "*Gizemler*'in düşüncelerini ürettiğimi düşünseydim delirdiğimi düşünürdüm [: çok da tutarlı olurdu]" (*Düzeltilmiş taslak*, s. 115).

tutmam usa çok yakın duruyor ve görmekten haz duymakla, anlamı-olanı gördüğüm için, anlamlı-olduğuma inanmam tehlikesi doğuyor. Bu bizi her zaman delirtecek ve görümü budalalığa ve maymunluğa çeviriyoruz çünkü öykünmeyi bir yana bırakamıyoruz.[201]

Nasıl ki düşünmem öndüşüncemin oğluysa, hazzım da sevginin, Tanrı'nın masum ve gebe kalan annesinin kızıdır. Meryem İsa'nın yanı sıra Salome'yi de doğurdu. İşte bu yüzden Mısırlıların İncil'inde İsa, Salome'ye şöyle der: "Bütün yararlı otları ye, ama acı olanları yeme." Salome bilmek istediği zaman da İsa ona şöyle söyledi: "Utancın kabuğunu kırarsan ve iki bir olduğunda ve erkek ne erkek ne dişi olup dişiyle bir olduğunda."[202]

Öndüşünme doğurgandır, sevgi alıcıdır.[203] İkisi de bu dünyanın ötesindedir. Anlayış ve haz burada, biz yalnızca ötekinden kuşku duyarız. Bu dünyada olduklarını öne sürmek çılgınlık olurdu. Bu ışığı bu denli çok bilmece ve sinsilik sarmalar. Ben gücümü derinliklerden geri kazandım ve o önümde bir aslan gibi yürüdü.[204]

---

201. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Babayı tanıdım çünkü bir düşünürdüm ve bu nedenle anneyi tanımadım ama haz görüntüsü altında sevgiyi gördüm ve ona haz dedim. Böylece benim için Salome oldu. Şimdi hazzın değil, Meryem'in, masum ve sevgiyi kabul edenin, heyecanlı ve baştan çıkartıcı doğasında kötülüğün tohumunu taşıyanın anne olduğunu öğreniyorum. / Salome, kötücül haz, benim kız kardeşimse düşünen bir ermiş olmalıyım ve aklım üzücü bir yazgıyla tanışmış. Aklımı feda etmeliyim ve hazla ilgili söylediklerimi, yani öndüşüncenin karşıtı olan bir ilke olduğunu, tamamlanmamış ve önyargılı olduğunu itiraf etmeliyim. Bir düşünür olarak düşünmemin öncü noktasından gözlemledim, yoksa Salome'yi, İlyas'ın kızı olarak, Meryem'in, şimdi masum Bakire Annenin ilkenin kendisi olarak görünüşü değil, düşüncenin tohumu olarak tanırdım" (s. 133).

202. Mısırlıların İncili İsa ile Salome arasında bir konuşmanın geçtiği, bugün kabul görmeyen İncillerden biridir. İsa kadınların işini, yani tutku, doğum ve çürümeyi bozmaya geldiğini söyler: Salome'nin ölümün ne kadar hüküm süreceği sorusunu İsa kadınlar gebe kaldığı sürece diyerek yanıtlar. Burada Jung şu parçaya gönderme yapıyor: "[Salome] dedi ki 'Öyleyse doğurmamakla iyi etmişim,' gebe kalmaya izin verilmediğini düşünmüştü; Efendi ise şöyle yanıtladı, 'Her tohumu ye ama acı olanı yeme.'" Konuşma şöyle devam eder: "Salome ne zaman bildirileceğini sorunca Efendi şöyle dedi: 'Utanç örtüsünü ayağının altına aldığında ve iki bir, kadın ile erkek, ne kadın ne erkek, yapıldığında'" (*The Apocryphal New Testament*, ed. J. K. Elliot [Oxford: Oxford University Press, 1999], s. 15). Jung, *Visions*'da (1932, cilt 1., s. 524) bu bölümü karşıtların birliğin eve "Çocuk arketipinin psikolojisi üzerine"de ve *Mysterium Coniunctionis*'de (1955-56, *CW 14*, §525) erkek ile kadının bağlaşımına örnek olarak ele almıştır.

203. *Taslak* ve *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "gizem oyunu bunu bana gösterince anlayamadım ama inanılmaz bir düşünce ortaya koyduğumu düşündüm. Buna inanmam çılgınlık ve inandım. İşte bu yüzden korku beni avcuna aldı ve gelişigüzel düşüncelerimi İlyas ve Salome'ye anlatmak ve böylece geçersiz kılmak istedim (*Düzeltilmiş Taslak*, s. 115).

204. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Serin yıldızlı gecenin ve geniş gökyüzünün görüntüsü gözlerimi iç dünyanın sonsuzluğuna açıyor ve ben arzulu bir adam olarak hâlâ çok soğuk olduğunu hissediyorum. Yıldızları kendime çekemiyorum, yalnızca izliyorum onları. Bu nedenle coşkun arzum dünyanın gece ve soğuk olduğunu hissediyor" (s. 135).

Çözülme

|HI vi (v)|[205]

Cap. xi.

"Üçüncü gece, gizemleri yaşamaya duyduğum derin özlem beni eline geçirdi. İçimde kuşku ile istek arasında büyük bir mücadele vardı. Birdenbire bozkırda dik bir yamaçta durduğumu gördüm. Göz kamaştırıcı parlaklıkta bir gün. Üzerimde, yükseklerde peygamberin görüntüsü gözüme ilişiyor. Eliyle geri çeviren bir hareket yapıyor ve tırmanma kararımdan cayıyorum. Aşağıda bekliyorum, gözlerim yukarıda. Bakıyorum: Sağda karanlık gece, solda parlak gün. Kaya geceyi günden ayırıyor. Karanlık yanda büyük kara bir yılan duruyor, aydınlık yanda beyaz bir yılan. Başlarıyla birbirlerine hamle yapıyorlar, savaşmaya can atıyorlar. Üzerlerinde, yükseklerde İlyas duruyor. Yılanlar birbirinin üzerine atılıyor ve korkunç bir dövüş başlıyor. Kara yılan daha güçlü görünüyor, beyaz yılan geri çekiliyor. Mücadelenin geçtiği yerde büyük toz dumanları yükseliyor. Sonra şunu görüyorum: Kara yılan yeniden geri çekiliyor. Gövdesinin ön bölümü aklaşmış. İki yılan da kendi çevrelerinde kıvrılıyor, biri aydınlık içinde, diğeri karanlık."[207]

İlyas: "Ne gördün?"

Ben: "İki korkunç yılanın dövüşünü gördüm. Kara yılan beyazı alt edecek gibi göründü ama gel gör ki kara olan çekildi ve başı ve gövdesinin üst bölümü aklaştı."

İ: "Bunu anlayabiliyor musun?"

B: "Üzerinde düşündüm ama anlayamadım. Nedir anlamı, iyi ışığın gücünün artacağı ve ona direnen karanlığın bile onun tarafından aydınlatılacağı mı?"

İlyas önümde tepelere, çok yüksek bir doruğa tırmanıyor, ben de onun peşi sıra gidiyorum. Dorukta büyük taş parçalarıyla yapılmış bir

---

205. Aşağıdaki fantazinin sahnesini betimliyor.

206. 24 Aralık 1913.

207. 1925 seminerinde Jung şöyle der: "Birkaç akşam sonra devam etmeleri gerektiğini hissettim ve bu yüzden aynı prosedürü izlemeye karar verdim ama alçalmayacaktı. Yüzeyde kaldım. Sonra içimde devam etme konusunda bir çatışma olduğunu fark ettim ama ne olduğunu anlayamadım, yalnızca iki karanlık ilkenin, iki yılanın içimde boğuştuğunu hissettim" (*Analitik Psikoloji*, s. 95). Daha sonra da bunu izleyen fantaziden söz eder.

duvarcı işi karşımıza çıkıyor. Zirvede dairesel bir duvar seti.[208] İçinde büyük bir avlu, ortasında da bir sunağı andıran devasa bir kaya parçası var. Peygamber bu taşın üzerinde duruyor ve şöyle diyor: "Bu güneş tapınağı. Burası güneş ışığını toplayan bir kap."

İlyas taştan aşağı iniyor, alçalırken bedeni küçülüyor ve en sonunda ona benzemeyen bir cüceye dönüşüyor.

Soruyorum: "Kimsin sen?"

"Ben Mime'yim[209] ve sana pınarları göstereceğim. Toplanan ışık suya dönüşür ve doruktan dünyanın vadilerine birçok kaynaktan dökülür." Daha sonra bir çatlağa dalıyor. Karanlık mağarada onu izliyorum. Bir pınarın dalgalanma sesini duyuyorum. Aşağılardan cücenin sesi geliyor: "İşte benim pınarlarım, ondan içen kişi bilge olur."

Bense aşağıya erişemiyorum. Cesaretim kırılıyor. Mağaradan ayrılıyorum ve kare avlunun içinde bir ileri bir geri yürüyorum. Her şey tuhaf ve anlaşılmaz görünüyor. Burada yalnız ve ölümcül bir sessizlik var. En yüksek tepelerde olduğu gibi hava temiz ve serin, harika gün ışığı dört bir yana yayılıyor, büyük duvar beni çevreliyor. Taşın üzerine bir yılan çıkıyor sürünerek. Bu peygamberin yılanı. Alt-dünyadan buralara nasıl tırmanmış? Peşi sıra gidiyorum ve sürünerek duvarın içine girişini görüyorum. Baştan aşağı ürperiyorum; sütunlu bir ev duruyor burada, ufacık, kayaya sokulmuş. Yılan sonsuz ufalıyor. Ben de küçüldüğümü hissediyorum. Duvarlar büyüyüp koca bir dağa dönüşüyor ve alt-dünyadaki yanardağ ağzının temelinde olduğumu, peygamberin evinin karşısında durduğumu görüyorum.[210] Evinin kapısından dışarı çıkıyor.

208. 1925 seminerinde Jung: "'Burası rahiplerin kutsal yeri' diye düşündüm" (*Analitik Psikoloji*, s. 96).

209. Wagner'in *Nibelung Yüzüğü* nde Nibelung cücesi Mime Alberich'in kardeşi ve usta bir zanaatkârdır. Alberich sevgiyi reddederek Rhine altınını Rhine bakirelerinden çalar ve sonsuz güç veren bir yüzük yapar. Siegfried'de, bir mağarada yaşayan Mime, Siegfried'i bir ejderhaya dönüşen ve yüzüğün şimdiki sahibi olan dev Fafner'i öldürmek üzere yetiştirir. Siegried, Mime'nin yaptığı yenilmez kılıçla Fafner'i alt eder ve altını aldıktan sonra onu öldürme niyetinde olan Mime'yi de öldürür.

210. 1925 seminerinde Jung bu bölümü şu şekilde yorumlar: "İki yılanın kavgası: Beyaz güne hareket anlamına gelir, siyah ise karanlık krallığa, ahlaki açılardan da. İçimde gerçek bir çatışma vardı, aşağı inmeye karşı bir direnç. Yukarı çıkma eğilimim daha güçlüydü. Gördüğüm yerin acımasızlığı bir gün önce beni çok etkilediği için dağda olduğu gibi yukarı çıkarak bilince giden bir yol bulma eğilimindeydim... İlyas alt ya da üst aynıdır demişti. Dante'nin *İnferno*'suyla karşılaştır. Gnostikler ters çevrilmiş huniler simgesiyle aynı düşünceyi ifade ediyor. Yani dağ ile krater benzerdir. Bu fantazilerde bilinçli yapıda hiçbir şey yoktu, bunlar yalnızca meydana gelmiş olaylardı. Bu yüzden Dante'nin aynı arketiplerden fikir aldığını düşünüyorum," (*Analitik Psikoloji*, s. 96-97). McGuire

Ben: "Bugün bana her türlü tuhaflığı gösterdiğini, yaşattığını ve karşına çıkmama izin verdiğini görüyorum İlyas. Oysa tüm bunların bana karanlık olduğunu itiraf ediyorum. Dünyan bugün bana yeni bir ışıkla görünüyor. Bugün hâlâ ulaşmak istediğim evin şimdi bana yıldızlar kadar uzak gibi. Gel gör ki bunlar tek ve aynı yermiş."

İ: "Buraya gelmeyi çok fazla istedin. Seni ben aldatmadım, sen kendini aldattın. Görmek isteyen kötü görür; sen kendi boyunu aştın."

B: "Doğru, sana ulaşmaya, daha fazlasını işitmeye can attım. Salome beni ürküttü ve şaşkınlığa sürükledi. Sersemledim çünkü söyledikleri bana korkunç bir delilik gibi geldi. Salome nerede?"

İ: "Ne kadar tez canlısın! Neler oldu sana? Kristale doğru gel ve kendini ışığına hazırla."

Taşın çevresinde bir ateş halkası parıldıyor. Gördüğüm şey karşısında korkuya kapılıyorum: Kaba saba bir köylü çizmesi? Bir devin ayağı bütün bir şehri mi ezip geçiyor? Haçı görüyorum, haçın kaldırılışını, yası. Ne acı verici bir görüntü bu! Artık özlem duymuyorum; tanrısal çocuğu sağ elinde beyaz yılanla ve sol elinde kara yılanla görüyorum. Yeşil dağı görüyorum, İsa'nın haçı üzerinde ve dağın doruğundan akan bir kan seli... Daha fazla bakamıyorum, bu dayanılmaz. Haçı ve üzerinde son saatini ve ızdırabını yaşayan İsa'yı görüyorum. Haçın dibinde kara yılan kıvrılıyor; ayaklarıma dolanıyor, sımsıkı bağlanıyorum ve kollarımı iki yana açıyorum. Salome yaklaşıyor. Yılan bütün bedenimi sarmış ve yüzümde bir aslan ifadesi var.

Salome şöyle diyor: "Meryem İsa'nın annesiydi, anlıyor musun?"

Ben: "Korkunç ve kavranamaz bir gücün beni son ızdırabını yaşayan Efendimize öykünmeye zorladığını görüyorum. Bense Meryem'in annem olduğunu nasıl varsayabilirim?"

S: "Sen İsa'sın."

Çarmıha gerilmiş biri gibi kollarım açık duruyorum, gövdem kaskatı, yılan beni sımsıkı kavramış. "Sen, Salome, benim İsa olduğumu mu söylüyorsun?"[211]

Jung'un Dante'nin "Cehennem oyuğunun çemberleri ile birlikte Cennet'in daireleriyle oluşturduğu biçiminin tersiNi yansıtan koni biçimi" kavramına atıfta bulunduğunu öne sürer (*a.g.e.*). *Aion*'da Jung yılanların da tipik karşıt çiftler olduğuna ve yılanlar arasındaki kavganın Orta Çağ simyasında bulunan bir motif olduğuna değinir (1951, *TE* 9,2, §181).

211. Jung 1925 seminerinde Salome'nin onun İsa olduğunu duyurmasına değinir: "Karşı

Kaskatı kesilmiş açılmış kollarla yüksek bir dağda tek başına durur gibiyim. Yılan korkunç halkalarıyla beni sıkıyor ve bedenimden kan fışkırıyor, dağdan aşağı dökülüyor. Salome ayaklarımın dibine kapanıyor ve siyah saçlarını ayaklarıma sarıyor. Uzun bir süre öylece kalıyor. Sonra da şöyle haykırıyor: "Işığı görüyorum!" Gerçekten de görüyor, gözleri açık. Yılan gövdemden düşüyor ve yerde hareketsiz kalıyor. Üzerinden aşıyorum ve bedeni alev gibi ışıldayan peygamberin ayaklarına diz çöküyorum.

İ: "Buradaki işin tamamlandı. Başka şeyler de olacak. Yorulmadan ara ve hepsinden öte gördüklerini olduğu gibi yaz."

Salome kendinden geçmiş, peygamberden yayılan ışığa bakıyor. İlyas beyaz ışıklı dev bir aleve dönüşüyor. Yılan felç olmuş gibi Salome'nin ayaklarına dolanıyor. Salome mucizenin karşısında kendinden geçmenin verdiği adanmayla ışığın önünde eğiliyor. Gözlerimden yaşlar dökülüyor ve gizemin görkeminde hiçbir rolü olmayan biri gibi geceye seğirtiyorum. Ayaklarım bu dünyanın yüzüne dokunmuyor ve havaya karışmış gibiyim.[212]

[2][213] Özlemim[214] beni ışığı öndüşünmenin karanlık uzayının karşıtı olan yüce-aydınlık ışığa getirdi.[215] Karşıt ilke, anladığımı düşündüğüm kadarıyla, göksel sevgi, anne. Öndüşünmenin çevresindeki karanlık[216]

çıkmama karşın ısrarlıydı. 'Bu delilik' dedim ve kuşkucu bir dirençle doldum" (*Analitik Psikoloji*, s. 96). Bu olayı şöyle yorumluyor: "Salome'nin yaklaşımı ve bana tapınması hiç kuşkusuz bir kötülük aorasıyla çevrili aşağı işlevin bu yanı. İnsan bunun belki de delilik olduğu korkusuna kapılıyor. Delirme işte böyle başlar, bu deliliktir... Bu bilinçdışı olgulara kendinizi vermeden onların bilincine varamazsınız. Bilinçdışı korkusunun üstesinden gelip kendinizi alçalmaya bırakabilirseniz bu olgular kendi yaşamlarını kazanır. Bu fikirler sizi öylesine alır ki gerçekten delirirsiniz ya da neredeyse delirirsiniz. Bu imgelerin gerçekliği o kadar fazla ki kendilerini salık veriyorlar ve böylesi sıradışı bir anlama yakalanıyor insan. Eski gizemlerin bir parçasını oluşturuyorlar; aslında gizemleri oluşturan da bu tip fantezilerdir. Apuleius'un anlattığı İsis gizemleriyle, kabul edilenin yüceltilmesiyle başlayın... Bu tip bir kabulden geçiş insana kendine özgü bir his veriyor. Yüceltmeye yol açan önemli kısım yılanın bana dolanmasıydı. Salome'nin performansı yüceltmeydi."

212. "Kore figürünün psikolojisi üzerine"de (1951) Jung bu epizotları şöyle anlatıyor: "Yeraltındaki bir evde, aslında yeraltında 'kızıyla' birlikte yaşlı bir büyücü ve peygamber yaşar. Aslında onun gerçek kızı değil, başıboş bir dansçıdır o ama kördür ve şifa aramaktadır" (TE 9,1, §360). İlyas'ın anlatımı onu Filemon'un sonraki anlatımına yakınlaştırıyor. Jung bunun "bilinmeyen kadının ötede (yani bilinçdışında) mitolojik bir figür olduğunu gösteriyor," diyor.
213. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Yol Gösteren Yansıma" (s. 127). *Kara Kitap* 2'de Jung, Dante'nin *Komedya*'sının Almanca tercümesinden alıntılar yapmış (s. 104).
214. *Düzeltilmiş Taslak*'ta "tin" (s. 127).
215. *Düzeltilmiş Taslak*'ta "ilksel imge" (s.127).
216. *Düzeltilmiş Taslak*'ta "idea veya ilksel imge" (s.127).

da anlaşılan içte görünmez olmasından ve derinliklerde gerçekleşmesinden kaynaklanıyor.[217] Oysa sevginin parlaklığı sevginin görünür yaşam ve eylem olması gerçeğinden geliyor. Şevkim öndüşünmedeydi, karanlık ve gece ile çevrili mutlu bahçesi oradaydı. Oysa ben şevkimden aşağı indim ama sevgime yükseldim. Üzerimde, yükseklerde İlyas'ı görüyorum: Bu bana öndüşünmenin sevgiye bir insan olan benden daha yakın durduğunu gösteriyor. Sevgiye yükselmemden önce kendimi iki yılanın dövüşü olarak gösteren bir koşulun yerine getirilmesi gerekiyor. Sol gün, sağ gece. Sevginin krallığı ışık, öndüşünmenin krallığı karanlık. İki ilk kesin bir şekilde birbirinden ayrılmış, hatta birbirine düşman ve yılan biçimine bürünmüşler. Bu biçim her iki ilkenin şeytani doğasını gösteriyor. Bu mücadelede güneş ile kara yılanın mücadelesini gördüğüm görümün tekrarlandığını fark ediyorum.[218]

O zaman sevgi dolu ışık yok edilmişti ve kan boşanmaya başlamıştı. Bu büyük savaştı. Oysa derinliklerin tini[219] bu mücadelenin her insanın kendi doğasındaki çatışma olarak anlaşılmasını istiyor.[220] Kahramanın ölümünden sonra yaşama isteğimiz artık hiçbir şeye öykünemeyeceği için, her insanın içindeki derinliğe girmiş ve derinliklerin güçleri arasında korkunç bir çatışma başlatmış.[221] Öndüşünme tekliktir, sevgi ise birliktelik. Her ikisi de birbirine gerek duyar, yine de birbirlerini öldü-

217. *Düzeltilmiş Taslak*'ta "yaşam" (s.127).

218. 5. Bölüm'de "Gelecekte Cehenneme İniş".

219. *Düzeltilmiş Taslak*'ta "tin" (s. 127).

220. *Taslak* şöyle devam ediyor: "İşte bu yüzden iyilik ve barış için savaştıklarını söylüyorlar ama insan iyilik için birbiriyle savaşamaz. Oysa insanlar çatışmanın kendi içlerinde olduğunu bilmiyor ve bu yüzden de Almanlar, İngilizlerin ve Rusların yanıldığını düşünüyor; İngilizler ve Ruslar da Almanların yanıldığını söylüyor. Oysa tarih doğru ve yanlış açısından yargılanamaz. İnsanlığın yarısı yanlışsa herkes yarı yarıya yanılıyor demektir. İşte bu yüzden çatışma ruhlarındadır. Oysa insanlar kör ve yalnızca bu yarıyı biliyorlar. Almanın içinde kendi dışında savaştığı İngiliz ve Rus var. Benzer şekilde, İngiliz ve Rus'un içinde de savaştıkları Alman var. Ancak görülüyor ki insan yalnızca dıştaki anlaşmazlığı görüyor, içtekini, büyük savaşın kaynağı olanı göremiyor. Oysa insan ışık ve sevgiye çıkmadan önce büyük çarpışmaya gerek duyuluyor" (s. 145).

221. Aralık 1916'da *Bilinçdışı Süreçlerin Psikolojisi*'ne yazdığı önsözde Jung şöyle der: "Mevcut savaşa, kamuoyunun inanılmaz bir şekilde gaddarlaştırılmasına, karşılıklı kara çalmalara, eşi benzeri görülmemiş yıkıma, her yanı saran yalanlara ve insanların kanlı şeytana dur diyememesine eşlik eden psikolojik süreçler, düzenli bilinç dünyasının altında uyuklayan kaotik bilinçdışını hiç olmadığı gibi ortaya koyuyor. Savaş uygar insana hâlâ bir barbar olduğunu gösterdi... Oysa birey psikolojisi ulus psikolojisini karşılığıdır. Ulusun yaptığını aynı zamanda her bir birey yapmaktadır, birey yaptığı sürece ulus da yapar. Ancak bireyin tutumundaki değişiklik ulusun psikolojisinde değişikliği başlatabilir (*TE* 7, s. 4).

rürler. İnsanlar çatışmanın içlerinde yaşandığını bilmediklerinden çıl-
fol. vi(r) dırırlar / ve biri suçu ötekine atar. İnsanoğlunun yarısı hatalıysa herkes
/vi(v) yarı yarıya hatalıdır. Ancak o kendi ruhundaki çatışmayı görmez, oysa bu dışarıdaki felaketin kaynağıdır. Kardeşine hınç duyduğunda içindeki kardeşe, yani içinde kardeşine benzer olana hınç duyduğunu düşün.

Bir insan olarak insanlığın bir parçasısın ve dolayısıyla, insanlığın bütünüymüşsün gibi bütün insanlıkta payın var. Sana karşıt olan insanı alt edip öldürdüğünde içindeki o insanı da öldürürsün ve yaşamının bir parçasını katledersin. Bu ölünün tini peşini bırakmaz ve yaşamının neşe bulmasına izin vermez. Yaşamaya devam etmek için bütünlüğüne gereksinimin var.

Saf ilkeyi ben kendim onaylarsam bir yana çekilir ve tek yanlı olurum. O zaman da göksel anne ilkesindeki öndüşünmem[222], rahimde doğmadan kalan gibi çirkin bir cüce olur, karanlık mağaralarda yaşar. Kaynağından bilgeliği içebileceğini söylese bile onu izlemezsin. Oysa öndüşünme[223] orada sana bir cücenin zekiliği gibi görünür, tıpkı göksel annenin aşağıda bana Salome gibi görünmesinde olduğu gibi, yanlış ve geceye ait. Saf ilkede olmayan yılan olarak görünür. Kahraman saf ilkede son noktaya ulaşmaya çabalar ve böylece yılana aldanır. Düşünmeye gidiyorsan yüreğini de yanına al.[224] Sevgiye gidiyorsan başını da yanında götür. Sevgi düşünme olmadan boştur, düşünme sevgi olmadan koftur. Yılan saf ilkenin berisinde pusuya yatar. O yüzden beni hemen diğer ilkeye götüren yılanı bulana dek cesaretimi yitirmiştim. Aşağıya indikçe küçüldüm.

Âşık olan yücedir çünkü sevgi büyük yaratıcının o anki eylemidir, dönüşmenin ve dünyanın sapmasının mevcut anıdır. Seven kudretlidir. Oysa sevgiden uzaklaşan kendini güçlü hisseder.

Öndüşünmende anlık varlığının olmuş ve olacak olanın sonsuzluğu arasındaki en küçük nokta olarak hiçliğini duyarsın. Düşünen küçüktür, kendini düşünmeden uzaklaştırdığında kendini büyük hisseder. Oysa görünüşlere gelince bunun tam tersidir. Âşık olan için biçim önemsizdir. Oysa onun görüm alanı ona verilen biçimle sonlanır. Düşünmede olan için biçim aşılamazdır ve Cennet'in yüksekliğidir. Oysa

222. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "peygamber, idea'nın kişilik bulması" (s. 131).
223. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "idea" (s. 131).
224. *Düzeltilmiş Taslak*'ta bu paragrafta "idea" kullanılıyor (s. 131).

gece sayısız dünyaların çeşitliliğini ve hiç bitmeyen döngülerini görür. Âşık olan dolu ve taşan bir kaptır ve bağışı bekler. Öndüşünmede olansa derin ve boştur ve doldurulmayı bekler.

Sevgi ve öndüşünme tek ve aynı yerdedir. Sevgi öndüşünmesiz olamaz, öndüşünme de sevgisiz olamaz. İnsan birinde ya da diğerinde her zaman çok fazladır. Bu insan doğasıyla gelir. Hayvanlar ve bitkiler her şekilde yeterince şeye sahip görünür, yalnızca insan çok fazla ile çok az arasında sendeler. Yalpalar, buraya ne kadar, oraya ne kadar vermesi gerektiğinden emin olamaz. Bilgisi ve yeteneği yetersizdir ve yine de kendi başına yapması gerekir. İnsan yalnızca kendi içinden büyümez çünkü aynı zamanda kendi içinden yaratıcıdır.[225] Tanrı onun içinde belirir.[226] İnsan doğasının tanrısallık becerisi azdır ve bu yüzden de insan çok fazla ile çok az arasında gidip gelir.[227]

Bu çağın tini bizi telaşa mahkûm etmiş. Bu çağın tinine hizmet ettiğin sürece artık bir geleceğin ya da bir geçmişin yok demektir. Biz sonsuzluğun yaşamına gerek gerek duyuyoruz. Derinliklerde geleceği ve geçmişi taşıyoruz. Gelecek yaşlı ve geçmiş genç. Bu çağın tinine hizmet ediyorsun ve derinliklerin tininden kaçabileceğini düşünüyorsun. Oysa derinlikler artık duraksamıyor ve seni İsa'nın gizemlerine zorluyor.[228] İnsanın kahraman yoluyla değil, bizzat İsa olarak kurtulması bu gizemin içinde. Azizlerin önceki örneği bize bunu öğretiyor.

Görmek isteyen kötü görecek. Beni yanıltan istemimdi. İblisler arasındaki büyük kargaşayı kışkırtan istemimdi. O zaman hiçbir şey istememeli miydim? İstedim ve istemimi elimden geldiğince yerine ge-

225. *Düzeltilmiş Taslak*'ta "bilinçli" ekleniyor ve "kendi içinden" çıkartılıyor (s. 133).

226. *Taslak*'ta ve *Düzeltilmiş Taslak*'ta bunun yerine: "Tanrısal yaratıcı güç [onda] [bilinçdışı] kolektiften gelen bir kişiye [kişisel bilince] dönüşür (s. 133-34).

227. *Taslak*'ta ve *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Neden, diye soruyorsun, öndüşünme [idea] sana bir Yahudi peygamber gibi görünüyor ve hazzın da putperest Salome gibi? Dostum, unutma, ben de bu çağın tini içinde düşünen ve isteyen biriyim ve bütünüyle yılanın büyüsü altında. Şimdi derinliklerin tininin gizemlerine girdim ama bu çağın tini ile düşünenlerde olmayan bütün eskileri toptan silip atmadım, yaşamımı bütün kılmak için insanlığıma yeniden benimsedim. Çünkü yoksullaştım ve Tanrı'dan çok uzaklaştım. Tanrısal ve dünyasal olanı içime almalıyım çünkü bu çağın tininin bana verebileceği başka bir şey yok, tersine gerçek yaşamdan elimde avucumda olanı da aldı. Özellikle de beni aceleci ve açgözlü yaptı çünkü o sadece mevcutta ve anı doldurmak için beni mevcutta olan herşeyi avlamaya zorladı" (s. 134-35).

228. *Taslak*'ta ve *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Eski peygamberlerin [eskiler] İsa'nın *Gizemler*'i önünde durması gibi ben de [geçmişi yeniden benimsediğim oranda] bu İsa'nın *Gizemler*'i önünde duruyorum ama ondan iki bin yıl sonra yaşıyorum ve bir zamanlar Hristiyan olduğuma inanıyordum. Oysa asla bir İsa olmadım" (s. 136.)

tirdim ve böylece içimde çekişen her şeyi besledim. Sonunda kendimi aramadan kendimi her şeyde istediğimi gördüm. O yüzden artık kendimi kendi dışımda değil, içimde aramak istedim. Sonra da kendimi kavramak istedim ve sonra da ne istediğimi bilmeden devam etmek istedim ve böylece gizeme düştüm.

O halde artık hiçbir şey istememeli miydim? Bu savaşı siz istediniz. Bu iyi. İstemeseydiniz savaşın kötülüğü küçük olacaktı.[229] Oysa isteğinizle kötülüğü büyüttünüz. Bu savaştan en büyük kötülüğü çıkarmayı başaramazsanız şiddet eylemini ve dışınızda olanla savaşmanın üstesinden gelmeyi hiçbir zaman öğrenemeyeceksiniz.[230] Öyleyse bu en büyük kötülüğü bütün kalbinizle istemeniz iyi.[231] Siz Hristiyansınız ve kahramanların peşinden koşar, ızdırabı sizin yerinize üstlenecek, felaketten esirgeyecek kurtarıcılar beklersiniz. Böylece bütün Avrupa'nın üzerine bir felaket dağı yığdınız.[232] Bu savaştan korkunç bir kötülük çıkarmayı ve bu boşluğa sayısız kurbanlar atmayı başarabilirseniz ne iyi çünkü böylece her biriniz kendini kurban etmeye hazır olacaksınız. Değil mi ki benim gibi İsa'nın gizemini tamamlamaya yaklaşıyorsunuz.

Demirin yumruğunu şimdiden sırtınızda duyuyorsunuz. Bu yolun başlangıcı. Bu dünyayı kan, ateş ve ıstırap çığlıkları doldurduğunda eylemlerinizde kendinizi göreceksiniz: Savaşın kanlı gaddarlığından payınıza düşeni için, ölüm ve yıkım ile ziyafet çekin kendinize, o zaman gözleriniz açılacak, bu meyveyi taşıyanın kendiniz olduğunu göreceksiniz.[233] Tüm bunları istiyorsanız yola koyulmuşsunuz demektir. İstem körlük yaratır, körlük de yol gösterir. Hatayı mı istememiz gerekiyor? Öyle gerekmiyor ama sen, insanların her zaman yaptığı gibi, en iyi doğru olarak gördüğün bu hatayı istiyorsun.

229. *Böyle Buyurdu Zerdüşt*'te Nietzsche şöyle yazıyor: "Geçmişi arındırmak ve her "Öyleydi"yi "Ben öyle istedim!"e çevirmek. İşte yalnızca buna kefaret derim ben." ("kefaret," s.161).

230. 11 Şubat 1916'da Jung, Analitik Psikoloji Derneği'ndeki bir tartışmada şöyle demişti: "İstenci kötüye kullanıyoruz, doğal büyüme istence boyun eğdiriliyor... Savaş bize şunu öğretiyor: İstencin bir yararı yok; bunun bizi nereye götürdüğünü göreceğiz. Bütünüyle oluşun mutlak gücüne tâbi olduk" (*MAP*, cilt 1, s. 106).

231. *Taslak* ve *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Siz [biz] içte hâlâ eski Yahudiler ve kutsal olmayan tanrılarıyla putperestler olduğumuz için" (s. 137).

232. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "biz kendimiz" (s. 138).

233. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "ve kendimize Hristiyan dedik, İsa'nın taklitçileri. Gerçekten İsa'nın izinden gitmek İsa'nın kendisi olmaktır" (s. 139).

Kristalin simgesi olayların kendinden gelen değişmez yasasını gösteriyor. Gelecek olanı bu tohumda kavrıyorsun. Korkunç ve kavranmaz bir şey gördüm (1913 yılının Noel günün gecesinde). Köylünün çizmesini gördüm, köylü savaşının dehşetinin işaretini gördüm[234], kundakçıların cinayetlerini ve kana susamış acımasızlığı. Bu işareti kendim için hiçbir şey olarak yorumlamayı bildim ama aslında kanlı ve korkunç bir şey bizi bekliyor. Bütün bir şehri ezip geçen devin ayağını gördüm. Bu işareti başka türlü nasıl yorumlayabilirdim? Kendini kurban etmenin yolunun burada başladığını gördüm. Hepsi bu muazzam deneyimlerin coşkusuna kapılacak ve körlükleriyle bunları dış olaylar olarak anlamak isteyecekler. Bu içeride olan bir şey; İsa'nın gizeminin kusursuzlaşmasına giden yol[235] bu ve böylece insanlar kendilerini kurban etmeyi öğrenecek.

Korkmuşluk o denli büyüsün ki insanların gözlerini içe döndürebilsin ve böylece artık benliklerini başkalarında değil, kendilerinde arasınlar.[236] Bunu gördüm, yolun bu olduğunu biliyorum. İsa'nın ölümünü ve yasını gördüm; onun ölümünün, büyük ölümün ızdırabını duydum. Yeni bir Tanrı, iblislere avcunun içinde boyun eğdiren bir çocuk gördüm.[237] Tanrı ayrı ilkeleri gücünde tutar, onları birleştirir. Tanrı ilkelerin içimdeki birliği yoluyla gelişir. O onların birliğidir.

Bu ilkelerden birini istersen birinde olursun, ama öteki olmaktan uzaklaşırsın. Her iki ilkeyi de, birini ve ötekini de istersen o zaman ilkeler arasındaki çatışmayı canlandırırsın çünkü aynı anda ikisini birden isteyemezsin. Bundan da gereksinim doğar, Tanrı bunda belirir, çatışan

---

114. Burada Alman köylülerin 1525 isyanına gönderme olabilir.

115 1918'de *Bilinçdışı Süreçlerin Psikolojisi* nın ikinci baskısına önsözde Jung şöyle yazmıştı: "Bu felaketin görünümü kendini bütünüyle güçsüz hissettirerek insanı kendine fırlatmıştı, onu içine kapatmıştı, her şey sallantıdaydı ve o tutunabileceği emin bir şey arıyordu. Birçokları hâlâ dışarıyı arıyor... ama içeriyi, kendi benliklerini arayamayacak kadar zayıflar hâlâ ve daha da azı kendine şunu soruyor: İnsan toplumunun ereğine ulaşması için en iyi yol herkesin eski düzeni kendi içinde ortadan kaldırması ve bunları başkalarından beklemek yerine bu kuralları, her köşebaşında vaaz verdiği zaferleri kendi kişisinde ve kendi iç durumunda uygulamak değil midir?" (TE 7, s. 5).

116. *Taslak*'ta: "Bu olmazsa İsa egemen olamaz ve kötülük daha da büyür. Öyleyse, dostum, sana söyleyeyim de sen de kendi dostlarına anlat ve böylece söz insanlar arasında yayılsın" (s. 157).

117. *Taslak* şöyle devam ediyor: "İsa'nın içinden yeni bir Tanrı'nın, genç bir Herkül'un çıktığını gördüm" (s. 157).

istemini eline, istemi yalın ve çatışmanın ötesinde olan çocuğun eline alır. Bunu öğrenemezsin, ancak içinde gelişir. Bunu isteyemezsin, istemi elinden alır ve kendisi ister. Kendini iste, yolu bu gösterecek.[238]

Oysa sen temelde kendinden korkuyorsun ve bu nedenle de kendin dışında herkese koşmak istiyorsun. Kurban dağını gördüm ve yamaçlarından kanlar akıyordu. Büyük savaş patlak verdiğinde gurur ve gücün insanlara nasıl doyum verdiğini, güzelliğin kadınların gözlerinden ışıdığını gördüm, insanlığın kendini kurban vermenin yolunda olduğunu biliyordum.

238. *Taslak*'ta ve *Düzeltilmiş Taslak*'ta burada uzun bir pasaj var: Tanrı sevgiyi sağında, öndüşünmeyi [parça boyunca "idea" yerine konmuş] solunda tutar. Sevgi gözde yanımızdadır, öndüşünme ise gözde olmayan yanımızda. Bu da bu dünyada olduğunuz sürece size sevgiyi salık veriyor, özellikle de düşünürseniz. Tanrı her ikisine de sahiptir. Onların birliği Tanrı'dır. Tanrı iki ilkenin de senin içinde [benim içimde] birleşmesiyle gelişir. Bunun aracılığıyla Tanrı ya da tanrısal olmazsın [olmam], Tanrı insanlaşır. Senin içinde ve senin aracılığınla çocuk olarak görünür. Gelişmiş biri olduğun sürece Tanrı sana çocuk gibi ya da çocuksu gelir. Çocuksu adamın Tanrısı yaşlıdır, bildiğimiz ve ölümünü gördüğümüz yaşlı Tanrı. Büyürsen ancak daha da çocuk gibi olursun. Önünde gençlik ve gelecek olan tüm o gizemler var. Çocuksunun önünde ölüm var çünkü önce büyümesi gerekiyor. Eskilerin ve çocukluğunun Tanrısının üstesinden geldiğin sürece büyüyeceksin. Onu bir yana bırakarak, çağın tinine [Zeitgeist] uyarak onun üstesinden gelemezsin. Bu çağın tini bir sarhoş gibi evet ile hayır arasında yalpalar ["çünkü o mevcut genel bilincin belirsizliğidir"]. Sen [parça boyunca "Biri"] Tanrı'nın üstesinden ancak kendisi Tanrı olarak ve onun acısını çekerek ve ölerek gelebilir. Onun üstesinden gelir kendin olursun, kendini arayan ve artık kahramanları taklit etmeyen biri gibi. Eski Tanrı'dan ve onun modelinden kendini kurtardığında kendini özgürleştirirsin. Bizzat model olduğunda onun modeline gereksinimin kalmaz. Tanrı sevgiyi ve öndüşünmeyi bir yılan gibi elinde tuttu, insan istencini avucuna aldığı gösterildi bana. ["Tanrı sevgi ve idea arasındaki karşıtlığı birleştirir ve elinde tutar onu"] Sevgi ve öndüşünme öncesiz zamandan beri vardı, ama istenmiyorlardı. Herkes her zaman düşünen ve arzulayan bu çağın tinini ister. Derinliklerin tinini isteyen sevgiyi ve öndüşünmeyi ister. Her ikisini de isteyen Tanrı olur. Bunu yaparsan Tanrı doğar ve insanların istencine sahip olur ve istencini çocuğunun ellerinde tutar. Derinliklerin tini içinde bütünüyle çocuksu görünür. Derinliklerin tinini istemiyorsan sana ızdırap verir. İstenç yola götürür. Sevgi ve öndüşünme ötenin dünyasındadır, onları istemediğin sürece ve istemin aralarında bir yılan gibi uzanır [onları ayırır]. Her ikisini de istersen içinde istemli sevgi ve istemli öndüşünme [kabul] arasında çatışma başlar. İkisini aynı anda isteyemeyeceğini göreceksin. Bu gereksinimden Tanrı doğacak *Gizemler*'de yaşadığın gibi ve bölünmüş istenci ellerine alacak, çocuğun ellerine, çünkü onun istenci yalındır ve bölünmenin ötesindedir. Nedir bu tanrısal-çocuksu isteme? Onu anlatılanlardan öğrenemezsin, yalnızca içinde oluşabilir. Onu isteyemezsin de. Onu söylediklerimden öğrenemezsin, empati kuramazsın. İnsanlar nasıl da kendilerini yalanlıyor ve kendilerine yalan söylüyor, inanılmaz. Bu bir uyarı olsun. Söylediklerim benim gizemim, sizin değil, benim yolum, sizin değil, çünkü benliğim bana ait, size değil. Benim yolumu değil, kendi yolunuzu öğrenmelisiniz. Benim yolum bana çıkar, size değil. (s. 142-145)

Derinliklerin tini[239] insanlığı ele geçirdi ve onu kendini kurban etmeye zorluyor. Suçu orada burada aramayın. Derinliklerin tini benim yazgım gibi insanın yazgısını pençesine aldı. İnsanlığı kan nehrinden gizeme götürüyor. İnsan gizemde bizzat iki ilke, aslan ve yılan olur.

Ben de öteki oluşumu istediğim için İsa olmalıyım. İsa'ya dönüştüm, bunun ızdırabını yaşamalıyım. Böylece kefaret kanı akar. Kendini kurban etme yoluyla şevkim değişti ve yukarıya, daha yüksek ilkesine gidiyor. Sevgi görür, oysa şevk kördür. Her iki ilke ateşin simgesinde birdir. İlkeler insan biçimini üzerlerinden çıkarır.[240]

239. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "büyük tin" (s. 146).

240. *Düzeltilmiş Taslak*'ta burada uzun bir pasaj bulunuyor: Gördüğünüz gibi savaş insanları ele geçirince gurur ve güç insanları doldurdu ve kadınların gözlerinden güzellik aktı, biliyordunuz ki insanoğlu yoldaydı: Bu savaşın yalnızca macera, suç eylemleri ve öldürmek olmadığını, aynı zamanda kendini feda etmenin gizemi olduğunu biliyordunuz. Derinliklerin [Parça boyunca "Büyük" değiştirilmiş] tini insanlığı ele geçirdi ve savaş yoluyla onu kendini feda etmeye zorladı. Suçu orada ya da burada aramayın. ["Suç dışarıda değil"] İnsanları derinliklerin tinine sürükleyen, bana yol gösterdiği gibi, *Gizemler*'dir. Bana yol gösterdiği gibi insanları da kan ırmağına götürdü. *Gizemler*'de insanların gerçekte neye yapmaya zorlandığını ["dışarıda büyük ölçekte olanları"] yaşadım. Bilmiyordum ama *Gizemler* istemimin nasıl çarmıha gerilmiş Tanrı'nın ayaklarına kapandığını öğretti bana. İsa'nın kendini feda etmesini yaşadım [istedim]. İsa'nın gizemi gözlerimin önünde tamamlandı. Öndüşünmem [üzerimde duran idea] beni buna zorladı ama ben direndim. En yüksek aslanım, en ateşli ve güçlü tutkum, gizemli kendini feda etme istencine karşı durdum. Böylece bir yılanın çevrelediği bir aslana döndüm [kendini sonrasızca yenileyen bir imge]. Sağdan, gözde yandan Salome geldi bana. İçimde haz uyandı. Kendini fedanın tamamlanması ile birlikte içimde hazzın uyandığını gördüm. Sevginin sembolü olan Meryem'in [benim de] İsa'nın annesi annem olduğunu duydum çünkü sevgi İsa'yı da doğurdu. Sevgi kendini feda edeni ve kendini feda etmeyi getirir. Sevgi benim kendimi feda etmemin de annesidir. Bunu onda duyuyorum ve kabul ediyorum, İsa'ya dönüşüyorum, çünkü sevginin beni İsalaştırdığını kabul ediyorum. Yine de hâlâ kuşku duyuyorum çünkü düşünen için kendini düşüncesinden ayırması ve düşüncesinde olanın da kendi dışında olan bir şey olduğunu kabul etmesi neredeyse olanaksızdır. Oysa onun dışında, iç dünyadadır. *Gizemler*'de İsa oluyorum, daha doğrusu, nasıl İsalaştırıldığımı ve yine de bütünüyle kendim olduğumu ve böylece hazzım bana İsa olduğumu söylediğinde bundan nasıl kuşku duyacağımı görüyorum. [Salome] Hazzım bana [İsa olduğumu] söyledi çünkü hazdan daha yüksek olan sevgi yine de içimde hazda gizlidir, beni kendini feda etmeye götürmüş ve İsalaştırmıştır. Haz bana geldi, beni halkalarla sardı ve beni İsa'nın ızdırabını yaşamaya, dünya için kanımı akıtmaya zorladı. Önceden bu çağın tinine [buradan itibaren "Zeitgeist" kullanılıyor] hizmet eden istemim derinliklerin tinine indi ve önceden çağın tini tarafından belirlendiği gibi şimdi de derinliklerin tini tarafından belirleniyor öndüşünme [buradan itibaren "idea" kullanılıyor] ve haz yoluyla. Beni kendini feda etmenin istenciyle ve yaşamımın özü olan kanın akıtılmasıyla belirledi. Beni kendini feda etmeye götürenin kötü hazzım olduğuna dikkat et. En derinde sevgi var ve o feda etme yoluyla hazdan özgürleştirilecek. Burada bir mucize oldu ve eskiden kör olan hazzım görmeye başladı.

Gizem imgelerle bana bundan sonra ne yaşamam gerektiğini gösterdi. Gizemin bana gösterdiği nimetlerden yoksundum çünkü hepsini kazanmam gerekiyordu hâlâ.[241]

finis part. prim. [Birinci bölümün sonu].

Hazzım kördü ve sevgiydi o. En güçlü istemim kendini feda etmeyi istediği için hazzım değişti, daha yüksek ilkeye gitti ve orada Tanrı öndüşünme ile birdir. Sevgi görür ama haz kördür. Haz her zaman en yakın olanı ister, çokluk yoluyla hisseder, birinden ötekine geçer, bir hedefi yoktur, sadece arar ve asla doymaz. Sevgi en uzaktakini ister, en iyiyi, doyumu. Ben de daha uzakta bir şey gördüm, içimdeki öndüşünme yaşlı bir peygamber biçimindeydi ve İsa-öncesi olduğunu gösterdi ve artık insan biçiminde değil, saf beyaz ışığın mutlak biçiminde görünen bir ilkeye dönüştürdü kendini. Böylece İsa'nın *Gizemler* i yoluyla insan akraba kendini tanrısal mutlak olana dönüştürdü. Öndüşünme ve haz içimde yeni bir biçimde ve içimdeki istemeyle birleşti ve derinliklerin tininin, parıldayan alevin ayaklarında yatan o istemi yabancı ve tehlikeli görünüyordu. İstemimle bir oldum. Bu içimde gerçekleşti onu gizem oyununda gördüm.

241. Gilles Quispel, Jung'un Hollandalı ressam Roland Horst'a *Psikolojik Tipler*'i *Kırmızı Kitap*'ın otuz sayfasına dayanarak yazdığını söylediğini aktarıyor (Stephan Hoeller, *The Gnostic Jung and the Seven Sermons to the Dead* [Wheaton, IL, Quest 1985] s. 6'daki alıntı). Büyük olasılıkla aklında *Gizemler*'in önceki bu üç bölümü vardı. Burada karşıt işlevler arasındaki çatışma düşüncesi, öncü işlev ile özdeşleşme ve karşıtlar arasındaki çatışmanın çözümlenmesinde arabuculu simgenin gelişimi ortaya konuyor ve bunlar *Psikolojik Tipler*'deki Bölüm 5 "Şiirdeki Sorun"da ele alınan temel konulardır. 1925 seminerinde Jung şöyle demişti: "Bilinçdışının muazzam kolektif fantezileri çözdüğünü gördüm. Önceden söylenceleri çözmek için uğraştığımda olduğu gibi şimdi de bilinçdışındaki materyal ile ilgileniyorum. Aslında söylence oluşumuna ulaşmanın tek yolu da bu. Böylece *Bilinçdışının Psikolojisi*'ndeki ilk bölüm son derece doğru oldu. Sürmekte olan söylencelerin oluşumu izledim ve bilinçdışının yapısını anlamaya başladım ve bu da *Tipler*'de böyle bir rol oynayan kavramı oluşturdu. Deneysel malzememi hastalarımdan aldım ama sorunun çözümü içimden, bilinçdışı süreçler üzerine gözlemlerimden geldi. İç ve dış deneyimin bu iki akımını *Tipler*'de birleştirmeye çalıştım ve iki akımın birleşmesini aşkın işlev olarak adlandırdım," (*Analitik Psikoloji*, s. 34).

Liber Secundus

Yanılanların İmgeleri[1]

[ÖH I][2] [3]

nolite audire verba prophetarum, qui prophetant vobis et decipiunt vos: visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini. audivi quae dixerunt [prophetae] prophetantes in nomine meo mendacium, atque dicentes: somniavi, somniavi. usquequo istud est in corde prophetarum vaticinantium mendacium et prophetantium seductionem cordis sui? qui volunt facere ut obliviscatur populus meus nominis mei propter somnia eorum, quae narra[n]t unusquisque ad proximum suum: sicut obliti sunt patres eorum nominis mei propter Baal. propheta, qui habet somnium, narret somnium et qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum vere: quid paleis ad triticum? dicit dominus.

|"Size peygamberlik eden peygamberlerin sözlerine kulak asmayın: Onlar sizi aldatıyor: Rabb'in ağzından çıkanları değil, kendi kalplerindeki görümleri anlatıyorlar." (Yeremya 23: 16)]

|"Benim adımla yalancı peygamberlik edenlerin ne dediğini duydum: 'Bir düş gördüm! Bir düş!' diyorlar. Bu yalancı peygamberler, uydurdukları hileleri anlatmayı daha ne kadar sürdürecekler?Ataları nasıl Baal yüzünden adımı unuttuysa onlar da komşularına düşlerini anlatarak halkıma adımı unutturmayı tasarlıyor. Düş gören peygamber düşünü anlatsın, sözümü aktaransa sözüme sadık kalsın. Buğdayın yanında saman nedir ki? diyor Rabb." (Yeremya 23: 25-28)] / 1'2

1 *El Yazması Taslak*'ta: "Gezginin Maceraları" (s. 353)
Picasso üzerine 1932'de yazdığı makalede Jung şizofrenlerin resimlerin resimlerini "formel bir bakış açısıyla temel karakteristik, sözün gelişi parçalanma hatları boyunca, yani resim boyunca kendini bir tip psişik çatlakta gösteren bir *parçalanma*dır" şeklinde tanımlıyordu (*TE* 15 §20B).
Jung, İncil'den alınan bu Latince parçalara *Psikolojik Tipler*'de (1921) yer vermiştir (Luther İncili'nden) ve şu yorumu getirmiştir: "İsa'nın bilinçdışındakileri dünyaya sunuşu kabul edilmiş ve herkes için geçerli ilan edilmiştir. Bundan sonra bütün bireysel fanteziler değersizleşmiş ve putperestlik olarak damgalanmıştır. Gnostik hareketin ve onu izleyen aykırı düşüncelerin kaderi de farklı olmamıştır. Yeremya Peygamber de uyarılarında tam da bu doğrultuda konuşur" (*TE* 6, §81).

Kırmızı[4]

Cap. i.

[ÖH 2][5] [2] Gizemlerin kapısı ardımdan kapandı. İstemimin felç olduğunu ve derinliklerin tininin beni ele geçirdiğini duyumsuyorum. Bir yol üzerine hiçbir bilgim yok. O yüzden ne bunu ne şunu isteyebilirim çünkü bunu mu şunu mu istediğimi gösteren hiçbir şey yok. Ne beklediğimi bilmeden bekliyorum. Oysa daha ertesi gece somut bir noktaya ulaştığımı hissetmiştim.[6]

[1] [7]Bir şatonun en yüksek kulesinde durduğumu fark ediyorum. Hava bana şunu söylüyor: Zamanda çok gerilerdeyim. Gözlerim tarlalar ve ormanlardan oluşan ıssız bir kır üzerinde geziniyor. Yeşil bir giysi içindeyim. Omzumdan bir boru sarkıyor. Kule nöbetçisiyim. Uzaklara bakıyorum. Orada kırmızı bir nokta görüyorum. Kıvrılan bir yolda yaklaşıyor, ormanların arasında bir kayboluyor, bir yeniden beliriyor. Kırmızı paltolu bir atlı bu, kırmızı atlı. Şatoma geliyor; işte kapıdan geçiyor bile. Merdivenlerde ayak sesleri duyuyorum, basamaklar gıcırdıyor, kapıyı çalışıyor; Üzerime tuhaf bir korku geliyor. İşte Kırmızı orada duruyor, uzun gövdesi bütünüyle kırmızıya bürünmüş, saçları bile kırmızı. Düşünüyorum; sonunda şeytan olduğu ortaya çıkacak.

Kırmızı: "Selam sana yüksek kuledeki adam. Seni uzaklardan gördüm, bakınıyor ve bekliyordun. Bekleyişin bana seslendi."

Ben: "Kimsin sen?"

K: "Kim miyim? Benim şeytan olduğumu düşünüyorsun. Hemen bir yargıya varma. Belki kim olduğumu bilmeden de benimle konuşabilirsin. Ne batıl inançlı bir adamsın ki sen, hemen şeytan geliyor aklına?"

B: "Doğaüstü bir yeteneğin yoksa kulemde dikilip beklediğimi, bilinmeyene ve yeniye baktığımı nasıl bildin? Şatoda yoksul bir hayatım var çünkü sürekli burada oturuyorum ve kimse yanıma tırmanmıyor."

4. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "V Büyük Gezginlik I. Kırmızı" (s. 157)
5. Burada Jung fantezisinin açılış sahnesinde betimleniyor.
6. Bir önceki paragraf *Taslak*'a eklenmiş (s. 167).
7. 26 Aralık 1913.

K: "Öyleyse neyi bekliyorsun?"

B: "Her türlü şey bekliyorum, özellikle de dünyanın buralarda görülmeyen zenginliğinin bana gelmesini."

K: "Öyleyse kesinlikle doğru yere gelmişim. Dünyanın dört bir yanını gezdim durdum nicedir, senin gibi yüksek bir kulede oturup görülmemiş şeyleri bekleyenleri aradım."

B: "Beni meraklandırıyorsun. Eşine az rastlanır birine benziyorsun. Görünüşün sıradan değil ve affet beni ama beraberinde tuhaf bir hava, dünyevi bir şey, arsız ya da taşkın ya da -hatta- pagan bir şey getiriyor gibisin.

K: "Beni gücendirmiyorsun, tam tersine, taşı tam gediğine koydun. Yine de ben, öyle görünüyor ki düşündüğün gibi eski bir put değilim."

B: "Bu konuda ısrar etmeye niyetim yok. Yeterince gösterişli ve Latin de değilsin. Klasik hiçbir yanın yok. Bizim çağımızın oğullarından birine benziyorsun, yine de söylemeliyim ki sıradışı birisin. Gerçek bir put değilsin, dinimiz Hristiyanlığın yanı sıra giden putlar gibisin."

K: "Bilmeceler konusunda gerçekten iyi bir kâhin olduğuna kuşku yok. Beni yanılgıya düşüren birçoklarından çok daha iyisin."

B: "Tepeden ve küçümser konuşuyorsun. Hristiyanlık dininin en kutsal gizemleri sende hiç büyük bir acı doğurmadı mı?"

K: "Ağırlığın ve ciddiliğin inanılacak gibi değil. Hep böyle aceleci misindir?"

B: "Tanrı önünde her zaman, elimden geldiğince ve olabildiğince ciddi ve dürüst olmaya çalışırım. Öte yandan senin karşında bu gerçekten de zor bir iş. Beraberinde bir tür darağacı havası taşıyorsun ve Salerno'da[8] putperestler ve putperest soyundan gelenler tarafından zararlı sanatların öğretildiği kara okuldan geliyorsun kuşkusuz."

K: "Batıl inançlı ve fazla Alman'sın. Kutsal yazıları söze göre anlıyorsun, yoksa beni bu denli katı yargılamazdın."

/ B: "Katı bir yargı isteyeceğim son şeydir. Yine de burnum beni al- 2/3
datmaz. Kaçamak yapıyorsun ve kendini ortaya koymak istemiyorsun. Ne gizliyorsun?"

(Kırmızı daha da çok kızarır adeta, giysileri parıldayan demir gibi ışıldar.)

Salerno Güneybatı İtalya'da Romalılar tarafından kurulmuş bir şehirdir. Jung 1540'larda kurulmuş ve simya çalışmalarını desteklemiş Academia Segreta'dan söz ediyor olabilir.

K: "Senden hiçbir şey gizlemiyorum ey doğru-yürekli ruh. Sadece hatırı sayılır ciddiliğinle ve gülünç dürüstlüğünle eğleniyorum. Bizim çağımızda buna çok ender rastlanır oldu, özellikle de anlayış sahibi insanlarda."

B: "Sanırım beni bütünüyle anlayamıyorsun. Öyle görünüyor ki beni tanıdığın insanlarla karşılaştırıyorsun. Doğrusunu söylemek gerekirse ben ne bu çağa ne de bu yere aidim. Bir büyü beni bu çağa ve bu yere sürgün etti yıllardır. Ben aslında karşında gördüğün değilim."

K: "Şaşırtıcı şeyler söylüyorsun. Kimsin o zaman sen?"

B: "Bu önemsiz. Karşında şu anda olduğum kişi olarak duruyorum. Neden buradayım ve böyleyim, bilmiyorum. Bildiğim bir şey varsa o da kendimi bilgim derecesinde doğrulamak için burada olmam gerektiği. Seni ne kadar az tanıyorsam, kendimi de o kadar az tanıyorum.

K: "Bu çok tuhaf. Bir çeşit aziz misin sen? Akademik dili pek beceremediğine göre filozof olamazsın. Ama aziz olabilirsin. Evet, azizsin. Ağırbaşlılığın bağnazlık kokuyor. Ahlakçı bir havan var ve kuru ekmek ve suya can atan bir basitliğin."

B: "Ne evet diyebilirim ne de hayır: Bu çağın tinine tutsak olmuş biri gibi konuşuyorsun. Bana öyle geliyor ki karşılaştırma koşullarından yoksunsun."

K: "Putperestlerin okuluna mı gittin yoksa? Sofistler gibi yanıt veriyorsun.[9] Bir aziz değilsen o zaman Hristiyanlık dininin ayarını nasıl olup da benimle ölçebilirsin?"

B: "Oysa bana öyle geliyor ki bu ölçek aziz olmayan biri tarafından da kullanılabilir. Hiçkimsenin Hristiyanlık dininin gizemlerinden kaçınıp cezasız kalamayacağını öğrendiğime inanıyorum. Tekrarlıyorum: Kalbi İsa Peygamber için kırılmayan beraberinde, onu en iyiden alıkoyan bir putperesti taşıyor demektir."

K: "Yine mi o bildik nağme? Hristiyan bir aziz değilsen, bunun anlamı ne? Eninde sonunda lanetlenmiş bir sofist değil misin?"

B: "Kendi dünyanda kapana kısılmışsın. Kesinlikle öyle görünüyor ki insanın tam bir aziz olmadan da Hristiyanlığın değerini doğru olarak tartabileceğini düşünüyorsun."

---

9. Sofistler İ.Ö. 4 ve 5. yüzyıllarda, özellikle Atina'da yaşamış filozoflardır. Önde gelen isimler arasında Protagoras, Gorgias ve Hippias sayılabilir. Para karşılığında dersler vermiş ve hitabet öğretimine özel bir önem vermişlerdir. Platon'un çeşitli dialoglarındaki sert eleştirileri günümüzdeki sözcüklerle oynayan kişiyi çağrıştıran olumsuz anlamı yaratmıştır.

K: "Hristiyanlığı dışarıdan inceleyen ve tarihsel açıdan değerlendiren bir ilahiyat hocası, yani sonuçta bir sofist misin sen?"

B: "İnatçısın. Ben bütün dünyanın Hristiyan olmasının rastlantı olamayacağını söylüyorum. Ayrıca İsa'yı yüreğinde taşımanın ve onun ızdırabı, ölümü ve dirilişi ile büyümenin Batılı insanın görevi olduğuna da inanıyorum."

K: "Peki, ama iyi birer insan olan ve kutsal İncillere gerek duymayan Yahudiler de var."

B: "Anlaşılan sen insanları iyi okuyamıyorsun: Yahudi'nin kendisinin bir şeyden -kafasında bir şeyden, yine yüreğinde bir şeyden- yoksun olduğunu ve bu yoksunluğu kendisinin de hissettiğini hiç fark etmedin mi?"

K: "Yahudi falan değilim ben ama Yahudileri savunmam gerekiyor bu durumda. Anlaşılan sen Yahudilerden nefret edenlerden birisin."

B: "İşte şimdi bütünüyle olumlu bir yargısı olmayan herkesin Yahudilerden nefret ettiğini söyleyen ama kendi insanları ile ilgili en kanlı şakaları yapan tüm o Yahudiler gibi konuştun. Yahudiler bu belirli yoksunluğu açıkça hissettiği, yine de kabul etmek istemediği için eleştiriye karşı aşırı duyarlılar. Hristiyanlığın insanların ruhlarında hiçbir iz bırakmadığına mı inanıyorsun? Bunu en içten yaşamayan birisinin meyvesini paylaşabileceğine de mi inanıyorsun?"[10]

K: "İddianı iyi savunuyorsun ama şu ağırbaşlılığın yok mu?! İşleri kendin için çok kolaylaştırabilirdin. Madem bir aziz değilsin, neden bu denli ağırbaşlı olman gerekiyor, hiç anlamıyorum. İşin neşesini kaçırıyorsun enikonu. Canını nasıl bir şeytan sıkıyor? Dünyadan tüm o kederli kaçışıyla ancak Hristiyanlık dini, insanı / bu denli ağır ve somurtkan yapabilir. 3/4

B: "Bence ciddi olmayı gerektiren başka şeyler de var."

K: "Ah, evet, biliyorum, hayattan bahsediyorsun. Bu deyişi bilirim. Ben de yaşıyorum ve bunun saçlarımı ağartmasına izin vermiyorum. Hayat ciddi olmayı gerektirmez. Tam tersine, hayat boyu dans etmek daha iyidir."[11]

---

10 *Taslak* şöyle devam ediyor: "Kimse onca yüzyıl süren tinsel gelişmeyi küçümseyip ekmediği şeyi biçemez" (s. 172).

11 Nietzsche'nin *Zerdüşt*'ünde Zerdüşt ağırlığın tininin gelişine karşı uyarır ve şöyle der "Siz Yüksek İnsanlar, sizin en kötü yanınız bir insanın dans etmesi gereken dansı, benliğinizin ötesine dans etmeyi hiç öğrenememiş olmanız!" ("Yüksek İnsanlar Üzerine" s. 306).

B: "Dans etmeyi bilirim. Evet, dans da edebilirdik! Dans çiftleşme dönemine yaraşır. Her zaman ateşli olanlardan, tanrıları için de dans etmek isteyenlerden haberim var. Bazıları gülünç, bazıları da Eskileri canlandırıyor, dürüstçe böyle bir anlatım için aslında yetersiz olduklarını kabul etmek yerine."

K: "Peki, o zaman dostum, maskemi çıkarıyorum. Şimdi biraz daha ciddi olacağım çünkü bu konu benim sahama giriyor. Dansın simge olabileceği üçüncü bir şey daha düşünülebilir."

Atlının kırmızısı gevrek bir kırmızı ten rengine dönüştü. Şuna bakın -bir mucize- yeşil giysilerim baştan aşağı yaprağa büründü.

B: "Belki Tanrı'nın önünde de dans olarak adlandırılabilecek bir neşe vardır. Oysa ben henüz bu neşeyi bulamadım. Ben henüz gelecek olan şeylerin arayışındayım. Gelenler oldu ancak neşe onlardan biri değildi."

K: "Beni tanımadın mı kardeşim, ben neşeyim!"

B: "Neşe mi? Olabilir mi bu? Sanki seni bir bulutun ötesinden görüyorum. İmgen soluyor. Elini tutayım, ey sevgili, kimsin sen, kimsin?"

Neşe mi? O neşe miydi?

[2] Kuşkusuz bu kırmızı şeytandı ama benim şeytanım. Yani, benim neşem, ciddi bir insanın, yüksek kulede tek başına nöbet tutanın neşesi; kırmızı-renkli, kırmızı-kokulu, sıcak parlak kırmızı neşesi.[12] Düşüncelerindeki ve bakışındaki gizli neşe değil, kabaran çiçeklerin kokusunu ve yaşamın rahatlığını taşıyan Güney rüzgârlarının birdenbire geldiği dünyanın o tuhaf neşesi. Bunu, bu ciddiliği, derinliklerde neler olduğuna beklenti içinde bakarken neşeleri ile her şeyden önce şeytanı arayan şairlerinizden biliyorsunuz.[13] İnsanı bir dalga gibi alır ve uzaklara götürür. Bu neşeyi tadan kendini unutur.[14] İnsanın kendini

12. 1939 seminerinde Jung şeytan figürünün tarihsel değişimini ele almıştır. "Kırmızı şeytanın öfkeli, tutkulu bir doğası vardır, ahlâksızlık, nefret ve kural tanımaz sevgiye neden olur"; *bkz. Children's Dreams: Notes from the Seminar Given in 1936-1940*, ed. Lorenz Jung and Maria Meyer-Grass, çev. Ernst Falzeder ve Tony Woolfson (Princeton: Princeton University Press/Filemon Series, 2008), s.174.
13. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Faust'tan bu tip neşeye buyurmanın nasıl bir şey olduğunu duydun" (s. 175). Burada Goethe'nin Faust'una atıfta bulunuyor.
14. *Taslak*'ta: "Faust'tan bildiğiniz gibi, birçokları kendini sürüklenmeye bırakmış, kim olduğunu unutmuştur" (s. 175).

unutmasından daha tatlı bir şey de yoktur. Kendini unutanların sayısı az da değildir. Bazıları da o denli kök salmıştır ki en gül renkli dalga bile köklerini sökemez. Diğerleri hafifken onlar taşlaşmış, ağırlaşmıştır.

Ben şeytanımla içtenlikle yüzleştim ve ona gerçek bir insana olduğu gibi davrandım. Bunu *Gizemler*'de öğrendim: Bizzat iç dünyada yaşayan bütün bilinmez yolcuları ciddiye almak, çünkü onlar etkili oldukları için gerçektir de.[15] Bu çağın tiniyle, şeytan yoktur, demenin hiçbir yararı yok. Bir tanesi benimleydi. Bu benim içimde gerçekleşti. Onunla yapabileceğimi yaptım. Onunla konuşabildim. İnsan ona koşulsuz olarak teslim olmak istemiyorsa şeytanla dinsel bir konuşma yapmak kaçınılmaz çünkü bunu o ister. Din tam da şeytanla anlaşamayacağım bir konu. Bağımsız bir kişilik olarak onun benim görüşümü yaygara koparmadan kabul etmesini bekleyemeyeceğim için bu konuyu onunla halletmem gerekiyordu.

Onunla bir anlaşmaya varmaya çalışmamak kaçmak olurdu. Şeytanla konuşmak gibi ender bir fırsat yakalarsan onunla bütün ciddiyetinle yüzleşmeyi unutma. Sonuçta o senin şeytanın. Şeytan hasmınsa ancak yine senin diğer görüşün olarak hasmın; seni baştan çıkarır ve en istemediğin yerde yoluna taş koyar.

Şeytanı ciddiye almak onun tarafına geçmek ya da şeytanlaşmak anlamına gelmez. Bir anlaşmaya varmak anlamına gelir. Böylece diğer görüşünü de kabul etmiş olursun. Böylece şeytan temel zeminini yitirmiş olur, sen de öyle. Bu da iyi hoş olabilir.

Her ne kadar şeytan ağırbaşlılığı ve açık yürekliliği yüzünden dinden bir hayli iğrense de öyle görünüyor ki ancak din yoluyla şeytanın bir anlaşmaya yanaşması sağlanabilir. Dansla ilgili söylediklerim onu sarstı çünkü bu onun alanında olan bir konuydu. O yalnızca başkalarını ilgilendiren konularda ciddi olamaz çünkü bu bütün şeytanların özelliğidir. Böyle yaparak onun ciddiyetine ulaştım ve böylece anlayışın olanaklı olduğu / ortak bir zemin bulduk. Şeytan dans etmenin şevk 4/5
de delilik de olmadığına, ne birine ne diğerine mahsus bir neşe ifadesi olduğuna inandı. Bu konuda ben de şeytanla aynı fikirdeyim. Böylece benim gözümde insanlaştı. Bense baharda yeşeren bir ağaç gibiyim.

15 Jung 1928'de etkin imgelem yönteminin sunumu yaparken bu nokta üzerinde durmuştur.

Yine de neşenin şeytan olması ya da şeytanın neşe olması konusu seni düşündürmeli. Bu konuya bir haftadan uzun süre kafa yordum ve korkarım bu da yeterli olmadı. Neşenin şeytanın olduğu gerçeğine karşı çıkıyorsun. Oysa neşenin her zaman şeytansı bir yanı varmış gibi görünüyor. Neşen senin için kötü değilse o zaman olasılıkla komşun için öyledir çünkü neşe yaşamın en yüce çiçeklenişi ve yeşerişidir. Bu seni yerle bir eder ve yeni yolu el yordamıyla bulman gerekir çünkü o neşeli ateşteki ışık senin için bütünüyle söndü. Diğer yandan neşe komşunu koparıp yoldan da çıkarabilir çünkü yaşam yakınındaki her şeyi yakıp kavuran bir meşaledir. Ateşse şeytanın elementidir.

Şeytanın neşe olduğunu görünce kuşkusuz onunla bir antlaşma yapmak isteyecektim. Oysa neşeyle antlaşma yapılamaz çünkü hemen yok olur. O halde şeytan da tutsak edilemez. Evet, tutsak olmamak onun özündedir. Yakalanırsa aptaldır ve bir tane daha aptal şeytanın insana hiçbir yararı yoktur. Şeytan hep oturduğunuz dalı budamaya çalışır. Bu da yararlıdır ve uykuya ve onunla birlikte gelen kötülüklere dalmanızı engeller.

Şeytan kötülüğe ait bir elementtir. Peki, ya neşe? Peşinden koşarsan neşenin de kötülüğü barındırdığını görürsün çünkü o zaman zevke ve zevkten de doğrudan Cehennem'e, kendi Cehennemine ulaşırsın ve herkesin Cehennemi ayrıdır.[16]

Şeytanla anlaşmaya vardığımda o benim ciddiliğimin bir parçasını kabul etti, ben de onun neşesinin bir parçasını kabul ettim. Bu da bana cesaret verdi. Oysa şeytan daha istekli olduğunda insanın kendini kucaklaması gerekir.[17] Neşeyi kabul etmek her zaman için tehlikeyi göze almaktır ancak bu da bizi yaşama ve yaşamın hayal kırıklığına götürür, buradan da yaşamımızın bütünlüğü oluşur.[18]

16. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Dikkatini kullanan herkes kendi cehennemini bilir ama herkes şeytanını bilemez. Yalnızca neşeli şeytanlar yoktur, bazıları da üzgündür" (s. 178).
17. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Daha sonraki bir macerada ciddiliğin şeytana nasıl da uyduğunu keşfettim. Ciddilik onu daha da tehlikeli yapar ama inan bana bu ona pek de uymaz" (s. 178-79).
18. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bu yeni kazanılmış neşeyle sonunun nereye çıkacağını bilmeden yeni maceralara atıldım. Yine de şeytanın bizi her zaman baştan çıkaracağını bilebilirdim, öncelikle de kadınlar ile. Bir düşünür olarak zekice düşüncelerim vardı belki ama hayatta böyle değildim. Akılsız ve önyargılıydım. Tilki kapanına hemencecik yakalanıverecek gibiydim" (s. 179).

Ormandaki Şato[19]

Cap. ii.

[HI 5] [20] Bundan sonraki ikinci gecede karanlık bir ormanda yürüyorum ve yolumu yitirdiğimi görüyorum.[21] Karanlık bir araba yolundayım ve karanlıkta tökezliyorum. Sonunda sessiz, karanlık bir bataklığa geliyorum ve ortasında küçük ve eski bir şato var. Gece konaklamak için izin istemenin iyi olacağını düşünüyorum. Kapıyı çalıyorum, uzun bir süre bekliyorum, yağmur yağmaya başlıyor. Kapıyı yeniden çalmam gerek. Şimdi birinin geldiğini işitiyorum; kapı açılıyor. Eski moda bir giysi içinde bir adam, bir uşak, ne istediğimi soruyor. Gece burada konaklamak istediğimi söylüyorum ve karanlık bekleme odasına alıyor beni. Daha sonra eski, aşınmış bir merdivende bana yol gösteriyor. Yukarıda daha geniş ve yüksek, siyah sandık ve dolapların sıralandığı beyaz duvarları olan salona benzer bir yere geliyoruz.

Bir çeşit kabul odasına götürüyor beni. Döşemeli mobilyaların olduğu basit bir mekân. Antika bir lambadan odayı az çok aydınlatan loş bir ışık süzülüyor. Uşak yan kapılardan birini çalıyor ve sessizce açıyor. Hemen içeri göz atıyorum. Bir bilginin çalışma odası, dört duvar kitap raflarıyla kaplı, büyük bir yazı masası ve masada uzun siyah kaftanıyla yaşlı bir adam görüyorum. Başıyla yaklaşmamı söylüyor. Odanın havası ağır ve yaşlı adam endişeden bitkin düşmüş görünüyor. Asil bir görünüşü de var; olabilecek en asil insanlardan biri gibi duruyor. Uzun zamandır fazla bilgi ile hiçliğe sıkışıp kalmış bilginlerin o alçakgönüllü, korkak bakışı var gözlerinde. Engin bilgiler karşısında alçakgönüllü olmayı öğrenmiş gerçek bir bilgin olduğunu, / adeta bilimsel doğrunun işleyişini bizzat temsil etmesi gerekiyor- 5/6
muş gibi kaygılı ve ılımlı bir değer verme ile yorulmak bilmeden kendini bilim ve araştırmaya adadığını düşünüyorum.

19. *El Yazması Taslak*'ta: "İkinci Macera" (s. 383).
20. 28 Aralık 1913.
21. Dante'nin *Inferno*'su şairin karanlık bir ormanda kaybolmasıyla başlar. Jung'taki kitapta bu sayfaya bir ayraç konmuş.

Adeta dalgınlıkla, sakınmayla utanarak selamlıyor beni. Sıradan biri gibi göründüğüm için bu beni şaşırtmıyor. Bakışını çalışmasından zorlukla ayırabiliyor. Gece konaklama dileğimi yineliyorum. Uzun bir duraksamadan sonra şöyle diyor: "Demek uyumak ve kendini hoş etmek istiyorsun." Dalgın olduğunu görüyorum ve bu nedenle uşağından bana bir oda göstermesini istemesini söylüyorum. Buna karşılık şöyle diyor: "Talepkârsın, bekle, her şeyi öylece bırakamam!" Yeniden kitabına dalıyor. Sabırla bekliyorum. Bir süre sonra şaşkınlıkla başını kaldırıyor: "Ne istiyorsun burada? Ah -affet- burada beklediğini tamamıyla unutmuşum. Hemen uşağa sesleneceğim." Uşak geliyor ve beni aynı katta, çıplak beyaz duvarları ve geniş bir yatağı olan küçük bir odaya götürüyor. İyi geceler diliyor ve çekiliyor.

Yorgun olduğum için hemen soyunup mumu söndürüyor ve yatağa giriyorum. Çarşaf alışılmadık derecede kaba ve yastık sert. Yalnış yolum beni garip bir yere getirdi; yalnız yaşamının akşamını kitaplarla geçiriyormuş gibi görünen bir bilginin eski şatosuna. Ötedeki kulede oturan uşaktan başka evde başka yaşayan yokmuş gibi görünüyor. Bu yaşlı adamın kitaplarla olan yaşamının ideal ama yalnız bir varoluş olduğunu düşünüyorum. Uzun bir süre bu düşüncelerle oyalanıyorum. Neden sonra bir düşüncenin daha beni rahat bırakmadığını fark ediyorum. Yaşlı adamın güzel kızını buraya gizlediğini düşünüyorum. Bir roman için kaba saba bir fikir. Sıkıcı, çok kullanılmış bir konu ancak her yanından romantiklik akıyor, gerçek anlamda romansı bir fikir -ormanda bir şato, yalnız gece, pahalı bir hazineyi koruyan ve onu bütün dünyadan kıskanan kitaplarına gömülmüş yaşlı bir adam... Ne gülünç düşünceler geliyor aklıma! Yolculuğumda böylesine çocuksu düşler görmem Cehennem mi yoksa araf mı? Yine de düşüncelerimi daha güçlü ya da güzel bir şeye yükseltecek gücüm takatim yok. Sanırım bu düşüncelerin gelmesine izin vermem gerekiyor. Onları iterek uzaklaştırmak neye yarayacak ki? Yeniden geleceklerine göre bu bayat içkiyi ağızda tutmaktansa yutmak daha iyi. Peki, bu sıkıcı kadın kahraman neye benziyor? Kuşkusuz sarışın, solgun, mavi gözlü, yolunu yitirmiş her gezginin onu babasının zindanından kurtaracağını umuyor. Ah, bu basmakalıp safsataları bilirim -uyusam daha iyi- neden böyle boş hayallerle uğraşıyorum ki?

Uykum gelmiyor. Yatakta dönüp duruyorum, Uyku bana gelmiyor. Sonunda bu kurtarılmamış ruhu barındırmam mı gerekiyor? Beni uyutmayan bu değil mi? Bu denli romansı bir ruhum mu var? Bir bu eksikti. Bu budalalık insana acı verir. İçkilerin bu en acısı bitmez mi? Geceyarısı oldu bile herhalde ve uykum hâlâ gelmiyor. Şu koca dünyada beni uyutmayan ne ki? Bu odadan mı kaynaklanıyor acaba? Yatak mı büyülü? Korkunç, uykusuzluk insanı nerelere sürükler? En saçma ve batıl kuramlara. Hava serin gibi, üşüyorum. Belki de bu yüzden uyuyamıyorum. Burası hiç tekin değil. Tanrı bilir burada neler oluyor. Şu duyduklarım ayak sesi miydi? Hayır, herhalde dışarıdan geldi. Dönüyorum, gözlerimi sıkıca kapıyorum, uyumalıyım. Şu duyduğum kapının sesi miydi? Tanrım, orada birisi duruyor! Doğru mu görüyorum? İnce bir kız, ölüm gibi solgun, kapıda mı duruyor? Tanrı aşkına, nedir bu? Yaklaşıyor!

"En sonunda geldin demek!?" diyor sessizce. Olanaksız, bu korkunç bir hata. Gerçek olmak isteyen bir roman, aptal bir hayalet öyküsü mü olmak istiyor? Nasıl bir anlamsızlığa lanetlendim? Bu denli romansı parlaklığı barındıran benim ruhum mu? Başıma bu da mı gelecekti? Gerçekten de Cehennem'deyim; ölümden sonraki en korkunç uyanış, ödünç kitap dağıtan bir kütüphane! Zamanımın insanlarını ve beğenilerini o kadar çok mu aşağıladım ki Cehennem'de yaşayıp uzun zaman önce üzerine tükürdüğüm romanları yazıp bitirmem gerekiyor? Ortalama insan beğenisinin alt yarısı da mı kutsallık ve incinmezlik istiyor ki böylece Cehennem'de günahlarımızın cezasını çekmeden onun hakkında kötü bir şey söyleyemeyelim?

Şöyle diyor: "Ah, bayağı olduğumu düşünüyorsun, öyle mi? Sen de mi o sefil sanrıya, bir romana ait olduğum sanrısına kapıldın? Görünüşleri çıkarıp attığını ve şeylerin özü peşi sıra didindiğini umduğum sen de mi?"

Ben: "Affet beni, ama sen gerçek misin? Sadece uykusuz beynimin talihsiz bir ürünü olmadığını varsaymam romanlardaki o eski püskü gülünç sahnelere olan bu üzücü benzerlik. Duygusal bir romanla baştan aşağı uyum sağlayan bir durum, kuşkumu gerçekten doğruluyor mu?"

O: "Seni sefil, gerçek olduğumdan nasıl kuşku duyarsın?"

Yatağımın dibinde dizlerinin üzerine düşüyor, yüzünü elleriyle kapıyor ve hıçkırıklara boğuluyor. Tanrım, yoksa gerçekten gerçek mi, ona haksızlık mı ediyorum? İçimde acıma duygusu uyanıyor.

B: "Tanrı aşkına söyle bana. Tüm içtenliğimle gerçek olduğunu mu varsaymalıyım?"

Ağlıyor ve yanıt vermiyor.

B: "Peki, o zaman, kimsin sen?"

O: "Ben ihtiyarın kızıyım. Burada dayanılmaz bir esaret altında tutuyor beni, kıskançlıktan ya da nefretten değil, sevgiden çünkü ben onun tek çocuğuyum ve genç yaşta ölen anneme benziyorum."

Başımı kaşıyorum. Cehennem gibi bir bayağılık değil mi bu? Kelimesi kelimesine, sıradan bir kütüphaneden alınmış ucuz bir roman! Ah, tanrılar, beni nereye getirdiniz? Birini güldürmek yeterli, birini ağlatmak yeterli; güzel bir dertli olmak, harap bitap trajik biri olmak zor ama bir maymun olmak, siz güzel ve yüce varlıklar, nedir? Bayağı ve sonrasız bir budalalık, dayanılmaz bir sıradanlık ve boşluk, bunlar göklere dualarla açılan ellere verdiğiniz armağanlar olamaz asla.

Yine de işte orada uzanmış ağlıyor. Peki, ya gerçekse? O zaman onun için üzülmeye değer, herkes onun için içinde şefkat duyar. Edepli bir kız için yabancı bir erkeğin odasına girmenin bedeli ne büyük olmalı! Ya bu şekilde utancını aşmak zorunda kalması?

B: "Sevgili çocuğum, sana, her şeye karşın gerçek olduğuna inanıyorum. Senin için ne yapabilirim?"

O: "Sonunda, en sonunda, bir insanın ağzından bir sözcük!"

Yüzü ışıldayarak kalkıyor. Güzel bir kız. Bakışında derin bir arılık var. Güzel ve bu dünyanın ötesinde bir ruhu var. Gerçekliğin hayatına, acınası tüm gerçekliğe, pisliğin banyosuna ve sağlığın kuyusuna gelmek isteyen bir ruh. Ah, ruhun bu güzelliği! Gerçekliğin alt-dünyasına inişini görmek. Ne manzara!

O: "Benim için ne mi yapabilirsin? Zaten çok şey yaptın benim için. Seninle aramdan bayağılığı çıkararak kurtarıcı sözcüğü söylemiş oldun. Bil o zaman: Ben bayağılığın büyüsü altındaydım."

B: "Eyvahlar olsun, şimdi de bir masala benzemeye başladın."

O: "Mantıklı ol, sevgili dost, şimdi de masalsı olana takılma çünkü masal romanın büyük annesidir ve senin çağının en istekle okunan

romanından daha fazla evrensel geçerliliği vardır. Bin yıldır herkesin dudaklarında olanın, sayısız kez yinelenmiş olmasına karşın, hâlâ insanlığın en son doğrusuna en çok yaklaşan olduğunu da biliyorsun. O halde masalsının aramıza girmesine izin verme."[22]

B: "Zekisin ve anlaşılan babanın bilgeliğini miras almamışsın. Söyle bana, tanrısallık üzerine, bu sözde en son doğrular üzerine ne düşünüyorsun? Onları bayağılıkta aramak bana çok tuhaf geliyor. Doğalarına göre oldukça sıradışı olmaları gerekir. Yalnızca büyük filozoflarımızı düşün."

O: "Bu en yüksek doğrular ne kadar sıradışıysa o denli insanlık-dışı olmalı ve insana insanın özü ve varlığı üzerine daha az değerli ve anlamlı şeyler söylüyor olmalı. Yalnızca insanca olan ve senin / bayağı ve 7/8
basmakalıp dediğin şey aradığın bilgeliği barındırır. Masalsı bana karşı değil, benim için konuşur ve nasıl evrensel olarak insan olduğumu ve benim de kurtuluşa gereksinim duymakla kalmadığımı, aynı zamanda onu hak ettiğimi kanıtlar çünü ben de gerçeklik dünyasında benim cinsiyetimdekiler kadar iyi ya da daha iyi yaşayabilirim."

B: "Garip kız, insanı şaşırtıyorsun. Babanı gördüğümde beni bilgece bir konuşmaya davet etmesini ummuştum. Oysa yapmadı bunu ve ben de bunun için ona öfkelendim çünkü kendinden geçmiş miskinliği haysiyetimi yaralamıştı. Oysa seninle çok daha iyi. Üzerine düşünülecek konular veriyorsun bana. Sıradışısın."

O: "Yanılıyorsun. Ben çok sıradanım."

B: "Buna inanamam. Ruhunun gözündeki ifadesi ne kadar güzel ve hayran olunası. Seni özgür bırakacak adama ne mutlu, kıskanılacak biri o."

O: "Beni seviyor musun?"

B: "Tanrı adına, seni seviyorum ama ne yazık ki ben evliyim."

O: "İşte görüyorsun, bayağı gerçeklik bile bir kurtarıcı. Sana teşekkür ediyorum sevgili dost ve Salome'nin selamını getiriyorum."

"Masallarda dileklerin gerçekleşmesi ve sembolizm"de Jung'un meslektaşı Franz Riklin masalların ilkel insan ruhunun anlık yaratıları olduğundan ve genel olarak dileklerin gerçekleşmesi eğiliminden söz eder (çev. W A. White, *The Psychoanalytic Review* [1913], s. 95.) *Libidonun Simgeleri ve Dönüşümleri*'nde Jung masalları ve söylenceleri ilksel imgelerin temsili olarak ele alır. Sonraki çalışmalarında bunları arketiplerin ifadeleri olarak görmüştür. Örneğin "Kolektif bilinçdışının arketipleri" (*TE* 9, I, §6). Jung'un öğrencisi Marie-Louise von Franz bir dizi çalışmasında peri masallarının psikolojik yorumlamasını yapmıştır. *The Interpretation of Fairy* Tales adlı eserini inceleyebilirsiniz. (Boston: Shambala, 1996).

Bu sözlerle birlikte bedeni karanlığın içinde kayboldu. Donuk ay ışığı odayı doldurdu. Durduğu yerde gölgeler arasında bir şeyler yatıyor; bir sürü kırmızı gül.[23]

[2][24] Dışında bir macera yaşamazsan içinde de bir macera yaşamazsın. Şeytandan aldığın parça -yani, neşe- seni maceraya götürür. Böylece alt ve aynı zamanda üst sınırlarını öğrenirsin. Sınırlarını öğrenmek zorundasın. Sınırlarını öğrenmezsen hayal gücünün ve tanıdığın insanların beklentilerinin yapay engellerine takılırsın. Oysa yaşamın yapay engellerle kuşatılmayı hoş karşılamaz. Yaşam bu engellerin üzerinden aşmak ister ve kendinle bozuşursun. Bu engeller senin gerçek sınırların değil, sana yok yere şiddet uygulayan nedensiz sınırlar. O halde gerçek sınırlarını bulmaya çalış. İnsan bunları önceden bilemez, yalnızca ulaştığında görür ve anlar onları. Bunu da ancak dengen varsa yaşarsın. Dengen olmazsa başına ne geldiğini anlayamadan sınırlarını çiğnersin. Oysa dengeye ulaşmak için karşıtını beslemen gerekir. Oysa en içinde bundan nefret edersin çünkü kahramanca değildir.

Tinim ender ve sıradışı olan her şey üzerine düşündü, bulunmamış olasılıklara, gizlenmişe giden patikalara doğru, gece parlayan ışıklara doğru yol aldı. Tinim bunu yaparken içimde sıradan olan her şey ben fark etmeden zarar gördü ve sonraki yaşama özlem duymaya başladı çünkü onu yaşamamıştım. İşte budur maceranın nedeni. Romantiğe tutulmuştum. Romantik geriye doğru bir adımdır. Yola ulaşmak için bazen geriye doğru birkaç adım atmak gerekir.[25]

Macerada, *Gizemler*'de tanık olduklarımı yaşadım. Orada Salome ve İlyas olarak gördüklerim hayatta yaşlı bilgin ve onun solgun, tut-

23. "Kore figürünün psikolojik yanları"nda (1951) Jung bu epizotu şöyle anlatıyor: "Ormanda eski bir alimin yaşadığı eski bir ev. Aniden kızı görünüyor, bir çeşit hayalet, insanların onu yalnızca bir fantezi olarak görmesinden şikâyet ediyor" (*TE 9*, 1, §361). Jung şu yorumu yapıyor: "Düş aynı temayı ortaya koyuyor ama daha masalsı bir düzlemde. Burada animanın karakterini hayaletimsi bir varlık oluşturuyor"(a.g.e.§ 373)

24. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Dostum, dışsal görünür yaşamım hakkında hiçbir şey öğrenmiyorsun. Yalnızca iç hayatımı, dış hayatımın karşılığını işitiyorsun. İşte bu yüzden eğer yalnızca iç hayatım olduğunu, bunun tek hayatım olduğunu düşünüyorsan yanılıyorsun. Çünkü içsel yaşamının dış hayatın olmadan daha zengin olacağını düşünüyorsan yanılıyorsun, bu onu yoksullaştırır. Dışta yaşamazsan içte zenginleşemezsin, yalnızca engellenirsin. Bu senin yararına değil ve kötülüğün başlangıcı. Benzer şekilde, iç hayatın olmadan dış hayatın daha zengin ve güzel olmaz, gittikçe yoksullaşır. Yolu dengeyle bulursun" (s. 188).

25. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Hâlâ romantik olduğum orta yaşlarıma döndüm ve orada macerayı yaşadım" (s. 190).

sak kızı oldu. *Gizemler*'in çarpık bir benzerini yaşıyorum. Romantik yolu izleyerek yaşamın tuhaflığına ve sıradanlığına ulaştım ve burada düşüncelerin sonuna geldim ve neredeyse kendimi unuttum. Eskiden sevdiğim şeyi şimdi kuru ve pörsümüş olarak yaşamam gerekiyor, eskiden alay ettiğime de yüksekliğini kıskanarak can atmam gerekiyordu. Bu maceranın saçmalığını kabullendim. Bu olur olmaz da kızın kendini nasıl dönüştürdüğünü ve nasıl özerk bir anlamı gösterdiğini gördüm. İnsan gülünçlük isteğini soruşturuyor ve bu da değişim için yeterli.

Peki, ya erkeklik? Bir erkeğin tam olabilmesi için daha ne kadar kadınlığa gerek duyduğunu biliyor musun? Bir kadının tam olabilmek için daha ne kadar erkekliğe gerek duyduğunu biliyor musun? Kadınlarda kadınlığı, erkeklerde erkekliği arıyorsun. İşte bu yüzden her zaman yalnızca erkekler ve kadınlar var. Peki, insanlar nerede? Sen, erkek, kadınlarda kadınlığı arama, onu kendinde ara ve kabul et / çünkü 8/9
ona en başından beri sahipsin. Oysa erkekliği oynamak hoşuna gidiyor çünkü bu o bildik düzgün yolda gitmek demek. Sen, kadın, erkeklerde erkekliği arama, erkekliği kendi içinde üstlen çünkü ona en başından beri sahipsin. Oysa bu seni eğlendiriyor ve kadınlığı oynamak kolay, sonuçta erkek seni küçümsüyor çünkü kendi kadınlığını da küçümsüyor. Oysa insanoğlu erkek ve kadındır, yalnızca erkek ya da kadın değil. Ruhunun cinsiyetini öylece söyleyemezsin. Oysa yakından bakarsan en erkeksi erkeğin kadın ruhu olduğunu, en kadınsı kadının erkek ruhu olduğunu görürsün. Ne kadar erkeksi olursan, gerçek kadın senden o kadar uzak olur çünkü kendi içindeki kadın yabancıdır ve hor görür.[26]

Şeytandan bir parça neşe alır ve bununla maceralara atılırsan zevki kabullenirsin. Zevkse hemen istediğin her şeyi kendine çeker ve o zaman zevkin seni yağmalıyor mu yoksa yüceltiyor mu, karar vermen gerekir. Şeytandan olursan, çokluk peşinde kör istekle bocalarsın ve bu da seni yoldan çıkarır. Şeytandan değil, kendi olan biri olarak kendinle kalırsan insanlığını hatırlarsın. Kadınlara kendiliğinden erkek gibi de-

[26] 1921'de Jung *Psikolojik Tipler*'de şöyle yazmıştı: "Çok kadınsı bir kadının erkeksi bir ruhu olur, çok erkeksi bir erkeğin de kadınsı ruhu. Bu karşıtlığın nedeni, örneğin, bir erkeğin bütünüyle erkeksi olan şeylerde olmaması, normalde belirli kadınsı özelliklerinin olmasıdır. Görünür tutumu ne kadar erkeksiyse kadınsı özellikleri o derece silinir ve bunun yerine bilinçdışında ortaya çıkarlar" (*TE* 6; §804). Jung erkeğin kadınsı ruhunu anima, kadının erkeksi ruhunu animus olarak tanımlamış ve bireylerin kendi ruh imgelerini karşıt cinsin üyelerine nasıl yansıttığını tanımlamıştır (§ 805).

ğil, bir insan olarak, yani onunla aynı cinsiyetten biri gibi davranırsın. Kendi kadınlığını hatırlarsın. O zaman sana erkek değilmişsin, adeta aptalmışsın ve kadınsıymışsın gibi gelebilir. Oysa gülünç olanı kabullenmelisin, yoksa üzüntüye kapılırsın ve öyle bir zaman gelecek ki en beklemediğin anda gafil avlanacak ve gülünç olacaksın. Çoğu erkek için kadınlığını kabul etmek acı bir tat verir çünkü bu ona gülünçlük, güçsüzlük ve çirkinlik gibi görünür.

Evet, sanki bütün erdemini yitirmiş, küçük düşmüşsün gibi. Erkekliğini kabul eden kadın için de aynı şey geçerlidir.[27] Evet, bu sana kölelik gibi gelir. Sen ruhunde gereksinim duyduğun şeyin kölesisin. En erkeksi adam kadınlara gereksinim duyar ve sonuçta onların kölesidir. Kendin kadın ol ve kadına köle olmaktan kurtul.[28] Bütün erkekliğinle alayı savuşturamadığın sürece merhametsizce kadına terk edilirsin. Bir kere de kadın elbiseleri giymek sana iyi gelecek. Sana gülecekler ama bir kadın olarak sen kadınlardan ve onların zorbalığından özgürlüğünü kazanacaksın. Kadınlığın kabul edilmesi tamamlanmayı getirir. Aynı şey erkekliğini kabul eden kadın için de geçerlidir.

Erkeklerdeki kadınlık kötülükle bağlıdır. Onu şehvet yolunda bulurum. Kadındaki erkeklik kötülükle bağlıdır. Bu nedenle de insanlar kendi ötekilerini kabullenmekten nefret eder. Oysa onu kabul ettiğinde, insanın tamamlanması ile bağlantılı olan gerçekleşir. Yani, alay edilen kişi olduğunda ruhun beyaz kuşu uçmaya başlar. Uzaklardaydı ama küçük düşmen onu harekete geçirdi.[29] Gizem sana yaklaşıyor ve çevrende olup bitenler mucizevi. Güneş mezarından yükselince altın bir ışık parıldıyor. Bir erkek olarak ruhun yok çünkü ruhun kadında, bir kadın olarak ruhun yok çünkü ruhun erkekte. Oysa insan olduğunda ruhun sana gelir.

Keyfi ve yapay olarak yaratılmış sınırlar içinde kalmak iki yüksek duvar arasında yürümeye benzer; dünyanın enginliğini göremezsin.

---

27. Jung'a göre erkeklerde anima, kadınlarda animus ile bütünleşme kişiliğin gelişimi için gerekliydi. 1928'de karşı cinsin üyelerinden yansıtmayı çekmeyi ve bunların bilincine varmayı gerektiren bu süreci *Ben ile Bilinçdışı Arasındaki İlişkiler*'de anlatmıştır (kısım 2, bölüm 2, TE §296).
28. *Düzeltilmiş Taslak*'ta bu ifade yerine: "Oysa içindeki kadınsıyı kabul ederse kadınlara köle olmaktan kurtulur" (s. 178).
29. Albrecht Dietrich: "Genel inanış sıklıkla ruhu en baştan kuş olarak görür" (*Abraxas. Studien zur Religionsgeschichte des spatern Altertums* [Leipzig, 1891], s. 184).

Oysa görüşünü kapatan duvarları yıkarsan ve enginlik ve onun sonsuz belirsizliği sana korkuyla esin verirse, işte o zaman içindeki eskilerden gelen uyuyan uyanır ve beyaz kuş onun ulağıdır. O zaman kaosun yaşlı terbiyecisinden haber alman gerekir. Sonsuz mucize orada, kaosun karmaşasında barınır. Dünyan harikalarla dolmaya başlar. İnsan yalnızca düzenli bir dünyaya ait değildir, aynı zamanda ruhunun mucize-dünyasına aittir. Sonuçta düzenli dünyanızı rezil etmeniz gerekir ki çok fazla kendinizin dışında olmaktan kurtulasınız.

Ruhlarınız büyük bir gereksinim içinde çünkü dünyasına kıtlık çökmüş. Kendinizin dışına bakarsanız uzaklardaki ormanı ve dağları görürsünüz ve görümünüz onların üzerinde yıldızların âlemine tırmanır. Kendi içinize bakarsanız bu kez de yakını uzak ve sonsuz olarak görürsünüz çünkü içteki dünya en az dıştaki dünya kadar sonsuzdur. Tıpkı bedenleriniz aracılığıyla dünyanın çoklu özünün bir parçası olmanız gibi ruhunuz aracılığıyla iç dünyanın çoklu özünün bir parçası olursunuz. Bu iç dünya gerçekten sonsuzdur ve hiçbir şekilde dış dünyadan yoksul değildir. İnsan iki dünyada yaşar. Budala ise ya orada ya burada yaşar, hiçbir zaman orada ve burada yaşamaz.

[10]Belki de yaşamını araştırmaya adayan birisinin tinsel bir yaşam sürdüğünü ve ruhunun diğer herkesten daha geniş bir ölçüde / yaşa- 9/10
dığını düşünüyorsun. Oysa bu yaşam da dıştır, tıpkı dış şeyler için yaşayan bir adamın yaşamı gibi. Böyle bir bilgin dış şeyler için değil dış düşünceler için, yani kendisi için değil, nesnesi için yaşar. Birisinin kendini bütünüyle dışta yitirdiği ve yıllarını aşırılık içinde harcadığı söylenirse aynı şeyi bu yaşlı adam için de söylemek gerekir. Kendini kitaplara ve başkalarının düşüncelerine fırlatıp atmıştır. Sonuçta ruhu büyük bir gereksinim içindedir, kendini aşağılaması ve onayını alamadığı her yabancının odasına koşup bunun için dilenmesi gerekir.

İşte bu yüzden yaşlı bilginleri gülünç ve onursuz bir şekilde onaylanma peşinde koşarken görürsün. Adları anılmadığında alınırlar, aynı şeyi bir başkası daha iyi söylediğinde canları sıkılır, birisi görüşlerinde en ufak bir değişiklik yaptığında çileden çıkarlar. Bilginlerin toplan-

Taslak ve *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Kitaplara ve bilime gömülmüş, adil ve değer biçen, sonsuz çöldeki kum taneleriyle boğuşan bu yaşlı adam olduğum sürece sözde ruhum [benliğim], içsel benliğim büyük acılar çekti" (s. 180).

tılarına gidin ve büyük meziyetleri olan bu yaşlı adamların ağlanacak durumunu görün, ruhlarının onaya aç olduğunu, susuzluklarının hiçbir zaman giderilemeyeceğini görün. Ruhunsa senden aptallığını ister, bilgeliğini değil.

İşte bu nedenle, cinsiyetli erkekliğin üzerine çıktığım ama insanlığı aşmadığım için bana alçakça gelen kadınlık kendini anlamlı bir varlığa dönüştürüyor. Cinsiyetin ötesinde olmak ama insanlığın içinde kalmak; işte bu en zor şey. Cinsiyetin ötesine genel bir kuralın yardımıyla geçersen o kuralla aynı şey olursun ve insanlığın dışına çıkarsın. Böylece kuru, katı ve insanlık-dışı olursun.

Cinsiyetin ötesine en çeşitli durumlarda aynı kalan genel bir kural uğruna değil, insanca nedenlerle geçebilirsin ve böylece her bir durum için hiçbir zaman kusursuz bir geçerlilik olmaz. İnsanlığınla hareket edersen, genel ilke olmadan belirli bir durumla, yalnızca bu duruma karşılık gelenle hareket etmiş olursun. Böylece, belki de genel kural pahasına durumun hakkını vermiş olursun. Bu senin için çok acı verici olmamalı çünkü sen kural değilsin. İnsanca, pek insanca olan başka bir şey daha var ve oraya varan herkesin genel kuralın nimetini hatırlamasında yarar var.[31] Genel kuralın da bir anlamı var ve eğlence için konmadı bu kural. İnsan tininin çok saygıdeğer bir işini içeriyor o. Bu tip insanlar cinsiyetlinin ötesindeki genel ilke için yetersizdir, yalnızca imgeleri yitirdikleri için yeterlidir. Onlar kendi zararlarına, kendi imgelerine ve keyfiliklerine dönüşmüştür. Cinsiyetliyi anımsamaları gerekir ki böylece düşlerinden gerçekliğe uyansınlar.

Burada ve şimdiden ötesini, yani içimdeki karşıtı ve ötekini yerine getirmek uykusuz bir gece gibi cefalı. Humma gibi, zehirli bir sis gibi sinsice yaklaşır. Duyuların canlanıp sonuna kadar gerildiğinde iblis öyle yavan ve yıpranmış, öyle uysal ve bitkin bir şey gibi gelir ki için bulanır. Burada ötene aşmayı bırakmayı memnuniyetle istersin. Şaşkın ve iğrenmiş, görünür dünyanın üstsel güzelliklerinin dönmesini özlersin. Bunun, karanlık yerlerde gizlenip kaldırımlarda sürünen, her kutsal açıdan burnunu çıkarıp zaten herkesin dudaklarında olanın tadını

31. *İnsanca, Pek İnsanca*, Nietzsche'nin 1878 yılından itibaren üç parça olarak yayımlanan kitabının adıydı. Burada psikolojik gözlem "insanca, pek insanca" olan üzerine düşünme olarak anlatılır.

beşikten mezara çıkaran insan hayvanın iğrenmesi, pisliği, süprüntüsü olduğunu bildiğin için hoş dünyanın ötesinde uzanan her şeyi tükürüp lanetlemek istersin.

Oysa burada duramazsın, iğrenmeni burada-ve-şimdin ile öten arasına koyma. Ötene giden yol Cehennem'den, aslında sana özgü Cehennem'den geçer ve orada dipte dizlerine kadar çıkan molozlar vardır, havası milyonların nefesiyle kirlettiği havadır, ateşleri cüce arzular, şeytanları da asılsız işaret levhalarıdır.

Tiksindirici ve iğrenç olan her şey sana özgü Cehennemin. Başka türlü nasıl olabilirdi? Diğer bütün Cehennemler en azından görmeye değer ya da eğlenceliydi. Oysa bu asla Cehennem değildir. Senin Cehennemin tapınağından bir lanet ve tekmeyle çıkarttığın her şeyden oluşuyor. Kendi Cehennemine adım attığında güzellikte acı çeken biri ya da gururlu bir parya gibi geldiğini düşünme asla, bir aptal ve meraklı bir budala gibi geldiğini ve masandan düşen kırıntılara hayretle baktığını düşün.[32] / 10/11

Gerçekten öfkelenmek istiyorsun ama aynı zamanda da öfkenin sana ne kadar iyi uyduğunu görüyorsun. Cehennemi gülünçlüğün kilometrelerce uzanıyor. Sövüp sayabilirsen ne ala! Küfrün hayat kurtarıcı olduğunu göreceksin. Öyleyse eğer Cehennem'den geçersen yoluna çıkan herkese gerekli dikkati göstermeyi unutma. Küçümsemeni ya da öfkeni uyaran her şeye sessizce bak, böylece benim solgun kızla yaşadığımı sen de gerçekleştirmiş olursun. Ruhsuza ruh verirsin ve böylece korkunç hiçlikten çıkıp bir şey olabilir. Böylece ötekini hayata fidye olarak verirsin. Değerlerin seni şu an olduğun şeyden uzaklaştırmak, kendinin önüne ve ötesine koymak istiyor. Varlığınsa seni kurşun gibi dibe çekiyor. Aynı anda ikisini birden yaşayamazsın çünkü onlar birbirini dışlıyor. Oysa yolda ikisini birden yaşayabilirsin. Öyleyse seni yol kurtaracak. Aynı anda hem dağda hem vadide olamazsın ama yolun seni dağdan vadiye, vadiden dağa götürür. Çok şey eğlenceli başlar ve karanlık Cehennem'in düzeylerine gider.[33]

---

1 Ekim 1916'da, Psikoloji Kulübü'ndeki "Bireyselleşme ve Kolektiflik" konuşmasından önce Jung bireyselleşme süresince "bireyin kendini tanrısaldan koparıp bütünüyle kendi olma yoluyla kendini pekiştirmesi" gerektiğini söylemiştir: "Böylece ve aynı zamanda kendini toplumdan ayırır. Dışta yalnızlığa, içte ise cehenneme, Tanrı'dan uzaklaşmaya gömülür" (*TE 18*, §1103).

11 Dante'nin *Komedya*'sında, Cehennem'in katmanları eski germen harfleriyle adlandırılmıştır.

Aşağılardan Biri[34]

Cap. iii.

[ÖH II] Ertesi gece[35] kendimi yine gösterişsiz, karlarla kaplı bir ülkede dolanırken buldum. Gri akşam göğü güneşi kapatıyor. Hava nemli ve ayaz. Güvenilir görünmeyen biri bana katıldı. En dikkat çekici yanı tek gözünün olması ve yüzündeki yara izleri. Yoksul, giysileri kirli bir berduş. Fırça gibi kara sakalları uzun zamandır traş yüzü görmemiş. Yanımda her olasılığa karşı kullanılabilecek iyi bir yürüyüş değneği var. "Lanet bir soğuk var," diyor bir süre sonra. Onaylıyorum. Daha uzun bir duraksamadan sonra, "Nereye gidiyorsun?" diye soruyor.

Ben: "En yakın köye gidip orada gecelemeyi düşünüyorum."

O: "Ben de aynı şeyi yapmak isterdim ama herhalde yatak bulamam kendime."

B: "Hiç paran yok mu? Bir bakalım. İşsiz misin?"

O: "Evet, devir kötü. Birkaç gün öncesine kadar bir çilingirin yanında çalışıyordum ama o da iş yapamaz oldu. Şimdi yollara düştüm iş arıyorum."

B: "Bir çiftçinin yanında çalışamaz mısın? Tarlalarda her zaman işçiye gerek olur."

O: "Çifçi yanında çalışmak bana uygun değil. Sabah erken kalkmam gerekir, iş ağır, maaşı düşüktür."

B: "Evet, ama kırlar şehirlerden daha güzeldir."

O: "Kırda hayat sıkıcıdır, kimseye rastlamazsın."

B: "Evet, ama köylüler var."

O: "Köylüler budala olur, insanın zihni donuklaşır orada."

Şaşkınlıkla bakakalıyorum. Ne yani, hâlâ zihnini çalıştırmak mı istiyor? Zihnini uyarmayı sonraya bıraksın da önce ekmeğini kazansın.

B: "Söyle bana, şehirde zihnini uyaracak ne var?"

O: "Akşamları sinemaya gidebilirsin. Çok iyidir, hem de ucuz. Dünyada olup biten her şeyi öğrenirsin."

Kaçınılmaz olarak Cehennem aklıma geliyor. Orada da dünyada-

34. El Yazması *Taslak*'ta: "Üçüncü Macera" (s. 440). *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Düzenbaz," sonradan üzeri kâğıtla kapatılmış (s. 186).

35. 29 Aralık 1923.

ki bu kurumu küçümseyen ve kendinden başka herkes beğendiği için bunlardan uzak duranlara yönelik sinemalar var. / 11/12

B: "Sinemanın en çok hangi yönüyle ilgileniyorsun?"

O: "Her türlü müthiş gösteriyi izleyebilirsin orada. Evlerin duvarlarını tırmanan bir adam vardı. Biri de başını kolunun altında taşıyordu. Hatta biri ateşin ortasında duruyordu ama yanmıyordu. Yaptıkları şeyler gerçekten de olağanüstü."

Zihinsel uyarılma dediği şey de bu işte! Bekle, bu gerçekten de olağanüstü: ermişler de başları koltuklarında gezmiyor muydu?[16] Aziz Fransis ve Aziz Ignatius göğe yükselmemiş miydi? Kızgın ocaktaki üç adama ne demeli?[17] *Acta Sanctorum*'u (Azizlerin İşleri) tarihsel sinema olarak görmek dine küfür değil mi?[18] Ah, bugünün mucizeleri söylencesel değil, teknik. Yoldaşıma duygulu gözlerle bakıyorum -o dünyanın tarihini yaşıyor- ya ben?

B: "Kesinlikle çok iyi yapılmış. Buna benzer başka şeyler gördün mü?"

O: "Evet, İspanya Kralı'nın öldürüldüğünü gördüm."

B: "İyi de o öldürülmedi ki."

O: "Evet, ama fark etmez, sonuçta lanet kapitalist krallardan biriydi. En azından birini hallettiler. Hepsini halledebilseler insanlar özgürlüklerine kavuşurdu."

Tek bir söz daha söylemeye cesaretim yok: *Wilhelm Tell,* Friedrich Schiller'in eseri; adam kahramanlık öyküsünün akışında, tam ortasında duruyor. Uyuyan halka tiranın katlini duyuruyor.[19]

---

16 Bu motif Zürih şehir ambleminde bulunur, üçüncü yüzyılın sonunda şehit olmuş Felix, Regula ve Exuperantius.
Bunlar Nabukadnezar'ın diktirdiği altın puta tapmadıkları için kızgın fırına yolladığı ve Danyal 3'te anlatılan Shadrach, Meshach ve Abednego olabilir. Bedenleri ateşten etkilenmemişti ve bunun üzerine Nabukadnezar Tanrılarına karşı gelenin kesilerek öldürülmesini buyurmuştu.

18. *Acta Sanctorum* bayram günlerine göre düzenlenmiştir ve ermişlerin yaşamlarını ve efsanelerini anlatır. Bollandist Babalar olarak anılan Cizvitler tarafından 1643'te Belçika'da yayımlanmaya başlamıştı ve altmış üç folyo ciltten oluşuyordu.

19 Schiller, *Wilhelm Tell*'de (1805) İsviçre kantonlarının on dördüncü yüzyılın başında Avusturya Habsburg İmparatorluğu na başkaldırmasını anlatır. Bu başkaldırı sonunda İsviçre konfederasyonu kurulmuştur. 4. perde sahne 3'te Wilhelm Tell imparatorluk temsilcisi Gessler'i öldürür. Orman muhafızı Stüssi "Ülkenin tiranının öldüğünü, bundan sonra baskı olmayacağını" duyurur: "Artık özgürüz." (W Mainland [Chicago: University of Chicago Press, 1973], s. 119).

Hana, köy meyhanesine ulaştık. Yeterince temiz bir salonu var ve birkaç adam bir köşede bira içiyor. Beni bir "beyefendi" olarak görüyorlar ve iyice köşede bir ucu kareli örtüyle kaplı masaya oturtuyorlar. Öteki masanın diğer ucuna oturuyor, ona doğru dürüst bir akşam yemeği ısmarlamaya karar veriyorum. Zaten o da açlık ve beklenti içinde bakıyor; tek gözüyle.

B: "Gözünü nerede yitirdin?"

O: "Bir dalaşta. Yine de bıçağımı karşımdakine iyice sokmayı başardım. Ondan sonra üç ay yattı. Bana altı ay verdiler ama hapishane hayatı güzeldi. O zaman baştan aşağı yeniydi. Çilingirhanede çalıştım. Yapacak pek bir şey yoktu ama insanın karnı doyuyordu. Hapishane aslında o kadar da kötü değil."

Eski bir mahkûmla konuştuklarımı kimsenin dinlemediğinden emin olmak için çevreme bakınıyorum. İlgilenen kimse yok gibi. İyi hoş bir arkadaş bulmuşum kendime anlaşılan. Hayattayken içini görmeyenler için Cehennem'de de hapishaneler var mı acaba? Bu arada, gerçekte en az bir kez en dibi, daha fazla düşüşün olmadığı, en iyi olasılıkla yukarıya çıkışın olduğu, insanın gerçekliğin tüm yüksekliği karşısında bir kez olsun durduğu o yeri görmek özellikle güzel bir duygu olmalı, değil mi?

O: "Böylece artık sokaklardaydım çünkü artık bir sürgündüm. Sonra Fransa'ya gittim. Nefis bir yerdi."

Güzellik neler istiyor böyle! Bu adamdan bir şeyler öğrenilebilir.

B: "Neden dalaştın o adamla?"

O: "Bir kadın için. Karnında piçini taşıyordu ama ben onunla evlenmek istiyordum. Doğum yakındı ama o olaydan sonra sonra istemedi. Bir daha da haberini almadım."

B: "Şimdi kaç yaşındasın?"

O: "Baharda otuz beş olacağım. Düzgün bir iş bulur bulmaz evlenebiliriz. Evet, bulacağım bir tane, bulacağım. Ciğerlerimde bir sorun var ama yakında iyileşirim."

12/13 / Öksürük nöbetine tutuluyor. Durumunun iyi olmadığını düşünüyorum ve şeytanın şaşmaz iyimserliğini sessizce takdir ediyorum.

Akşam yemeğinden sonra mütevazı odama yatmaya gidiyorum. Diğerinin de yan odaya yerleştiğini işitiyorum. Birkaç kez öksürüyor. Sonra

sesi kesiliyor. Neden sonra yarı-boğuk bir öksürükle birlikte acayip bir iniltiye ve çağıldama sesine uyanıyorum. Kulak kesiliyorum; bu o kuşkusuz. Tehlikeliye benziyor. Yataktan fırlayıp üzerime bir şeyler alıyorum. Odasının kapısını açıyorum. İçeriye ay ışığı akıyor. Adam giysileriyle bir saman döşek üzerinde yatıyor. Ağzından koyu kan akıyor ve yerdeki birikintiyi besliyor. Nefesi kesilir gibi inildiyor ve kan tükürüyor. Kalkmak istiyor ama gerisin geri düşüyor. Onu tutmak için koşuyorum ama ölümün elinin üzerinde olduğunu görüyorum. İki kez kan kusuyor. Ellerim kana bulanıyor. Kuru bir iç çekişle vücudu gevşiyor, kolları bacakları hafifçe titriyor. Her şey ölümün sessizliğine bürünüyor.

Neredeyim? Ölümü hiç düşünmeyenler için de Cehennem'de ölüm vakaları var mıdır? Kanlı ellerime bakıyorum; adeta bir katilin elleri... elime yapışıp kalan kardeşimin kanı değil mi? Ay kara gölgemi odanın beyaz duvarlarına boyuyor. Burada ne yapıyorum? Bu korkunç dram nedendir? Soru dolu gözlerle tanığım olan aya bakıyorum. Bunun ayla ilgisi ne? Daha kötülerini görmemiş miydi zaten? Kırgın gözlere yüz binlerce kez parlıldamadı mı? Onun sonsuz çukurları için önemsiz bir şey bu kuşkusuz; bir eksik bir fazla. Ölüm? Yaşamın korkunç aldatmacasını açığa çıkarmıyor mu? Öyleyse büyük olasılıkla ay için değişen bir şey yok, kim göçerse, nasıl göçerse göçsün. Yalnız biz bunun için yaygara koparıyoruz; ne hakla?

Bu adam ne yapmıştı? Çalıştı, aylaklık yaptı, güldü, içti, yedi, uyudu, bir kadın uğruna gözlerinden birini verdi ve onun için kendi adını kirletti. Dahası, insan söylencesini belirli bir tarzda yaşadı, harikalar yaratanlara hayran oldu, tiranların ölümünü kutladı ve belirsizce insanların özgürlüğünü düşledi. Sonra... sonra da sefalet içinde öldü, herkes gibi. Bu genel olarak geçerli. Yere oturdum. Yeryüzünde ne gölgeler ama! Bütün ışıklar son umutsuzluk ve yalnızlık içinde eriyip gidiyor. Ölüm geldi ve yas tutacak kimse kalmadı. Bu bir nihai doğru ve bilmece değil. Nasıl bir sanrı bilmecelere inanmamızı sağladı?

[2] Sefalet ve ölümün sivri taşları üzerinde duruyoruz.

Bir yoksunluk katılıyor yanıma ve ruhuma girmek için izin istiyor, demek yeterince yoksun değilim. Onu yaşamadığım sırada neredeydi yoksunluğum? Yaşamda bir oyuncuydum, içtenlikle yaşam üzerine

düşünen ve rahat yaşayan biriydim. Yoksunluk uzak ve unutulmuştu. Yaşam zorlaştı ve karardı. Kış sürdü gitti ve yoksunluk karda dondu kaldı. Onunla birlikte kendime katılıyorum çünkü ona gereksinim duyuyorum. Yaşamı hafif ve rahat yapıyor. Derinliklere, yükseklikleri görebileceğim zemine götürüyor. Derinlikler olmadan yüksekliğim de olmaz. Yükseklerde olabilirim ama sırf bu nedenle yüksekliklerin ayrımına varmıyorum. Bu yüzden de yenilenmek için en dibe gereksinim duyuyorum. Hep yükseklerde olursam onları yıpratırım ve en iyi bana berbat gelir.

Oysa ona sahip olmak istemediğim için en iyim bana korkunç görünüyor. İşte bu yüzden kendim korkunçlaşıyorum, kendim ve başkaları için korkunç, ızdıraplı kötü bir ruh oluyorum. Saygılı ol ve en iyinin korkunçlaştığını bil, böylece kendini ve başkalarını gereksiz ızdıraptan kurtarırsın. Yükseklerinden aşağıya inemeyen hastadır, kendine ve başkalarına ıstırap verir. Derinliklerine ulaştıysan yükseğinin tepende ışıl ışıl parladığını, istenmeye değer ve uzak, adeta ulaşılmaz olduğunu görürsün, elde edilemez olduğunu düşündüğün için ona ulaşmamayı yeğlersin gizliden gizliye. Aynı zamanda, alçakta olduğunda yüksekleri övmeyi ve kendi kendine onları ancak acı çekerek bırakabildiğini onları özleyebilecek kadar çok yaşamadığını söylemeyi seversin. Seni bu şekilde konuşturan neredeyse öteki doğana dönüşmüş olman ve bu iyi. Oysa dipte bunun o kadar da doğru olmadığını bilirsin.

Alçak noktanda hemcinslerinden ayrı olmazsın artık. Utanmazsın ve bundan pişmanlık da duymazsın çünkü hemcinslerinin hayatını ya-
13/14 şadığın ve onların alçaklarına indiğin sürece aynı zamanda / artık yüksek bir dağda bir birey olmadığın, balıklar arasında balık, kurbağalar arasında kurbağa olduğun ortak yaşamın kutsal nehrine tırmanırsın.

Yükseklerin senin kendi dağındır, sana, yalnızca sana aittir. Orada birey olursun ve sadece senin olan hayatı yaşarsın. Kendi hayatını yaşadığında hep sürüp giden ve hiç bitmeyen ortak yaşamı, tarihin yaşamını ve insan ırkının ürünlerini ve elden çıkarılamaz ve hep olan engellerini yaşamazsın. Orada oluşun değil, varlığın sonsuzluğunu yaşarsın. Oluş yükseklere aittir ve acı doludur. Hiç var olmazsan nasıl dönüşebilirsin? O halde en dibe gereksinimin var, çünkü varsın. O halde yükseklerine de gereksinimin var, çünkü orada oluştasındır.

En alçak noktalarında ortak yaşamı yaşarsan benliğinin farkına varırsın. Yükseklerin en iyindir ve orada bir varlık olarak genel yaşamdaki senin değil, kendi en iyinin farkına varırsın. Oluştakinin ne olduğunu hiç kimse bilemez. Oysa imgelem yükseklerdeyken en güçlü halindedir çünkü gelişen varlıklar olarak ne olduğumuzu bildiğimizi imgeleriz, üstelik de varlık olarak ne olduğumuzu bilmeyi daha az isteriz. Bu yüzden de varlık koşulumuzun alçaklara çekilmesini sevmeyiz. Oysa ya da tam da bu nedenle yalnızca orada kendimizin açık bilgisini elde edebiliriz.

Olan için değil, oluştaki için herşey bilmece gibidir. Bilmecelerden çeken bu en aşağı koşulu düşünmelidir; bizi hoşnut eden değil, bize acı veren bilmeceleri çözeriz.

Ne isen o olmak yeniden doğuşun banyosudur. Derinliklerde, varlık koşulsuz bir süreklilik değil, sonsuzca yavaş bir gelişmedir. Bataklık suyu gibi durgun olduğunu düşünürsün ama yeryüzünün en büyük derinliklerini kaplayan denize doğru yavaşça akarsın ve o kadar geniştir ki karalar sınırsız denizin rahmine gömülmüş bir adaya benzer.

Okyanusta bir damla olarak akıntının, gelgitin bir parçası olursun. Yavaşça karaya doğru kabarır ve yine yavaşça, sonsuz yavaşlıktaki soluklarla geri çekilirsin. Bulanık akıntılarda çok uzaklara gider oraya nasıl ulaştığını bilmeden yabancı kıyıları yıkarsın. Büyük fırtınalarda dev dalgaların tepesine yerleşir sonra yine diplere sürüklenirsin. Bunun başına nasıl geldiğini de bilmezsin. Deviniminin senden geldiğini, kararlarına ve çabana gereksinim duyduğunu düşünürsün, öyle ki yoluna devam edip ilerleyebilesin. Oysa akla gelebilecek bütün çabalarla bu devinimi elde edemez, dünyanın büyük rüzgârının ve denizin sana getirdiği yerlere ulaşamazsın.

Sonsuz mavi düzlüklerden kara derinliklere dalarsın; ışıklı balık seni çeker, üzerinde olağanüstü dallar dolanır. Sütunlardan ve dolaşan, sallanan kara yapraklı bitkilerden kayarsın, deniz seni parlak yeşil sulardan yine alır ve kumsallara götürür ve köpüklü bir dalga seni sahile bırakır ve yine geri alır, geniş, düzgün bir ölü deniz seni hafifçe kaldırır yeni bölgelere, kıvrılan bitkilere, yavaşça sürünen sümüklü poliplere, yeşil sulara, beyaz kumlara ve kıyıda kırılan dalgalara götürür.

Oysa uzaklarda, denizin üzerinde yükseklerin sana ışıldar gelgitten yükselen ay gibi ve uzaktan kendinin farkına varırsın. Özlem seni

ve deviniminin istemini ele geçirir. Denizin genişliğini ve seni hiç bağlanmadan oradan oraya sürükleyen akışını, seni yabancı kıyılara atan ve oradan geri alan, bir yukarı bir aşağı taşıyan dev dalgalarını da gördüğün için varlıktan oluşa geçmek istersin.

Bunun bütünün yaşamı ve her bir bireyin ölümü olduğunu gördün. Ortaklaşa ölümle sarmaş dolaş hissettin kendini, ölümden yeryüzünün en derin yerine, ölümden kendi tuhaf nefesli derinliklerine. Ah ,aşmak istersin; yavaşça soluk alan ve bir ileri bir geri sonsuza dek akan bu ölümde umutsuzluk ve ölümcül korku seni eline geçirir. Tüm bu ışık ve karanlık, sıcak, ılık ve soğuk sular, tüm bu dalgalanan, sallanan, kıvrılan bitkiye benzer hayvanlar ve hayvana benzer bitkiler, tüm bu gece gibi harikalar sana korkunç gelir ve güneşi, hafif kuru havayı, düzgün taşları, sabit bir yeri ve düz çizgileri, hareketsiz ve sağlam duranı, kuralları ve önceden çizilmiş hedefleri, tekliği ve kendi amacını özlersin.

Ölümün bilgisi bana o gece, dünyayı içine çeken ölümden geldi. Nasıl ölüme doğru yaşadığımızı gördüm. Orakçının sallanan altın ba-
14/15 şakları tırpanıyla, / deniz kıyısındaki düzgün bir dalga gibi nasıl düşürdüğünü gördüm. Ortak yaşamda kalan ölümün farkına korkuyla varır. Böylece ölüm korkusu onu tekliğe sürer. Orada yaşamaz çünkü yaşamın farkına varır ve mutludur çünkü teklikte oluştadır ve ölümün üstesinden gelmiştir. Ortak yaşamın üstesinden gelerek ölümün üstesinden gelir. Bireysel varlığını yaşamaz çünkü olduğu değildir, dönüştüğüdür.

Oluştaki, yaşamın farkına varır, oysa sadece var olan bunu asla yapamaz çünkü yaşamın orta yerindedir. Yaşamın farkına varabilmesi için yükseklere ve tekliğe gereksinim duyar. Oysa yaşamda ölümün farkına varır. Ortaklaşa ölümün farkına varman iyidir çünkü o zaman tekliğinin ve yükseklerinin neden iyi olduğunu bilirsin. Yükseklerin tek başına parlayarak gezinen ve gecenin içinde sonsuz berrak görünen ay gibidir. Bazen kendi üzerini örter ve o zaman yeryüzünün karanlığına gömülürsün bütünüyle ama neden sonra yine kendini ışıkla doldurur. Yeryüzünün ölümü ona yabancıdır. Devinimsiz ve berrak, yeryüzündeki yaşamı uzaktan, onu çevreleyen pus ve akan okyanuslar olmadan görür. Değişmez biçimi öncesizden bu yana aynıdır. Gecenin yalnız, berrak ışığı, bireysel varlığı ve sonsuzluğun yakın parçasıdır o.

Oradan soğuk, devinimsiz, ışıyarak bakarsın. Öte-dünyasal gümüş ışığın ve yeşil alacakaranlığınla uzak yılgının içine dökülürsün. Onu görürsün ama bakışın berrak ve soğuktur. Ellerin yaşayan kandan kırmızıdır ama bakışının ay ışığı devinimsizdir. Bu kardeşinin canıdır, evet, kendi kanındır ama bakışın aydınlık kalır ve bütün yılgıyı ve dünyanın halkasını kucaklar. Bakışın gümüş denizlerde, karlı doruklarda, mavi vadilerde dinlenir ve insan hayvanın iniltisini ve ulumasını işitmezsin.

Ay ölüdür. Ruhun aya, ruhların koruyucusuna gitti.[40] Böylece ruh ölüme doğru ilerledi.[41] İç ölüme gittim ve dış ölümün iç ölümden daha iyi olduğunu gördüm. Böylece dışta ölmeye ve içte yaşamaya karar verdim. İşte bu yüzden döndüm[42] ve iç yaşamın yerini aradım.

40. *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) Jung çeşitli kültürlerden örnek vererek ayın ölenlerin ruhlarının toplandığı yer olduğu inancını anlatır (*TE 8*, §496). *Mysterium Coniunctionis*'de (1955/56) Jung simyadaki bu motife değinir (*TE 14*, §155).

41. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Düzenbazı kabul ettim ve onunla yaşayıp onunla öldüm. Onu yaşadığım için katili oldum çünkü yaşadığımızı öldürürüz (s. 217).

42. *Düzeltilmiş Taslak* şöyle devam ediyor: "ölümden" (s. 200).

Münzevi

Cap. iv. Dies I.[43]

[ÖH 15] Ertesi gece[44] kendimi yeni patikalarda buldum. Sıcak kuru hava etrafımı sarmıştı ve çölü gördüm. Her yerde dalga dalga sarı kum yığınları, öfkeli, korkunç bir güneş, donuk çelik gibi mavi bir gökyüzü, yeryüzünün üzerinde titreşen hava, sağımda kuru bir akarsu yatağının derin vadisi, cansız otlar ve kuru çalılar görüyorum. Kumda taşlı vadiden platoya uzanan çıplak ayak izleri görüyorum. Yüksek bir kumul boyunca izlerin peşi sıra gidiyorum. Kumulun döndüğü yerde diğer yöne ilerliyorlar. Yeni görünen izlerin yanı sıra yarı yarıya silinmiş ayak izleri var. Dikkatle izliyorum: Yeniden kumulun eğimi boyunca gidiyorlar ve
15/16 şimdi de başka bir dizi ayak izine karışıyorlar ama bu zaten / izlediğim, vadiden aşağı inen izlerin aynısı.

Bundan sonra ayak izlerini şaşkınlıkla aşağıya doğru takip ediyorum. Kısa süre sonra rüzgârın aşındırdığı sıcak kırmızı kayalıklara geliyorum. Ayak izleri taşların üzerinde kayboluyor ama kayaların tabaka tabaka alçaldığını görüyorum ve aşağı doğru iniyorum. Hava kızgınlaşıyor ve kaya ayaklarımın tabanını yakıyor. Şimdi zemindeyim, yine izler var. Fazla uzaklaşmadan kıvrılan vadi boyunca ilerliyorlar. Birden sazlıklarla kaplı, çamur tuğlalardan yapılmış küçük bir kulübe çıkıyor karşıma. Üzerine kırmızı bir haç çizilmiş kapı çürük bir kalastan ibaret.

---

43. (Birinci Gün) *El yazısı Taslak*'ta: "*Dördüncü Macera: Birinci Gün*" (s. 476). *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "1. Akşam Ölür" (S. 201).

44. 30 Aralık 1913. *Kara Kitap* 3'te Jung şu notu düşmüş: "Her türlü şey beni insanlığa hizmet etmek için sıkı sıkıya sarıldığımı düşündüğüm bilimsel çalışmamdan uzaklaştırıyor. Şimdi ise ruhum, beni yeni şeylere sürüklüyorsun. Evet, bu aradaki dünya, yolsuz, çoklu, sersemletici. Eskiden bana yabancı olan yeni bir dünyaya ulaştığımı unutmuştum. Ne bir yol ne bir patika görüyorum. Ruha dair inandıklarım burada gerçek olmalı, yani kendi yolunu daha iyi bilmeli, hiçbir yönelim ona daha iyi bir yol salık verememeli. Bilimden büyük bir parçanın kopup düştüğünü hissediyorum. Ruh ve ruhun yaşamı için böyle olması gerekiyor herhalde. Bunun yalnızca benim için olması gerektiği, belki de hiç kimsenin çalışmalarımdan bir anlayışa ulaşamayacak olduğu düşüncesi acı verici. Yine de ruhum buna ulaşmak istiyor. Bunu yalnızca kendim için yapabilmeliyim, Tanrı için yaptığım umudu taşımadan. Bu gerçekten de zorlu bir yol ama Hristiyanlığın ilk yüzyıllarındaki o toplum kaçkınları ne yapmıştı? Erek için yaşamaya en yetersiz olanlar onlar mıydı? Sanmam çünkü çağlarının zorunluluğu açısından en amansız sonuçlara onlar ulaşmıştı. Karılarını ve çocuklarını, varlıklarını ve başarılarını artlarında bırakmışlardı ve Tanrı uğruna çöle gitmişlerdi. Öyle olsun o zaman" (s. 1-2).

Kapıyı sessizce açıyorum. Beyaz ketenden bir harmani giymiş bezgin bir adam, sırtını duvara yaslamış, bir hasırın üzerinde oturuyor. Dizlerinin üzerinde siyah, güzel bir el yazısıyla yazılmış sarı bir parşömen var; kuşkusuz Yunan İncili. Libya çölünün müzevisi karşımda.[45]

B: "Seni rahatsız etmiyorum ya baba?"

M: "Beni rahatsız etmiyorsun ama bana baba diye seslenme. Ben de senin gibi bir adamım. İsteğin nedir?"

B: "İsteğim olmadan geldim. Çöldeki bu yere rastlantı eseri geldim ve yukarıda kumlarda gördüğüm izler boyunca daire çizerek sana ulaştım."

M: "Gündoğumunda ve batımında yaptığım günlük yürüyüşlerin izlerine rastlamışsın."

B: "Düşkünlüğünü bölüyorsam affet beni, seninle olmak ender bulabileceğim bir fırsat benim için. Daha önce hiç bir münzevi görmemiştim."

M: "Bu vadi boyunca görebileceğin birkaçı daha var. Bazıları benim gibi kulübelerde, diğerleri eskilerin kayalara oyduğu mezarlardı. Ben vadinin en yukarısında yaşıyorum çünkü burası en kimsesiz, en sessiz yer ve burada çölün huzuruna daha yakınım.

B: "Uzun süredir mi buradasın?"

M: "Belki on yıldır buradayım ama aslında ne kadar zaman geçtiğini hatırlayamıyorum artık. Belki birkaç yıl daha fazladır. Zaman çok hızlı geçiyor."

B: "Zaman çabuk mu geçiyor? Nasıl olur? Hayatın korkutucu bir tekdüzelik içinde olmalı."

M: "Zaman benim için kesinlikle hızlı geçiyor. Hatta çok hızlı. Anlaşılan sen bir putperestsin, öyle mi?"

B: "Ben mi? Hayır, pek değil. Hristiyan inancıyla yetiştirildim."

M: "Peki, o halde, zamanın benim için yavaş geçtiğini nasıl söylersin? Yas tutan bir adamın neyle meşgul olduğunu bilmen gerekir. Yalnızca aylaklar sıkılır."

---

45. Bir sonraki bölümde münzevi Ammonius olarak ortaya çıkıyor. 31 Aralık 1913 tarihli bir mektupta Jung münzevinin üçüncü yüzyıldan geldiğini yazıyor. Bu dönemde İskenderiye'de yaşamış üç tarihsel Ammonius var: Üçüncü yüzyılda yaşamış Hristiyan bir filozof olan Ammonius'un bir zamanlar İncillerdeki Orta Çağ bölünmelerinden sorumlu olduğu düşünülüyordu. Ammonius Cetus, Hristiyan olarak doğmuş, ancak sonradan Yunan felsefesine dönmüştü ve çalışmalarında Platonculuktan Yeni Platonculuğa geçiş görülüyordu; beşinci yüzyılda yaşamış Yeni Platoncu Ammonius da Aristo ile İncil'i uzlaştırmaya çalışmıştı. İskenderiye'de Yeni Platonculuk ile Hristiyanlık arasında bir uyum vardı ve son Ammonius'un bazı öğrencileri Hristiyanlığı kabul etmişti.

B: "Yine, bağışla beni, merakım büyük. O zaman neyle meşgul oluyorsun?"

M: "Çocuk musun sen? Öncelikle, okuduğumu görüyorsun ve bunu düzenli saatlerde yapıyorum."

B: "Evet, ama burada seni meşgul edebilecek hişçbir şey göremiyorum. Bu kitabı baştan sona kim bilir kaç kez okudun. Üstelik, düşündüğüm gibi İncilse bu kitap, tahminim bu kitabı ezbere biliyorsundur."

M: "Ne kadar çocukça konuşuyorsun! İnsanın bir kitabı birçok kez okuyabileceğini bilmiyor olamazsın. Neredeyse ezbere biliyor olsan bile önündeki satırlara bir kez daha baktığında bazı şeyler yeni görünebilir ya da daha önce aklına gelmeyen düşüncelerle karşılaşabilirsin. Her bir söz tininde bir şeyler üretebilir. En sonunda da kitabı bir hafta bir yana bıraktıktan ve tinin çeşitli farklı değişiklikler yaşadıktan sonra bir kez daha başladığında zihninde yeni şeyler uyanır."

B: "Bunu kavramakta zorlanıyorum. Kitap bir ve aynı kalıyor, çok derin, evet tanrısal bir konu olduğuna kuşku yok ama kesinlikle sayısız yılı dolduracak kadar zengin değildir."

M: "Beni şaşırtıyorsun. O zaman, bu kutsal kitabı nasıl okudun? Gerçekten de içinde yalnızca tek ve aynı anlamı mı görüyorsun hep? Nereden geliyorsun sen? Sen gerçekten de bir putperestsin."

B: "Yalvarıyorum sana, bir putperest gibi okuyorsam bunun için beni suçlama. Seninle konuşmama izin ver. Senden öğrenmek için buradayım. Beni cahil bir öğrenci olarak gör, zaten bu konularda cahilim."

M: "Sana putperest diyorsam amacım hakaret etmek değil. Hatır-
16/17 ladığım kadarıyla ben de / senin gibi putperesttim. O halde cahilliğin yüzünden seni nasıl suçlayabilirim?"

B: "Sabrın için teşekkür ediyorum sana. Nasıl okuduğunu ve bu kitaptan ne aldığını öğrenmek benim için çok önemli."

M: "Sorunu yanıtlamak kolay değil. Kör birine renkleri anlatmak daha kolaydır. Her şeyin ötesinde bir şeyi bilmen gerekir; sözlerin sıralanması yalnızca tek bir anlam taşımaz. Oysa insanlar kesin bir dile sahip olmak için ardışık sözlere tek bir anlam atfetmeye çalışır. Bu dünyevi ve dar bir çabadır ve tanrısal yaratma tasarısının en derin tabakalarına aittir. Tanrısal düşünceyi anlayışın daha yüksek düzeylerinde sıralanmış sözlerin birden fazla geçerli anlamı olduğu görülür.

Sıralanmış sözlerin bütün anlamlarını bilmek yalnızca her şeyi bilene özgüdür. Biz her seferinde birkaç anlam daha kavramaya çalışırız."

B: "Seni doğru anlıyorsam Yeni Ahit'teki kutsal yazıların da bazı Yahudi bilginlerin kendi kutsal kitapları için iddia ettiği gibi bir anlaşılır bir de içrek çift anlamı olduğunu söylüyorsun."

M: "Bu kötü batıl inanç benden uzak. Tanrısal konularda baştan aşağı deneyimsiz olduğunu görüyorum."

B: "Bu konulardaki derin bilgisizliğimi itiraf etmeliyim. Yine de sıralanmış sözlerin çok yüzlü anlamı konusunda düşündüklerin üzerine deneyim ve anlayışa istekliyim."

M: "Ne yazık ki bildiğim her şeyi sana anlatabilecek bir konumda değilim. Yine de en azından ögeleri sana açıklamaya çalışacağım. Bilgisizliğin yüzünden bu kez farklı bir yerden başlayacağım. Şunu bilmen gerekiyor, ben Hristiyanlıkla tanışmadan önce İskenderiye'de bir hatip ve filozoftum. Birçok Romalı, birkaç barbar ve aynı zamanda Galyalı ve Britanyalılardan oluşan çok sayıda öğrencim vardı. Onlara yalnızca Yunan felsefe tarihini değil, aynı zamanda yeni dizgeleri de öğrettim ve Yahudi olarak andığımız Philo'nun dizgesi de bunlardan biriydi.[46] Kıvrak bir zekâsı vardı ama dizgeler geliştiren Yahudilerde alışkanlık olduğu üzere, olağanüstü soyuttu; dahası kendi sözlerinin kölesiydi. Ona kendi sözlerimi ekledim ve bu sözlerden yalnızca dinleyicilerimi değil, kendimi de tuzağa düşürdüğüm acımasız bir ağ ördüm. Kendi yaratılarımız olan sözler ve adlar arasında karmakarışık olduk ve onlara tanrısal güç atfettik. Evet, hatta gerçek olduklarına bile inandık, tanrısala sahip olduğumuza ve bunu sözcüklere aktardığımıza inandık."

B: "Peki, ama Philo Judeus, eğer kastettiğin oysa, ciddi bir filozof ve büyük bir düşünürdü. Havari Yahya bile Philo'nun düşüncelerinden bazılarını İnciline almıştır."

46. İskenderiyeli Philo olarak da anılan Philo Judeaus (İ.Ö. 20 - İ.S. 50) Yunanca konuşan Yahudi filozof. Çalışmalarında Yunan felsefesi ile Yahudilik bir araya gelir. Philo'ya göre, Platonik bir terim olan "To On" (Bir) olarak andığı Tanrı aşkındı ve bilinemezdi. Tanrı'nın belirli güçleri dünyaya ulaşmıştı. Tanrı'nın us yoluyla bilinen yönü tanrısal Logos'tu. Philo'nun Logos kavramı ile Yuhanna İncili arasındaki ilişki üzerine birçok tartışma olmuştur. 23 Haziran 1954'te Jung, James Kirsch'e şöyle yazmıştı: "Yuhanna'nın yaydığı ruhani bilgi kesinlikle Yahudilikle bağlantılı ama özünde Logos öğretisinin kurucusu olan Philo Judaeus'un tarzında ve Helen" (*JA*).

M: "Haklısın. Philo'nun da dili diğer bir çok filozof gibi donattığı doğrudur. O dil sanatçılarından biridir. Yine de sözler Tanrı olmamalı."[47]

B: "Bu noktada seni anlamakta güçlük çekiyorum. Yahya'nın İncili'nde şöyle yazmıyor mu? Tanrı Söz'dü. Senin şu anda yadsıdığın konu bana oldukça belirgin geliyor."

M: "Sözlerin kölesi olmaktan sakın kendini. İşte İncil. Şu alıntının olduğu yeri oku: Yaşam ondaydı. Yahya burada ne diyor?"[48]

B: "'Ve yaşam insanların ışığıydı ve ışık karanlıkta parlar ama karanlık onu anlamadı. Tanrı'nın gönderdiği kişi oldu, adı Yahya'ydı ve o tanık olarak geldi, ışığın tanığı olmak için. Gerçek ışık, her bir insanı aydınlatan ışık dünyaya geldi: O dünyadaydı ve dünya onun aracılığıyla oluşa geldi ve dünya onu kabul etmedi.' Burada bunlar yazıyor. Sen ne anlıyorsun bunlardan?"

M: "Söyle o halde, nedir bu ΛΟΓΟΣ [Logos] bir kavram mı, bir sözcük mü? O ışıktı, aslında bir insan ve insanlar arasında yaşadı. Görüyorsun, Philo yalnızca Yahya'ya sözü ödünç verdi ve Yahya da insanın oğlunu anlatmak için 'ışık' sözcüğünün yanı sıra 'ΛΟΓΟΣ' sözcüğünü kullandı. Yahya yaşayan insanlara ΛΟΓΟΣ'un anlamını verdi ama Philo ΛΟΓΟΣ'u yaşamı, hatta tanrısal yaşamı çiğneyen ölü kavram olarak verdi. Bu yoldan ölü yaşam kazanmaz ve canlı öldürülür. İşte bu da benim korkunç hatamdı."

B: "Ne demek istediğini anlıyorum. Bu benim için yeni bir düşünce
17/18 ve üzerinde düşünmeye değer. Şimdiye dek hep Yahya'daki anlamın / bu olduğunu, yani ΛΟΓΟΣ'un insanın oğlu olduğunu ve bu sözcükle alçağı yüksek tine, ΛΟΓΟΣ'un dünyasına çıkardığını düşündüm. Oysa tam tersini, yani Yahya'nın ΛΟΓΟΣ'un anlamını insana indirdiğini görmemi sağladın sen."

---

47. 1957'de Jung şöyle yazmıştı: "Dindışılığın yaygın olmasına karşın çağımızın, sözün gelişi, doğuştan Hristiyanlık devrinin edinilmesi, dünyanın üstünlüğü, Hristiyanlık inancının temsil ettiği temel figür olan Logos'la yüklü olduğu doğru ve temel olarak yazılmamış" (Bugün ve Gelecek, *TE 10*, §554).

48. Yuhanna 1:1-10: "Başlangıçta Söz vardı. Söz Tanrı'yla birlikteydi ve Söz Tanrı'ydı. Başlangıçta O, Tanrı'yla birlikteydi. Her şey O'nun aracılığıyla var oldu, var olan hiçbir şey O'nsuz olmadı. Yaşam O'ndaydı ve yaşam insanların ışığıydı. Işık karanlıkta parlar ve karanlık onu alt edememiştir. Tanrı'nın gönderdiği Yahya adlı bir adam ortaya çıktı. O, tanıklık için, ışığa tanıklık etsin ve herkes onun aracılığıyla iman etsin diye geldi. Kendisi o ışık değildi, ama ışığa tanıklık etmeye geldi. Dünyaya gelen, her insanı aydınlatan gerçek ışık vardı. O, dünyadaydı, dünya O'nun aracılığıyla var oldu ama dünya O'nu tanımadı."

M: "Aslında Yahya'nın ΛΟΓΟΣ'un anlamını insana çıkararak daha da büyük bir hizmette bulunduğunu görmeyi öğrendim."

B: "Merakımı olabildiğince çeken kendine özgü kavrayışların var. Nasıl olur? İnsanın ΛΟΓΟΣ'tan daha yüksekte durduğunu mu düşünyorsun?"

M: "Bu soruyu anlayışının ufku içinde yanıtlamak istiyorum. İnsan Tanrı her şeyden üstün olmasaydı, ete kemiğe bürünüp oğul gibi değil, ΛΟΓΟΣ'ta görünürdü."[49]

B: "Bunu anlayabiliyorum. Yine de bu görüşün benim için şaşırtıcı olduğunu kabul etmeliyim. Özellikle münzevi bir Hristiyan olarak senin bu görüşlere sahip olman beni şaşırtıyor. Bunu senden beklemezdim."

M: "Zaten anlamıştım, benimle ve özümle ilgili bütünüyle yanlış bir düşünce içindesin. Meşguliyetimle ilgili sana küçük bir örnek vereyim. Yalnızca tersine öğrenme sürecine uzun yıllarımı verdim ben. Sen hiç bir şeyi tersine öğrendin mi? O zaman bunun ne kadar uzun sürdüğünü bilmelisin. Ben başarılı bir öğretmendim. Bildiğin gibi bu tip insanlar için tersine öğrenmek zor, hatta olanaksızdır. Güneşin battığını görüyorum. Yakında karanlık basacak. Gece sessizlik zamanıdır. Sana gece kalacağın yerini göstereyim. Sabah çalışmam gerek ama öğleden sonra istersen yine yanıma gelebilirsin. O zaman konuşmaya devam ederiz."

Beni kulübeden dışarı çıkarıyor, vadi mavi gölgelerle kaplanmış. Gökte ilk yıldızlar ışıldamaya başlamış bile. Beni bir kayanın köşesinden dolaştırıyor; taşa oyulmuş bir mezarın girişinde duruyoruz.[50] İçeri giriyoruz. Girişin biraz ötesinde hasırlarla kaplı bir demet sazlık var. Onun yanında da bir testi su, beyaz bir bezin üzerinde kuru hurmalar ve kara ekmek.

M: "Kalacağın yer burası ve bu da akşam yemeğin. İyi uyu ve güneş doğduğunda sabah duanı unutma."

[2] Münzevi hayranlık verici güzelliklerle dolu uçsuz bucaksız çölde yaşıyor. Bütüne ve iç anlama bakıyor. Yanına yaklaşan çoklu çeşitlilikten tiksiniyor. Ona uzaktan, tümlüğün içinden bakıyor. Sonuçta gümüş ışıltılar ve neşe ve güzellik çeşitliliği onun için örtüyor. Onun

49. Söz insan olup aramızda yaşadı. Biz de O'nun yüceliğini, Baba'dan gelen, lütuf ve gerçekle dolu olan biricik Oğul'un yüceliğini gördük.

50. *Taslak*'ta: "Mısırlı" (s. 227). Mısır bağlamında su, hurma ve ekmek ölülere sunulurdu.

yakınında olan yalın ve masum olmalı çünkü yakında olan çeşitli ve karmaşık gümüş ışıltıyı yırtar, deler geçer. Çevresinde bulutlu gökyüzüne, hiçbir sise pusa izin yok, yoksa uzaktaki çeşitliliğe bütünlüğü içinde bakamaz. Sonuçta münzevi her şeyin ötesinde çölü, yakınındaki her şeyin yalın olduğu, kendisi ile uzaklık arasındaki hiçbir şeyin karışık ya da bulanık olmadığı çölü seviyor.

Havada ve kayalarda ışıldayan engin güneş olmasayı münzevinin hayatı soğuk olurdu. Güneş ve sonrasız parlaklığı münzevinin kendi yaşam sıcaklığının yerine geçiyor.

Yüreği güneşi özlüyor.

Güneşin topraklarında geziniyor.

Güneşin, öğlen yayılan sıcak kırmızı taşlarm, kuru kumun altın sıcak ışıltılarının titreşen parıltısını düşlüyor.

Münzevi güneşi arıyor hiç kimse yüreğini onun gibi açmaya hazır değil. Öyleyse çölü her şeyin ötesinde seviyor çünkü onun derin sakinliğini seviyor.

Güneş ve ışıltısı onu beslediği için az yemekle yetiniyor. Sonuçta münzevi çölü her şeyin ötesinde seviyor çünkü çölün onun annesi, ona belirli saatlerde yemek ve canlandırıcı sıcaklık veriyor.

Münzevî çölde bakıma gerek duymuyor ve bu yüzden de bütün yaşamını ruhunun ancak sıcak güneş altında serpilebilecek sürgün veren bahçesine çeviriyor. Bahçesinde gergin tenin altında kabaran ıtırıyla tatlı kırmızı meyve yetişiyor.

Münzevinin yoksul olduğunu sanıyorsun. Meyve yüklü ağaçların altında gezindiğini ve elinin yüz kat tanelere dokunduğunu görmüyorsun. Kara yaprakların altı bereketli tomurcukların verdiği kızılca çiçeklerle dolu, meyvelerden neredeyse özsuları taşıyor. Ağaçlarından ıtırlı reçineler damlıyor ve ayaklarının altında tohumlar kırılıp açılıyor.

Güneş bitkin bir kuş gibi denizin düzeyine indiğinde münzevi sarınıyor ve soluğunu tutuyor. Kımıldamıyor ve mucize gerçekleşene, ışık Doğu da yenilenene dek katıksız beklenti oluyor.

Münzevi tatlı beklentiyle dolup taşıyor.[51]

51. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Çemberde dolanarak kendime ve ona, yalnız olana, ışıktan uzakta derinliklerde yaşayana, kayanın sıcak bağrında güvenle saklanana dönüyorum ve onun üzerinde parıldayan çöl, ışığıyla gözü alan gökyüzü var" (s. 229).

Çöl yılgısı ve solmuş buharlaşma çevresini sarıyor ve münzevinin nasıl yaşayabildiğini anlamıyorsun. / 19/20

Oysa onun gözleri bahçesinde, kulakları kaynağı dinliyor, eli kadife yapraklara ve meyveye dokunuyor, soluğu çiçeklerle dolu ağaçların tatlı kokusunu çekiyor içine.

Bahçesi o denli görkemli ki sana anlatamaz. Ondan söz ettiğinde kekeliyor ve sen onun hem tinde hem yaşamda yoksul olduğunu sanıyorsun. Oysa bunca anlatılamaz bolluk içerisinde eli nereye uzanacağını bilmiyor.

Sana ayağının dibine düşen küçük, önemsiz bir meyve veriyor. Sana değersiz görünüyor ama düşünürsen bu meyvenin hayal bile edemeyeceğin bir güneş tadında olduğunu göreceksin. Duyularını şaşırtan ıtırıyla gül bahçelerini ve tatlı şarabı ve fısıldayan palmiye ağaçlarını düşlüyorsun. Bu tek meyveyi elinde tutuyor, düşlüyorsun ve onun yetiştiği ağacı, ağacın yükseldiği bahçeyi, bahçeyi besleyen güneşi istiyorsun.

Sen, güneşle birlikte bahçesinde gezinen, bakışı ağaçlardan sarkan yapraklarda dinlenen, eli bereketli tanelere dokunan ve soluğu bin gülün ıtırı ile dolan münzevi olmak istiyorsun.

Güneşle uyuşmuş, mayalanan şaraplarla sarhoş eskilerin mezarlarında yatıyorsun. Duvarlarda birçok ses ve bin güneş yılının renkleri yankılanıyor.

Uyandığında yaşayan her şeyi yine eskiden olduğu gibi görürsün. Uyurken de, her şey hep olduğu gibi. Uzanırsın ve / düşlerin yine uzak 20/21
tapınak ilahilerinden yankılanır.

Bin güneş yılı boyunca uzanır uyursun ve bin güneş yılı boyunca uyanırsın ve eski ilimlerle dolu düşlerin yatak odanın duvarlarını süsler.

Kendini de tümlük içinde görürsün.

Sırtını duvara yaslamış oturuyorsun ve güzel, bilmeceli tümlüğe bakıyorsun. Summa[52] önünde bir kitap gibi açılmış ve ağza alınmaz açgözlülük onu silip süpürmeye itiyor seni. Sonuçta arkana yaslanıyor, kasılıyor ve uzun bir süre oturuyorsun. Bunu kavrama yeteneğinden bütünüyle yoksunsun. Orada burada bir ışık titriyor, oraya buraya bir meyve düşüyor yüksek ağaçlardan kavrayabileceğin, orada burada

52 Latince "bütün."

ayağın altına çarpıyor. Oysa bütün bunlar nedir tutabileceğin kadar yakınında uzanan tümlüğün yanında? Elini uzatıyorsun ama görünmez ağlarda asılı kalıyor. Onu tam olduğu gibi görmek istiyorsun ama bulutlu ve mat bir şey tam araya giriyor. Ondan bir parça koparmak istiyorsun; perdahlanmış çelik gibi düzgün ve geçit vermiyor. Bu yüzden duvara gömülüyorsun yeniden ve kuşku Cehenneminin bütün o ışıldayan, sıcak potalarından sürünerek geçtikten sonra bir daha oturuyor, arkana yaslanıyorsun ve önünde yayılan Summa'ya hayretle bakıyorsun. Orada burada bir ışık titriyor, oraya buraya bir meyve düşüyor. Senin için bunların hepsi çok küçük. Yine de kendinden memnun olmaya başlıyorsun ve geçip giden yılları önemsemiyorsun. Yıllar nedir ki? Bir ağacın altında oturup duran için akıp giden zaman nedir ki? Senin zamanın bir soluk gibi geçiyor ve sen bir sonraki ışığı, bir sonraki meyveyi bekliyorsun.

Yazı önünde uzanıyor ve hep aynı şeyi söylüyor, sözlere inanıyorsan. Oysa sözcüklerin yalnızca yerlerinde durduğu şeylere inanıyorsan sona hiç gelmezsin. Yine de sonsuz bir yola gitmen gerekiyor çünkü yaşam yalnızca sonlu bir yolda değil, aynı zamanda sonsuzda akıyor. Oysa sınırlanmamış seni[53] kaygılandırıyor çünkü sınırlanmamış korkutucu ve insanlığın ona başkaldırıyor. Sonuçta sınırlar ve kısıtlamalar arıyorsun ki böylece sonsuzluğa yuvarlanıp kendini yitirmeyesin. Kısıtlama senin için buyruğa dönüşüyor. Tek bir anlamı olan, başka anlamı olmayan söz için haykırıyorsun ki böylece sınırsız belirsizlikten kurtulabilesin. Söz Tanrın oluyor çünkü seni yorumun sayısız olasılıklarından koruyor. Söz ruhuna saldıran ve seni rüzgârlara saçmak isteyen bitmezin iblislerine karşı koruyucu bir büyü. En sonunda şunu söyleyebilirsen kurtulursun; o odur ve yalnızca o. Sihirli sözü söylüyorsun ve sınırsız en sonunda kovuluyor. İşte bu yüzden insanlar sözcükleri arıyor ve yaratıyor.[54]

Sözcüklerin duvarını kıran tanrıları devirir ve tapınakları kirletir. Münzevi bir katildir. O insanları öldürür çünkü böylece düşünerek

53. *Taslak*'ta "sana," *Düzeltilmiş Taslak*'ta "bana" (s. 232). Bu bölüm boyunca *Düzeltilmiş Taslak*'ta "sana" yerine "bana" ve "sen" yerine "ben" kullanılıyor (s. 214).

54. 1940'ta Jung koruyucu söz büyüsü üzerine yazmıştı (Ayinde dönüşüm simgeciliği, *TE* 11, §442).

eski kutsal duvarları yıkar. Sınırsızın iblislerini çağırır. Oturur, arkasına yaslanır ve korkutucu ateşli dumanın ele geçirdiği insanoğlunun iniltilerini işitmez. Yine de eski sözleri parçalamazsan yeni sözleri bulamazsın. Oysa sınırsıza karşı sağlam bir siper olacak yeni sözü bulan ve bunda eski sözden daha fazla yaşam kavrayan dışında hiç kimse eski sözleri parçalamamalı. Yeni söz eski insanlar için yeni bir Tanrı'dır. İnsan, onun için yeni bir Tanrı modeli yaratılsa bile aynı kalır. Bir öykünen olarak kalır. Bir zamanlar söz olan insan olur. Söz dünyayı yarattı ve dünyadan önce vardı. Karanlıkta bir ışık gibi parladı ve karanlık onu kavrayamadı.[55] Böylece söz karanlığın kavrayabileceğine dönüşmeli çünkü karanlık onu kavrayamadıktan sonra ışığın ne yararı var? Oysa karanlığınız ışığı kavramalı.

Sözlerin Tanrısı soğuk ve ölüdür ve ay gibi uzaklardan gizemle ve ulaşılmaz bir şekilde parlar. Söz yaratıcısına, insana dönsün ve böylece söz insanın içinde yükseltilecek. İnsan ışık, sınırlar, ölçü olmalı. Özlemle aradığınız meyveniz olsun. Karanlık sözü kavrayamaz ama insanı kavrar; gerçekten de onu ele geçirir çünkü onun kendisi karanlığın bir parçasıdır. Sözden aşağıya insana değil, sözden yukarıya insana: işte karanlık bunu kavrar. Karanlık annendir; ona hürmet yaraşır çünkü anne tehlikelidir. Üzerinde güç sahibidir çünkü seni o doğurdu. Karanlığı, ışık gibi, onurlandır ve böylece karanlığını aydınlatacaksın.

Karanlığı kavrarsan seni ele geçirir. Kara gölgeleriyle ve sayısız ışıldayan yıldızıyla gece gibi üzerine gelir. Karanlığı kavramaya başladığında sessizlik / ve huzur gelir üzerine. Yalnızca karanlığı kavrayamayanlar korkar geceden. Karanlığı, geceye ait olanı, içindeki dipsizi kavrayarak tamamen yalın olursun. Herkes gibi bin yıl boyunca uyumaya hazırlanırsın ve bin yılın rahmine uyursun ve duvarların eski tapınağın ilahileriyle çınlar. Yalın her zaman olmuş olandır. Sen bin yılın mezarında düş görürken huzur ve mavi gece üzerinde yayılır. 21/22

55. *bkz.* yukarıda dipnot 48, s. 210.

Dies II.[56]

Cap. v.

[HI 22][57, 58] Uyanıyorum, gün doğuda kızarıyor. Ardımda bir gece, zamanın uzak derinliklerindeki harika bir gece uzanıyor. Nice uzak bir yerdeydim? Ne düşledim? Beyaz bir at mı? Bu beyaz atı oğuda gökyüzünde yükselen güneşin üzerinde gördüğümü düşünüyorum. At benimle konuştu: Ben ne dedim? At şöyle dedi: "Gün üzerinde doğduğundan beri karanlıkta olana selam olsun." Her biri altın kanatlı dört beyaz at vardı. Yelesi alevli Helios'un oturduğu güneşin arabasını çekiyorlardı.[59] Ben şaşkınlık ve korku içinde geçitte duruyordum. Bin kara yılan hızla deliklerine gitti sürünerek. Gökyüzünün geniş yollarında yukarıya yuvarlanan Helios yükseldi. Diz çöktüm, yakaran ellerimi açtım ve şöyle seslendim: "Bize ışığını ver, alevlere dolandın, tırmandın, çarmıha gerildin ve dirildin; bize ışığını ver, ışığını!" Bu yakarış beni uyandırdı. Ammonius dün şöyle dememiş miydi? "Güneş yükseldiğinde sabah duanı söylemeyi unutma." Belki de gizliden gizliye güneşe ta-
22/23 pınıyordum, diye düşündüm. /

Dışarıda serin bir sabah rüzgârı esiyor. Sarı kum kayaların ince damarlarında akıyor. Kızıllık gökte yayılıyor ve gökyüzünde atılan ilk ışınları görüyorum. Her yanda ağırbaşlı bir sakinlik ve ıssızlık. Büyük bir kertenkele bir taşa uzanmış güneşi bekliyor. Büyülenmiş gibi duruyorum ve dün gece olan, özellikle de Ammonius'un söylediği her şeyi anımsıyorum. Peki, ne demişti? Sıralanmış sözlerin birçok anlamı olduğunu ve Yahya'nın ΛΟΓΟΣ'u insana getirdiğini. Evet, ama bu Hristiyan birinin söyleyeceği bir söz değil. Acaba bir Gnostik mi?[60] Hayır,

56. *Düzeltilmiş Taslak*'ta "(Münzevi). İkinci Gün. Sabah" (s. 219).
57. "Felsefe Ağacı"nda (1945) Jung şöyle diyor: "Hem aşağıya hem yukarıya kök salmış bir insan bir çeşit dik ve içe dönmüş ağaca benzer. Hedef yüksekler değil merkezdir" (*TE* 13, §333). "İçe dönmüş ağacı" ayrıca yorumlamıştır (§410f).
58. 1 Ocak 1914.
59. Yunan mitolojisinde Helios güneş tanrısıydı ve gökte dört atın çektiği bir savaş arabası sürüyordu.
60. Bu dönemde Jung, Gnostik metinleri okuyordu ve bunlarda kendi deneyimlerine tarihsel koşutluklar buluyordu. *bkz.* Alfred Ribi, Die Suche nach den eigenen Wurzeln: Die Bedeutung von Gnosis, Hermetik und Alchemie fur C. G. Jung und Marie-Louise von Franz und deren Einjfuss auf das moderne Verständnis dieser Disziplin (Bern: Peter Lang, 1999).

bence bu olanaksız çünkü onlar, herhalde böyle diyecektir o da, en büyük söz putperestiydi.

Güneş; beni böyle iç yüceltmeyle dolduran da ne? Sabah duamı unutmamalıyım ama nereye gitti sabah duam? Sevgili güneş, duam yok çünkü sana nasıl sesleneceğimi bilmiyorum. Böylece güneşe zaten dua etmiş mi oluyorum? Oysa Ammonius'un demek istediği gün ağarmadan Tanrı'ya dua etmem gerektiğiydi. Herhalde bilmiyor, artık duamız yok bizim. Çıplaklığımız ve yoksulluğumuzdan nasıl haberi olsun? Dualarımıza ne oldu? Burada onları özlüyorum. Bu herhalde çölden kaynaklanıyor. Burada dualar olması gerekiyormuş gibi geliyor insana. Bu çöl o kadar mı kötü? Bence şehirlerimizden daha kötü değil. O zaman neden orada dua etmiyoruz? Bununla bir ilgisi varmış gibi; güneşe doğru bakmalıyım. Eyvah! İnsanoğlunun asırlık düşlerinden asla kaçamayız.

Bu uzun sabah boyunca ne yapacağım? Ammonious bu hayata bir yıl olsun nasıl katlanabildi, anlamıyorum. Kurumuş nehir yatağında bir ileri bir geri dolaşıyorum ve en sonunda büyük bir taşın üzerine oturuyorum. Önümde tek tük sarı otlar var. Ötede kara bir böcek önünde bir topu sürükleyerek ilerliyor; bir firavun böceği.[61] Ah sevgili hayvancık, güzel söylenceni yaşamak için mi uğraşıyorsun hâlâ? Ne ciddi, nasıl da cesaretini yitirmeden çalışıyor! Eski bir söylenceyi canlandırdığını bir bilseydin, herhalde biz söylencelerimizi oynamaktan nasıl vazgeçtiysek sen de düşlerini bırakırdın.

Gerçek dışı insana bulantı verir. Söylediklerim bu yerde kulağa çok tuhaf geliyor ve iyi Ammonious bana kesinlikle katılmazdı. Ne yapıyorum burada gerçekten? Hayır, onu daha baştan kınamak istemiyorum çünkü anlamını hâlâ kavrayamadım. Onun da işitilmeye hakkı var. Bu arada, dün farklı düşünüyordum. Hatta bana öğretmeye yanaştığı için neredeyse müteşekkirdim ona. İşte yine eleştirmeye, üstünlük taslamaya başladım ve hiçbir şey öğrenemeyebilirim. Bu düşünceler o kadar kötü değil; hatta iyiler. Neden insanı düşürmek istiyorum hep, bilmiyorum?

61. *Nedensel Olmayan Bağın İlkesi Olarak Eşzamanlılık*'ta (1952) Jung şöyle yazmıştı: "Firavun böceği yeniden doğuşun klasik simgesidir. Eski Mısır kitabı *Am-Tuat*'taki tanıma göre ölen güneş tanrısı onuncu istasyonda kendini Khepri, yani firavun böceğine dönüştürür ve on ikinci istasyonda saltanat kayığını kurar ve o da yeniden canlanan güneşi sabah güneşi olarak yükseltir (*TE 8*, §843).

Sevgili böcek, nerelere gittin? Seni göremiyorum artık. Ah, söylencesel topunla oraya vardın bile. Bu hayvancıklar sıkı sıkıya sarılıyor şeylere, bizim tersimize, kuşku, fikir değiştirme, duraksama olmadan. Söylencelerini yaşadıkları için mi böyle bu?

Sevgili firavun böceği, babam benim, sana saygı duyuyorum, yaptığın iş kutsansın -sonsuzda- Amin.

Neler saçmalıyorum ben? Bir hayvana tapınıyorum, bu çölden kaynaklanıyor olmalı. Kesinlikle dualar istiyor.

Burası ne kadar da güzel! Taşların kırmızımsı rengi harika; yüz bin geçmiş güneşin ışıltısını yansıtıyorlar. Bu küçük kum taneleri müthiş ilksel okyanuslarda yuvarlandı, üzerlerinde daha önce hiç görülmemiş biçimlerdeki ilksel canavarlar yüzdü. Sen neredeydin, insan, o günlerde? Çocuksu ilksel hayvan ataların analarına sokulan çocuklar gibi bu sıcak kumlarda yatıyor.

Ey ana taş, seni seviyorum, ben senin son çocuğun, sıcak bedenine sokulmuş yatıyorum. Kutlu, eski ana.

23/24 */ Kalbim ve bütün şan ve güç senin. Amin.*

Neler söylüyorum? Çöldü bu. Her şey nasıl da canlanmış görünüyor bana! Burası gerçekten korkunç. Bu taşlar, bunlar taş mı? Buraya kasten getirilmiş gibiler. İntikal eden bir birlik gibi dizilmişler. Boyutlarına göre düzenlemişler kendilerini, büyükler ayrı duruyor, küçükler daha sıkı saflarda ve büyüklerin önünde gruplar halinde toplanmışlar. Burada taş ülkelerini oluşturuyorlar.

Düş mü görüyorum, yoksa uyanık mıyım? Hava sıcak -güneş yükseldi bile- saatler nasıl da geçiyor! Gerçekten, sabah neredeyse bitti. Ne kadar da hayret vericiydi! Başım neden uğulduyor, güneşten mi, bu canlı taşlardan mı, yoksa çölden mi?

Vadiyi tırmanıyorum ve neden sonra münzevinin kulübesine varıyorum. Hasırında oturuyor, derin düşüncelere dalmış.

B: "Babam, geldim."

M: "Sabahını nasıl geçirdin?"

B: "Dün zamanın senin için nasıl hızlı geçtiğini söylediğinde şaşırmıştım. Artık seni sorgulamıyorum ve bu beni artık şaşırtmayacak. Çok şey öğrendim. Seni daha önce olduğundan daha büyük bir bilmece yap-

maya yetecek kadar öğrendim. Çölde nice şeyler yaşaman gerekiyor, ey olağanüstü adam! Taşlar bile seninle konuşmak için sıraya girmiş."

M: "Bir münzevinin hayatıyla ilgili bir şeyler anlayabilecek kadar öğrenmene sevindim. Böylece ödevimiz kolaylaşıyor. Gizemlerine zorla girmek istemiyorum ama benim dünyama hiç benzemeyen tuhaf bir dünyadan geldiğini hissediyorum."

B: "Doğru söylüyorsun. Burada bir yabancıyım, daha önce gördüklerinin hepsinden daha yabancı. Britanya'nın en uzak sahilinden gelen bir adam bile sana benden daha yakındır. Bu nedenle, sabırlı ol usta, bilgeliğinin kaynağından içmeme izin ver. Susamış çöl bizi çevreliyor olsa da senin yaşayan suyla akan görünmez deren var burada."

M: "Duanı ettin mi?"

B: "Usta, bağışla beni: Denedim, ama dua bulamadım. Yine de yükselen güneşe dua ettiğimi düşledim."

M: "Bunun için endişelenme. Sen bir söz bulsan bile, ruhun günün doğuşunu selamlamak için zaten dile getirilemez sözler bulmuştur."

B: "Evet, ama bu Helios'a adanmış kafir bir duaydı."

M: "Bu da sana yetsin."

B: "Ah, usta, bir düşte güneşe dua etmekle kalmadım, dalgınlığımla firavun böceğine ve yeryüzüne de dua ettim."

M: "Hiçbir şeye şaşırma ve hiçbir şekilde ne bunu kına ne de bundan pişmanlık duy. Haydi, çalışmaya gidelim. Dün yaptığımız konuşmayla ilgili bir şey sormak istiyor musun?"

B: "Dün Philo'dan konuşurken sözünü kesmiştim. Sözlerin belirli dizilişlerinin çeşitli anlamlarıyla ilgili fikrini açıklamak istiyordun."

M: "Dönüp duran sözlerin korkunç çıkmazından nasıl kurtulduğumu anlatmaya devam edeceğim. Bir keresinde babamın özgür kıldığı bir adam bana gelmişti; çocukluğumdan beri bağlılık duyduğum bu adam benimle konuştu ve şöyle dedi:

"Ah, Amonious, iyi misin?" "Kesinlikle," dedim, "gördüğün gibi bilgi sahibi ve çok başarılı oldum."

O: "Mutlu musun, bütünüyle hayatta mısın, demek istiyorum."

Ben güldüm: "Gördüğün gibi, her şey iyi."

Yaşlı adam yanıtladı: "Nasıl ders verdiğini gördüm. Dinleyicilerinin yargısı seni kaygılandırıyor gibiydi. Dinleyicilerini memnun

etmek için dersini nükteli öykülerle dokudun. Onları etkilemek için bilgili ifadeler yığdın. Hâlâ bütün bilgileri kapman gerekiyormuş gibi huzursuz ve aceleciydin. Kendinde değilsin."

Bu söyledikleri başta bana gülünç gelmişti ama yine de etkilen-
24/25 dim ve istemeden de olsa / yaşlı adama hak vermek zorunda kaldım çünkü söyledikleri doğruydu.

Sonra da şöyle dedi: "Sevgili Ammonius, sana iyi haberlerim var: Tanrı oğlunda ete kemiğe büründü ve hepimize kurtuluşu getirdi." "Neler söylüyorsun?" dedim. "Herhalde ölümlü bir bedende belirecek Osiris'ten söz ediyorsun, değil mi?"[62]

"Hayır," dedi, "bu adam Yuda'da yaşadı ve bakirenin çocuğu olarak doğdu."

Güldüm ve şöyle dedim: "Ben bunu biliyorum zaten; Yahudi bir tüccar Judea'nın bakire kraliçesinden haberler getirdi. İmgesi tapınaklarımızın birinde duvarlarda belirmiş. Bunun bir masal olduğunu söyledi."

"Hayır," diye ısrar etti yaşlı adam, "o Tanrı'nın Oğlu'ydu."

"O halde Osiris'in oğlu Horus'tan[63] söz ediyor olmalısın, öyle mi?" dedim.

"Hayır, Horus değildi, gerçek bir adamdı ve bir çarmıha gerildi."

"Ah, o zaman bu Seth olmalı, kuşkusuz, çektiği cezaları eskilerimiz sık sık anlatır."

Oysa yaşlı adam kendinden emin duruyordu ve şöyle dedi: "Öldü ve üçüncü günde dirildi."

"O halde Osiris olmalı," diye yanıtladım sabırsızlıkla.

"Hayır," diye haykırdı, "adı Mesih İsa'ydı."

"Ah, demek gerçekten şu Yahudi Tanrısından söz ediyorsun, yoksullar onu limanda onurlandırıyor, kirli gizemlerini kilerlerde kutluyorlar."

"O bir insandı, ama yine de Tanrı'nın Oğlu'ydu," dedi yaşlı adam azimle bakarak.

"Bu saçma, sevgili yaşlı adam," dedim ve ona kapıyı gösterdim. Yine de uzaklardaki taş yüzlerden gelen yankılar gibi sözleri bana

62. Osiris Mısır yaşam, ölüm ve doğurganlık tanrısıydı. Seth çöl tanrısıydı. Seth erkek kardeşi Osiris tarafından öldürülmüş ve parçalanmıştı. Karısı Osiris'in bedenini yeniden bir araya getirmişti ve böylece yeniden canlanmıştı. Jung, Osiris ve Seth'i *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) ele alır (*TE 8*, §358f).

63. Osiris'in oğlu Horus Mısır gökyüzü tanrısıydı. Seth'e karşı savaşmıştı.

geri döndü: Bir insan, ama yine de Tanrı'nın Oğlu. Bu bana önemli göründü ve bu ifade beni Hristiyanlığa getirdi.

B: "Peki, Hristiyanlığın sonuçta Mısır öğretilerinizin değiştirilmiş hali olduğunu düşünmüyor musun?"

M: "Eski öğretilerimizin Hristiyanlığın tam yeterli olmayan ifadeleri olduğunu söylüyorsan, sana daha çok katılabilirim."

B: "Evet, ama o halde din tarihinin bir son hedefe yöneldiğini mi düşünüyorsun?"

M: "Babam bir keresinde Nil'in kaynağının olduğu bölgede pazardan satın aldığı siyahi bir köle getirmişti. Ne Osiris'in ne de diğer tanrıların duyulmadığı bir ülkeden geliyordu; Osiris ve diğer tanrılarla ilgili inandıklarımızla aynı olan birçok şey anlattı daha yalın bir dille. Bu eğitimsiz Siyahilerin farkında olmadan kültürlü halkların tam birer öğreti olacak şekilde geliştirdiği şeye zaten sahip olduğunu anlamayı öğrendim. Bu dili doğru bir şekilde okuyabilen kişi böylece yalnızca putperest öğretileri değil, aynı zamanda İsa'nın öğretisini de görebilirdi onda. İşte şimdi bununla meşgul oluyorum. İncilleri okuyorum ve gelecek olan anlamı arıyorum. Anlamlarını önümüzde uzandıkları haliyle biliyoruz ancak geleceği gösteren gizli anlamlarını bilmiyoruz. Dinlerin en içteki özlerinde ayrıldığına inanmak yanlış. Açıkçası, dinler her zaman bir ve aynı. Dinin her bir sonraki biçimi, öncekinin anlamı."

B: "Gelecek olan anlamı buldun mu?"

M: "Hayır, henüz değil; bu çok zor ancak başarmayı umuyorum. Bazen başkaları tarafından uyarılmaya gereksinim duyuyorum gibi geliyor bana ama bunların şeytanın marifeti olduğunu görüyorum."

B: "İnsanlara daha yakın olduğunda başarıya ulaşacağına inanmıyor musun?"

M: "Belki haklısındır."

Birden bana adeta kuşku ve güvensizlikle bakıyor. "Öte yandan," diye devam ediyor, "çölü seviyorum, anlıyor musun? Bu sarı, güneşin parladığı çöl. Burada güneşin yüzünü her gün görebilirsin, yalnızca sen, şanlı Helios'u görebilirsin -hayır, o bir put- neyim var benim? Aklım karıştı. Sen şeytansın seni tanıdım. Geri dur, düşman!"

25/26 / Öfkeyle sıçrıyor ve bana saldırmak istiyor ama ben uzaklarda, yirminci yüzyıldayım.[64]

[2] *Bin yılın mezarında uyuyan harika bir düş görür. İlksel eski bir düş görür. Yükselen güneşi düşler.*

Dünyanın bu çağında bu uykuya yatar bu düşü görürsen güneşin bu çağda da yükseldiğini görürsün. Şu an için hâlâ karanlıktayız ama gün üzerimize doğacak.

İçindeki karanlığı kavrayan için ışık yakındır. Kendi karanlığına inen işleyen ışığın merdivenine, ateş yeleli Helios'a ulaşır.

Onun dört beyaz atlı arabası yükselir, sırtında çarmıh, yanında yara yoktur ama o güvende ve başı ateşler içinde parıldıyor.

O alay eden biri de değil, görkem ve sorgulanamaz güç onunla.

Ne konuştuğumu bilmiyorum, bir düşte konuşuyorum. Yardım et bana, yalpalıyorum, ateşle sarhoşum. Bu gecede ateş içtim çünkü çağlardan aşağı indim ve uzaklarda, dipteki ateşin içine daldım. Yanan bir yüzle ve ışıltılar içinde bir başla güneşten sarhoş doğruldum.

26/27 *Elini ver, insan eli ki böylece beni yeryüzüne tutabilesin onunla, / çünkü ateşten damarlar beni yukarı sürüklüyor ve sevinçli özlem beni doruğa fırlatıyor.*

Oysa gün, gerçek gün, bu dünyanın günü doğmak üzere ve ben dünyanın geçidinde, aşağılarda ve yalnız ve vadinin kararan gölgelerinde gizlenmiş duruyorum. Yeryüzünün gölgesi ve ağırlığı bu.

Uzaklarda, Doğu'dan çölün üzerine doğan güneşe nasıl dua edebilirim? Neden ona dua edeyim? İçimdeki güneşi içiyorum, öyleyse ona neden dua edeyim? Oysa çöl, içimdeki çöl dualar istiyor çünkü çöl kendini canlı olanla doyurmak istiyor. Tanrı'ya, güneşe ya da diğer ölümsüzlere bunun için yakarmak istiyorum.

64. *Düzeltilmiş Taslak* şöyle devam ediyor: "bir düşte gibi kendime gerçek dışı [görünüyorum]" (s. 228). Hristiyan münzeviler şeytanın ortaya çıkışına karşı sürekli tetikteydi. Şeytanın ortaya çıkıp insanları ayartmasının ünlü örneklerinden biri Athanasius'un Ermiş Anthony'nin yaşamında görülür. Jung 1921'de Ermiş Anthony'nin keşişlerini şöyle uyardığını yazıyor: "Şeytan kutsal insanları felaketlerine sürüklemek için nasıl da zekice kılık değiştirmiş. Elbette şeytan münzevinin kendi bilinçdışıdır. Doğasının zorla bastırılmasına karşı çıkar" (*Psikolojik Tipler*, TE 6, §82). Flaubert, Ermiş Anthony'nin yaşadıklarını Jung'un da okuduğu *Anthony'nin Baştan Çıkışı* kitabında işlemiştir (*Psikoloji ve Simya*, TE 12, §59).

Yakarıyorum çünkü boşum ve bir dilenciyim. Bu dünyanın gününde güneşi içtiğimi ve onun etkin ışığından ve alazlayan gücünden sarhoş olduğumu unutuyorum. Oysa ben yeryüzünün gölgelerine adım attım ve çıplak olduğumu, yoksulluğumu kapatacak hiçbir şey olmadığını gördüm. Senden şeylere kaçan iç yaşamın sona erer ermez dokunursun yeryüzüne.

Şeylerde olağanüstü bir yaşam yükseliyor. Ölü ve cansız olduğunu sandığın gizli bir yaşama ve sessiz, amansız yönelmişliğe ihanet ediyor. Her şeyin tuhaf jestlerle, yanında, üzerinde, altında ve senin sayende kendi yoluna gittiği bir itiş kakışa kapıldın; taşlar bile seninle konuşuyor ve büyülü ipler seninle şeyler arasında ve şeylerle senin aranda mekik dokuyor. Uzak ve yakın içinde çalışıyor ve sen karanlık bir biçimde yakın ve uzak üzerinde çalışıyorsun. Ve sen her zaman çaresizsin ve bir avsın.

Oysa yakından bakarsan daha önce hiç görmediğini, yaşamını şeylerin yaşadığını ve senden geçindiğini göreceksin; akarsu senin yaşamını vadiye taşıyor, bir taş diğerinin üzerine senin gücünle düşüyor, bitkiler ve hayvanlar da senin sayende büyüyor ve ölümünün nedeni de onlar. Rüzgârda dans eden yaprak seninle dans ediyor; usdışı hayvan[65] düşünceni tahmin ediyor ve seni temsil ediyor. Bütün yeryüzü yaşamını senden emiyor ve her şey yine seni yansıtıyor.

Gizli bir biçimde karışmadığın hiçbir şey olmuyor çünkü her şey kendini senin çevrende düzenlemiş ve senin en derin içinle oynuyor. Ne kadar uzak, ne kadar değerli, ne kadar sır olursa olsun içinin şeylerden gizlisi yok. O, şeylerin doğasında var. Köpeğin seni uzun süre önce ölen babandan yoksun bırakıyor ve bunu yaparken de sana bakıyor. Çayırdaki inek anneni seziyor ve tam bir sakinlik ve güven içinde seni büyülüyor. Yıldızlar en derin gizemlerini sana fısıldıyor ve yeryüzünün yumuşak vadileri anaç bir rahimde kurtarıyor seni.

Başıboş bir çocuk gibi yaşamının iplerini tutan kudretliler arasında acınacak haldesin. Bağırarak yardım arıyorsun ve önüne ilk çıkana sarılıyorsun. Belki sana öğüt verebilir, belki de sende olmayan ve bütün şeylerin senden emip aldığı düşünceyi biliyordur.

65. Aristo'nun insanın "rasyonel hayvan" tanımı tersine çevriliyor.

Şeylerin yaşamadığı ama kendini yaşayan ve tamamlayanın haberlerini duymak istediğini biliyorum çünkü sen yeryüzünün, kendinden hiçbir şey ememeyen, yalnızca güneşten emen ve seni de emip kurutan yeryüzünün oğlusun. Bu yüzden de parlayan ama emmeyen güneşin oğlunun haberlerini almak istiyorsun.

27/28 */ Güneş parladı ve verdi, can verdi ve yeryüzü güneşe yeşil ve renkli çocuklar verince yaşam ona yeniden doğdu ve sen onun haberlerini duymak istiyorsun.*

Onun, ışıldayan kurtarıcının, güneşin oğlu olarak yeryüzünün ağlarını delip geçen, büyülü bağları koparıp tutsakları özgürleştiren, kendinin sahibi olan ve kimsenin uşağı olmayan, kimseyi emip kurutmayan ve bitkinlere değer vermeyenin haberlerini duymak istiyorsun.

Yeryüzünün gölgesinin karartmadığı, aydınlattığı, herkesin düşüncelerini gören ve düşünceleri kimse tarafından öngörülemeyen, her şeyin anlamına kendinde sahip olan ve anlamını hiçbir şeyin anlatamadığı onu duymak istiyorsun.

Münzevi dünyadan kaçtı; gözlerini kapadı, kulaklarını tıkadı ve kendini kendi içindeki bir mağaraya kapattı ama bunun da yararı olmadı. Çöl onu emip kuruttu, taşlar düşüncelerini söyledi, mağara duygularını yankıladı ve böylece kendisi çöl, taş ve mağara oldu. Her şey boşluk ve çöl, çaresizlik ve çoraklık oldu çünkü o parlamadı ve bir kitabı emip kurutarak ve çöl tarafından emilip kurutularak yeryüzünün oğlu olarak kaldı. Tutku oldu, görkem olamadı, bütünüyle yeryüzü oldu, güneş olamadı.

Sonuçta çöldeydi, aslında yeryüzünün diğer oğullarından hiç farkı olmadığını çok iyi bilen akıllı bir aziz gibi. Kendinden içmiş olsaydı, ateş içmiş olacaktı.

Münzevi kendini bulmak için çöle gitti. Oysa kendini değil, kutsal yazılardaki çoklu anlamı bulmak istiyordu. Küçük ve büyüğün enginliğini kendine emebilirsin ve gittikçe daha da boşalacaksın çünkü engin doluluk ile engin boşluk aynıdır ve birdir.[66]

Dışta gereksinim duyduğunu bulmak istiyordu. Oysa çoklu anlamı ancak kendi içinde bulabilirsin, şeylerde değil çünkü anlam çoklu-

66. *bkz.* Jung'un Pleroma tanımı, aşağıda s. 443.

ğu aynı anda verilen bir şey değil, anlamlar dizisidir. Birbirini izleyen anlamlar şeylerde değil, sendedir, sen ki yaşamın parçası olduğun sürece birçok değişimin öznesisin. Şeyler de değişir ama sen değişmezsen bunu görmezsin. Değişirsen dünyanın yüzü değişir. Şeylerin çoklu anlamı senin çoklu anlamındır. Onu şeylerde arama boşuna. Bu da büyük olasılıkla münzevinin neden çöle gittiğini ve kendini değil, şeyi aradığını açıklıyor.

Bu nedenle de bütün istekli münzevilere olan onun da başına geldi. Şeytan sakin diliyle ve açık zihniyle ona geldi ve hangi sözün ne zaman doğru olduğunu biliyordu. Onu isteğine ayarttı. Ona şeytan olarak görünmem gerekti çünkü karanlığımı kabul etmiştim. Yeryüzünü yedim ve güneşi içtim ve yalnız başına büyüyen, yeşillenen bir ağaç oldum.[67] / 28/29

67. *Taslak*'ta ve *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Yalnızlığı ve yalnızlığın güzelliğini gördüm oysa ve cansızın yaşamını ve anlamsızın anlamını yakaladım. Çokluğun da bu yönünü anladım. Böylece ağacım yalnız ve sessiz büyüdü, derinlere uzanan kökleriyle yeryüzünü yedi ve yükseklere uzanan dallarıyla güneşi içti. Yalnız [yabancı] konuk ruhuma girdi. Yeşillenen yaşamımın seline kapıldım. [Böylece dolandım suyun doğasını izleyerek]. Yalnızlık büyüdü ve genişledi yaşamın çevresinde. Yalnızlığın ne kadar sınırsız olduğunu bilmiyordum, gezindim ve bakındım. Yalnızlığın derinliklerini keşfetmek istedim ve yaşamın bütün sesleri ölene dek uzaklaştım" (s. 235).

Ölüm[68]

Cap. vi.

[HI 29] Ertesi gece[69] Kuzey ülkesine gittim ve sisli, puslu, serin, nemli havada gri bir göğün altında buldum kendimi. Zayıf akıntıların geniş aynalarda parıldayarak denize doğru aktığı, akışın tüm telaşının gittikçe köreldiği ve bütün gücün ve bütün çabanın denizin sınırsız genişliğiyle birleştiği ovalara çabalıyorum. Ağaçlar seyrekleşiyor, geniş bataklık çayırlar durgun, bulanık suya eşlik ediyor, ufuk sınırsız ve yalnız, gri bulutlarla kaplanmış. Yavaşça, nefesimi tutarak, köpüklere doğru hızla kaymanın ve sonsuzluğa akmanın büyük ve kaygılı beklentisi içindeki biri gibi kardeşimi, denizi izliyorum. Akıntısı neredeyse seçilemeyecek denli hafif, yine de yüce kucaklamaya, kaynağın rahmine girmeye, sınırsız genişlik ve ölçüsüz derinliklere girmeye gittikçe yaklaşıyoruz. Alttaki sarı tepeler orada yükseliyor. Ayaklarında geniş bir ölü göl yayılıyor. Gökyüzüyle denizin sonsuzlukta birleştiği loş, sözcüklerle anlatılamayacak kadar uzak bir ufka açılan tepeler boyunca sessizce ilerliyoruz.

Orada, son kumulun üzerinde birisi duruyor. Siyah, buruşmuş bir kaban var üzerinde; devinimsiz duruyor ve uzaklara bakıyor. Yanına çıkıyorum. Bir deri bir kemik, gözlerinde derin, ciddi bir bakış var. Şöyle diyorum:

"Biraz yanında durayım, karanlık kişi. Seni uzaktan tanıdım. Yalnız ve dünyanın son köşesinde böyle duran tek bir kişi var."

Beni şöyle yanıtladı: "Yabancı, senin için çok soğuk değilse yanımda elbet durabilirsin. Gördüğün gibi soğuğum ve kalbim hiç atmadı."

"Biliyorum, sen buzsun ve sonsun; sen taşların soğuk sessizliğisin ve dağlardaki en yüksek kar, dış uzayın en aşırı ayazısın. Böyle hissetmem gerekiyor ve bu yüzden yanında duruyorum."

"Seni buraya bana getiren nedir ey yaşayan madde? Canlılar hiçbir zaman konuk olmaz buraya. Evet, sıkışık kalabalıklarla kederle gelip geçer buradan, bir daha geri dönmemek üzere, yukarıda, açık günün
29/30 toprağında yaşayıp ayrılma zamanı gelen herkes. / Yaşayanlarsa asla gelmez buraya. Burada ne arıyorsun?"

68. El yazısı *Taslak*'ta: "Beşinci Macera: Ölüm" (. 557).
69. 2 Ocak 1914.

"Canlı bir akıntı boyunca mutlulukla izlediğim tuhaf ve beklenmedik yolum getirdi beni buraya. Böylece de seni buldum. Görüyorum ki burası senin yerin, haklı yerin, öyle mi?"

"Evet, burası ayırt edilemez olana, hiçbir şeyin eşit ya da farklı olmadığı, her şeyin diğeriyle bir olduğu yere çıkar. Şurada yaklaşanı görüyor musun?"

"Gelgitle birlikte bize doğru yüzen karanlık bulutlardan oluşan duvara benzer bir şey görüyorum."

"Yakından bak, ne görüyorsun?"

"Sıkış tepiş çok sayıda adam, yaşlı erkekler, kadınlar ve çocuklar görüyorum. Aralarında atlar, öküzler ve daha küçük hayvanlar olduğunu görüyorum. Bir böcek bulutu kalabalığın çevresinde kümelenmiş, yanında bir orman yüzüyor, sayısız solmuş çiçek ve tamamen ölü bir yaz. Yaklaştılar bile; ne kaskatı ve soğuk görünüyorlar, ayakları hareket etmiyor, sıkışık saflarından hiçbir ses yükselmiyor. Elleriyle ve kollarıyla sıkı sıkıya kenetleniyorlar; ötelere bakıyorlar ve bize hiç aldırmıyorlar. Hepsi devasa bir akıntıyla akıp gidiyor. Karanlık kişi, bu korkunç bir görüm."

"Yanımda durmayı sen istedin, şimdi kendine hâkim ol. Bak!"

Görüyorum. "İlk sıra kıyıdaki dalgalarla akıntının birlikte şiddetle aktığı noktaya ulaştı. Ölülerin akışını kabaran denizle birlikte bir hava dalgası da karşılıyor, döne döne yükseliyorlar, kara paçavralar halinde dağılıyorlar ve sisin, bulanık bulutların içinde eriyip gidiyorlar gibi görünüyor. Dalga dalga yaklaşıyorlar ve her yeni gelen kara hava içinde eriyip gidiyor. Karanlık kişi, söyle bana, son bu mu?"

"Bak!"

Karanlık deniz şiddetle kırılıyor, içinden kızılca ışık yayılıyor, kan gibi. Kan denizi ayaklarımın dibinde köpürüyor. Denizin derinlikleri parıldıyor. Ne tuhaf hissediyorum, ayaklarımdan mı asıldım? Bu deniz mi yoksa gökyüzü mü? Kan ve ateş karışıp topa dönüşüyor, dumanlı kefeninden kırmızı ışık saçılıyor, kanlı denizden yeni bir güneş kurtuluyor ve en diplerdeki derinliklere doğru parlayarak yuvarlanıyor, ayaklarımın altında yok oluyor.[70]

Çevreme bakıyorum, yapayalnızım. Gece inmiş. Ammonius ne demişti? Gece sessizlik zamanıdır.

Karş. *Liber Primus*, Bölüm 5, "*Gelecekteki Cehenneme İniş*"teki görüm, s. 122.

[2] [ÖH 30] Çevreme baktım ve yalnızlığın ölçülemez derecede genişlediğini ve beni müthiş bir soğuklukla deştiğini gördüm. Güneş içimde hâlâ parlıyordu ama büyük gölgenin içine adım attığımı hissedebiliyordum. Derinliklere, gelecek olanın derinliklerine doğru yavaşça ve sakince yol alan akıntıyı izliyorum.

Böylece geceye çıktım (1914 yılının ikinci gecesiydi) ve içimi kaygılı beklenti doldurdu. Geleceği kucaklamaya çıktım. Yol genişti ve gelecek olan korkunçtu. Büyük bir ölüm ve kan denizi geliyordu. Buradan yeni güneş yükseldi, korkunç ve bizim gün dediğimizin tersine çevrilmişti. Karanlığı yakaladık ve onun güneşi üzerimizde parlayacak, kanlı ve büyük bir çöküş gibi yanarak.

Karanlığımı kavradığımda üzerime gerçekten muhteşem bir gece geldi ve düşüm beni bin yılın derinliklerine soktu, buradan da anka kuşu yükseldi.

Günüme ne oldu peki? Meşaleler yakıldı, kanlı öfke ve anlaşmazlıklar patlak verdi. Karanlık dünyayı eline geçirirken, korkunç savaş çıktı ve karanlık dünyanın ışığını yok etti çünkü karanlık için kavranamazdı ve artık hiçbir yararı yoktu. Böylece Cehennem'i tatmak zorundaydık.

Bu çağın erdemlerinin dönüştüğü kötülükleri, yumuşaklığının katılığa, iyiliğinin gaddarlığa, sevginin nefrete ve anlayışının deliliğe dönüştüğünü gördüm. Neden karanlığı kavramak istedin sanki! Yine de bunu yapman gerekiyordu, yoksa o seni ele geçirecekti. Bu kavrayışı öngörebilene ne mutlu.

İçindeki kötülüğü hiç düşündün mü? Ah, onu anlatıyorsun, söz etmiştin ve gülümseyerek itiraf etmiştin insanın genel bir kötülüğü ya da
30/31 yinelenen bir yanlış anlama olarak. Peki, kötülüğün ne olduğunu, / erdemlerinin tam arkasında durduğunu, onların aynı zamanda erdemlerin olduğunu, onların kaçınılmaz tözü olduğunu biliyor muydun?[71] Şeytanı bin yıl boyunca dipsiz derinliğe hapsettin ve bin yıl boyunca ona güldün çünkü bir çocuk masalı olmuştu.[72] Oysa tüyler ürpertici olan başını bir kaldırsa dünya ürkerek geri çekilir. En uç soğukluk yaklaşıyor.

71. Jung 1940'ta şöyle yazmıştı: "Kötülük görecedir ve kısmen önlenebilir, kısmen de yazgıdır; aynı şey erdem için de geçerlidir ve çok zaman insan hangisinin en kötüsü olduğunu bilemez" (Üçleme Dogmasını Psikolojik Açıdan Yorumlama Denemesi, *TE* II, §291).

72. *Düzeltilmiş Taslak*'ta bu cümlenin yerine: "Kötülük dünyanın bir yarısıdır, terazinin iki kefesinden biridir" (s. 242).

Korkuyla savunmasız olduğunu ve kötülüklerinin ordusunun acizlikle dizlerinin üzerine çöktüğünü görüyorsun. İblislerin gücüyle kötülüğü yakalıyorsun ve erdemlerin ona geçiyor. Bu çatışmada bütünüyle yalnızsın çünkü tanrıların sağırlaştı. Hangi şeytanların daha büyük olduğunu bilmiyorsun, kötülüklerin mi, yoksa erdemlerin mi. Yine de bir şeyden eminsin, erdemlerin ve kötülüklerin kardeş.

[73]Açık görebilmek için ölümün soğukluğuna gereksinimimiz var. Yaşam yaşamak ve ölmek, başlamak ve bitmek ister.[74] Seni sonsuza dek yaşamaya zorlayan yok ama ölebilirsin de çünkü içinde ikisi için de istem var. Yaşam ve ölüm var oluşunda bir denge tutturmalı.[75] Bugünün insanı ölümden büyük bir dilime gereksinim duyuyor çünkü içlerinde çok fazla yanlışlık yaşıyor ve içlerinde çok fazla doğruluk ölüyor. Dengede olan doğrudur, dengeyi bozan yanlış. Oysa dengeye ulaşılırsa onu koruyan yanlış, onu bozansa doğrudur. Denge aynı anda yaşam ve ölümdür. Yaşamın tamamlanması için ölümle denge uygundur. Ölümü kabul edersem ağacım yeşillenir çünkü ölen yaşamı arttırır. Dünyayı saran ölüme dalarsam tomurcukların açılır. Yaşam ne çok ölüme gerek duyuyor!

En küçük şeylerde neşe ancak ölümü kabullendiğinde gelecek sana. Oysa yaşayabilecek olduğun her şeye açgözlülükle baktığında hiçbir şey seni memnun edecek kadar büyük değildir ve seni sarmaya devam eden en küçük şeyler artık neşe olmaz. İşte bu yüzden ölüme bakıyorum çünkü bana nasıl yaşanacağını öğretiyor.

Ölümü kabul edersen bu bütünüyle dondurucu bir gece, kaygılı bir kuruntu gibidir ama tatlı üzümlerle dolu bir bağdaki dondurucu gece-

---

73. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bu kanlı savaşta ölüm üzerine yürür, tıpkı bugün toplu kıyım ve ölümlerin dünyayı doldurması gibi. Ölümün soğuğu içine işler. Yalnızlığımda ölümüne donduğumda gelecek olanı gördüm, tıpkı dondurucu bir gecede yıldızları ve uzak dağları gördüğüm gibi" (s. 260).

74. *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) Jung libidonun yalnızca Schopenhauer tarzı bir yaşam itkisi olarak kalmadığını, aynı zamanda kendi içinde ölüme ulaşmaya yönelik karşıt bir çabayı içerdiğini savunur (*TE 8*, §696).

75. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Doğru olanı yaşamak ve yanlış olanı ölüme bırakmak, yaşam sanatı budur" (s. 261). Jung 1934'te şöyle yazmıştı: "Yaşam da diğerleri gibi enerjik bir süreçtir. Bununla birlikte tüm enerjik süreçler ilke olarak geri döndürülemezdir ve bu yüzden de kesin olarak hedefe yönelir ve hedef durağanlıktır... Yaşamın ortasından itibaren, yalnızca yaşamla ölmek isteyen yaşamını sürdürür. Çünkü yaşamın gün ortasının gizli saatinde olan parabolün tersine dönmesi, ölümün doğmasıdır... Yaşamayı istememek ölmeyi istememekle aynı şeydir. Oluş ve ölüş aynı eğridir ("Ruh ve Ölüm" *TE 8*, §800). *Bkz.* Shamdasoni "The boundless exponse": Jung's *Quaorant: Journal of the C.G. Jung Foundation for Analytical Psychology 38 (2008)* s. 9-32.

dir.[76] Yakında zenginliğinle memnun olmaya başlayacaksın. Ölüm pişiyor, olgunlaşıyor. Meyveyi toplayabilmek için ölüme gerek var. Ölüm olmasa yaşam anlamsız olurdu çünkü uzun süren yine yükseliyor ve kendi anlamını yadsıyor. Olmak için ve varlığından haz almak için ölüme ihtiyacın var ve sınırlanmışlık varlığını yerine getirebilmeni sağlıyor.

[HI 31] Yeryüzünün yasını ve anlamsızlığını görüp sonuçta başı kapalı olarak ölüme girdiğimde gördüğüm her şey gerçekten buza dönüşecek. Oysa gölge dünyada öteki, kırmızı güneş yükseliyor.[77] Gizlice ve beklenmedik şekilde yükseliyor ve dünyam şeytansı bir belirme gibi dönüyor. Kan ve cinayet bekliyorum. Kan ve cinayet yüceltiliyor ve onların kendine özgü güzellikleri var; kanlı şiddet eylemlerinin güzelliği beklenebilir.

Oysa kabul edilemez olan, son derece iğrenç, her zaman reddettiğim yükseliyor içimde. Bu yaşamın rezilliği ve yoksulluğu biterse çünkü, bana karşıt olan başka bir yaşam başlar. Bu o derece karşıttır ki onu kavrayamam. Karşıtlığı usun yasalarına göre değildir çünkü, bütünüyle ve kendi doğasına göredir. Evet, yalnızca karşıt değildir, aynı zamanda iğrenç, görülmez biçimde ve gaddarlık ölçüsünde iğrençtir, nefesimi keser, kaslarımdaki gücü emer, duyularımı karıştırır arkamdan, topuğumdan sokar beni zehirli iğnesiyle ve hep zayıf noktam olduğunu düşünmediğim yerden vurur bana.[78]

Güçlü bir düşman gibi erkekçe ve tehlike saçarak çıkmaz karşıma ama ben bir gübre yığınında çürürüm, uysal tavuklar çevremde gıdaklayıp şaşkınca ve sersemce yumurtlarken. Bir köpek geçer, bacağını üzerime kaldırır, sonra da sakince yoluna devam eder. Doğduğum saate yedi kez lanet ederim ve oracıkta canıma kıymayı seçmezsem ikinci doğumumun saatini yaşamaya hazırlanırım. Eskiler şöyle demişti: *Inter faeces et urinas nascimur.*[79] Üç gece boyunca doğumun yılgısıyla boğuştum çünkü. Üçüncü gece vahşi bir çığlık çınladı hiçbir şeyi basit
31/32 olmayan için. Sonra da yaşam hareketlendi yeniden. /

76. *bkz.* yukarıda dipnot 20, s. 102.
77. Yukarıda görüme atıfta bulunuyor.
78. *Libidonun Simgeleri ve Dönüşümleri*'nde (1912) Jung yaralı topuk motifini yorumlar (TE B, §461).
79. "Dışkı ve idrar arasında doğarız" özellikle Aziz Augustine'e atfedilen bir deyiş.

Eski Tapınakların Kalıntıları[80]

Cap. vii.

[ÖH 32][81, 82]Yine yeni bir macera daha belirdi. Önümde geniş çayırlar serili; çiçeklerden bir halı, yumuşak tepeler, uzakta taze yeşiliyle bir orman. İki tuhaf gezgin-ustaya rastlıyorum. Herhalde tamamen şans eseri yol arkadaşı olmuşlar; yaşlı bir keşiş ve çocuk gibi yürüyen, rengi atmış kırmızı giysiler içinde uzun boylu, zayıf bir adam. Yaklaştıklarında uzun boylunun kırmızı atlı olduğunu görüyorum. Nasıl da değişmiş! Yaşlanmış, kızıl saçları ağarmış, canlı kırmızı giysileri yıpranmış, eski püskü, yoksul. Ya diğeri? Göbeğini şişirmiş, anlaşılan zorlu zamanlar ona uğramamış. Yüzü tanıdık geliyor yine de. Tanrılar adına, bu Ammonius!

Ne değişiklik! Birbirinden düpedüz farklı bu iki adam nereden geliyor? Yaklaşıp iyi günler diliyorum. İkisi de bana korkuyla bakıyor ve haç çıkarıyor. Korktuklarını görünce kendime bakma gereksinimi duyuyorum. Bedenimden fışkıran yeşil yapraklara bürünmüşüm baştan aşağı. Bir kez daha selamlıyorum onları gülerek.

Ammonius dehşetle haykırıyor: "Apage, Satanas!'"[83]

Kırmızı: "Lanet putperest orman kaçkını!"

Ben: "Neyiniz var sevgili dostlarım? Ey Ammonius, ben çölde konuğun olan Hyperboreioslu yabancıyım.[84] Ey Kırmızı, senin de bir zamanlar ziyaret ettiğin nöbetçiyim ben."

Ammonius: "Tanıdım seni, ulu iblis. Düşüşüm seninle başlamıştı."

Kırmızı ona azarlar gibi bakıyor ve dirseğiyle dürtüyor. Keşiş uysalca duruyor. Kırmızı, mağrur, bana dönüyor.

---

80. El yazısı *Taslak*'ta bunun yerine: "*Altıncı Macera*" (s. 586). *Düzeltilmiş Taslak*'ta bunun yerine: "6. *Yoz İdealler*" (s. 247).

81. Mozaik biçim Ravenna mozaiklerini andırıyor. Jung 1913 ve 1914 yıllarında mozaikleri görmüş ve etkilenmişti.

82. 5 Ocak 1914.

83. "Çekil git, şeytan;" Orta Çağ'da yaygın bir deyiş.

84. Hyperboreioslular Yunan mitolojisinde geçen ve Kuzey rüzgârının ötesinde güneş ışığı ülkesinde yaşayan, Apollo'ya tapınan bir ırktı. Nietzsche Hyperboreioslulardan özgür tinler olarak söz eder, *The Antichrist*, §1 (*Twilight of the Idols / The Antichrist*, çev. Hollingdale [Londra, Penguin, 1990], s.127].

K: "Daha o zamanlar, ikiyüzlü ciddiliğine karşın, soylu bir duruşun olmadığını düşünmekten kendimi alıkoyamamıştım. O lanet Hristiyan rolünü oynaman... "

Bu kez de Ammonius onu dürtüyor ve Kırmızı utanarak sessizliğe gömülüyor. İkisi böylece karşımda duruyor, uysal ve gülünç, yine de acınası.

B: "Nereden geliyorsun, kendini Tanrı'ya adamış adam? Hangi zalim yazgı seni buraya getirdi, üstelik Kırmızı'nın eşliğinde?"

A: "Sana anlatmamayı yeğlerim. Yine de insanın kaçabileceği bir Tanrı yazgısı gibi görünmüyor. Öyleyse, ey kötü ruh, başıma korkunç
32/33 bir iş açtığını bil. Lanetlenmiş merakınla / beni baştan çıkardın, elimi istekle tanrısal gizemlere uzattırdın çünkü o sırada onlar hakkında gerçekten de hiçbir şey bilmediğimin bilincine varmama neden oldun. Daha yüce gizemlere ulaşabilmek için insanlara daha yakın olmam gerektiğini söylemen beni ölümcül bir zehir gibi sersemletti. Hemen sonra vadinin kardeşlerini bir araya topladım ve Tanrı'nın habercisinin bana göründüğünü söyledim -o derece kör etmiştin beni- ve bana kardeşlerimle birlikte bir manastır kurmayı emrettiğini duyurdum.

"Philetus kardeş buna karşı çıkınca kutsal yazılarda yalnızlığın insan için iyi olmadığını söyleyen bölümle susturdum onu.[85] Böylece Nil'in yakınında, gelip geçen gemileri görebildiğimiz bir manastır kurduk.

"Tarlaları işledik ve yapacak o kadar çok şey vardı ki kutsal yazıları unuttuk. İçimizde şehvet uyandı ve bir gün İskenderiye'yi yeniden görme isteğiyle yanıp tutuştum. Oradaki psikoposu görmek istediğim yalanıyla kandırdım kendimi. Oysa önce gemideki yaşam sarhoş edecekti beni, sonra da İskenderiye'nin sokaklarını arşınlayan kalabalıklar, öyle ki bütünüyle yitip gittim.

"Bir düşteymişçesine, İtalya'ya giden büyük bir gemiye çıktım. İçimde dünyayı görmek için doymak bilmez bir açlık vardı. Şarap içtim ve kadınların güzel olduğunu gördüm. Zevke daldım ve tam bir hayvana döndüm. Napoli'de karaya ayak bastığımda Kırmızı da oradaydı ve kötülüğün eline düştüğümü anladım o zaman."

85. Yaratılış 2:18e gönderme: "Rab sonra, 'Adem'in yalnız kalması iyi değil' dedi, 'Ona uygun bir yardımcı yaratacağım.'" 2 Timoteyus 2:16-18'de Filitus adı anılıyor: "Bayağı ve boş sözlerden sakın. Çünkü bunlara dalanlar tanrısızlıkta daha da ileri gidecekler. Sözleri kangren gibi yayılacak. İmeneyus ve Filitus bunlardandır. Dirilişin olup bittiğini söyleyerek gerçek yoldan saptılar. Şimdi de bazılarının imanını altüst ediyorlar."

K: "Sesini kes, yaşlı budala, eğer orada olmasaydım tam bir domuza dönecektin. Ancak beni görünce kendine çeki düzen verdin, içkiye ve kadınlara lanet ettin ve manastıra döndün.

"Şimdi de benim öykümü dinle lanet gulyabani. Ben de senin tuzağına düştüm ve putperest yöntemlerinle beni ayarttın. Dansla ilgili sözünle beni tilki kapanına kıstırdığın o zamanki konuşmamızdan sonra ciddileştim, o kadar ciddileştim ki manastıra kapandım, dua ettim, oruç tuttum ve dine döndüm.

"Körlüğümle Kilise ibadetini değiştirmek istedim ve psikoposun onayıyla ibadete dansı soktum.

"Başrahip oldum ve böylece, ahit sandığı önündeki Davut gibi sunağın önünde dans etme hakkı yalnızca benim oldu.[86] Gel gör ki zamanla din kardeşlerim de dans etmeye başladılar; öyle ki inançlı cemaat ve en sonunda bütün şehir dans etmeye başladı.

"Korkunçtu. İnzivaya çekildim ve sonunda düşene dek bütün gün dans ettim ama cehennem dansı ertesi sabah yine başladı.

"Kendimden kaçmaya çalıştım, yollara düştüm ve bütün gece gezindim. Gündüz yalnızlığa çekildim ve ormanlarda ve ıssız dağlarda tek başıma dans ettim. En sonunda İtalya'ya vardım. Güneydeki bu ülkede artık kendimi Kuzeydeki gibi hissetmiyordum; kalabalığın arasına karışabiliyordum. Ancak Napoli'de yeniden kendimi bulabildim ve yine orada kendini Tanrı'ya adamış bu sefil adamla karşılaştım. Görünüşü bana güç verdi. Onun sayesinde yeniden sağlığıma kavuştum. Onun da benden cesaret alıp yolunu yeniden bulduğunu işittin zaten."

A: "Kırmızı'yla iyi kötü geçindiğimi itiraf etmeliyim, yumuşak başlı bir şeytan o."

K: "Ben de keşişin pek yobaz olmadığını eklemeliyim, yine de manastırda yaşadıklarımdan sonra tüm Hristiyanlık dinine karşı içimde bir hoşnutsuzluk olduğunu söylemeliyim."

B: "Sevgili dostlarım, birlikteliğinizden hoşnut olduğunu görmek yüreğimi serinletiyor."

İkisi birden: "Hoşnut değiliz, seni alaycı düşman, çekil yolumuzdan seni hırsız putperest!"

B: "Yoldaşlığınızdan ve arkadaşlığınızdan hoşnut değilseniz neden birlikte yolculuk ediyorsunuz o zaman?"

86. Eski Ahit, *Tarihler* 1.15'te Davut peygamber, ahit sandığının önünde dans eder.

A: "Elden ne gelir? Şeytan bile gerekli, aksi takdirde insanlara saygıyı buyuran hiçbir şey kalmıyor."

K: "Eh, benim de ruhban sınıfıyla bir anlaşmaya varmam gerekiyor, yoksa müşterilerimi kaybederim."

B: "O halde yaşamın zorunlulukları getirdi sizi bir araya! O zaman barışalım ve dost olalım."

İkisi birden: "Biz asla dost olamayız."

B: "Anlıyorum, suçlu olan dizge. Herhalde önce tükenip gitmek istersiniz, değil mi? Şimdi çekilin yolumdan, sizi yaşlı hayaletler!"

[2] [ÖH 33] Ölümü ve çevresinde toplanan müthiş ağırbaşlılığı görünce ve kendim buz ve gece olunca içimde öfkeli bir yaşam ve itki yükseldi. En derin bilginin[87] akıp giden suyuna duyduğum özlem şarap bardaklarıyla çınlamaya başladı. Uzaklardan gelen sarhoş kahkahala-
33/34 rı, gülen kadınları ve sokağın gürültüsünü işittim. Dans müziği, / yere vuran ayakların ve kutlamanın sesleri dört bir yana yayıldı ve gül kokulu güney rüzgârı yerine insan hayvanın kokuşmuşluğu üzerime aktı. Çekici-uçarı fahişeler kıkırdadı ve duvarlar boyunca hışırdadı, şarabın buğusu, mutfağın buharı ve insan kalabalıklarının budalaca gıdaklamaları bulut olup yaklaştı. Sıcak, yapışkan eller bana uzandı ve bir hasta yatağının örtüleriyle sarıldım. Aşağılardan yaşama doğdum ve kahramanlar gibi büyüdüm, yıllar içinde değil, saatler içinde. Büyüdükten sonra da kendimi orta ülkede buldum ve bahar olduğunu gördüm.

[ÖH 34] Oysa artık eskiden olduğum adam değildim çünkü içimde tuhaf bir varlık büyüdü. Ormana ait gülen bir varlıktı bu. Yaprak yeşili bir iblis, bir orman cini ve yaramazı, ormanda yalnız yaşayan ve kendisi yeşillenen bir ağaç varlığı olan, yeşillenmekten ve büyümekten başka hiçbir şeyi sevmeyen, insana ne istekli ne de isteksiz olan, kapris ve rastlantıyla dolu, görünmez bir yasaya uyan ve ağaçlarla birlikte yeşillenip solan, ne güzel ne de çirkin, ne iyi ne de kötü, yalnızca yaşayan, asırlık ama bütünüyle genç, çıplak ama doğal giysiler içinde. İnsan değil, doğa olan, korkmuş, gülünç, güçlü, çocuksu, zayıf, aldatıcı ve aldanmış, düpedüz tutarsız ve yüzeysel ama derinlere, dünyanın çekirdeğine uzanan.

87. *Düzeltilmiş Taslak*'ta "en derin bilgi" yerine "bilgelik" var (s. 251).

Her iki dostumun da yaşamını emmiştim; tapınağın kalıntılarından yeşil bir ağaç serpildi. Yaşama karşı koymamış ama yaşam tarafından ayartılmış, kendi düzenbazlıklarına dönüşmüşlerdi. Bir pisliğe saplanmış, bu nedenle de yaşayana şeytan ve hain demişlerdi. Her ikisi de kendine özgü biçimde kendilerine ve kendi iyiliklerine inandığı için bütün yaşanmış ülkülerin doğal ve son gömütünde çamura saplanmıştı. En güzel ve en iyi, tıpkı en çirkin ve en kötü gibi günün birinde dünyanın en gülünç yerinde, maskeli baloyla çevrelenmiş ve soytarıların öncülüğünde bulur kendini ve dehşete düşmüş olarak pislik çukuruna yuvarlanır.

Laneti kahkahalar izler, böylece ruhlar ölümden kurtulur.

İdealler, özleri gereği, istenir ve ölçülüp tartılır; bu ölçüde ancak bu ölçüde var olurlar. Yine de etkin varlıkları yadsınamaz. Gerçekten de ideallerini yaşadığına ya da yaşayabileceğine inanan büyüklük sanrıları içindedir ve kendini bir ideal gibi sergileyerek deli gibi davranır; oysa kahraman düştü. İdealler ölümlüdür, öyleyse insan kendini onların sonuna hazırlamalıdır; aynı zamanda bunu büyük olasılıkla kellenle ödersin. Görmüyor musun, idealine anlam, değer ve etkin güç veren sendin? İdealinin kurbanı haline gelirsen idealin çatlayıp açılır, seninle eğlenir ve Perhiz Çarşambası Cehennem'e gider. İdeal aynı zamanda insanın herhangi bir zaman bir köşeye kaldırabileceği bir şey, karanlık yollarda bir meşaledir. Oysa gündüz gözüyle ortalıkta meşala taşıyan aptaldır. İdeallerim ne kadar da alçaldı ve ağacımın yeşili ne kadar da taze!

[88]Yeşerdiğimde, eski tapınakların ve gül bahçelerinin hazin kalıntıları oradaydı ve benzerliklerini ürpererek fark ettim. Bana uygunsuz bir birliktelik oluşturmuşlar gibi geldi. Oysa bu birlikteliğin uzun zamandır var olduğunu gördüm. Tapınaklarımın kristal saflıkta olduğunu savunduğum ve dostlarımı İran güllerinin kokusuyla karşılaştırdığım bir dönemde bir karşılıklı sessizlik birlikteliği kurmuştu her ikisi.[89]

88. *Taslak* ve *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "Tapınaklarımın ve güzelliklerimin kurbanı oldum ve bu yüzden sefil ve kederli öldüm [bu yüzden geldi ölüm bana]" (s. 254).

89. İran'da gül yağı çıkarmak için gülün ezilmiş yaprakları buharda damıtılır ve bu yağla parfüm yapılırdı.

Dağılmış görünüyorlardı ama gizliden gizliye birlikte çalışıyorlardı. Tapınağın ağırbaşlı sessizliği beni insanlardan uzaklaştırıp kendimi içinde bıkkınlık derecesinde yitirdiğim doğaüstü gizemlere sürükledi. Ve ben Tanrı ile savaşırken şeytan kendini benim kabulüm için hazırladı ve beni neredeyse kendi yanına çekti. Orada da bıkkınlık ve tiksinme dışında hiçbir sınır bulmadım. Yaşamadım, güdüldüm; ideallerimin kölesiydim.[90]

Kalıntılar böylece orada durdular, birbirleriyle tartışarak ve ortak sefaletleriyle uzlaşamadan. Kendi içimde doğal bir varlık olarak bir bütün olmuştum, oysa yalnız gezginleri korkutan ve insanların yaşadığı yerlerden uzak duran bir gulyabaniydim.[91] Yine de kendi içimden yeşerdim ve çiçek açtım. Hâlâ dünya özlemi ile tin özlemi arasındaki çatışmayı kendi içinde taşıyan bir insan olamamıştım. Bu iki özlemi de yaşamadım ama kendimi yaşadım ve uzak bir bahar ormanında neşeyle yeşillenen bir ağaçtım. Böylece dünya ve tin olmadan yaşamayı öğrendim ve bu şekilde bu kadar iyi yaşayabilmem beni hayrete düşürdü.

Peki, ya insanlar? Peki, ya insanoğlu? Orada durdular, insanoğluna uzanması gereken iki terk edilmiş köprü; biri yukarıdan aşağıya gidiyor ve insanlar üzerinde kayarak alçalıyor ve bu onları memnun edi-
34/35 yor. / Diğeri aşağıdan yukarıya gidiyor ve insanlar üzerinde inildeyerek tırmanıyor. Bu da onlara sıkıntı veriyor. Yoldaşlarımızı sıkıntıya ve neşeye güdüyoruz. Ben kendim yaşamaz, yalnızca tırmanırsam, bu başkalarına hak edilmemiş bir zevk verir. Yalnızca keyfime bakarsam, bu başkalarına hak edilmemiş sıkıntı verir. Yalnızca yaşarsam insanlardan çok uzaklaşırım. Beni artık göremezler ve gördüklerinde de şaşırır, donakalırlar. Oysa ben kendim aslında sadece yaşıyorum, yeşilleniyorum, çiçek açıyorum, soluyorum, hep aynı noktada duruyorum bir ağaç gibi ve bırakıyorum üzerimden sakince geçip gitsin insanların acıları ve neşeleri. Yine de kendini insan yüreğindeki uyuşmazlığın dışında tutamayacak bir insanım ben.

90. Jung 1926'da şöyle yazmış: "Sabahtan öğleden sonraya geçiş önceki değerlerin yeniden değerlendirilmesidir. Buradan da eski ideallerimizin karşıtlarını değerlendirme, eski doğrulardaki hataları görme ve eskiden sevgi olarak gördüğümüzde ne çok düşmanlık, hatta nefret olduğunu hissetme zorunluluğu doğar" (*Normal ve Hasta Psişik Yaşamda Bilinçdışı*, TE 7, §115).

91. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "yeşil yaratık" (s. 255).

Oysa ideallerim köpeklerim de olabilir ve havlamalarıyla dalaşları beni rahatsız etmeyebilir. Yine de en azından o zaman insanlar için iyi ve kötü bir köpek olurum. Oysa olmam gerekene henüz ulaşamadım, yani yaşıyorum ama bir insanım. Bir insan olarak yaşamak neredeyse olanaksız görünüyor. Benliğinin bilincinde olmadığın sürece yaşayabilirsin; ama benliğinin bilincine varırsan bir mezardan diğerine düşersin. Bütün yeniden doğuşların[92] sonunda seni hasta edebilir.[93] İşte bu yüzden Buda sonunda yeniden doğuştan vazgeçti çünkü tüm insan ve hayvan biçimleri arasında ilerlemekten bıkmıştı.[94] Bütün yeniden doğuşlardan sonra hâlâ yeryüzünde sürünen bir aslan olmazsın, ΧΑΜΑΙ ΑΕΩΝ [Bukalemun], bir karikatür, renk değiştiren, sürüngen, yanardöner bir kertenkele olarak kalırsın ama doğası güneşle ilişkili olan, gücünü kendi içinden alan, çevrenin koruyucu renkleri arasında sürünmeyen ve kendini gizlenerek korumayan bir aslan olmazsın. Bukalemunu tanıdım ve artık yeryüzünde sürünüp renk değiştirmek ve yeniden doğmak istemiyorum. Artık kendi gücümle var olmak istiyorum; ışığı emen değil, ışık veren güneş gibi. Bu yeryüzüne ait. Ben güneşten gelen doğamı anımsıyorum ve doğuşuma koşmak istiyorum. Oysa kalıntılar çıkıyor yoluma.[95] Şöyle diyorlar: "İnsanlar bakımından şöyle ya da böyle olmalısın." Bukalemunsu tenim ürperiyor. Kendilerini zorla kabul ettirmek, beni boyamak istiyorlar. Oysa bu artık olmamalı. Ne iyilik ne de kötülük efendim olabilir. Onları, o gülünesi hayatta kalanları bir yana itiyorum ve beni Doğu'ya götüren yoluma koyuluyorum yeniden. Nicedir benimle kendim arasında duran, atışan güçler ardımda kalıyor.

92. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "benim" (s. 257).
93. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "beni" (s. 257).
94. *Düzeltilmiş Taslak* şöyle devam ediyor: "bir bukalemun gibi" (s. 258). *Taslak*'ta burada bir parça var, genel olarak: Bizi bu dönüşümlere zorlayan bukalemun doğamızdır. Bukalemun olduğumuz sürece yeniden doğuş banyosuna yıllık bir seyahate gereksinim duyarız. İşte bu yüzden ideallerimin zamanının geçmesine dehşetle baktım çünkü doğal yeşilliğimi seviyordum ve çevresine göre renk değiştiren bukalemun derime güvenmiyordum. Bukalemun bunu zekice yapar. Birisi bu değişimi yeniden doğum yoluyla ilerleme olarak adlandırıyor. İşte böylece 777 yeniden doğum yaşarsınız. Budanın yeniden doğuşların bile boşuna olduğunu görmesi için çok zaman geçmesi gerekmedi (s. 275-76). Ruhun 777 reenkarnasyondan geçmesi gerektiği yönünde bir inanış vardı (Ernest Woods, *The New Theosophy* [Wheaton, IL: The Theosophical Press, 1929], s. 41).
95. *Taslak*'ta bunun yerine: "ideal kurtuluşum" (s. 277).

Bundan böyle bütünüyle yalnızım. Artık size "Dinleyin!" ya da "yapmalısınız" ya da "yapabilirdiniz," diyemem. Şimdi artık yalnızca kendimle konuşuyorum. Artık hiç kimse benim için daha fazla bir şey yapamaz, en ufak bir şey bile. Artık sana karşı bir ödevim yok ve senin de bana karşı bir ödevin yok çünkü artık gözden yitiyorum ve sen de benim gözümde yitiyorsun. Artık isteklerim yok ve senden de bir isteğim yok. Artık seninla savaşmıyor ve uzlaşmıyorum ve seninle arama sessizliği koyuyorum.

Seslenişin uzaklarda soluyor ve ayak izlerimi bulamazsın. Okyanusun düzlüklerinden batı rüzgârıyla birlikte yeşil kırlarda yolculuk ediyorum, ormanlarda geziniyorum ve körpe otları büküyorum. Ağaçlarla ve ormanın yaban hayatıyla konuşuyorum ve yolumu taşlar gösteriyor. Susadığımda kaynak bana gelmezse ben kaynağa gidiyorum. Acıktığımda ekmek bana gelmezse ben ekmeğimi arıyorum ve bulduğum yerde alıyorum onu. Yardım etmiyorum ve yardıma gerek duymuyorum. Herhangi bir anda bir zorunlulukla karşılaştığımda yakında bir yardım eden var mı diye bakınmıyorum ve zorunluluğu kabul ediyorum, eğilip bükülüyorum, kıvranıyorum ve savaşıyorum. Gülüyorum, ağlıyorum, küfrediyorum ama çevreme bakınmıyorum.

Bu yolda ardımda yürüyen yok ve kimsenin yolundan geçmiyorum. Tek başınayım ama yalnızlığımı yaşamımla dolduruyorum. Ben bana yeter insanım, gürültüyüm, konuşmayım, teselliyim ve yardımım. Böylece Uzak Doğu'ya yolculuk ediyorum. Uzak hedefimin ne olduğunu bildiğim de yok. Önümde mavi ufuklar görüyorum: Onlar da hedef olarak bana yetiyor. Doğu'ya ve yükselişime doğru seğirtiyorum, yük-
35/37 selişimi istiyorum. / [İmge 36][96] /

96. Resim yazısı: "1915 Noel'inde basılmıştır." İzdubar betimi güçlü bir şekilde Wilhelm Roscher'in *Ausführliches Lexikon der Griechischen und Romischen Mythologie*'deki resmini andırıyor. Bunun bir kopyası Jung'da da vardı ([Leipzig: Teubner, 1884-1937], vol. 2, s. 775). İzdubar bugün Gılgamış olarak bilinen figürün ilk adlarından biridir. Bu yanlış çevriyazıdan kaynaklanmıştır. Peter Jensen 1906'da şu notu düşmüş: "Bugün destanın ana kahramanının önceden sanıldığı gibi Gitçubar ya da İzdubar değil, Gılgamış olduğu biliniyor" (Das Gilgamesch-Epos in der weltliteratur [Strassburg: Karl Triibner, 1906], s. 2). Jung, 1912'de *Libidonun Dönüşümleri ve Sembolleri*'nde Gılgamış Destanı'na yer vermiş, düzeltilmiş formu kullanmış ve Jensen'in çalışmasından da birkaç yerde bahsetmiştir.

Birinci Gün

Cap. viii.[97]

[HI 37] Üçüncü gece[98] ise ıssız bir dağ sırası yolumu tıkıyor, yine de dar bir vadi geçidi girmeme izin veriyor. Yol kaçınılmaz olarak iki yüksek kaya yüzünün arasından geçiyor. Yalınayağım ve sivri taşlar ayaklarımı yaralıyor. Burada yol kayganlaşıyor. Yolun yarısı beyaz, diğer yarısı siyah. Siyah yana adım atıyorum ve dehşetle geri çekiliyorum; bu sıcak demir. Beyaz yana adım atıyorum; buz. Yine de böyle olması gerekiyor. Öteye ve ileri doğru atılıyorum ve en sonunda vadi büyük bir kayalık havzada genişliyor. Dar bir yol dikey kayalıklar boyunca kıvrılarak tepedeki dağ sırtına gidiyor.

Tepeye yaklaşırken dağın diğer yanından maden cevheri dövülüyormuş gibi kuvvetli gürleme sesi geliyor. Ses yavaşça kabarıyor ve dağda gökgürültüsü gibi yankılanıyor. Geçide ulaşınca diğer yandan devasa bir adamın yaklaştığını görüyorum.

Büyük başından iki boğa boynuzu çıkıyor, gövdesini de tıngırdayan bir zırhlı giysi kaplıyor. Karmaşık siyah sakalları enfes taşlarla süslenmiş. Devin elinde, boğalara vurmak için kullanılanlara benzer, ışıltılar saçan çift taraflı bir balta var. Ben daha şakınlıkla duyduğum korkudan sıyrılamadan dev önümde bitiyor. Yüzüne bakıyorum; bitkin ve solgun, derin çizgiler var. Badem şekilli gözleri hayretler içinde bana bakıyor. İçimi bir dehşet kaplıyor. Bu güçlü, boğa-adam İzdubar. Ayakta duruyor ve bana bakıyor. Yüzü içini kemiren korkuyu anlatıyor, elleri ve dizleri titriyor. İzdubar, güçlü boğa titriyor mu? Korkuyor mu? Ona sesleniyorum:

"Ey İzdubar, en güçlü, hayatımı bağışla ve yolunda bir solucan gibi durduğum için beni affet."

İ: "Senin hayatını istemiyorum. Nereden geliyorsun?"

B: "Batı'dan geliyorum."

İ: "Batı'dan mı geliyorsun? Batı ülkelerini biliyor musun? Batı ülkelerine giden yol bu mu?"

---

97. El yazısı *Taslak*'ta bunun yerine: "*Yedinci Macera. Birinci Gün*" (s. 626). *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "7-Büyük Karşılaşma. Birinci Gün. Doğu'dan Gelen Kahraman" (s. 262).

98. 8 Ocak 1914.

B: "Ben sahilleri büyük Batı denizinde yıkanan bir Batı ülkesinden geliyorum."[99]

İ: "Güneş o denize mi batıyor? Yoksa alçalırken sert toprağa mı dokunuyor?"

B: "Güneş denizin çok ötelerinde batıyor."

İ: "Denizin ötesinde mi? Orada ne var?"

B: "Boş uzaydan başka hiçbir şey yok. Bildiğin gibi dünya yuvarlaktır ve ayrıca güneşin çevresinde döner."

İ: "Lanetli adam, böyle bilgiler nasıl eline geçti? Demek güneşin battığı ve yeniden doğuşun olduğu ölümsüz bir ülke yok, öyle mi? Doğruyu mu söylüyorsun?"

Gözleri hiddet ve korkuyla parıldıyor. Göğü gürleten bir adım daha atarak yaklaşıyor. Titriyorum.

B: "Ey İzdubar, en güçlü olan, küstâhlığımı bağışla, ama gerçekten doğruyu söylüyorum. Bunun kanıtlanmış bilim olduğu ve insanların gemilerle dünyanın çevresini döndüğü bir ülkeden geliyorum. Bilginlerimiz ölçerek güneşin dünyanın her bir noktasına olan uzaklığını buldular. Güneş bitmeyen bir uzayda bize çok uzaklarda göksel bir cisim."

İ: "Bitmeyen mi dedin? Dünyanın uzayı sonsuz mu, güneşe asla ulaşamaz mıyız?"

B: "Ey en güçlü, ölümlü olan hiç kimse güneşe ulaşamaz."

Nefesini kesen bir korkunun onu ele geçirdiğini görüyorum.

İ: "Ben ölümlüyüm ve güneşe hiçbir zaman ulaşamayacağım, ölümsüzlüğe hiçbir zaman ulaşamayacağım, öyle mi?"

Baltasını güçlü ve dört yanı çınlatan bir vuruşla kayaların üzerine indiriyor.

İ: "Yok ol, sefil silah. Bir işe yaramazsın. Sonsuzluğa, sonrasız boş-
37/38 luğa ve yeniden doldurulamayana karşı ne yararın olur? / Artık fethedeceğin kimse kalmadı. Kendini parçala, ne pahasına olursa olsun."

(Batıda parlak ve kıpkırmızı güneş, ışıldayan bulutların kucağına doğru iniyor.)

"Git bakalım, güneş, üç kere lanetlemiş Tanrı. Kendini ölümsüzlükle sarmala!"

99. Mısır mitolojisinde Batı toprakları (Nil'in Batı kıyıları) ölüler ülkesiydi.

(Baltasının kırılan bir parçasını yerden alıyor ve güneşe doğru fırlatıyor.)

"Al bu da adağın olsun, son adağın!"

Çöküyor ve çocuk gibi ağlıyor. Bense titreyerek duruyor, kımıldamaya cesaret edemiyorum.

İ: "Sefil solucan, bu zehri nereden emdin?"

B: "Ey İzdubar, en güçlü olan, senin zehir dediğin şey bilimdir. Ülkemizde gençliğimizden itibaren bununla beslerler bizi ve uygun bir şekilde serpilmeyip böyle cüce kalmamızın bir nedeni de bu olabilir. Yine de seni görünce bana hepimizi az çok zehirlemişler gibi geliyor."[100]

İ: "Nice güçlü varlık bana diz çöktüremedi, hiçbir canavar gücüme karşı koyamadı ama senin yoluma koyduğun zehir, seni solucan, beni iliğime kadar kötürüm kıldı. Senin büyülü zehrin Tiamat'ın ordusundan daha güçlü."[101] (Kötürüm olmuş gibi yerde uzanmış yatıyor.) "Ey tanrılar, yardım edin, işte görünmez yılanın topuğundan soktuğu oğlunuz burada devrilmiş yatıyor. Ah seni ilk gördüğümde ezmiş olsaydım söylediklerini hiç işitmeyecektim."

B: "Ey İzdubar, büyük ve acınası, bilgimin seni devireceğini bilsem dilimi tutardım. Oysa doğruyu dile getirmek istedim."

İ: "Sen zehre doğruluk mu diyorsun? Zehir doğruluk mu? Yoksa doğruluk mu zehir? Astrologlarımız ve rahiplerimiz de doğruyu söylemiyor mu? Oysa onların söyledikleri zehir etkisi yapmıyor."

B: "Ey İzdubar, gece oluyor ve burada, yükseklerde hava soğuyacak. İnsanlardan yardım getirmeyeyim mi sana?"

İ: "Bırak, bana yanıt ver sen."

B: "Evet, ama burası felsefe yapmanın yeri değil. Perişan halin için yardıma gerek var."

İ: "Sana bırak diyorum. Bu gece yok olup gideceksem, varsın olsun. Sen bana yanıt ver yeter."

B: "Korkarım sözlerim zayıf, iyileştirmeye yeterli değil."

İ: "Daha kasvetli bir şey getiremezdi sözlerin. Felaket oldu bitti. Öyleyse bildiklerini anlat bana. Belki zehrin panzehiri olacak bir büyülü sözün bile vardır."

---

100. Nietzsche *Şen Bilim*'de düşünmenin zehir etkisi olan çeşitli itkilerin işlenmesi ve birleşmesinden kaynaklandığını öne sürer: Kuşku, değilleme, bekleme, toplama ve çözme itkileri ("Zehirler öğretisi üzerine").

101. Babil mitolojisinde Tiamat, tanrıların anası, iblisler ordusuna karşı savaşır.

B: "Benim sözlerim, ey en güçlü olan, zayıf ve büyülü güçleri yok."

İ: "Fark etmez, konuş!"

B: "Rahiplerinin doğruları söylediğine kuşkum yok. Bunun da bir doğru olduğu kesin, yalnız bizim doğrularımızla çelişiyor."

İ: "İki çeşit doğru mu var yani?"

B: "Bana öyle gibi geliyor. Bizim doğrumuz bize dış şeylerin bilgisi yoluyla geliyor. Rahiplerinizin doğrusu ise içsel şeyler yoluyla."

İ (yarı doğrularak): "Bu söz iyi geldi."

B: "Zayıf sözlerim seni rahatlattığı için talihliyim. Ah sana yardımı olacak başka sözler de bileydim keşke. Hava soğudu ve karardı. Isınmak için bir ateş yakacağım."

İ: "Yap öyleyse, belki yardımı olur." (Odun topluyorum ve büyük bir ateş yakıyorum.) "Kutsal ateş beni ısıtıyor. Şimdi anlat bana, nasıl oldu da bu kadar hızlı ve gizemli bir şekilde ateş yakabildin?"

B: "Tek ihtiyacım olan şey kibritti. Bak, ucunda özel bir madde olan küçük odun parçaları bunlar. Onları kutuya sürttüğümde yanıyorlar."

İ: "Hayret, bu sanatı nerede öğrendin?"

B: "Benim geldiğim yerde kibrit herkeste bulunur. Bu ne ki! Yararlı
38/39 makinelerin yardımıyla uçabiliyoruz bile." /

İ: "Kuşlar gibi uçabiliyor musunuz? Sözlerinde bu denli güçlü bir büyü olmasaydı yalan söylüyorsun, derdim."

B: "Kesinlikle yalan söylemiyorum. Bak, bir saatim de var, saati tam olarak söyleyebiliyor."

İ: "Bu harika. Tuhaf ve olağanüstü bir yerden geldiğin belli. Hiç kuşkusuz kutsanmış Batı ülkelerinden geliyorsun. Ölümsüz müsün?"

B: "Ben mi? Ölümsüz mü? Bizden daha ölümlüsü yoktur."

İ: "Ne? Ölümsüz bile değilsin ama bunca sanatı anlayabiliyorsun, öyle mi?"

B: "Ne yazık ki bilimimiz henüz ölüme karşı bir yöntem geliştiremedi."

İ: "O zaman kim öğretti sana bu sanatları?"

B: "Yüzyıllar boyunca insanlar dış nesneler üzerindeki kesin gözlemleri ve bilim yoluyla birçok keşifte bulundu."

İ: "Peki, ama bu bilim korkunç büyüsüyle beni kötürüm kıldı. Sen hergün bu zehri içip nasıl hayatta kalabiliyorsun?"

B: "Biz buna zamanla alıştık çünkü insan her şeye alışır. Yine de bir anlamda kötürümüz. Diğer yandan, bu bilimin büyük faydaları da var, senin de gördüğün gibi. Kendi gücümüzden yitirdiğimizi doğanın gücüne efendi olarak kat kat çıkardık."

İ: "Böylesine yaralı olmak acıklı değil mi? Ben kendi hesabıma gücümü doğanın gücünden alıyorum. Gizli güçleri korkak hokkabazlara ve kadınsı büyücülere bırakıyorum. Birinin korkunç büyüsünü durdurmak için de kafatasını parçalamam yeter."

B: "Evet, ama büyümüzün dokunuşunun seni nasıl etkilediğini görmüyor musun? Bence müthiş bir etki bu."

İ: "Ne yazık ki haklısın."

B: "Belki şimdi başka şansımız olmadığını görüyorsun. Bilimin zehrini yutmak zorundaydık. Yoksa yazgımız seninle aynı olurdu; gafil avlansak bütünüyle kötürüm kalırdık. Bu zehir o denli aşılamaz bir güce sahip ki herkes, en güçlüler, hatta sonrasız tanrılar bile onun etkisiyle yok olur. Canımızı sevdiğimiz için biz de kendimizi kesin ölüme terk etmek yerine yaşam gücümüzün bir bölümünü feda etmeyi yeğledik."

İ: "Artık kutlu Batı ülkelerinden geldiğini düşünmüyorum. Harap düşmüş, kötürüm ve el çekmiş bir ülkeden geliyor olmalısın. Bense yaşam veren bilgeliğimizin kaynağının aktığı Doğu'yu özlüyorum."

Titreyen ateşin önünde sessizce oturuyoruz. Gece soğuk. İzdubar inliyor ve yukarılara, yıldızlı gökyüzüne bakıyor.

İ: "Hayatımın en korkunç günü bitmiyor, o kadar uzun, o kadar uzun. Sefil büyü sanatı. Rahiplerimizin bildiği bir şey yok, yoksa beni bundan koruyabilirlerdi. Tanrılar bile ölür, diyor. Sizin tanrılarınız yok mu artık?"

B: "Hayır, sadece sözlerimiz var."

İ: "Peki, ama bu sözler güçlü mü?"

B: "Öyle diyorlar, ama gören bilen yok."

İ: "Biz de tanrıları göremiyoruz ama var olduklarına inanıyoruz. Doğal olaylara bakıp işlerini görüyoruz."

B: "Bilim inanma yeteneğini bizden aldı."[102]

İ: "Nasıl, onu da mı yitirdiniz? Nasıl yaşıyorsunuz o halde?"

102. Bilim ile inanç ilişkisi sorunu Jung'un din psikolojisinde önemli bir yer tutuyordu. *bkz.* "Psikoloji ve Din" (1938), TE II.

B: "Böyle yaşıyoruz, bir ayağı soğukta, bir ayağı sıcakta, geri kalan için de, ne olursa olsun!"

İ: "Kendini ne karanlık anlatıyorsun."

B: "Bizim bir yönümüz de bu, karanlık."

İ: "Buna katlanabiliyor musunuz?"

B: "Pek sayılmaz. Ben şahsen bundan çok da memnun değilim. İşte bu nedenle yoksun olduğumuz ışığı aramak için Doğu'ya, yükselen güneşin ülkesine yöneldim. Nereden yükseliyor peki güneş?"

İ: "Yeryüzünün yusyuvarlak olduğunu söylüyorsun. O halde güneş hiçbir yerde yükselmez."

39/40 B: "Bizim yoksun olduğumuz ışık sizde var mı demek istiyorum." /

İ: "Bak bana: Doğu dünyasının ışığıyla serpilirim. Bu ışığın ne kadar verimli olduğunu buna bakarak ölçebilirsin. Sen bu denli karanlık bir ülkeden geldiğine göre, bu denli güçlü ışığa karşı dikkatli olman gerekir. Kör olabilirsin, hepimizde bir miktar körlük olduğu gibi."

B: "Işığınız da sizin gibi olağanüstüyse, dikkatli olacağım o halde."

İ: "İyi edersin."

B: "Doğrunuz için can atıyorum."

İ: "Benim Batı ülkeleri için can atmam gibi. Seni uyarıyorum."

Sessizlik çöküyor. Gecenin geç saatleri. Ateşin yanında uyuyakalıyoruz.

[2] [HI 40] Güneye doğru gittim ve kendimle yalnız olmanın dayanılmaz sıcağını buldum. Kuzeye doğru gittim ve bütün dünyayı öldüren soğuğu buldum. İnsanların bilmede ve yapmada zengin olduğu Batı ülkeme çekildim ve güneşin boş karanlığından çekmeye başladım. Her şeyimi attım ve ışığın her gün yükseldiği Doğu diyarlarına gittim. Bir çocuk gibi gittim oraya. Sormadım, yalnızca bekledim.

Şen çiçekli çayırlar ve güzel bahar ormanları yolumda birleşti. Üçüncü geceyse ağırlık geldi. Kederli yalnızlıkla dolu sarp kayalıklar gibi dikildi önümde ve her şey beni yaşamımın yolunu izlemekten alıkoymaya çalıştı. Yine de girişi ve dar yolu buldum. Büyük bir ızdıraptı çünkü harcanmış ve uçarılığa düşmüş ikiliyi kendimden boşuna uzaklaştırmamıştım. Reddettiğimi kuşkulanmadan özümsüyorum. Kabul ettiğim ruhumun bilmediğim bir bölümüne giriyor; kendime yaptığımı kabul ediyorum ama bana yapılanı reddediyorum.

Böylece yaşamımın yolu beni reddedilmiş karşıtların ötesine götürdü ve önümde uzanan yolun düzgün ve -heyhat!- son derece acı dolu yanlarıyla birleşti. Onlara adım attım ama tabanlarımı yaktılar ve dondurdular. Böylece diğer yana ulaştım. Oysa başını ezdiğin yılanın zehri topuğundaki yaradan girer ve böylece yılan eskisinden daha tehlikeli olur. Reddettiğim her şey yine de doğamda var çünkü. Dışarıda olduğunu sanmış, bu nedenle de yok edebileceğimi düşünmüştüm. Oysa içimde bulunuyor ve yalnızca geçici bir dış biçimi benimsemiş ve bana doğru adım atmış. Biçimini parçaladım ve bir fatih olduğumu düşündüm. Oysa henüz kendimi aşamadım.

Dış karşıtlık iç karşıtlığımın bir imgesi. Bunu anlayınca sessizliğimi bozmam ve ruhumdaki karşıtlığın yarığını düşünürüm. Dıştaki karşıtlıkları aşmak kolay. Gerçekten varlar ama yine de kendinle birleşebilirsin. Gerçekten tabanlarını yakacak ve donduracaklar ama yalnızca tabanlarını. Canını yakar ama yine de devam eder, uzak hedeflere bakarsın.

En yüksek noktaya yükseldiğimde ve umudum Doğu'ya doğru bakmak istediğinde bir mucize oldu: Ben Doğu'ya giderken Doğu'dan gelen bana doğru koştu ve batan ışığa ulaşmaya çalıştı. Ben ışık istiyordum, o ışık istiyordu. Ben yükselmek istiyordum, o batmak. Ben çocuk gibi bodurdum, oysa katıksız gücüyle bir kahraman gibi kocaman. Bilgi beni kötürüm bırakmıştı, oysa ışığın doluluğuyla kör olmuştu. Böylece birbirimize doğru seğirttik; o ışıktan, ben karanlıktan; o güçlü, ben zayıf; o Tanrı, ben yılan; o eskilerden, ben düpedüz yeni; o bilmeyen, ben bilen; o olağanüstü, ben ayık; o yürekli ve güçlü, ben ödlek ve kurnaz. Yine de sabah ile akşamın sınırında birbirimizi görünce şaştık kaldık.

Ben bir çocuktum ve yeşeren bir ağaç gibi büyümüştüm, karşıtların / karmaşası, uzak çığlıklar ve rüzgâr dallarım arasında sakince esiyor- 40/41
du, düşmüş kahramanlarla alay eden bir erkek çocuktum, sağ ve soldaki sıkı tutuşları bir yana iten bir gençtim ve bu nedenle de batan güneşin ardında özlemle yolculuk eden, yaşamın kaynağına inebilmek için okyanusu dibine kadar yarmak isteyen Güçlü, Kör ve Ölümsüz Olanı beklemiyordum. Yükseliş'e doğru seğirten küçüktür, batışa yaklaşansa büyük. İşte bu yüzden küçüktüm çünkü düşüşümün derinliklerinden geliyordum işte. Onun özlediği yerdeydim. Batan büyüktür ve beni kolayca ezebilir. Güneşe benzeyen bir Tanrı solucan avına çıkmaz. Oysa

solucan Güçlü Olan'ın topuğunu hedefler ve onu gereksinim duyduğu batışa hazırlar. Onun gücü büyük ve kördür. Ona bakmak insana hayret ve korku verir. Yine de yılan zayıf noktasını bulur. Birazcık zehir ve büyük olan düşer. Yükselenin sözleri sesten yoksundur ve tadı acıdır. Bu tatlı bir zehir değil ama tanrıların hepsi için ölümcül.

Heyhat, öteye seğirten, güneşin peşinde giden ve güneş gibi sınırsız anne ile evlenmek isteyen, o benim en can, en güzel dostum. Yılan ve Tanrı, birbirine ne kadar yakın, aslında nasıl da bütünüyle bir! Kurtarıcımızın olan söz, nasıl da ölümcül bir silaha, gizlice hançerleyen bir yılana dönüştü.

Artık dış karşıtlar yolumda durmuyor ve kendi karşıtım bana doğru geliyor, önümde devasa yükseliyor ve birbirimizin yolunu tıkıyoruz. Yılanın sözü tehlikeyi kesinlikle yeniyor ama benim yolum hâlâ kapalı çünkü o zaman, tıpkı körlüğünden kaçmak için kötürüm kalan Güçlü Olan gibi kötürüm oluşumdan körlüğe düşmem gerekiyordu. Güneşin kör edici gücüne ulaşamam, karanlığın sonsuz verimli rahmine ulaşamayan Güçlü Olan gibi. Anlaşılan ben yadsınmış gücüm, oysa yadsınmış yeniden doğuş ama güçle gelen körlükten kaçıyorum ve o ölümle gelen hiçlikten kaçıyor. Işığın doluluğuna olan umudum parçalanıyor, tıpkı onun sınırsız fethedilmiş yaşama olan özlemi gibi. En güçlüyü yere devirdim ve Tanrı ölümlülüğe iniyor.

[OB 42] *Dünyanın günlerinin gürültüsü kesiliyor ve içeride ısıtıcı bir ateş parıldıyor.*[103]

Önceden gidenlerin gölgeleri ateş başında oturmuş hafifçe ağlıyor ve geçmişten haberler veriyor.

Körler ve topallar, kimsesiz ateşe gelin ve her iki doğruyu da işitin: Kör topal olacak ve topal kör, yine de ateş uzayan gecede ikisini de ısıtıyor.

Aramızda eski, gizli bir ateş yanıyor, zayıf bir ışık ve bol sıcaklık veriyor.

Her zorunluluğu fetheden ilksel ateş yeniden yanacak çünkü gecenin dünyası geniş ve soğuk ve gereksinim büyük.

103. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Düşte gördüğüm buydu" (s. 295).

İyi korunmuş ateş uzaklardan gelenleri ve üşümüşleri, birbirini görmeyen ve birbirine uzanamayanları bir araya getiriyor ve ızdırabı fethediyor ve gereksinimi parçalıyor.

Ateşe söylenen sözler çok anlamlı ve derin ve yaşama doğru yolu gösteriyor.

Kör topallaşacak ki dipsiz derinliklere koşmasın ve topal körleşecek ki ulaşamayacağı şeylere özlem ve küçümsemeyle bakmasın.

İkisi de derin çaresizliklerinin farkında olabilir ve böylece kutsal ateşe, aynı zamanda ateş başında oturan gölgelere ve ateşleri çevreleyen sözlere yeniden saygı duyacaklar.

Eskiler kurtarıcı söze Logos demişti, bu tanrısal usun anlatımıdır.[104] İnsan o derece / ustan uzaklaşmıştı ki usun kurtarılmasına gereksinim 42/43
duyuyordu. Yeterince bekleyen tanrıların nasıl da yılanlara ve alt dünyanın ejderhalarına dönüştüğünü görebilir. Logos'un yazgısı da bu; sonunda hepimizi zehirler. Zamanla hepimiz zehirlenmiştik ama bilmeden Bir'i, Güçlü Olan'ı, içimizdeki sonrasız gezgini zehirden uzak tuttuk. Çevremizdeki bütün dünyayı usla eğitme isteğiyle zehri ve felci çevremize yaydık.

Kimilerinin usu düşünmesinde, kimilerinin duymasındadır. Her ikisi de Logos'un hizmetçisidir ve gizliden gizliye yılana tapınmaya başlarlar.[105]

Kendini zaptedebilir, demirlerle zincirleyip her gün kırbaçlayarak kanını akıtabilirsin; kendini ezdin parçaladın ama aşamadın. İşte tam da bu şekilde Güçlü Olan'a yardım ettin, felcini arttırdın ve onun körlüğünü teşvik ettin. Başkalarının da kör olduğunu görmek, onları da körleştirmek ve Logos'u sana ve başkalarına dayatmak istiyor, kör bir hırçınlık ve boş bir inatçılıkla, özlem dolu ve zorbaca. Ona Logos'u tattır. Korkuyor ve zamanının geçtiğini ve Logos'un bu küçük damlasının bile onu zehirlemeye yeteceğini düşünürek şimdiden, daha uzaktan titriyor. Oysa o senin güzel, çok sevdiğin kardeşin olduğu için onun kusurlarını görmezden gelecek, onu hiçbir hemcinsini kayırmadığın gibi kayıracaksın. Hemcinslerini zehirli oklarla vururken her türlü şen

104. *bkz. Liber Secundus*, böl. 4, s. 231.

105. Jung, *Psikolojik Tipler*'de (1921) düşünme ve hissetmeyi ussal işlevler olarak ele alıyordu (*TE* 6, §731).

ve güçlü aracı kullandın. Kötürüm av değersiz avdır. Güçlü avcı, boğayı güreşerek deviren ve aslanı parçalarına ayıran ve Tiamat'ın ordusunu dağıtan senin yayına değer bir hedef.[106]

Sen olan o gibi yaşarsan, O hararetle sana çatar ve ondan güç bela kaçabilirsin. Onun hizmetinde hep kendine karşı kullandığın korkunç silahını hatırlamazsan seni şiddetle cezalandırır ve köleliğe zorlar. Güzel ve çok sevilen düşüşü yaparsan kurnaz, korkunç ve soğuk olursun. Yine de acı çekse ve dayanılmaz bir can çekişmeyle kıvransa bile onu öldürmemelisin. Kutsal Sebastian'ı bir ağaca bağla ve seğiren tenine yavaşça ve düşünerek ok ardına ok at.[107] Bunu yaparken her bir okun bodur ve topal kardeşlerinden birini kurtardığını anımsat kendine. O zaman bir sürü ok atabilirsin. Oysa çok sık olan ve neredeyse kökü kazınamayan bir yanlış anlama var: İnsan asla kendi içindeki değil, kendi dışındaki güzeli ve çok sevileni yok etmek ister hep.

O, güzel olan ve çok sevilen, bana Doğu'dan, tam da ulaşmaya çalıştığım yerden geldi. Gücünü ve görkemini hayranlıkla gördüm ve tam da benim terk ettiğim için, yani insan itiş kakışının karanlık bataklığı için çabalıyordu. Benim isteğime aykırı çabasının körlüğünü ve bilgisizliğini tanıdım ve gözlerini açtım ve güçlü kollarını bacaklarını zehirli bir hançerle kötürüm kıldım. Yere yatıp çocuk gibi ağladı, zaten bir çocuktu, insan Logos'una gereksinim duyan ilksel büyümüş bir çocuk. Böylece yarı gören gözlerle, kötürüm yattı önümde çaresiz, kör Tanrım. Merhamet beni sardı çünkü onu, benim asla erişemeyeceğim ve onun iyileşebileceği yükselişten bana yaklaşan onu ölmeye bırakamayacağımı açıkça gördüm. Peşine düştüğüm şimdi elimdeydi. Doğu bana ondan, hasta ve düşmüş olandan başkasını veremezdi.

106. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Davut gibi onu, Golyat'ı kurnazlık ve arsız bir sapanla öldürebilirsin" (s. 299). *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri* nde Jung bahar tanrısı Marduk'un Tiamat ve ordusuyla savaştığı Babil yaratılış mitini ele alır. Marduk, Tiamat'ı öldürür ve böylece dünyayı yaratır. Dolayısıyla "güçlü avcı" Marduk'un karşılığı.

107. Aziz Sebastian üçüncü yüzyılda yaşamış ve Romalılar tarafından öldürülmüş bir Hristiyan şehididir. Genellikle bir ağaca bağlanmış ve oklarla vurulmuş olarak resmedilir. Bu tip ilk resimlerden biri Ravennadaki Basilica San Apollinaire Nuova'dadır.

Yolun yalnızca yarısını üstlenmen gerekiyor, diğer yarısını o üstlenecek. Onun ötesine geçersen kör olursun. O senin ötene geçerse kötürüm kalır. O halde, ölümlülerin ötesine geçmek de tanrıların davranışı oldukça, kötürüm olurlar ve çocuklar gibi çaresiz kalırlar. İnsan Tanrı huzurunda, Tanrı da insan huzurunda kalacaksa tanrısallık ve insanlık muhafaza edilmeli. Parlak yolu insanla tanrısal arasında uzanan yüksek alevli ateş orta yoldur.

Tanrısal ilksel güç kördür çünkü yüzü insanlaşmıştır. İnsan Tanrılığın yüzüdür. Tanrı yanınıza gelirse canınızı bağışlaması için yakarın çünkü Tanrı sevgi dolu korkudur. Eskiler şöyle dedi: Yaşayan Tanrı'nın eline düşmek ne müthiştir.[108] Böyle söylüyorlardı çünkü hâlâ eski ormana yakın oldukları için ve çocuksu bir davranışla ağaçlar gibi yeşerdikleri ve uzakta Doğu'ya doğru alçaldıkları için biliyorlardı. / 43/44

Sonuçta yaşayan Tanrı'nın eline düştüler. Diz çökmeyi ve yüzlerini yere koymayı, merhamet dilenmeyi öğrendiler ve kullara özgü bir korkuyla ve minnetle yaşamayı öğrendiler. Oysa onu gören, uzun kirpikleri ve siyah kadife gözleri, görmeyen, ama sevgi ve korkuyla bakınan gözleri olan ağlamayı ve sızlanmayı öğrendi ki sesi en sonunda Tanrılığın kulağına erişebilsin. Ancak korku dolu haykırışın Tanrı'yı durdurabilir. İşte o zaman Tanrı'nın da titrediğini çünkü yüzünün, gözlemleyen bakışının sana döndüğünü ve bilinmeyen gücü hissettiğini görürsün. Tanrı insandan korkuyor.

Tanrım kötürümse, onun yanında durmalıyım çünkü çok sevileni terk edemem. Onun ben karanlıktayken ve kendimi zehirle beslerken ışıkta kalan ve büyüyen parçam, kardeşim olduğunu hissediyorum. Böyle şeyleri bilmekte yarar var; gece bizi çevrelediyse kardeşimiz ışık bolluğu içindedir, büyük işler peşindedir, aslanı parçalıyor, ejderhayı öldürüyordur. Yayını daha da uzak hedefler için gerer, gökte yükselerek gezinen güneşi fark edip yakalamak isteyene dek. O değerli avını keşfettiğindeyse sen de ışığa özlem duymaya başlarsın. Prangalarını çıkarır ve yükselen ışığın olduğu yere götürürsün kendini. Böylece birbirinize doğru seğirtirsiniz. O güneşi kolayca zaptedebileceğini sanıyor-

108. İbraniler 10:31'e atıfla: "Yaşayan Tanrı'nın eline düşmek korkunç bir şeydir."

du ve gölgelerin solucanıyla karşılaştı. Sen Doğu'da ışığı kaynağından içebileceğini ve önünde diz çöktüğün boynuzlu devi yakalayabileceğini sanıyordun. Onun özünde aşırı özlem, çalkantılı güç var. benim özüm zekânın sınırlarını ve yetersizliğini görmek. Benim yoksun olduğum onda bolca var. Sonuçta ben de onu, Boğa Tanrı'yı, bir zamanlar Yakup'u kalçasından yaralayanı ve şimdi de benim kötürüm bıraktığımı salıvermeyeceğim.[109] Onun gücünü kendime katmak istiyorum.

İşte bu yüzden, gücünün beni desteklemeye devam etmesi için şiddetli yaralıyı hayatta tutmak akıllıca olur. Tek eksiğimiz tanrısal güç. "Evet, gerçekten, işte böyle olmalı ya da olabilir. Şu ya da bu başarılmalı," diyoruz. Böylece konuşup böylece duruyoruz ve bir şekilde bir şeyler olacak mı diye utançla çevremize bakınıyoruz. Bir şey olursa da bakmaya devam edip şöyle diyoruz: "Evet, gerçekten, anlıyoruz, bu şu ya da bu ya da bu şuna ya da buna benziyor." Böylece konuşuyoruz ve duruyoruz ve bir yerde bir şeyler olabilir mi diye çevremize bakınıyoruz. Bir şeyler hep olu, ama biz olmayız çünkü bizim Tanrımız hasta. Yüzünde Şahmaran'ın zehirli bakışıyla ölü olduğunu gördük ve ölü olduğunu anladık. İyileşmesi üzerine düşünmeliyiz. İşte yine de Tanrımı iyileştirememiş olsaydım yaşamımın ikiye parçalanacağını oldukça açık bir şekilde hissediyorum. İşte bu yüzden uzun soğuk gecede onun-
44/46 la kaldım. [İmge 44] / [İmge 45][110] /

109. Yaratılış 32:24-29'da Yakup'un melek ile güreşmesine atıfla: "Böylece Yakup arkada yalnız kaldı. Bir adam gün ağarıncaya kadar onunla güreşti. Yakup'u yenemeyeceğini anlayınca, onun uyluk kemiğinin başına çarptı. Öyle ki, güreşirken Yakup'un uyluk kemiği çıktı. Adam, "Bırak beni, gün ağarıyor" dedi. Yakup, "Beni kutsamadıkça seni bırakmam" diye yanıt verdi. Adam, "Adın ne?" diye sordu. "Yakup." Adam, "Artık sana Yakup değil, İsrail denecek" dedi, "Çünkü Tanrı'yla, insanlarla güreşip yendin." Yakup, "Lütfen adını söyler misin?" diye sordu. Ama adam, "Neden adımı soruyorsun?" dedi. Sonra Yakup'u kutsadı."

110. Resim yazısı: ""Arthava-veda 4, 1, 4." Arthava-veda 4, 1, 4. erkeklik gücünü arttırmak için söylenen tılsımlı sözlerdir. Burada yaralı boğa Tanrı, İzdubar'ın iyileşmesi ile bağlantı kuruluyor.

İkinci Gün

Cap. ix.

[HI 46] Hiçbir düş bana kurtarıcı sözcüğü vermedi.[111] İzdubar bütün gece, şafağa dek sessizce ve kasılmış yattı.[112] Ben düşünerek dağın sırtını arşınladım ve dönüp pek çok bilgi ve yardım olasılığının olduğu Batı ülkelerime baktım. İzdubar'ı seviyorum ve onun sefalet içinde yitip gitmesini istemiyorum. Peki, yardım nereden gelecek? Kimse sıcak-soğuk yolda yolculuk yapmaz. Ya ben? Ben yola dönmekten korkuyorum. Peki, ya Doğu'da? Orada olası bir yardım var mıydı? Peki, ya orada gizlenen bilinmez tehlikeler? Körleşmek istemiyorum. Bunun İzdubar'a ne yararı olur? Bu topal haliyle onu kör bir adam olarak da taşıyamam. Evet, İzdubar gibi güçlü olsaydım. Burada bilimin ne yararı var?

Akşama doğru İzdubar'ın yanına çıktım ve onunla konuştum. "İzdubar, hükümdarım, dinle! Batmana izin vermeyeceğim. İkinci akşam çöküyor. Yiyeceğimiz yok ve eğer yardım bulamazsak burada ölmeye mahkûmuz. Batı'dan yardım bekleyemeyiz ama Doğu'dan yardım olası. Buraya gelirken şimdi yardımına başvurabileceğimiz birine rastlamış mıydın?"

İ: "Bırak ölüm istediği zaman gelsin."

B: "Elimden geleni yapmadan seni burada bırakma düşüncesi yüreğimi kanatıyor."

İ: "Büyülü gücünün sana ne yararı var? Benim kadar güçlü olsaydın beni taşırdın. Oysa zehrin yalnızca yok edebiliyor, yardım edemiyor."

B: "Ülkemde olsaydık hızlı arabalar bize yardım getirebilirdi."

İ: "Benim ülkemde olsaydık zehirli iğnen bana ulaşamazdı."

B: "Söyle bana, Doğu yanından yardım alamaz mıyız?"

İ: "Oradaki yol çok uzun ve ıssız, dağları geçtikten sonra düzlüklere ulaştığındaysa gözlerini kör eden güçlü güneşle karşılaşırsın."

B: "Ya gece yolculuk edip gündüz güneşten gizlenirsem?"

İ: "Gece bütün yılanlar ve ejderhalar deliklerinden çıkıp gezinmeye başlar ve silahsız halinle onlara av olursun kesinlikle. Bırak! Bunun ne

111. *El yazısı Taslak*'ta bunun yerine: "Az uyudum, belirsiz düşler günahlardan arındırıcı sözü ortaya çıkarmaktan çok bana sıkıntı verdi" (s. 686).

112. 9 Ocak 1914.

yararı olur? Bacaklarım kof ve uyuştu. Bu yolculuğun ganimetini vatanıma götürmemeyi yeğlerim."

B: "Her şeyi göze almam gerekmez mi?"

İ: "Yararı yok! Ölmen hiçbir şey kazandırmaz."

B: "Biraz düşüneyim, belki kurtarıcı bir düşünce gelir aklıma."

Çekilip dağın sırtında yüksek bir kayanın üzerine oturuyorum. İçimde şu konuşma başlıyor: Büyük İzdubar, çaresiz bir durumdasın, benim de farkım yok.[113] Ne yapılabilir? Eylem hep zorunluluk değildir; bazen düşünmek daha iyidir. İzdubar'ın sıradan anlamıyla pek de gerçek olmadığına, bir fantezi olduğuna aslında ikna oldum. Durumu başka bir açıdan değerlendirmek yararlı olabilirdi... değerlendirmek... değerlendirmek... hayret, burada bile düşünceler yankılanıyor; çok yalnız olmalı. Oysa bu devam edemez. Bir fantezi olduğunu elbette kabul etmeyecek, bütünüyle gerçek olduğunu, ona ancak gerçek yoldan yardım edilebileceğini söyleyecek; yine de bu aracı da bir kez denemeye değer. Ona soracağım:

B: "Hükümdarım, Güçlü Olan, dinle: bizi kurtarabilecek bir düşünce geldi bana. Aslında gerçek olmadığını, bir fantezi olduğunu düşünüyorum."

İ: "Bu düşünce beni dehşete düşürdü. Cinayet bu. Beni kötürüm bırakıp böyle acınası bir duruma soktuktan sonra / bir de gerçek olmadığımı mı duyurmak istiyorsun gerçekten?"

B: "Belki kendimi yeterince açıklayamadım ve fazlasıyla Batı ülkelerinin diliyle konuştum. Elbette senin gerçek falan olmadığını söylemek istemiyorum, yalnız bir fantezi kadar gerçek olduğunu söylüyorum. Bunu kabul edebilsen çok şey kazanırdık."

İ: "Bundan ne kazanılabilir? Sen işkenceci bir şeytansın."

B: "Acınası olan, sana işkence etmeyeceğim. Hekimin eli acı verse de amacı işkence etmek değildir. Bir fantezi olduğunu gerçekten kabul edemez misin?"

İ: "Vah bana! Beni nasıl bir büyüye bulaştırmak istiyorsun? Fantezi olduğumu kabul etmemin bana yararı olur mu?"

B: "Taşınan adın çok anlamı olduğunu biliyorsun. Hastaları iyi et-
46/47 mek için onlara yeni adlar verildiğini / çünkü yeni adla birlikte yeni bir öz edindiklerini de biliyorsun. Adın özündür."

113. *Taslak* şöyle devam ediyor: "böyle dedi içimdeki başka bir ses, bir yankı gibi" (s. 309).

İ: "Haklısın, bizim rahiplerimiz de bunu söylüyor."

B: "Öyleyse fantezi olduğunu kabul etmeye hazır mısın?"

İ: "Yardımı olacaksa, evet."

İç ses şimdi bana şöyle söylüyordu: Hiç kuşkusuz şimdi bir fantezi olsa da durum hâlâ son derece karmaşık. Bir fantezi öylece değillenemez ve teslimiyetle de ele alınamaz. Eylem gerektirir. O bir fantezi ve bu nedenle de zaten çok değişken ve bir çıkış yolu görebiliyorum: Şimdilik onu sırtıma alabilirim. İzdubar'a gittim ve şöyle dedim:

"Bir yol bulundu. Hafifledin, tüyden bile hafif oldun. Şimdi seni taşıyabilirim." Kollarımı ona doluyorum ve onu yerden kaldırıyorum; havadan bile hafif ve ayaklarımı yerde tutmak için çabalıyorum çünkü yüküm beni havaya kaldırıyor.

İ: "Bu ustalıklı bir dokunuştu. Beni nereye taşıyorsun?"

B: "Seni aşağıya, Batı ülkesine taşıyacağım. Yoldaşlarım bunca büyük bir fanteziyi ağırlamaktan mutlu olacaktır. Dağları aşıp konuksever insanların evlerine ulaşınca seni bütünüyle ayağa kaldırmanın yollarını rahatça aramaya başlayabilirim."

Onu sırtımda taşıyarak küçük taşlı bir yolda büyük bir dikkatle ilerliyorum. Dağdan aşağı indiğimiz için ve yüküm dolayısıyla rüzgârla savrulmak dengemi yitirmemden daha büyük bir tehlike oluşturuyor. Çok hafif yüküme sarılıyorum. Sonunda vadi tabanına ve sıcak ve soğuk acı yoluna ulaşıyoruz. Bu kez de ıslıklar çalan bir doğu rüzgârı beni dar kayalıklar arasından geçiriyor ve tarlalar üzerinden kimsesiz yerlere savuruyor, böylece acı verici yola değmiyoruz. Bu ittirmeyle güzel topraklardan geçiyorum hızla. Önümde iki kişi görüyorum: Ammonius ve Kırmızı. Tam arkalarına geldiğimizde dönüyorlar ve dehşetli çığlıklarla tarlalara kaçıyorlar. Gerçekten de tuhaf bir görünüşüm olmalı.

İ: "Bu biçimsizler de kimin nesi? Yoldaşların bunlar mı?"

B: "Onlar insan değil, Batı ülkelerinde hâlâ sıkça rastlanan geçmişin sözde kalıntıları. Eskiden çok önemlilerdi. Şimdiyse çoğunlukla çobanlık yapıyorlar."

İ: "Ne hayret verici bir ülke! Bak, bu bir şehir değil mi? Oraya gitmek istemiyor musun?"

B: "Hayır, Tanrı korusun. Kalabalık toplansın istemiyorum çünkü orada aydınlanmışlar yaşıyor. Kokularını almıyor musun? Aslında tehlikeliler çünkü onlar benim bile kendimi sakınmam gereken en güçlü zehirleri pişirirler. Oranın halkı tamamen kötürümdür, zehirli kahverengi buharla sarmalanmışlardır ve ancak yapay yollarla hareket
47/48 edebilirler. / Endişelenmene gerek yok yine de. Neredeyse gece çöktü ve bizi kimse göremez. Ayrıca, kimse beni gördüğünü kabul etmeyecektir. Burada sapa bir ev biliyorum. Orada bizi gece ağırlayacak yakın arkadaşlarım var."

İzdubar'la birlikte karanlık, sessiz bir bahçeye ve terk edilmiş bir eve geliyoruz. İzdubar'ı bir ağacın sarkık dalları arasına saklıyorum ve gidip evin kapısını çalıyorum. Kapı beni düşündürüyor; çok küçük. İzdubar'ı buradan asla geçiremem. Yine de bir fantezi yer kaplamaz ki! Bu eşsiz düşünce neden daha önce gelmedi aklıma? Bahçeye dönüyorum ve hiç güçlük çekmeden İzdubar'ı sıkıştırıp bir yumurta büyüklüğüne getirerek cebime yerleştiriyorum. Sonra da İzdubar'ın şifa bulacağı konuksever eve giriyorum.

[2] [ÖH 48][114] Böylece Tanrım kurtuluyor. Onu aslında ölümcül olarak düşünülen, yani hayal ürünü olduğunu duyurmak kurtarıyor. Tanrıların bu şekilde son bulduğu ne yaygın bir varsayım.[115] Bu kuşkusuz önemli bir hata çünkü bu tam da Tanrı'yı kurtaran şey. Ölmedi çünkü yaşayan bir fanteziye dönüştü ve işlerini kendi bedenimde hissedebiliyordum: İçimdeki ağırlık çekilmişti ve sıcak ve soğuk acı yolu artık ayak tabanlarımı ne donduruyor ne de yakıyordu. Ağırlık artık beni yere bastırmıyordu ve ben bir devi taşırken rüzgâr beni bir tüy gibi taşıyordu.[116]

114. Burada Jung'un İzdubar'ı gizlice eve taşımak ve iyileşmesini sağlamak için yumurta kadar küçültmesine gönderme yapılıyor. Jung, Aniela Jaffe'ye bu bölümlerle ilgili olarak fantezilerden bazılarının, şeytan ve Gılgamış-İzdubar bölümlerinde olduğu gibi, korkudan kaynaklandığını söylemişti. Bir açıdan, deve yardım etmenin bir yolunu bulmaya çalışması aptalcaydı ama bunu yapmadığı takdirde başarısız olacağını hissetmişti. Budalaca çözümün karşılığında bir Tanrı'yı yakaladığını fark edecekti. Bu fantezilerin birçoğunda yüce ile gülünç şeytanca bir yoldan bir araya getiriliyor (*MP*, s. 147-148).

115. *Taslak*'ta cümle şöyle geçiyor: "Diğer birçok Tanrı ve sayısız durumda olduğu gibi Tanrının bir fantezi olduğu ilan edildi ve böylece ele alındığı varsayıldı" (s. 314).

116. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Biz insanlar görünüşte fantezi diye bir şeyin olmadığına inanıyorduk ve bir şeyin fantastik olduğunu söylediğimizde son derece parçalanmış

Eskiden bir Tanrı'nın öldürülebileceğine inanılırdı. Oysa Tanrı kurtuldu, ateşte yeni bir balta dövdü ve eski döngüsüne yeniden başlamak için yine Doğu'nun ışık seline daldı.[117] Oysa biz akıllı insanlar ortalıkta kör topal dolaştık ve yoksunluğumuzdan bile haberimiz yoktu. Oysa ben Tanrımı sevdim ve onu insanların evine götürdüm çünkü bir fantezi olarak da gerçekten yaşadığına ve bu yüzden de onu hasta ve yaralı bir şekilde geride bırakamayacağıma karar verdim. Böylece bir mucize yaşadım ve ben Tanrı'nın ağırlığını yüklenirken bedenim ağırlığını yitirdi.

Aziz Kristof, dev, yükünü güçlükle taşımıştı, oysa yükü yalnızca çocuk İsa'ydı.[118] Oysa ben bir çocuk kadar küçüktüm ve bir devi taşıyordum ama yüküm beni kaldırıyordu. Çocuk İsa dev Kristof için kolay bir yüke dönüştü çünkü İsa şöyle demişti: "Benim boyunduruğum tatlı, yüküm hafiftir."[119] İsa'yı yüklenemeyiz çünkü o yüklenilemez ama biz İsa olmalıyız çünkü o zaman boyunduruğumuz tatlı, yükümüz kolay olur. Bu somut ve görünür dünya bir gerçeklik, oysa fantezi de diğer bir gerçeklik. Tanrı'yı dışımızda görünür ve somut bıraktığımızda yüklenilemez ve çaresiz olur. Oysa Tanrı'yı fanteziye dönüştürürsek içimizde ve yüklenmesi kolay olur. Dışımızdaki Tanrı ağır olan her şeyi ağırlaştırır, oysa içimizdeki Tanrı ağır olan her şeyi hafifletir. İşte bu yüzden bütün Kristofların sırtı kambur ve nefesleri kesilmiştir, çünkü dünya ağırdır.

[ÖH 48/2] Birçokları hasta tanrıları için yardım bulmaya çalıştı ve güneş ülkesinin yolunda pusuya yatmış yılanlara ve ejderhalara yem oldu. Aşırı parlak günde çürüdüler ve karanlık insanlar oldular çünkü gözleri körleşti. Şimdi gölgeler gibi ortalıkta geziyor ve ışıktan söz ediyorlar ama çok az görüyorlar. Tanrıları ise onların görmediği her şeydi: Karanlık Batı ülkelerinde ve gören gözleri keskinleştiriyor ve zehri pişirenlere yardım ediyor ve yılanları kör suçluların topuklarına

oluyordu" (s. 314). Jung 1932'de çağdaşlarının fanteziyi hor görmesine değinmişti ("Kişiliğin Gelişimi" *TE 17*, §302).

117. Burada bir sonraki bölüme atıf var gibi görünüyor.

118. Aziz Christopher (Yunanca "İsa'yı taşıyan") üçüncü yüzyılda yaşamış bir şehittir. Efsaneye göre İsa'ya nasıl hizmet edebileceğini öğrenmek için bir münzeviye danışmıştı. Münzevi ona insanların tehlikeli bir ırmak geçidinden geçmesine yardım etmesini söylemiş, o da buna uymuştu. Bir keresinde küçük bir çocuk karşıya geçmek için yardım etmesini istemişti. Christopher çocuğun herkesten daha ağır olduğunu fark etmiş, çocuk da dünyanın günahlarını taşıyan İsa olduğunu göstermişti.

119. Matta 11:30.

yöneltiyor. Öyleyse, aklın varsa Tanrı'yı yanında götürürsün ve böylece onun nerede olduğunu bilirsin. Batı ülkelerinde o yanında olmazsa gece şakırdayan bir zırh ve ezici bir savaş baltasıyla gece sana koşarak gelir.[120] Şafak ülkesinde yanında olmazsa o zaman da habersiz topu-
48/49 ğunu bekleyen tanrısal solucanın farkına varmadan atarsın adımını. /

Yüklendiğin Tanrı'dan her şeyi alabilirsin ama silahını alamazsın çünkü onu parçaladı. Fethedenler silaha gereksinim duyar. İyi de sen daha kimi fethedeceksin? Yeryüzünden daha fazlasını fethedemezsin. Peki, nedir yeryüzü? Evrenin ortasında yusyuvarlak bir damla gibi asılı duruyor. Güneşe erişemezsin ve gücün çorak aya bile ulaşamaz; ne denizi ne kutuplardaki karı ne de çöldeki kumları, yalnızca yeryüzündeki yeşil birkaç noktayı fethedebilirsin. Fethin de uzun sürmeyecek. Gücün yarın toz olacak ve hepsinden ötesi -en azından- ölümü fethetmelisin. Öyleyse aptallık etme, silahını bırak. Tanrı bile silahını parçaladı. Hâlâ fethetme gereksinimi duyan budalalara karşı zırhın seni korumaya yeter. Tanrı'nm zırhı seni yaralanmaz kılacak ve en büyük budalalara görünmez olacaksın.

[ÖH 49] Tanrını yanında götür. İnsanların her sabah gözlerini ovuşturduğu, yine de hep aynı şeyi gördüğü, başka hiçbir şey görmediği karanlık ülkene götür onu. Tanrını zehre gebe sise götür ama karanlığı kavrayamayacağı fenerlerle aydınlatmaya çalışan körler gibi değil. Sen Tanrını konuksever bir çatının altına gizlice götür. İnsanların kulübeleri küçüktür ve ne kadar konuksever olsalar da, ne kadar isteseler de Tanrı'yı hoş karşılayamazlar. Öyleyse insanların çiğ, beceriksiz ellerinin Tanrını parçalara ayırmasını bekleme, onu yeniden, sevgiyle kucakla ilk başlangıcındaki biçimine dönene dek. Çok sevileni, müthiş görkemliyi hasta ve güçten düşmüşken hiçbir insan gözü görmesin. Hemcinslerinin farkında olmadan hayvan kaldıklarını hesaba kat. Çayırlara gittikleri ya da güneşin altında uzandıkları ya da bebelerini emzirdikleri ya da birbirleriyle çiftleştikleri sürece karanlık Toprak Ana'nın güzel ve zararsız yaratıklarıdır onlar. Tanrı göründüğünde ise çıldırmaya başlarlar çünkü Tanrı'nın yakınlığı onları çıldırtır. Korku

120. İzdubar'ın Jung'a gelişi gibi.

ve hiddetle titrerler ve birdenbire kardeş kardeşe saldırır ve bir dövüş başlar çünkü biri yaklaşan Tanrı'yı diğerinde hisseder. Öyleyse yanında götürdüğün Tanrı'yı gizle. Bırak onlar çıldırsın ve birbirlerini yaralasın. Senin sesin öfkeden kuduranların işitemeyeceği kadar zayıf. Öyleyse ne konuş ne de Tanrı'yı göster, kimsesiz bir yerde otur ve eski tarzda efsunlu sözler söyle.

Yumurtayı, başlangıcındaki Tanrı'yı koy önüne.
Ve bak ona.
Ve bakışının büyülü sıcaklığıyla yat kuluçkaya.

BÜYÜLÜ SÖZLER BURADA BAŞLIYOR. / 49/50

Büyülü Sözler[121]

Cap. x.

[İmge 50][122]

Noel geldi, Tanrı yumurtada.

Tanrım için bir kilim hazırladım, sabah ülkesinden pahalı, kırmızı bir halı.

Onu çevreleyecek Doğu ülkesinin görkemli parıltısı.

Ben yalın bakire, doğum yapan ve nasıl olduğunu bilmeyen anayım.

Ben bakireyi koruyan endişeli babayım.

Ben karanlık tarlalarda sürüsünü kollarken haberi alan çobanım.[123]

50/51 / [İmge 51]

Ben şaşkınlıkla donakalan ve Tanrı'nın gelişini kavrayamayan kutsal hayvanım.

Ben Doğu'dan gelen bilge, mucizeye uzaktan kuşkuyla bakanım.[124]

Ve ben içimdeki Tanrı tohumunu çevreleyen ve besleyen yumurtayım.

51/52 / [İmge 52]

Kutlu saatler uzuyor.

Ve sefil insanlığım işkence çekiyor.

Çünkü ben doğuranım.

Neden sevindiriyorsun beni, Ey Tanrı?

O sonrasız boşluk ve sonrasız bolluk.[125]

Hiçbir şey ona benzemez ve o her şeye benzer.

---

121. Kaligrafi cildinde bölüm başlığı yok, buradaki başlık *Taslak*'a göre verildi.

122. 50 ila 64. imgeler İzdubar'ın yenilenişini simgesel olarak betimliyor.

123. Luka 2:8-11: "Aynı yörede, sürülerinin yanında nöbet tutarak geceyi kırlarda geçiren çobanlar vardı. Rab'bin bir meleği onlara göründü ve Rab'bin görkemi çevrelerini aydınlattı. Büyük bir korkuya kapıldılar. Melek ise onlara, «Korkmayın!» dedi. «Size, tüm halk için büyük sevinç kaynağı olacak bir müjde getiriyorum: Bugün size, Davut'un kentinde bir Kurtarıcı doğdu. Bu, Rab olan Mesih'tir."

124. Matta 2:1-2: "İsa, Kral Hirodes'in devrinde Yahudiye'nin Bethlehem kasabasında doğduktan sonra bazı yıldızbilimciler doğudan Kudüs'e gelip şöyle dediler: «Yahudilerin kralı olarak doğan çocuk nerede? Doğuda O'nun yıldızını gördük ve O'na tapınmaya geldik."

125. Bu bölümde Tanrı'nın nitelikleri *Sınamalar*daki iki ve üçüncü vaazlarda Abraksas'ın nitelikleri gibi işleniyor. *bkz.* s. 450.

Sonrasız karanlık ve sonrasız aydınlık.
Sonrasız alt ve sonrasız üst.
Birdeki çifte doğa.
Çoktaki yalın.
Anlamsızlıktaki anlam.
Esirlikteki özgürlük.
Muzaffer boyun eğmiş.
Gençteki yaşlı.
Hayırdaki evet.

/ [İmge 53] 52/53

Ey
orta yolun ışığı,
yumurtada kapalı,
tohumsal,
çetin, ezilmiş.
Tamamen gebe,
düşsel, yitik düşleri bekleyen.
Taş gibi ağır, sertleşmiş.
Dökme, saydam.
Akıp giden parıltı, kendine dolanmış.

/ [İmge 54][126], [127] 53/54

Amin, sen başlangıcın efendisisin.
Amin, sen Doğu'nun yıldızısın.
Amin, sen her şeyin üzerinde açan çiçeksin.
Amin, sen ormandan fırlayan geyiksin.
Amin, sen uzaklarda suyun üzerinde ses veren şarkısın.
Amin, sen başlangıç ve sonsun.

126. Jung 3 Ocak 1917'de "*Düşler*"de şöyle yazıyor: "[*Liber Novus*'taki yılan imgesi III'ün uyaranı]" (s. 1). Herhalde bu not bu imge için yazılmıştır.

127. Resim yazısı: " brahmallaspati." Julius Eggling şöyle diyor: "Brihaspati ya da Brahmanaspati, dua ya da tapınmanın efendisi, rahibin saygınlığının temsilcisi olarak Agni'nin yerini alır... Rig-Veda X, 68,9'da... söylenene göre Brihaspati şafağı (avindat), gökyüzünü ve ateşi (agni) bulmuştur ve ışığı (arka, güneş) ile karanlığı kovmuştur. Genel olarak ışık ve ateş elementini temsil ediyor gibi görünüyor" (*Doğu'nun Kutsal Kitapları* 12, s. xvi). Ayrıca *bkz.* İmge 45'in notu.

54/55 / [İmge 55][128]

Bir söz hiç söylenmeyen.
Bir ışık hiç yakılmayan.
Koşutsuz bir karmaşa.
Ve sonu olmayan bir yol.

55/56 / [İmge 56]

Kendimi bu sözler için bağışlıyorum, senin parıldayan ışığını istediğim için beni bağışlaman gibi.

56/57 / [İmge 57]

Kalk ey yaşlı gecenin cana yakın ateşi.
Başlangıcının eşiğini öpüyorum.
Elim kilimi hazırlıyor ve önüne bolluk dolu kırmızı çiçekler seriyor.
Kalk hasta yatan dostum, kabuğunu kır.
Senin için bir şölen hazırladık.
Senin için armağanlar hazırlandı.
Rakkaslar seni bekliyor.
Bir ev yaptık senin için.
Uşakların hazır bekliyor.
Senin için sürüleri yeşil otlaklarda topladık.
Kadehini kırmızı şarapla doldurduk.
Altın tabaklara kokulu meyveler koyduk.
Kodesinin kapısını çalıyor ve kulağımızı yaslıyoruz ona.
Saatler uzuyor, oyalanma daha fazla.
Sensiz sefiliz ve şarkımız cansız.

128. Güneş saltanat-kayığı eski Mısır'da sık kullanılan bir motiftir. Saltanat kayığı güneşin hareketi için tipik bir araç olarak görülmüştür. Mısır mitolojisinde Güneş Tanrısı her gün gökyüzünde seyreden güneş saltanat - kayığını yutmak isteyen Aphophis'e karşı savaş verir. *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) Jung, Mısır "yaşayan güneş diskini" (*TE*, B, §153) ve deniz canavarı (§ 549f) motifini ele alır. 1952'de metni yeniden gözden geçirdiğinde deniz canavarı ile olan savaşın ego-bilincini bilinçdışının cenderesinden kurtarma çabasını temsil ettiğini not düşmüş (*Dönüşümün Simgeleri*, *TE* 5, §539). Güneş saltanat kayığı *Mısır Ölüler Kitabı*'ndaki (ed. E. A. Wallis Budge [Londra: Arkana, 1899 / 1985]) bazı çizimleri andırıyor (s. 390, 400 ve 404'teki çizimler). Kürekçi genellikle şahin başlı Horus'tur. Dönüşüm sürecinin simgesi olarak örülen Güneş Tanrısı'nın alt dünyadaki gece yolculuğu Amduat'ta anlatılır. *bkz.* Theodor Abt ve Erik Hornung, *Knowledge for the Afterlife. The Egyptian Amduat-A Quest for Immortality* (Zürih: Living Human Heritage Publications, 2003).

/ [İmge 58][129] 57/58

Sensiz sefiliz ve şarkımız sönüyor.
Yüreğimizin bize verdiği tüm sözleri söyledik.
Daha ne istersin?
Daha neyi yerine getirelim senin için?
Her kapıyı açıyoruz sana.
Diz çöküyoruz istediğin yerde.
Dileğince gidiyoruz pusulanın her noktasına.
Altta olanı üste taşıyoruz ve üsttekini alttakine çeviriyoruz
buyruğunca.
Veriyoruz ve alıyoruz dileğince.
Sağa dönmek istedik, yön gösterdin sola döndük.
Yükselip düşüyoruz, dalgalanıyoruz, duruyoruz,
görüyoruz ve körüz, işitiyoruz ve sağırız,
sözünü hep dinleyip evet ve hayır diyoruz.
Kavramıyoruz ve kavranamazı yaşıyoruz.
Sevmiyoruz ve sevilmeyeni yaşıyoruz.
Ve yine kendi çevremizde evrilip kavrıyoruz ve anlaşılırı yaşıyoruz. / 58/59
Seviyoruz ve sevileni yaşıyoruz yasana sadık kalarak.
Bize gel, biz ki kendi istemimizle istiyoruz.
Bize gel, biz ki seni kendi tinimizden anlıyoruz.
Bize gel, biz ki seni kendi ateşimizle ısıtacağız.
Bize gel, biz ki seni kendi sanatımızla iyileştireceğiz.
Bize gel, seni kendi bedeninden var edeceğiz.
Gel, çocuk, babana ve annene.

129. Jung "*Düşler*"de şöyle yazmıştı: 17 1 1917. Bu gece: dağın yamacından felaket ve korkunç çığlar yuvarlanıp geliyor, kâbuslardaki bulutlar gibi; öte kıyısında durduğum vadiyi dolduracaklar. Korkunç afetten korunmak için dağın yükseklerine kaçmam gerektiğini biliyorum. Bu düş *Kara Kitap*'ta aynı tarihi içeren bir girdiyle tuhaf bir şekilde açıklanıyor. 17 1 1917'de *Lib. Nov.*'un 58. sayfasında kırmızı noktalı bir çizim yaptım. 18 1 1917'de dev güneş lekelerinin oluşumuyla ilgili bir yazı okudum" (s. 2). *Kara Kitap* 6'daki 17 Ocak 1917 tarihli girdinin özeti: Jung onu korku ve dehşetle dolduranın, yüksek dağdan düşenin ne olduğunu sorar kendine. Ruhu tanrılara yardım etmesini ve onlara kurban vermesini söyler. Solucan Cennet'e tırmanmaktadır, söylediğine göre, yıldızları örtüp ateşten diliyle yedi mavi göğü yer. Onu da yiyeceğini, sürünüp taşa girmesini, ateş seli sona erene dek orada korunaklı kalmasını söyler. Dağlardan kar düşer çünkü yukarıdaki bulutlardan ateşli soluk alçalmaktadır. Tanrı gelmektedir, Jung da onu kabul etmeye hazırlanmalıdır. Jung kendini taşa saklamalıdır çünkü Tanrı korkunç bir ateştir. Sessiz kalmalı ve içine bakmalıdır ki Tanrı onu alevleriyle yok etmesin" (s. 152)

59/60 [İmge 59][130]/
Yeryüzüne sorduk.
Göğe sorduk.
Denize sorduk.
Yele sorduk.
Ateşe sorduk.
Seni aradık bütün halklarla birlikte.
Seni aradık bütün krallarla birlikte.
Seni aradık bütün bilgelerle birlikte.
Seni aradık kendi beynimizde ve yüreğimizde.
Ve seni yumurtada bulduk.

60/61 / [İmge 60]
Senin için değerli bir insan adağı kurban ettim,
bir genç ve yaşlı adam.
Tenimi bir bıçakla kestim.
Sunağını kendi kanımla ıslattım.
İçimde yaşayabilesin diye anamı babamı terk ettim.
Gecemi gündüze çevirdim ve
gün ortasında uyurgezer gibi gezindim.
Bütün tanrıları devirdim, yasaları çiğnedim, mundar yedim.
Kılıcı yere attım ve kadın elbiseleri giydim.
Sağlam kalemi yıktım ve bir çocuk gibi kumda oynadım.
Savaşçılar savaş düzeni aldığını gördüm ve
zırhımı bir balyozla parçaladım.
Tarlamı ektim ve meyveyi çürümeye bıraktım.
Büyük olan her şeyi küçülttüm ve küçük olan her şeyi büyüttüm.
En uzak hedefimi en yakınla takas ettim ve işte ben hazırım.

130. Resim yazısı: "hiranyagarbha." *Rig Veda*'da hiranyagarbha Brahma'nın doğduğu ilk tohumdur. Jung'daki *Doğu'nun Kutsal Kitapları*'nın 37. cildinde (Veda İlahileri) kesilen tek kısım baştaki "Bilinmeyen Tanrı'ya" ilahisidir. Şöyle başlar: "Başlangıçta Altın Çocuk (Hiranyagarbha) doğruldu, doğar doğmaz olan her şeyin efendisi oldu. Yeryüzünü ve gökyüzünü oluşturdu: Adaklarımızı adayacağımız Tanrı kimdir?" (s. 1). Jung'daki *Doğu'nun Kutsal Kitapları*'nın Upanişadlar bölümünde Maitrayana-Brahmana Upanishad sayfa 311'e bir kağıt sıkıştırılmış. Bölüm şöyle başlıyor: "Aynı Benliğe de Hiranyagarbha denir" (cilt 15, böl. 2).

[İmge 61][131]

/ [ÖH 62] Yine de, hazır değilim çünkü yüreğimi boğanı hâlâ kabul 61/62
etmedim. Bu korkutucu şey Tanrı'nın yumurtayla kuşatılması. Büyük çabanın başarıya ulaşmasından mutluyum ama korkum söz konusu tehlikeleri unutturdu bana. Güçlü olana sevgim var ve hayranım. Kimse boğanın boynuzlarını taşıyandan daha büyük olamaz ama yine de ben onu kötürüm kıldım, taşıdım ve kolaylıkla küçülttüm. Onu gördüğümde neredeyse korkudan yere düşecektim ama şimdi onu avuçlarımın arasında kurtarıyorum. Bunlar insanı korkutan ve fetheden güçler. Çok eskilerden beri Tanrın ve yöneticin oldu onlar; sen yine de onları cebine sokabiliyorsun. Bununla karşılaştırdığında dine küfür nedir ki? Tanrıya küfredebilmeyi isterdim: Böylece aşağılayabileceğim bir Tanrı olurdu en azından ama cepte taşınan bir yumurtaya küfretmeye değmez. Bu insanın küfür bile edemeyeceği bir Tanrı.

Tanrı'nın bu acınasılığından nefret ettim. Benim kendi değersizliğim zaten yeter. Ona Tanrı'nın acınasılığıyla ayak bağı olmama katlanamaz. Hiçbir şey sağlam durmuyor; kendine dokunuyorsun ve toz oluyorsun. Tanrı'ya dokunuyorsun ve korkuyla yumurtanın içine saklanıyor. Cehennem'in kapılarını zorluyorsun: Gıdaklayan maskeler ve budalaların müziği sana yaklaşıyor. Göğe saldırıyorsun hiddetle; sahne dekoru sallanıyor ve locadaki suflör baygınlık geçiriyor. Fark ediyorsun; doğru değilsin, Üst doğru değil, alt doğru değil, sol ve sağ aldatmaca. Kavradığın her şey hava, hava, hava.

Yine de ben onu, çok eskilerden beri korkulanı yakaladım; onu küçülttüm ve elimle sardım sarmaladım. İşte bu tanrıların tahttan inişi; insan onları cebine koyuyor. Tanrıların öyküsü böyle sonlanıyor. Tanrılardan geriye bir yumurtadan başka bir şey kalmıyor. Bu yumurta da benim elimde. Belki bu sonuncuyu da yok ederim ve en sonunda Tanrı ırkının kökünü kazırım. Artık tanrıların gücüme boyun eğdiğini bildiğime göre tanrılar benim için nedir ki? Eski ve geçkin, düşmüş ve bir yumurtaya gömülmüşler.

Peki, ama bu nasıl oldu? Büyük Olan'ı devirdim ve onun yasını tuttum, ondan ayrılmak istemedim, onu seviyordum çünkü hiçbir ölümlü onun dengi değildi. Onu ağırlığından kurtarmanın bir yolunu buldum

131. Canavarın yüzü HI 29'a benzer.

sevgimle ve uzayın sınırlarından azat ettim. Ondan -sevgiyle- biçim ve bedenselliği aldım. Onu sevgiyle anaç yumurtaya sarıp sarmaladım. Savunmasız kalmış sevdiğimi öldürse miydim? Mezarının kırılgan kabuğunu parçalayıp dünyanın rüzgârlarının ağırsızlığına ve sınırsızlığına karşı açık mı bıraksaydım onu? Kuluçka döneminde ona efsunlu şarkılar söylemedim mi? Bunu ona duyduğum sevgiyle yapmadım mı? Onu neden seviyorum? Büyük Olan'a duyduğum sevgiyi yüreğimden söküp atmak istemiyorum. Tanrımı, savunmasız ve çaresiz olanı sevmek istiyorum. Bir çocuk gibi bakmak istiyorum ona.

Tanrıların oğulları değil miyiz biz? Tanrılar neden bizim çocuklarımız olmasın? Benim Tanrı babam ölecekse anaç yüreğimden bir Tanrı çocuk doğmalı. Seviyorum çünkü Tanrı'yı ve onu terk etmek istemiyorum. Tanrı'yı ancak onu seven devirebilir ve tanrı onu alt edene boyun eğer ve avcuna sığınır ve onu sevenin yüreğinde ölür ve ona doğuşu vaat eder.

Tanrım seni doğmamış çocuğunu yüreğinde taşıyan bir anne gibi seviyorum. Doğu'nun yumurtasında büyü, sevgimle beslen, yaşam özsuyumu iç ki ışıldayan bir Tanrı ol. Senin ışığına ihtiyacımız var, Ey çocuk. Biz karanlıkta yürüyoruz, yollarımızı aydınlat. Işığın önümüzde ışıldasın, ateşin soğuk yaşamlarımızı ısıtsın. Biz gücüne değil, yaşamına gereksinim duyuyoruz.

62/63 / Gücün bize ne yararı var? Biz yönetmek istemiyoruz. Yaşamak istiyoruz, ışık ve sıcaklık istiyoruz, o yüzden ışığına ve sıcaklığına gereksinim duyuyoruz. Yeşillenen yeryüzü ve güneşe gereksinim duyan her canlı beden gibi biz de tinimizde senin ışığına ve sıcaklığına gereksinim duyuyoruz. Güneşsiz bir tin bedenin asalağına dönüşür. Oysa
63/64 tini Tanrı besler. [İmge 63] / [İmge 64][132, 133] /

132. Jung "*Düşler*"de 4 Şubat 1917'de şu notu düşmüş: "Yumurtanın Açılışı (İmge) üzerine çalışmaya başladım" (s. 5). Bu da imgenin İzdubar'ın yumurtadan yeniden ortaya çıkışını betimlediğini gösteriyor. Bu imgedeki güneş saltanat kayığı için, karş. İmge 55.

133. Resim yazısı: "çatapatha-brahmanam 2,2,4." Satapatha-brahmana 2,2,4" (*Doğu'nun Kutsal Kitapları*, cilt 12) Agnihotra'nın kozmolojik doğrulamasını veriyor. Yeniden yaratılmak istenen Prajapati'nin ağzından Agni'yi nasıl yarattığını anlatarak başlıyor. Prajapati kendini Agni'ye sunuyor ve yenmek üzere olduğu için kendini Ölümden kurtarıyor. Agnihotra (ateş şifası) gün doğumunda ve batımında gerçekleştirilen bir Veda ayinidir. Ayini gerçekleştirenler kendilerini arındırır, kutsal bir ateş yakar ve tılsımlı sözlerle Agni'ye dua eder.

Yumurtanın Açılması[134]

Cap. xi.

[ÖH 65][135] *Üçüncü günün akşamında kilimin üzerinde diz çöküyorum ve yumurtayı dikkatlice açıyorum. İçinden dumana benzer bir şey çıkıyor ve birdenbire İzdubar tüm heybetiyle, dönüşmüş ve tamamlanmış olarak önümde duruyor. Kolları ve bacakları sağlam, hiçbirinde hasar göremiyorum. Derin bir uykudan uyanmış gibi: Şöyle diyor:*

"Neredeyim? Burası ne kadar dar, ne kadar karanlık ve soğuk; mezarda mıyım? Neredeydim ben? Evrene savrulmuş gibiydim; altımda ve üstümde karanlık ve yıldızlarla ışıldayan bir gökyüzü vardı ve anlatılamaz bir özlemin tutkusu içindeydim.
Işıldayan bedenimden ateşler kopup akıyordu...
parlak alevler arasında ilerledim,
beni canlı ateşlerle saran bir denizde yüzdüm.
Işıkla dolu, özlemle dolu, sonrasızlıkla dolu...
Eskilerdendim ve kendimi sürekli yeniliyordum,
Yükseklerden derinlere düşüyordum

---

134. *Taslak*'ta bunun yerine: "Üçüncü Gün" (s. 329).

135. 10 Ocak 1914. *Kara Kitap* 3'te Jung şöyle yazıyor: "Bu unutulmaz olay yoluyla adeta bir şey başarılmıştı ama bunun bizi nereye götüreceğini hesaplamak olanaksız. İzdubar'ın yazgısının grotesk ve trajik olduğunu söylemekte zorlanıyorum çünkü o bizim en değerli yaşamımız neyse o. Fr. Th. Vicher'in (A[uch] E[iner]) bu doğruyu bir dizgeye dönüştürmeye yönelik ilk çabası. Ölümsüzler arasında yer almayı gerçekten hak ediyor. Ortada duran şey doğruluk. Birçok yüzü var, biri kesinlikle komik, diğeri üzgün, üçüncüsü kötücül, dördüncüsü trajik, beşincisi gülünç, altıncısı asık suratlı vs.. Bu yüzlerden biri göze battığında kesin doğrudan saptığımızı fark ediyoruz ve bu yolu izlemeye karar verdiğimizde kesin bir çıkmaz oluşturan bir uca yaklaşıyoruz. Gerçek yaşamın erdemini yazmak öldürücü bir görev, özellikle de uzun yıllarını ciddi bilimsel araştırmalara adayan biri için. En zoru da yaşamın oyunculuğunu (yani, çocuksuluğunu) kavramak. Yaşamın tüm o çoğul yönleri, büyük, güzel, ciddi, kara, şeytanca, iyi, gülünç, grotesk, hepsi bakanı ya da anlatanı özümseme eğilimindeki uygulama alanları. / Çağımız zihni düzenleme yeteneği olan bir şey gerektiriyor. Tıpkı somut dünyanın eski bakışın sınırlılığından modern bakışın ölçüsüz çeşitliliğine genişlemesi gibi entelektüel olasılıklar dünyası da akıl almaz bir çeşitliliğe dönüştü. Binlerce kalın ciltle döşenmiş sonsuz uzun yollar bir uzmanlıktan diğerine uzanıyor. Yakında hiç kimse bu yollarda yürüyemeyecek. İşte o zaman yalnızca uzmanlar kalacak geriye. Zihin yaşamının canlı doğrusuna, sağlam bir yol gösterene her zamankinden daha fazla gereksinim duyuyoruz" (s. 74-77). Vischer'in çalışması: Auch Einer: Eine Reisebekanntschaft (Stuttgart, 1884). Jung 1921'de şöyle yazmıştı: "Vischer'in romanı, Auch Einer, ruhun içedönük durumuna ve aynı zamanda kolektif bilinçdışının temelindeki sembolizme yönelik derin bir anlayış sunuyor" (*Psikolojik Tipler*, TE 6, §627). Jung 1932'de Vischer'i *Kundalini Yoganın Psikolojisi*'nde yorumlamıştı (s. 54). Auch Einer için *bkz.* Ruth Heller, "Auch Einer: The epitome of F. Th. Vischer's Philosophy of Life," *German Life and Letters 8* (1954) s. 9-18.)

ve derinliklerden döne döne yükseklere çıkıyordum parlayarak...
parıldayan bulutlar arasında kendi çevremde sallanıyordum,
köpüklü dalgalar gibi yeri döven köz yağmuru olmuş
65/66 */ kendimi boğucu bir sıcağın içine çekiyordum.*
Sınırsız bir oyunda kendimi kucaklıyor ve reddediyordum.
Neredeydim? Bütünüyle güneştim."[136]

B: "Ey Tanrısal İzdubar! Ne harika! İyileştin!"

"İyileştim mi? Hasta mıydım ki? Hastalıktan söz eden kim? Ben güneştim, bütünüyle güneş. Ben güneşim."

Bedeninden anlatılamaz bir ışık kopuyor, gözlerim bu ışığı kavrayamıyor. Yüzümü kapatmam ve bakışımı yere çevirmem gerekiyor.

B: "Sen güneşsin, sonrasız ışık... en güçlü olan, seni taşıdığım için beni bağışla."

Her şey sessiz ve karanlık. Çevreme bakıyorum; boş yumurtanın kabuğu kilimin üzerinde. Kendimi, yeri, duvarları yokluyorum; her şey olduğu gibi, tümüyle sade ve tümüyle gerçek. Çevremdeki her şeyin altına döndüğünü söylemek isterdim. Oysa bu doğru değil. Her şey her zaman olduğu gibi. Sonrasız, sınırsız ve üstün güçlü ışık burada hüküm sürdü.[137] [2] [ÖH 66] Yumurtayı açmıştım ve Tanrı yumurtadan ayrılmıştı. İyileşmişti ve bedeni dönüşerek ışıldamıştı ve ben bir çocuk gibi diz çöktüm ve mucizeyi kavrayamadım. Başlangıcın çekirdeğine bastırılmış olan yükseldi ve üzerinde tek bir hastalık izi bile yoktu. Ben kudretli olanı yakalayıp avuçlarımın arasında tuttuğumu düşündüğüm sırada o güneşin ta kendisiydi.

Güneşin yükseldiği Doğu'ya doğru uzaklaştım. Herhalde ben de güneş gibi doğmak istiyordum. Güneşe sarılmak ve onunla birlikte tan ye-

136. Roscher şöyle yazıyor: "İzdubar, bir tanrı olarak, Güneş-Tanrı ile ilişkilendirilir (*Ausführliches Lexikon der Griechischen und Römischen Mythologie*, cilt 2, s. 774). İzdıbar ın yumurtada olması ve yeniden doğması klasik güneş mitolojisi örüntüsünü izliyor. Leo Frobenius *Das Zeitalter des Sonnengottes*'de lekesiz doğumla güneş tanrıyı doğuran kadın motifinin yaygınlığına ve sürecin kısalığına dikkat çeker. Bazılarında Tanrı bir yumurtada gelişir. Frobenius bunu güneşin denizde doğup denize batması ile ilişkilendirir ([Berlin, G. Reimer, 1904], s. 223-63). Jung *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*nde (1912) bu çalışmaya birçok kez değinir.

137. Jung *Psikolojik Tipler*'de (1921) yenilenen Tanrı motifini yorumlar: "Yenilenen Tanrı yeni bir tutumu, yani yoğun bir yaşam, yaşamın geri kazanılması ile ilgili yenilenmiş bir olasılığı gösterir çünkü psikolojik olarak Tanrı her zaman en büyük değeri, yani libidonun en büyük toplamını, yaşamın en büyük yoğunluğunu, psikolojik yaşam etkinliğinin en yüksek değerini gösterir" (*TE* 6, §301).

rinde yükselmek istiyordum. Oysa o bana doğru geldi ve yolumda durdu. Başlangıca ulaşmamın olanaksız olduğunu söyledi. Oysa ben güneşle birlikte gecenin rahmine batmak isteyeni kötürüm bıraktım; kutsanmış Batı ülkelerine ulaşma umudundan hepten yoksun bıraktım onu.

Oysa bak! Farkında olmadan güneşi yakaladım ve onu elimde taşıdım. Güneşle birlikte batmak isteyen, alçalışında beni buldu. Onun başlangıç yumurtasında kuluçkaya yatan gece anası oldum. Böylece yükseldi, yenilendi ve daha görkemli bir ışıkla yeniden doğdu.

Gel gör ki o doğarken ben batıyorum. Tanrı'yı fethettiğimde gücü içimde aktı. Tanrı yumurtada dinlenip başlangıcını beklerkense benim gücüm ona geçti. Işıldayarak yükseldiğindeyse ben yüzüstü kapandım. Yaşamımı yanında götürdü. Artık bütün gücüm onunlaydı. Ruhum ateş denizinde balık gibi yüzdü. Bense yeryüzünün gölgelerindeki korkutucu soğukta yattım ve en derin karanlığa battıkça battım. Işık beni bütünüyle terk etmişti. Tanrı Doğu ülkelerinde yükseldi ve alt dünyanın yılgısına düştüm. Acımasızca hırpalanmış bir doğum-yapan, hayatını çocuğa adayan, donuk bir bakışla yaşamı ölümle birleştiren, günün anası, gecenin avı gibi yattım orada öylece. Tanrım beni param parça etmişti, yaşamımın özsuyunu içmişti, en büyük gücümü emmişti ve güneş gibi olağanüstü ve güçlü, tek bir lekesi ya da hatası olmayan kusursuz bir Tanrı olmuştu. Benden kanatlarımı almış, kaslarımın kabaran gücünü çalmıştı ve istemimin gücü onunla birlikte gitti. Beni güçsüz ve iniltiler içinde bıraktı.

/ Bana neler olduğunu bilmiyordum çünkü güçlü, güzel, mutlu ve 66/67
üst-insansı olan her şey anaç rahmimden akıp gitmişti işte; ışıldayan altından geriye hiçbir şey kalmadı. Güneş kuşu acımasızca ve düşünmeden kanatlarını açtı ve sonsuz uzaya uçtu. Kırık kabuklar ve başlangıcının muhafazası kaldı geriye benimle birlikte; derinliklerin boşluğu açıldı ayaklarımın altında.

Eyvahlar olsun bir Tanrı doğuran anaya! Yaralı ve acı çeken bir Tanrı doğurursa ruhunu bir kılıç parçalar. Kusursuz bir Tanrı doğurursa da Cehennem'in kapıları ona açılır ve anayı zehirli buğu içinde boğmak için çırpınan dev yılanlar tırmanır. Doğum zordur ama doğum sonrası cehennemi bin kat daha zorludur.[138] Sonrasız boşluğun bütün ejderleri ve canavar yılanları gelir tanrısal oğulun ardından.

138. Bir sonraki bölümde Jung kendini Cehennem'de bulur.

Tanrı olgunlaşıp bütün gücü ele geçirdikten sonra insan doğasına dair ne kalır geriye? Her şey yetersiz, her şey güçsüz, her şey sonrasızca hoyrat, her şey ters ve elverişsiz, her şey isteksiz, azalan, yok olan, her şey saçma, akıl sır almaz bir gecede yaşananların kendi içine hapsolduğu, Tanrı'nın ve korkunç, tüyler ürpertici biçimsizlikteki kardeşinin doğumunun sonrası bu işte.

İnsan karanlığını kabul etmediğinde Tanrı acı çeker. Sonuçta kötülükten çektikleri sürece insanların acı çeken bir Tanrısının olması gerekir. Kötülükten çekmenin anlamı şudur: Kötülüğü hâlâ seviyorsun ve onu artık sevmiyorsun. Hâlâ bir şey kazanmayı umuyorsun ama kötülüğü hâlâ sevdiğini görmekten korktuğun için daha yakından bakmak istemiyorsun. Tanrı acı çekiyor çünkü sen kötülüğü sevmekten çekiyorsun. Sen kötülükten çekmiyorsun çünkü onu tanıyorsun ama bunun nedeni sana gizli haz vermesi ve bilinmeyen bir olanağın hazzını vaat ettiğine inanman.

Tanrın acı çektiği sürece onunla ve kendinle duygudaşlık kurarsın. Böylece Cehennemini esirger onun acısını uzatırsın. Kendinle gizli duygudaşlık kurmadan onu iyi etmek istersen kötülük, tekerine çomak sokar; biçimini genelde tanıdığın ama içindeki şeytani gücünü bilmediğin kötülük. Bilmemen yaşamının geçmişteki zararsızlığından, zamanın barış içinde geçmesinden ve Tanrı'nın yokluğundan kaynaklanır. Oysa Tanrı yaklaşırsa özün kaynamaya başlar ve derinliklerin kara çamuru burgaca döner.

İnsan boşlukla doluluk arasında durur. Gücü dolulukla birleşirse bütünüyle biçimlendirici olur. Bu biçimlenmenin her zaman iyi bir yönü bulunur. Bu güç boşlukla birleşirse dağıtıcı ve yıkıcı bir etki yapar çünkü boşluk asla biçimlendirilemez ancak doluluk pahasına kendini doyurmaya çabalar. Böylece birleşen insan gücü boşluğu kötülüğe çevirir. Gücün doluluğu şekillendirirse bunun nedeni dolulukla olan birleşmesidir. Bununla birlikte, biçimlenmenin var olmaya devam etmesini sağlamak için gücüne bağlı kalması gerekir. Sürekli şekillenme yoluyla zamanla gücünü yitirirsin çünkü sonunda tüm güç biçim verilmiş şekille birleşir. Sonunda, yanılarak varsıl olduğunu hayal ettiğin yerde aslında yoksullaşırsın ve biçimlerinin ortasında dilenci gibi kalırsın. Çoğaltılmış, artırılmış biçimlendirmenin isteğini doyuracağına inandığı için körleşmiş adam, şeylere gittikçe artan bir şekil verme isteği duymaya başlar. Gü-

cünü harcadığı için isteklidir; başkalarını ona hizmet etmeye zorlamaya başlar ve kendi tasarımlarının peşinden gitmek için onların gücünü alır.

Bu anda kötülüğe gereksinimin var. Gücünün sona yaklaştığını ve isteğin ortaya çıktığını hissettiğinde gücünü biçimlenmiş olandan boşluğuna çekmen gerekir ve boşlukla bu şekilde birleşerek içindeki biçimlenmeyi dağıtmayı başarırsın. Böylece gücünü nesneyle olan baskıcı birleşmenden kurtararak özgürlüğünü yeniden kazanırsın. İyinin bakış açısıyla kaldığın sürece biçimlenişini dağıtamazsın çünkü iyi olan tam da budur. İyiyi iyiyle dağıtamazsın. İyiyi ancak kötüyle dağıtabilirsin çünkü senin iyin de gücünü giderek bağlayarak en sonunda seni ölüme götürüyor. Kesinlikle kötüsüz yaşayamazsın.

Senin biçim verişin öncelikle senin içindeki biçimlenişin bir imgesini yaratır. Bu imge içinde kalır ve / biçim verişinin ilk ve aracısız anlatımıdır. Daha sonra tam olarak bu imgeden bir dış imge yaratır ve bu da sensiz var olabilir ve senden daha uzun yaşar. Gücün dış biçimlenişinle doğrudan değil, ancak içinde geriye kalan imge yoluyla bağlantılıdır. Kötülükle biçimlenişini dağıtmaya giriştiğinde dış biçimi yok etmezsin, yoksa kendi işini yok etmiş olursun. Yok ettiğin içinde oluşmuş olan imgedir. Gücüne sıkı sıkıya tutunan da işte bu imgedir. Biçimlenişini dağıtmak ve kendini olmuşun gücünden kurtarmak için bu imge gücüne köstek olduğu oranda, kötülüğe gereksinim duyacaksın. 67/68

Bu nedenle, biçimlenişleri birçok iyi insanın ölümüne kanamasına neden oluyor çünkü kötüyü aynı ölçüde gözetemiyorlar. Biri ne kadar iyiyse ve biçimlenişine ne kadar bağlıysa gücünü o denli yitirir. Peki ya iyi kişi güçlerini bütünüyle biçimlenişlerine kaptırdığında ne olur? Başkalarını da biçimlenişlerine hizmet etmeye zorlamak için uğraşmakla kalmayacak, aynı zamanda bilmeden iyiliklerinde kötü olacaklar çünkü doyum ve güçlenme için duydukları özlem onları gittikçe daha da bencilleştirecek. Oysa işte bu yüzden iyi olanlar sonunda kendi eserlerini yok edecek ve kendi eserlerine hizmet etmeye zorladıkları herkes düşmanları olacak çünkü onları yabancılaştırmış olacaklar. Bununla birlikte şeylerin çıkarına olsa bile, sen de seni kendi dileklerinden yabancılaştıranlardan gizliden gizliye nefret etmeye başlayacaksın. Ne yazık, kulbuna uydurup kendine yabancılaşmayı her şeyden daha güçlü isteyen o kadar çok ki gücünü bağlayan iyi kişi kendine hizmet edecek köleleri kolaylıkla bulur.

Kötülükten çekiyorsun çünkü onu gizliden gizliye seviyorsun ve sevginin farkında değilsin. İçinde olduğun çıkmazdan kurtulmak istiyorsun ve kötüden nefret etmeye başlıyorsun. Böylece nefretin aracılığıyla yine kötülüğe bağlı kalıyorsun çünkü ister sev ister nefret et hiç fark etmez; kötülüğe bağlısın. Kötülük kabul edilmeli. Elimizde kalan istediğimizdir. İstemediğimiz ama bizden daha güçlü olan ise bizi sürükler götürür ve onu kendimize zarar vermeden durduramayız çünkü gücümüz hâlâ kötüdedir. Öyleyse herhalde kötülüğümüzü sevgi ya da nefretsiz kabul etmemiz, var olduğunu ve yaşamda payı olduğunu görmemiz gerekiyor. Böyle yaparak onu bizi alt etmesini sağlayan güçten yoksun bırakabiliriz.

Bir Tanrı yapmayı başardığımızda ve bu yaratı yoluyla bütün güç bu tasarıma girdiğinde tanrısal güneşle birlikte yükselmeye ve onun görkeminin bir parçası olmaya yönelik ezici bir istekle doları. Oysa o zaman, Tanrı'ya biçim vermek bizi bütünüyle boşalttığı için kof biçimlerden ibaret olduğumuzu unutuyoruz. Yalnızca yoksul değiliz, baştan aşağı uyuşuk maddeye dönüştük ve onun tanrısallıkta hiçbir payı olamaz.

Maddemizin sefilliği ve yoksunluğu korkunç bir acı ya da kaçılmaz şeytani bir eziyet gibi üzerimizde sürünüyor. Güçsüz madde emzirmeye başlıyor ve biçimini yeniden kendi içine yutmak istiyor. Oysa kendi tasarımımıza hep bayıldığımız için Tanrı'nın bizi kendine çağırdığına inanıyoruz ve Tanrı'yı yüce âlemde izlemek için umutsuzca çabalıyoruz ya da hiç olmazsa başkalarını Tanrı'yı izlemeye zorlamak için vaazlarla ve ısrarlarla hemcinslerimize dönüyoruz. Ne yazık ki, hem kendi zararlarına hem de bizim zararımıza, aklının çelinmesine izin verenler var.

Bu istekte ne çok yıkım var: Tanrı'yı yapanın Cehennem'e mahkûm olduğundan kim kuşku duyabilir? Yine de bu böyledir çünkü gücün tanrısal ışıltısından yoksun bırakılmış madde boş ve karanlıktır. Tanrı maddeden çıkarsa o zaman maddenin boşluğunu sonsuz boş uzayın bir parçası olarak duyumsarız.

Aceleyle ve artan istek ve eylemle boşluktan ve aynı zamanda kötülükten kaçmak istiyoruz. Oysa doğru yol boşluğu kabul etmemiz, içimizdeki biçim imgesini yok etmemiz, Tanrı'yı değillememiz ve maddenin korkunçluğuna ve dibine inmemizdir. Bizim eserimiz olan Tanrı dışımızda durur ve artık yardımımıza gerek duymaz. Yaratılmıştır ve kendi başına kalır. Arkamızı döndüğümüz anda yok olan yaratılmış bir
68/69 eserin hiçbir değeri yoktur, Tanrı / olsa bile.

Peki, ama yaratıldıktan ve benden ayrıldıktan sonra Tanrı nerede? Bir ev yaparsan onun dış dünyada durduğunu görürsün. Kendi gözlerinle göremeyeceğin bir Tanrı yaratırsan o fiziksel dış dünyadan değersiz olmayan tinsel dünyadadır. Oradadır ve Tanrı'dan beklediğin her şeyi senin için ve başkaları için yapar.

Böylece ruhun tinsel dünyada kendi benliğindir. Bununla birlikte, tinlerin konutu olduğu için tinsel dünya da bir dış dünyadır. Nasıl ki sen görünür dünyada yalnız değilsen ve senin olan ve yalnızca senin sözünü dinleyen nesnelerle çevrelendiysen, senin olan ve yalnızca senin sözünü dinleyen düşüncelerin de var. Öte yandan, nasıl ki görünür dünyada ne senin olan ne sözünü dinleyen şeyler ve varlıklarla çevriliysen, tinsel dünyada da ne sözünü dinleyen ne de senin olan düşünceler ve düşüncenin varlıkları çevreni sarıyor. Nasıl fiziksel çocuklar veriyor ya da doğuruyorsan ve onlar büyüdüklerinde kendi yazgılarını yaşamak için senden ayrılıyorsa senden ayrılan ve kendi hayatlarını yaşayan düşünce varlıklarını da üretiyor ya da doğuruyorsun. Yaşlandığımızda çocuklarımızı bırakıp bedenimizi yeniden yeryüzüne vermemiz gibi ben de kendimi Tanrımdan, güneşten, ayırıyorum ve maddenin boşluğuna batıyor, içimdeki çocuk imgesini yok ediyorum. Bu, maddenin doğasını kabul ettiğim ve biçimimin gücünün boşluğa akmasına izin verdiğim için oluyor. Var eden gücümle hasta Tanrı'yı nasıl yeniden doğurduysam bundan sonra da kötülüğün biçiminin büyüdüğü maddenin boşluğuna can veriyorum.

Doğa oyuncu ve müthiştir. Bazıları oyuncu yönünü görür, onunla ve parıltısıyla zaman geçirir. Bazıları da dehşeti görür ve başlarını örter, canlıdan çok ölüdürler. Yol ikisine de çıkmaz, ikisini de kucaklar. Hem neşeli oyun hem de soğuk dehşettir.[139] [Image 69][140] / [Image 70] / [Image 71][141] / [Image 72] / 69/73

139. Jung 15 Şubat 1917'de "*Düşler*"de şöyle yazmış: "Açılış sahnesinin yazımı tamamlandı. / En harika yenilenme duygusu. Bugün bilimsel çalışmalara dönüyorum / Tipler!" (s. 5). Kaligrafi cildinin yazılmasının bitmesine ve psikolojik tipler üzerine çalışmaya dönmesine atıfla.

140. Mavi ve sarı daireler İmge 60'takine benzer.

141. Bu İmge Tina Keller'ın Jung'un Emme Jung ve Toni Wolff ile olan ilişkilerini tartıştığını anımsadığı aşağıdaki görüşme ile ilgili olabilir: "Jung bir keresinde bana resmettiği kitaptaki bir çizimi göstermiş ve şöyle demişti, 'Birbirine geçmiş üç yılana bak. İşte üçümüz bu sorunla böyle boğuşuyoruz.' Burada üç kişinin yalnızca kişisel doyumları için olmayan bir yazgıyı kabul etmelerinin, geçici bir fenomen olarak bile, bana çok önemli göründüğünü söyleyebilirim ancak" (Gene Nameche ile yapılan görüşmeden, 1969, R. D. Laing papers, University of Glasgow, s. 27).

Cehennem

Cap. xii

[ÖH 73] Tanrımın yaradılışından sonraki ikinci gecede[142] bir görüm bana alt-dünyaya ulaştığımı bildirdi.

Kendimi yeri nemli taş plakalarla kaplı kasvetli bir mahzende buldum. Ortada üstünde urgan ve baltalar asılı bir sütun var. Sütunun dibinde insan bedenleri korkunç bir şekilde yılan gibi birbirine dolanmış. İlk başta harika altın kırmızısı saçları olan genç bir bakire gözüme ilişiyor. Şeytani görünüşlü bir adam yarı yatmış altında, başı geriye doğru eğilmiş, alnından ince bir kan akıyor. İki benzer iblis kendilerini kızın bacaklarına ve bedenine atmış. Yüzlerinde insan dışı bir anlatım var -yaşayan kötülük- kasları gergin ve katı ve bedenleri yılanlar gibi parlak, hareketsiz yatıyorlar. Kızın eli altında yatan ve bu üçünün en güçlüsü olan adamın bir gözünün üzerinde, elinde tuttuğu küçük gümüş olta kamışını şeytanın gözüne sokuyor.

Soğuk terler boşalıyor bedenimden. Bakireyi işkencelerle öldürmek istemişlerdi ama o en aşırı umutsuzluğun verdiği güçle kendini korumuş ve küçük kancayı kötünün gözüne sokmayı başarmıştı. Hareket ederse gözünü son bir hamleyle çekip çıkaracaktı. Dehşetle donakalıyorum: ne olacak? Bir ses şöyle diyor:

"Kötü özveride bulunamaz, gözünü kurban veremez, zafer kurban verebilenindir."[143]

[2] Görüm gözden kayboldu. Ruhumun dipsiz kötülüğün gücüne düştüğünü gördüm. Kötülüğün gücüne kuşku yok ve ondan haklı olarak korkuyoruz. Burada hiçbir duanın, hiçbir dindar sözün, hiçbir büyülü deyişin yardımı dokunmaz. Ham güç bir kez peşine düştü mü hiçbir şeyin yardımı olmaz. Kötülük bir kez seni acımasızca ele geçirdi mi hiçbir baba, hiçbir ana, hiçbir hak, hiçbir duvar ve kule, hiçbir zırh ve koruyucu güç yardımına gelmez. Güçsüz ve perişan olur, kötülüğün üstün gücünün eline düşersin. Bu savaşta tek başınasın. Tanrımı doğurmak istediğim için kötülüğü de istedim. Sonrasız bir doluluk yarat

142. 12 Ocak 1914.

143. Jung'un kaligrafi cildindeki notu: "çatapatha-brahmanam 2,2,4." İmge 64'e de aynı yazı eklenmiş. *bkz.* yukarıda dipnot 132 ve 133.

mak isteyen sonrasız boşluğu da yaratır.[144] Bir olmadan diğerini üstlenemezsin. Kötülükten kaçmak istersen de Tanrı yaratamazsın, yaptığın her şey donuk ve gridir. Ben Tanrımı ne pahasına olursa olsun istedim. Dolayısıyla kötülüğümü de istedim. Tanrım baskın olmasaydı kötülüğüm de olmayacaktı. Oysa ben Tanrımın güçlü ve ölçüsüz mutlu ve parlak olmasını istiyorum. Yalnızca bu şekilde severim Tanrımı. Onun parlaklığı Cehennem'in ta dibini tatmama da neden olacak.

Benim Tanrım Doğu göğünde yükseldi, meleklerden daha parlaktı ve bütün halklara yeni bir gün getirdi. İşte bu yüzden Cehennem'e gitmek istiyorum. Bir anne çocuğu için yaşamından vazgeçmeyi istemez mi? Tanrım gecenin son saatinin işkencesini aşabilseydi ve sabahın kızıl buğusu arasından zaferle çıksaydı hayatımdan vazgeçmek ne kadar kolaylaşırdı? Kuşkum yok: Tanrımın uğruna kötülüğü de istiyorum. Eşit olmayan savaşa giriyorum çünkü hiçbir zaman eşit olmamıştı ve kuşkusuz ümitsizdi. Yoksa ne kadar müthiş ve umutsuzluk verici olurdu bu savaş? Oysa işte tam da böyle olmalıydı ve olacak.

/ Kötü için gözünden daha değerli bir şey yoktur çünkü boşluk an- 73/74
cak onun gözü sayesinde ışıldayan doluluğu ele geçirebilir. Boşluk doluluktan yoksun olduğu için doluluğa ve onun ışıldayan gücüne can atar. Onu güzelliği ve doluluğun lekesiz ışıltısını kavrayabilen gözü sayesinde içer. Boşluk yoksuldur ve gözü olmasaydı çaresiz kalırdı. En güzeli görür ve onu bozmak için silip süpürmek ister. Şeytan neyin güzel olduğunu bilir ve işte bu yüzden güzelliğin gölgesidir ve onu her yerde izler, güzelin Tanrı'ya can vermek için çocukla büyük kıvranış anını bekler.

Güzelliğin büyürse iğrenç solucan da üzerine sürünerek çıkar ve avını bekler. Onun için gözünden başka kutsal olan bir şey yoktur ve o bu gözle en güzeli görür. Gözünden asla vazgeçmez. Yaralanmaz ama gözünü hiçbir şey korumaz; narin ve berraktır, sonrasız ışığı beceriyle içer. Seni, yaşamının parlak kırmızı ışığını ister.

İnsan doğasının korku dolu şeytaniliğini tanıyorum. Onun önünde gözlerimi kapıyorum. Gölgemin üzerine düşmesinden ya da gölgesinin üzerime düşmesinden korkan biri bana yaklaştığında savuşturmak için elimi uzatıyorum çünkü gölgesinin zararsız yoldaşı olanı, onun içindeki şeytansıyı da görebiliyorum.

144. Nietsche *Böyle Buyurdu Zerdüşt*'te şöyle yazıyor: "dans eden bir yıldız doğurmak için içinde kaos olmalı" ("Zerdüşt'ün öndeyişi," §5, s. 46; Jung'daki kitapta altı çizilmiş).

Hiç kimse dokunmaz bana, ölüm ve suç pusuya yatmış seni ve beni bekler. Masumca gülümsüyor musun dostum? Gözündeki titrek ışığın herşeyden habersiz ulağı olduğun korkunçluğa ihanet ettiğini görmüyor musun? Kana susamış kaplanın hafifçe homurdanıyor, zehirli yılanın gizliden gizliye tıslıyor, sense yalnızca iyiliğinden haberdarsın ve beni selamlayarak insan elini uzatıyorsun. Bizimle birlikte gelen ve bizi izleyen ve gecenin bütün iblisleriyle birlikte seni ve beni boğazlamak için tan vaktini bekleyen gölgeni ve gölgemi biliyorum.

Seni benden ayıran kanlı tarihin derinliği nicedir! Elini kavradım ve sana baktım. Başımı kucağına koydum ve bedeninin sıcaklığını kendi bedenim gibi hissettim bedenimde. Sonra birdenbire boğazıma dolanmış pürüzsüz bir kordun hissettim beni acımasızca boğan ve acımasız bir çekiç şakağıma bir çivi çaktı. Yerde bacağımdan sürüklendim ve azgın köpekler bedenimi kemirdi yalnız gecede.

İnsanların birbirinden bu denli uzaklaşmış olmasına, birbirlerini anlayamayıp savaşmalarına ve birbirlerini öldürmelerine kimse şaşırmamalı. İnsanların yakın olduklarını, birbirlerini anladıklarını sevdiklerini düşünmesi daha şaşırtıcı olmalı. Daha keşfedilecek iki şey var. Birincisi bizi birbirimizden ayıran sonsuz uçurum. İkincisi bizi bağlayabilecek köprü. İnsanın eşliğinin beklenmedik hayvanlığı ne kadar olanaklı kıldığını düşündün mü?

[145]Ruhum kötülüğün ellerine düştüğünde elindeki zayıf balık oltası ve yine onun gücüyle balığı boşluk denizinden çekmesi dışında savun-

145. Jung'un kaligrafi cildindeki notu: "*Khandogya*-upanishad 1,2,1-7." *Chandogya Upanisad'da*: "Bir keresinde, hepsi de Prajapati nin çocukları olan tanrılar ve iblisler birbirlerinin karşısına dizildiklerinde tanrılar Yüksek Ilahi'yi ele geçirdi. 'Böylece onları alt edeceğiz' diye düşündüler. / Bu yüzden Yüksek Ilahi'yi burun deliklerindeki soluk olarak yücelttiler. İblislerse kötülükle bilmeceler kurdular ondan. Sonuçta da hem iyi hem de kötü kokar oldu çünkü kötülükle bilmeceler kuruldu ondan. / Sonra da Yüksek Ilahiyi konuşma olarak yücelttiler. İblislerse kötülükle bilmeceler kurdular ondan. Sonuçta, hem iyi hem de kötü söylenir oldu çünkü kötülükle bilmeceler kuruldu ondan. / Sonra da Yüksek Ilahiyi görüntü olarak yücelttiler. İblislerse kötülükle bilmeceler kurdular ondan. Sonuçta, hem iyi hem de kötü görünür oldu çünkü kötülükle bilmeceler kuruldu ondan. / Sonra da Yüksek Ilahiyi işitme olarak yücelttiler. İblislerse kötülükle bilmeceler kurdular ondan. Sonuçta, hem iyi hem de kötü duyulur oldu, çünkü kötülükle bilmeceler kuruldu ondan. / Sonra da Yüksek Ilahi'yi zihin olarak yücelttiler. İblislerse kötülükle bilmeceler kurdular ondan. Sonuçta, hem iyi hem de kötü imgelenir oldu çünkü kötülükle bilmeceler kuruldu ondan. / Son olarak da Yüksek Ilahi'yi ağızdaki soluk olarak yücelttiler. İblisler üzerine atıldı ama kayaya fırlatılan bir avuç toprak gibi ezildiler, darmadağın oldular" (Upanishads, çev. P. Olivelle [Oxford: Oxford University Press, 1996]). Yüksek Ilahi OM'dur.

masızdı. Kötü ruhumun bütün gücünü emdi; yalnızca istemi kaldı ve o da bu küçük balık oltasıydı. Kötülüğü istediğim çünkü ondan sıyrılamayacağımı anladım. Kötülüğü istediğim için de ruhum kötünün zayıf yerini vurması gereken değerli kancayı elinde tuttu. Kötülüğü istemeyenin ruhunu Cehennem'den kurtarma şansı da yoktur. Üst dünyanın ışığında kaldığı sürece kendisinin bir gölgesine dönüşür. Oysa ruhu iblislerin zindanlarında çürüyecek. Bu da onu sonsuza dek kısıtlayacak bir karşıt denge işlevi görecek. İç dünyanın daha yüksek çevreleri onun için elde edilemez olacak. Olduğu yerde kalır; aslında geri düşer. Bu insanları tanıyorsun ve doğanın insan yaşamını ve gücü çorak çöle nasıl / ölçüsüzce serpiştirdiğini biliyorsun. Buna ağıt yakmamalısın, 74/75
yoksa peygamber olur ve kurtarılamayacak olanı kurtarmaya çalışırsın. Doğanın tarlalarında gübre olarak da insanı kullandığını bilmiyor musun? Arayanı içeri al ama yanılanları aramaya girişme. Yanılgıları hakkında ne biliyorsun? Belki kutsaldır. Kutsalı rahatsız etmemelisin. Geriye bakma ve hiçbir pişmanlık duyma. Yanında birçoklarının düştüğünü mü görüyorsun? Merhamet mi duyuyorsun? Oysa sen kendi hayatını yaşamalısın çünkü o zaman en azından binde bir kalmış olacak. Ölümü durduramazsın.

Peki, ama benim ruhum neden kötünün gözünü çıkarmadı? Kötünün birçok gözü var ve birini yitirmesi bir şey ifade etmez. Oysa yapsaydı bütünüyle kötü tarafından büyülenecekti. Kötünün yapamadığı yalnızca kurban vermektir. Ona zarar vermemelisin, özellikle de gözüne çünkü kötü görmese ve özlemese en güzel var olmazdı. Kötü kutsaldır.

Boşluğun kurban verebileceği hiçbir şey yok çünkü hep yoksunluktan çekiyor. Yalnızca doluluk kurban verebilir çünkü doluluk onundur. Bolluk doluluğa olan açlığını feda edemez çünkü kendi özünü yadsıyamaz. Öyleyse bize kötülük de gerek. Bense istemimi kötülüğe feda edebilirim çünkü önceden doluluğu almıştım. Bütün güç yeniden bana akıyor çünkü kötü sahip olduğum Tanrı biçimini yıktı. Oysa bendeki Tanrı biçimi imgesi henüz yıkılmadı. Bu yıkımdan korkuyorum çünkü korkunç, tapınağın böyle kirletildiği görülmüş şey değil. İçimdeki her şey bu dipsiz iğrençliğe karşı savaşıyor. Bir Tanrı doğurmanın ne demek olduğunu hâlâ bilmiyordum çünkü. [İmge 75] / 75/76

Kurbanın Katli[146]

Cap. xiii.

[ÖH 76] Oysa bu görmek istemediğim görüm, yaşamak istemediğim dehşetti: Midemi kaldıran bir bulantı tırmanıyor içimde, iğrenç, kalleş yılanlar kavrulmuş çalılarda yavaşça ve hışırdayarak kıvrıla kıvrıla ilerliyor; miskin, tiksindirici, tüyler ürpertici, dallardan sarkıyorlar ilmik ilmik. Kuru, taşlı dağrboğazları çalılarla kaplı bu kasvetli ve çirkin vadiye girmek istemiyorum. Vadi çok normal görünüyor, havası suç, fenalık, ödleklik kokuyor. Tiksinti ve dehşet sarıyor beni. Taşların üzerinde duraksayarak yürüyorum, bir yılanın üstüne basmaktan korkuyor, karanlık köşelerden sakınıyorum. Güneş gri ve uzak bir gökyüzünde zayıfça parlıyor ve bütün yapraklar kırışık. Kafası kırık bir süngü duruyor önümde taşların arasında. Birkaç adım ötesinde küçük bir önlük, sonra da çalının berisinde küçük bir kızın bedeni; korkunç yaralarla kaplı, kanla lekelenmiş. Bir ayağında çorap ve ayakkabı var, diğeri ise çıplak ve ezilmiş, kanlar içinde -başı- başı nerede? Ezilmiş başında kan ve saçları ve beyaz kemik parçaları, çevresinde beyin ve kan bulaşmış taşlar. Bu korkunç görüntü bakışımı yakalayıp tutuyor; kefene sarılmış bir beden, bir kadın bedenine benziyor, çocuğun yanında sakince ayakta duruyor; yüzü geçit vermez bir peçeyle kaplı. Bana şöyle soruyor:

O: "Ne diyorsun o halde?"

B: "Ne diyebilirim? Bu sözcüklerle anlatılamaz."

O: "Bunu anlıyor musun?"

B: "Böyle şeyleri anlamayı reddediyorum. Bunlar hakkında öfkelenmeden konuşamıyorum."

O: "Neden öfkelenesin? Yaşamının her günü öfkelenebilirsin zaten, bu ve buna benzer şeyler her gün oluyor."

B: "Yine de çoğu zaman bu olanları görmüyoruz."

O: "Olduğunu bilmek seni öfkelendirmek için yeterli değil mi?"

B: "Bir şeyi yalnızca bilmekle kaldığımda daha kolay ve daha basit oluyor. Bilmediğim dehşet daha az gerçek oluyor."

146. *El yazısı Taslak*'ta bunun yerine: "Sekizinci Macera" (s. 793).

O: "Yakına gel, çocuğun bedeninin kesilip açıldığını göreceksin; ciğerini al."

B: "Bu cesede dokunmayacağım. Birisi buna tanık olursa benim katil olduğumu düşünecektir."

O: "Korkaksın; çıkar ciğerini."

B: "Neden böyle bir şey yapayım? Saçmalık bu."

O: "Senden ciğerini çıkarmanı istiyorum. Bunu yapmalısın."

B: "Kim oluyorsun da bana böyle emir veriyorsun?"

O: "Ben bu çocuğun ruhuyum. Bunu benim için yapmalısın."

B: "Anlamıyorum ama sana inanıyorum ve bu korkunç ve saçma işi yapacağım." / 76/77

Çocuğun iç organlarına uzanıyorum -hâlâ sıcak- karaciğeri yerine sıkı sıkıya bağlı. Bıçağımı çıkarıyorum ve keserek bağlarından kurtarıyorum. Sonra da çıkarıp kanlı ellerle karşımdaki görüntüye uzatıyorum.

O: "Teşekkür ederim."

B: "Ne yapmalıyım?"

O: "Karaciğerin anlamını biliyorsun, iyileştirici eylemi uygulaman gerekiyor."[147]

B: "Ne yapılması gerekiyor?"

O: "Bütünün yerine ciğerin bir parçasını al ve ye onu."

B: "Ne istiyorsun sen? Bu kesinlikle delilik. Kutsala saygısızlık, ölüsevicilik. Beni suçların bu en iğrencine kısmen ortak ediyorsun."

O: "Katil için en korkunç işkenceyi tasarladın sen ve böylece bu eylemi telafi edebilirsin. Bu ancak bir şekilde ödenebilir: Kendini küçült ve ye."

B: "Yapamam -reddediyorum- bu korkunç suça ben de katılamam."

O: "Bu suçta senin de payın var."

B: "Benim mi? Payım mı var?"

O: "Sen bir insansın ve bu suçu da bir insan işledi."

B: "Evet, ben bir insanım, bunu yapanı insan olduğu için lanetliyorum ve insan olduğum için kendimi de lanetliyorum."

O: "O zaman bu eylemin bir parçası ol, kendini küçült ve ye. Kefaret istiyorum."

B: "O zaman senin için yapacağım çünkü sen bu çocuğun ruhusun."

147. *Anılar*'da Liverpool düşünü yorumlayan Jung şöyle yazıyor: "Eski bir görüşe göre karaciğer yaşamın koltuğudur" (s. 224).

Taşa diz çöküyorum, ciğerinden bir parça kesiyorum ve ağzıma koyuyorum. Öğürüyorum, gözlerimden yaşlar geliyor, kaşlarıma soğuk terler iniyor. Ağzımda kanın donuk tadı, umutsuz çabalarla yutkunuyorum. Olanaksız, bir kez daha, bir kez daha. Neredeyse bayılıyorum ve tamam. Dehşet tamamlandı."[148]

O: "Sana teşekkür ederim."

Peçesini geriye atıyor, kızıl saçlı güzel bir bakire.

O: "Beni tanıdın mı?"

B: "Tuhaf, ne kadar da tanıdık geliyorsun! Kimsin sen?"

O: "Ben senin ruhunum."[149]

[2] Kurban verildi: tanrısal çocuk, Tanrı'nın biçimlenişinin imgesi katledildi ve ben kurbanın etinden yedim.[150] Çocuk, yani Tanrı'nın biçimlenişinin imgesi yalnızca benim insan açlığımı üstlenmekle kalmadı, güneşin oğullarının devredilemez kalıtı olan ilksel ve temel güçleri çevreledi. Tanrı yaradılışı için bunların hepsine gereksinim duyar. Oysa o yaratıldığında ve sonu olmayan uzaya doğru aceleyle gittiğinde biz güneşin altınına gereksinim duyarım. Kendimizi yeniden yaratmamız gerekiyor. Tanrı'nın yaratılması en yüksek sevgiyle olan yaratıcı eylem olduğu için insan yaşamımızın yeniden kurulması Alt'ın bir eylemini gösterir. Bu büyük ve karanlık bir gizem. İnsan bu eylemi tek başına tamamlayamaz, ona bu işi insanın yerine yapan kötülük yardım eder. İnsansa kötülüğün eylemine yardakçılık ettiğini kabul etmeli. Buna da kanlı kurban etinden yiyerek tanıklık etmeli. Bu eylemle bir insan olduğuna, iyi gibi kötü yü de kabul ettiğine ve yaşam gücünü çekerek kendini Tanrı'dan ayırırken Tanrı'nın biçimlenişinin imgesini de yıktığına tanıklık etmeli. Bu da
77/78 tanrısal çocuğun gerçek annesi olan ruhun kurtuluşu için gerçekleşir. /

148. Jung 1940'da ritüel yamyamlık, kurban verme ve kendini kurban etmeyi "Ayinde dönüşüm sembolizmi"nde tartışmıştır (TE II).

149. *Kara Kitap* 3'te Jung şöyle yazmış: "Perde düşer. Ne korkunç bir oyun sahnelendi burada? Anlıyorum: *Nil humanum a me alienum esse puto* [insanca olan hiçbir şey yabancı değil bana]" (s. 91). Romalı oyun yazarı Terence'den yapılan bu alıntı *Heauton Timorumenos*'tandır. 2 Eylül 1960'da yung Herbert Read'e şöyle yazmıştı: "Tıp psikoloğu olarak varsaymakla kalmıyorum, kesinlikle eminim, *nil humanum a me alieltum esse* benim ödevimdir" (*Mektuplar* 2, s. 589).

150. *Taslak*'ta bu cümle yerine: "Bu deneyim gereksinim duyduğum şeyi gerçekleştirdi. En tiksindirici şekilde meydane geldi. İstediğim kötülük uğursuz eylemi yaptı, görünüşte bensiz ama yine de benimle birlikte çünkü insan doğasındaki tüm dehşetin tarafı olduğumu öğrendim. Tanrısal çocuğu, Tanrımın oluşum imgesini insan doğasının işleyebileceği en korkunç suçla yok ettim. Tüm yaşam gücümü içen Tanrı imgesini yok edip yaşamımı geri alabilmem için bu felaket gerekliydi" (s. 355).

Ruhum Tanrı'yı taşıyıp doğururken baştan aşağı insan doğasındaydı; çok eskilerden beri ilksel güçlere sahipti ancak bunlar uyur durumdaydı. Benim yardımım olmadan Tanrı'nın oluşumuna aktılar. Kurbanın katli yoluyla ise ilksel güçlerin kefaretini ödedim ve onları ruhuma ekledim. O zamandan beri yaşayan bir örüntünün parçası oldular. Artık uykuda değiller, uyandılar, etkinler ve tanrısal işleriyle ruhumu aydınlatıyorlar. Bu yoldan tanrısal bir nitelik kazanıyor. Böylece kurban etinin yenmesi iyileşmesine yardım etti. Eskiler de bunu işaret ediyordu, öyle ki bize kurtarıcının kanını içmeyi ve etini yemeyi öğretmişlerdi. Eskiler bunun ruhun iyileşmesini sağladığına inanıyordu.[151]

Doğrular çok değil, az. Anlamları ise simgeler dışında anlaşılamayacak kadar derin.[152]

İnsandan daha güçlü olmayan bir Tanrı; nedir? Yine de kutsal yılgıyı tatmalısın. İnsan doğasının kara dibine dokunmadan ekmeğin ve şarabın tadına varmaya değer misin? İşte bu yüzden ılıman ve soluk gölgelersin, sığ kıyılarınla ve geniş kır yollarınla gurur duyuyorsun. Oysa bentler kapakları açılacak, orada seni ancak Tanrı'nın kurtarabileceği amansız şeyler var.

İlksel güç güneşin ışımasıdır ve güneşin oğulları onu öncesiz zamandan beri içlerinde taşır ve kendi çocuklarına aktarır. Oysa ruh ışımaya bir göz atarsa Tanrı'mn kendisi kadar acımasız olur çünkü etini yediğin tanrısal çocuğun yaşamını içinde köz gibi hissedeceksin. İçinde korkunç, sönmez bir ateş gibi yanacak. Tüm bu işkenceye karşın oluruna bırakamazsın, çünkü o seni oluruna bırakmaz. Böylece Tanrı'nın yaşadığını ve ruhunun acımasız yollarda dolaşmaya başladığını anlayacaksın. Güneşin ateşinin içinde püskürdüğünü hissediyorsun. Sana yeni bir şeyler, kutsal bir dert eklendi.

Bazen kendini tanıyamıyorsun. Bunu aşmak istiyorsun ama o seni aşıyor. Sınırlar koymak istiyorsun ama seni devam etmeye zorluyor. Onu savuşturmak istiyorsun ama seninle birlikte geliyor. Onu çalıştırmak istiyorsun ama sen onun aracısın; onun üzerine düşünmek istiyorsun, oysa düşüncelerin ona boyun eğiyor. Sonunda kaçı-

151. Yani, ayinde.

152. Jung simgelerin anlamı üzerine düşüncelerini *Psikolojik Tipler*'de (1921) geliştirmiştir. *bkz.* TE 6, §814.

nılmaz olanın korkusu seni ele geçiriyor çünkü ardından geliyor, yavaşça ve yenilmez.

Kaçış yok. Böylece gerçek bir Tanrı'nın ne olduğunu öğreniyorsun. Şimdi gerçekler, önleyici tedbirler, gizli kaçış yolları, mazeretler, unutkanlık doğuran iksirler tasarlayacaksın ama ne fayda. Ateş içinden yanıp geçiyor. Rehberlik eden seni yola koşuyor.

Oysa yol kendi benliğim, benim kendim üzerine kurulmuş kendi yaşamım. Tanrı yaşamımı istiyor. Benimle gitmek, benimle masaya oturmak, benimle çalışmak istiyor.[153] Her şeyden öte, hep var olan olmak istiyor. Oysa ben Tanrımdan utanıyorum. Tanrısal değil, makul olmak istiyorum. Tanrısal bana usdışı bir çılgınlık gibi görünüyor. Anlamlı insan etkinliğimde saçma bir huzursuzluk olarak nefret ediyorum ondan. Yaşamımın düzenli akışına sızan uygunsuz bir hastalık gibi gö-
78/90 rünüyor. Evet, tanrısalı bile gereksiz buluyorum. / [İmge 79] / [İmge 80] / [İmge 81] / [İmge 82] / [İmge 83] / [İmge 84][154] / [İmge 85] / [İmge 86] / [İmge 87] / [İmge 88] / [İmge 89][155] / [İmge 90] / [İmge 91] / [İmge 92]

153. Jung 1909 yılında Küisnacht'taki evini inşa ettirmiş ve kapının üzerine Delfi kâhininin şu sözlerini yazdırmıştı: "Vocatus atque non vocatus deus aderit" (Çağırsan da çağırmasan da Tanrı orada olacak). Bu alıntının kaynağı Erasmus'un *Collectanea Adagiorum* udur. Jung bu deyişi şöyle açıklıyor: "Evet, diyor ki Tanrı orada olacak ama hangi biçimde ve ne amaçla? Bu deyişi oraya koydurmamın nedeni hastalarına ve kendime bir şeyi anımsatmak: *Timor dei initium sapientiae* [Mezmurlar 111:10]. Burada daha az önemli olmayan başka bir yol başlıyor. Hristiyanlığa değil Tanrı'nın kendisine yaklaşmak ve bu da öyle görülüyor ki nihai sorudur" (Jung'un Eugene Rolfe'ye mektubu, 19 Kasım 1960, *Mektuplar* 2, s. 611).

154. Sayfanın altında bir not var: "21 VIII. 1917- fect. 14.x.17," büyük olasılıkla "fecit," yani, "yaptı" için kullanılmış bu kısaltma.

155. *Kara Kitap* 7'de Jung'un 7 Ekim 1917 tarihli fantezisinde bir figür, Ha, ortaya çıkar ve Filemon'un babası olduğunu söyler. Jung'un ruhu onu bir kara büyücü olarak betimler. Sırrı da Jung'un ruhunun öğrenmek istediği Runik alfabedir. Oysa öğretmeyi kabul etmez ama bazı örnekler gösterir ve Jung'un ruhu ondan bunları açıklamasını ister. Bu harflerden bazıları bu resimlerde görülüyor. Ha bunları şöyle açıklıyor: "Biri yeryüzü diğeri güneş ayağı olan ve üstteki koniye uzanan ve içinde güneşi taşıyan iki farklı ayağı görüyor musun? Ben güneşe doğru eğri bir hat çizdim. İşte bu yüzden aşağı doğru uzanmak gerekir. Bu sırada üstteki güneş koninin içinden çıkar ve koni onun ardından bakar kederli bir şekilde. Onu bir kancayla geri çekmek gerekir ve küçük hapsine koymak ister gerisin geri. Sonra üçün birlikte durması, birleşmesi ve dorukta kıvrılması gerekir (kıvrımlı). Böylece güneşi yine zindanından kurtarabilirler. Şimdi kalın bir taban ve güneşin tepesinde güvenle oturduğu bir dam yap. Evin içinde ise diğer güneş de yükselmiş. İşte bu yüzden tavanda dolanmışsın ve yine tabandaki zindanın üzerinde bir dam olmuşsun ve böylece üstteki güneş giremiyor. İki güneş hep birlikte olmak ister -söylemiştim, değil mi- iki koninin her birinde güneş var. Onları bir araya getirmek istiyorsun çünkü böylece bir olabileceğini düşünüyorsun. Şimdi her iki güneşi de çektin ve bir araya getirdin ve şimdi de diğer yana eğiliyorsun; bu önemli (=) ama sonra tabanda yalnızca iki güneş var ve bu yüzden alttaki koniye gitmen gerekiyor. Daha

/ [İmge 93][156] / [İmge 94][157] / [İmge 95] / [İmge 96] / [İmge 97] / 91/98

sonra burada güneşleri bir arada koyuyorsun ama ortada, ne tabanda ne de tavanda, işte bu yüzden dört değil iki var, oysa üstteki koni tabanda ve yukarıda kalın bir dam var ve devam etmek istiyorsan her iki kolunla da dönmeyi özlersin. Tabanda iki kişilik bir zindan var, her iki sen için. İşte bu yüzden alttaki güneş için bir zindan yapıyorsun ve alttaki güneşi zindandan çıkarmak için diğer yana düşüyorsun. Özlemini duyduğun budur ve üstteki koni geliyor ve alttakine doğru bir köprü kuruyor önceden hep kaçan güneşini geri alıyor ve şimdi de sabah bulutları geliyor alttaki koniye ama güneşi çizginin ötesinde, görünmez (ufuk). Şimdi birsin ve güneş yukarıda olduğu için mutlusun ve sen de oraya gitmeyi özlüyorsun Oysa alttaki, yani yükselen güneşin zindanında tutsaksın. Burada durak var. Şimdi yukarıda bir dörtgen yapıyorsun ve buna düşünceler diyorsun, kapısı olmayani, kalın duvarlı bir zindan ve böylece üstteki güneş çıkamıyor ama koni çoktan gitmiş. Diğer yana eğiliyorsun, aşağıyı özlüyorsun ve tabanda kıvrılıyorsun. O zaman bir ve yılanın güneşler arasındaki yolu oluyorsun; bu eğlenceli! Ve önemli (=). Oysa aşağıda eğlenceliydi, yukarıda bir dam var ve kancayı her iki kolunla yükseltmen gerekiyor ki böylece damın içinden geçebilsin. Sonra aşağıdaki güneş özgür oluyor ve yukarıda bir zindan var. Aşağıya bakıyorsun ama yukarıdaki güneş sana doğru bakıyor. Sense bir çift olarak dik duruyorsun ve yılanı kendinden ayırmışsın; herhalde çekilmişsin. İşte bu yüzden aşağısı için bir zindan yapıyorsun. Şimdi yılan yeryüzünün üzerindeki gökyüzünü geçiyor. Bütünüyle ayrılmışsın, yılan yeryüzünün çok yukarısında yıldızlar arasında kıvrılarak ilerliyor. / Tabanda şöyle diyor: bana bu bilgeliği anne verir. / Memnun ol" (s. 9-10). Jung, Aniela Jaffe'ye üzerinde hiyeroglifler olan ve yatak odası duvarına gömülü kırmızı kilden bir tablet gördüğünü anlatır. Ertesi gün tabletin üzerindekileri yazıya dökmüştür. Önemli bir mesaj içerdiğini hissetmiş ama ne olduğunu anlayamamıştır (*MP*, s. 172). Sabina Spielreina yazdığı 13 Eylül ve 10 Ekim 1917 tarihli mektuplarda Jung düşünde gördüğü bazı hiyerogliflerin ne kadar önemli olduğuna değinir. 10 Ekim'de şunları yazar: "Hiyerogliflerinize bakınca tarihsel açıdan simgesel bir doğası olan soy gelişimi imlerine baktığımızı görüyoruz." Freudcuların *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri* ne küçümseyici bakışı yorumlarken kendini Runik harflere sıkı sıkıya tutunmuş olarak anlatır ve onları anlaması mümkün olmayanlara asla vermeyeceğini söyler ("Jung, Sabina Spielrein'a mektuplar," *Journal of Analytical Psychology* 4I [2001], s. I87-8).

156. Bu resimdeki eski harfler *Kara Kitap* 7'de 7 Ekim 1917 girdisinde görülüyor ve Jung yanına "10 Ekim 1917" tarihini not düşmüş. Ha şöyle açıkladı: "Kavisi ileri hareket ettirmeyi başarırsan aşağıda bir köprü kurarsın ve merkezden aşağıya ve yukarıya hareket edersin ya da altı ve üstü ayırırsın, güneşi yeniden ayırırsın ve yılan gibi üstten sürünerek altı alırsın. Yaşadıklarını yanında götürürsün ve yeni bir şeye doğru ilerlersin" (s. 11).

157. Bu resimdeki eski harfler *Kara Kitap* 7'de 7 Ekim 1917 girdisinde görülüyor ve Jung yanma "11 Ekim 1917" tarihini not düşmüş. Ha şöyle açıkladı: "Şimdi ise kendinle aşağıyı özleyen arasında bir köprü yapıyorsun. Oysa yılan yukarıda sürünüyor ve güneşi yukarı çekiyor. Sonra ikiniz de yukarı hareketleniyorsunuz ve üste gitmek istiyorsunuz, oysa güneş aşağıda ve seni aşağıya çekmek istiyor. Sense altın üstüne bir hat çekiyorsun ve yukarıyı özlüyorsun ve bütünüyle birdesin. Orada yılan geliyor ve aşağıdakinin kabından içmek istiyor. Oradaysa üstteki koni geliyor ve duruyor. Yılan gibi, bakan geriye kıvrılıyor ve yine ileri hareketleniyor ve sonra sen geri dönmeyi çok istiyorsun. Oysa aşağıdaki güneş çekiyor ve böylece yine dengeni buluyorsun. Yine de kısa süre sonra geri düşüyorsun çünkü bir olan üstteki güneşe doğru uzandı. Öteki bunu istemiyor ve böylece ayrı düşüyorsun ve bu yüzden birbirinize üç kez dolanmanız gerekiyor. Yine doğruluyorsun ve her iki güneşi de önünde tutuyorsun sanki gözlerinmiş gibi yukarının ve aşağının ışığı önünde ve kollarını ona doğru uzatıyorsun ve bir olmak için bir araya geliyorsunuz ve iki güneşi ayırmalısınız ve biraz aşağıya dönmek istiyorsunuz ve yukarıya uzanıyorsunuz. Oysa aşağıdaki koni yukarıdaki koniyi yutup içine almış çünkü

güneşler çok yakındı. Bu yüzden yukarıdaki koniyi yeniden yukarıya koyuyorsun ve alttaki artık orada olmadığı için onu yeniden çekmek istiyorsun ve alttaki koniye derin bir özlem duyuyorsun çünkü boş. Yukarıda, Üst güneş hattı görünür değil çünkü. Uzun zamandır aşağıya dönmeyi özlediğin için üstteki koni aşağıya iniyor ve alttaki görünmez güneşi içine hapsetmek istiyor. Orada yılanın yolu en üste gidiyor, ayrılmışsın ve aşağıdaki her şey zeminin altında. Daha da yukarı çıkmak istiyorsun ama aşağıdaki özlem yılan gibi sürünerek geliyor bile ve onun üzerine bir zindan kuruyorsun. Oysa alttaki yukarı geliyor ve sen en altta olmayı özlüyorsun ve iki güneş birdenbire görünmez oluyor, birbirini kapıyor. Bunu özlüyorsun ve hapsediliyorsun. Sonra biri karşı geliyor ve diğeri aşağıyı özlüyor. Zindan açılıyor, bir aşağıyı daha da çok özlüyor ama karşı çıkan yukarıyı özlüyor ve artık karşı çıkmıyor ama gelecek olanı istiyor. Böylece olan oluyor: Güneş tabanda yükseliyor ama hapsedilmiş ve yukarıda üç yuva kutusu siz ikiniz ve üstteki güneş için yapılmış ve zaten bunu bekliyordun çünkü alttakini hapsetmiştin. Oysa şimdi yukarıdaki koni aşağıya iniyor güçlü bir şekilde ve seni bölüyor ve alttaki koniyi yutuyor. Bu olanaksız. Böylece konileri burun buruna yerleştiriyorsun ve merkezde öne doğru kıvrılıyorsun. Çünkü meseleleri böyle bırakmak olmaz! Bu yüzden başka türlü olmak zorunda. Bir yukarı ulaşmaya çalışıyor, diğeri aşağıya, bunu yapmaya çalışmalısın çünkü konilerin uçları birbirini bulursa ayırmak zor olur. Bu yüzden aralarına sert tohumu koydum. Uç uca çok fazla güzel bir düzende olurlar. Bu anayı ve babayı memnun eder ama benin halim nice olur o zaman? Ve tohumumun hali? İşte bu yüzden planları hemen değiştiriyoruz! Bir ikiniz arasında bir köprü oluyor, alttaki güneşi yeniden hapsediyor, bir üstü ve altı özlüyor ama diğeri özellikle güçlü bir şekilde ileriyi, yukarıyı ve aşağıyı özlüyor. Böylece gelecek olabilir -bak, şimdiden ne kadar iyi söyleyebiliyorum- evet, gerçekten, akıllıyım -senden akıllıyım- çünkü işleri çok iyi ele aldın, her şeyi de çatı altına ve eve aldın, yılan ve iki güneş. Bu her zaman en eğlenceli şey oldu. Oysa sen ayrıldın ve hattı yukarı çektiğin için yılan ve güneşler çok aşağıda. Bunun olmasının nedeni önceden kendini aşağıdan uzağa kıvırman. Yine de bir araya geliyor, anlaşıyorsun ve dik duruyorsun çünkü bu iyi ve eğlenceli ve tamam ve diyorsun ki: Böyle kalacak. Ama üstteki koni alta geliyor çünkü tatmin olmamış önceden yukarıya sınır koymuş olmandan. Üstteki koni hemen güneşine uzanıyor ama artık ortalıkta bir güneş yok bulacak ve yılan da zıplıyor güneşleri yakalamak için. Üstüne düşüyorsun ve alttaki koni birinizi yiyor. Üstteki koninin yardımıyla onu geri çıkarıyorsun ve buna karşılık alttaki koniye güneşini veriyorsun, üstteki koniye de. Gökte dolanan tek gözlü gibi uzanıyorsun ve konileri altında tutuyorsun ama sonunda işler çığrından çıkıyor. Konileri ve güneşi bırakıyorsun ve yan yana duruyorlar ve yine de aynısını istemiyorsun. Sonunda kendini aşağıya inen üstteki koniye üç kere bağlamayı kabul ediyorsun. / Bana Ha-Ha-Ha derler, ne hoş isim, ben akıllıyım. Buraya bak, son işaretim, bu büyük büyü evinde yaşayan beyaz adamın büyüsü, bu büyüye sen Hristiyanlık dersin. Şamanın kendi kendine şöyle demiş: Ben ve baba biriz, kimse babaya benden başka bir yoldan ulaşamaz. Sana söyledim, üstteki koni baba. Kendini sana üç kez bağlamış ve öteki ile baba arasında duruyor. İşte bu yüzden öteki onun yolundan geçmek zorunda koniye ulaşmak istiyorsa" (s. 13-14).

Tanrısal Maskaralık[158]

Cap. xiv.

[ÖH 98] [159]Yüksek bir salonda duruyorum. Önümde iki sütun arasına gerilmiş yeşil bir perde var. Perde kolaylıkla aralanıyor. Çıplak duvarları olan derin, küçük bir oda görüyorum. Üzerinde mavimsi cam olan küçük bir pencere görüyorum. Sütunlar arasında bu odaya çıkan merdivenlere adım atıyorum ve odaya giriyorum. Arka duvarda sağda ve solda kapı görüyorum. Sağ ile sol arasında bir seçim yapmam gerekiyor sanki.

Sağı seçiyorum. Kapı açılıyor, giriyorum: Büyük bir kütüphanenin okuma odasındayım. Arka planda soluk tenli, ufak tefek, zayıf bir adam var, anlaşılan kütüphaneci. Sıkıntılı bir hava var; akademik hırslar, akademik kibir, yaralanmış akademik gurur. Kütüphaneciden başka kimseyi görmüyorum. Ona yöneliyorum. Başını kitaptan kaldırıyor ve "Ne istiyorsun?" diyor.

Biraz utanıyorum çünkü aslında ne istediğimi bilmiyorum: Aklımdan Thomas à Kempis geçiyor.

B: "Thomas à Kempis'in *İsa'ya Öykünme*'sini istiyorum."[160]

Sanki böyle bir ilgi alanım olabileceğini düşünmemiş gibi belirli bir

158. El yazısı *Taslak*'ta bunun yerine: "*Dokuzuncu Macera* Birinci Gece" (s. 814).

159. 14 Ocak 1914.

160. *İsa'ya Öykünme* on beşinci yüzyılın başında ortaya çıkan ve son derece popüler olan kendini adamayı öğretmeye yönelik bir çalışmadır. Kim tarafından yazıldığı hâlâ tartışmalı bir konu olsa da genellikle Thomas a Kempis'e atfedilir (yak. 1380-1471). Kempis, Hollanda'da dini bir topluluk olan, aracılık ve iç yaşamı vurgulayan bir hareket olan *devotio moderna*'nın en önemli temsilcisi durumundaki Ortak Yaşam Tarikatı'na üyeydi. *İsa'ya Öykünme* açık ve yalın bir dille insanları dışsal şeylere karşılık iç tinsel yaşama yönelmeye çağırır, böyle bir hayatın nasıl yaşanacağına dair öğütler verir ve İsa'da yaşanan yaşamın nihai ödüllerinden ve huzurundan bahseder. Başlık ilk bölümün ilk satırından alınmıştır, aynı bölümde şöyle denir: "İsa'nın sözlerini anlamak ve hazmetmek isteyen bütün yaşamını İsa'nın yaşam örüntüsüne uydurmaya çalışmalıdır." *İsa'ya Öykünme* teması çok daha öncelere dayanır. Orta Çağ bunun nasıl anlaşılması gerektiği üzerine birçok tartışmaya sahne olmuştur. (*bkz.* Giles Constable, "The Ideal of the Imitation of Christ," *Three Studies in Medieval Religious and Social Thought* [Cambridge: Cambridge University Press, 1995], s. 143-248). Constable'ın da gösterdiği gibi öykünmenin nasıl anlaşıldığından hareketle iki genel yaklaşımdan söz edilebilir: İsa'nın tanrısallığına öykünme "İsa'nın onun aracılığıyla Tanrı olmayı göstermesine" dayanan tanrılaştırma öğretisini vurdular (s. 218). İkinci yaklaşım olarak İsa'nın insanlığına ve bedenine öykünme İsa'nın dünyadaki yaşamına öykünmeyi vurgular. Bunun en uç örneği İsa'nın yaralarını bedenlerinde taşıyan stigmatiklerdir.

şaşkınlıkla bakıyor bana ve doldurmak için bir sipariş formu veriyor. Ben de Thomas à Kempis'i sormanın şaşırtıcı olduğunu düşünüyorum.

"Thomas'ın eserini istemem sizi şaşırttı mı?"

"Aslında, evet, bu kitabı isteyen pek çıkmaz ve konuyla ilgilendiğinizi düşünmemiştim."

"Bu esine benim de şaşırdığımı söylemeliyim ama kısa bir süre önce Thomas'ın beni özellikle etkileyen bir yazısını okudum. Nedenini ben de tam bilmiyorum. Yanılmıyorsam yazı İsa'ya öykünme sorunu üzerineydi."

"Belirli bir tanrıbilimsel ya da felsefi açıdan mı ilgileniyorsunuz yoksa... "

"Yoksa dua amaçlı olarak mı okumak istediğimi mi soracaksınız?"

"Pek sayılmaz."

"Thomas à Kempis okursam bunu akademik bir ilgiden çok dua ya da benzer bir amaçla yaparım."

"Bu kadar dindar olduğunuzu hiç bilmiyordum."

"Bilime son derece büyük bir önem verdiğimi biliyorsunuz. Yine de bilimin bizi boş ve hasta bıraktığı anlar var yaşamda. Bu gibi anlarda Thomas'ınki gibi bir kitap ruhtan gelerek yazıldığı için benim açımdan büyük bir anlam taşıyor."

"Yine de biraz eski moda. Bugünlerde Hristiyanlığın dogmalarına kendimizi kaptıramayız kuşkusuz."

"Hristiyanlığı bir yana koymamız onunla işimizin bittiği anlamına gelmiyor. Bana öyle geliyor ki bizim görebildiğimizden daha fazlası söz konusu."

98/99 "Neymiş o? Bir dinden başka bir şey değil." /

"İnsan onu hangi nedenlerle ve daha da önemlisi hangi yaşta bir yana bırakır? Muhtemelen çoğunlukla öğrencilik günlerinde ya da belki de daha önce. Bunun çok da ayırt edici bir yaş olduğu söylenebilir mi? İnsanların pozitif dini bir yana bırakma nedenlerini hiç yakından incelediniz mi? Bu nedenler genelde belirsiz, inancın içeriğinin doğal bilimler ya da felsefe ile çelişmesi gibi."

"Benim görüşüme göre bu itiraza, daha iyi nedenler olsa bile, hemen karşı çıkılmamalı. Örneğin, ben dinde doğru ve uygun bir gerçeklik olmamasını bir eksiklik olarak görüyorum. Bu arada, dinin çök-

mesinden sonra yitirilen dua olasılığının yerini başka birçok şey aldı. Örneğin, Nietzsche bir dua kitabından fazlasını yazdı,[161] Faust'a değinmiyorum bile."

"Sanırım bu bir anlamda doğru. Öte yandan, Nietzche'nin doğrusu bana çok çalkantılı ve kışkırtıcı geliyor; henüz özgürleştirilecek olanlar için iyi. Bu nedenle onun doğrusu yalnızca onlar için iyi. Kısa zaman önce köşeye kıstırılmışlar için de bir doğruya gereksinim olduğunu keşfettim. Onlar insanı küçülten ve içine kapatan depresif bir doğruya gereksinim duyuyor olabilirler."

"Bağışla beni ama Nietzsche insanı olağanüstü iyi içselleştirir."

"Belki senin bakış açından bu doğru, oysa ben Nietzsche'nin yaşamla güçlü bir şekilde çatışan, yaralarından kanlar akan ve gerçekliklere sıkı sıkıya sarılanlara değil, daha fazla özgürlüğe gereksinim duyanlara konuştuğu hissediyorum."

"Ama Nietzsche bu tip insanlara değerli bir üstünlük duygusu bahşediyor."

"Buna karşı çıkamam ama üstünlüğe değil, bayağılığa gereksinim duyan insanlar tanıyorum."

"Kendinizi çok çelişkili ifade ediyorsunuz. Sizi anlamıyorum. Bayalığın bir gereksinim olduğunu söylemek zor."

"Belki bayağılık yerine teslimiyet dersem beni daha iyi anlarsınız, gerçi eskiden çok kullanılan bu sözcük bugünlerde ender duyulur oldu."

"Kulağa da çok Hristiyanca geliyor."

"Dediğim gibi Hristiyanlıkta insanın korumak isteyebileceği birçok şey var gibi görünüyor. Nietzsche çok karşıt. Sağlıklı ve uzun ömürlü olan herşey gibi doğruluk da orta yola daha yakındı, oysa küçümseyerek ona haksızlık ediyoruz."

"Bu derece yapıcı bir yaklaşımınız olduğundan gerçekten haberim yoktu."

"Benim de. Yaklaşımımı tam olarak bilmiyorum. Orta yolu arıyorsam, kuşkusuz bunu çok sıradışı bir şekilde yapıyorum."

Bu noktada bir hizmetli kitabı getirdi ve kütüphanecinin yanından ayrıldım.

161. Yani, *Böyle Buyurdu Zerdüşt*.

[2] Tanrısal benimle yaşamak istiyor. Direnmem boşuna. Düşünmeme sordum ve şöyle dedi: "Tanrısalı nasıl yaşayacağını göstereni örnek al." Bizim doğal örneğimiz İsa. Eskilerden bu yana onun yasası altındaydık, önce dıştan, sonra da içten. Önce bunu biliyorduk, sonra bilmez olduk. İsa'ya karşı savaştık, onu azlettik ve fethedenler gibi göründük. Oysa o içimizde kaldı ve bize egemen oldu.

Görünmez zincirlere kuşanmaktansa görünür zincirler yeğdir. Hristiyanlığı bırakabilirsin kuşkusuz ama o seni bırakmaz. Ondan özgürleşmen bir sanrı. İsa yoldur. Kaçabilirsin kuşkusuz ama o zaman artık yolda olmazsın. İsa'nın yolu çarmıhta biter. Öyleyse biz de kendi içimizde onunla birlikte çarmıha gerildik. Onunla birlikte, yeniden dirilmek için ölmeyi bekliyoruz.[162] Yaşayanlar İsa ile birlikte dirilmez, ta ki ölümden sonrasına dek.[163]

İsa'ya öykünürsem hep benim önümde olur ve hedefe asla ulaşa-
99/100 mam, ta ki onun içinde ulaşana dek. / Böylece olduğum gibi, olduğum halimle kendimin ve zamanın ötesine geçerim. Böylece, İsa'nın ve onu başka şekilde değil, olduğu gibi yaratan çağının karşısına düşerim. Öyleyse, yaşamım bu çağda olsa da ben çağımın dışındayım ve İsa'nın yaşamı ile hâlâ bu çağa ait olan kendi yaşamım arasında bölünmüşüm. Yine de İsa'yı gerçekten anlayacaksam, İsa'nın nasıl yalnızca kendi yaşamını yaşadığını ve hiç kimseye öykünmediğini anlamam gerek. O hiçbir örneğe benzemeye çalışmamıştı.[164]

O zaman ben İsa'ya öykünürsem, kimseye öykünmem, kimseye benzemeye çalışmam, kendi yolumda giderim ve kendime de Hristiyan demem. İlk başta onun kurallarına uyarken kendi yaşamımı yaşayarak

162. *İsa'ya Öykünme*'de Thomas Kempis şöyle diyor: "Haç dışında ruh için kurtuluş, sonsuz yaşam için umut yok. Öyleyse alın haçınızı ve İsa'yı izleyin ve böylece sonsuz yaşama gireceksiniz. O haçını taşıyarak sizin önünüzde gitti ve haçta sizin için öldü. Öyleyse siz de haçınızı taşıyın ve haçta ölmeyi isteyin. Çünkü onun ölümünü paylaşırsanız yaşamını da paylaşırsınız" (kitap 2, böl. 2, s. 90).

163. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Oysa eskilerin bizimle imgelerle konuştuğunu biliyoruz. Bu yüzden düşünmem bana İsa'ya imrenmemi salık verdi, öykünmemi değil çünkü o yoldur. Yolu izlersem ona öykünmem. Oysa İsa'ya öykünürsem hedefim olur, yolum değil. Oysa yolum olursa onun hedefine doğru giderim, gizemlerin bana önceden gösterdiği gibi. Böyle söyledi düşünmem bana karmaşık ve muğlak, oysa bana İsa'ya öykünmemi söyledi" (s. 366).

164. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Onun kendi yolu onu haça götürdü çünkü insanlığın kendi yolu hiça çıkıyor. Benim yolum da haça gidiyor, ama İsa'nın haçına değil, benim haçıma ve bu da özveri ve yaşamın imgesidir. Oysa ben hâlâ kördüm, öykünme ve İsa'ya bakınak beni çok güçlü bir şekilde cezbediyordu sanki o benim yolum değil de hedefimmiş gibi" (s. 367).

İsa'ya benzemek, öykünmek istemiştim. İçimden bir ses buna karşı çıktı ve bana benim çağımda da geçmişin bize yüklediği boyundurağa karşı savaşan peygamberler olduğunu anımsatmak istedi. İsa'yı bu çağın peygamberleriyle birleştirmeyi başaramadım. Biri yüklenmeyi, diğeri atmayı gerektiriyor; biri boyun eğmeyi, diğeri istemi buyuruyor.[165] Birinden birine haksızlık etmeden bu çelişkiyi nasıl düşüneyim? Birlikte düşünemediğim, kendini birbiri ardına yaşamaya bırakıyor.

Bu nedenle aşağı ve gündelik yaşama, kendi yaşamıma geçmeye ve oradan, durduğum yerden başlamaya karar verdim.

Düşünme düşünülemez olana çıktığında basit yaşama dönme zamanı gelmiştir. Düşünmenin çözemediğini yaşam çözer ve eylemin asla karar vermediği şey düşünmeye ayrılmıştır. Bir yandan en yüksek ve en zora çıkar ve daha da yükseğe ulaşan kefareti tamamlamaya çalışırsam gerçek yol yukarı değil, derinliklere gider çünkü yalnızca ötekim beni kendimin ötesine götürür. Oysa ötekinin kabul edilmesi ciddiden gülünce, acıdan neşeliye, güzelden çirkine, saftan saf olmayana inmek demektir.[166]

165. Burada sırasıyla Schopenhauer ve Nietzsche'ye atıfta bulunuyor gibi.

166. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bunu düşünün. Bir kez düşününce ertesi gece başıma gelen macerayı anlayacaksınız" (s. 368).

Nox Secunda[167]

Cap. xv.

[ÖH 100] Kütüphaneden çıkışta yine bekleme odasında duruyordum.[168] Bu kez soldaki kapıya bakıyorum. Küçük kitabı cebime koyuyorum ve kapıya gidiyorum; o da açık ve üzerinde büyük bacasıyla bir fırının olduğu geniş bir mutfağa açılıyor. Odanın ortasında çevresinde sıralar olan iki uzun masa duruyor. Pirinç çanaklar, bakır taslar ve diğer kaplar duvarlardaki raflara dizilmiş. Fırının başında kocaman şişman bir kadın var -herhalde aşçı- kareli bir önlük giymiş. Biraz da şaşkınlıkla selamlıyorum kendisini. O da utanmış görünüyor. Soruyorum: "Biraz oturabilir miyim? Dışarısı soğuk ve bir şeyi beklemem gerekiyor."

"Lütfen oturun."

Önümdeki masayı siliyor. Yapacak başka bir şeyim olmadığı için Thomas'ımı çıkarıyorum ve okumaya başlıyorum. Aşçı meraklı ve bana çaktırmadan bakıyor. Arada bir de yanımdan geçiyor.

"Kusura bakmayın, rahip misiniz?"

"Neden, nereden çıkardınız?"

"Ah, küçük kara bir kitap okuduğunuzu görünce öyle sandım. Annem, huzur içinde yatsın, bana böyle bir kitap bırakmıştı."

"Anlıyorum, hangi kitaptı bu acaba?"

"*İsa'ya Öykünmek*. Çok güzel bir kitap. Sık sık akşamları bu kitaptan dualar okurum."

"Çok iyi tahmin, ben de *İsa'ya Öykünmek*'i okuyorum."

"Papaz olmadığı sürece sizin gibi birinin böyle bir kitabı okuyacağına inanmıyorum."

"Neden okumayacak mışım? Düzgün bir kitap okumak bana da iyi geliyor."

"Annem, ruhu şad olsun, ölürken yanında bu kitap vardı ve ölmeden önce bana verdi onu."

Kadın konuşurken ben de dalgın dalgın kitabın sayfalarını çeviri-
100/101 yorum. On dokuzuncu bölümdeki / şu satırlara takılıyor gözlerim: "Er-

167. İkinci gece.
168. 17 Ocak 1914.

demli insanın yönelmişliği bilgeliğine, kendinden daha çok güvendiği Tanrı'nın lütfuna dayanır her işinde."[169]

Bana öyle geliyor ki Thomas sezgisel yöntemi öneriyor bununla.[170] Aşçıya dönüyorum: "Anneniz akıllı bir kadınmış ve size bu kitabı vermekle iyi etmiş."

"Evet, gerçekten, zor zamanlarda beni rahatlattı ve iyi öğütlerle dolu."

Yine düşüncelerime gömülüyorum: İnsanın içinden geldiği gibi hareket edebileceğine de inanıyorum. Bu da[171] sezgisel yöntem olacaktır. Yine de İsa'nın bunu güzel bir yoldan yapmasının özel bir değeri olmalı. İsa'ya öykünmeyi isterdim -içimi bir huzursuzluk kaplıyor- ne olması gerekiyor? Tuhaf bir hışırtı ve kanat sesi duyuyorum. Oda iri kuşlarla dolmuş gibi bir uğultuyla doluyor, çılgınca çırpınan kanat sesleriyle insan biçimli gölgelerin hızla geçip gittiğini görüyorum ve birçok sesin uğultulu seslerle şu sözleri söylediğini duyuyorum: "Tapınakta dua edelim!"

"Nereye gidiyorsunuz böyle telaşla?" diye sesleniyorum. Karmakarışık saçlı, sakallı bir adam duruyor ve parlayan karanlık gözleriyle bana dönüyor: "En kutsal kabirde dua etmek için Kudüs'e gidiyoruz."

"Beni de götürün."

[172]"Bize katılamazsın, senin bir bedenin var. Bizse ölüyüz."

"Kimsiniz siz?"

"Ben Ezekiel, Anabaptist'im."[173]

---

169. Dik duranın azmi Tanrı'nın lütfuna dayanır, kendi bilgeliğine değil; ne yaparlarsa ona güvenirler; onlar niyet eder, Tanrı düzenler ve insan kısmetini seçemez" *(İsa'ya Öykünme*, kitap 1, böl. 19, s. 54).

170. *Kara Kitap 4*'te bu cümle yerine: "Evet, Henri Bergson, sanırım haklısın, bu tam olarak gerçek ve doğru sezgisel yöntem" (s. 9). 20 Mart 1914'te Adolf Keller Zürih Psikanaliz Derneği'nde "Bergson ve libido kuramı" konulu bir konuşma yapmıştı. Tartışma sırasında Jung "Bergson'un burada uzun zaman önce tartışılması gerekiyordu" demiştir: "B. bizim söylemediğimiz her şeyi söylüyor" (*MZS*, cilt 1, s. 57). 24 Temmuz 1914'te Jung Londra'da yaptığı konuşmada "oluşturmacı yönteminin" Bergson'un "sezgisel yönetimine" karşılık geldiğini söylemiştir ("Psikolojik anlayış üzerine," *Collected Papers on Analytical Psychology*, ed. Constance Long [Londra: Balliere, Tindall and Cox, 1917], s. 399). Jung'un okuduğu çalışma *L'evolution creatrice*'in (Paris: Alcan, 1907) 1912 tarihli Almanca çevirisiydi.

171. Cary Baynes'in transkripsiyonunda: "Bergson'un."

172. *Taslak*'ta konuşmacı "Tekinsiz Olan" olarak tanımlanıyor.

173. İncil'de geçen Ezekiel İ.Ö. altıncı yüzyılda yaşamış bir peygamberdi. Jung onun görümlerinin tarihsel açıdan büyük önem taşıdığını gördü ve bunları Yahova'nın insanlaşmasını ve ayrımlaşmasını temsil eden dörtlemelerin olduğu mandalalarla

"Seninle yolculuk edenler kim?"

"Onlar da benim gibi inananlar."

"Neden yolculuk ediyorsunuz?"

"Duramayız, bütün kutsal yerlere hacca gitmeliyiz."

"Sizi buna sürükleyen nedir?"

"Bilmiyorum. İnançlı olarak öldük ama yine de hac yolculuğuna çıkmamız gerekiyor."

"İnançlı olarak öldüyseniz neden huzur bulamadınız?"

"Ben zaten hep yaşamı doğru dürüst sonlandıramadığımızı düşünmüşümdür."

"İlginç. Neden ki?"

"Bana kalırsa yaşamış olmamız gereken önemli bir şeyi unuttuk."

"Neymiş o?"

"Belki sen biliyorsundur, olamaz mı?"

Bu sözleri söylerken açgözlü ve tüyler ürpertici bir şekilde bana uzanıyor, gözleri sanki içindeki hararetle parlıyor."

"Çekil git, iblis, hayvanını yaşamamışsın."[174]

Aşçı dehşetli bir yüzle karşımda duruyor, kolumu yakalamış sıkıyor. "Tanrı aşkına," diyor, "Neyiniz var sizin? Yanlış yola mı saptınız?"

Ona şaşkınlıkla bakıyorum ve nerede olduğumu şaşırıyorum. Ne den sonra tuhaf insanlar doluyor içeri. Kütüphaneci de aralarında. Önce sonsuz bir şaşkınlık ve yılgınlık içindeler ama sonra fena fena gülmeye başlıyorlar: "Ah, biliyordum zaten! Çabuk, polis!"

Kendimi toparlamaya kalmadan kalabalık bir grubun arasından itiş kakış bir kamyonete tıkıyorlar beni. Elimde hâlâ Thomas'ın kitabı

birleştirdi. Ezekiel'in görümleri genel olarak patolojik kabul edilse de Jung bunların normal olduğunu öne sürmüş ve görümlerin ancak hastalıklı yanları ortaya konabildiği takdirde patolojik olarak nitelendirilebilecek doğal görüngüler olduğunu savunmuştur (*"Eyyub'a Yanıt"* 1952, *TE II*, §§665, 667,686). Anabaptizm on altıncı yüzyıl Protestan reformasyonda erken dönem kilisenin ruhunu yeniden kurmaya çalışan radikal hareketlerden biriydi. Bebeklerin vaftiz edilmesine karşıydılar ve yetişkinlerin vaftiz edilmesi gerektiğini savunuyorlardı (Bunun ilk örneği Jung'un yaşadığı Kusnacht yakınlarındaki Zollikon'da gerçekleştirilmişti). Anabaptistler insanların Tanrı ile dolaysız ilişkisini vurguluyor ve din kurumlarına eleştirel yaklaşıyordu. Bu hareket şiddetle bastırılmış ve binlerce insan öldürülmüştür. *bkz.* Daniel Liechty, ed., *Early Anabaptist Spirituality: selected Writings* (New York: Paulist Press, 1994).

174. Jung 1918'de Hristiyanlığın hayvan elementini bastırdığı savunmuştu ("Bilinçdışı üzerine," *TE 10*, §31). Bu konuyu Polzeath, Cornwall'daki 1923 seminerlerinde ele almıştı. 1939 yılında da İsa'nın işlediği "psikolojik günahın" "hayvan yanını yaşamaması" olduğunu söylemişti (*Modern Psikoloji* 4, s. 230).

var ve kendi kendime soruyorum: "Bu yeni duruma ne derdi acaba?" Kitapçığı açıyorum ve on üçüncü bölümü görüyorum: "Burada, yeryüzünde yaşadığımız sürece günahtan kaçamayız. Arada bir günahın cazibesine kapılmayan kusursuz insan, kutsal azizler yoktur. Evet, günahsız olmak zordur."[175]

Bilge Thomas, hep doğru yanıtı verirsin sen zaten. Şu deli Vaftiz karşıtı kesinlikle bilgisizin tekiydi, yoksa sonu da huzurlu olurdu. Cicero okusaydı da olurdu: *rerum omnium satietas vitae facit satietatem — satietas vitae tempus maturum mortis affert* [her şeyde doyum yaşamda doyumu getirir; yaşama doyulur ve ölüm zamanı gelir].[176] Bu bilgi anlaşılan beni toplumla çatışmaya itmişti. Sağımı solumu polis almıştı. "Tamam," dedim onlara, "artık bırakın da gideyim." "Tabii, biz de öyle diyorduk zaten," / dedi bir tanesi gülerek. "Doğru dürüst otur yerinde 101/102
şimdi," dedi diğeri sertçe. Tımarhaneye gittiğimiz besbelli. Bu ağır bir bedel oldu. Yine de, anlaşılan bu da geliyor insanın başına. Çok da tuhaf değil, ne de olsa bizim gibi binlercesi bu yolda gidiyor.

Büyük bir kapıya, bir salona ulaştık -telaşlı bir kapıcı- şimdi de iki doktor. Bir tanesi ufak tefek, şişman bir profesör.

Pr: "O elindeki kitap da neyin nesi?"

"Thomas à Kempis, *İsa'ya Öykünmek*."

Pr: "Demek bir çeşit dinsel delilik, çok açık, dinsel paranoya.[177] — Görüyorsunuz, sevgili dostum, bugünlerde İsa'ya öykünmenin sonu tımarhane oluyor."

"Buna kuşku yok gibi, profesör."

175. *İsa'ya Öykünme* 1. Kitap Bölüm 13 şöyle başlıyor: "Bu dünyada olduğumuz sürece sınanacağız ve baştan çıkarılmaya çalışılacağız. Eyyub'un Kitabı'nda dendiği gibi: İnsanın dünyadaki yaşamı ayartılmadan başka nedir ki? İşte bu yüzden bu baştan çıkarmaları ciddiye almalıyız ve şeytanın bir kaçamak yapmasını önlemek için ihtiyatla ve dualarla uğraşacağız. Şeytanın asla uyumadığını, sürekli avının peşinde olduğunu unutmayın. Hiç kimse onun oyunlarıyla karşılaşmayacak kadar kusursuz ve kutsal değildir; ondan bütünüyle kaçamayız," (s. 46). Daha sonra da şeytanın baştan çıkarmasının insanı "alçakgönüllü yaptığını, arındırdığını ve disipline ettiğini" ve bu açıdan yararlı olduğunu söyler.

176. Cicero'nun yaşlılığa övgüsü *Cato Maior de Senectute*'den alıntı. "Kuşkusuz, en azından bana göre, her şeyde doygunluk yaşamda doygunluğu getirir. Çocukluk belirli şeylerin peşinden koşar; gençlik bunları arar mı? Gençlik belirli şeylerin peşinden koşar, olgunluk ya da sözde orta yaş bunlara gereksinim duyar mı? Olgunluk bile yaşlılıkta aranmayan şeylerin peşinden koşulur ve en sonunda bazı şeyler de yaşlılığa uygundur. İşte bu yüzden yaşamın önceki dönemlerindeki zevkler ve arayışlar kaybolur ve yaşlılıktakiler de öyle ve bu da olduğunda *insan yaşama doyar ve ölüme hazırdır*" (Cicero, De Senectute, De Amicitia, De Divinatione [Londra: William Heinemann, 1927], s. 86-88)

177. *Kara Kitap* 4'te: "Erken bunama kaynaklı paranoya" (s. 16).

Pr: "Zeki bir adam. Çıldırmış bir yanı da var. Sesler duyuyor musunuz?"

"Hem de nasıl! Bugün mutfağa vaftiz karşıtları üşüştü, çok kalabalıktılar."

Pr: "Pekâlâ, anlaşıldı. Sesler sizi takip ediyor mu?"

"Aman, ağzınızdan yel alsın. Onları ben çağırdım."

Pr: "Ah, halüsinasyonların sesli olabileceğini açıkça gösteren bir vaka daha. Vaka geçmişine ait. Bunu hemen not alalım, doktor."

"Tüm saygımla, Profesör, bunun kesinlikle anormal olmadığını, daha çok sezgisel yöntem olduğunu söylemeliyim."

Pr: "Mükemmel. Dostumuz yeni sözcükler de kullanıyor. Evet, sanırım elimizde yeterince açık bir tanı var. Her neyse, geçmiş olsun, sakin olmanızda yarar var."

"İyi de Profesör, ben hasta falan değilim, kendimi çok iyi hissediyorum."

Pr: "Bakın, sevgili dostum. Henüz hastalığınızı kavramış değil siniz. Prognoz da doğal olarak oldukça kötü, en iyi olasılıkla sınırlı bir iyileşme."

Kapıcı: "Profesör, kitap adamda kalabilir mi?"

Pr: "Evet, sanırım, zararsız bir dua kitabına benziyor."

Şimdi de giysilerimin dökümü yapılıyor -sonra da banyo- şimdi de koğuşa götürülüyorum. Büyük bir hasta odasına giriyorum ve yatmam söyleniyor. Solumdaki sabit bakışlarla kıpırdamadan yatıyor, sağımda kinin ise çapı ve ağırlığı azalan bir beyni var. Kusursuz bir sessizliğin tadını çıkarıyorum. Deliliğin sorunu çok derin olması. Tanrısal delilik -içimizde akan yaşamın usdışılığının daha yüksek bir biçimi- öyle ya da böyle günümüz toplumu ile bütünleştirilemeyen bir delilik; iyi de nasıl? Ya toplumun biçimi delilikle bütünleştirildiyse? Bu noktada her şey kararıyor ve görünürde bir son yok.[178]

[2] Büyüyen bitki sağında bir fidan veriyor ve bu bütünüyle bi çimlendiğinde doğal büyüme dürtüsü son tomurcuğun ötesine doğru

178. *Taslak*'ta burada bir parçavar, şöyle özetlenebilir: Bir düşünür olduğum için duygum en alttaydı, en eskiydi ve en az gelişmiş olandı. Düşünmem yoluyla düşünülmez ve düşünce gücüm yoluyla ulaşılmaz olana karşı yetiştirildiğimde ancak o zaman ileriye doğru zorlayabilirdim. Oysa ben tek bir yana aşırı yüklendim ve diğer yan daha da derine battı Aşırı yüklemek gelişim değildir ve biz gelişmeye gereksinim duyuyoruz (s. 376).

büyümez, gövdeye, filizin anasına doğru geri akar ve karanlıkta gövde boyunca belirsiz bir yol açar ve en sonunda yeni bir filiz sürgün verdiği solda doğru konumu bulur. Serpilmenin bu yeni yönü öncekine bütünüyle karşıttır oysa. Yine de bitki bu şekilde düzgün bir şekilde büyür ve ne burkulur ne de dengesi bozulur.

Sağımda düşünmem, solumda duygum var. Önceden benim için bilinmez olan duygu uzayıma giriyorum ve şaşkınlıkla iki odanın ne kadar farklı olduğunu görüyorum. Kendimi gülmekten alamıyorum; birçokları ağlamak yerine güler. Sağdan sola doğru adım attım ve iç acıyla irkilerek çekindim. Sıcak ile soğuk arasında büyük bir ayrım var. İsa'yı sonuna dek düşünen bu dünyanın tinini bırakıyorum ve İsa'yı yeniden bulabileceğim gülünç-korkunç âleme adım atıyorum.

"İsa'ya öykünmek" beni efendinin kendisine ve onun hayret verici krallığına götürdü. Orada ne aradığımı bilmiyorum; yalnızca içimdeki bu âlemi yöneten efendiyi izleyebilirim. Bu âlemde bilgeliğimin ilkelerinden başka yasalar geçerli. Burada, geçerli pratik nedenlerle daha önce hiç bel bağlamadığım "Tanrı'nın merhameti" eylemin / en yüksek 102/103
yasası. "Tanrı'nın merhameti" titreyerek ve çekinerek ve her şeyin yeniden yoluna gireceği yönündeki en güçlü umudu sergileyerek kendimi bütün komşulara teslim ettiğim bir ruh durumunu ortaya koyuyor.

Artık iyi olduğu için şu ya da bu mantığın uygun olduğunu ya da şu ya da bu hedefe ulaşılacağını söyleyemem; şimdi sisler arasında ve gece boyunca el yordamıyla ilerliyorum. Ne hat var ne de yasa; şimdi her şey bütünüyle ve ikna edici bir şekilde rastlantısal, hatta aslında aşırı rastlantısal. Yine de bir şey göz yıldıran bir açıklıkta. Önceki yolumun ve tüm kavrayışlarımın ve ereklerimin tersine, bundan sonra her şey yanılgı. Gittikçe daha açık görülüyor, umudum beni ikna etmeye çalışsa da hiçbir şey yol göstermiyor, her şey yanlış yol gösteriyor.

Tüyler ürpertici bir dehşetle her şey ortaya çıkıyor. Sınırsız, dipsize, sonrasız kaosun anlamsızlığına düştün. Bir fırtınanın kükreyen kanatları, denizin çırpınan dalgaları ile taşınıyormuş gibi sana doğru geliyor hızla.

Herkesin ruhunda sakin, her şeyin apaçık ve kolayca açıklanabilir olduğu bir yer, yaşamın kafa karıştıran olasılıklarından kaçmayı sevdiği bir yer vardır çünkü orada her şey yalın ve açıktır, amaç belli ve

sınırlıdır. İnsan hiçbir şey konusunda bu yer üzerine olduğu kadar güvenle söyleyemez: "Sen, ancak şusun..." ve gerçekten de böyle söyledi.

Bu yer bile düzgün bir yüzey, gündelik bir duvar, kaosun gizeminin üzerinde güvenle korunan ve sık cilanan bir kabuktan başka bir şey değil. Duvarların bu en gündelik olanı kırılırsa kaosun seli önüne geleni devirir geçer. Kaos tek değil, bitmeyen bir çokluktur. Biçimsiz değildir, yoksa tek olurdu ama doluluğu nedeniyle karmaşık ve baskın figürlerle doludur.[179]

Bu figürler ölülerdir, yalnızca senin ölülerin, yani geçmişte aldığın ve süren yaşamının geride bıraktığı şekillerin imgeleri değil, aynı zamanda insanlık tarihinin toplaşan ölüleri, geçmişin hayaletlerinin geçit törenidir ve senin ömrünün damlalarıyla karşılaştırıldığında bir okyanustur. Ardında, gözlerinin aynasının ardında tehlikeli gölgelerin, ölülerin ezilişini görüyorum. Göz boşluklarından açgözlülükle bakıyorlar, inliyorlar ve senin aracılığınla bütün çağların yarım kalmış ve içlerinde ah eden işlerini tamamlamaya çalışıyorlar. Her şeyden habersizsin ama bu hiçbir şeyi kanıtlamaz. Kulağını duvara yasladığında geçişlerinin hışırtısını duyacaksın.

En basit ve en kolay açıklanan konuları neden tam da bu noktaya yerleştirdiğini, bu koltuğu neden en güvenli yer olarak kutladığını artık biliyorsun: Böylece hiç kimse oradaki gizemi gün yüzüne çıkaramaz, özellikle de sen. İşte burası gün ile gecenin ızdırapla kaynaştığı yer. Ya şamdan dışladığın, terk edip lanetlediğin, yanlış giden ve gidebilecek her şey önünde sakince oturduğun bu duvarın ardında seni bekliyor.

Tarih kitaplarını okursan tuhaf ve inanılmaz olanın peşindekileri, kendi ağlarına düşüp başkaları tarafından kurt barınaklarında tutsak tutulanları görürsün; en yüksek ve en alçağı arayan, yazgının yaşayan ların tabletlerinden tamamlanmadan silip süpürdüğü insanlar. Yaşa yanlardan çok azı biliyor onları ve bilenler de onları takdir etmiyor, sadece bu sanrıya başlarını sallıyorlar.

Sen onlarla alay ederken içlerinden biri arkanda duruyor. Uykusuzluğun içinde ona dikkat etmiyorsun ve kendini çaresiz hissediyor, öfkeyle soluyor. Uykusuz gecelerde seni sıkıştırıyor, bazen bir hastalık

179. Jung'un kaligrafi cildindeki sayfa boşluğuna aldığı not: "26.1. 1919." Bu, bölümün kaligrafi cildine aktarıldığı tarih olabilir.

ta ele geçiriyor seni, bazen ereklerine karışıyor. Seni zorba ve açgözlü yapıyor, her şeye duyduğun özlemi deşiyor ve bunun sana hiçbir yararı yok, düzensizlikteki başarını sömürüyor. Azat edemediğin kötü ruhun olarak sana eşlik ediyor.

Günü yönetenlerin yanında tanınmadan gezinen karanlıkları duydun mu, huzursuzluk çıkarmayı tasarlayanları? Kurnazca işler tasarlayıp Tanrılarının onuruna hiçbir suçtan kaçınmayanları?

İsa'yı onların yanma, onların en büyüğü olarak koy. Dünyayı kırmak onun için çok küçük bir işti, bu yüzden kendini kırdı. İşte bu yüzden de onların en büyüğüydü ve bu dünyanın güçleri ona erişemedi. Bense güce av olan ölülerden, kendilerinin değil, gücün kırdıklarından söz ediyorum. O kalabalıklar ruhun ülkesini dolduruyor. Onları kabul edersen / seni dünyayı yönetene karşı isyan ve sanrıyla doldururlar. En 103/104
derin ve en yüksekten en tehlikeli şeyleri tasarladılar. Doğaları ortak değildi ama en sert çeliğin keskin ağızlarıydı onlar. İnsanların önemsiz yaşamlarıyla hiçbir işi olmazdı onların. Tek bir şeyi unutmuşlardı; hayvanlarını yaşamıyorlardı.

Hayvan kendi türüne başkaldırmaz. Hayvanları düşün; ne kadar adil, ne kadar iyi huylular, eskilere ne kadar sadıklar, onları taşıyan toprağa ne kadar bağlılar, geleneksel yollarına nasıl da bağlı kalıyorlar, gençlerini nasıl da koruyorlar, nasıl da hep birlikte çayırlara gidiyorlar ve nasıl da birbirlerini pınara çekiyorlar. Bir tanesi bile bereketli avını gizleyip kardeşini açlığa terk etmiyor. Bir tanesi bile hemcinslerine kendi istemini dayatmaya çalışmıyor. Bir tanesi bile sivrisinek olmasına karşın fil olduğunu hayal etmiyor. Hayvan türünün yaşamına uygun ve sadık yaşar, ne aşar onu ne de eksik kalır.

Hayvanını hiç yaşamayan, kardeşine hayvan gibi davranmalıdır. Kendini küçült ve hayvanını yaşa ki kardeşine doğru davranabilesin. Böylece yaşayanlarla beslenmeye çalışan onca ölüyü kurtarırsın. Yaptığın hiçbir şeyi de yasaya çevirmezsin, çünkü bu gücünün kibri.[180]

180. Jung 1930'daki bir seminerde şöyle demişti: "Hayvan konusunda önyargılıyız. Hayvanlarını tanımaları ya da özümsemeleri gerektiğini söylediğimde insanlar beni anlamıyor. Hayvanın hep duvarlardan atlayan ve şehrin altını üstüne getiren bir şey olduğunu düşünüyorlar. Oysa hayvan doğada iyi davranışlı bir yurttaştır. Ağırbaşlıdır, yolu büyük bir düzenle izler, aşırı hiçbir şey yapmaz. Aşırılık yalnızca insana özgüdür. İşte bu yüzden hayvanın karakterini özümserseniz yasalara uyan bir yurttaş olursunuz, çok yavaş ilerlersiniz ve yolunuzda olabildiğince makul olursunuz"

Zamanı gelince ve kapıyı ölülere açınca korkuların kardeşine de bulaşacak ve çehren felaketi açığa vuracak. Öyleyse çek kendini, inzivaya çekil çünkü ölülerle dövüştüğünde kimse sana akıl veremez. Ölüler çevreni sardığında yardım için yakarma, yoksa ölüler kaçar ve onlar güne açılan tek köprün. O gün yaşayacaklarını yaşa ve gizemlerden konuşma, geceni de ölülerin kurtuluşuna ada.

Kim ki seni iyi niyetle ölülerden kopardı, aslında senin zararına çalıştı çünkü yaşam dalını tanrısallığın ağacından kopardı. Yaradılmış ve sonra da kul edilmiş ve yitirilmiş olanın yeniden kurulmasına karşı da günah işliyor.[181] Yaradılanın içten beklentisi Tanrı'nın oğullarının belirmesidir çünkü. Yaradılan kibrin kulu yapıldı, isteyerek değil, onu umuda kul eden yüzünden çünkü yaradılanın kendisi de yozlaşmanın esaretinden kurtulup Tanrı'nın çocuklarının görkemli özgürlüğüne kavuşacak. Biliyoruz çünkü tüm yaradılış bugüne dek inledi ve birlikte acı içinde yolculuk etti.

Yukarıya doğru atılan her adım aşağıya doğru atılan bir adımı yeniden kuracak ve böylece ölüler özgürlüklerine kavuşacak. Yeninin yaratılması günden çalar çünkü özü sırdır. Günü yeni bir yaradılışa yöneltme umuduyla tam da bugünün yıkımını hazırlar. Yeninin yaratılmasının kötü bir yanı vardır ve bunu sesli olarak dile getiremezsin. Yeni av alanları arayan hayvan karanlık yollarda sinsi sinsi ve koklayarak ilerler çünkü gafil avlanmak istemez.

Yaratıcının duyduğu acıların beraberinde kötü bir şey taşıdığını düşün lütfen. Ruhun cüzzamı onları bunun tehlikesinden ayırır. Cüzzamlarını bir erdem olarak kutlarlar ve bunu gerçekten de erdemliliklerinden yapıyor olabilirler. Oysa bu İsa'nın yaptığını yapmak olur ve öyleyse onun taklididir çünkü İsa yalnızca birdi ve ancak o biri, yasaları onun gibi çiğneyebilirdi. Onun yolunda daha yüce ihlaller olanaksız. İçindeki İsa'yı kır ki kendine ve sonunda sürüsünde iyi huylu olan ve yasalarını çiğnemek istemeyen hayvanına ulaşabilesin. İhlal etmek bakımından İsa'ya öykünmemekle yetin. Böylece Hristiyanlıktan bir adım geri ve Hristiyanlığa doğru bir adım atmış olursun. İsa becerisiyle kurtuluş getirdi ve çaylaklık seni kurtaracak.

(*Görümler* I, s. 1968).

181. El Yazması *Taslak*'ta kenar boşluğunda: "Oda 819" (s. 863). Metinde bunu Romalılar 8:19-22'den bir alıntı izliyor.

Kurbanın efendisinin onurlandırdığı ölüleri saydın mı? Kimin uğruna ölümü çektiklerine inanıyorlar, sordun mu? Düşüncelerinin güzelliğine ve ereklerinin saflığına girdin mi? İleri gidecekler ve bana karşı gelen insanların cesetlerine bakacaklar çünkü onların solucanı ölmeyecek, ateşleri de dinmeyecek.[182]

Böylece öde kefaretini, Hristiyanlık uğruna kurban olanları düşün, ölç biç ve kendini kabul etmeye zorla. Ölülere kurtuluş gerek çünkü. Günahkâr ölülerin sayısı yaşayan Hristiyanları aştı, öyleyse ölüleri kabul etmenin zamanı geldi.[183]

Kendini olmuşun karşısına atma öfkeyle ya da yıkım eğilmiş olarak. Onun yerine ne koyacaksın? Olmuşun yıkılmasında başarılı olduğunda yıkım istemini kendine çevireceğini bilmiyor musun? Oysa amacı yıkım olan herkes kendini yok ederek ortadan kalkacak. Olmuşa saygı duy daha çok, çünkü derin saygı bir lütuftur.

Sonra da ölülere dön,[184] ağıtlarını dinle ve onları sevgiyle kabul et. Onların kör sözcüsü olma.[185] / [İmge 105][186] / sonunda kendini taş- 104/106

182. Yeşaya 54:66'dan alıntı.

183. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Tanrı'ya yakınlığından delirmiş bir peygamber öncülük etti bize. Vaazında körü körüne öfkelendi Hristiyanlığa ama onu sözcüleri ve borazanı yapan ölülerin gözdesiydi. Kulakları sağır eden bir sesle bağırdı ki sesini duyan çok olsun, dilinin gücü de ölüme direnenleri yaktı. Hristiyanlığa karşı mücadeleyi vaaz etti. Bu da iyiydi" (s. 387). Burada Nietzsche'ye atıfta bulunuyor.

184. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Sen kimin gözdesisin" (s. 388).

185. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Kimin davasını savunduğunu bilmeyen o zıvanadan çıkmış peygamber gibi ama kendi adına konuştuğuna inanıyordu ve yıkımın istenci olduğuna inanıyordu" Nietzsche'ye atıfta bulunuyor.

186. Jung bu imgeyi 1930'da "Altın Çiçeğin Sırrı"nda tedavi sırasında erkek bir hasta tarafından çizilen bir mandala olarak isimsiz yayımladığı Mantrayı şöyle açıklıyordu: "Merkezde, beyaz ışık, parıldıyor; ilk çemberde ilk-biçimsel yaşam-tohumları; ikinci de dört temel rengi içeren dönen kozmik ilkeler; üçüncü ve dördüncüde içe ve dışa doğru çalışan yaratıcı güçler. Ana noktalarda erkek ve kadın ruhlar, hepsi aydınlık ve karanlığa bölünmüş" (*TE 13*, A6). Mandalayı 1952'de *Mandala Sembolizmi Üzerine*'de bir kez daha yayımlamış ve şöyle yazmıştı: "Orta yaşlı bir adamın yaptığı bir resim. Merkezde bir yıldız var. Mavi gökyüzünde altın bulutlar. Dört ana noktada insan figürleri görüyoruz: Tepede derin düşüncelere dalmış yaşlı bir adam; tabanda kırmızı, ateşli saçları ve ellerinde tuttuğu tapınak ile Loki ya da Hefestus. Sağda ve solda aydınlık ve karanlık kadın figürü. Hepsi bir arada kişiliğin dört yönünü, benliğin çevresine ait olan dört ilkörneksel figürü gösteriyor. İki kadın animanın iki yönü olarak hemen fark edilebiliyor. Yaşlı adam anlamın ya da tinin arketipi ve Yaşlı Bilge'nin karşısında karanlık öbür dünya figürü, yani büyüsel (ve bazen yıkıcı) Şeytani element. Simyada kaçamaklı "hileci" Merkür'e kaşrılık Hermes Trismegistus. Gökyüzünü saran çember tek hücrelileri andıran yapılar ya da organizmalar içeriyor. Dört renkle boyanmış on altı küre, çemberin hemen dışında, özgün olarak bir göz motifinden alınmış ve bu yüzden de gözlemleyen ve ayırt eden bilinci temsil ediyor. Benzer şekilde, bunu izleyen çemberdeki süslemelerin

layan peygamberler oldu. Bizse kurtuluşu arıyoruz ve bu nedenle de olmuşa saygı duymamız ve havada çırpınmış ve çok eskilerden beri çatımızın altında yarasalar gibi yaşayan ölüleri kabul etmemiz gerekiyor. Yeni eskinin üzerine kurulacak ve olmuşun anlamı çoğalacak. Böylece olmuştaki yoksulluğunu geleceğin varsıllığına teslim edeceksin.

Seni Hristiyanlıktan ve kutsal sevgi yasasından uzaklaştırmak isteyenler, tamamlanmamış işleri onları takip ettiği için Rab'da huzur bulamayan ölüler. Yeni bir kurtuluş her zaman geçmişte yitirilmiş olanın yeniden kurulmasıdır. İsa'nın kendisi de daha iyi geleneklerde eski günlerden beri dışlanmış bir kutsal uygulama olan kanlı insan kurbanını yeniden kurmadı mı? Eski ve kutsal bir uygulama olan kurban insan etini yemeyi geri getirmedi mi? Eski yasaların yasakladığı senin kutsal uygulamalarına yeniden dönecek.

Öte yandan, İsa insan kurbanı ve kurbanın yenmesini geri getirdi ama bunların hepsi onun başına geldi, kardeşinin değil çünkü İsa sevgi yasasının her şeyin üstüne koydu ve böylece kardeşlerine bunun sonucunda hiçbir zarar gelmedi ama herkes yeniden kuruluşa sevinebildi. Eski çağlardakinin aynısı oldu ama bu kez sevgi yasasının altında.[187] Bu yüzden eğer olmuşa saygın yoksa sevgi yasasını yıkarsın.[188] O zaman

---

hepsi içe açılıyor içlerindeki merkeze doğru boşaltan kaplara benziyor. [Simyada benzer bir kavram bulunuyor; Ripley Scrowle ve benzerlerinde (*Psychology and Alchemy*, şek. 257) gezegen tanrıları niteliklerini yeniden doğuş kurnasına dökerler.] Öte yandan kenar boyunca uzanan süslemeler dışarıdan bir şey alacakmış gibi dışa doğru açılıyor. Yani, ilkinde izdüşümler olan bireyselleşme süreci yeniden 'içe' doğru akıyor ve kişilikle yeniden birleşiyor. Burada, Şekil 25'e karşıt olarak: 'Üst' ve 'Alt' simyasal hermafroditte olduğu gibi bütünleşmiş" (*TE* 9, I, §682). Jung 21 Mart 1950'de Raymond Piper'e yine bu imgeyle ilgili şunları yazmıştı: "Diğer resmi 40 yaşlarında eğitimli bir erkek tarafından yapıldı. Bu resim bilinçdışı içeriğin işgali sonucunda ortaya çıkan duygusal durumunu yeniden düzenlemeye yönelik bilinçdışı bir girişimdi önce" (Mektuplar I, s. 550).

187. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Hristiyan yasasının tek bir kuralı bile feshedilmedi, aksine yenisi eklendi: ölüm yasını kabullenmek" (s. 390).

188. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bu sıradan kötücül arzudan başka bir şey değil, bunun ölülerin istediği şey olduğunu bilmediğin sürece sadece gündelik bir baştan çıkma. Oysa ölüleri tanıdığın sürece baştan çıkmayı anlarsın. Kötücül bir arzudan başka bir şey olmadığı sürece bu konuda ne yapabilirsin. Lanetlersin, pişman olursun, yenilenirsin, ama sonuçta yine tökezlersin, kendinle dalga geçersin, kendinden nefret edersin, ama kesinlikle kendinden tiksinir, kendine acırsın. Oysa ölülerin isteklerini bilirsen baştan çıkma çalışmalarının, aslında kurtuluş çalışmanın kaynağı olur: İsa işini tamamladıktan sonra yükseldiğinde çok çalışma, yabancılaşma ve çiğ şiddet yasasıyla zamanından önce ölenleri yanında götürdü. O zaman ölülerin yasları her yeri sardı ve sefaletleri o

ne olur senin halin? Önce olanları, yani şiddeti, haksızlığı ve kardeşini küçümsemeyi geri getirmek zorunda bırakılırsın. İnsan insana düşman olur ve karmaşa hüküm sürer.

O halde olmuşa saygın olsun ki sevginin yasası alçak ve geçmişe ait olanın geri getirilmesi yoluyla kurtuluş olsun, ölülerin sınırsız efendiliği ile cehennem azabı değil. Yine de zamanından önce ölenlerin tinleri bugünkü tamamlanmamışlığımız uğruna evlerimizin tavan aralarında karanlık sürüler olarak yaşamayı sürdürecek ve biz eski çağlardan beri var olanı sevgi yasasıyla geri getirerek onlara kurtuluşlarını vereceğiz.

Bizim kurtuluş dediğimiz, zamanından önce ve tamamlanmadan önce gömüş ölülerin iyi ve yasanın suçluluğuyla bizden istediğidir. Hiçbir iyi haksızlık yapmayacak ve kırılmaması gerekeni kırmayacak kadar tamam değildir çünkü.

Biz kör bir türüz. Yalnızca yüzeyde, yalnızca bugünde yaşıyor, yalnızca yarını düşünüyoruz. Ölüleri kabul etmeyerek geçmişi kabaca ele alıyoruz. Yalnızca görünür başarıyla çalışmak istiyoruz. Hepsinden ötesi bize ödeme yapılmasını istiyoruz. İnsanlara görünür bir hizmeti olmayan gizli bir iş yapmanın delilik olduğunu düşünürüz. Kuşkusuz yaşamın gerekleri bizi yalnızca tadına varılabilen meyveleri yeğlemeye zorladı. Oysa dünyanın yüzeyinde bütünüyle yitip gidenler kadar ölülerin baştan çıkarıcı ve yanıltıcı etkisi altında kalan var mıdır?

Tek bir zorunluluk var, o da ölüler uğruna sır dolu yapman gereken gizli ve tuhaf bir iş; büyük bir iş. Ölüler kendi görünür alanını ve bağını elde edemeyenleri yakalar ve ondan kefaret ister. O bunu yerine getirene kadar dış işine dönemez çünkü ölüler onu bırakmaz. Onların buyruğuyla ve bütünüyle gizem içerisinde ruhunu araştırmak ve durgunluk içinde hareket etmek zorundadır ve böylece ölüler onu bırakmaz. İleriye çok fazla bakma, geriye ve kendi içine bak ki ölüleri işitebilesin.

Az sayıda yaşayanla, birçok ölüyle yükselmek İsa'nın yoluydu. Onun yaptığı aşağılanmışı ve yitmişi kurtarmaktı ve onlar için iki suçlunun arasında çarmıha gerildi.

---

kadar gürültülüydü ki yaşayanlar bile kederlendi ve yaşamdan bıktılar ve daha canlı bedenlerinin içindeyken bu dünyaya ölmek istediler. Bu yüzden sen de kurtuluş çalışmanla ölüleri tamamlanmaya götürüyorsun" (s. 390-391).

Ben iki deli arasında can çekişiyorum. Alçalırsam doğruluğa girerim. Ölülerle yalnız kalmaya alışırım. Zor, ama yaşayan yoldaşlarının değerini tam da böyle keşfedersin.

Eskiler ölüleri için neler yapmadılar ki! Sense ölüler geçmiş olduğu için kendini ölülerin dikkatinden ve bunca istedikleri işten kurtarabileceğini sanıyorsun. Ruhun ölümsüzlüğüne inamadığını söylüyorsun mazeret olarak. Sen ölümsüzlüğün olanaksızlığını tasarladın diye ölüler artık var olmayacak mı düşünüyorsun? Sözlerden yaptığın putlara inanıyorsun sen. Ölüler etkilidir ve bu da yeterlidir. Nasıl ki dış dünyada denizi pek gizleyemezsen iç dünyayı da örtbas edemezsin. Örtbas etme amacını artık anlamalısın, korunmak istiyorsun.[189]

106/108 Ben kaosu kabul ettim ve ertesi gece ruhum bana yaklaştı. / [İmge 105] /

189. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Kendini batıl inançla korumak için eski dünya büyüsünü kullanıyorsun çünkü sen hâlâ yaşlı ormanın güçsüz çocuğusun. Oysa biz senin büyü dünyanın ardını görebiliriz ve o güçsüz kılındı ve seni kaostan koruyabilecek tek şey kabullenmedir" (s. 395).

Nox Tertia[190]

Cap. xvi.

[ÖH 108] [191]Ruhum bana aceleyle ve telaşla fısıldadı: "Sözler, sözler, çok fazla söz söyleme. Sessiz ol ve dinle: Deliliğini tanıdın mı ve onu kabul ediyor musun? Bütün temellerinin deliliğin çamuruna gömüldüğünü fark ettin mi? Deliliğini tanıyıp onu dostça ve hoş karşılamak istemiyor musun? Her şeyi kabul etmek istedin. Öyleyse deliliği de kabul et. Deliliğinin ışığı parlasın ve birdenbire anlayacaksın. Deliliği küçümsemek ve ondan korkmak değil, ona yaşam vermek gerek."

B: "Sözlerin sert ve bana verdiğin ödev zorlu."

R: "Yollar bulmak istiyorsan deliliği geri çeviremezsin çünkü doğanın büyük bir parçasını oluşturuyor."

B: "Öyle olduğunu bilmiyordum."

R: "Onu tanıdığın için mutlu ol çünkü böylece onun kurbanı olmaktan kaçınacaksın. Delilik tinin özel bir biçimidir ve bütün öğretilere ve felsefelere, daha da çok gündelik yaşama tutunur çünkü yaşamın kendisi çılgınlıkla doludur ve temelde tamamen mantıkdışıdır."

B: "Bu kulağa çok ıssız geliyor, yine de beni reddetmeye itiyor."

R: "Hiçbir şeyi reddedemezsin, tımarhanedesin."

Ufak tefek, şişman profesör orada duruyor. Bu şekilde konuşan o muydu? Onu ruhum mu sandım?

Prof: "Evet, sevgili dostum, kafan karıştı. Konuşmaların bütünüyle tutarsız."

B: "Ben de kendimi bütünüyle yitirdiğime inanıyorum. Gerçekten delirdim mi? Bu kafamı müthiş karıştırıyor."

Prof: "Sabırlı ol, her şey yoluna girecek. Her neyse, iyi uyumaya bak."

B: "Teşekkür ederim ama korkuyorum."

İçimdeki her şey karmakarışık. İşler ciddileşiyor, kaos yaklaşıyor. Bu nihai dip mi? Kas da bir temel mi? Şu müthiş dalgalar olmasaydı. Her şey dev kara dalgalar gibi parça parça kırılıyor. Evet, görüyor ve an-

190. Üçüncü gece.
191. 15 Ocak 1914.

lıyorum. Bu okyanus, her şeye gücü yeten gece gelgiti. Orada bir gemi hareket ediyor, büyük vapur, sigara salonuna girmek üzereyim; birçok insan, güzel giysiler, hepsi bana şaşkınlıkla bakıyor ve birisi yanıma gelip şöyle diyor: "Neyiniz var? Hayalete dönmüşsünüz! Ne oldu?"

B: "Hiçbir şey. Yani, sanırım delirdim. Yer sallanıyor, her şey hareket ediyor..."

Birisi: "Çay bu akşam biraz acı, hepsi bu. Biraz sıcak hurma içkisi alın, deniz tutmuş olmalı."

B: "Haklısınız, deniz tuttu, ama kendine özgü bir şekilde. Ben gerçekten tımarhanedeyim."

Birisi: "Hadi ama! Şaka yapmaya başladığınıza göre kendinize geliyorsunuz."

B: "Siz buna şaka mı diyorsunuz? Az önce profesör gerçekten ve tamamen deli olduğumu ilan etti."

Ufak tefek, şişman profesör gerçekten de yeşil çuhalı bir masada kâğıt oynuyor. Konuştuğumu duyunca bana dönüyor ve gülüyor: "Nerelerdeydiniz? Gelin. Siz de bir şeyler içmek ister misiniz? Bir âlemsiniz yani. Bu akşam bütün hanımları telaşlandırdınız.

B: "Profesör, benim için bu şaka olmaktan çıktı. Az önce sizin hastanızdım... "

Salonda bir kahkaha tufanı kopuyor.

Prof: "Umarım canınızı çok fazla sıkmamışımdır."

B: "Sonuçta akıl hastanesine yatırılmak hafife alınacak bir şey değil."

Az önce konuştuğum kişi birden yanıma geliyor ve yüzüme bakıyor. Siyah sakallı, saçları karmakarışık, koyu gözleri parıldıyor. Benimle hararetle konuşuyor: "Başıma daha kötü bir şey geldi, ben buraya geleli beş yıl oluyor."

Onun komşum olduğunu fark ediyorum. Anlaşılan durgunluğundan uyanmış ve şimdi yatağımda oturuyor. Ateşli ve telâşlı konuşuyor: "Ben Nietzsche'yim, yalnız yeniden vaftiz edildim, aynı zamanda kurtarıcı İsa'yım ve görevim dünyayı kurtarmak, ama bırakmıyorlar."

B: "Kim bırakmıyor."

Budala: "Şeytan. Cehennem'deyiz. Elbette sen henüz farkında değilsin. Burada yöneticinin şeytan olduğunu ancak ikinci yılımda anlayabildim."

B: "Profesör'ü mü kastediyorsun? İnanılacak şey değil."

Budala: "Sen kara cahilsin. Uzun zaman önce Tanrı'nın annesiyle evlenmem gerekiyordu.[192] Oysa profesör, o şeytan, onu etkisi altına aldı. Her akşam güneş batınca ona çocuk veriyor. O da sabah gündoğumundan önce çocuğu doğuruyor. Sonra bütün şeytanlar bir araya gelip çocuğu korkunç bir şekilde / [İmge 109][193] / öldürüyor. Haykırışları 108/110
açık seçik duyabiliyorum."

B: "Evet, ama bu söylediklerin bütünüyle söylence."

Budala: "Sen delisin ve hiçbir şey anlamıyorsun. Sen tımarhaneye aitsin. Tanrım, ailem neden beni sürekli delilerle aynı deliğe tıkıyor? Benim dünyayı kurtarmam gerekiyor, ben Kurtarı'cıyım!"

Yeniden uzanıyor ve bitkinliğine gömülüyor. Kendimi müthiş dalgalardan korumak için yatağın kenarına tutunuyorum. Gözlerimi en azından gözlerimle bir yere tutunmuş olmak için duvara bakıyorum. Duvar boyunca yatay bir çizgi var, altı daha koyu boyanmış. Önünde bir radyatör duruyor; dilimli ve ötesinde denizi görebiliyorum. Ufuk çizgisi bu. Şimdi de güneş kırmızı görkemiyle yükseliyor, yalnız ve muhteşem. İçinde bir yılanın asılı durduğu bir haç var, yoksa bir boğa mı, mezbahadaki gibi içini yarıp açmışlar, yoksa bir katır mı? Sanırım başında boynuzlarından tacıyla bir koç, yoksa çarmıha gerilmiş olan ben miyim? Şehitliğin güneşi yükseldi ve denizin üzerine kanlı ışınlarını döküyor. Bu görüntü uzun sürüyor, güneş daha da yükseliyor, ışınları daha da parlaklaşıyor[194] ve ısınıyor ve güneş mavi deniz üzerinde beyazıyla yanıyor. Sular çekilmiş. Müşfik ve sakin yaz güneşi parıldayan denize vuruyor. Suyun tuzlu kokusu yükseliyor. Baygın, geniş bir kıyı dalgası donuk bir gürültüyle kumlarda kırılıyor ve ara vermeden geri dönüyor, on iki kez, dünya saatinin vuruşları.[195] On ikinci saat tamamlandı. Şimdi sessizlik. Gürültü yok, esinti yok. Herşey kaskatı ve ölüm sessizliğinde. Bekliyorum, gizliden gizliye kaygılanıyorum. Denizden bir ağacın yükseldiğini görüyorum.

192. *Ben ve Bilinçdışı Arasındaki İlişkiler*'de (1925) Jung Burghölzli'deyken karşılaştığı ve Tanrı'nın Annesi ile telefonik iletişim kuran paranoid demansı olan bir vakadan söz ediyor (TE 7,§229)

193. Resim yazısı: "Bu maddesel adam tinlerin dünyasında çok fazla yükseliyor, ama kalbin tini altın bir ışıkla delip geçiyor onu. Neşe içinde düşüyor ve parçalanıyor. Kötücül yılan tinler dünyasında kalamazdı."

194. Jung'un kaligrafi cildinde sayfa boşluğuna aldığı not: "22. 3. 1919." Bu, bölümün kaligrafi cildine aktarıldığı tarih olabilir.

195. Jung, *Psikoloji ve Din*'de (1938) dünya saatinin sembolizmini yorumlar (TE II, §110).

Tacı Cennet'e erişiyor ve kökleri Cehennem'e uzanıyor. Bütünüyle yalnız, umutsuzum ve uzaklardan bakıyorum. Sanki bütün yaşam benden uçup gitmiş ve kavranamaz ve korku dolu olana geçmiş hepten. Son derece zayıf ve yetersizim. "Kurtuluş," diye fısıldıyorum. Tuhaf bir ses konuşuyor: "Burada kurtuluş yok,[196] sessiz olman gerekiyor, yoksa diğerlerini rahatsız edersin. Gece oldu ve insanlar uyumak istiyor." Görüyorum, bu hizmetli. Zayıf bir lamba odaya loş bir ışık veriyor ve odaya keder çöküyor.

B: "Yolu bulamadım."

Şöyle diyor: "Şimdi bir yol bulman gerekmiyor."

Doğruyu söylüyor. Yol ya da insanların üzerinde gittiği her ne ise bizim yolumuz, doğru yol. Geleceğe giden hazır bir yol yok. Bu yol olduğunu söylüyoruz ve öyle. Yolumuza devam ederek yollar yapıyoruz. Aradığımız doğru yaşamlarımız. Yalnızca benim yaşamım doğru, her şeyin ötesindeki doğru. Doğruyu onu yaşayarak yaratıyoruz.

[2] Bütün bentlerin kırılacağı, önceden katı olanın hareket edeceği, taşların yılana döneceği ve yaşayan her şeyin donacağı gece bu. Bu sözlerin bir ağı mı? Eğer öyleyse, yakalananlar için cehennem gibi bir ağ.

Sözlerin, yalnızca sözlerin, cehennem gibi ağları var ama nedir sözler? Çekingen ol sözlere, onlara değer ver, güvenli sözleri, aldatmacasız sözleri al, onları birbirine dolandırma ki ağ olmasın çünkü tuzağına düşen ilk sen olursun.[197] Sözlerin anlamı vardır çünkü. Sözlerle alt-dünyayı yukarı çekersin. Söz, en değersiz ve en görkemli. Sözlerde boşluk ve doluluk birlikte akar. Bu yüzden Tanrı'nın imgesidir söz. Söz insanın yarattığı en büyük ve en küçüktür, tıpkı insan yoluyla yaratılanın en büyük ve en küçük olması gibi.

Bu yüzden de sözlerin ağına av olursam en büyüğün ve en küçüğün avı olurum. Denizin, sürekli yer değiştiren, belirsiz dalgaların merhametine sığındım. Onların özü devinim ve devinim onların düzeni. Dalgalara karşı koyan rastgele olanla karşı karşıya kalır. İnsanların işi durağandır ama kaos üzerinde yüzer. İnsanların itiş kakışı denizden gelene delilik gibi

196. Antenin *Komedya*'sında Cehennem Kapıları nın üzerinde şu satırlar bulunur: "İçeri girenler, dışarıda bırakın her umudu" (kıta 3, satır 9).

197. *Taslak* şöyle devam ediyor: Dört söz sözden ibaret değil, kuruldukları anlamları var. Şeytani gölgeler gibi bu anlamları kendilerine çekiyorlar" (s. 403).

görünür. Oysa insanlar onun deli olduğunu düşünür.[198] Denizden gelen hastadır. İnsanların bakışlarına katlanamaz. Herkes ona uyutucu zehirlerle budalalaşmış ve sarhoş olmuş gibi gelir. Yardımına koşmak istiyorlar, sense yolunu onların eşliğine dolandırmak ve kaosu hiç görmeden kaos hakkında konuşan gibi olmamak için hepten, daha az yardım istiyorsun.

Oysa kaosu gören artık gizlenemez çünkü taban sallanır ve bu sallantının anlamını bilir. Sonsuzun düzenini ve düzensizliğini görmüştür, yasadışı yasaları bilir. Denizi bilir ve hiç unutamaz. Kaos müthiş; kurşunla dolu günler, yılgıyla dolu geceler.

Oysa nasıl ki İsa onun aracılığıyla dünyaya yeni acı ve yenilenmiş kurtuluşun geldiğini[199] ve bu nedenle yol, doğruluk ve yaşam olduğunu biliyordu, insanlara kaosun gelmesi gerektiğini ve bizi denizden ayıran ince duvarları bilmeden ve farkında olmadan delip geçen ellerin çalıştığını biliyorum.

Nasıl ki İsa'nın havarileri Tanrı'nın ete büründüğünü ve aralarında insan olarak yaşadığını görmüştü, biz de şimdi bu çağın meshedilmişinin ete kemiğe bürünmediğini biliyoruz. O bir insan değil ama bir insanın oğlu, ete kemiğe bürünmüş değil, tin; öyleyse ancak Tanrı'nın gebe rahmi[200] olarak insanın tini aracılığıyla doğabilir. Bu Tanrı'ya ya-

198. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Kaosu bir kez gördün mü yüzüne bak: Ölüm ve mezardan fazlasını gördün, ötesini gördün ve yüzünde kaosu görmüş ama hâlâ insan olanın damgası olacak sonsuza dek. Böylesine deli de çünkü öyledir; bir dalgaya dönüştü ve insan yönünü, kararını yitirdi" (s. 404).

199. *Düzeltilmiş Taslak*'ta bir önceki cümlenin üzeri silinmiş ve Jung sayfa kenarına "ΦΙΛΗΜΩΝ tanımlanma" yazmış (s. 405).

200. Jung bu konuyu yıllar sonra Yahudi-Hristiyan Tanrı imgelerinin tarihsel dönüşümünü incelediği *Eyyub'a Yanıt*'ta (1952) ele almıştır. Buradaki ana konulardan biri Tanrı'nın İsa'dan sonra da vücut bulmaya devam etmesidir. Vahiy Kitabı'na getirdiği yorumda Jung şöyle diyor: "Kıyameti yazan Yuhanna Hristiyanlığın kaçınılmaz olarak yol açtığı çatışmayı ilk kez (belki de bilinçdışı olarak) yaşadığından beri insanoğlu bu yükü taşıyor: Tanrı insan olmak istedi ve istiyor" (*TE* II, §739). Jung'a göre Yuhanna'nın görüşü ile Eckhart'ın görüşü arasında doğrudan bağlantı vardı: "Bu rahatsız edici istila içinde tanrısal bağdaşmanın imgesini doğurdu ve bu imge her insanda yaşar: Meister Eckhart'ın da gördüğü çocuk imgesi. O, Tanrı'nın yalnızca Tanrısallığı içinde kutlu olmadığını, insan ruhunda da doğması gerektiğini biliyordu. İsa'da vücut bulması Kutsal Ruh tarafından yaratıya sürekli olarak aktarılanın ön tipidir" (*a.g.e.* §741). Jung Assumptio Maria papalık fetvasına büyük önem veriyordu ve "tanrısal çocuğun, tanrısal vücut bulma eğilimine uygun olarak gerçekleşecek olan doğumunun yeri görümsel insandır" diyordu: "Bu metafizik süreç bilinçdışının psikolojisinde bireyselleşme süreci olarak bilini" (*a.g.e.* §755). Tanrının ruhta beden bulmaya devam etmesi olarak tanımlansa da bireyselleşme süreci nihai anlamını bulmuştur. 3 Mayıs 1958'de Jung, Morton Kelsey'e şöyle yazmıştı: "Öyle görülüyor ki dünyanın gerçek tarihi tanrısalın ilerleyen beden bulmasıdır" (*Mektuplar* 2, s. 436).

pılanı, hiçbir şeyin kovulmadığı sevginin yasasına göre, sen içindeki en aşağıya yapıyorsun. Yoksa en aşağın günahkârlıktan nasıl kurtulabilir-
110/112 di? / [İmge 111][201] / İçindeki en aşağıyı sen kabul etmedikten sonra kim kabul etsin? Oysa bunu sevgiyle değil, gururdan, bencillik ve açgözlülükten yapan lanetlidir. Lanetlenmede de hiçbir şey kovulmaz.[202]

İçindeki en aşağıyı kabul edersen acı kaçınılmaz çünkü dışlanmışı yaparsın ve harap olanı kurarsın. İçimizde bir sürü mezar ve ceset, çürümenin kötü kokusu var.[203] Nasıl ki İsa kutsama acısıyla tene boyun eğdirdiyse bu çağın Tanrısı da kutsamanın acısıyla tine boyun eğdirecek. İsa nasıl tene tinle eziyet ettiyse bu çağın Tanrısı da tine tenle eziyet edecek. Tinimiz küstah bir fahişe, insanların yarattığı sözlerin kölesi oldu ve artık tanrısal söz değil çünkü.[204]

---

201. Resim yazısı: "Yılan öldü ve toprağa düştü. Bu da yeni doğumun göbek bağıydı." Yılan İmge 109'dakine benziyor. 27 Ocak 1922'de *Kara Kitap* 7'de Jung'un ruhu imge 109 ve 111'e atıfta bulunuyor. Ruhu şöyle diyor: "Sonrasız gecenin dev bulutu korkunç. Bu bulutta sol köşeden gelen ve bir yıldırımın kırık hatlarını taşıyan sarı, parlayan bir çakış görüyorum, onun ardında da bulutta belirsiz, kırmızı bir ışık var. Hareket etmiyor. Bulutun ve yıldırımın alt tarafında cansız yatan bir yılan görüyorum. Hareket etmiyor. Şimşek bir mızrak gibi saplanmış başına. Tanrı'nın eli kadar büyük bir el fırlatmış bu mızrağı ve herşey kasvetli bir imgede donmuş. Ne anlatmaya çalışıyor? Yıllar önce resmettiğin imgeyi hatırlıyor musun, Tanrı'nın ışınla çarptığı siyah ve beyaz yılanı olan siyahlı ve kırmızılı adam [imge 109]. Bu imge diğerini izliyor gibi, çünkü ondan sonra da ölü yılanı resmetmiştin [imge 111] ve bu sabah kasvetli bir imgeye bakmadın mı, beyaz kaftanı olan siyah yüzlü bir adam, bir mumya gibi?" Ben: "Nasıl, nedir bunun anlamı?" Ruh: "Benliğinin imgesidir o" (s. 57).

202. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Oysa bunu sevgi yasası altında yapan acının ötesine geçer, meshedilmişle aynı masaya oturur ve Tanrı'nın zaferine bakar" (s. 406).

203. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Oysa Tanrı sevgi yasasıyla acıyı kendi üzerine alanlara gelecek ve onlarla yeni bir bağ kuracak. Çünkü meshedilenin dönüşü öngörülüyor, ama bedenen değil, tin olarak. Nasıl ki isa kurtuluş eziyetiyle bedene yukarıyı gösterdiyse bu çağın meshedilmişi tini kurtuluş eziyetiyle yukarı götürecek" (s. 407).

204. *Taslak* şöyle devam ediyor: "En alt noktan inşaatçıların bıraktığı taştır. O mihenk taşı olacak. İçindeki en alt kuru topraktan çıkan, en çorak çöldeki kumların arasından fırlayan pirinç tohumu gibi büyüyecek, serpilecek ve boy atacak. Kurtuluşun terk edilmişten gelecek. Güneşin çamurlu bataklıklardan yükselecek. Diğer hepsi gibi sen de en alçak noktanda meshedildin çünkü onun maskesi senin sevdiğin kendi imgenden daha çirkin. İçindeki en alçak en hor görülen ve en az değer verilen, acıyla ve hastalıkla dolu. O kadar hor görülüyor ki insanlar yüzünü gizliyor ondan, hiç saygı göstermiyorlar ona ve hatta var olmadığını bile söylüyorlar çünkü insan kendi uğruna utanç duyuyor ve kendini hor görüyor. Aslında bizim hastalığımızı taşıyor ve bizim acımızı çekiyor. Biz onu vebalı olarak, Tanrı'nın cezalandırdığı olarak görüyoruz tiksindirici çirkinliğine bakıp. Oysa o yaralı, deliliği görmüş, bizim adaletimiz için; çarmıha gerilmiş ve ezilmiş bizim güzelliğimiz için. Biz huzur bulmak için onu cezasını çekmeye, şehit olmaya bırakıyoruz. Oysa onun hastalığını üzerimize alacağız ve kurtuluş bize kendi yaralarımızdan gelecek" (s. 407-8). İlk satırlar Mezmurlar 118:22'ye atıfta bulunuyor. Parçada Jung'un daha önce alıntı yaptığı Yeşaya 53'ün izleri görülüyor.

İçinizdeki en aşağı merhametin kaynağıdır. Bu hastalığı, huzur bulma yetersizliğini, alçaklığı ve küçümsemeyi üzerime alıyoruz ki Tanrı ölümün çürümesinden ve alt-dünyanın çamurundan arınıp iyileşebilsin ve ışıldayarak yükselsin. Adi mahkum parlayarak ve bütünüyle iyileşmiş olarak kurtuluşuna yükselecek.[205]

Tanrımızın çekmek istemeyeceği kadar büyük bir ıstırap olabilir mi? Yalnızca biri görüyorsun ve diğerini fark etmiyorsun. Oysa bir varsa diğeri de vardır ve bu da içindeki en aşağıdır. İçindeki en aşağı ise kötünün sana bakan ve soğuk soğuk bakıp ışığını karanlık dibe emen kötünün gözüdür aynı zamanda. Seni yukarıda tutan eli, en küçük insan elini, en aşağı canlıyı kutsa. Birçokları ölümü yeğler. İsa insanlığa kanlı kurbanı yüklediği için yenilenen Tanrı da akan kandan kurtulamayacak.

Neden üzerindekiler kırmızı ve giysilerin şarap ezenlerinkine benziyor? Ben üzüm cenderesinde yalnız yürüdüm ve yanımda kimse yok. Öfkemle kendimi ezdim ve hiddetimle çiğnedim. İşte bu yüzden giysilerime kan sıçradı kaftanımı lekeledim. Öcüme bir gün ayırdım ve

205. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Tin kutsanma uğruna neden eziyeti ve huzursuzluğu üstlenmesin ki? Oysa bunların hepsi gelecek üzerinize, derinliklerin kapılarını açacak anahtarları taşıyanın ayak seslerini duyuyorum bile. Savaşların gürültüsüyle yankılanan vadiler ve dağlar, yaşanan sayısız yerden yükselen yas sesleri gelecek olanı işaret ediyor. Görümlerim doğru çünkü gelecek olana baktım. Yine de bana inanmamanız gerekiyor çünkü yoksa yolunuzdan, doğru olandan, sizi gelecekte gördüğüm acıya götüren yoldan ayrılırsınız. Hiçbir inanç sizi yoldan çıkarmasın, yolunuzda size öncülük ediyorsa en büyük inançsızlığınızı kabul edin. İhanetinizi ve sadakatsizliğinizi kabul edin, kibiri ve iyi bildiğinizi, böylece sizi en alçağınıza götürecek olan sağlam ve güvenli yola ulaşacaksınız ve en alçağınıza yaptığınızı meshedilmişe yapacaksınız. Bunu unutmayın: Sevgi yasasından hiçbir şey yürürlükten kaldırılmadı ama pekçok ekleme yapıldı. İçinde sevgiye yeterliliği olanı öldüren kendine lanetlenecek çünkü sevgi uğruna ölenlerin sürüsüne bereket ve bunların en heybetlisi de Rab İsa. Bu ölülere saygı göstermek bilgeliktir. Araf içinde sevgiye yeterliliği olanı öldürenleri bekliyor. İçinizdeki en alçağı sevenlerin yasasıyla birleştirmenin olanaksızlığına yas tutacak, öfkeleneceksiniz. Size söylüyorum: İsa bedenselin doğasını tine tâbi kıldı babanın sözünün yasasıyla, tinin doğası İsa'nın sevgi yoluyla tamamlanan kurtuluş işi yoluyla bedenin doğasına tâbi kılınacak. Tehlikeden korkuyorsun ama Tanrı'nın en yakın olduğu yerde tehlikenin en büyük olduğunu bil. Meshedilmişi tehlike olmadan nasıl tanıyabilirsin? İnsan değerli bir taşı bakış sikkeyle alabilir mi? İçinizdeki en alçak sizi tehlikeye sokan. Korku ve kuşku yolunuzdaki kapıların bekçileri. İçinizdeki en alçak öngörülemez çünkü göremezsiniz onu. Öyleyse şekillendirin onu, bakın ona. Böylece kaosun sel kapılarını açarsınız. Güneş en karanlık, en rutubetli, en soğuk yerden doğar. Bu çağın bilmeyen insanları yalnızca biri görüyor, onlara yaklaşan ötekiyi görmüyor. Oysa bir varsa öteki de vardır" (s. 409-10). Jung burada örtük bir şekilde Friedrich Hlderlin'in "Patmos"una, yani en sevdiği şiirlerden birine gönderme yapıyor: "Yakın olan / Tanrıdır ve kavraması zordur. / Oysa tehlike olan yerde / kurtuluş da büyür." Jung bunu *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*nde (1912, TE B, §651f) ele almıştır.

kendimi kurtaracağım yıl geldi. Çevreme bakındım ve yardım edecek kimse yoktu; yanımda kimsenin olmamasına şaştım: öyleyse beni kendi kolum kurtarmalı ve öfkem beni kaldırdı. Böylece öfkemle kendimi ezdim, hiddetimle sarhoş oldum ve kanımı yeryüzüne akıttım.[206] Tanrı iyileşsin diye günahımı üstlendim.

Nasıl ki İsa barış için gelmediğini, kılıç getirdiğini söyledi,[207] içinde İsa'yı tamamlayan kendine huzur değil, kılıç verecek. Kendine başkaldıracak ve içindeki ötekiye düşman olacak. Kendi içinde sevdiğinden de nefret edecek. Kendi içinde azarlanacak, alay edilecek ve çarmıh işkencesine bırakılacak ve ona hiçkimse yardım etmeyecek, kimse acısını dindirmeyecek.

Nasıl ki İsa iki hırsız arasında çarmıha gerildi, en aşağımız da yolumuzun iki yanında duruyor. Nasıl ki hırsızlardan biri Cehennem'e gitti, diğeri Cennet'e yükseldi, içimizdeki en aşağı da kıyamet günümüzde ikiye ayrılacak. Birinin yazgısı lanetlenme ve ölüm, diğerininki yükselmek olacak.[208] Yine de yazgısı ölüm olanla yaşam olanı görmen uzun sürecek çünkü içindeki en aşağı hâlâ bütün ve ayrılmadı, derin bir uykuda.

İçimdeki en aşağıyı kabul edersem Cehennem'in tabanına bir tohum indiririm. Tohum görünmeyecek kadar küçük ama ondan yaşamımın ağacı büyüyor ve Aşağı'yı Yukarısı ile birleştiriyor. Her iki uçta da ateş ve yanan közler var. Yukarısı kızgın, Aşağısı kızgın. Dayanılmaz ateşler arasında büyüyor yaşamın. Bu iki kutup arasında asılısın. Ölçüsüz korkutucu bir devinimde gerili asılmış yukarı aşağı yuvarlanıyor.[209]

Bu nedenle en aşağımızdan korkuyoruz çünkü sahip olunmayan her zaman kaosla birleşir ve gizemli gelgitin parçası olur. Tam olarak derinliklerin parlayan kızıl güneşini, içimdeki en aşağıyı kabul ettiğim ve kaosun karmaşasına kurban olduğum sürece yukarıda ışıldayan güneş de yükselir. Öyleyse en yüksek için uğraşan en derini bulur.

206. Bu satırlar Yeşaya 63:2-6'dan alıntı.

207. Matta 10:34: "«Yeryüzüne barış getirmeye geldiğimi sanmayın! Ben barış değil, kılıç getirmeye geldim."

208. *Eyyuba Yanıt*'ta (1952) Jung çarmıhtaki İsa üzerine şöyle yazıyor: "Bu resmi iki hırsız tamamlıyordu, biri Cehennem'e, diğeri de Cennet'e gidecekti. Temel Hristiyanlık simgesindeki karşıtların daha iyi bir temsilini düşünmek zor" (*TE* II, §659).

209. Dietrich, Platon'un Gorgias'ındaki Hades'te asılan günahkârlar motifinden söz eder (Niekyia, s. 117). Jung Nekyia'nın arkasındaki referanslar listesine şu notu almış: "117 asılı."

Bu çağın insanlarını gerili asılmıştan kurtarmak için İsa bu eziyeti bizzat üstlendi ve onlara şöyle öğretti: "Yılanlar gibi kurnaz, güvercinler gibi hilesiz olun."[210] Kurnazlık kaosa karşı öğüt verir ve hilesizlik onun müthiş yanını gizler. Böylece insanlar yukarıya ve aşağıya doğru çitli güvenli orta yolda gidebildi.

Oysa Yukarı ve Aşağı'nın ölüleri atlı ve istekleri daha da yüksek sesli. Hem soylu hem de ahlâksız yine ayaklandı ve farkında olmadan aracının yasasını çiğnedi. Hem yukarıda hem aşağıda kapıları ardına kadar açtılar. Peşlerinde birçoklarını yüksek ve alçak deliliğe sürüklediler ve böylece karmaşa ektiler ve gelecek olanın yolunu hazırladılar.

Oysa bire giden ama aynı zamanda kendine doğru geleni kabullenmeyip ötekine gitmeyen yalnızca biri öğretecek ve yaşayacak ve onu gerçeğe çevirecek. Onun kurbanı olacak o çünkü. Bire gider ve böylece sana yaklaşan ötekini düşmanın olarak görürsen ötekine karşı savaşırsın. Böyle yaparsın çünkü ötekinin de içinde olduğunu göremezsin. Tam tersine, ötekinin aslında dışından geldiğini düşünürsün ve onu görüşleri ve eylemleri seninkilerle çatışan hemcinslerinde görürsün. Böylece ötekiyle savaşırsın ve bütünüyle körleşirsin.

Oysa kendine yaklaşanı o da kendinde olduğu için kabul eden daha fazla tartışmaya, atışmaya girmez, kendi içine bakar ve sessizliğini korur. / [İmge 113][211] / 112/114

210. Matta 10:16: "İşte, kurtların arasına koyunlar gibi gönderiyorum sizi. Yılan gibi akıllı, güvercin gibi saf olun."

211. Resim yazısı: "Bu tanrısal çocuğun imgesi. Uzun bir yolun tamamlanması anlamına geliyor. İmge Nisan 1919'da tamamlanır tamamlanmaz, bir sonraki imge üzerinde çalışmaya başladıktan sonra, Θ'i getiren geldi, PHILEMON'un bana öngördüğü gibi. Ona PHANES dedim çünkü o yeni beliren Tanrı." Θ güneşin astrolojik imi olabilir. Orfeus teogonisinde Aether ve Kaos Kronos'tan olur. Kronos Aether'de bir yumurta yapar. Yumurta ikiye bölünür ve tanrıların ilki olan Phanes çıkar. Guthrie şöyle yazıyor: "Muhteşem bir güzellikle olduğu, parıldayan bir ışık saçtığı, omuzlarında altın kanatlar taşıdığı, dört gözü olduğu ve çeşitli hayvanların başlarını taşıdığı hayal edilirdi. Her iki cinsiyete de sahipti çünkü yardım olmadan tanrılar ırkını yaratacaktı" (*Orpheus and Greek Religion: A Study of the orphic Movement* [Londra: Methuen, 1935, s. 80]). *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) Jung yaratıcı gücün mitolojik kavramlarını ele alırken bir noktaya dikkat çeker: "'Parıldayan,' ilk doğan, 'Eros'un Babası' olan Orfik Phanes figürü. Orfik bağlamda Phanes aynı zamanda sevgi tanrısı, androjen ve Tebesli Dionisus Lysios'un dengi olan Priapos'a işaret eder. Phanes'in Orfik anlamı aynı zamanda yine bir kozmogonik ilke olan Hint sevgi tanrısı Kama'dır" (TE B, §223). Phanes 1916 sonbaharında *Kara Kitap 6*'da ortaya çıkıyor. Nitelikleri klasik betimlemelere uyuyor ve parlak olan, güzellik ve ışığın Tanrısı olarak tanımlanıyor. Isaac Cory'nin *Ancient Fragments of the Phoenician, Chaldean, Egyptian, Tryian, Carthaginian, Indian, Persian, and Other Writers; With*

an Introductory Dissertation; And an Inquiry into the Philosophy and Trinity of the Ancients kitabının Jung'daki kopyasında Orfik teogoniyi içeren bölümlerin altı çizilmiş; bir kağıt parçasına da şu ifade yazılmış: "yumurta taşıyan ve yumurtaya gebe kalan ya da beyaz bir giysi ya da bulut olarak hayal ediyorlar tanrıyı çünkü Phanes bunlardan ortaya çıkıyor" ([Londra: William Pickering, 1832], s. 310). Phanes Jung'un Tanrısıdır. 28 Eylül 1916'da Phanes'i altın bir kuş olarak betimliyor (*Kara Kitap* 6, s. 119). 20 Şubat 1917'de Phanes'in Abraksas'ın ulağı olduğunu söylüyor (*a.g.e.* s. 167). 20 Mayıs 1917'de Filemon Phanes'e dönüşeceğini söylüyor (*a.g.e.* s. 195). 11 Eylül'de Filemon kendini şöyle betimliyor: "Phanes sulardan bir ışıltı çıkaran Tanrı'dır. / Phanes şafağın gülümsemesidir. / Phanes göz alıcı gündür. / O ölümsüz şimdikidir. / Coşkun nehirlerdir. / Uğuldayan rüzgârdır. / Açlık ve doygunluktur. / Sevgi ve şehvettir. / Keder ve tesellidir. / Verilen söz ve sözün tutulmasıdır. / O her karanlığı aydınlatan ışıktır. / Sonrasız gündür. / Ayın gümüş ışığıdır. / Titreşen yıldızlardır. / Parlayan, düşen ve kaybolan kayan yıldızdır: / Her yıl dönen kayan yıldız akıntısıdır. / Dönen güneş ve aydır. / Savaşları ve soylu şarabı getiren kuyruklu yıldızdır. / Yılın iyiliği ve doluluğudur. / Saatleri yaşam dolu sihirle tamamlar. / Sevginin kucaklaması ve fısıltısıdır. / Dostluğun sıcaklığıdır. / Boşluğu canlandıran umuttur. / Her yenilenmiş güneşin muhteşemliğidir. / Her doğumdaki neşedir. / Açan çiçeklerdir. / Kelebeğin kadife kanatlarıdır. / Çiçek açan bahçelerin geceyi saran ıtırıdır. / Neşe şarkısıdır. / Işık ağacıdır. / Kusursuzluktur, daha iyi yapılan her şeydir. / Ahenkli olan herşeydir. / Ölçülü olandır. / Kutsal sayıdır. / Yaşam vaadidir. / Antlaşma ve kutsal anttır. / Seslerin ve renklerin çeşitliliğidir. / Sabahın, öğlenin ve akşamın kutsanmasıdır. / Müşfik ve naziktir. / Kurtuluştur o... / Doğrusu, Phanes mutlu gündür... / Doğrusu, Phanes çalışma ve sonuca ulaşma ve karşılığını almadır. / Zahmetli görevdir ve akşamın dinginliği. / Günün ortasındaki adımdır; başlangıcı, ortası ve sonudur. / Öngörüştür. / Korkunun sonudur. / Filiz veren tohum, açan goncadır. / Almanın, kabulün ve bırakmanın kapısıdır. / Pınar ve çöldür. / Güvenli barınak ve fırtınalı gecedir. / Çaresizlikteki kesinliktir. / Çözülmedeki sağlamdır. / Tutsaklıktan kurtuluştur. / İlerlemede güç ve danışmandır. / İnsanın dostudur, insandan yayılan ışıktır, insanın yolunda baktığı parlak ışıltıdır. / İnsanın büyüklüğü, değeri, kuvvetidir" (*Kara Kitap* 7, s. 16-19). 31 Temmuz 1918'de Phanes'in kendisi şöyle der: "Yaz sabahının gizemi, mutlu gün; anın tamamlanması, olasının doluluğu, acı ve neşeden doğan; sonrasız güzelliğin hazinesi; dört yolun gayesi, dört akıntının pınarı ve okyanusu, dört acının ve dört neşenin tamamlanması, dört rüzgârın tanrılarının anası ve babası, çarmıha gerilme, gömülme, diriliş ve insanın tanrısal artışı, en yüksek etki ve olmama, dünya ve tane, sonrasızlık ve an, yoksulluk ve bereket, evrim, Tanrı'nın ölümü ve yeniden doğması, sonrasız yaratıcıdan doğan, sonrasız etkide göz alıcı, iki ananın ve kardeş eşlerin sevdiceği, tarifsiz acılarla dolu kutsanış, bilinmez, tanınmaz, yaşam ile ölümü ayıran kıldan ince çizgi, dünyalar ırmağı, göklerin kubbesi, sana insan sevgisi veriyorum; opal su testisi; su ve şarap ve süt ve kan döküyor, insanlar ve tanrılar için yemek. / Sana acının neşesini ve neşenin acısını veriyorum. / Bulunanı veriyorum sana: değişimdeki değişmezlik ve değişmezlikteki değişim. / Taştan testi, tamamlanmanın kabı. Su akmış içine, şarap akmış içine, süt akmış içine, kan akmış içine. / Dört rüzgâr yoğunlaşmış kıymetli kapta. / Dört göksel alemin tanrıları tutuyor kavisini, iki ana ve iki baba koruyor onu, Kuzey'in ateşi yanıyor ağzının üzerinde, Güney'in yılanı kıvrılmış tabanında, Doğu nun tini tutmuş bir yanını, Batı'nın tini de diğer yanını. / Her zaman yadsınmış o her zaman var. Her biçimde yeniden beliriyor, her zaman aynı, bu tek kıymetli kap, hayvanların çemberiyle kuşatılmış, kendini yadsıyan ve kendini yadsımadan yeni bir görkemle yükselen. / Tanrı'nın ve insanın yüreği. / O Bir ve Çok olan. Dağlardan ve vadilerden geçen bir yol, okyanuslarda yol gösteren yıldız, içinde ve her zaman önündü. / Kusursuzlaşmış, doğrusu bunu bilen gerçekten kusursuzlaşır.

Kökleri Cehennem'e ulaşan, tepesi Cennet'e değen yaşam ağacını görür. Artık ayrımları da bilmez:[212] haklı olan kim? Kutsal olan ne? Ne hakiki? Ne iyi? Ne hatasız? Tek bir ayrım bilir; yukarısı ile aşağısı arasındaki ayrım. Yaşam ağacının aşağıdan yukarıya doğru büyüdüğünü ve tacının tepesinde, köklerinden açık bir şekilde ayırt edilmiş olduğunu görür. Onun için bu sorgulanamaz. Bu yüzden de kurtuluşun yolunu bilir.

Bu yön dışındaki bütün ayrımları tersine öğrenmek kurtuluşunun bir parçası. Böylece kendini iyi ile kötüye dair eski bilginin lanetinden özgürleştirirsin. En iyi değer biçmene göre iyiyi kötüden ayırıp iyiyi arzuladığın ve ne olursa olsun yaptığın ancak kabul edemediğin kötülüğü yadsıdığın için köklerin derinliklerin karanlık besinini ememedi ve ağacın hastalanıp kurudu.

İşte bu yüzden eskiler Adem elmayı yedikten sonra cennetin ağacının kuruduğunu söylediler.[213] Yaşam karanlığa gerek duyar. Oysa sen onun kötü olduğunu bilirsen artık kabul edemezsin ve yoksunluk çeker, bunun nedenini de bilemezsin. Onu kötülük olarak da benimseyemezsin, yoksa iyin seni geri çevirir. Yadsıyamazsın da çünkü iyi ve kötüyü biliyorsun. İşte bu yüzden iyi ve kötünün bilgisi aşılamaz bir lanetti.

/ Kusursuzluk yoksulluktur, ama yoksulluk minnettir. Minnet sevgidir (2 Ağustos). / Doğrusu, kusursuzluk feda etmedir. / Kusursuzluk neşedir ve gölge beklentisidir. / Kusursuzluk sondur. Sonun anlamı başlangıçtır ve böylece kusursuzluk hem küçüklük hem de olası en küçük başlangıçtır. / Herşey kusurludur ve bu yüzden de kusursuzluk yalnızlıktır. Oysa yalnızlık yoldaş arar. Öyleyse kusursuzluğun anlamı topluluktur. / Ben kusursuzluğum, ama kusursuzlaştırılmış ancak sınırlarını edinmiş olandır. / Ben sonrasız ışığım, ama kusursuz olan gün ile gece arasında durandır. Ben sonrasız sevgiyim, ama kusursuz olan sevgisinin yanına adak bıçağını yerleştirmiş olandır. / Ben güzelliğim, ama kusursuz olan tapınak duvarına karşı oturan ve para için ayakkabı onarandır. / Kusursuz olan yalındır, yalnızdır, hemfikirdir. Bu yüzden de çeşit arar, topluluk, belirsizlik arar. Çeşitlilikten, topluluktan ve belirsizlikten yalınlığa, yalnızlığa ve hemfikirliğe ilerler. / Kusursuz olan acıyı ve neşeyi bilir ama ben neşe ve acının ötesinde kutsanmışlığım. / Kusursuz olan aydınlığı ve karanlığı bilir ama ben gündüzün ve karanlığın ötesindeki ışığım. / Kusursuz olan altı ve üstü bilir ama ben yüksek ve alçağın ötesindeki yüksekliğim. / Kusursuz olan yaratmayı ve yaratılanı bilir ama ben yaratmanın ve yaratığın ötesindeki doğuran imgeyim. / Kusursuz olan sevgiyi ve sevilmeyi bilir ama ben kucaklama ve yas tutmanın ötesindeki sevgiyim. / Kusursuz olan erkeği ve kadını bilir ama ben Bir'im, erkek ve kadının ötesindeki, çocuk ve yaşlının ötesindeki babasıyım. / Kusursuz olan yükselişi ve düşüşü bilir ama ben şafak ve tan yerinin ötesindeki merkezim. / Kusursuz olan beni bilir ve böylece benden farklıdır" (*Kara Kitap* 7, s. 76-80).

212. Jung'un Kaligrafi cildinde sayfa boşluğuna aldığı not: 14. IX. 1922.

213. *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) Jung devrildikten sonra solan bir ağaç söylencesine değinir (TE B, §375).

Oysa ilksel kaosa döner ve iki katlanılmaz ateş kutbu arasında gerilmiş asılı duranı hisseder ve tanırsan iyi ve kötüyü ne hisler ne de bilgi yoluyla artık kesin bir şekilde ayırt edebildiğini, yalnızca aşağıdan yukarıya olan büyümenin yönünü ayırt edebildiğini görürsün. Böylece iyi ile kötü arasındaki ayrımı unutursun ve ağacın aşağıdan yukarıya doğru büyüdükçe bu ayrımı bundan sonra bilmezsin. Gelişimde birleşense büyüme durur durmaz parçalanır ve yine iyi ve kötüyü görürsün.

Kötüyü yaşamak uğruna iyiye ihanet etmek için iyi ve kötü bilgini asla yadsıyamazsın. İyi ile kötüyü birbirinden ayırt ettiğin anda onları tanırsın. Onlar yalnızca büyümede birleşmiştir. Oysa en büyük kuşkuda yerinde kalırsan büyürsün ve bu yüzden de büyük kuşkudayken durgunluk yaşamın gerçek çiçeğidir.

Kuşkuyu taşıyamayan kendini de taşıyamaz. Böyle biri kuşkuludur; büyümez ve dolayısıyla yaşamaz. Kuşku en güçlünün ve en zayıfın göstergesidir. Güçlünün kuşkusu vardır, oysa kuşkunun zayıfı vardır. Öyleyse en zayıf en güçlüye yakındır ve kuşkusuna "Senin sahibin benimi," diyebilirse o zaman en güçlüdür.[214] Oysa ardına kadar açık kaosta dayanamayan hiç kimse kuşkusuna evet diyemez. Aramızda her konuda konuşabilecek birçokları var, o halde yaşadıklarına kulak ver. Söylenen çok fazla ya da çok az olabilir. Öyleyse yaşamını incele.

Benim sözüm ne ışık ne karanlık çünkü bu büyüyen birisinin konuşması.

214. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bu yüzden İsa şöyle düşündü: Ey yoksul olanlar, ne mutlu size,Tanrı'nm Egemenliği sizindir!" (s. 416). Luka 6:20'den alıntı.

Nox quarta[215]

Cap. xvii

[ÖH 114] [216]Dağlarm üzerinden gelen sabah rüzgârının uğultusunu duyuyorum. Yaşamım sonrasız karmaşanın öznesiyken ve ateş kutupları arasında gerilmişken gece aşıldı.

Ruhum parlak bir sesle bana şöyle dedi: "Burası ile orası, evet ile hayır, yukarısı ile aşağısı, sol ile sağ arasında serbest bir geçiş sağlamak için kapının menteşeleri sökülmeli. Bütün karşıt şeyler arasında havadar geçişler kurulmalı, düzgün hafif sokaklar bir kutuptan diğerine çıkmalı. İbresi nazikçe sallanan teraziler yapılmalı. Rüzgârın söndüremeyeceği bir ateş yanmalı. Bir akarsu en derin hedefine akmalı. Yabani hayvan sürüleri eski oyun yolları boyunca beslenme alanlarına gitmeli. Yaşam sürmeli, doğumdan ölüme, ölümden doğuma, güneşin yolu gibi kesintisiz. Her şey yolunda ilerlemeli."

Böyle dedi ruhum. Yine de ben gelişigüzel ve müthiş bir oyun oynuyorum kendimle. Gün mü gece mi? Uyuyor muyum uyanık mı? Yaşıyor muyum, yoksa çoktan öldüm mü?

Kör karanlık beni ele geçiriyor -büyük bir duvar- gri renkli alacakaranlık solucanı etrafında sürünüyor. Yuvarlak bir yüzü var ve gülüyor. Sarsılan ve aslında rahatlatan bir kahkaha. Gözlerimi açıyorum, şişman aşçı önümde duruyor. "Uykun derinmiş, bir saatten fazla uyudun."

B: "Gerçekten mi? Uyudum mu? Herhalde düş gördüm, ne korkunç bir oyun! Mutfakta mı uyuyakaldım? Burası gerçekten annelerin diyarı mı?"[217]

"Bir bardak su iç, hâlâ ayakta uyuyorsun."

B: 'Evet, bu uyku insanı sarhoş eder. Thomasım nerede? İşte burada, yirmi birinci bölüm açık. "Ruhum her şeyde, yine de her şe-

215. Dördüncü gece.

216. 19 Ocak 1914.

217. Goethe'nin *Faust*'unda ikinci bölüm birinci perdede Faust Anneler âlemine inmek zorunda kalır. Goethe'nin kullandığı bu kavramın anlamı üzerine çok çeşitli fikirler üretilmiştir. Eckermann, Goethe'ye göre bu adın kaynağının Plutarkhos olduğunu söylüyor. Büyük olasılıkla burada söz konusu olan Plutarkhos'un Engyon'daki Anne Tanrıça üzerine söyledikleri. (*bkz.* Cryus Hamlin, ed., Faust [New York: W. W. Norton, 1976], s. 328-29.) Jung 1958'de Anneler âlemini kolektif bilinçdışı ile özdeşleştirir (*Modern Bir Mit: Göklerde Görülen Şeyler Üzerine*, TE 10, §714).

yin ötesinde, Rabb'da huzur bulmalısın çünkü o ermişlerin sonrasız huzuru."[218]

Bu cümleyi sesli okuyorum. Her bir sözün ardından bir soru işareti gelmiyor mu?

"Bu cümleyle uyuyup kaldıysan gerçekten güzel bir düş görmüş olmalısın."

B: "Kesinlikle bir düş gördüm ve üzerine düşüneceğim. Bu arada, söylesene sen kimin aşçısısın?"

"Kütüphanecinin. Boğazına düşkündür ve ben de yıllardır onun
114/116 için çalışıyorum." / [İmge 115][219] /

B: "Öyle mi, aşçının böyle bir aşçısı olduğunu bilmiyordum."

"Evet, haberin olsun, o ağzının tadını bilir."

B: "Hoşçakal, aşçı hanım ve beni ağırladığın için teşekkürler."

"Bir şey değil, çok memnun oldum."

Şimdi dışarıdayım. Demek o kütüphanecinin aşçısıydı. İçeride hangi yemeğin hazırlandığını gerçekten biliyor mu? Kesinlikle bir tapınak uykusu[220] çekmek için oraya hiç gitmemiştir. Sanırım Thomas à Kempis'i ona geri vereceğim. Kütüphaneye giriyorum.

K: "İyi akşamlar, yine buradasınız."

B: "İyi akşamlar. Thomas'ı geri vermek için geldim beyefendi. Yan tarafta mutfağınızda oturdum biraz kitabı okumak için. Sizin mutfağınız olduğunu bilmiyordum."

K: "Lütfen, hiç sakıncası yok. Umarım aşçım sizi iyi ağırlamıştır."

B: "Ağırlama konusunda şikâyet edemem. Hatta Thomas'ı okurken bir öğle sonrası uykusuna daldım."

K: "Bu beni şaşırtmadı. Bu dua kitapları son derece sıkıcı oluyor."

B: "Evet, bizim gibi insanlar için. Aşçınızsa bu küçük kitabı çok iyileştirici buluyor."

K: "Evet, aşçı için öyledir."

B: "Patavatsız bir soru sorabilir miyim? Mutfağınızda hiç rüyaya yattınız mı?"

---

218. *İsa'ya Öyküme*, böl. 21, s. 124.

219. Resim yazısı: "Bu Tanrı'nın gölgesinin yaşadığı altın kumaş."

220. Jung Yunan rüyaya yatma usullerine atıfta bulunuyor. *bkz.* C. A. Meier, *Healing Dream and Ritual: Ancient Incubation and Modern psychotherapy* (Einsiedeln: Daimon Verlag,1989).

K: "Hayır, böyle tuhaf bir fikir aklımdan bile geçmedi."

B: "Oysa böylece mutfağınızın doğası üzerine çok şey öğrenebilirdiniz, diyeyim. İyi geceler, Beyefendi!"

Bu konuşmadan sonra kütüphaneden çıktım ve bekleme odasına girip yeşil perdelere doğru ilerledim. Perdeleri araladığımda ne gördüm? Önümde yüksek tavanlı bir salon duruyordu -arkada sözüm ona muhteşem bir bahçe olacak- Klingsor'un büyülü bahçesi, bir keresinde bana görünmüştü. Bir tiyatroya girdim; şurada duran iki kişi oyunun bir parçası: Amfortas ve Kundry. Peki, ama ne görüyorum ben tam olarak? Kütüphaneci ve aşçısı. Kütüphaneci keyifsiz, benzi solmuş, midesi bozulmuş, aşçı ise hüsrana uğramış ve hiddetli. Klingsor solda duruyor, kütüphanecinin genellikle kulağının arkasına sıkıştırdığı tüyü tutuyor. Klingsor bana ne kadar da benziyor! Ne iğrenç bir oyun! Şuna bak, soldan Parsifal giriyor. Tuhaf, o da bana benziyor. Klingsor tüyü kinle Parsifal'e doğru atıyor ama o tüyü sakince yakalıyor.

Sahne değişiyor: Öyle görünüyor ki izleyiciler, bu durumda ben, son perdeye katılıyor. Hayırlı Cuma ayini başlarken diz çökmek gerekiyor: Parsifal giriyor yavaşça. Başında siyah bir miğfer var. Herkül'ün aslan derisi omuzlarını süslüyor ve elinde bir değnek tutuyor; ayrıca kilise tatili onuruna siyah renkte çağdaş bir pantolon giymiş. Doğruluyorum ve savuşturmak için elimi uzatıyorum ama oyun sürüyor. Parsifal miğferini çıkarıyor. Oysa keferatini ödeyecek ve onu kutsayacak Gurnemanz burada değil. Kundry uzakta duruyor, başını kapıyor ve gülüyor. İzleyici coşuyor ve kendini Parsifal'de tanıyor. O benim. Tarih ve boş nişanlarla bezenmiş zırhımı çıkarıyorum ve beyaz bir tövbekâr gömleğiyle pınara gidip herhangi bir yabancının yardımı olmadan ayaklarımı ve ellerimi yıkıyorum. Sonra tövbekâr gömleğimi de çıkarıyorum ve gündelik giysilerimi giyiyorum. Sahneden çıkıp -izleyici olarak hâlâ dizlerinin üzerinde dua eden- kendime yaklaşıyorum. Ayağa kalkıp kendimle birleşiyorum.[221]

221. Wagner Parsifal'de Grail efsanesini yeniden işleyişini sergiler. Hikâye örüntüsü şöyledir: Titurel ve Hristiyan şövalyeleri Kutsal Kâse'yi şatolarında kutsal bir mızrağın gözetiminde koruma altına alırlar. Klingsor Kâse'nin peşindeki bir büyücüdür. Kâse'nin muhafızlarını kandırarak onları çiçek bakireler ve kadın büyücü kadının olduğu büyülü bahçesine çeker. Titurel'in oğlu Kundry Amfortas, Klingsor'u yok etmek için şatoya gider ama Kundry onu büyüler ve kutsal mızrağı düşürür ve Klingsor mızrakla onu yaralar. Amfortas'ın yarasının iyileşmesi için mızrağa dokunması gerekir. Şövalyelerin en yaşlısı Gurnemanz, Amfortas'ın yaralanmasında oynadığı rolü bilmeden Kundry'ye

[2] Doğru alay olmasaydı alay nice olurdu? Doğru kuşku olmasaydı kuşku nice olurdu? Doğru karşıt olmasaydı karşıt nice olurdu? Kendini kabul etmek isteyen ona ait ötekiyi de gerçekten kabul etmelidir. Oysa evette her hayır doğru değildir ve hayırda her evet bir yalandır. Bense ben bugün evette ve yarın hayırda olabileceğim için evet ve hayır hem doğru hem de doğru değildir. Var oldukları için evet ve hayır boyun eğmez, bizim doğruluk ve hata kavramlarımız boyun eğer.

Doğruluk ve hata konusunda kesinliğin olmasını isterdin, öyle mi? Birinde ya da diğerinde kesinlik yalnızca olanaklı değil, aynı zamanda zorunludur, her ne kadar birinde kesinlik diğerine karşı koruma ve direnme olsa da. Birinde olduğunda, ona dair kesinliğin ötekini dışlar.

O zaman ötekine nasıl ulaşabilirsin? Neden bir bizim için yeterli olamıyor? Öteki içimizde olduğu için bir bize yetmiyor. Bir bize yetseydi öteki büyük bir yoksunluk çekerdi ve bizi aç bırakırdı. Oysa biz bu açlığı yanlış anlarız ve hâlâ bire aç olduğumuza inanır, onun için daha da katı bir çaba içine gireriz.

Böylece içimizdeki ötekinin isteklerini daha da güçlü öne sürmesi ne neden oluruz. Öyleyse, içimizdeki ötekinin isteğini görmeye hazır olduğumuzda onu doyurmak için ötekine geçebiliriz. Oysa ötekinin bilincine vardığımız için böylece öteye erişebiliriz. Buna karşılık, bir

---

bakar. Kadeh tapınağından gelen bir sesin kehanetine göre ancak dürüst ve masum bir genç mızrağı geri alabilecektir. Daha önce bir kuğu öldüren Parsifal sahneye çıkar. Adını ve babasının adını bilmeyen şövalyeler onun bu genç olduğu umuduna kapılır. Gurnemanz onu Klingsor'un şatosuna götürür. Klingsor, Kundry'ye Parsifal'i baştan çıkarmasını emreder. Parsifal, Klingsor'un şövalyelerini alt eder. Güzel bir kadına dönüşen Kundry Parsifal'i öper. Böylece Kundry'nin Amfortas'ı baştan çıkardığını anlar ve ona karşı koyar. Klingsor mızrağı ona savurur ama Parsifal mızrağı yakalar. Klingsor'un şatosu ve bahçesi yok olur. Yola düşen Parsifal artık bir münzevi hayatı yaşayan Gurnemanz'ı bulur. Parsifal siyah bir zırh giymiştir ve Kutsal Cuma'da zırh giyiyor olması Gurnemanz'ın gücüne gider. Parsifal mızrağı onun önüne koyar ve miğferini ve kollarındaki zırhları çıkarır. Gurnemanz onu tanır ve onu Kâse'nin Şövalyeleri'nin kralı olarak kutsar. Parsifal Kundry'yi vaftiz eder. Birlikte şatoya giderler Amfortas'tan Kâse'nin örtüsünü kaldırmasını isterler. Amfortas onlardan kendisini öldürmelerini ister. Parsifal gelir ve yarasına mızrakla dokunur. Amfortas biçim değiştirir ve Parsifal ışıldayan Kase'yi havaya kaldırır. 16 Mayıs 1913'te Otto Mensendieck, Zürih Psikanaliz Derneği'nde "Kâse-Parsifal Efsanesi" konulu bir konuşma yapmıştır. Tartışma bölümünde Jung şunları söyler: "Wagner'in Kutsal Kâse ve Parsifal efsanesini kapsamlı olarak işlemesi çeşitli figürlerin çeşitli sanatsal özlemlere karşılık geldiğine dair sentetik görüşle desteklenmelidir. Ensest engel Kundry'nin tuzağa düşürme çabasının boşa çıkmasını açıklamaya yetmez; bunun yerine psişenin insan özlemlerini daha da yukarıya taşıma etkinliğine değinmek gerekir" (*MZS*, s. 20). Jung *Psikolojik Tipler*'de (1921) Parsifal'i psikolojik açıdan yorumlar (TE 6, §§371-72).

nedeniyle körlüğümüz güçlüyse ötekinden daha da uzaklaşırız ve içimizde bir ile öteki arasında feci bir uçurum açılır. Bir tıka basa doyar ve öteki acıkır. Doyan tembelleşir, aç zayıflar. Biz de yağ içinde boğulur, yoksunluktan tükeniriz.

Bu hastalıktır ama bu tipi çok görülür. Böyle olmalı ama böyle olması gerekmiyor. Böyle olması için yeterli temel ve neden var ama aynı zamanda böyle olmamasını / istiyoruz. İnsana nedenin üstesinden gel- 116/117
me özgürlüğü verildi çünkü o yaratıcı ve kendine ait. Bu özgürlüğe, bire olan en yüce inancına karşın ve sen o da olduğun için, tinin ötekini kabul etme yolunda acı çekerek eriştiğinde büyümeye başlarsın.

Başkaları benimle alay ederse bunu yapan yine onlardır ve bunun suçunu onlara yükleyebilir, kendimle alay etmeyi unutabilirim. Oysa kendiyle alay edemeyen başkalarına alay konusu olur. Öyleyse kendinle alay etmeyi öğren ki tanrısal ve kahramanca olan her şeyin dökülsün ve bütünüyle insan ol. İçinde tanrısal ve kahramanca olan, içindeki öteki için alay konusudur. İçindeki ötekinin uğruna eskiden kendi benliğin için oynadığın çok hayran olduğun o rolü bırak ve kendin ol.

Belirli bir yeteneğe sahip olma şansını ve talihsizliğini yaşayan kişi kendisini bu yetenek sanma tuzağına düşer. Böylece sık sık onun maskarası olur. Özel bir yetenek benim dışımda olan bir şeydir. Ben onunla aynı değilim. Yeteneğin doğası ile onu taşıyan insanın doğası arasında hiçbir ilişki yoktur. Hatta çok zaman onu taşıyanın kişiliği pahasına yaşar. Kişiliği bu yeteneğin, hatta aslında karşıtının zararıyla işaretlenir. Sonuçta hiçbir zaman yeteneğinin düzeyine çıkamaz, hep altında kalır. Kendine ait ötekiyi kabul ettiğinde yeteneğini zarar görmeden taşıyabilir. Ancak yalnızca bu yetenekte yaşamak ister ve sonuçta kendi ötekisini yadsırsa çizgiyi aşar çünkü yeteneğinin özü insanlık dışı ve doğal bir görüngüdür, oysa kendisi gerçekte öyle değildir. Bütün dünya hatasını görür ve o bu alayın kurbanı olur. Sonra da başkalarının onunla alay ettiğini söyler, oysa gülünç olmasının tek nedeni kendi ötekisini görmezden gelmesidir.

Tanrı yaşamıma girdiğinde Tanrı uğruna yoksulluğuma dönerim. Yoksulluk yükünü benimserim ve bütün çirkinliğimi ve gülünçlüğümü, bendeki kusurlu her şeyle birlikte yüklenirim. Böylece, Tanrı'yı bunu benimsemediğim takdirde başına gelecek tüm o karmaşa ve saçmalıktan kurtarmış olurum. Bu yolla Tanrı'nın işinin

yolunu hazırlarım. Ne olacak? En karanlık dipsiz derinlik boşaldı ve tükendi mi? Yoksa orada duran ve bekleyen, yaklaşan kızgınlık nedir? [İmge 117][222]

117/118 / Hangi ateş söndürülmedi, hangi közler hâlâ yanıyor? Karanlık derinliklere sayısız kurban verdik ve hâlâ daha fazlasını istiyor. Nedir bu doyum için çırpınan çılgın istek? Kimin bu delirmiş haykırışlar? Ölüler arasında kim böylesi acı çeker? Gel ve kan için ki konuşabilesin.[223] Kanı neden geri çeviriyorsun? Süt mü isterdin? Yoksa şarabın kırmızı suyunu mu? Belki de sevgi isterdin? Ölüler için sevgi? Ölülere

222. Resimdeki metin: (Atmavictu); (iuvenis adiutor) [genç destekçi]; [TELESPHORUS]; (spiritus malus in homnibus quibusdam) [bazı insanlardaki kötücül tin]. Resim yazısı: "Ejderha güneşi yemek istiyor ve genç ona yapmaması için yalvarıyor. O yine de yiyor." Atmaviktu (buradaki yazılışıyla) ilk olarak 1917'de *Kara Kitap* 6'da karşımıza çıkıyor. 25 Nisan 1917 tarihli fantezi şöyle özetlenebilir: Yılan Atmaviktu'nun binlerce yıl yoldaşı olduğunu söyler. Önce yaşlı bir adamdır, sonra ölür ve bir ayı olur. Sonra ölür ve su samuru olur. Sonra ölür ve semender olur. Sonra yine ölür ve yılana dönüşür. Yılan Atmaviktu'dur. Ondan önce, hâlâ bir kara yılanıyken, bir hata yapmış ve insan olmuştur. Jung'un ruhu Atmaviktu'nun kobold cini, yılan büyücü, yılan olduğunu söyler. Yılan benliğin çekirdeği olduğunu söyler. Atmaviktu yılandan Filemon'a dönüşür (s. 179). Jung'un Kusnacht'taki bahçesinde bir yılan heykeli bulunur. "Hayatımın en erken deneyimlerinden"de Jung şöyle yazıyor: "1920'de İngiltere'deyken bu çocukluk deneyimimi hiç anımsamadığım halde ince bir odun parçasından iki benzer figür oymuştum. Bunlardan birini taştan ve daha büyük olarak bir kez daha yaptım ve bu şimdi Kusnacht'taki bahçemde duruyor. Ancak o zaman bilinçdışım bana bir isim verdi. Bu figürün adı Atmavictu, "yaşamın soluğu" olacaktı. Bu, çocukluğumun sonradan "yaşamın soluğu," yaratıcı itkisi olduğu ortaya çıkacak yarı-cinsel nesnesinin daha da gelişmesiydi. Temelde, model manken bir kabir'dir (JA s. 29-30; karş. *Anılar*, s. 38-39). Telesphorus figürü İmge 113'teki Phanes'i andırıyor. Telesphorus bir Kabireoi'dir ve Aesclepius'un iblisidir (*bkz.* şekil 77, *Psikoloji ve Simya*, TE 12). Aynı zamanda şifa tanrısı olarak görülüyordu ve Anadolu'da Bergama'da adına bir tapınak vardı. 1950'de Jung Bollingen'de onun da taştan heykelini yaptı ve üzerine Heralitus, Mithra duaları ve Homeros'tan yaptığı alıntılarla Yunanca bir ithaf yazısı kazıdı (*Anılar*, s. 254).

223. Odise'nin 2. kitabında Odysseus ölülerin konuşabilmesi için tanrılara şarap adar. Walter Burkert şöyle yazıyor: "Ölüler dökülenleri ve aslında kanı içer, şölene, kana doymaya davet edilirler. Adanan kanlar toprağa karışırken ölüler de yukarıya iyi şeyler gönderecektir" (*Greek Religion*, çev. J. Raffar [Oxford: Basil Blackwell, 1987], s. 194-95). Jung 1912'de *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde bu motifi mecazi anlamda kullanır: "Odysseus gibi ben de bu gölgenin [Frank Miller] ancak konuşmasına ve alt dünyanın bazı sırlarını vermesine yetecek kadar içmesine izin verdim (TE B, §57n). 1910 dolaylarında Jung arkadaşları Albert Oeri ve Andreas Vischer'le bir yelkenli gezisine çıkmıştı ve bu gezide Oeri Kirke ve Nekyia ile ilgili bölümleri sesli olarak okumuştu. Jung bundan kısa bir süre sonra "Odysseus gibi," yazgısının onu nekyia ile karşılaştırdığını, "karanlık Hades'e indirdiğini" yazmıştı (Jung/Jaffe, Erinnerungen, Triiume, Gedanken, s. 104). Bunu izleyen ve peygamberin çocuğu canlandırmasını anlatan parça 2 Krallar 4:32-36'da Eliza'nın Şunemli dulun oğlunu canlandırmasını betimler.

âşık olmak? Yoksa alt-dünyanın solmuş bin yıllık bedeni için yaşam tohumları mı istiyorsun? Ölülere duyulan iffetsiz, ensest bir şehvet mi? Kanı donduran bir şey. Cesetlerle şehvetle kaynaşmak mı istiyorsun? Ben "benimsemekten" söz ettim ama sen "ele geçirmek, kucaklamak, çiftleşmek" mi istiyorsun? Ölülerin kirletilmesini mi istiyorsun? Diyorsun ki o peygamber çocuğun üzerine uzandı, ağzını çocuğun ağzına, gözlerini gözlerine, ellerini ellerine koydu ve böylece oğlanın üzerine yayıldı ve çocuğun bedeni ısındı. Sonra yine kalktı, evin içinde bir oraya bir buraya gitti ve sonra yine çocuğun üzerine çıktı ve bedenini üzerine yaydı. Çocuk yedi kez soludu. Sonra da gözlerini açtı. Benimsemen böyle olacak, böyle benimseyeceksin, soğukkanlı ya da üstün değil, düşünülmüş ya da yaltaklanan değil, kendini cezalandırarak değil, zevkle, tam olarak bu belirsiz, saf olmayan, belirsizliği daha yüce, erdem mi günah ahlâksızlık mı olduğunu bilmediğin zevkle birleşmeni sağlayan, şehvetli iğrençlik, azgın korku, cinsel olgunlaşmamışlık olan zevkle. İnsan bu zevkle ölüyü diriltir.

En aşağın ölüme benzer bir uykuda ve iyi ile kötüyü ayrılmaz ve ayırt edilemez bir şekilde içeren yaşamın sıcaklığına gerek duyuyor. Yaşamın yoludur o; ona ne iyi ne de kötü, ne saf ne de saf değil diyemezsin. Yine de o hedef değil, yol ve geçit. Aynı zamanda hastalık ve iyileşmenin başlangıcı. Bütün iğrenç eylemlerin ve sağlıklı simgelerin anası. Yaradılışın en ilksel biçimi, bütün gizli inlerde ve karanlık geçitlerde suyun yönelimsiz yasa dışılığı ile ve gevşek toprakta beklenmedik yerlerden akan, kuru toprağa meyve vermek için en ince çatlaklardan süzülen ilk karanlık dürtü. O ilk başlangıç, doğanın gizli öğretmeni, bizim hayal etmekte güçlük çektiğimiz en hayret verici ve en yüce zeki becerileri ve kurnazlıkları hayvanlara öğreten. İnsan üstü bilgisi olan, bilimlerin en büyüğüne sahip büyük bilge, karmaşadan düzen kuran ve geleceği kavranamayan doluluktan görüp duyuran kâhin. Yılan gibi çabuk çürüyen ve yararlı, korkunçluğuyla ve gülünçlüğüyle iblis gibi. Hep en zayıf noktayı vuran ok, mühürlü hazine sandıklarını açan sürgün.

Ona ne zeki ne de aptal, ne iyi ne de kötü diyemezsin çünkü doğası baştan aşağı insanlık dışı. O yeryüzünün uyanası karanlık oğlu.[224] Aynı

[224] *bkz.* s. 389.

anda hem erkek hem kadın ve olgunlaşmamış cinsiyet, yorum ve yanlış yorumla dolu, anlamda çok yoksul ama yine de varsıl. Bu en yüksek sesle haykıran, en dipte oturup bekleyen, en büyük ızdırabı çeken ölü. Ölülerin kurban edilmesi için kan, süt ya da şarap değil, bizim tene istekli olmamızı istedi. Özlemi kurulamayacak olanı kurmak için savaşan ve kendine eziyet eden ve böylece kendini parçalayıp kurban eden tinimizin çektiği ızdıraba kulak vermedi. Tinimiz sunakta paramparça yatana dek yeryüzünün oğlunun sesini duymadım ve ancak o zaman onun büyük ızdıraplı olduğunu ve kurtuluşa gerek duyduğunu gördüm. O en çok yadsınan olduğu için seçilmiş olan. Bunu söylemek zorunda olmak kötü ama belki de derinliklerin söylediğini ağır işitiyorum ya da belki de yanlış anlıyorum. Bu kadarını bile söylemek sefillik ama yine de söylemeliyim.

Derinlikler sessiz. O yükseldi ve şimdi güneşin ışığına bakıyor ve canlılar arasında. Huzursuzluk ve anlaşmazlık, kuşku ve yaşamın doluluğu onunla birlikte yükseldi.

Amin, tamamlandı. Gerçek olmayan gerçek oldu, gerçek olansa gerçek dışı. Yine de, yapmam, yapmak istemiyorum, yapamam. Ah insanın sefilliği! Ah içimizdeki isteksizlik! Ah kuşku ve umutsuzluk. Bu gerçekten de Rabb'ın öldüğü ve Cehennem'e yükseldiği ve gizemleri tamamladığı Kutsal Cuma.[225] Bu içimizdeki İsa'yı tamamladığımız ve bizzat Cehennem'e yükseldiğimiz Kutsal Cuma. Bu İsa'nın tamamlanması istemiyle ağlayıp yakardığımız Kutsal Cuma ki çünkü tamamlanmasından sonra Cehennem'e gideceğiz. İsa o kadar güçlüydü krallığı bütün dünyayı kapladı ve yalnızca Cehennem dışında kaldı.

Bu krallığın sınırlarını kim iyi nedenlerle, temiz bir vicdanla ve sevginin kurallarına uyarak geçmeyi başardı? Yaşayanlar arasında kim İsa ve Cehennem'e canlı gidiyor? İsa'nın krallığını kim Cehennem'le genişletiyor? Kim ayık olmasına karşın sarhoşlukla dolu? Kim bir olmaktan iki olmaya indi? Ayrılmış olanla birleşmek için kim yüreğini parçaladı?

Ben oyum, adsız olanım, kendini tanımayan ve adı kendinden bile gizlenenim. Adım yok çünkü henüz var olmadım ancak henüz oluşa geldim. Kendim için bir vaftiz karşıtı ve yabancıyım. Ben olan ben o değilim. Kendimden önce ve sonra ben olacak ben odur. Bundan dola

225. *bkz.* dipnot. 135, s. 140.

yı kendimi alçalttım, başkası olarak kendimi yükselttim. Bundan dolayı kendimi benimsedim, ikiye böldüm ve dolayısıyla kendimi kendimle birleştirdim, kendimin küçük parçası oldum. Bilincimde buyum. Oysa bilincimde böyleyken sanki aynı zamanda ondan ayrılmış gibiyim. Ben / [İmge 119][226] / ikinci ve daha büyük durumumda değilim. Bu ikinci 118/120
ve daha büyük olan gibiyim ama hep sıradan bilinçteyim ve yine de ondan o kadar ayrı ve ayrık. İkinci ve daha büyük durumumdaymışım gibi ama gerçekten o olduğum bilinci olmadan. Hatta daha da küçüldüm ve yoksullaştım ama tam da bu küçüklüğüm sayesinde büyüğün yakınlığının bilincinde olabiliyorum.

Yeniden doğum için saf olmayan suyla vaftiz edildim. Cehennem ateştinden kopan bir alev vaftiz kurnasının üzerinde beni bekledi. Kendimi saf olmayanla yıkadım ve pislikle arındırdım. Onu kabul ettim, tanrısal kardeşi, yeryüzünün oğlunu, iki cinsiyetli ve saf olmayanı benimsedim ve geceleyin insan oldu. İki kesici dişi sökün etti ve çenesine kadar indi. Onu yakaladım, alt ettim ve kucakladım. Benden çok şey istedi ama her şeyi beraberinde getirdi. O varsıl çünkü; yeryüzü onun. Yine de kara atı ondan ayrıldı.

Aslında gururlu bir düşmanı vurup indirmedim, daha büyük ve daha güçlü olanı benimle dost olamaya zorladım. Beni ondan, karanlık olandan hiçbir şey ayırmamalı. Ben ondan ayrılmak istesem, o beni bir gölge gibi izler. Onu düşünmesem bile tekinsizce yakınımdadır. Onu yadsırsam korkuya dönüşür. Onu fazlasıyla anmalıyım, onun için bir kurban yemeği hazırlamalıyım. Onun için masamda bir tabak dolduracağım. Önceden insanlar için fazlasıyla yapacağımı şimdi onun için yapmalıyım. İşte bu yüzden bencil olduğumu düşünüyorlar.[227] Bilmiyorlar

226. Resim yazısı: "Lanetli ejderha güneşi yedi, karnı yarılıp açıldı ve güneşin altınını kanıyla birlikte vermemeli. Bu Atmavictu'nun, yaşlının dönüşü. Çoğalan yeşil örtüyü yok eden Siegfried'i öldürmeme yardım eden gençtir." Burada *Liber Primus* böl. 7 "Kahramanın Katli"ne atıfta bulunuyor.

227. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Onun uğruna birçok insanı, kitabı ve düşünceyi bir yana bıraktım ama dahası, mevcut dünyadan çekildim ve düz ve yalın olanı, en anlık olanı yaptım gizli amacına hizmet etmek için. Ona, karanlık olana hizmet ederek merhamet yolunda bir başkasıyla karşılaşıyorum. Niyetler ve dilekler bana eziyet ederse, en yakınımdaki neyse onu düşünür, hisseder ve yaparım. Böylece en uzak bana ulaşır" (s. 434).

ki arkadaşımla gidiyorum ve pek çok günüm ona adanmış. Oysa huzursuzluk başadı, sessiz bir yeraltı depremi, uzakta büyük bir uğultu. İlksele ve geleceğe yollar açıldı. Mucizeler ve müthiş gizemler yakın. Olmuş ve olacakları biliyorum. Sıradanın ardında sonrasız dip esniyor. Yeryüzü
120/123 gizlediğini bana geri veriyor. / [İmge 121][228], [229], [230] / [İmge 122] [231], [232]

228. 1944'de *Psikoloji ve Simya* da Jung mandala sembolizmini ele alırken dört köşesinde dört "akarsu" bir simyasal daire simgesine değiniyor (*TE 12*, §167n). Jung çeşitli örneklerde cennetteki dört akarsuyu yorumlar, örneğin *bkz. Aion*, *TE* §§2, 9, 311, 353, 358, 372.

229. Yazıt: ""XI. MCMXIX. [11. 1919: Bu tarih imgenin resmedildiği tarihi gösteriyor olabilir.] Bu böylesine güzel yerleştirilmiş taş kesinlikle Lapis Philosophorum. Elmastan daha sert. Uzaya dört ayrı niteliğiyle yayılıyor, bunlar genişlik, yükseklik, derinlik ve zaman. Bu yüzden de görünmez ve fark etmeden içinden geçebilirsiniz. Kovanın dört nehri taştan akıyor. Bu ana ile baba arasında uzanan bozulmaz tohum ve iki koninin başlarının ona dokunmasına engel oluyor: Pleroma'yı dengeleyen monad o." Pleroma için *bkz.* aşağıda s. 443. Bozulmaz tohum için *bkz.* İmge 64 ile ilgili dipnot 157'deki Ha ile konuşma.

230. 3 Haziran 1918'de Jung'un ruhu Filemon'u yeryüzünün neşesi olarak anlatıyor. "İblisler kendini bulan, dört nehrin kaynağı olan, yeryüzünün kaynağını taşıyan birde uzlaştı. Onun doruğundan sular dökülür dört bir yana. O güneşi taşıyan denizdir; o güneşi taşıyan dağdır, o dört büyük akışın babasıdır; o dört büyük iblisi bağlayan haçtır. Hiçliğin bozulmaz tohumudur, uzaydan düşer rastlantısal. Bu tohum başlangıçtır, diğer tüm başlangıçlardan gençtir, tüm bitimlerden yaşlı" (*Kara Kitap* 7, s. 61). Anlatımdaki bazı motifler bu imge ile bağlantılı olabilir. *Kara Kitap* 7'de Temmuz 1919 ile Şubat 1920 arasında bir boşluk var, bu dönemde Jung büyük olasılıkla *Psikolojik Tipler*'i yazıyordu. 23 Şubat'ta şu satırları yazmış: "Arada uzanıyor görünen düşler kitabında, daha da çok *Kırmızı Kitap*'ın imgelerinde," (s. 88). Jung *Düşler*'e bu dönemde gördüğü sekiz düşü ve Ağustos 1919'da gördüğü iki melek görümünü, karanlık ve saydam bir kitleyi ve genç bir kadını not almış. Bu da ne *Liber Novus*'taki ne de *Kara Kitaplar*'daki metne doğrudan göndermeler yapmayan simgesel sürecin kaligrafi cildindeki resimlerde sürdüğünü akla getiriyor. Jung 1935'te Orta Çağ simyasındaki sembolizmi psikolojik açıdan yorumlamış ve felsefe taşının -benliğin simgesi olarak- simya çalışmalarının hedefi olduğunu öne sürmüştü (*Psikoloji ve Simya*, *TE 12*).

231. Yazıt: "4 Aralık MCMXIX [1919. Bu tarih imgenin boyanma tarihini gösteriyor olabilir.] Bu mücevherin arka yüzü. Bu taşta olan bu gölgeyi taşır. Bu yaşlı Atmavictu'dur, yaratılıştan sonra çekilen. O başlangıcı aldığı sonsuz tarihe döndü. Bir kez daha taşlı tortuya dönüştü yaratılışını tamamladıktan sonra. İzdubar biçiminde büyüdü ve ΦΙΛΗΜΩΝ'u ve ondan Ka'yı getirdi. ΦΙΛΗΜΩΝ taşı, Ka' ise Θ'ı verdi." Öyle görülüyor ki son bölüm güneşin astrolojik simgesidir.

232. Atmavictu için *bkz.* İmge 117'ye not. 20 Mayıs 1917'de Filemon şöyle der: "Atmavictu olarak hata yaptım ve insan oldum. Benim adım İzdubar mıydı? Ona öylece yaklaştım. Beni kötürüm kıldı. Evet, insan beni kötürüm bıraktı ve beni bir ejderhanın yılanına dönüştürdü. Neyse ki hatamı gördüm ve ateş yılanı yuttu. Böylece Filemon var oldu. Benim biçimim görünüştür. Önceden görünüşüm biçimdi" (*Kara Kitap* 7, s. 195). Jung *Anılar*'da şöyle diyor: "Daha sonra Filemon'u benim Ka olarak adlandırdığım başka bir figür daha canlandırdı. Eski Mısır'da 'Kralın Ka'sı' onun dünyevi biçimi, beden bulmuş ruhuydu. Fantezimde ka-ruh alttan, derin bir kuyudan gelir gibi yeryüzünden geldi. Onun bir resmini yaptım, yeryüzüne bağlı biçimini,

/ [İmge 123][233] / 123/124

taştan bir kaidesi olan sütun ve üstü bronzdan. Resmin üzerinde bir yalıçapkını kanadı, arasında Kanın başının çevresinde parıldayan yıldızlar nebulası. Ka'nın ifadesinde iblisi andırır bir şey var; Mefistovari bile denebilir. Bir elinde renkli bir pagoda ya da bir kutsal emanet sandığı, diğerinde bir taş kalem tutuyor ve bununla sandığın üzerinde çalışıyor. Şöyle diyor: 'Tanrıları altın ve mücevherler içinde gömen benim.' Filemon'un topal bir ayağı, ve kanatlı bir ruhu var, Ka ise bir yeryüzü iblisi ya da metal iblis olarak resmediliyor. Filemon tinsel yöndü, anlamdı, Ka ise -o dönemde yabancısı olduğum- Yunan simyasındaki Antroparyon gibi doğanın tini. Ka herşeyi gerçek yapandı ama aynı zamanda yalıçapkını tinini, anlamı kapıyordu ya da onun yerine güzelliği, 'sonrasız yansımayı' koyuyordu. Zamanla simya üzerine çalışarak iki figürü birleştirmeyi başardım," (s. 209-10). Wallace Budge şöyle diyor: "Ka soyut bir birey ya da kişilikti. Ait olduğu insanın biçimini ve niteliklerini taşıyordu ve normal ikamet yeri bedenle birlikte lahit olsa da istediği zaman dışarı çıkabiliyordu; insandan bağımsızdı ve gidip herhangi bir anıtında durabilirdi" (*Mısır Ölüler Kitabı*, s. IXV). Jung 1928'de şu yorumu getiriyor: "Gelişimin daha yüksek bir düzeyinde, ruh ideasının zaten olduğu yerde, imgelerin hepsi artık yansıtılmaz... şu ya da bu karmaşa artık yabancı gelmeyecek, kendine ait bir şeymiş gibi görülecek kadar yakınlaşır. Yine de ait olduğu hissi başlangıçta karmaşanın bilincin öznel bir içeriği olduğunu hissetmeye yol açacak kadar güçlü değildir. Hâlâ bilinç ile bilinçdışı arasında bir çeşit kimsenin olmayan topraklardır, yarı gölgede kalmaya, kısmen bilinçli özneye ait ya da yakın olmaya kısmen özerk bir varlık olmaya ve bilinçle bu şekilde buluşmaya devam eder. Her halükarda öznenin yönelimlerine zorunlu olarak boyun eğmez, daha yüksek bir düzeyde bile olabilir, genellikle esin ya da uyarı ya da doğaüstü bilgi kaynağıdır. Psikolojik olarak bu tip bir içerik henüz tam olarak bütünleşmemiş kısmen özerk karmaşa olarak açıklanabilir. İlksel ruhlar, Mısır'dan Ba ve Ka bu tipte karmaşalardır" (*Ben ile Bilinçdışı Arasındaki İlişkiler, TE 7*, §295).

233. Yazıt: "IV Jan, MCMXX [4 Ocak 1920: Bu imgenin resmedildiği tarih olabilir.] Bu kutsal su kabı. Kahiri ejderhanın bedeninde filiz veren çiçeklerden doğar. Yukarıda da tapmak."

Üç Kehanet

Cap. xviii

[HI 124] [234]Mucizevi şeyler yaklaştı. Ruhuma seslendim ve uğultularını uzaktan duyabildiğim sellere dalmasını istedim. Siyah kitabıma kaydettiğim gibi, bu 1914 yılı, 22 Ocak tarihinde oldu. Böylece ruhum mermi gibi karanlığa daldı ve derinliklerden şöyle seylendi: "Getirdiğimi kabul edecek misin?"

B: "Verdiğini kabul edeceğim. Yargılamaya ya da geri çevirmeye hakkım yok."

R: "Dinle öyleyse. Burada babalarımızın eski zırhları ve paslı donanımları var. Üzerlerinden ölümcül deri kapanlar, kurtların yediği kargı milleri, çarpık mızrak başları, kırılmış oklar, pas tutmuş kalkanlar, kafatasları, insan ve at kemikleri, eski toplar, mancınıklar, ufalanmış dağlama demirleri, taş mızrak başları, taş sopalar, keskin kemikler, çentikli ok başı dişleri var. Yani yeryüzünü karıştıran eski zamanlardaki savaşlara ait olan herşeyi burada bulabilirsin. Bütün bunları kabul edecek misin?"

B: "Kabul ediyorum. Sen daha iyi bilirsin, ruhum."

R: "Boyanmış taşlar, üzerlerinde büyülü imler olan kıvrılmış kemikler, deri buklelerinde ve küçük kurşun kaplarda tılsımlı sözler, dişlerle, insan saçları ve tırnaklarıyla dolu kirli keseler, birbirine bağlanmış kalaslar, kara küreler, küflenmiş hayvan derileri buluyorum, yani karanlık tarih öncesinde hazırlanmış bütün batıl inançları. Bütün bunları kabul edecek misin?"

B: "Hepsini kabul ediyorum, nasıl görmezden gelebilirim?"

R: "Daha kötülerini de buluyorum: "kardeş katli, alçakça ölümcül hamleler, işkence, çocuk kurbanı, halkların toptan yok edilmesi, kundakçılık, ihanet, savaş, isyan. Bunların da hepsini kabul edecek misin?"

B: "Sen verdiğine göre, öyle olsun."

R: "Tüm geçmiş kültürlerin hazinelerini buluyorum, tanrıların

234. *Kara Kitap 4*'te Jung şöyle diyor: "Bundan sonra gergin, daha önce hiç düşünmediği bir şey bekleyen bir adam gibi devam edeceğim yoluma. Derinlikleri dinliyorum -uyarıyı, dersi aldım ve korkum yok- dışta tam bir insan hayatı yaşamak için çabalıyorum" (s. 42).

muhteşem imgeleri, geniş tapınaklar, resimler, papirüs ruloları, unutulmuş dillere ait harflerle dolu parşömenler, unutulmuş bilgeliklerle dolu kitaplar, eski rahiplerin ilahileri ve şarkıları, binlerce kuşak boyunca çağlarca anlatılan öyküler."

B: "Genişliğini kavrayamadığım bütün bir dünya bu. Nasıl kabul edebilirim?"

R: "Hoşnut ol ve bahçeni alçakgönüllülükle işle."[235]

B: "Öyle yapacağım. Ölçülemez olanın büyük değil, küçük bir parçasını fethetmeye değdiğini görüyorum. Bakımlı küçük bir bahçe bakımsız büyük bir bahçeden yeğdir. Ölçülemezle karşılaştırıldığında iki bahçe de eşit derecede küçüklük, ama bakımları eşit değil."

R: "Makasını al ve ağaçlarını buda."

---

235. Bu satırlar Voltaire'in *İyimser Adam*'ının bitişine işaret ediyor: "Bunlar güzel sözler ama bahçemizi yeşertmek gerek." Jung'un çalışma odasında Voltaire'in bir büstü vardı. 1955-56'da Jung simyadaki Antroparyon'u "bir çeşit cin, işinde usta, hekimin iyileşmesine yardım eden bir adanmış ruh, spiritus familiaris gibi" şeklinde betimliyor (Mysterium Coniunctionis, TE 14, §304). Antroparyon simyevi metallerin simgesi olarak görülüyor ("Çocuk arketipi psikolojisi üzerine," TE 9, I, §268) ve Zosimos'un görümlerinde ortaya çıkıyordu (TE 13, s. 60-62). Jung'un sözünü ettiği Ka resmi açıklığa kavuşturulamadı. Ka, Jung'a 22 Ekim 1917'deki bir düşünde görünmüştü ve kendini Ha'nın, ruhunun diğer yönü olarak tanıtmıştı. Runik yazıları ve aşağı bilgeliği Ha'ya veren Kaydı (bkz. dipnot 155). Gözleri saf altından, bedeni kara demirdendir. Jung'a ve ruhuna onun sırrına, yani bütün büyülerin özüne gereksinim duyduklarını söyler. Bu da sevgidir. Filemon şöyle der: Ka, Filemon'un gölgesidir (Kara Kitap 7, s. 25ff). 20 Kasım'da Ka, Filemon'un gölgesi ve habercisi olduğunu söyler. Ka öncesiz ve sonrasız olduğunu, Filemon'un ise gelip geçici olduğunu söyler (s. 34). 10 Şubat 1918'de Ka Tanrılar için bir zindan ve mezar olarak bir tapmak inşa ettiğini söyler (s. 39). Ka, Kara Kitap'ta 1923'e dek geçer. Bu dönemde Jung Ka, Filemon ve diğer figürler arasındaki bağlantıyı anlamaya ve aralarındaki doğru ilişkiyi bulmaya çalışır. Jung, 15 Ekim 1920'de analize gelen Constance Long'la bilinmeyen bir resmi tartışır. Constance Long'un not aldığı yorumlardan bazıları Filemon ile Ka arasındaki ilişkiyi nasıl anladığına dair ipuçları veriyor: "Her iki yandaki 2 figür baskın 'babaların' canlı örnekleri. Biri yaratıcı baba, Ka, diğeri ise biçim veren ve yasa koyan Filemon (oluşturucu içgücü). Ka, Dionysos & F = Apollo'dur. Filemon, kolektif bilinçd[ışının] öğelerindeki şeyleri ifade eder ... Filemon (belki de bir tanrı) düşüncesi veriyor, ancak yine de geçici, uzak ve belirsiz olarak kalıyor, çünkü ortaya çıkardığı her şey kanatlı. Ka ise öz veriyor ve tanrıları altın ve mermer içine gömen olarak anılıyor. Onları maddeleştirme hatası yapma eğiliminde ve bu yüzden de tinsel anlamlarını yitirip taş içine gömülme tehlikesi altındalar. Bu yüzden de nasıl ki kilise Xt'nin mezarı olduysa, tapınak da Tanrı'nın mezarı olabilir. Kilise geliştikçe Xt ölüyor. Ka'nın çok fazla üretmesine izin vermemek gerek; maddeleştirmeye bel bağlamamalı, ama üretilen madde çok az olursa yaratılan gelip geçici olur. Aşkın işlevi bütündür. Bu resim değil, benim onu usa uydurmam da değil; bilinçli zekâ ile yaratıcı yönün birleşmesinin bir sonucu olan yeni ve can veren yaratıcı tin. Ka duyumdur, F ise sezgi, o çok fazla insan-üstü (Zerdüşt o, söyledikleri ile aşırı üstün ve soğuk (C. G. J., F'ye sorduğu soruları da yanıtları da yazıya geçirmemiş)... Ka ve Filemon insandan büyük, onlar insan-üstü (Onlarda parçalanan bir Kolektif Bilinçdışında)" (Günlük, Countway Library of Medicine, s. 32-33).

[2] Ruhum, yeryüzünün oğlunun getirdiği karanlık selinden geleceği gösteren eski zamanlara ait üç şey verdi bana; savaşın sefaletini, büyünün karanlığını ve dinin armağanını.

Akıllıysan bu üç şeyin birbirine ait olduğunu anlarsın. Bu üçü hem kaosun gücüyle birlikte serbest kalması hem de bağlanması anlamına gelir. Savaş kaçınılmaz ve bunu herkes görüyor. Büyü karanlık ve kimse göremiyor. Din gelecek ama gün gibi belirgin olacak. Böyle felaket bir savaşın geleceğini düşünüyor muydun? Büyünün var olduğunu dü şünüyor muydun? Yeni bir din hakkında düşünmüş müydün? Uzun geceler oturdum ve gelecek olana bakıp irkildim. Bana inanıyor mu sun? Ben çok da endişeli değilim. Neye inanayım? Neye inanmayayım? Gördüm ve irkildim.

Oysa tinim canavarca olanı kavrayamadı ve gelecek olanın boyut larını anlayamadı. Özlemimin gücü zayıfladı ve hasat toplayan ellere düştü güçsüzce. Gelecek olan zamanlardaki en korkunç işin ağırlığını hissettim. Nerede ve nasılı gördüm ama bunu kavrayabilecek ya da fet hedebilecek bir söz yok. Başka türlü yapamazdım, yeniden derinliklere batmaya bıraktım.

Onu sana veremem ve yalnızca gelecek olanın yolundan söz edebi lirim. Sana dışarıdan pek yarar gelmeyecek. Sana gelecek olan içinde yatıyor ama ne yatıyor orada! Gözlerimi kaçırmak, kulaklarımı kapa mak ve bütün duyularımı yadsımak isterdim; içinizden biri olmak is terdim, hiçbir şey bilmeyen ve hiçbir zaman hiçbir şey görmemiş olan. Bu çok fazla ve çok beklenmedik. Yine de ben onu gördüm ve belleğim beni rahat bırakmayacak.[236] Yine de geleceğe uzanmak isteyen özlemi mi kısaltıyorum ve şu an çiçek açan ve genişliğini ölçebildiğim küçük bahçeme dönüyorum. Bakımlı olacak.

Geleceği gelecektekilere bırakmak gerek. Ben küçük ve gerçek olana dönüyorum çünkü bu büyük yol, gelecek olanın yolu. Yalın gerçekliğime, yadsınamazıma, ufacık varlığıma dönüyorum. Bir bıçak alıyorum ve ölçüsüz ve hedefsiz büyümüş her şeyin üzerine gidiyorum. Çevrem de ormanlar büyümüş, üzerime sarmaşık bitkileri tırmanmış ve sonsuz çoğalma ile kaplanmışım baştan aşağı. Derinlikler bitip tükenmez, her

236. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Gelecek sekiz yüz yılda, Bir hükmetmeye başlayana dek neler olacağını nereden bilebilirim? Ben yalnızca gelecek olanı anlatıyorum" (s. 440).

şeyi verirler. Her şey hiçbir şey kadardır. Küçük bir şeyin varsa bir şeyin vardır. Hırsını ve oburluğunu tanımak, arzularını / [İmge 125][237] / 124/126
biriktirmek, ekip biçmek, kavramak, kullanılabilir kılmak, etkilemek, hükmetmek, düzenlemek, yorum ve anlamlar getirmek savurganlık.

Sınırlarını aşan her şey gibi delilik. Olmadığın şeyi nasıl tutabilirsin? Olmadığın her şeyi gerçekten de sefil bilginin ve anlayışının boyunduruğuna mı sokmak istiyorsun? Unutma, kendini bilebilirsin ve bu bilgi de yeterlidir. Oysa başkalarını ve diğer her şeyi bilemezsin. Kendin dışındakini bilmeye karşı dikkatli ol, yoksa bu varsayılan bilgi kendilerini bilenlerin yaşamlarını boğar. Bilen kendini bilebilir. Bu da onun sınırıdır.

Ötemde olanı biliyormuşum gibi yaptığım şeyi acı çekerek kestim. Benim ötemde olana dair getirdiğim döngüsel, zekice yorumları kestim attım kendimden. Bıçağım daha da derinlere işliyor ve kendime dair atfettiğim anlamları da ayırıyor benden. Anlamlı her şey benden düşene dek, artık düşünebileceğim gibi olmayana dek, ne olduğumu bilmeden yalnızca olduğumu bilene dek özüme kadar kesip atıyorum.

Yoksul ve yalın olmak, amansızın önünde çırılçıplak durmak istiyorum. Bedenim ve bedenimin yoksulluğu olmak istiyorum. Yeryüzünden olmak ve onun yasasını yaşamak istiyorum. Kendi insan hayvanım olmak ve onun bütün korkularını ve isteklerini kabul etmek istiyorum. Güneşin aydınlattığı yeryüzünde yoksul, silahsız bedeniyle tek başına duranın, dürtülerinin ve pusuda yatan yaban hayvanlarının avı olan, hayaletlerden korkan ve uzak tanrıları düşleyen, yakındakine ait, uzaktakine düşman olan, taşlardan ateş çıkaran ve sürüleri tarlalarındaki ekini de yok eden bilinmez güçler tarafından çalınan, ne bilen ne de tanıyan ama el altında olanla yaşayan ve uzakta olanın lütfunu alanın ağıtından ve kutluluğundan geçmek istiyorum.

O bir çocuktu ve emin değildi. Yine de kesinlikle doluydu, zayıftı ve yine de engin bir güçle kutsanmıştı. Tanrısı yardım etmediğinde bir başkasını seçti. O da yardım etmediğinde yerden yere vurdu. Gör bak: Tanrılar bir kez daha yardım etti. Öyleyse anlam yüklü olan her şeyi,

237. Peyzajdaki sahne Jung'un çocukluğunda gördüğü Alsas'ın su altında kaldığı, Basel'in bir liman şehrine döndüğü fanteziye benziyor. Aynı fantezide yelkenli ve buharlı bir gemi, bir Orta Çağ kasabası, topları ve askerleriyle ve kasabalı halkıyla bir şato ve bir kanal da vardı (*Anılar*, s. 100).

kaosun bana yüklediği tanrısal ve şeytanca her şeyi çıkarıp atıyorum. Gerçekte, tanrıları ve şeytanları ve kaotik canavarları kanıtlamak, onları özenle beslemek ve yorgunlukla yanımda sürüklemek, sayılarını saymak ve adlarını vermek ve inançsızlık ve kuşkuya karşı inançla korumak bana kalmadı.

Özgür bir adam yalnızca kendine egemen olan ve kendi güçleriyle etki eden özgür tanrıları ve şeytanları bilir. Etkileri olmazsa bu da onların kendi işidir ve bu yükü omuzlarımdan atabilirim. Etkili olurlarsa da ne korumama ne özenime ne de inancıma gereksinim duyarlar. Öyleyse çalışıyorlar mı diye görmek için sessizce bekleyebilirsin. Çalışırlarsa da akıllı ol çünkü kaplan senden daha güçlüdür. Her şeyini atman gerekir, yoksa köle olursun, bir Tanrı'nın kölesi olsan bile. Yaşam öz gürdür ve kendi yolunu seçer. Yeterince sınırlıdır, o zaman daha fazla sınır biriktirme. Öyleyse sınırlandıran her şeyi kesip atıyorum. Burada durdum, dünyanın bilmece gibi çeşitliliği orada.

İçimde yılgı uyandı. Sıkıca bağlanmış olan değil miyim ben? Oradaki dünya sınırsız olan değil mi? Ve zayıflığımın farkına vardım. Zayıflık bilinci ve güçsüzlük yılgısı olmasa yoksulluk, çıplaklık ve hazırlanmamışlık nice olurdu? Bu yüzden durdum ve dehşete düştüm. Sonra da ruhum bana fısıldadı:

Büyünün Armağanı

Cap. xix.

[HI 126] [238] "Bir şey işitmiyor musun?"

B: "Hiçbir şeyin farkında değilim, ne işitecektim ki?"

R: "Bir çınlama."

B: "Bir çınlama mı? Ne? Ben bir şey duymuyorum."

R: "Daha sıkı dinle."

B: "Sol kulakta, belki, bir şeyler. Bunun anlamı ne olabilir ki?"

R: "Uğursuzluk."

B: "Söylediğini kabul ediyorum. Uğurum ve uğursuzluğum olsun istiyorum."

R: "O zaman ellerini kaldır ve sana geleni al."

B: "Nedir bu? Bir asa mı? Kara bir yılan mı? Altın bir gerdanlığı olan yılan biçimli -gözleri inciden- siyah bir asa. Büyülü bir asaya benzemiyor mu?"

R: "Büyülü bir asa o."

B: "Büyüyle ne yapacağım? Büyülü asa uğursuzluk mu? Büyü uğursuzluk mu?"

R: "Evet, ona sahip olan için."

B: "Bu eskilerin deyişine benziyor. Ne tuhafsın, ruhum! Büyüyle ne yapayım ben?"

R: "Büyü senin için çok şey yapacak."

B: "İsteğimi ve yanlış anlayışımı kışkırtıyorsun korkarım. İnsanların büyücülük ve çaba gerektirmeyen şeyleri istemekten vazgeçmediğini biliyorsun."

R: "Büyü kolay değildir ve kurban ister."

B: "Sevginin kurban edilmesini mi ister? Yoksa insanın mı? Eğer öyleyse geri al bu kara değneği benden."

R: "Aceleci davranma. Büyünün istediği öyle bir kurban değil. O başka bir kurban ister."

B: "Nedir bu kurban?"

R: "Büyünün istediği kurban avuntudur."

238. 23 Ocak 1914.

B: "Avuntu mu? Doğru mu anlıyorum? Seni anlamak son derece güç. Söyle bana, nedir bunun anlamı?"

R: "Avuntunun kurban edilmesi gerekir."

B: "Ne demek istiyorsun? Verdiğim avuntu mu, yoksa bana verilen avuntu mu kurban edilmeli?"

R: "İkisi de."

B: "Kafam karıştı. Bu çok karanlık."

R: "Siyah asa uğruna avuntuyu kurban etmelisin, hem verdiğin avuntuyu hem de sana verileni."

B: "Sevdiklerimle avuntu bulmamam gerektiğini mi söylemek isti yorsun? Sevdiklerime de avuntu vermemeli miyim? Bu insanlığın bir parçasının yitirilmesi ve kendine ve başkalarına karşı katı olmanın bu nun yerine geçmesi anlamına geliyor."[239]

R: "Öyle."

B: "Asanın istediği kurban bu mu?"

R: "Asanın istediği kurban bu."

B: "Asa uğruna bu kurbanı verebilir miyim, buna izin var mı? Asayı kabul etmeli miyim?"

R: "İstiyor musun, istemiyor musun?"

B: "Emin değilim. Siyah asa hakkında ne biliyorum? Onu bana kim veriyor?"

R: "Önünde uzanan karanlık. Sana gelecek olan bir sonraki şey o. Onu kabul edip adağını sunacak mısın?"

B: "Karanlığa, kör karanlığa kurban vermek zor, hem de ne kur ban!"

R: "Doğa, doğa bize avuntu veriyor mu? Avuntuyu kabul ediyor mu?"

B: "Ağır bir sözün altına giriyorsun. Benden nasıl bir ıssızlık istiyorsun?"

R: "Bu senin talihsizliğin ve siyah asanın gücü."

B: "Ne kasvetli konuşuyorsun, hem de önsezilerle dolu! Beni bu gibi bir vahametin zırhına mı bürüyorsun? / [İmge 127][240] / Kalbimi

126/128

239. Nietzsche, *Ecce Homo* da şöyle yazmıştı: "Bilgide her kazanım, her ileri adım gözüpekliğin, kendine karşı sert olmanın, dürüst olmanın sonucudur."

240. Üstteki yazıt: "amor triumphat." Alttaki yazıt: "Bu imge 9 Ocak 1921'de, 9 aylık beklemenin ardından tamamlanmıştır. Nasıl olduğunu bilmediğim bir kederi, dört kat özveriyi ifade eder. Neredeyse bitirmemeyi yeğleyebilirdim. Dört işlevin amansız çarkı, özveriyle aşılanmış bütün canlıların özü." Bu işlevler Jung'un *Psikolojik Tipler*'de (1921) ele aldığı düşünme, hissetme, duyma ve sezgidir. 23 Şubat 1920'de Jung *Kara Kitap* 7'ye şu notu düşmüş: "Seven ile sevilen arasında olanlar Tanrılığın bütünüyle

bronz bir kabukla mı kenetliyorsun? Ben yaşamın sıcaklığından hoşnutum. Onu özlemem mi gerekiyor? Büyü uğruna mı? Büyü nedir?"

R: "Büyüyü bilmiyorsun. O halde yargılama. Neye dikleniyorsun?"

B: "Büyüymüş! Ne yapayım büyüyle ben? Büyüye inanmıyorum, inanamıyorum. Yüreğim burkuluyor ve insanlığımın büyük bölümünü büyüye mi kurban etmem gerekiyor?"

R: "Sana öğüdüm, buna karşı savaşma ve hepsinden öte, ta derinliklerinde büyüye inanmıyormuş gibi çok aydın davranma."

B: "Amansızsın. Yine de büyüye inanamam ama belki de bu konudaki düşüncem bütünüyle yanlıştır."

R: "Evet, söylediklerinden öyle anlaşılıyor. Kör yargını ve eleştirel davranışını bir yana bırak, yoksa asla anlamayacaksın. Bekleyerek yıllarını harcamayı gerçekten hâlâ istiyor musun?"

B: "Sabırlı ol, bilimim henüz alt edilmedi."

R: "Üstesinden gelmen için tam zamanı!"

B: "Çok şey istiyorsun, neredeyse çok fazla. Sonuçta bilim yaşam için çok önemli değil mi? Bilim yaşam mı? Bilimsiz yaşayan insanlar var. Peki, ama büyü uğruna bilimi alt etmek? Bu tekin değil, tehditkâr."

R: "Korkuyor musun? Yaşamı tehlikeye atmak mı istemiyorsun? Sana bu sorunu veren yaşam değil mi?"

B: "Bütün bunlar beni afallattı, aklımı karıştırdı. Bana aydınlatıcı bir söz söylemeyecek misin?"

R: "Ah, demek avuntu istiyorsun sen. Asayı istiyor musun, istemiyor musun?"

B: "Yüreğimi paramparça ediyorsun. Ben yaşama boyun eğmek istiyorum ama ne kadar zor bu! Siyah asayı istiyorum çünkü bana karanlığın verdiği ilk şey bu. Bu asanın anlamını bilmiyorum, ne verdiğini de bilmiyorum. Yalnız ne aldığını hissediyorum. Diz çöküp karanlığın bu habercisini almak istiyorum. Siyah asayı aldım ve tutuyorum işte, esrarengiz asa elimde; soğuk ve ağır, demir gibi. Yılanın inci gözleri bana bakıyor, kör edercesine ve baş döndürücü. Ne istiyorsun, gizemli armağan? Önceki dünyaların bütün karanlığı sende toplanıyor, sert, siyah

tamamlanmasıdır. Her ikisi de birbiri için çözülmez bir bilmecedir. Zaten Tanrılığı kim anlayabilir ki? Oysa Tanrı yalnızlıkta, bireyin sırrından / gizeminden doğmuştur. / Yaşam ile sevgi arasındaki ayrım yalnızlık ve birliktelik arasındaki çelişkidir" (s. 88). *Kara Kitap* 7'deki bir sonraki not 5 Eylül 1921 tarihli. Jung 4 Mart 1920'de arkadaşı Hermann Sigg'le birlikte Kuzey Afika'ya gitmiş, 17 Nisan'da dönmüştü.

çelik parçası! Sen zaman ve yazgı mısın? Doğanın özü, katı ve sonrasız, yatıştırılamaz, yine de bütün gizemli yaratıcı gücün toplamı mısın? İçinden ilksel büyü sözcükleri yayılıyor adeta, çevrende gizemli etkiler dokunuyor, içinde nice güçlü sanatlar uyuyor? Dayanılmaz bir baskıyla delip geçiyorsun beni, yüzün ne şekiller alacak? Nice müthiş gizemler yaratacaksın? Kötü hava, fırtına, soğuk, yıldırım ve gökgürültüsü mü getireceksin, yoksa tarlaları bereketli kılıp gebe kadınların bedenlerini mi kutsayacaksın? Varlığının imi nedir? Yoksa buna gereksinim duymuyor musun karanlık rahmin oğlu? Kendinde somutlaştırdığın, kristalleştirdiğin puslu karanlıkla mı yetiniyorsun? Ruhumun neresinde saklayayım seni? Yüreğimde mi? Yüreğim en kutsal tapınağın mı olsun? Seç yerini öyleyse. Seni kabul ettim. Nice ezici bir gerilimle geliyorsun! Sinirlerimin kemeri kırılmıyor mu? Gecenin habercisini aldım."

R: "En güçlü büyü yaşıyor onda."

B: "Hissediyorum ama ona verilen kâbus gibi gücü söze dökemiyorum. Gülmek istedim çünkü kahkaha pek çok şeyi değiştirir ve ancak orada kendini çözer ama içimdeki kahkaha ölüyor. Bu asanın büyüsü demir gibi katı ve ölüm gibi soğuk. Bağışla beni, ruhum, sabırsız olmak istemiyorum ama bana öyle geliyor ki asayla birlikte gelen dayanılmaz gerilimde ilerleyebilmek için bir şeyin olması gerekiyor."

R: Bekle, gözlerini ve kulaklarını açık tut."

B: "Ürperiyorum ama nedenini bilmiyorum."

R: "Bazen insanın ürpermesi gerekir önce, en büyüğü beklerken."

B: "Bilinmeyen güçler önünde eğiliyorum, ruhum; her bilinmeyen Tanrı için bir sunak kurmak isterdim. Boyun eğmeliyim. Yüreğimdeki kara demir bana gizli güç veriyor. Zıtlık ve insanları küçümseme gibi."[241]

[2] Ah karanlık eylem, ihlal, cinayet! Dipsiz derin, günahtan arınmamışı doğur. Bizi kim günahtan arındıracak? Önderimiz kim? Karanlık çorak topraklardan geçen yollarımız nerede? Tanrı, bizi terk etme! Neler buyuruyorsun, Tanrı? Elini üzerindeki karanlığa kaldır, dua et, umudu-

241. Jung *Kara Kitap*'a şu notu düşmüş: [Ruh:] "Sabırsızlığını terbiye et. Burada sana ancak beklemek yardım edebilir." [Ben:] "Beklemek, bu sözü biliyorum. Herkül de dünyanın yükünü sırtında taşırken beklemekten hoşlanmazdı." [Ruh:] "Atlas'ın dönüşünü beklemek zorundaydı ve dünyanın yükünü elmalar uğruna taşıyordu" (s. 60). Burada Herkül un on birinci emeğine atıfta bulunuyor. Herkül ölümsüzlük getiren altın elmaları beklemek zorundaydı. Atlas dünyayı onun yerine omuzladığı takdirde ona elmaları getireceğini söylemişti.

nu yitir, bük ellerini, diz çök, alnını toza koy, haykır ama O'nun adını söyleme, O'na bakma. O'nu adsız ve biçimsiz bırak. Biçimsizi ne oluşturacak? Adsızı adlandıracak? Büyük yola at adımını ve en yakındakini kavra. Bakınma, isteme, ellerini kaldır. Karanlığın armağanları bilmecelerle dolu. Yol bilmecelere karşın ilerleyebilen herkes için açık. Bilmecelere ve kesinlikle kavranamaz olana boyun eğ. Sonsuz derinlikler üzerinde baş döndürücü köprüler / [İmge 129] / var ama sen bilmeceleri izle. 128/130

Katlan onlara, müthiş olanlara. Hâlâ karanlık ve müthiş olan büyümeye devam ediyor. Üreyen yaşamın akıntılarına kapılmış ve yitmiş olarak baskın ve insanlık dışı güçlere, gelecek olanı hazırlamakla meşgul güçlere yaklaşıyoruz. Derinlikler ne çok gelecek taşıyor! İpler bin yıl boyunca orada örülmedi mi?[242] Bilmeceleri koru, onları yüreğinde taşı, ısıt onları, onlara gebe ol. Böylece geleceği taşırsın.

Gelecek içimizde katlanılmaz bir gerilimde. Dar çatlaklardan geçmek, yeni yollar açmak zorunda. Yükünü atmak, kaçınılmaz olandan kaçmak istiyorsun. Kaçmak, yanılgı ve yoldan çıkma anlamına gelir. Gözlerini kapa ki çoğu, dıştan çoğul olanı, koparanı ve ayartanı görmeyesin. Yalnızca bir yol var ve bu senin yolun; yalnızca tek bir kurtuluş var ve bu senin kurtuluşun. Neden bakınıyorsun yardım arayan gözlerle? Yardımın dışarıdan geleceğini mi zannediyorsun? Gelecek olan senin içinde ve senin içinden yaratılacak. Öyleyse kendine bak. Karşılaştırma, ölçme. Senin yoluna benzer başka bir yol yok. Diğer tüm yollar seni aldatır ve yoldan çıkarır. Sen içindeki yolu tamamlamalısın.

Ah, bütün insanlar ve yolları sana yabancı oluyor! Böylece onları yeniden kendi içinde bulabilirsin ve yollarını kabul edebilirsin. Ne zayıflık! Ne kuşku! Ne korku! Kendi yolunda gitmeye katlanmayacaksın. Büyük yalnızlıktan kaçmak için hep senin olmayan yollara hiç olmazsa bir adım atmak istiyorsun! Böylece anaç rahatlığa erişeceksin! Böylece biri seni onaylayacak, tanıyacak, güvenecek, rahatlatacak, yüreklendirecek. Böylece birileri seni kendi yollarına çekecek ve orada kendi yolundan sapacaksın, orada kendini bir yana bırakman daha kolay olacak. Kendin değilmişsin gibi! Senin işlerini kim yapacak? Erdemlerini ve günahlarını kim taşıyacak? Yaşamın sona ermiyor ve ölüm yaşan-

242. Yunan mitolojisinde Moirae -ya da üç yazgı Clotho, Lachesis ve Atropus- insan yaşamının iplerini eğirir ve kontrol ederdi. İskandinav mitolojisinde nornlar dünya ağacı Yggsdrasil'in ayaklarının dibinde yağının iplerini eğirirdi.

mamış hayatını yaşamak için seni kuşatacak. Her şeyin tamamlanması gerek. Zaman çok önemli, öyleyse neden yaşanmışı biriktirip yaşanmamışı çürümeye bırakmak istiyorsun?

Yolun gücü büyüktür.[243] Onda Cennet ve Cehennem birlikte büyür ve Aşağı'nın gücü ve Yukarı'nın gücü onda birleşir. Yolun doğası büyülüdür, yalvarıp yakarma gibi; lanet ve eylem büyük yolda gerçekleşirse büyülüdür.[244] Büyü insanların insanları etkilemesidir ama senin eylemin komşunu etkilemiyor; önce seni etkiler ve buna dayanabilirsen senden komşuna görünmez bir etki geçişi olur. Daha önce hiç düşünmediğim kadar çok var ortalıkta bundan. Yine de kavranamıyor. Dinle:

Yukarısı Güçlü,
Aşağısı Güçlü,
Bir'deki güç iki katı.
Beriye gel Kuzey,
Yaklaş, sokul Batı,
Yukarıya ak Doğu,
Dol, taş Güney.

Aradaki rüzgârlar bağlıyor
haçı. Kutupları birleştiriyor
aradaki aracı kutuplar.
Adımlar yukarıdan aşağıya yöneliyor.
Fokurdayarak kaynıyor su
kazanlarda. Kızgın küller kaplıyor
yuvarlak zemini.[245]
Mavi ve derin çöküyor gece
yukarıdan, yeryüzü yükseliyor kapkara
130/132 *aşağıdan.* / [İmge 131] /

Bir münzevi sağaltıcı iksirler pişiriyor.
Dört rüzgâra adaklar adıyor.
Yıldızları selamlıyor ve yeryüzüne dokunuyor.
Elinde parıldayan bir şey tutuyor.

Çiçekler sürgün veriyor çevresinde ve yeni pınarın neşesi öpüyor kollarını bacaklarını.

Kuşlar uçuyor çevresinde ve ormanın çekingen hayvanları ona bakıyor.

İnsanlara uzak olsa da onun ellerinden geçiyor yazgılarının ipleri.

Dilediğinde ona yönel ki ilacı olgunlaşsın ve güçlensin ve en derin yaralara şifa versin.

243. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Yolun gücü o denli büyük ki diğerlerini de sürüklüyor ve ateşliyor. Bunun nasıl olduğunu bilmiyorsun, bu yüzden de sen en iyisi büyü de buna" (s. 453).
244. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Tam da kendine özgü doğası nedeniyle yılan olarak resmedilir" (s. 453).
245. Bu ayinlerin gerçekleştirildiği büyülü çembere bir gönderme olabilir.

O senin uğruna yalnız ve Cennet ile yeryüzü arasında bekliyor yeryüzünün ona yükselmesini ve Cennet'in ona inmesini.

Bütün halklar hâlâ çok uzak ve karanlığın duvarının ardında duruyor.

Oysa bana uzaklardan erişen sözlerini işitiyorum ben.

Kendine yoksul bir kâtip seçmiş, ağır işitiyor, yazarken de kekeliyor.

Onu, münzeviyi tanımıyorum. Ne diyor? Şöyle diyor: "İnsan uğruna korku ve rahatsızlık çekiyorum."

Eski yazıları ve büyülü deyişleri deşiyorum çünkü sözler insanlara asla ulaşmaz. Sözler gölge oldu.

Bu yüzden eski büyülü aletleri aldım ve sıcak iksirler hazırladım, sırları ve eski güçleri, en akıllısının bile tahmin edemeyeceği şeyleri kardım.

Bütün insan düşüncelerinin ve işlerinin köklerini pişirdim.

Birçok yıldızlı gecede kazanı gözledim. Maya sonsuza dek demleniyor. Senin aracılığına, diz çökmene, umutsuzluğuna ve sabrına gereksinim duyuyorum. En son ve en yüksek özlemine, en saf istemine, en alçakgönüllü boyun eğişine gereksinim duyuyorum.

Münzevi, kimi bekliyorsun? Kimin sana yardım etmesi gerek? Yardımına koşacak kimse yok çünkü hepsi sana bakıyor ve sağaltıcı sanatını bekliyor.

Hepimiz tamamen yetersiziz ve yardıma senden çok gereksinim duyuyoruz. Bize yardım et ki karşılığında biz de sana yardım edebilelim.

Münzevi diyor ki: "Muhtaç olduğum anda yanımda kimse durmayacak mı? Yine bana yardım edebilesiniz diye işimi bırakıp size yardım mı edeyim? İyi de nasıl yardım edeceğim size mayam olgunlaşıp güçlenmedikten sonra? Size yardım ondan gelecekti. Benden umduğunuz nedir?"

Bize gel! Neden orada durmuş mucizeler pişiriyorsun? Sağaltıcı, büyülü iksirinin bize ne yararı olacak? Sağaltıcı iksirlere inanıyor musun? Yaşama bak, bak sana ne çok gereksinim duyuyor! / [İmge 133] / 132/134

Münzevi diyor ki: "Budalalar, zorlu ve uzun ömürlü tamamlanana ve özsuyu olgunlaşana kadar benimle bir saat olsun nöbet tutamıyor musunuz?[246]

Az zaman sonra mayalanma tamamlanacak. Neden bekleyemiyorsunuz? Sabırsızlığınız en yüksek eseri neden yok ediyor?"

246. Matta 24:40'da İsa o Getsemani bahçesinde dua ederken bir saat bile uyanık kalamayan havarilerini azarlar.

Hangi en yüksek eser? Biz canlı değiliz; soğuk ve uyuşukluk ele geçirdi bizi. Senin eserin, münzevi, sonsuza kadar tamamlanmayacak her gün ilerlese bile.

Kurtuluş işi sonsuzdur. Bu işin sonunu beklemeyi neden istiyorsun? Bekleyişin seni sonsuz çağlar için taşa çevirse bile sonuna kadar beklemeye dayanamazsın. Kurtuluş zamanın gelseydi bile seni kurtuluşundan kurtarmak gerekecekti.

Münzevi diyor ki: "İşittiğim nice tatlı dilli bir ağıttır böyle! Ne ağlayış! Ne budala kuşkucularsınız siz! Yaramaz çocuklar! Dayanın, bu geceden sonra tamamlanmış olacak!"

Bir gece olsun beklemeyeceğiz artık; yeterince dayandık. Sen bir Tanrı mısın ki bin gece sana bir gece geliyor? Bizim için bu bir gece bin geceye eşit. Kurtuluş işini bırak ve böylece kurtulmuş olacağız. Nice çağlardır kurtarıyorsun bizi?

Münzevi diyor ki: "Sizi utanç verici insan yığını, insan sürüsü, seni Tanrı'nın piçi, hazırladığım karışım için bir parça değerli et gerekiyor hâlâ. Ben gerçekten sizin en değerli et parçanız mıyım? Sizin için kendimi kaynatmaya değer mi? Biri sizin için çarmıha gerilmeye razı oldu. Bir gerçekten de yetiyor. Yolumu tıkıyor o. O halde ne onun yollarında yürüyeceğim ne de sizin için iyileştirici maya ya da ölümsüz[247] kan iksiri yapacağım. Bunun yerine sizin için iksiri ve kazanı ve gizli işi bırakacağım çünkü tamamlanmayı ne bekleyebiliyorsunuz ne de katlanabiliyorsunuz ona. İsteğinizi, diz çöküşünüzü, yakarışlarınızı yere çalıyorum. Siz kendinizi hem kurtuluşsuzluğunuzdan hem de kurtuluşunuzdan kurtarabilirsiniz! Biri sizin için öldüğünde değeriniz yeterince yüksel di zaten. Şimdi her biriniz kendi için yaşayarak değerini kanıtlasın. Tanrım, insanlar uğruna bir işi yarım bırakmak ne zor! Yine de insan uğruna kurtarıcı olmaktan çekiliyorum. İşte iksirimin mayalanması tamamlandı. İçkiye kendimden bir parça katmadım ama insanlıktan bir dilim ekledim ve bakın, karanlık, köpüklü iksir berraklaştı.

Ne tatlı, ne acı tadı!
Aşağısı Zayıf,
Yukarısı Zayıf,

247. Jung'un kaligrafi cildindeki sayfa kenarına aldığı not: "29/11/1922." Bu parçanın yazıya geçirildiği tarih olabilir.

Bir'in biçimi
çift oluyor.
Kuzey, yüksel ve git,
Batı, yerine çekil,
Doğu, kendini yay,
Güney, yok ol bit.
Aradaki rüzgârlar
çarmıha gerilmişi çözüyor. / 134/135
/ [İmge 135] /[248] 135/136

Uzak kutupları aralarındaki
kutuplar ayırdı.
Düzlükler geniş yollar,
sabırlı sokaklar.
Fokurdayan kap soğuyor.

Kül griye dönüyor
kendi yerinin altında.
Gece göğü kaplıyor ve uzakta
aşağıda kara yeryüzü uzanıyor.

Gün yaklaşıyor ve bulutların üzerinde, uzaktaki güneş var.
Hiçbir münzevi sağaltıcı iksir pişirmez.
Dört rüzgâr esiyor ve armağanlarına gülüyor.
O da dört rüzgârla alay ediyor.
Yıldızları gördü ve yeryüzüne dokundu o.
Bu yüzden de elinde parlayan bir şeyi kavramış
ve gölgesi büyüyüp Cennet'e erişmiş. [İmge 136]

Açıklanamaz olan meydana geliyor. Kendini terk edip her bir çoğul olasılığa sığınmayı ne de çok istersin. Değişimle dolu olanın gizemini kendin için çalmak uğruna bütün suçları göze almayı ne de çok istersin. Oysa yolun sonu yok.

248. Yazıt: "25 Nasını 1922'de tamamlanmıştır. Muspilli'den çıkan ateş yaşam ağacını sarıyor. Çember tamamlanıyor ama bu dünya yumurtanın içindeki çember. Tuhaf bir Tanrı, yalnızlığın isimsiz Tanrısı kuluçkaya yatmış üzerinde. Duman ve küllerden yeni yaratıklar oluşuyor." İskandinav mitolojisinde Muspilli (ya da Muspelheim) Ateş tanrıların ikamet yeridir.

Haçın Yolu

Cap. xx.[249]

[HI 136][250] Çarmıhın ağacına dolanarak tırmanan kara yılanı[251] gördüm. Çarmıha gerilenin gövdesine tırmandı sürünerek ve ağzından bu kez dönüşmüş olarak yeniden çıktı. Ağarmıştı. Çarmıha gerilenin başına bir taç gibi dolandı ve başının üzerinde bir ışık parıldadı ve güneş doğuda ışıldayarak yükseldi. Durdum ve izledim, aklım karışık, ruhumda çok ağır bir yük. Omzunda oturan beyaz kuşsa şöyle dedi:[252] "Yağmur yağsın, rüzgâr essin, sular aksın ve ateş yansın. Her şey gelişsin, gün oluşun olsun."

[2] 2. Gerçekten de yol çarmıha gerilenden geçiyor, yani hayatını yaşaması küçük bir şey olmayan ve bu nedenle de muhteşemliğe yük selenden geçiyor. O sadece bilinebilecek ve bilmeye değer olanı öğretmedi, yaşadı da onu. Birisinin kendi hayatını yaşaması için ne kadar alçakgönüllü olması gerektiği açıkça görülmüyor. Kendi hayatına girmek isteyenin duyduğu tiksintiyi ölçmek zor. Duyduğu iğrenme mide

249. Jung'un kaligrafi cildinde sayfa kenarına aldığı not: "25 Şubat 1923. Kara büyünün beyaza dönüşmesi."

250. 27 Ocak 1914.

251. *Taslak* şöyle devam ediyor: "yolumun yılanı" (s. 460).

252. *Kara Kitap* 4'te bunu ruhu söylüyor. Bu bölümde ve *Sınamalar* da bazı ifadelerin ruhtan diğer karakterlere geçtiğini görüyoruz. Metindeki bu değişiklik karakterlerin ayrımlaştırılmasına, birbirinden ayrılmasına ve onlarla özdeşleşmenin son bulmasına yönelik önemli bir psikolojik süreci ortaya koyuyor. Jung bu süreci genel olarak 1928'de *Ben ile Bilinçdışı Arasındaki İlişkiler* bölüm 7'de ele alır: "Ben ile bilinçdışının figürlerini ayrımlaştırma tekniği" (*TE 7*). *Kara Kitap* 6'da 1916 yılında ruh Jung'a şu açıklamayı yapar: "Alt ile Üst'ün birleşmesi yoluyla bağlanmazsam üç parçaya bölünürüm: Yılan olarak ya da başka bir hayvan biçiminde yaşayan doğada iblis gibi dolanırım ve korku ve özlem yaratırım. İnsan ruhu olarak içinde sonsuza dek yaşarım. Göksel ruh olarak senden uzak ve sana yabancı olur. Tanrılarla birlikte oturur, kuş biçiminde görünürüm." (Ek C, s. 508). Jung'un ruh, yılan ve kuşta *Kara Kitaplar*'daki bu bölümde ve *Sınamalar*'da yaptığı değişikikler ruhun üç katlı doğasının tanınması ya da ayırt edilmesi olarak görülebilir. Jung'un ruhun birliği ve çokluğu kavramı Eckhart'ın düşüncesini andırıyor. Vaaz 52'de Echart şöyle yazmıştı: "Ruh yüksek güçleriyle sonrasıza, yani Tanrı'ya dokunurken zamanla temas halindeki daha aşağı güçleri onu değişime değişime tâbi kılar ve bedensel şeylere eğilimli yapar ki bu da onu alçaltır" (*Sermons & Treatises*, cilt. 2, çev. M. O'e. Walshe [Londra: Watkins, 1981], s. 55). Vaaz 85'te şöyle yazıyor: "Ruhun Tanrı ile birleşmesini üç şey önler. Birincisi onun da çok dağınık olması ve birlik olmaması: Çünkü ruh yaratılanlara eğilimli olduğunda bir birleşik değildir. İkincisi zamansal şeylere dahil olması. Üçüncüsü de bedene dönmesidir çünkü o zaman Tanrı'yla birleşemez" (*a.g.e.* s. 264).

sini bulandırır. Kusar. Bağırsakları ona acı verir ve beyni bitkin düşer. Kaçmak için her türlü hileye başvurmayı yeğlerdi çünkü insanın kendi yolundan çektiği eziyetin benzeri yoktur. İnanılmaz derecede zor görünür, o kadar zor ki neredeyse her şey bu işkenceye yeğ görülür. Kendinden korktuğu için insanları sevmeyi seçenlerin sayısı hiç de az değil. Ben de inanıyorum ki kendileriyle anlaşmazlığa düşmek için suç işleyenler de var. O yüzden de kendime giden yolu tıkayan her şeye sarılıyorum dört elle.

3. [253]Kendine giden, aşağı iner. Bu çağdan önce gelen peygambere acınası ve gülünç biçimler görünmüştü ve bunlar kendi özünün biçimleriydi. Bunları kabul etmedi ve başkalarının önünde aforoz etti. Oysa en sonunda kendi yoksulluğu ile Son Yemeğini kutlamak ve kendi özünün biçimlerini sevecenlikle kabul etmek zorunda kaldı ve bu da içimizdeki en aşağıyı kabul etmektir.[254] Buna öfkelenen güçlü aslansa yolunu yitirmişi kovalayıp derinliklerin karanlığına geri götürdü.[255] Güç sahibi olan herkes gibi adı büyük olan dağın rahminden güneş gibi doğmak istedi.[256] Peki, ne oldu ona? Yolu onu çarmıha gerilene götürdü ve galeyana getirdi. Alay ve acının insanına öfkelendi çünkü kendi özünün gücü onu, İsa'nın daha önce bize yaptığı gibi tam olarak bu yolu izlemeye zorladı. O ise gücünü ve büyüklüğünü duyurdu yüksek sesle. Gücünü ve büyüklüğünü, toprağın ayaklarının altından kayıp gittiği kişiden daha yüksek sesle söyleyen yoktur. En sonunda içindeki en aşağı ona, yetersizliğine ulaştı ve bu da ruhunu çarmıha gerdi ve kendisinin de öngördüğü gibi ruhu bedeninden önce öldü.[257]

253. *Taslak* şöyle devam ediyor: "'Neden,' diye soruyorsunuz, 'insan kendine ulaşmak istemiyor?' Bu çağdan önceki öfkeli peygamber bu konuda bir kitap yazdı ve onu gururlu bir isimle donattı. Bu kitap insanın nasıl ve neden kendine ulaşmak istemediği üzerinedir" (s. 461). Burada Nietzsche'nin *Böyle Buyurdu Zerdüşt*'üne atıfta bulunuyor.

254. "Son Yemek," *Böyle Buyurdu Zerdüşt*.

255. *Böyle Buyurdu Zerdüşt*'ün son bölümü olan "İşaret"te yüksek insanlar Zerdüşt ile görüşmek için mağarasına geldiklerinde "aslan şiddetle yerinden kalktı, aniden Zerdüşt'e sırtını döndü ve öfkeyle kükreyerek mağaraya doğru sıçradı" (s. 407). Jung 1926'da şu notu düşmüş: "Zerdüşt'te aslanın kükremesi bilinçdışı için yeniden dönme deneyimini yaşamak için yaygara yapan yüksek' adamları çekmişti. İşte bu yüzden yaşamı öğretisi konusunda bizi ikna etmiyor" (*Normal ve Hasta Psişik Yaşamda Bilinçdışı*, TE 7 §37).

256. Nietzsche *Böyle Buyurdu Zerdüşt*'ü şu satırlarla bitiriyor: "Böyle dedi Zerdüşt ve mağarasından çıktı, ışıklar saçarak ve güçlü, kara bulutların ardından çıkan sabah güneşi gibi" (s. 336).

257. Zerdüşt'ün öndeyişinde bir cambaz yürüdüğü ipten düşer. Zerdüşt yaralı cambaza şöyle der: "Ruhun bedeninden de önce ölecek: öylese korkma artık!" (Jung bu satırların altını çizmiş). Jung 1926'da bunun Nietzsche'nin kendi yazgısına dair bir kehanet olduğunu öne sürmüştü (*Normal ve Hasta Psişik Yaşamda Bilinçdışı*, TE 7, §36-44).

4. En tehlikeli silahını kendine doğrultmayan kendi üzerine yükselemez. Kendi üzerine yükselmek isteyen aşağı inmeli, kendini kendi üzerine çekmeli ve adak yerine sürüklemeli. İnsan dıştaki görünür ba-
136/137 şarının, elleriyle / kavrayabildiğinin onu yoldan çıkardığını görene dek başına neler gelecek. İnsan hemcinsleri üzerinde güç sahibi olma isteğini doyurmaktan ve başkalarının sonsuza dek aynı olmasını istemekten vazgeçene dek nice acılar çekilmeli. İnsan gözlerini açıp kendi yoluna giden izi ve kendini düşman olarak görene ve gerçek başarısının ayrımına varana dek daha nice kan akmalı. Kendinle yaşayabilmen gerekiyor ama komşun pahasına değil. Sürü hayvanı kardeşinin asalağı ve belası değildir. İnsanoğlu, senin de bir hayvan olduğunu bile unuttun. Aslında hâlâ hayatın başka bir yerde daha iyi olduğuna inanıyorsun. Eğer komşun da böyle düşünüyorsa eyvahlar olsun sana. Emin ol, öyle düşünüyor. Birilerinin artık çocukluk yapmaktan vazgeçmesi gerekiyor.

5. İsteğin kendini senin içinde doyuruyor. Tanrına kendinden daha değerli bir adak yemeği sunamazsın. Oburluğun seni yiyip bitirsin ki yorulup sakinleşsin ve sen de iyi bir uyku çek ve her gün güneşi bir armağan olarak gör. Başka şeyleri ve başka insanları yersen oburluğun sonsuza dek doyumsuz kalır çünkü daha fazlasını ister ve sana en pahalıya mal olan da seni istemesidir. Öyleyse kendi yolunda gitmek için sen kendi arzunu zorlayacaksın. Yardıma ve öğüde gereksinim duyduğunda başkalarına danışabilirsin ama kimseden bir talebin olamaz ve kendinden başka hiç kimseden ne bir şey isteyebilir ne de bekleyebilirsin. İsteğin kendini yalnızca senin içinde doyurur. Kendi ateşinde yanmaktan korkuyorsun. Bundan kimse alıkoymasın seni, ne bir başkasının acıması ne de daha tehlikeli olan kendine acıman. Kendi içinde yaşaman ve ölmen gerekiyor çünkü.

6. Oburluğunun ateşi seni yakarsa senden geriye külden başka bir şey kalmaz çünkü hiçbir yanın kararlı değildi. Yine de kendini yakıp kül ettiğin ateş birçoklarını aydınlattı. Oysa yaşamından korkuyla kaçıp gidersen hemcinslerini ateşe verirsin ve oburluğunun ateşli işkencesi sen kendini istemediğin sürece sönmez.

7. Ağız sözü, imi ve simgeyi dile getirir. Söz bir imse, anlamı yoktur. Oysa söz bir simgeyse anlamı her şeydir.[258] Yol ölüme girince

258. Jung'un imlerin ve simgelerin anlamlarını ayırt etmesi üzerine *bkz. Psikolojik Tipler* (1921, *TE* 6, §814ff).

ve çevremizi çürüme ve yılgı sarınca, yol karanlıkta yükselir ve kurtaran simge, söz olarak ağızdan çıkar. Yüksekte güneşe yol gösterir çünkü simgede karanlıkla savaşan insan gücü serbest kalır. Özgürlüğümüz dışımızda değil, içimizde. İnsan dıştan bağlanmış olabilir ama iç bağlarını koparan kendini yine de özgür duyacaktır. İnsan güç eylemleriyle kendini dışta özgür kılabilir ama iç özgürlüğünü ancak simge yoluyla yaratır.

8. Simge, ağızdan çıkan sözdür, yalnızca konuşmakla kalmaz, benliğin derinliklerinden güç ve büyük gereksinim sözü olarak yükselir ve beklenmedik bir şekilde kendini dilin üzerine koyar. Şaşırtıcı ve belki de görünüşte usdışı bir sözcüktür ama simge olarak görülür çünkü bilinçli zihne yabancıdır. Simge kabul edilirse adeta varlığı daha önce bilinmeyen yeni bir odaya bir kapı açılır. Oysa simgeyi kabul etmemek dikkatsizce bu kapının yanından geçip gitmeye benzer; iç odalara açılan tek kapı bu olduğu için de yeniden dışarıya, sokaklara çıkmak, dışsal olan her şeye maruz kalmak gerekir. Oysa ruh büyük bir yoksunluk çeker çünkü dış özgürlük onun işine yaramaz. Kurtuluş birçok kapıdan geçen uzun bir yoldur. Bu kapılar simgelerdir. Bu kapıların her biri ilk başta görünmez durumdadır; hatta en başta / adeta yaratılmaları gere- 137/138
kir çünkü ancak pınarın kökü, simge kazılıp çıkarılırsa var olur.

Adamotunu bulmak için kötü huy gerekir,[259] çünkü simgenin yaratılması için her zaman iyi ile kötünün birleştirilmesi gerekir. Simge ne düşünülür ne de bulunur; oluşa-gelir. Oluşa-gelmesi insan yaşamının rahimde oluşa-gelmesine benzer. Gebelik istemli birleşmeyle olur. İstemli ilgiyle sürer. Derinlikler gebe kaldığında ise simge büyür kendi içinden ve bir Tanrı'ya uygun olarak zihinde doğar ama çocuğunun üzerine bir canavar gibi atılıp onu yeniden yutmak isteyen bir anneye benzer yine.

Sabah yeni güneş yükseldiğinde söz ağzımdan çıkar ama sevgisizce katledilir çünkü onun kurtarıcı olduğunu bilmiyordum. Yeni doğan çocuk, onu kabul edersem eğer, hızla büyür ve hemen sürücüm olur. Söz rehberdir, göstergeler üzerindeki ibreler gibi kolayca titreşen orta yoldur. Söz her sabah suların üzerinde yükselen ve insanlara yol gös-

259. Adamotu kökleri insanı andıran bir bitkidir bu yüzden de büyü ritüellerinde kullanılır. Söylenceye göre topraktan çıkarıldıklarında çığlık atarlar. Jung "Felsefe Ağacı"nda (1945) şöyle yazar: [adamotu] "siyah bir köpeğin kuyruğuna bağlandığında topraktan çıkarken çığlık atar."

terici yasayı duyuran Tanrı'dır. Dış yasalar ve dış bilgelik sonrasızca yetersizdir çünkü tek bir yasa ve tek bir bilgelik var, o da benim gündelik yasam, benim gündelik bilgeliğim. Tanrı her gece yeniler kendini.

Tanrı birden çok kıyafete bürünür çünkü belirdiğinde gecenin ve içinde uyuduğu ve gecenin son saatinde yenilenmek için savaştığı gece sularının kişiliğinden bir parça taşır. Sonuçta görünümü ikili ve belirsizdir; gerçekten de kalbe ve zihne dokunur. Belirirken Tanrı beni sağa ve sola doğru çağırır, bana her iki yandan seslenir. Yine de Tanrı ne birini ne de diğerini ister. O orta yolu ister. Yine de uzun yolun başlangıcıdır orta.

Oysa insan başlangıcı asla göremez; o yalnızca birini görür, diğerini göremez ve diğerini görürse, biri göremez ama birini ve diğerini kuşatanı göremez. Başlangıç noktası zihin ve istemin durgun olduğu yerdir; öfkemi, başkaldırışımı ve en sonunda da en büyük korkumu uyandıran bir askıda kalma durumudur. Artık hiçbir şey göremiyorum çünkü ve artık hiçbir şey isteyemiyorum. En azından bana öyle görünüyor. Yol önceden devinimde olan her şeyin son derece tuhaf durgunluğu, kör bir bekleyiş, kuşkulu bir dinleyiş ve el yordamıyla arayıştır. İnsan patlayacağına emin olur. Oysa tam da bu gerilimden çözüm doğar ve neredeyse her zaman insanın beklemediği yerde belirir.

Peki ama nedir çözüm? Her zaman için eski ve tam da bu nedenle yeni bir şeydir çünkü çok uzun zaman önce geçip gitmiş bir şey değişmiş bir dünyaya döner ve bu yüzden de yenidir. Yeni çağda eskiyi doğurmak yaratmaktır. Budur yeninin yaradılışı ve bu da beni günahtan arındırır. Kurtuluş ödevin çözümüdür. Ödev yeni çağda eskiyi doğurmaktır. İnsanlığın ruhu yol boyunca dönen burçlar kuşağının büyük çarkına benzer. Aşağıdan sürekli bir devinimle yukarı gelen her şey zaten oradaydı. Çarkın yeniden gelmeyen hiçbir parçası yoktur. Bu yüzden de olmuş her şey oraya, yukarıya akar ve olmuş yeniden olacaktır. Bunların hepsi insan doğasının doğmamış nitelikleridir. Olmuşun dönüşü ileriye devinimin özüne aittir.[260] Yalnızca bir cahil hayret eder

260. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Her şey sonsuza dek aynıdır ve yine de aynı değildir çünkü teker uzun bir yol boyunca döner. Oysa yol vadilerden ve dağlardan geçer. Tekerin dönüşü ve parçalarının bengi dönüşü araba için özseldir ancak anlam yoldadır. Anlama ancak tekerin sürekli dönüşü ve ileri hareketi ile ulaşılır. Geçmişin dönüşü her ileri harekete içkindir. Bu ancak cahilin aklını karıştırır. Cahil aynının zorunlu dönüşüne direnmemize neden olur ya da açgözlülük tekerin yukarı hareketinde

buna. Yine de anlam aynının sonrasız dönüşünde[261] değil, herhangi bir zamandaki döngüsel yaratış tarzındadır.

Anlam döngüsel yaratışın tarzında ve yönündedir. Peki, sürücümü nasıl yaratırım? Yoksa kendi sürücüm mü olmak istiyorum? Kendime yalnızca istem ve yönelmişlikle yol gösterebilirim. İyi de istem ve yönelmişlik sadece parçam. Öyleyse bütünselliğimi anlatmaya yetmezler. Yönelmişlik önceden görebildiğim, istem ise önceden görülen hedefin istenmesidir. Peki, hedefi nerede bulacağım? Hedefi şu an bildiğimden alırım. Dolayısıyla şu anı geleceğin yerine koyarım. Bu / tarzda, 138/139
geleceğe ulaşamasam da, yapay olarak sürekli bir şu an yaratırım. Şu ana zorla girmek isteyen her şey bana rahatsızlık olarak gelir ve yönelmişliğimin kurtulması için onu uzaklaştırmaya çalışırım. Bu yüzden de yaşamın ilerleyişini engellerim. İyi de istem ve yönelmişlik olmadan nasıl kendi sürücüm olacağım? Öyleyse bilge insan sürücü olmak istemez çünkü istem ve yönelmişliğin kesinlikle hedeflere ulaştığını ama geleceğin gelmesini rahatsız ettiğini bilir.

Gelecek benim içimden büyür; onu ben yaratmam ama yine de yaratırım, yalnız bile bile ve istemle değil, istem ve yönelmişliğe karşı. Geleceği yaratmak istersem, geleceğe karşı çalışırım. Yaratmak istemezsem de yine geleceğin yaratılışında yeterli katkım olmaz ve o zaman da her şey kurbanı olduğum kaçınılmaz yasalara göre meydana gelir. Eskiler yazgıyı zorlamak için büyüyü tasarladı. Büyüyle dış yazgıyı belirlemeye gerek duydular. Bizse ona iç yazgıyı belirlemek ve kavrayamadığımız yolu bulmak için gerek duyuyoruz. Uzun süre bunun ne tür bir büyü olması gerektiğini düşündüm. En sonunda da hiçbir şey bulamadım. Onu içinde bulamayanın çırak olması gerekir, bu yüzden de ününü duyduğum büyük bir büyücünün yaşadığı uzak bir ülkeye gittim.

---

bizi yukarı ve uzağa fırlatmasına neden olur çünkü tekerin bu parçasıyla hep yukarı çıkacağımızı zannederiz. Oysa yukarı değil, daha derine gideceğiz; en sonunda da dibe ulaşacağız. Öyleyse durağanı övün çünkü o size İksion gibi tekerin oklarına bağlı olmadığınızı, yol boyunca size anlamı yorumlayan sürücünün yanında oturduğunuzu gösteriyor" (s. 469-70). İksion, Yunan mitolojisinde Ares'in oğludur. Hera'yı baştan çıkarmaya çalışmış ve Zeus onu hiç durmadan dönen kızgın bir tekere bağlayarak cezalandırmıştır.

261. Her şeyin yeniden döndüğü düşüncesi Stoacılık ve Pitagorascılık gibi çeşitli geleneklerde bulunur ve Nietzsche'nin eserlerinde önemli bir yer tutar. Nietzsche üzerine çalışmalarda bunun etik bir buyruk mu yoksa kozmolojik bir öğreti mi olduğu önemli bir tartışma konusudur. Jung bu kavramı 1934'de Nietzsche'nin *Zerdüşt*'ü, cilt 1, s. 191-92'de ele alır.

Büyücü[262]

Cap. xxi.

[HI: 139] {I} [1] [263]Uzun bir arayıştan sonra önünde büyük bir lale bah çesi olan kırdaki küçük evi buldum. ΦΙΛΗΜΩΝ [Filemon] ve karısı ΒΑΥΚΙΣ [Baucis] burada yaşıyor. ΦΙΛΗΜΩΝ henüz yaşlılığa hükmetme yi sağlayamamış büyücülerden biri ama mütevazı bir yaşamı tercih edi yor ve karısına da aynı şeyi yapmaktan başka bir şey kalmıyor.[264] Öyle görülüyor ki ilgi alanları daralmış, hatta çocuksulaşmış. Lale bahçesini suluyorlar ve yeni biten çiçeklerden bahsediyorlar birbirlerine. Günleri geçmişin ışığının aydınlattığı ve gelecek olanın karanlığından yalnızca biraz korkan, bocalayan, soluk bir gölge oyununun alacakaranlığında.

ΦΙΛΗΜΩΝ neden bir büyücü?[265] Kendisi için ölümsüzlük, ölümün ötesinde bir yaşam mı çağırıyor? Herhalde büyücülük yalnızca mesle

---

262. *El Yazması Taslak*'ta bunun yerine: "*Onuncu Macera*" (s. 1061).

263. 27 Ocak 1914.

264. Ovid, *Metamorfozlar*'da Filemon ile Baucis'in öyküsünü anlatır. Jüpiter ve Merkür ölümlü kılığına girerek dağlık Frigya'da dolaşmaya başlar. Dinlenecek bir yer ararlar bin evden geri çevrilirler. En sonunda yaşlı bir çift onları kabul eder. Çift gençlik yıllarında yine bu kulübede evlenmiş, birlikte yaşlanmış ve yoksunluklarını memnuniyetle kabullenmiştir. Konukları için yemek hazırlarlar. Yemek yendiği sırada sürahinin boşaldıkça kendiliğinden dolduğunu görürler. Ev sahipleri konuklarının onuruna tek kazlarını kesmeyi önerir. Tanrılar bunu kabul etmeyip kazı kurtarır. Daha sonra Jüpiter ve Merkür kimliklerini açıklar ve çifte mahallelerinin cezalandırılacağını ama onlara dokunulmayacağını söyler. Çifte onlarla gelerek dağlara tırmanmalarını söylerler. "Doruğa ulaştıklarında çift kulübelerinin çevresindeki köyün sele kapıldığını ve yalnızca kendi kulübelerinin ayakta kaldığını görür. Kulübe mermer sütunları ve altın çatısıyla bir tapınağa dönüşmüştür. Tanrılar çifte ne dilediklerini sorar. Filemon onların rahibi olmak, onların tapınağında hizmet etmek ve eşiyle aynı zamanda ölmek istediğini söyler. Bu dilekleri yerine getirilir ve öldüklerinde yan yana iki ağaca dönüşürler. Goethe'nin yazdığı *Faust* 2 Sahne 5'te daha önce Filemon ve Baucis sayesinde kurtulan bir gezgin onlara seslenir. Faust bu sırada denizden alınan bir toprak üzerine bir şehir kurmaktadır. Faust, Mefistofeles'e Filemon ve Baucis'in evinin taşınmasını istediğini söyler. Mefistofeles ve üç güçlü adam gidip Filemon ve Baucis de içindeyken kulübeyi yakarlar. Faust sadece evlerini değiştirmek istediğini söyler. Eckermann'a göre Goethe şöyle der: "Benim Filemon ve Baucis'imin... meşhur antik çiftle ve onlarla ilgili gelenekle bir alakası yok. Onlara bu isimleri vermemin nedeni karakterlerini yükseltmek istememdir. Kişiler ve ilişkileri benzer ve böylece isimler iyi bir etki yaratıyor" (6 Haziran 1831, Goethe, Faust, çev. W Arndt [New York: Norton Critical Edition, 1976], s. 428'deki alıntı).

265. *Psikolojik Tipler*'de (1921) Faust'u ele alırken Jung şöyle der: "Büyücü ilksel paganlıktan bir iz taşır kendinde, Hristiyan ayrımından etkilenmemiş bir doğası vardır hâlâ ve bu da hâlâ pagan olan ve karşıtların hâlâ kendi özgün durumlarında, tüm günahkârlığın ötesinde olduğu bilinçdışına erişebileceği anlamına gelir ancak bunlar bilinçli yaşamda özümsendiklerinde aynı ilksel ve sonuç olarak iblis gücüyle iyi ve kötüyü yaratırlar... İşte bu yüzden o kurtarıcı olduğu kadar yok edicidir de. Bu figür de dolayısıyla birleşme çabası için bir simge taşıyıcı olmaya son derece uygundur." (*TE* 6, §316).

ğiydi ve şimdi emekliye ayrılmış bir büyücü gibi görünüyor. Arzusu ve yaratıcı dürtüsü tükenmiş, lale ekmekten ve işte bu yetersizliğinden dolayı, küçük bahçesini sulamaktan başka elinden bir şey gelmeyen yaşlı bir adam gibi hak ettiği dinlenmeye çekilmiş. Sihirli asasını bir dolaba, Musa'nın altıncı ve yedinci kitaplarının[266] ve ΕΡΜΗΣ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΥΣ [Hermes Trismegitsus][267] bilgeliğinin yanına kaldırmış. ΦΙΛΗΜΩΝ yaşlanmış ve zihni biraz zayıflamış. Az bir para ya da mutfağına bir armağan karşılığında büyülenmiş sığırların iyileşmesi için hâlâ birkaç büyülü tılsım söylüyor ama bu tılsımlar ne kadar doğru, anlamlarını nereye kadar anlıyor, kuşkulu. Ayrıca ne mırıldandığı da önemli değil çünkü sığırlar / kendiliklerinden de iyileşebiliyor. İşte ihtiyar ΦΙΛΗΜΩΝ bah- 139/140
çesine gidiyor iki büklüm ve titreyen elinde bir su kovası. Baucis mutfak penceresinde durmuş sakin ve kayıtsız onu izliyor. Bu görüntüyü binlerce kez görmüş ama her seferinde biraz daha çelimsiz, biraz daha güçten düşmüş. Üstelik kendi gözleri de he geçen gün zayıfladığı için bu görüntüyü de gittikçe daha bulanık görebiliyor.[268]

Bahçe kapısında duruyorum. Henüz bu yabancıyı fark etmediler. "ΦΙΛΗΜΩΝ, yaşlı büyücü, nasılsın?" diye sesleniyorum. Beni duymuyor, sanki büsbütün sağırlaşmış. Yanına gidip kolunu tutuyorum. Beceriksizce ve titreyerek dönüyor ve beni selamlıyor. Ak bir sakalı ve ak saçları var, kırış kırış yüzüne bir şeyler olmuş gibi. Gözleri gri ve ihtiyar. İçlerinde tuhaf bir şey var, insanın canlı olduklarını düşünesi geliyor. "Ben iyiyim yabancı," diyor, "da sen burada ne yapıyorsun?"

B: "Kara sanattan anladığın söyleniyor. Ben de ilgileniyorum bu sanatla. Bana biraz anlatabilir misin?"

Φ: "Ne anlatayım ki? Anlatacak bir şey yok."

B: "Huysuzluk etme, yaşlı adam, öğrenmek istiyorum."

Φ: "Benden daha bilgili olduğun kesin. Ben sana ne öğretebilirim ki?"

---

266. Musa'nın altıncı ve yedinci kitapları (Tevrat'taki beş kitaba ek olarak) 1849 yılında Johan Schiebel tarafından yayımlandı. Schiebel'e göre metinler eski Talmut kaynaklarından geliyordu. Çalışma Kabbala büyüsü üzerine özet niteliğindedir ve popülaritesini yitirmemiştir.

267. Hermes Trismegistus figürü Hermes ile Mısır Tanrısı Tot'un birleştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Simya ve büyü üzerine geniş bir kaynak olan ve başlangıçta daha eski olduğu düşünülse de Hristiyanlığın erken dönemine ait olan *Corpus Hermeticum* ona atfedilir.

268. Goethe'nin *Faust*'unda Filemon çökmekte olan güçlerden söz eder: "Yaşlılıkta yardım edemedim [bendin yapılmasına] / eskidense çok yardımım dokunurdu / gücüm azaldıkça / sular geri itildi."

B: "Katı yürekli olma. Sana rakip olmak gibi bir niyetim yok. Sadece yaptıklarınla ve uyguladığın büyülerle ilgileniyorum."

Φ: "Ne istiyorsun? Eskiden çeşitli yerlerde hasta ve engelli insanlara yardım etmişliğim var."

B: "Tam olarak ne yaptın?"

Φ: "Ne yaptıysam duygudaşlıkla yaptım, oldukça basit."

B: "Yaşlı adam, bu kulağa gülünç ve belirsiz geliyor."

Φ: "Nedenmiş o?"

B: "İnsanlara sevecenlik göstererek yardım ettiğin anlamına da gelebilir, batıl, duygudaş araçlarla da."

Φ: "Kuşkusuz her ikisi de oldu."

B: "Yani bütün bundan mı ibaretti?"

Φ: "Dahası vardı."

B: "Neydi, anlat bana."

Φ: "Orası seni ilgilendirmez. Saygısız işgüzarın tekisin sen."

B: "Lütfen, merakımı kötüye yorma. Kısa zaman önce büyü üzerine duyduklarım, bu eski uygulamayla ilgilenmemi sağladı. Sonra da sana geldim çünkü kara sanattan anladığını duydum. Bugün üniversiteler de hâlâ büyü okutuluyor olsaydı o bölüme giderdim. Oysa son büyü okulu da uzun zaman önce kapandı. Artık büyü konusunda bir şeyler bilen profesörler yok. Öyleyse hassas davranıp cimrilik etme, sanatın dan biraz olsun söz et bana. Herhalde mezara sırlarınla birlikte gitmek istemiyorsun, değil mi?"

Φ: "Yapacağın şey gülmek olacak zaten. Öyleyse neden bir şey anlatayım sana? Her şey benimle birlikte gömülse daha iyi olur. Sonra bir kez daha keşfedilebilir. İnsanlık onu asla yitirmez çünkü büyü her birimizle birlikte bir kez daha doğar."

B: "Ne demek istiyorsun? Büyünün insana doğuştan geldiğine mi inanıyorsun gerçekten?"

Φ: "Eğer yapabilsem, evet, elbette, öyle derdim. Oysa bunu gülünç bulacaksın."

B: "Hayır, bu kez gülmeyeceğim çünkü tüm çağlarda her yerde bütün halkların aynı büyü gelenekleri olması üzerine sık sık düşünmüşümdür. Gördüğün gibi buna benzer şeyleri zaten daha önce düşünmüştüm."

Φ: "Büyü hakkında ne düşünüyorsun?"

B: "Açık konuşmak gerekirse hiçbir şey ya da çok az. Bana öyle geliyor ki büyü doğadan aşağı olan insanın kullandığı boş araçlardan biri. Büyüde başka bir somut anlam göremiyorum."

Φ: "Herhalde profesörlerin de bu kadarını biliyordur ancak."

B: "Evet, ama sen ne biliyorsun?"

Φ: "Söylememeyi tercih ederim."

B: "Bu kadar ketum olma, yaşlı adam, yoksa benim bildiğimden fazlasını bilmediğini düşüneceğim."

Φ: "Nasıl istersen öyle düşün."

B: "Verdiğin yanıta bakılırsa başkalarından daha çok anladığın kesin."

Φ: "Gülünç adam, ne kadar da inatçısın! Usunun seni yıldırmasına göz yummamanı sevdim yine de."

B: "Evet, gerçekten öyle. Bir şeyi öğrenmek ve anlamak istediğimde sözde usumu evde bırakırım ve ne kadar kuşkulu da olsa anlamaya çalıştığım şeye açık görüşlü yaklaşırım. Bunu zamanla öğrendim çünkü son günlerde bilim dünyası bunun korkutucu karşıt örnekleriyle dolu."

Φ: "O halde kendi başına gerisini getirebilirsin."

B: "Umarım. Şimdi, büyü konusundan uzaklaşmayalım."

Φ: "Usunu evde bıraktığını söylüyorsun. O zaman büyü hakkında daha çok şey öğrenmeye neden bu kadar kararlısın? Yoksa tutarlılığı usun bir parçası olarak görmüyor musun?"

B: "Evet, öyle, görüyorum, aslında sen becerikli bir sofistsin ve beni ustaca evin çevresinde dolandırıp yeniden kapıya getiriyorsun."

Φ: "Sana öyle geliyor çünkü her şeyi aklının bakış açısıyla yargılıyorsun. Mantığını bir an bile bıraksan tutarlılığı da onunla birlikte bırakırsın."

B: "Bu zorlu bir sınav. Yine de bir noktada usta olmak istediğimde sanırım isteğine uymam gerekecek. Tamam, dinliyorum."

Φ: "Ne duymak istiyorsun?

B: "Beni konuşmaya çekemezsin. Ben sadece senin konuşmanı bekliyorum."

Φ: "Hiçbir şey söylemezsem ne olacak?"

B: "O zaman biraz da utanç içinde çekilir ve ΦΙΛΗΜΩΝ'un kesinlikle bana öğretecek bir şeyleri olan kurnaz bir tilki olduğunu düşünürüm."

Φ: "Böylece, oğlum, büyü hakkında bir şey öğrenmiş oluyorsun."

B: "Bunun üzerine kafa yormam gerek. Bunun biraz şaşırtıcı olduğunu kabul etmeliyim. Büyünün biraz daha farklı olacağını düşünmüştüm."

Φ: "Bu da büyüyü ne kadar az anladığını ve düşündüklerinin ne kadar yanlış olduğunu gösteriyor."

B: "Eğer gerçekten öyle olduysa ya da öyleyse soruna bütünüyle yanlış yaklaştığımı kabul etmeliyim. Söylediklerinden bu konuların bildik anlayışa uymadığını çıkarıyorum."

Φ: "Büyü de öyle."

B: "Yine de beni caydıramadın. Tam tersine, şimdi daha da çok duymak istiyorum. Bugüne dek bildiklerim hep olumsuzdu."

Φ: "Böylece ikinci önemli noktayı görmüş oluyorsun. Her şeyden önce büyünün bilinebileceklerin olumsuzu olduğunu anlamalısın."

B: "Bu da sevgili ΦΙΛΗΜΩΝ, sindirmesi zor bir bilgi ve bana verdiği acı az değil. Bilinebileceklerin olumsuzu mu? Sanırım bilinemeyeceğini söylemek istiyorsun, değil mi? Bu da anlayışımı aşıyor."

Φ: "Bu da temel alacağın üçüncü nokta. Yani anlayabileceğin hiçbir şey yok."

B: "Bunun yeni ve tuhaf bir şey olduğunu söylemeliyim. Büyüyle ilgili hiçbir şey anlaşılamaz mı yani?"

Φ: "Aynen öyle. Büyü, tam olarak, kavranamayandır."

B: "O zaman büyü nasıl öğrenilebilir ve öğretilebilir?"

Φ: "Büyü ne öğrenilir ne de öğretilir. Büyüyü öğrenmek istemen aptalca."

B: "Öyleyse büyü aldatmacadan başka bir şey değil."

Φ: "Dikkat et, yine usavurmaya başladın. "

B: "Us olmadan var olmak kolay değil."

Φ: "İşte büyü de o kadar zordur."

B: "Demek gerçekten zor. Buradan da yetenekliler için usu bütünüyle tersine öğrenmenin kaçınılmaz bir koşul olduğu sonucuna varıyorum."

Φ: "Korkarım sonuç budur."

B: "Ah tanrılar, bu ciddi."

Φ: "Zannettiğin kadar ciddi değil. İnsan yaşlandıkça us geri çekilir çünkü us gençlikte yaşlılığa oranla çok daha yoğun olan dürtülerin karşıtıdır. Sen hiç genç büyücü gördün mü?"

B: "Hayır, büyücüler yaşlı olmalarıyla tanınır."

Φ: "Görüyorsun, haklıyım."

B: "Öyleyse yetenekliler için pek de umut yok. Büyünün gizemlerini yaşamak için yaşlanmayı beklemek gerekiyor."

Φ: "Usunu daha önce bırakırsa daha önce de yararlı bir şeyler yaşayabilir."

B: "Bu bana tehlikeli bir deney gibi geliyor. İnsan usunu öylece bırakamaz."

Φ: "İnsan öylece / büyücü de olamaz." 141/142

B: "Ne lanet kapanlar kuruyorsun."

Φ: "Ne istiyorsun? Büyü böyledir."

B: "Yaşlı şeytan, ussuz yaşlılığı kıskanmamı sağladın."

Φ: "Vay vay vay, yaşlı bir adam olmak isteyen bir genç! Hem de ne için? Büyü öğrenmek istiyor ama gençliğini feda etmeyi göze alamıyor."

B: "Ne korkunç bir ağ atıyorsun, yaşlı tuzakçı."

Φ: "Belki de büyü için saçların ağarmaya başlayana ve usun biraz çekilene dek birkaç yıl beklemek istersin."

B: "Senin alaycı sözlerini dinlemek istemiyorum. Aptal hikâyelerini yeterince dinledim. Söylediklerini anlamıyorum."

Φ: "Yine de aptallık büyüye giden yolda bir ilerleme olabilir."

B: "Bu arada, büyüyle ne elde etmeyi umuyorsun, Tanrı aşkına?"

Φ: "Gördüğün gibi, hayattayım."

B: "Hayatta olan başka yaşlılar da var."

Φ: "Evet, ama nasıl olduğunu gördün mü?"

B: "Eh, peh de hoş bir görüntü olmadığını kabul etmeliyim. Yine de geçen zaman seni de değiştirmiş."

Φ: "Biliyorum."

B: "Sana ne yararı oldu o zaman?"

Φ: "Gözle görülebilecek bir şey olduğunu söyleyemem."

B: "Nasıl bir yarar gözle görülemez?"

Φ: "Ben buna büyü diyorum."

B: "Bu bir kısır döngü. Senin hakkından şeytan gelir ancak."

Φ: "Büyünün bir yararı da bu işte. Şeytan bile benim hakkımdan gelemez. Büyüyü anlamaya başladın, demek ki bu konuya yeteneğin olduğunu kabul etmeliyim."

B: "Teşekkür ederim."

ΦΙΛΗΜΩΝ: "Bu kadar yeter, başım dönmeye başladı. Güle güle!"

Küçük bahçeden çıkıp sokakta yürümeye başlıyorum. Çevrede duran insan grupları gizliden gizliye bana bakıyor. Arkamdan fısıldaştıklarını duyuyorum: "Bak, işte orada, ihtiyar ΦΙΛΗΜΩΝ'un öğrencisi. Yaşlı adamla uzun süre konuştu. Bir şeyler öğrendi. Gizemleri biliyor. Keşke onun şimdi yapabildiklerini ben de yapabilseydim." "Susun, sizi aptallar," diye bağırmak istiyorum ama yapamam çünkü gerçekten bir şey öğrenip öğrenmediğimi bilmiyorum. Sessizliğimi koruduğum için de şimdi ΦΙΛΗΜΩΝ'dan bir şeyler öğrendiğime daha çok inanıyorlar.

269[2] [H I.142] *Öğrenilebilecek büyü uygulamaları* olduğuna inanmak yanlış. Büyü anlaşılamaz. İnsan ancak usa uyanı anlayabilir. Büyü usdışına uyuyor ve o da anlaşılamaz. Dünya yalnızca usa değil, usdışına da uyar. Oysa insan dünyayı anlamak için usuna başvurduğu, böylece usavurulabilir olan usa yaklaştığı anda, bir anlayış eksikliği de usdışına uyar. / 142/143

Bu görüşme usdışıdır ve kavranamaz. Büyüsel anlayış kavranamaz olarak adlandırılandır. İşleyişi büyüsel olan her şey kavrayış-dışıdır ve kavrayış-dışı olan genellikle büyüsel yoldan işler. Kavrayış-dışı işleyiş büyüsel olarak adlandırılır. Büyüsel olan hep çevreler beni, beni hep içine alır. Kapısı olmayan alanlar açar ve çıkışı olmayan açıklığa çıkar. Büyüsel olan iyi ve kötüdür ve ne iyi ne kötüdür. Büyü tehlikelidir çünkü usdışına uyan insanın aklını karıştırır, baştan çıkarır ve kışkırtır ve ben de hep onun ilk kurbanı olurum.

Usun olduğu yerde büyüye gerek olmaz. İşte bu yüzden çağımızda büyüye gerek yok. Yalnızca usu olmayanlar bu yoksunluğu telafi etmek için büyüye gerek duymuştur. Oysa usa uygun olanı büyüyle bir araya getirmek usdışıdır çünkü aralarında hiçbir ilişki olamaz. Bir araya getirildiklerinde ikisi de bozulur. İşte bu yüzden de ustan yoksun olanların hepsi fazlalığa ve savsaklamaya düşer. Dolayısıyla bu çağın insanı büyüyü asla kullanmayacak.[270]

---

269. Jung'un kaligrafi cildinde sayfa boşluğuna aldığı not: "Ocak 1924." Bu parçanın kaligrafi cildinde yazıya aktarıldığı tarih olabilir. Bu noktada yazı büyüyor ve sözcüklerin arasındaki boşluk artıyor. Bu dönemde Cary Baynes yazı işine başlamıştı.

270. *Psikolojik Tipler*'de (1921) Jung şöyle diyor: "Kişinin usu zaten dengeleyici bir organ olduğunda us ancak bir denklik verebilir... Kural olarak, insan ortadaki yerini bulmak için mevcut durumunun karşıtına gereksinim duyar" (*TE 6*, §386).

Oysa içinde kaosu açan için durum farklıdır. Haberciyi çağırmak ve kavranamaz olandan haber almak için büyüye gerek duyarız. Dünyanın us ve usdışını içerdiğini gördük ve yolumuzda yalnızca usun değil, usdışının da gerekli olduğunu anladık. Bu gereksiz bir ayrım ve kavrayış düzeyine bağlı. Yine de dünyanın büyük bölümünün anlayışımızın ötesinde kaldığından emin olabiliriz. Kendi içlerinde illa da eşit olmasalar bile kavrayış-dışı ve usdışı olana eşit oranda değer vermeliyiz. Bununla birlikte, kavrayış-dışı olanın bir bölümü ancak şu an için kavranamazdır ve yarın usa uygun olabilir. Öte yandan, anlaşılamadığı sürece usdışı kalır. Kavranamaz olan usa uyduğu sürece insan onu başarılı bir şekilde düşünebilir. Oysa, usdışı olduğu sürece / onu açmak 143/144
için büyüsel uygulamalara gerek duyulur.

Büyü, anlaşılmamış olanı kavranamaz bir şekilde anlaşılabilir kılmaktır. Büyünün yolu gelişigüzel değildir çünkü bu anlaşılabilir olurdu, ancak büyünün yolu tersine kavranamaz temellerden doğar. Ayrıca, temellerden söz etmek de yalnış çünkü temel usla uyuşur. Temelsizden de söz edilemez çünkü bu konuda da pek bir şey söylenemez. Büyünün yolu kendi içinden doğar. İnsan kaosu açarsa büyü de doğacaktır.

Kaosa giden yol öğretilebilir ama büyü öğretilemez. Büyü konusunda ancak sessiz kalınabilir ve bunun en iyi yolu da çıraklıktır. Bu insanın aklını karıştıran bir görüş ama büyü işte böyledir. Us düzen ve netlik oluşturur, büyü ise düzensizlik ve bulanıklık.[271] Anlaşılmamış olanın anlaşılabilire büyüsel tercümesi için usa gerek duyulur çünkü anlaşılabilir olan ancak us yoluyla yaratılabilir. Usun nasıl kullanılacağı söylenemez ancak insan kaosun açılmasının anlamı dile getirilmeye çalışıldığında ortaya çıkar.[272]

Büyü bir yaşam tarzıdır. İnsan arabayı yönlendirmek için elinden geleni yapar ve asıl yön verenin daha büyük olan öteki olduğunu görürse büyüsel işleyiş gerçekleşir. Büyünün nasıl bir etki yaratacağı söylenemez, onu önceden bilmek olanaksızdır çünkü büyü yasasızdır, bir anlamda

271. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Dolayısıyla büyü uygulamaları iki kısıma ayrılır. Birincisi, kaos anlayışının geliştirilmesi, ikincisi de özün anlaşılabilecek olana tercüme edilmesi" (s. 484).

272. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Usun büyüdeki payı çok küçüktür. Bu sizi gücendirecek. Yaşa ve deneyime gerek duyulur. Gençliğin aceleci istekliliği ve korkusu, zorunlu erdemliliği gibi Tanrı ile şeytanın gizli etkileşimini bozar. O zaman da insan hemen şu ya da bu yana savrulur, körleşir ve kötürümleşir" (s. 484).

kurallar olmadan, rastlantısal bir şekilde gerçekleşir. Öte yandan koşul, bütünüyle kabullenilmesi, yadsınmaması ve böylece her şeyin ağacın bü yüyüşüne aktarılmasıdır. Herkeste bir hayli bulunan aptallık da bunun bir parçasıdır, büyük olasılıkla en sıkıntı verici şey olan zevksizlik de.

İşte bu nedenle belirli bir yalnızlık ve tecrit birinin ve ötekinin esen liği için yaşamın kaçınılmaz koşullarıdır, yoksa insan / yeterince kendi si olamaz. Yaşamda durgunluğa benzer belirli bir yavaşlık kaçınılmaz olacaktır. Böyle bir yaşamdaki belirsizlik büyük olasılıkla bu yaşamın en büyük yükü olacaktır ama yine de ruhumdaki iki çatışan gücü bir leştirmem ve yaşamımın sonuna dek gerçek bir evlilik içinde tutmam gerekiyor çünkü büyücünün adı ΦΙΑΗΜΩΝ ve karısının adı BAYKIΣ. İsa'nın kendinde ve başkalarındaki örneğinde ayırdığını ben bir arada tutuyorum çünkü varlığımın bir yarısı ne kadar iyiyi isterse diğer yarısı da o kadar Cehennem'e yöneliyor.

İkizler ayı sona erdiğinde insanlar gölgelerine şöyle dedi: "Sen Ben sin," çünkü önceden tinleri ikinci bir kişi olarak yanlarındaydı. Böylece iki bir oldu ve bu çakışmadan heybetli olan, kültür denen ve İsa'nın çağına dek süren bilinç pınarı fışkırdı.[273] Oysa balık birleşmiş olanın karşıtlar yasası doğrultusunda üst ve alt dünyaya ayrılacağı anı göster di. Büyümenin gücü azalmaya başlarsa birleşmiş olan karşıtlara ayrılır. İsa alttakini Cehennem'e gönderdi çünkü iyiye ulaşmaya çabalıyordu. Bu olmak zorundaydı. Yine de ayrılmış olan sonsuza dek ayrı kalamaz. Yine birleşecek ve balık ayı yakında sona erecek.[274] Gelişim için ikisi nin de gerekli olacağını düşünüyor ve anlıyoruz ve bu yüzden de iyi ile kötüyü birbirine yakın tutuyoruz. İyinin içine çok fazla girmenin kötünün içine çok fazla girmekle aynı olduğunu bildiğimiz için ikisini de bir arada tutuyoruz.[275]

---

273. Burada ekinoksların devinimine dayanan balık burcunun Platonik ayı aeon'la ilgili astrolojik kavrama gönderme yapıyor. Her Platonik ay bir burçtan oluşur ve yaklaşık 2300 yıl sürer. Jung *Aion*'da (1951) bununla ilgili simgeleri ele alır (*TE* 6, böl. 6).

274. Burada Platonik Balık ayının bitişine ve Platonik Kova ayının başlamasına gönderme yapıyor. Bunun kesin tarihi bilinmiyor. *Aion*'da (1951) Jung şöyle yazıyor: "Astrolojik olarak bir sonraki aeon'un başlangıcı, seçtiğiniz başlangıç noktasına göre, İ.S. 2000 ile 2200 yılları arasına düşüyor (*TE* 9,2, §149, dipnot 88).

275. *Aion*'da (1951) Jung şöyle yazıyor: "Öyle görülüyor ki Balık burcunun aeon'u arketip 'düşman kardeşler' motifi tarafından yönetiliyor, daha sonra bir onraki Platonik ayın, yani Kova'nın yaklaşması karşıtların birliği sorununu ortaya çıkarıyor. O zaman kötülüğü sadece bir *privatio boni* silip atmak mümkün olmayacak; gerçek varlığını kabul etmek gerekecek" (*TE* 9, §142).

Oysa bu şekilde yönümüzü yitiriyoruz ve artık dağdan vadiye akmıyor şeyler, vadiden dağa doğru sessizce büyüyor. Artık önleyemediğimiz ya da gizleyemediğimiz şey bizim meyvemiz. Akıntı çıkışı olmayan bir / göl oluyor, okyanus oluyor suyu buharlaşıp göğe çıkana ve 145/146
yağmur olup bulutlardan düşene dek. Deniz ölü olsa da aynı zamanda yükselişin yeridir. Bahçesine bakan ΦΙΛΗΜΩΝ da öyle. Ellerimiz bağlı ve yerimizde sessizce oturmamız gerekiyor her birimizin. Görünmeden yükseliyor ve uzak topraklara yağmur olup düşüyor.[276] Yerdeki su yağması gereken bulut değil. Yalnızca gebe kadınlar doğurabilir, henüz gebe kalmamışlar değil.[277]

[ÖH 146] *Nasıl bir gizemi demeye getiriyorsun* adınla, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ? Kuşkusuz sen bir zamanlar yeryüzünde dolaştıklarında hiç kimsenin konuk etmediği tanrılara kapısını açan sevgilisin. Hiç sakınmadan tanrıları konuk edensin sen. Onlar da evini altın bir tapınağa dönüştürerek teşekkür ettiler sana, oysa diğerlerinin evini sel aldı. Kaos patlak verdiğinde sen hayatta kaldın. Uluslar tanrılara nafile yakarırken sen kutsal yerde hizmet ediyordun. Kuşkusuz, seven hayatta kalır. Neden göremedik bunu? Tanrılar tam olarak ne zaman gösterdi? BAYKIΣ saygıdeğer konuklarına o kutsanmış aptallıktaki tek kazını sunmak istediğinde, hayvan tanrılara kaçtı ve onlar da ellerindeki son şeyi onlara sunan yoksul ev sahiplerine kendilerini gösterdi. Böylece sevenin kurtulduğunu ve onun farkında olmadan tanrılara ev sahipliği yaptığını gördüm.[278]

---

276. *Taslak* şöyle devam ediyor: " Kış yağmurları İsa'yla birlikte başladı. O insanlara Cennet'in yolunu öğretti. Biz de dünyanın yolunu öğretiyoruz. Öyleyse İncil'den bir şey çıkartılmadı, yalnızca eklendi" (s. 486).

277. *Taslak* şöyle devam ediyor: "Bizim çabamız sağgörü ve entelektüel üstünlüğe odaklandı ve böylece bütün zekâmızı geliştirdir. Oysa tüm insanlardaki olağan dışı aptallığın boyutları göz ardı edildi ve yadsındı. Oysa içimizdeki ötekini kabul edersek aynı zamanda doğamızın kendine özgü aptallığını da uyandırırız. Aptallık insanlığın tuhaf at başlı değneklerinden biridir. Onda tanrısal bir şeyler var, aynı zamanda dünyanın megalomanyaklığından da. İşte bu yüzden aptallık bu denli geniş. Bizi zekâya yönlendirebilecek her şeyi bizden uzak tutuyor. Doğal olarak anlayışı gerektimediği düşünülen her şeyin anlaşılmamış kalmasına neden oluyor. Bu kendine özgü aptallık düşüncede ve yaşamda ortaya çıkıyor. Biraz sağır biraz kör, zorunlu yazgıyı doğuruyor ve ussallıkla birleşen erdemi bizden saklıyor. Yaşamın karışık tohumlarını ayıran ve yalıtan, böylece bize iyi ve kötünün ve usal olanın ve olmayanın daha açık bir görüntüsünü sunan budur. Oysa birçok insan ustan yoksunluğunda mantıklıdır" (s. 487).

278. Bu paragrafta Jung, Filemon ve Baucis'in *Metamorfozlar*'daki klasik öyküsüne atıfta bulunuyor.

Gerçekten, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, kulübenin bir tapınak olduğunu ve sizin,
146/147 yani ΦΙΛΗΜΩΝ ve BAYKIΣ'ın tapınakta hizmet ettiğinizi göremedim. / Bu büyüsel güç ne öğretilmeye ne öğrenilmeye izin veriyor. Biri ona ya sahiptir ya da değildir. Son gizemini biliyorum artık; sen sevensin. Kopmuşu birleştirmeyi başardın, yani Alt ile Üstü birbirine bağladın. Bunu uzun zamandır bilmiyor muyduk? Evet, biliyorduk, hayır, bilmiyorduk. Hep böyle olmuştu ve asla böyle olmadı. Madem yüzyıllardır bilinen bir şeyi bana öğretecekti ΦΙΛΗΜΩΝ'a gelmek için bunca uzun yollar aşmam neden gerekti? Ah, her şeyi çok eskilerden beri biliyorduk ama tamamlanana kadar asla bilemeyeceğiz. Kim sevginin gizemini tüketebilir?

[HI 147] *Hangi maskenin ardına gizleniyorsun, Ey* ΦΙΛΗΜΩΝ? Senin bir seven olduğunu göremedim. Şimdi gözlerim açıldı ve ruhunun sevgilisi olduğunu, hazinesini kaygıyla ve kıskançlıkla koruduğunu görebiliyorum. İnsanları sevenler var, insanların ruhlarını sevenler var, bir de kendi ruhlarını sevenler var. Tanrıların ev sahibi ΦΙΛΗΜΩΝ işte böyle biri.

Güneşte yatıyorsun, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, kıvrılıp dolanmış bir yılan gibi. Bilgeliğin yılanların bilgeliği, soğuk, bir damla zehirli ama bir parçası iyileştirici. Zehirin felç ediyor, kendilerini kendilerinden koparark güçlü insanlar yaratıyor. Peki, onlar seni seviyor mu, sana minnet duyuyorlar mı, ruhunu seviyorlar mı? Yoksa büyülü yılan zehirin yüzünden sana lanet mi ediyorlar? Uzakta durup başlarını sallıyorlar ve aralarında fısıldaşıyorlar.

147/148 Sen hâlâ bir insan mısın ΦΙΛΗΜΩΝ, yoksa / kendini ruhunu sevmeyen henüz insan olamaz mı? Konukseversin, ΦΙΛΗΜΩΝ, kirli gezginleri kim olduklarını bilmeden kulübene aldın. Evin de altın bir tapınağa dönüştü, gerçekten masandan doymadan mı kalktım? Bana ne verdin? Beni bir yemeğe mi davet ettin? Birçok renkle karmakarışık ışıldadın, kendini hiçbir yerde bana av olarak sunmadın. Elimden kaçtın. Seni hiçbir yerde bulmadım. Hâlâ bir insan mısın? Senin türün yılana daha yakın.

Seni tutup yakalamaya ve onu içinden söküp çıkarmaya çalıştım çünkü Hristiyanlar Tanrılarını yemeyi öğrendi. Tanrı'ya olanın insana da olması için daha ne kadar zaman geçecek? Enginlere bakıyorum ve feryatlardan başka bir şey işitmiyorum, insanların birbirini yediğini görüyorum.

Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, sen Hristiyan değilsin. Seni yutmama izin vermedin, sen de beni yutmadın. İşte sırf bu yüzden ne ders salonların var ne de hocalarından bahsedip sözlerini sanki yaşam iksiriymiş gibi özümseyen öğrencilerle dolup taşan sütunlu hollerin. Sen ne Hristiyan ne putperestsin. Konuksever bir konuk-sevmez, tanrıların ev sahibi, hayatta kalan, sonrasız olan, sonrasız bilgeliğin babasısın.

Peki, yanından gerçekten de doymadan mı ayrıldım? Hayır, yanından ayrıldım çünkü gerçekten doymuştum. Peki, ama ne yemiştim? Sözlerin bana hiçbir şey vermedi. Sözlerin beni kendimle ve kuşkularımla başbaşa bıraktı. Bu yüzden de kendimi yedim. İşte bu yüzden, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, sen Hristiyan değilsin çünkü kendini kendinle besliyorsun ve insanları da aynı şeyi yapmaya zorluyorsun. En çok da bu hoşlarına gitmiyor çünkü hiçbir şey insan hayvanını kendinden daha çok iğrendirmez. İşte bu yüzden de kendilerini kemirmeden önce sürünen, sıçrayan, yüzen ve uçan bütün canlıları, evet, hatta kendi türdaşlarını yerler. Oysa bu etkili bir besindir ve insanı kısa sürede doyurur. İşte bu yüzden, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, masandan doymuş kalkıyoruz.

Senin yolun, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, öğretici. Beni görebileceğim ya da bakabileceğim hiçbir şey olmayan yararlı bir karanlıkta bırakıyorsun. Sen karanlıkta parlayan bir ışık değilsin,[279] sonrasız doğruyu kurup insan anlayışının / gece karanlığını yok eden kurtarıcı değilsin. Aptallığa 148/149
ve başkalarının şakalarına izin veriyorsun. Başkasından hiçbir şey istemiyorsun, Ey Kutsal, bahçendeki çiçeklerle ilgileniyorsun. Sana gereksinim duyan sana soruyor, Ey zeki ΦΙΛΗΜΩΝ ve öyle sanıyorum ki bir gereksinimin olduğunda sen de onlardan istiyorsun ve aldığının karşılığını ödüyorsun. İsa insanları hevesli yaptı çünkü o gün bugündür karşılığında hiçbir hizmet sunmadan kurtarıcılarından armağanlar bekliyorlar. Vermek güç gibi çocukça. Veren kendini güçlü sanıyor. Vermenin erdemi zorbanın gök mavisi yeleği. Sen bilgesin, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, sen vermiyorsun. Sen bahçenin çiçek açmasını ve her şeyin kendi içinden büyümesini istiyorsun.

Bir kurtarıcı gibi davranmadığın için seni övüyorum, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ; sen yoldan çıkmış koyunların peşinde koşan bir çoban değilsin çünkü

279. İsa'nın "O karanlıkta parlayan ışık ama karanlık onu anlamadı" şeklinde betimlendiği Yuhanna 1:5 ile karşılaştırın.

illa da birer koyun olmayan insanların onuruna inanıyorsun. Biri koyunsa, onun da koyunluk hakkını ve onurunu veriyorsun çünkü koyunu insan yapmaya ne gerek var? İnsanların sayısı hâlâ gereğinden bile fazla.

Olacakların bilgeliğini biliyorsun, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ. Bu yüzden de yaşlısın, ey eskilerden gelen, yaşadığın yıllar nasıl benden üstünse gelecekte de bugünden üstünsün ve geçmişinin uzunluğu ölçüsüz. Söylencesel ve ulaşılamazsın. Vardın, olacaksın, döngüsel olarak dönerek. Bilgeliğin görünmez, doğrun bilinmez, her çağda baştan aşağı asılsız, yine de sonrasızca doğru ama can suyunu, yıldızlı suyu, gecenin çiy damlalarını döküyorsun ve böylece bahçende çiçekler açıyor.

Neye gereksiniyorsun, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ? Küçük şeyler için insanlara gerek duyuyorsun çünkü daha büyükleri ve en büyüğü senin içinde. İsa insanları şımarttı çünkü onları yalnızca birinin, yani O'nun, Tanrı'nın Oğlu'nun kurtarabileceğini öğretti ve o gün bugündür insanlar başkalarından daha büyük şeyler, özellikle de kurtuluşlarını bekliyor. Bir ko-
149/150 yun bir yerlerde yolunu yitirdiğinde / çobanı suçluyor. Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, sen bir insansın ve insanların koyun olmadığını kanıtlıyorsun çünkü içindeki en büyüğü koruyorsun ve böylece bereketli sular dökülüyor bahçene tükenmez testilerden.

[ÖH 150] *Yalnız mısın, Ey* ΦΙΛΗΜΩΝ, yanında arkadaş, yoldaş görmü yorum; yalnız BAYKIΣ öteki yarın. Çiçeklerle, ağaçlarla, kuşlarla yaşı yorsun, insanlarla değil. İnsanlarla yaşaman gerekmez mi? Hâlâ insan mısın? İnsanlardan hiçbir şey istemiyor musun? Nasıl bir araya gelip hakkında dedikodular, çocukça masallar uyduruyorlar, görmüyor musun? Onlara gidip bir insan olduğunu, onlar gibi ölümlü olduğunu ve onları sevmek istediğini söylemek istemiyor musun? Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, gülüyor musun? Seni anlıyorum. Bahçene daha şimdi girdim ve kendi içimden anlamam gerekeni senden koparmaya çalışıyorum.

Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, anlıyorum. Seni hemen kendini sofraya koyan ve ar mağanlarla dolu olan bir kurtarıcıya dönüştürdüm. İnsanlar böyledir, diye düşünüyorsun; hepsi hâlâ Hristiyan. Oysa daha da fazlasını isti yorlar; seni olduğun gibi istiyorlar, yoksa ΦΙΛΗΜΩΝ olmazdın ve söy lencelerini taşıyacak birini bulamadıklarında üzüntülerini dindirmek olanaksız. İşte bu yüzden de onlara gidip onlar gibi ölümlü olduğunu

ve onları sevmek istediğini söylesen de sana güleceklerdi. Bunu yapsaydın ΦΙΛΗΜΩΝ olmazdın. Onlar seni istiyor, ΦΙΛΗΜΩΝ, onlarla aynı dertleri çeken başka bir ölümlü değil.

Anlıyorum seni, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, sen gerçek bir / sevensin. Çünkü 150/151
insanlar uğruna ruhunu seviyorsun, çünkü kendinden yaşayan ve yaşamı için kimseye minneti olmayan bir krala gereksinim duyuyorlar. Sana böyle sahip olmak istiyorlar. İnsanların dileğini yerine getirip yok oluyorsun. Sen fabllarla dolu bir kazansın. İnsanlara bir insan olarak gitseydin kendini lekelemiş olurdun çünkü sana güler, ΦΙΛΗΜΩΝ insan olmadığı için senin bir yalancı, dolandırıcı olduğunu söylerlerdi.

Yüzündeki o çizgiyi gördüm, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ: Bir zamanlar gençtin ve insanlar arasında insan olmak istedin. Oysa Hristiyan hayvanlar senin putperest insanlığını sevmedi çünkü sende gereksinim duyduklarını hissettiler. Damgalanmış olanı aradılar hep ve onu bir yerde özgür yakaladıklarında onu altın kafese kapattılar ve ondan erkekliğinin gücünü aldılar, o zaman da kötürüm oldu ve sessizce oturdu. Şimdi de onu kutlayıp hakkında fabllar uyduruyorlar. Biliyorum, buna yüceltme diyorlar. Gerçek olanı bulamadıklarında da en azından bir Papa'ları var; onun işi de ilahî komedyayı temsil etmek. Oysa gerçek olan kendini hep yadsıyor çünkü insanlıktan daha yücesini bilmiyor.

Gülüyor musun, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ? Seni anlıyorum, diğerleri gibi insan olmak seni bıktırmış. İnsan olmayı gerçekten sevdiğin için de onu isteyerek kilit altına aldın ki en azından insanlar için senden almak istedikleri olabilesin. Bu yüzden, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, seni insanlarla değil, bütünüyle çiçeklerle, ağaçlarla ve kuşlarla ve akan ama insanlığını lekelemeyen sularla görüyorum çünkü sen çiçekler, ağaçlar ve kuşlar için ΦΙΛΗΜΩΝ değil, bir insansın. Yine de ne yalnızlık, ne insan dışılık! / 151/152

[ÖH 152] *Neden gülüyorsun, Ey* ΦΙΛΗΜΩΝ, *seni anlayamıyorum. Bahçenin mavi havasını görmüyor muyum? Çevrende nice mutlu gölge olduğunu? Güneş çevrende mavi öğlen hayaletleri mi çıkarıyor?*

Gülüyor musun, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ? Heyhat, anlıyorum seni: İnsanlık senin için hepten solmuş ama gölgesi senin için doğmuş. İnsanlığın gölgesi insanlığın kendinden ne kadar da büyük ve mutlu! Ölülerin mavi öğlen gölgeleri! Heyhat, senin insanlığın var. Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, sen

ölüler için bir öğretmen ve bir dostsun. Evinin gölgesinde durmuş iç geçiriyorlar, ağaçlarının dalları altında yaşıyorlar. Gözyaşlarının çiy damlalarını içiyorlar, kalbinin iyiliğiyle ısınıyorlar, bilgeliğinin sözlerine açlık çekiyorlar ve bu sözler onlar için dolu, yaşamın sesleriyle dolu. Seni gördüm, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, öğle saatinde güneş en tepedeyken; durmuş mavi bir gölgeyle konuşuyordun, kan oturmuş alnı ağırbaşlı bir sancıyla kararmıştı. Öğle konuğunun kim olduğunu tahmin ede biliyorum[280], Ey ΦΙΛΗΜΩΝ. Ne kadar körüm, ne kadar budalayım! O sendin, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ! Peki, ben kimim! Başımı sallayarak yoluma gidiyorum, insanların bakışları beni izliyor, sessizim. Ah umutsuz
152/153 sessizlik! / [ÖH 153]

Ey bahçenin efendisi! Karanlık ağacını parıldayan güneşte uzaklardan görüyorum. Benim yolum insanların yaşadığı vadilere çıkıyor. Ben gezgin bir dilenciyim. Ve sessizliğimi koruyorum.

Sözde peygamberlerin kökünü kazımak, insanlar için bir kazanım. Cinayet istiyorlarsa sahte peygamberlerini öldürsünler. Tanrıların ağzı sessiz kalırsa her biri kendi konuşmasını dinleyebilir. İnsanları seven sessizliğini korur. Yalnızca sahte öğretmenler öğretirse insanlar sahte öğretmenleri öldürür ve günahlarının yolunda bile doğruluğa düşerler. Gün ancak en karanlık geceden sonra gelecek. O zaman ışıkları kapayın ve sessizliğini koruyun ki gece karanlık ve sessiz olsun. Güneş bizim yardımımız olmadan doğar. Ancak en karanlık hatayı bilen ışığın ne olduğunu bilir.

Ey bahçenin efendisi, büyülü korun bana uzaklardan ışıldadı. Aldatıcı yeleğine hürmet ediyorum, ey tüm bataklık yakamozlarının efendi
153/154 *si.* /[281] [İmge 154][282]

280. Jung'un 1 Haziran 1916 tarihli İsa'nın Filemon'a konuk olduğu fantezisiyle karşılaştırın (*bkz.* s. 480).

281. Jung'un kaligrafi cildinde sayfa boşluğuna aldığı not: " Bhagavadgita şöyle der: Yasa zayıfladığında ve haksızlık arttığında dindarları kurtarmak ve günahkârları yok etmek için kendimi ortaya koyarım; yasanın kurulması için her çağda doğarım." Bhagavad Gita bölüm 4, ayet 7-8'den alıntı. Krishna Arhuna'ya doğruluğun doğasını öğretiyor.

282. İmgedeki metin: "Peygamberin babası, sevgili Filemon." Jung sonradan Bollingendeki yatak odalarının birinde bu resmin farklı bir versiyonunu yapmış, Rosarium

Yoluma devam ediyorum. Yanımda güzelce parlatılmış, on ateşte sertleştirilmiş bir çelik parçası, güvenli bir şekilde kaftanıma yerleştirdiğim. Paltomun altında bir zincir yelek giyiyorum gizlice. Bir gecede yılan düşkünü oldum ve bilmecelerini çözdüm. Yolun yanında duran sıcak taşların üzerinde onlarla birlikte oturuyorum. Birden topuğunu kapıveren bu soğuk şeytanların nasıl kurnazca ve acımasızca yakalanacağını biliyorum. Onların dostu oldum ve yumuşak sesli bir flüt çaldım ama mağaramı onların parıldayan derileriyle süslüyorum. Yolumda yürürken kırmızı bir taşın üzerinde yatan büyük yanardöner bir yılan gördüm. ΦΙΛΗΜΩΝ'dan büyüyü öğrendiğim için yine flütümü çıkardım ve ruhum olduğuna inandırmak için ona tatlı, büyülü bir şarkı çaldım. Yeterince büyülendiğinde [İmge 155][283] 3 {2} [I][284] / ona şöyle dedim: "Kızkardeşim, ruhum, ne diyorsun?" Gururu okşanmıştı ve bu yüzden hoşgörüyle yanıtladı: "Yaptığın her şeyin üzerinde ot bitmesini sağlayacağım." 154/155

Philosophorum'dan Latince bir yazıtı da buna eklemişti. Bu yazıda Hermes taşın şöyle söylediğini anlatıyor: "Beni koru ki ben de seni koruyayım, bana hakkımı ver ki sana yardım edeyim çünkü Sol benimdir ve ışınları benim içimde parçalardır ama Luna bana uygundur ve benim ışığım bütün ışıklardan üstündür ve iyim bütün iyilerden yücedir. İsteyen insanlara birçok zenginlik ve haz veririm ve ben bir şey istediğimde onu kabul ederler, anlamalarını sağlarım ve tanrısal güce sahip olmalarını sağlarım. Işığı doğururum ama doğam karanlıktır. Metalim kuru olmayacaksa bütün bedenler bana gerek duyar çünkü onları nemlendiririm, paslarını alırım ve cevherlerini çıkarırım. İşte bu yüzden ben ve oğlum birlikteyiz ve bütün dünyada bundan daha iyi ve daha onurlu bir şey olamaz." Jung bu satırlardan bazılarına *Psikoloji ve Simya*'da (1944) yer vermiştir (*TE* 12, §§99, 140, 155).

283. "Kore'un psikolojik yönleri"nde (1951) Jung isim vermeden bu imgeyi şöyle anlatıyor: "Daha sonra [anima] bir kilisede ortaya çıkar, sunağın yerini alır, hâlâ yaşamdan büyüktür ama yüzü örtülüdür." Şöyle yorumluyor: "Düş XI animayı yeniden Hristiyan kilisesine koyuyor ama bir ikon olarak değil, sunağın kendisi olarak. Sunak adak yeridir ve aynı zamanda kutsal hatıraların kabıdır" (*TE* 9, I, §369, 380). Solda arapça "kız çocukları" yazıyor. İmgenin kenarında şu yazıt var: "Dei sapientia in mysterio quae abscondita est quam praedestinavit ante secula in gloriam nostrum quam nemo principium huius secuti cognovit. Spiritus enim omnia scrutatur etiam profundo dei." Bu alıntı 1. Korintliler 2:7-10'dan. (Jung "ante secula"dan önce "Deus"u atlamış.") Alıntılanan bölümler italikle veriliyor: "*Biz, Tanrı'nın gizli, saklı kalmış bilgeliğinden söz ediyoruz. Tanrı'nın, zamanın başlangıcından önce bizim yüceliğimiz için belirlediği bu bilgeliği bu çağın önderlerinden hiçbiri anlamadı.* Anlasalardı, yüce Rab'bi çarmıha germezlerdi. Yazılmış olduğu gibi, 'Tanrı'nın, kendisini sevenler için hazırladıklarını hiçbir göz görmemiş, hiçbir kulak işitmemiş, hiçbir insan yüreği kavramamıştır.' Oysa Tanrı bunları bize Ruh aracılığıyla açıkladı. Ruh her şeyi, Tanrı'nın derin düşüncelerini bile araştırır." Kemerin her iki yanında şu yazıt var: "Spiritus et sponsa dicunt veni et qui audit dicat veni et qui sitit veniat qui vult accipiat aquam vitae gratis." Bu metin Esinleme 22:17'den: "Ruh ve Gelin, 'Gel!' diyorlar. Her işiten, 'Gel' desin. Susamış olan gelsin. Dileyen, yaşam suyundan karşılıksız alsın." Kemerin üzerinde şu yazıt var: "ave virgo virginum." Bu da bir Orta Çağ ilahisinin başlığıdır.

284. 29 Ocak 1914.

B: "Bu kulağa rahatlatıcı geliyor, çok fazla şey de söylemiyormuş gibi."

Y: "Çok şey mi söylememi isterdin? Biliyorsun, bayağı da olabilirim ve kendimi böylece tatmin edebilirim."

155/156 B: "Bence bu zor. Öte olan, en büyük ve en sıradışı olan /[285] her şey ile yakın bir bağlantın olduğuna inanıyorum. Bu yüzden de bayağılık sana yabancı olmalı."

Y: "Bayağılık benim ana unsurumdur."

B: "Bunu kendisi için söyleyen ben olsaydım daha az şaşırtıcı olurdu."

Y: "Sen ne kadar sıradışı olursan ben o kadar sıradan olabilirim. Benim için tam bir soluklanma olur. Sanırım bugün kendime eziyet etmek zorunda olmadığımı fark etmişsindir."

B: "Bunu hissedebiliyorum ve ağacının artık bana meyve vermeye ceğinden endişeleniyorum."

Y: "Şimdiden endişeleniyor musun? Aptallaşma, bırak da dinlene yim."

B: "Görüyorum ki bayağı olmaktan hoşlanıyorsun. Yine de bunu ol duğu gibi almıyorum, sevgili dostum çünkü seni eskiden olduğundan daha iyi tanıyorum."

Y: "Tanımaya başlıyorsun ve korkarım saygını da yitirmeye başladın."

B: "Kızdın mı? Sanırım bu beklenmedik bir şey olurdu. Patos ile bayağılığın birbirine yakınlığı konusunda yeterince bilgim var."

Y: "Demek öyle, ruhun gelişiminin yılanın izinden gittiğini fark et tin mi? Günün ne çabuk geceye, gecenin de güne döndüğünü gördün mü? Suyla çorak toprakların yer değiştirdiğini? Kasılan her şeyin sade ce yıkıcı olduğunu?"

B: "Bunların hepsini gördüğüme inanıyorum. Bu sıcak taşın üzerinde, güneşin altında uzanmak istiyorum biraz. Belki güneş üzerimde kuluçkaya yatar."

Yılansa usulca bana sokuldu ve ayağıma dolandı düzgünce.[286] Akşam oldu, gece çöktü. Yılanla konuştum ve şöyle dedim: "Ne diyeceğimi bilmiyorum. Bütün kaplar kaynamaya bırakılmış."

285. Bu noktadan sonra Jung'un baş harflerde kullandığı kırmızı ve mavi renkler tutarlılığını korumuyor. Burada tutarlılık adına biz eklemeler yaptık.

286. Bu satır sesin yılan olarak tanımlanmadığı *Kara Kitap 4*'te geçmiyor.

[287]Y: "Bir yemek hazırlanıyor."

B: "Son yemek, sanırım."

Y: "Bütün insanlıkla bir birleşme."

B: "Dehşet, tatlı bir düşünce; bu yemekte hem konuk hem de yemek olmak."[288]

Y: "Bu İsa'nın da en büyük zevkiydi."

B: "Ne kadar kutsal, ne günahkârca, sıcak ve soğuk her şey nasıl da birbirine akıyor! Delilik usla evlenmek istiyor, kurt kuzuyla birlikte otluyor.[289] Her şey evet ve hayır. Zıtlar birbirini kucaklıyor, göz göze geliyor ve birbirine dolanıyor. Birliklerini acı verici bir zevkle kabul ediyorlar. Yüreğim vahşi bir çatışmayla dolu. Karanlık ve aydınlık nehirlerin suları birlikte akıyor, birbirinin üzerine yıkılıyor. Bunu daha önce hiç yaşamamıştım."

Y: "Bu yeni, sevgili dostum, en azından senin için."

B: "Sanırım benimle dalga geçiyorsun ama gözyaşları ve kahkaha bir.[290] / Artık ikisi gibi de hissetmiyorum kendimi ve katı bir gerginlik içindeyim. Sevgi, Cennet'e yükseliyor ve direnç de aynı yüksekliğe çıkıyor. İç içe geçmişler ve birbirlerini bırakmıyorlar çünkü aşırı gerilim en son ve en yüksek duygu olasılığını gösteriyor gibi." 156/157

Y: "Kendini duygusal ve felsefi bir dille anlatıyorsun. Bunların çok daha yalın söylenebileceğini biliyorsun. Örneğin, solucandan, Tristan ve İsolde'ye varana kadar âşık olduğun söylenebilir."[291]

B: "Evet, biliyorum, ama yine de..."

Y: "Anlaşılan din hâlâ sana eziyet ediyor, değil mi? Daha kaç tane zırh gerekiyor sana? En iyisi doğrudan söyleyivermek."

---

287. 31 Ocak 1914.

288. *Mysterium Coniunctionis*'de (1955/56) Jung şöyle yazıyor: "Tasarlanan çatışma şifa bulacaksa başlangıcının ve bilinçdışı yönünün olduğu bireyin ruhuna geri dönmeli. Bu düşüşün efendisi olmak isteyen kendisiyle son yemeği kutlamalı ve kendi etini yemeli, kendi kanını içmeli; bu da kendindeki ötekiyi tanıması ve kabul etmesi anlamına gelir" (*TE 14*, §512).

289. Karş. İşaya 11:6: "O'nun döneminde kurtla kuzu bir arada yaşayacak, parsla oğlak birlikte yatacak, Buzağı, genç aslan ve besili sığır yanyana duracak, onları küçük bir çocuk güdecek."

290. Jung'un kaligrafi cildindeki notu: "XIV AUG. 1925." Bu parçanın kaligrafi cildine yazıldığı tarih olabilir. 1925 sonbaharında Jung, Peter Baynes ve George Beckwith'le birlikte Afrika'ya gitmişti. 15 Ekim'de İngiltere'den yola çıkmışlardı ve Jung 14 Mart 1926'da Zürih'e döndü.

291. 12. yüzyılda geçen ve Kelt şövalyesi Tristan ile İrlandalı prenses İsolde arasındaki gayrimeşru romantik ilişkiyi anlatan çok çeşitli öyküler var. Jung'un Wagner'in operasında sanatsal yaratının görümsel modu olarak söz ediyor (*Psikoloji ve Şiir*, 1930, *TE* 15, §142).

B: "Beni yanıltacağını sanıyorsan yanılıyorsun."

Y: "Peki, ahlak ne olacak? Ahlak ile ahlaksızlık da bir mi oluyor bugun?"

B: "Benimle alay ediyorsun, kızkardeşim, dünyevi şeytan. Yine de birbirine karışık halde Cennet'e yükselen o ikisinin de iyi ve kötü oldu ğunu söylemeliyim. Şaka yapmıyorum, sızlanıyorum, çünkü neşe ve acı birlikteyken kulak tırmalıyor."

Y: "Anlayışın nerede o zaman? İyice aptallaştın. Sonuçta, her şeyi düşünerek çözebilirdin."

B: "Anlayışım mı? Düşünüşüm mü? Anlayışım yok artık benim. Bana karşı vurdumduymaz oldu o."

Y: "İnandığın her şeyi şimdi yadsıyorsun. Kim olduğunu hepten unuttun. Tüm o hayaletlerin arasından sakince geçip giden Faust'u bile yadsıyorsun."

B: "Artık buna uygun değilim. Benim tinim de artık bir hayalet."

Y: "Demek öyle, anlıyorum, benim öğretimi izliyorsun."

B: "Ne yazık ki öyle ve bu da bana acı veren bir neşe olarak döndü."

Y: "Acını neşeye çeviriyorsun. Sen sapmışsın, körleşmişsin; seni ap tal! Eziyet çektiğinle kal."

B: "Bu talihsizlik beni mutlu etmeli."

Şimdi yılan öfkelenmişti ve yüreğimi ısırmaya çalışıyordu ama gizli zırhım zehirli dişini kırdı.[292] Şaşkınlıkla geri çekildi ve tıslayarak şöyle dedi: "Gerçekten akıl sır ermez biriymişsin gibi davranıyorsun."

B: "Bunun nedeni, diğerlerinin çok eskilerden beri düşünmeden yaptığı sol ayaktan sağ ayağa ve tersine geçme sanatını çalışmış olmam.

157/158 Yılan yeniden doğruldu ve rastlantı eseriymiş gibi / kuyruğunu ağzının önünde tuttu, kırılan dişini görmemem için. Gururlu ve sakin bir duruş la şöyle dedi:[293] "Demek sonunda fark ettin bunu?" Bense gülümseyerek şöyle dedim: "Yaşamın dolambaçlı çizgisi uzun süre kaçamazdı benden."

[2] [ÖH 158] Doğruluk ve inanç nerede? Nerede sıcak güven? Tüm bunları insanlar arasında görebilirsiniz ama insanlarla yılanlar ara

292. Bu cümle *Kara Kitap* 4'te yok.
293. Bu cümle *Kara Kitap* 4'te yok.

sında göremezsiniz, söz konusu yılan ruhları olsa bile. Oysa nerede sevgi varsa orada yılan-benzeri de vardır. İsa da kendini yılanla karşılaştırmıştı.[294] Şeytan kardeşi, Deccal de yaşlı ejderhanın kendisiydi.[295] İnsanın ötesinde olan, sevgide beliren her şeyde vardır yılan ve kuşun doğası. Genellikle yılan kuşu büyüler ve bazen de kuş yılanı alır götürür. İnsan ikisinin arasında durur. Sana kuş gibi görünen başkası için yılandır sana yılan gibi görünen başkası için kuştur. İşte bu yüzden öteki ile yalnızca insan biçiminde karşılaşacaksın. Oluşu istediğinde yılan ile kuş savaşa tutuşur. Yalnızca olmak istediğinde de kendine ve başkalarına karşı insan olursun. Oluştaki çöle ya da kodese aittir çünkü insanın ötesindedir. İnsanlar oluşu istediklerinde hayvanlar gibi davranırlar. Cehennem'den geçmek istemediğimiz sürece hiç kimse bizi oluşun kötülüğünden kurtaramaz.

Neden o yılan ruhummuş gibi davrandım? Bunun tek nedeni, anlaşılan, ruhumun bir yılan olmasıydı. Bunu bilmek ruhuma yeni bir yüz verdi ve ondan sonra onu kendim büyülemeye ve gücüme tâbi kılmaya karar verdim. Yılanlar bilgedir ve ben de yılan ruhumun bilgeliğini bana aktarmasını istedim. Yaşam daha önce hiç bu kadar kuşkulu olmamıştı; amaçsız gerilimli bir gece, birbirine karşı yönelmede bir olma. Hiçbir şey hareket etmiyor; ne Tanrı ne de şeytan. Bu yüzden yaklaştım güneşte düşünüyormuş gibi yatan yılana. Güneşte parıldayan gözleri görünmüyordu ve /[İmge 159][296]/ {3} ona şöyle dedim: 158/160

294. Jung *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) İsa ile yılan arasındaki karşılaştırmayı yorumlar.

295. Karş. Jung *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912).

296. Resim yazısı: "9 Ocak 1927. Dostum Hermann Sigg 52 yaşında öldü." Jung bunu şöyle anlatıyor: "Merkezde parlayan ve çevresinde yıldızlar dönen bir çiçek. Çiçeği sekiz kapılı duvarlar çevreliyor. Bütün, saydam bir pencere olarak anlaşılıyor." Bu mandala 2 Ocak'ta not olarak yazılan bir düşe dayanıyor (*bkz.* yukarıda s. 79). Haritadan düş ile resim arasındaki bağlantı açıkça görülüyor (*bkz.* Ek A). Jung bu mandalayı 1930'da "'Altın Çiçeğin Sırrı' Üzerine Yorum"da isim vermeden ele almıştı ve anlatım da buradan alındı. Yine 1952 yılında isim vermeden değinmiş ve şu yorumu eklemişti: "Merkezdeki çiçek yakut olarak resmedilmiş, dış halka bir teker ya da kapılı bir duvar olarak görülüyor (böylece içten dışa hiçbir şey çıkamaz dıştan da içe giremez). Mandala erkek bir hastanın analizinden sonra kendiliğinden ortaya çıkmıştır." Düşü anlattıktan sonra Jung şöyle ekliyor: "Düş devam etti: 'Bu düşü resmetmeye çalıştım,ama sıklıkla olduğu gibi farklı bir şey ortaya çıktı. Manolya yakut renkli camdan yapılmış bir çeşit güle dönüştü. Dört ışınlı bir yıldız gibi parlıyordu. Kare parkın duvarını temsil ediyor, aynı zamanda parkın çevresinden bir meydana çıkan bir yol. Buradan sekiz anayol çıkıyor ve bu sokakların her birinden sekiz yan yol çıkıyor ve hepsi parlayan kırmızı bir merkez noktasında birleşiyor, Paris'teki Etoile

[297] "Tanrı ile şeytan bir olduğuna göre şimdi nasıl olacak? Hayatı durgun kılmaya mı karar verdiler birlikte? Karşıtların çatışması yaşamın kaçınılmaz koşullarından mı? Karşıtların birliğini kabul eden ve yaşayan durgunlaşacak mı? O bütünüyle asıl yaşamın tarafında oldu ve artık bir tarafa aitmiş ve karşı tarafa karşı savaşması gerekiyormuş gibi değil, her ikisiymiş ve anlaşmazlıklarına son vermiş gibi davranıyor. Yaşamın bu yükünü alarak gücünü de mi almış oldu?"[298]

Yılan döndü ve tersleyerek şöyle dedi: "Gerçekten başımın belası oldun sen. Benim için karşıtlar elbette yaşamın bir ögesiydi. Herhalde bunu sen de görmüş olacaksın. Buluşların beni bu güç kaynağından yoksun bırakıyor. Seni ne patosla cezbedebilirim ne de bayağılıkla rahatsız edebilirim. Şaşkına döndüm neredeyse."

B: "Şaşkına döndüysen öğüt vermem mi gerekiyor? Senin yerinde olsam toprağın derinliklerine dalardım, ne de olsa bunu yapabilirsin. Hades'e ya da tanrısal olanlara sorardım ve onlardan öğüt beklerdim."

Y: "Zorbalaştın."

B: "Zorunluluk benden daha da zorbadır. Yaşamam ve hareket edebilmem gerekiyor."

Y: "Bütün dünya önünde. Ötesinden istediğin nedir ki?"

---

gibi. Düşte bahsedilen tanıdık bu yıldızların birinin köşesindeki bir evde oturuyordu.' Mandala böylece klasik çiçek, yıldız, çember, çevre (temenos) motiflerini ve hisarlarla dörde bölünmüş bir şehir planını bir araya getiriyor. Bütünü sonsuza açılan bir pencere gibi görünüyor' yazmış düşü gören" (Mandala Sembolizmi Üzerine, TE 9, I, §654-55). 1955/56'da benliği tasvir etmek için aynı anlatımı kullanmıştı (*Mysterium Coniunctionis*, TE 14, §763). 7 Ekim 1932'de Jung bu mandalayı bir seminerde göstermiş ve ertesi gün yorumlamıştı. Buna göre mandalanın resmedilişi bir düşten önce olmuştu: "Herhalde dün akşam gösterdiğim resmi anımsıyorsunuz, merkezdeki taş ve çevresindeki küçük mücevherler. Belki bununla ilgili düş ilginizi çekebilir. Bu mandalanın faili bendim ve o zaman daha mandalanın ne olduğundan haberim yoktu ve bütün alçakgönüllülüğümle benim merkezdeki mücevher olduğumu düşünmüştü, çevredekiler de yine mücevher olduklarına inanan kuşkusuz çok hoş, ancak benden daha küçük insanlardı... Kendimle ilgili düşüncelerim bu ifadeyi düşünecek kadar iyiydi: Muhteşem merkezim burada ve ben tam kalbindeyim." Başlangıçta parkın resmettiği madalayla aynı olduğunu fark etmediğini de söylemi ve şu yorumu getirmişti: "Şimdi Liverpool yaşamın merkezi -karaciğer yaşamın merkezi- ve ben merkez değilim, ben karanlık bir yerlerde yaşayan bir budalayım ve ben o küçük ışıklardan biriyim. Böylece mandalanın merkezi, herşey, gösterinin kalbi, kral, Tanrı olduğuma dair Batı'ya özgü önyargı düzeltilmiş oldu" (*Kundalini Yoga Psikolojisi*, s. 100) Jung *Anılar*'da buna başka ayrıntılar da ekler (s. 223-24).

297. 1 Şubat 1914.

298. *Kara Kitap* 4'te ayrıca: "Bu soruları önüne koyuyorum bugün, ruhum" (s. 91). Burada ruh yılanın yerini almış.

B: "Beni merak değil, zorunluluk itekliyor. Teslim olmayacağım."

Y: "Söz dinleyeceğim ama gönülsüzce. Bu benim için yeni ve alışık olmadığım bir tarz."

B: "Üzgünüm, ama acil bir gereklilik bu. Derinlere, geleceğin bizim için çok da iyi görünmediğini çünkü yaşamın önemli bir organını kesip attığımızı söyle. Bildiğin gibi suçlu olan ben değilim, beni bu yola özenle yönelten sendin."

Y: [299]"Elmayı geri çevirebilirdin."

B: "Dalga geçmeyi bırak artık. O öyküyü benden daha iyi biliyorsun sen. Ben ciddiyim. Biraz hava almamız lazım. Yola çık ve ateşi al getir. Çok uzun zamandır çevrem karanlıkta. Tembel misin, yoksa korkuyor musun?"

Y: "İşe koyuluyorum. Getirdiğimi benden al."[300]

[ÖH 160] Tanrı'nın tahtı yavaşça boş uzaya alçalıyor ve onu kutsal üçleme, bütün Cennet ve en sonra da şeytanın ta kendisi izliyor. Direniyor ve ötesine tutunuyor. Bırakmıyor. / Üstdünya onun için çok soğuk. 160/161

Y: "Sıkıca tuttun mu onu?"[301]

B: "Hoş geldin karanlıklardan gelen sıcak! Herhalde ruhum seni sertçe çekmiş olacak yukarıya."

Ş: [302]"Ne bu gürültü? Bu çekip çıkarmayı kabul etmiyorum!"

B: "Sakin ol. Seni beklemiyordum. En son sen geldin. Anlaşılan en zorlu kısmı sensin."

Ş: "Benden ne istiyorsun? Sana ihtiyacım yok küstah adam."

B: "Seni ele geçirdiğimiz iyi oldu. Bütün dogmanın en canlı parçasısın sen."[303]

Ş: "Senin gevezeliklerinden bana ne! Elini çabuk tut. Donuyorum."

B: "Dinle. Başımıza bir iş geldi. Karşıtları birleştirdik. Diğerleri bir yana, seni Tanrı'ya bağladık."[304]

299. *Kara Kitap 4*: "Benim Adem ile Havva'yı oynuyorsun" (s. 93).

300. Jung'un kaligrafi cildinde sayfa kenarına düştüğü not: "Visio."

301. *Kara Kitap 4*: "Şeytan boynuzları ve kuyruğuyla karanlık bir delikten çıkıyor, ellerinden tutup yukarı çekiyorum onu" (s. 94).

302. Burada şeytanla konuşuyor.

303. Jung'un şeytanın önemi üzerine düşünceleri için *bkz. Eyyuba Yanıt* (1952), TE II.

304. Jung karşıtların birleştirilmesi konusunu kapsamlı olarak *Psikolojik Tipler* (1921) bölüm 6'da ("Şiir sanatında tip sorunu") ele almıştır. Karşıtların birleştirilmesi uzlaştırıcı simgenin üretilmesi yoluyla gerçekleşir.

Ş: "Tanrı aşkına, nedir bu umarsız yaygara? Nedir bu saçmalık?"

B: "Lütfen, o kadar da aptalca değildi. Bu birleşme önemli bir ilke. Sonu gelmeyen dalaşa bir son vermemiz ve en sonunda gerçek yaşam için ellerimizi boşaltmamız gerekiyordu."

Ş: "Monizmden bahsediyorsun sanırım. Bu adamların bir kısmını defterime yazdım bile ben. Onlar için özel odalar ısıtılıyor."

B: "Yanılıyorsun. Bizim için her şey göründüğü kadar usa uygun değil.[305] Bizde de tek bir doğru yok. Tersine, çok ilginç, tuhaf bir şey oldu: Karşıtlar birleştikten sonra, beklenmedik ve anlaşılmadık bir şekilde, başka hiçbir şey olmadı. Her şey yerli yerinde kaldı, huzur içinde, yine de bütünüyle devinimsiz ve yaşam bütünüyle durgunlaştı."

Ş: "Evet, aptallar, her şeyi birbirine karıştırdınız."

B: "Alay etmenin gereği yok, biz niyetimizde ciddiydik."

Ş: "Sizin ciddiyetiniz bize eziyet ediyor. Ötenin düzeni temellerinden sarsıldı."

B: "Öyleyse bunun ciddi olduğunu kabul ediyorsun. Soruma bir yanıt bekliyorum, bu koşullar altında ne olacak? Artık ne yapacağımızı bilmiyoruz."

Ş: "Ne yapılacağını bilmem ve istesem bile öğüt verebilmem zor. Siz kör ve aptalsınız, yüzsüz, küstah insanlarsınız. Neden beladan uzak durmadınız? Dünyanın düzenini anladığınızı nasıl düşünürsünüz?"

B: "Atıp tuttuğuna bakılırsa iyiden iyiye öfkelenmişsin. Bak, kutsal üçleme her şeyi sakinlikle karşılıyor. Yenilikten hoşnut değilmiş gibi görünmüyor."

161/162 Ş: "Üçleme o kadar usdışı ki / tepkilerine güvenmek olanaksız. Bu simgeleri kesinlikle ciddiye almamanı öneririm sana."[306]

B: "Bu iyi niyetli öğüt için teşekkürler. Konuyla ilgileniyor gibi görünüyorsun. Geleneksel zekânla tarafsız bir yargıya varman beklenirdi senden."

Ş: "Ben mi tarafsız olacakmışım! Bir yargıya varacaksan kendin yap bunu. Bu saltıklığı bütünüyle cansız ağırbaşlılığı içinde düşünürsen cüretkârlığının yarattığı durumun ve durgunluğun saltığa yakından

305. *Kara Kitap 4*'te bu cümle yerine: "Bize mesele Monizm'de olduğu kadar entelektüel ve genel olarak etik ele alınmıyor" (s. 96). Burada Jung'un eleştirdiği Ernst Haeckel'in Monizm'de sistemine gönderme var.

306. Karş. Jung, "Üçleme Dogmasını Psikolojik Açıdan Yorumlama Denemesi" (1940), TE II.

benzediğini göreceksin. Sana tavsiye vereceksem de senin yanında yer alırım çünkü bu durgunluk sana dayanılmaz geliyor."

B: "Ne? Benim yanımda mı yer alacaksın? İşte bu tuhaf."

Ş: "O kadar da tuhaf değil. Saltık her zaman canlının karşıtı olmuştur. Yaşamın gerçek efendisi hâlâ benim."

B: "Kuşkulu. Verdiğin tepki çok kişisel."

Ş: "Verdiğim tepki hiç de kişisel değil. Ben baştan aşağı yerinde duramayan, aceleci davranan yaşamım. Asla yetinmem, soğukkanlı olamam. Her şeyi yerle bir eder, aceleyle yeniden kurarım. Ben hırsım, şöhret hırsı, eylem tutkusuyum; yeni düşünceler ve eylemler fışkırır bende. Saltık ise sıkıcıdır, bitkiseldir."

B: "Tamam, sana inanıyorum. Öyleyse ne öğüt veriyorsun?"

Ş: "Sana verebileceğim en iyi öğüt şu: Bu baştan aşağı zararlı yeniliğini geri al."

B: "Bunun ne yararı olacak? Her şeyi silbaştan alacağız ve kaçınılmaz olarak ikinci kez yine aynı sonuca varacağız. İnsan bir kez kavradığını kasten yine bilmeyip tersine çeviremez. Verdiğin öğüt, öğüt değil."

Ş: "İyi de bölünmüşlük ve ayrılmışlık olmadan var olabilir misiniz? Yaşamak istiyorsanız bir şeylere kapılmanız, bir tarafı temsil etmeniz, karşıtları alt etmeniz gerekir."

B: "Bunun faydası yok. Aynı zamanda birbirimizi de karşıt görüyoruz. Bu oyundan bıktık artık."

Ş: "Yaşamdan da bıktınız."

B: "Bana kalırsa bu neye yaşam dediğine bağlı. Senin yaşam anlayışın yukarı tırmanma, aşağı çekme, iddia etme ve kuşku duyma, sabırsızca dolanma, /[İmge 163][307]/ telaşlı tutku. Saltıktan ve onun dayanıklı 162/164

307. Resim yazısı: "1928. Altınla güçlendirilmiş şatonun görüldüğü bu imgeyi resmederken Richard Wilhelm altın şato, ölümsüz bedenin cenini üzerine bin yıllık Çin metnini Frankfurt'tan bana göndermişti. Ecclesia catholic et protestantes et seclusi in secreto. Aeon finitus. (Sır perdesinin gizlediği hem katolik hem protestan bir kilise. Aeon'un sonu.) Jung şöyle anlatıyor: Duvarları ve kale hendeği ile korunaklı bir şato. On altı kulesi ve içte yine bir hendeği olan surların çevresinde geniş bir kale hendeği. Bu hendeğin merkezinde altın çatıları, merkezinde altın tapınağı olan bir şato. Jung bu imgeyi 1930'da *Altın Çiçeğin Sırrı Üzerine*'de isimsiz olarak ele almıştı. 1952 yılında *Mandala Sembolizmi Üzerine*'de yine bu imgeye değinmiş ve şu yorumu eklemişti: "Surları ve hendeği, sokakları ve kiliseleri ile dörtgen olarak tasarlanmış bir Orta Çağ şehrinin resmi. İçteki şehrin çevresinde Pekin'deki İmparatorluk Şehri'nde olduğu gibi duvarlar ve hendekler var. Bütün binalar içe, merkeze doğru açılıyor ve bunu altın çatılı bir şato temsil ediyor. Onun da çevresinde bir hendek var. Şatonun çevresinde yere karşıtların birlikteliğini simgeleyen siyah ve beyaz karolar döşenmiş. Bu mandalayı

sabrından yoksunsun."

Ş: "Bu doğru olabilir. Benim yaşamım çalkantılı, köpüklü, fokur dayan dalgalar yaratır, yakalamaktan ve fırlatmaktan, coşkulu istek ve yerinde duramamadan oluşur. Yaşam budur, değil mi?"

B: "İyi de saltık da yaşıyor."

Ş: "O yaşamak değil. Durgunluk ya da durgunluk gibi bir şey, daha da doğrusu: Sonsuz bir yavaşlıkta yaşıyor ve binlerce yılı harcıyor, tıpkı senin yarattığın sefil koşul gibi."

B: "Beni aydınlatıyorsun. Sen kişisel yaşamsın, oysa görünürdeki durgunluk sonrasızlığın dayanıklı yaşamı, tanrısallığın yaşamı! Bu kez iyi bir öğüt verdin bana. Gitmene izin veriyorum. Elveda."

[ÖH 164] Şeytan bir köstebek gibi deliğine giriyor yeniden. Üçlenmenin simgesi ve çevresindekiler huzurla ve ağırbaşlılıkla yine göğe yükseliyor. Teşekkür ederim sana yılan, alıp getirdiğin doğru seçimdi. Kişisel olduğu için söylediklerini herkes anlıyor. Yeniden, uzun bir hayat yaşayabiliriz. Binlerce yıl harcayabiliriz."

[ÖH 164/2] [2] Nereden başlamalı, ey tanrılar? Acıdan mı, neşeden mi, yoksa ikisinin arasındaki karışık duygudan mı? Başlangıç her zaman en küçük olan, hiçte başlıyor. Oradan başlarsam hiçlik denizine akan küçük "bir şey" damlasını görürüm. Hiçliğin kendini sınırlanmış özgürlüğe genişlettiği yerde hep başlangıç aşamasında.[308] Henüz hiçbir şey olmadı, dünya daha başlayacak, güneş henüz doğmadı, ıslak gökyüzü henüz ayrılmadı,[309] henüz babalarımızın omuzlarına tırmanmadık çünkü babalarımız henüz oluşmadı. Yalnızca öldüler ve kana susamış Avrupa'mızın rahminde yatıyorlar.

---

yapan orta yaşlı bir erkekti... Bu tip bir resim Hristiyanlıktaki sembolizmde yoktur. Esinlerin Göksel Kudüsü'nü herkes bilir. Hint düşünce dünyasına gelince dünya dağı Meru'daki Brahma şehrini görüyoruz. *Altın Çiçek*'te şöyle diyor: 'Sarı Şato Kitabı şöyle der: Bir karışlık evin bir parmağında düzenlenebilir yaşam." Bu bir arşınlık ev ön yüzdür. Yüzdeki bir parmaklık alan: Göksel yürekten başka ne olabilir? Bu alanın ortasında görkem vardır. Yeşim şehrinin mor salonunda En Büyük Boşluk ve Yaşamın Tanrısı oturur.' Taoistler'e göre bu merkez 'ataların ülkesi ya da altın şato'dur" (TE 9, 1, §691). Bu mandala için *bkz.* John Peck, *The Visio Dorothei: Desert Context, Imperial Setting, Later Alignments: Studies in the Dreams and Visions of Saint Pachomius and Dorotheus, Son of Quintus*, Thesis, C. G. Jung Institute, Zürih, 1992, s. 183-85.

308. Bu satır *Sınamalar*'daki 1. Vaaz'ın başı ile bağlantılı (*bkz.* s. 442).

309. Yaratılış kitabına atıfta bulunuyor.

Enginlik içinde duruyoruz, yılanla evli, hangi taşın binanın temel taşı olabileceğini düşünüyoruz / hangisi olduğunu hâlâ bilmiyoruz. En 164/165
eskisi mi? Bir simge kadar uygun. Biz elle tutulur bir şey istiyoruz. Günün ördüğü, gecenin çözdüğü ağlardan yorulduk artık. Onu şeytanın yaratması gerekiyordu herhalde, sahte anlayışıyla ve açgözlü elleriyle o önemsiz yandaş mı? Tanrıların yumurtalarını sakladığı gübre yığınından çıktı o. O şekilsiz biçimin değersiz kalbinde altın tohum olmasaydı bu çöpü tekmeleyip benden uzağa gönderirdim.

Kalk öyleyse, karanlığın ve kokuşmuşluğun oğlu! Döküntülere ve sonrasız lağım çukuruna nasıl da sıkı tutunuyorsun! Senden korkmuyorum ama senden nefret ediyorum. Sen içimde suçlanacak her şeyin kardeşisin. Bugün ağır çekiçler seni dövecek ki tanrıların altınları bedeninden fışkırsın. Zamanın doldu, yılların sayılı ve bugün kıyamet günün tuzla buz oldu. Kabuğun paramparça olsun, ey Altın, tohumunu ellerimizle tutmak istiyoruz ve onu kaygan çamurdan kurtarmak istiyoruz. Don, şeytan çünkü seni soğuk döveceğiz. Çelik buzdan daha serttir. Tanrısal mucizenin hırsızı, anne maymun, bedenini tanrıların yumurtalarıyla dolduran ve öylece ağırlaşan seni kendi biçimimize sokacağız. Böylece seni lanetliyoruz ama senin yüzünden değil, altın tohum uğruna.

Bedeninden nice işlenebilir biçimler çıkıyor, dipsiz hırsız seni! Kırışık giysiler içinde katıksız tinler gibi görünüyorlar, Kabeiroi, hoş şekilsiz biçimleriyle genç ve yaşlı, cüceler gibi, buruş buruş, gizli sanatların gösterişsiz taşıyıcıları, gülünç bilgeliğin sahipleri, biçimlenmemiş altının ilk biçimlenişleri, tanrıların açılan yumurtalarından sürünerek çıkan solucanlar, başlangıçtakiler, doğmamış, hâlâ görünmez olan. Bize nasıl görünmelisin? Ulaşılmaz hazine odasından nice yeni sanatlar çıkarıyorsun, tanrıların yumurtasından güneş boyunduruk mu? Bitki gibi köklerin hâlâ toprakta ve insan bedeninin / hayvan yüzlerisin; budalaca tatlı, te- 165/166
kinsiz, ilksel ve dünyasalsın. Masal cüceleri, nesne-ruhlar, sizin özünüzü kavrayamıyoruz. Kökeniniz en aşağıda. Devleşmek mi istiyorsunuz ey parmak çocuklar. Yeryüzünün oğlunun izleyicilerinden misiniz? Tanrısallığın yeryüzündeki ayakları mısınız siz? Ne istiyorsunuz? Konuşun![310]

310. Kabeiroi, Semendirek Adasının gizemlerinde kutsanan tanrılardı. Doğurganlığı arttırdıklarına ve denizcileri koruduklarına inanılırdı. Friedrich Creuzer ve Shelling'e göre Yunan mitolojisindeki birincil tanrılardı ve diğer tanrılar onlardan türemişti (*Symbolik und Mythologie der alten Volker* [Leipzig: Leske, 1810-23]; *The Deities of*

Kabeiroi: "Seni, aşağı doğanın efendisi olarak selamlamaya geldik."

B: "Benimle mi konuşuyorsunuz? Efendiniz ben miyim?"

K: "Öyle değildin ama artık öylesin."

B: "Siz öyle diyorsunuz. O halde öyle olsun. Peki, sizin yandaşlığınızla ne yapmam gerekiyor?"

K: "Biz aşağıdan yukarıya taşınmaması gerekeni taşıyoruz. Biz güç kullanarak değil, eylemsizlikten gizlice akan ve büyüyene eklenen özsuyuz. Bilinmeyen yolları canlı maddenin açıklanamaz yasalarını biliyoruz. Biz yeryüzüne ait olanda uyuyanı, ölü olup da yine de canlıya gireni taşıyoruz. Sizin insanlığınızla boşu boşuna yaptığınızı, biz yavaşça ve kolaylıkla yapıyoruz. Sizin için olanaksız olanı tamamlıyoruz."

B: "Size neyi bırakmalıyım? Hangi dertleri size aktarmalıyım? Neyi yapmamalıyım ve siz neyi daha iyi yaparsınız?"

K: "Maddenin uyuşukluğunu unutuyorsun. Yanlızca yavaş yavaş, kendini yiyerek, kendine içten eklenerek yükselebilecek olanı sen kendi gücünle yukarı çekmek istiyorsun. Hiç kendini yorma, yoksa bizim çalışmamızı bozarsın."

B: "Size güvenmeli miyim, ey güvenilmez olanlar, köleler ve köle ruhlar? Çalışın o zaman. Öyle olsun."

[311][HI 166] "Bana öyle geliyor ki size uzun bir süre verdim. Ne yaptınıza indim ne çalışmanızı böldüm. Gün ışığında yaşadım ve gündüz işlerini yaptım. Siz ne yaptınız?"

K: "Çıkardık, kurduk. Taş üstüne taş koyduk. Şimdi sağlam bir zemindesin."

Samothrace [1815], giriş ve önsöz R. F. Brown [Missoula, MT: Scholars Press, 1977]). Bu kitaplar Jung'un kütüphanesinde de vardı. Jung, Kabeiroi'yi *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) ele alır (TE B §209-II). Jung 1940'ta şöyle yazmıştı: "Kabeiroi aslında gizemli yaratıcı güçler, bize uğurlu düşünceler vermek için yeryüzünün, yani bilinç eşiğinin altında çalışan cinlerdir. Öte yandan, küçük şeytanlar ve gulyabaniler gibi birçok yaramaz oyunları vardır, 'dilin ucuna gelen' adları ve tarihleri yakalarlar ve yanlış şeyler söylememize vs. neden olurlar. Bilincin ve emrindeki işlevlerin henüz öngörmediği her şeye göz verirler... daha derin bir kavrayış aşağı işlevin ilksel niteliklerinin her çeşit önemli ilişkiyi ve simgesel anlamı gizlediğini gösterecek ve Kaberiroi'ye saçma parmak çocuklar deyip gülmek yerine, onların gizli bilgeliğin hazine dairesi olarak düşünülebilir belki."

311. Jung'un kaligrafi cildindeki sayfa boşluğuna düştüğü not: "Bunun üzerine bu konuyu üç haftalığına bir kenara bıraktım."

B: "Zeminin daha sağlam olduğunu hissediyorum. Yukarıya doğru uzanıyorum."

K: "Senin için şimşekler çakan / bir kılıç dövdük ki seni bağlayan 166/167
düğümleri onunla çözebilesin."

B: "Kılıcı sıkıca tutuyorum ve indirmek için kaldırıyorum."

K: "Seni bağlayan ve mühürleyen şeytanca, ustaca atılmış düğümü de önüne koyuyoruz. İndir kılıcını, onu ancak keskinlikle çözebilirsin."

B: "Göreyim şu düğümü, tam kördüğümü! Tam bir usta işi. Çılgınca birbirinin içine geçmiş köklerin anlaşılmaz doğası! Yalnızca doğa ana, kör dokumacı, böyle bir düğüm atabilirdi! Ustaca atılmış bin küçük düğümden oluşan karman çorman bir top, iç içe geçmiş, tam bir insan beyni! Doğru mu görüyorum? Ne yaptınız siz? Beynimi önüme koydunuz! Şimşekler saçan keskinliği dilimlere ayırsın diye ana bir kılıç mı verdiniz? Ne düşünüyordunuz?"[312]

K: "Doğanın rahmi beyni dokudu, yeryüzünün rahmi kılıcı verdi. Böylece Ana sana her ikisini de verdi; karmaşıklık ve kesip atma."

B: "Gizemli! Gerçekten kendi beynimin celladı olmamı mı istiyorsunuz?"

K: "Aşağı doğanın efendisi olarak bunun yararını göreceksin. İnsan, beyninde düğümlenmiştir ve bu düğümü kesip atması için de ona bir kılıç verilmiştir."

B: "Nedir bu sözünü ettiğiniz düğüm?"

K: "Düğüm senin deliliğin, kılıç da deliliğinin üstesinden gelmen."[313]

B: "Şeytanın evlatları, size kim söyledi deli olduğumu? Yeryüzü tinleri, balçık ve pisliğin kökleri, beynimin kök lifleri sizler değil misiniz? Polip kıskaçlı süprüntüler, birbirine düğümlenmiş özsu kanalları, asalak üzerine asalaklar, emilmiş ve aldatılmış, geceleri gizlice birbirinin tepesine tırmananlar, kılıcımın şimşekler çakan keskinliği asıl size layık. Sizi kesip atmaya mı ikna etmeye çalışıyorsunuz beni? Özyıkımı mı düşünüyorsunuz? Nasıl oluyor da doğa yok etmek istediği yaratıklar doğurabiliyor?"

---

312. Jung "Ayinde dönüşüm sembolizmi"nde (1941) kılıç motifinin simyada önemli bir rol oynadığına değinir ve bu motifi bir adama aracı olarak ayırt edici ve ayırıcı işlevleriyle ele alır: "Simyasal kılıç solutio ya da separatio elementorum'u ortaya koyar. Böylece özgün kaos durumunu geri getirir ki yeni bir impressio formae ya da imaginatio ile yeni ve daha kusursuz bir bünye oluşturulabilsin (*TE* II, §357).

313. Burada deliliğin üstesinden gelme düşüncesi Schelling'deki deliliğin alt ettiği insan ile deliliği yönetmeyi başaran insan ayrımına yakın (*bkz.* dipnot 89, s. 124).

K: "Tereddüt etme. Bize yıkım gerek çünkü biz kendimiz düğümüz.
167/168 Yeni bir ülke fethetmek isteyen / ardındaki köprüleri yakar. Artık var olmayalım. Biz her şeyin aynı zamanda yine kendi kökenine aktığı bin kanalız."

B: "Kendi köklerimi mi keseyim? Kralı olduğum halkımı mı öldüreyim? Kendi ağacımı mı kurutayım? Siz gerçekten şeytanın oğullarısınız."

K: "Vur kılıcını, biz efendisi için ölmek isteyen uşaklarız."

B: "Vurursam ne olacak?"

K: "O zaman beynin olmayacaksın artık, deliliğinin ötesinde var olacaksın. Deliliğinin beynin olduğunu, köklerin bağlarındaki, kanalların ağındaki korkunç karışmışlık ve dolanma, liflerin karmaşası olduğunu görmüyor musun? Vur kılıcını! Yolu bulan beyninin üzerine yükselir. Beyinde bir parmak çocuksun sen, beyninin ötesinde dev biçimini alırsın. Elbette şeytanın oğullarıyız biz ama bizi sıcak ve karanlıktan dövüp biçimlendiren sen değil misin? Bu yüzden bizde onun doğasından da senin doğandan da bir şeyler var. Şeytan var olan her şey, aynı zamanda yok olduğu için değerlidir, diyor. Şeytanın oğulları olarak yıkımı istiyoruz ama senin yaratıkların olarak kendi yıkımımızı istiyoruz. Ölümden geçerek sende yükselmek istiyoruz. Biz her yandan emen kökleriz. Artık gerek duyduğun her şeye sahipsin, öyleyse kes at bizi."

B: "Sizi, uşaklarımı özlemeyecek miyim? Bir efendi olarak kölelere ihtiyacım yok mu?"

K: "Efendi kendine hizmet eder."

B: "Şeytanın hırslı çocukları, bu sözler sizin yıkımınız. Kılıcım insin üzerinize, bu vuruş sonsuza dek geçerli olsun."

K: "Eyvah, eyvah! İstediğimiz, korktuğumuz oldu işte!"

168/171 / [İmge 169] / [ÖH 171] Yeni bir ülkeye ayak bastım. Getirilen hiçbir şey geri akmamalı. Kurduğumu hiç kimse yıkamayacak. Kulem de mirden ve tek parça. Temellerinde şeytan dövüldü. Kabeiroiler kurdu onu ve kulenin mazgallarında usta kurucular kılıçla kurban edildi. Bir kale nasıl doruğuna oturduğu dağın üzerinde yükselirse ben de içinden doğduğum beynimin üzerinde duruyorum. Katılaştım ve artık yıkılmam. Artık geri akmıyorum. Kendi benliğimin efendisiyim. Efendiliğe hayranlık duyuyorum. Güçlü, güzel ve zenginim. Geniş topraklar ve mavi gökyüzü önüme serildi ve efendiliğim önünde boyun eğdi. Ne ben

kimseye hizmet ediyorum ne de kimse bana. Kendime hizmet ediyorum ve kendim hizmet ediyorum. İşte bu yüzden istediğime sahibim.[314]

Bozulmaz kalem birkaç bin yılda yükseldi. Artık küçülmez ama üzerine inşa edilir ve edilecek. Kulemi çok azı kavrayabilir çünkü yüksek bir dağın tepesinde. Yine de birçokları görecek onu / ve kavraya- 171/172
mayacak. İşte bu yüzden kalem kullanılmadan kalacak. Kimse onun pürüzsüz duvarlarından tırmanamaz. Kimse sivri çatısına konamaz. Ancak dağdaki gizli girişini bulan ve iç organlarındaki labirentlerden geçerek tırmanan ve şeyleri oradan tarayan ve kendi içinden yaşayanın mutluluğu kaleye ulaşabilir. Bu elde edildi ve yaratıldı. İnsanların düşünce yapbozlarından yükselmedi, iç organların parıldayan sıcaklığında dövüldü; maddeyi dağa Kabeiroiler taşıdı ve doğuşunun gizemini saklayan biricik koruyucular olarak yapıyı kendi kanlarıyla kutsadılar. Onu dünyanın yüzeyinden değil, ötenin aşağısından ve yukarısından kurdum. İşte bu yüzden yeni, tuhaf ve insanların yaşadığı düzlüklerin üzerinde yükseliyor. Sağlam ve başlangıç olan bu.[315]

[HI 172] Ötenin yılanını birleştirdim. Öte olan her şeyi kendime kabul ettim. Buradan da başlangıcımı kurdum. Bu iş tamamlandıktan sonra hoşnuttum ve ötemde başka nelerin olduğunu merak etmeye başladım. Bu yüzden de yılanıma yaklaşıp / ötede olup bitenlerden haberler getir- 172/173
mek için sürünüp gitmesini söyledim tatlı dille. Oysa yılan yorgundu ve bunu yapmak istemediğini söyledi.

{4}[I][316] Ben: "Zorlamak gibi bir niyetim yok ama belki, kim bilir? Belki yararlı bir şeyler daha buluruz." Yılan bir süre duraksadıktan son-

314. Jung'un kaligrafi cildindeki sayfa boşluğuna düştüğü not: "accipe quod tecum est. in collect. Mangeti in ultimis paginis" (Olanı kabul et. Mangeti kolleksiyonunun son sayfasında). Anlaşılan burada J. J. Manget'nin bir dizi simya metnini içeren *Bibliotheca chemica curiosa, seu rerum ad alchemiam pertinentium thesaurus instructissimus*'una (1702) atıfta bulunuluyor. Bu kitap Jung'da da vardı ve kitabın içinde bazı yerler kâğıt parçalarıyla ya da satırların altı çizilerek işaretlenmişti. Jung'un notu büyük olasılıkla *Mutus Liber*'in son gravürü ile ilgili. *Bibliotheca chemica curiosa*'nın birinci cildi bu gravürle biter. Simya eserinin tamamlanmasını betimleyen bu gravürde bir adam yerde yatarken bir diğeri melekler tarafından havaya kaldırılır.

315. *Psikolojik Tipler*'de Jung, *Hermas'ın Çobanı*'ndaki kule görümünü ele alırken kule simgesini yorumlar (*TE* §390). Jung 1920'de Bollingen'deki kuleyi tasarlamaya başlamıştı.

316. 2 Şubat 1914.

ra derinliklere daldı gitti. Neden sonra sesini işittim: "Sanırım Cehennem'e ulaştım. Burada asılmış bir adam var." Basit, çirkin bir adam çarpılmış yüzüyle önümde duruyor. Fırlak kulakları ve kamburu var. Şöyle diyor: "Ben idamla cezalandırılmış bir tutukluyum."

B: "Ne yapmıştın?"

O: "Anne babamı ve karımı zehirledim."

B: "Neden yaptın bunu?"

O: "Tanrı'nın onuruna."

B: "Ne? Tanrı'nın onuruna mı? Ne demek istiyorsun?"

O: "Her şeyden önce, her şey Tanrı'nın onuruna gerçekleşir, ikincisi kendime özgü düşüncelerim vardı."

B: "Aklından neler geçiyordu?"

O: "Onları seviyordum ve onları bu sefil hayattan sonsuz kutsanmaya daha erken göndermek istedim. Onlara güçlü, çok güçlü bir uyku içkisi verdim."

B: "Bu da seni bundan ne gibi bir çıkarın olduğunu bulmaya yöneltmedi mi?"

O: "Yalnız ve çok mutsuzdum. İyi bir gelecek düşlediğim iki çocu
173/174 ğum için yaşamak istiyordum. Karımdan da daha sağlıklıydım, / bu yüzden de yaşamak istiyordum."

B: "Karın bu cinayetlere razı oldu mu?"

O: "Hayır, mutlaka razı olurdu ama niyetimden hiçbir haberi yoktu. Ne yazık ki cinayet açıklığa kavuşturuldu ve ölüme mahkûm edildim."

B: "Ötede yine akrabalarınla karşılaştın mı?"

O: "Bu tuhaf ve sıradışı bir öykü. Cehennemde olduğumu zannediyorum. Bazen karım da buradaymış gibi geliyor, bazen de kendimden emin olamadığım gibi bundan da emin olamıyorum."

B: "Nasıl bir şey? Anlat bana."

O: "Arada sırada sanki benimle konuşuyor. Ben de yanıt veriyorum. Yine de bugüne kadar ne cinayet ne de çocuklarımız hakkında konuştuk. Orada burada, sanki aramızda hiçbir şey yokmuş gibi, küçük, önemsiz gündelik konulardan söz ediyoruz. İşin aslını anlayamıyorum. Anne babamı daha da az görüyorum. Sanırım annemle henüz hiç karşılaşmadık. Babam bir kez geldi buraya ve bir yerlerde yitirdiği piposundan bahsetti."

B: "Peki, nasıl zaman geçiriyorsun burada?"

O: "Sanırım bizim zamanımız yok, o yüzden de geçmiyor. Hiçbir şey olmuyor."

B: "Bu / aşırı sıkıcı değil mi?" 174/175

O: "Sıkıcı mı? Hiç böyle düşünmedim. Sıkıcı? Belki ama ilginç bir şey yok. Aslına bakılırsa hemen her şey aynı."

B: "Şeytan sana hiç eziyet etmiyor mu?"

O: "Şeytan mı? Onun yüzünü bile görmedim."

B: "Öteden geliyorsun ve verecek hiçbir haberin yok mu? Buna inanmakta güçlük çekiyorum."

O: "Bedenim olduğu zamanlarda bir ölüyle konuşmanın kesinlikle çok ilginç olacağını düşünürdüm. Şimdiyse bunun benim için hiçbir anlamı yok. Dediğim gibi, burada hiçbir şey kişisel değil ve her şey olduğu gibi. Bildiğim kadarıyla böyle söylüyorlar."

B: "Bu çok kasvetli. Anlaşılan sen Cehennem'in en dibindesin."

O: "Umurumda değil. Sanırım artık gidebilirim, değil mi? Elveda."

Birden bire yok oluyor. Yılana[317] dönüp soruyorum: "Öteden gelen bu sıkıcı konuk ne anlama geliyor olabilir?"

Y: "Onunla orada karşılaştım. Diğer birçokları gibi ortalıkta huzursuz huzursuz dolanıyordu. Kötünün iyisi olarak onu seçtim. Bana iyi bir örnek gibi geliyor."

B: "Öte bu kadar renksiz mi?"

Y: "Öyle görülüyor. Oraya gittiğim sırada devinimden başka hiçbir şey yoktu. Her şey belli belirsiz bir ileri bir geli dalgalanıyordu. Kişisel olan hiçbir şey yoktu."

B: "Bu lanetli kişisel nitelik de neyin nesi o zaman? Şeytan kısa süre önce adeta kişiselliğin özüymüş gibi / güçlü bir izlenim bırakmıştı bende." 175/176

Y: "Elbette bırakır çünkü o sonrasız karşıtlık ve sen de kişisel yaşamı asla mutlak yaşamla uzlaştıramazsın."

B: "Bu karşıtları birleştiremez miyim?"

Y: "Onlar karşıt değil, yalnızca farklı. Gün yılın, okka dirhemin ne kadar karşıtıysa onlar da o kadar karşıt."

B: "Bu aydınlatıcı oldu ama biraz da sıkıcı."

317. *Kara Kitap*'te: "ruh" (s. 110).

Y: "Öteye dair konuşurken her zaman olduğu gibi. Öylece sürüp gider, özellikle de karşıtları dengeleyip evlendirdiğimiz için. Sanırım yakında ölülerin nesli tükenecek."

[HI 176] [2] Şeytan insan doğasındaki karanlığın toplamı. Işıkta yaşayan Tanrı'nın imgesi olmaya uğraşır; karanlıkta yaşayan şeytanın imgesi olmaya çalışır. Ben ışıkta yaşamak istediğim için derinliklere dokunduğumda gün ışığı benim için söndü. Karanlık ve yılansıydı. Kendimi onunla birleştirdim ve ona hükmetmedim. Yılanın doğasını üstlenerek aşağılanma ve boyun eğmede payıma düşeni aldım.

176/177 Yılan gibi / olmasaydım, yılansı olan her şeyin özü olan şeytan bu güç parçasını hâlâ üzerimde tutacaktı. Bu da şeytanın eline bir fırsat verecek ve beni, tıpkı Faust'u kurnazca aldattığı gibi,[318] onunla bir antlaşma yapmaya zorlayacaktı. Oysa ben, tıpkı erkeğin kadınla birleşmesinde olduğu gibi yılanla birleşerek ondan önce davrandım.

Böylece insanın yalnızca yılanlığından, [19] genelde kendine değil şeytana atfettiği yılanlığından geçen etkileme olasılığını şeytanın elinden almış oldum. Mefistofeles benim yılanlığıma kapılmış şeytan. Şeytanın kendisi de kötülüğün özü, çıplak ve dolayısıyla cazibesiz, akıllı bile değil ama ikna gücü olmayan saf değilleme. Böylece yıkıcı etkisine direnip sıkıca yakaladım onu ve zincire vurdum. Oğulları bana hizmet etti ve ben de onları kılıcımla kurban ettim.

Böylece sağlam bir yapı kurdum. Böylece denge ve süreklilik elde ettim ve kişiselin dalgalanmalarına karşı koyabildim. Böylece içimdeki ölümsüz kurtuldu. Karanlığı benim ötemden alıp güne çektim ve böylece boşalttım. Böylece ölülerin istekleri de son buldu çünkü doymuşlardı.

177/178 / Ölüler artık beni tehdit etmiyor çünkü yılanı kabul ederek onların isteklerini de kabul etmiş oldum. Böyle yaparak ölülerden bir parçayı da günüme sürüklemiş oldum. Yine de bu gerekliydi çünkü ölüm en dayanıklı şeydir ve asla iptal edilemez. Ölüm bana süreklilik ve sağlamlık veriyor. Kendi isteklerimi karşılamak istediğim sürece kişiseldim ve bu nedenle de dünyadaki anlamıyla yaşıyordum. Oysa içimdeki ölü

318. Goethe'nin *Faust*'unda Mephistopheles Faust'la bir antlaşma yapar ve Faust'un öteki dünyada onun hizmetine girmesi karşılığında yaşarken ona hizmet edeceğini söyler.

319. *Düzeltilmiş Taslak*'ta: "ben ve yılanla" (s. 251)

lerin isteklerini kabul edip yerine getirince önceki kişisel uğraşımdan vazgeçmem gerekiyordu ve dünyanın gözünde ölü olacaktım artık. Kişisel çabasını aşıp ölülerin isteklerini tanıyan ve onları yerine getirmeye çalışanın üzerine büyük bir soğuk iner.

O kişisel ilişkilerinin yaşayan niteliğini gizemli bir zehirin kötürüm bıraktığını düşünürken, ötesindeki ölülerin sesleri hâlâ kısıktır. Tehdit, korku ve huzursuzluk son bulur çünkü önceden içinde pusuya yatmış olan her şey artık gününde yaşamıyordur. Kendi içinde olduğu için günü güzel ve zengindir.

Oysa hep yalnızca diğerlerinin talihini isteyen çirkindir çünkü kendini / kötürüm bırakmıştır. Katil diğerlerini kutsanmaya zorlayandır 178/179
çünkü kendi gelişimini öldürür. Aşk uğruna kendi aşkını öldüren budaladır. Böyle biri diğer kişi için kişiseldir. Ötesi gri ve kişilik-dışıdır. Kendini başkalarına dayatır; bu yüzden de soğuk bir hiçlikte kendini kendine dayatmaya lanetlenir. Ölülerin isteklerini tanıyansa çirkinliğini öteye sürgün eder. Kendini açgözlülükle başkalarına dayatmaz artık, güzellik içinde yalnız yaşar ve ölülerle konuşur. Gün gelir ölülerin istekleri de yerine getirilir ama o hâlâ yalnızlık içinde kalırsa güzellik de ötede kaybolur, bu yana ıssızlık gelir. Beyazdan sonra kara aşama gelir ve Cennet ile Cehennem hep oradadır.'[320]

{5}[I] [ÖH 179] Güzelliği kendi içimde ve kendimde bulmuştum artık ve yılanıma[321] şöyle dedim: "Tamamlanmış bir işe bakar gibi bakıyorum ardıma."

Yılan: "Henüz hiçbir şey tamamlanmadı."

B: "Ne demek istiyorsun? Tamamlanmadı mı?"

Y: "Bu yalnızca başlangıç."

B: "Bana kalırsa sen yalan söylüyorsun."

Y: "Kiminle tartıştığını sanıyorsun? Sen daha iyi mi biliyorsun?"

B: "Ben hiçbir şey / bilmiyorum, yalnız, geçici bile olsa en azından 179/180
bir hedefe ulaştığımız fikrine alışmıştım. Ölülerin bile nesli tükenmek üzereyse daha ne olabilir?"

320. Jung'un kaligrafi cildinde sayfa boşluğuna düştüğü not: "Katil bendim, ama hâlâ bunu anlayamamıştım."

321. 9 Şubat 1914. *Kara Kitap* 4 te: "ruh" (s. 114).

Y: "Yalnız o zaman ölülerin önce yaşamaya başlaması gerekir."

B: "Bu ifade belki de çok derin bir anlam içeriyor ama kulağa şaka gibi geliyor yine de."

Y: "Küstahlaşıyorsun. Şaka falan yaptığım yok. Yaşam henüz başlamadı."

B: "Yaşam derken ne demek istiyorsun?"

Y: "Yaşam henüz başlamadı, diyorum. Bugün kendini boş hissetmedin mi? Sen buna yaşam mı diyorsun?"

B: "Bu söylediğin doğru ama her şeyi olabildiğince iyi karşılamak ve yetinmek istiyorum."

Y: "Bu çok rahat bir şey olabilir ama gerçekte senin daha büyük isteklerin olmalı."

B: "Bu beni yıldırıyor. Kesinlikle kendi isteklerimi yerine getirebileceğimi varsayacak değilim ama bunu senin yapabileceğini de düşünmüyorum. Yine de belki bu kez de sana gerektiği kadar güvenmiyorumdur. Sanırım bunun nedeni de sana insana özgü koşullarda yaklaşmış ve seni pek medeni bulmuş olmam."

Y: "Bu hiçbir şeyi kanıtlamaz. Bir şekilde beni kavrayıp benim yerime geçebileceğini düşünme yeter."

B: "Peki, o zaman, ne olacak? Ben hazırım."

180/181 Y: "Bugüne dek ulaşılanlar için / bir ödülü hak ettin."

B: "Bunun için bir ödeme yapılabileceği düşüncesi ne de hoş."

Y: "Sana imgelerle ödeyeceğim. Bak:"

[ÖH 181] İlyas ve Salome! Çember tamamlandı ve gizemlerin kapıları yeniden açıldı. Gören, İlyas elinden tutarak Salome'ye yol gösteriyor. Gözlerini sevgi ile kırpıştırırken bir yandan da kızarıyor ve gözlerini düşürüyor.

İ: "İşte, sana Salome'yi veriyorum. Al onu."

B: "Tanrı aşkına, ben ne yapayım Salome ile? Ben zaten evliyim ve Türk de değiliz."[322]

İ: "Umutsuz adam, ne de hantalsın. Bu güzel bir hediye değil mi? Onun iyileşmesi senin sayende olmadı mı? Onun sevgisini çektiğin sıkıntıların hak edilmiş karşılığı olarak kabul etmeyecek misin?"

322. Türkiye'de Atatürk tarafından 1926'da resmen yasaklanana dek çok eşlilik serbestti.

B: "Bence bu tuhaf bir hediye, neşeden çok yük getiriyor. Salome'nin minneti ve iyileşmiş olması beni memnun ediyor. Ben de onu seviyorum bir şekilde. Bu arada, ona gösterdiğim ilgi isteyerek ve özgürce verdiğim bir şey olmaktan çok, içimden çıkmaya zorlanmıştı. Kısmen istemdışı olan / bu çetin sınav böyle iyi bir sonuç doğurduysa 181/182
bu beni memnun etmeye yeter zaten."

Salome, İlyas'a: "Bırak onu, tuhaf bir adam. Kim bilir neler istiyor ama ciddi görünüyor. Ben çirkin değilim ve kuşkusuz genel olarak cezbediciyim."

Salome, bana: "Beni neden geri çeviriyorsun? Hizmetçin olmak, sana hizmet etmek istiyorum. Önünde şarkı söyleyip dans etmek, insanları savuşturmak, üzüldüğünde rahatlatmak, sevindiğinde birlikte gülmek istiyorum. Bütün düşüncelerini kalbimde taşıyacağım. Bana söylediğin sözleri öpeceğim. Her gün senin için güller toplayacağım ve bütün düşüncelerim seni bekleyecek, seni saracak."

B: "Sevgin için sana minnettarım. Sevgiden söz ettiğini duymak ne güzel. Bir müzik ve eski, uzak bir sıla. Bak güzel sözlerin gözlerimi yaşarttı. Önünde diz çökmek ve ellerini yüzlerce kez öpmek istiyorum çünkü bana sevgi vermek istiyorlar. Aşktan ne güzel bahsediyorsun. Sevgi üzerine ne kadar konuşulsa insan daha fazlasını duymak istiyor."

S: "Neden sadece sözler? Ben senin olmak istiyorum, bütünüyle, tamamen senin."

B: "Bana dolanan ve sıkıştırıp kanımı akıtan yılan gibisin.[323] / Tatlı 182/183
sözlerin bana sarılıyor ve çarmıha gerilmiş gibi kalıyorum."

S: "Neden hâlâ çarmıh?"

B: "Katı bir zorunluluğun beni çarmıha fırlattığını görmüyor musun? Beni kötürüm bırakan, olanaksızlık."

S: "Zorunluluğu yarıp geçmek istemiyor musun? Sözünü ettiğin bu zorunluluk gerçekten tek mi?"[324]

B: "Dinle, benim olmanın yazgın olduğunu sanmıyorum. Bütünüyle tekil olan yaşamında araya girmek istemiyorum çünkü onu

323. Jung'un kaligrafi cildinde sayfa boşluğuna düştüğü not: "Gizem Oyunu Cap. XI" (*bkz.* yukarıda s. 167).

324. *Kara Kitap 4* şöyle devam ediyor: "Ben: İlkelerim -kulağa aptalca geliyor- bağışla beni ama ilkelerim var. Bunların bayat ahlak ilkeleri olduğunu düşünme çünkü bunlar yaşamın bana dayattığı anlayışlar. / Yılan: Neymiş bu ilkeler?" (s. 121-22).

sonuna götürmende sana asla yardım edemeyeceğimi düşünüyorum. Günün birinde buruşturup atılmış bir giysi gibi seni bir yana bırakmamın sana ne yararı olacak?"

S: "Korkunç şeyler söylüyorsun ama seni o kadar seviyorum ki zamanın geldiğinde kendimi bir yana bırakabilirim."

B: "Gitmene izin vermenin benim için en büyük eziyet olacağını biliyorum ama sen bunu benim için yapabiliyorsan, ben de senin için yapabilirim. Ağıt yakmadan gideceğim çünkü sivri iğnelerin üzerinde yattığım ve çelik tekerleklerin göğsümü parçalayarak üzerimden geçtiği düşü unutmadım. Ne zaman aşkı düşünsem bu düş de geliyor aklıma. Eğer olması gerekiyorsa, ben hazırım."

S: "Ben böyle bir fedakârlık istemiyorum. Ben sana neşe getirmek istiyorum. Senin için neşe olamaz mıyım?"

183/184 B: "Bilmiyorum, belki evet, / belki de hayır.

S: "O zaman en azından deneyelim."

B: "Denemekle eylemek aynı şey. Böyle denemelerin bedeli ağır olur."

S: "Benim için bu bedele katlanamaz mısın?"

B: "Senin uğruna çektiklerimden sonra yine senin için ağır bir yükün altına giremeyecek kadar çok zayıf ve bitkin düştüm. Bu yük beni ezer."

S: "Beni kabul etmek istemiyorsan, ben de seni kabul edemem, değil mi?"

B: "Bu bir kabul etme değil, verme meselesi, illa bir şey söylene cekse."

S: "Peki, ben kendimi sana veriyorum işte, kabul et beni."

B: "Sanki bu bir şeyi halledecekmiş gibi. Sevgiyle kördüğüm ol mak! Düşünmesi bile korkunç."

S: "Yani benden gerçekten de aynı anda hem olmamı hem de ol mamamı istiyorsun. Bu olanaksız. Neyin var senin?"

B: "Omuzlarımda başka bir yazgıyı taşıyacak gücüm yok. Zaten yeterince yüküm var."

S: "Ya bu yükü taşımana yardım edersem?"

B: "Bunu nasıl yapabilirsin ki? Beni, çılgınca bir yükü taşıman ge rekir. Bu yükü benim kendim taşımam gerekmez mi?"

İ: "Doğruyu söylüyorsun. Herkes kendi yükünü taşısın. Kendi yükünü başkasına yüklemek isteyen onun kölesi olur.[325] İnsanın kendini sürükleyip götürmesi o kadar da zor değildir."

S: "Ama baba, yükünü taşımasına biraz olsun yardım edemez miydim?"

İ: "O zaman senin kölen olurdu." / 184/185

S: "Ya da efendim ve yöneticim."

B: "Olmayacağım. Sen özgür bir varlık olmalısın. Ne köle ne de efendiye dayanabilirim. Ben insanları özlüyorum."

S: "Ben insanoğlu değil miyim?"

B: "Kendi efendin ve kendi kölen ol, bana değil, kendine ait ol. Benim yükümü değil, kendi yükünü taşı. O zaman bana insanca özgürlüğümü vermiş olursun ve bu benim için bir başkasına sahip olmaktan daha değerlidir."

S: "Beni uzaklara mı gönderiyorsun yani?"

B: "Seni göndermiyorum. Benden uzak kalmamalısın ama bana doluluğunla ver, özleminle değil. Nasıl ki sen benim özlemimi dindiremezsen ben de senin yoksulluğunu doyuramam. Hasadın bereketli olursa bahçenden bana biraz meyve gönder. Bolluktan çekersen neşenin dolup taşan kadehinden içerim. Bunun benim için merhem olacağını biliyorum. Kendimi ancak doymuşların sofrasında doyurabilirim, hasret çekenlerin boş kaplarında değil. Ücretimi çalmayacağım. Senin hiçbir şeyin yok, o halde nasıl verebilirsin? Verdiğin sürece isteyeceksin. İlyas, yaşlı adam, dinle; tuhaf bir minnetin var. Kızını evermiyorsun, onu / kendi ayakları üzerine koyuyorsun. O insanların önünde 185/186
şarkı söylemek, dans etmek, çalgı çalmak istiyor, parlak sikkelerini ayaklarına atsınlar istiyor. Salome, aşkın için teşekkür ederim sana. Beni seviyorsan insanların önünde dans et, onları memnun et ki güzelliğini ve sanatını övsünler. Hasadın bereketli olursa pencerenden bana da bir gül atarsın ve neşenin pınarı dolup taşarsa benim için de bir kez daha dans eder, şarkı söylersin. Ben insanların neşesine, doluluğuna ve özgürlüğüne hasretim, yoksunluğuna değil.

S: "Ne katı, ne anlaşılmaz bir adamsın sen."

İ: "Seni son gördüğümden bu yana değişmişsin. Bana yabancı gelen başka bir dil konuşuyorsun."

325. Efendi ve köle ahlakı konusu özellikle Nietzsche'nin *Ahlakın Soykütüğü* ndeki ilk yazısında geçer.

B: "Sevgili ihtiyar, beni değişmiş bulduğuna inanmak isterdim ama sen de değişmiş görünüyorsun. Yılanın nerede?"

İ: "Yolunu yitirdi. Sanırım çaldılar onu. O gün bugündür içimiz karardı bir hayli. İşte bu yüzden en azından kızımı kabul etseydin mutlu olacaktım."

B: "Yılanının nerede olduğunu biliyorum, onu ben aldım. Onu alt
186/187 dünyadan alıp getirdik. Bana / sertlik, bilgelik ve büyü gücü verdi. Ona üst dünyada gereksinim duyduk, yoksa alt dünya bizden üstün olacak ve bu da bizim zararımıza olacaktı."

İ: "Çekil git lanet hırsız, Tanrı seni cezalandırsın."

B: "Lanetin güçsüz. Lanetler yılana sahip olanı etkilemez. Hayır, mantıklı ol, yaşlı adam: Bilgeliği olan, güç için açgözlü olmaz. Yalnızca gücün sahibi olan onu kullanmaktan geri durur. Ağlama Salome, yazgı sana gelmez, sen yazgını yaratırsın. Gidin, sevgili dostlarım, gece ilerliyor. İlyas, gücün sahte ışıltısını bilgeliğinden çıkar at ve sen de Salome, aşkımız hatrına, dans etmeyi unutma."

[2][326] Bende her şey tamamlandıktan sonra beklenmedik bir şekilde gizemlere, tin ve isteğin öteki dünyaya ait güçlerinin ilk görünüşüne döndüm. Kendi içimde hazza ve kendi üzerimde güce ulaştığım sırada Salome kendi içindeki hazzı yitirmiş ama başkalarına yönelik sevgiyi öğrenmiş, İlyas da bilgeliğinin gücünü yitirmiş ama ötekinin tinini ta
187/188 nımayı öğrenmişti. Böylece Salome cazibenin gücünü yitirmiş ve / sevgi olmuştu. Ben de kendi içimde hazzı kazandığım için kendime yönelik sevgiyi de istiyorum. Oysa bu çok fazla olurdu ve beni sımsıkı saran demirden bir yüzük gibi tutsak ederdi. Salome'yi haz olarak kabul ettim, sevgi olarak geri çevirdim. O ise benimle birlikte olmak istiyor. O zaman, nasıl kendim için de sevgiye sahip olabilirim? Sevginin başkalarına ait olduğuna inanıyorum. Oysa benim sevgim benimle kalmak istiyor. Bu beni yılgıya düşürüyor. Düşüncemin gücü onu benden dünyaya, şeylere, insanlara ittirsin. Bir şeylerin insanları bir araya getirmesi, köprü olması gerekiyor çünkü. Benim sevgim beni istese bile, bu en zorlu baştan çıkarma! Gizemler, perdelerinizi açın bir kez daha! Bu savaşı sonuna dek sürdürmek istiyorum. Gel buraya karanlık dibin yılanı!

326. Kaligrafi cildinde öykülü ilk harf yerine bir boşluk var.

{6}[327] [1] Salome'nin hâlâ ağladığını duyuyorum. Ne istiyor ya da ben ne istiyorum hâlâ? Bana yaptığın bu ödeme lanetli, insan kurban vermeden alamıyor bu ödemeyi. Bir kez dokunduktan sonra da daha büyük bir özveri istiyor.

Yılan:[328] Özverisiz mi yaşamak istiyorsun? Yaşamın sana bir bedeli olmalı, değil mi?

Ben: "Ben ödediğime inanıyorum. Salome'yi geri çevirdim. Bu özveri yeterli değil mi?"

Y: "Bu senin için çok küçük bir bedel. Duymadın mı, kendinden isteyebilirsin."

B: "Lanetli mantığın ne de iyi niyetli: Özveriyi istemek, öyle mi? Ben / öyle anlamamıştım. Anlaşılan bu hatam benim yararıma oldu. 188/189
Söyle bana, duygumu arkaya atmam yetmez mi?"

Y: "Senin duygunu arkaya attığın falan yok; Salome konusunda daha fazla ıstırap çekmemek işine geliyor aslında."

B: "Eğer doğruyu söylüyorsan, bu hayli fena. Salome bu yüzden mi hâlâ ağlıyor?"

Y: "Evet, öyle."

B: "Peki, ama yapacak bir şey var mı?"

Y: "Eyleme mi geçmek istiyorsun. Düşünebilirsin de."

B: "İyi de düşünecek ne var? İtiraf edeyim, ne düşüneceğimi bilmiyorum. Belki bir önerin vardır. Kendi başımın üzerinde süzülmem gerekiyormuş gibi bir his var içimde. Bunu yapamam. Ne düşünüyorsun?"

Y: "Hiçbir şey düşünmüyorum, önerim de yok."

B: "O halde öteye sor, Cennet'e ya da Cehennem'e git, belki orada bir öneri bulunur."

Y: "Yukarıya çekiliyorum."

Böylece yılan küçük, beyaz bir kuşa dönüştü ve süzülerek bulutların arasında gözden yitti. Onu uzun süre bakışlarımla izledim."[329]

Kuş: "Beni duyuyor musun? Şimdi uzaklardayım. Cennet çok uzak. Cehennem yeryüzüne çok daha yakın. Senin için bir şey buldum, bırakılmış bir taç. Cennet'in sınırsız genişliğindeki bir sokakta duran altın bir taç."

---

327. 11 Şubat 1914.

328. *Kara Kitap* 4'te bu figür "ruh" olarak tanımlanıyor (s. 131).

329. Bu cümle *Taslak*'ta eklenmiş, s. 533.

189/*Taslak*

İşte elime[330] / geçti bile, altın kraliyet tacı, içinde yazılar var, ne diyor? "Sevgi asla bitmez."[331] Cennet'ten bir armağan. Peki, ne anlama geliyor?

K: "İşte geldim, memnun oldun mu?"

B: "Kısmen. Ne olursa olsun, bu anlamlı armağan için teşekkür ederim sana. Yine de gizemli ve getirdiğin armağan beni neredeyse kuşkulandırdı."

K: "Bu cennetten bir armağan oysa, biliyorsun."

B: "Kesinlikle çok güzel ama Cennet ve Cehennem'e dair neyi kavradığımızı biliyorsun."

K: "Abartma. Sonuçta Cennet ile Cehennem arasında bir ayrım var. Gördüklerime dayanarak kesinlikle inanıyorum ki Cennet'te de Cehennem'den daha fazlası olup bitmiyor ancak büyük ihtimalle farklı bir şekilde oluyordur. Yine de gerçekleşmeyen bir şey, belirli bir şekilde gerçekleşemez."

B: "Bilmeceli sözlerin kulak vereni hasta eder. Söyle bana, taç hakkında ne düşünüyorsun?"

K: "Ne mi düşünüyorum? Hiçbir şey. Kendi adına konuşuyor zaten."

B: "Üzerindeki yazıları mı kastediyorsun?"

K: "Elbette, senin için bir anlamı olmalı bunların."

B: "Bir yere kadar, evet, sanırım. Yine de soru olduğu gibi asılı duruyor."

K: "Öyle de olması gerekiyor zaten."

Şimdi kuş birdenbire yeniden yılana dönüşüyor.[332]

B: "İnsanın asabını bozuyorsun."

Yılan[333]: "Yalnızca benimle aynı fikirde olmayan insanların."

B: "Ben de kesinlikle seninle aynı fikirde değilim. Tersi nasıl olabilirdi ki? Öylece havada asılı durmak ürkütücü bir şey."

Y: "Bu senin için çok zorlu bir özveri mi? Sorunları çözmek istiyorsan havada asılı durabilmelisin. Salome'ye bak!"

---

330. *Liber Novus*un kaligrafi cildinin yazıya geçirilmesi burada sona eriyor. Bundan sonraki bölüm *Taslak*'tan (s. 533-536) yazıya geçirilmiş.

331. Bu alıntı 1. Korintliler 13:8'den. Jung hayatının sonlarına doğru bu parçayı *Anılar*ın sonundaki aşk üzerine düşüncelerinde bir kez daha anacaktı (s. 387). *Kara Kitap 4*'te yazı ilk olarak Yunan harfleriyle veriliyor (s. 134).

332. Bu cümle *Taslak*'ta eklenmiş (s. 534).

333. *Kara Kitap 4*'te bu figür yılan olarak tanımlanmıyor.

Ben, Salome'ye: "Hâlâ ağladığını görüyorum, Salome. Hâlâ kendine gelememişsin. Ben havada salınıyorum ve buna da lanet ediyorum. Senin ve benim uğrumuza asılıyorum. Önce çarmıha gerildim, şimdiyse sadece asıldım. Soyluca değil ama ızdırabı da daha az değil.[334] Seni yorup hırpalamak istediğim için beni bağışla; özverimle körlüğünü iyileştirdiğim zaman olduğu gibi seni kurtardığımı sandım. Belki de senin uğruna, üçüncü kez, kafam uçurulmalı, bize ızdırabın İsa'sını getiren eski dostun Yahya'ya olduğu gibi. Doymaz mısın sen? Hâlâ makul olmanın bir yolunu bulamadın mı?"

S: "Sevdiğim, senin için ne yapabilirim? Seni tamamen terk ettim."

B: "O zaman niye hâlâ ağlıyorsun? Seni gözyaşları içinde görmeye dayanamadığımı biliyorsun."

S: "Kara yılan asasına sahip olduğun için senin incinemez olduğunu sanmıştım."

B: "Ben asanın etkisinden kuşkuluyum. Yine de bir açıdan yardımı oluyor bana: İpe çekilmiş olmama karşın havasızlıktan boğulmuyorum. Anlaşılan büyülü asa asılmaya dayanmamı sağlıyor. Gerçekten ürkütücü bir iyilik ve yardım bu. En azından şu urganı kesmek istemez misin?"

S: "Nasıl keseyim? Çok yükseğe asılmışsın.[335] Yaşam ağacının tepesinde asılısın ve oraya ulaşamıyorum. Kendin yapamaz mısın, yılan bilgeliğinin sahibi?"

B: "Uzun süre mi asılı kalacağım böyle?"

S: "Kendini kurtarmanın bir yolunu bulana dek."

B: "Öyleyse en azından ruhumun kuşunun benim için Cennet'ten alıp getirdiği taç hakkında ne düşünüyorsun, onu söyle."

S: "Ne diyorsun? Taç mı? Taç sende mi? Ne şanslısın, bir de hâlâ yakınıyorsun."

B: "Asılmış bir kral, köy yollarında el açmış ama asılmamış bütün dilencilerle yer değiştirmek için can atar."

S (kendinden geçerek): "Taç! Taç sende!"

B: "Salome, acı bana. Nedir bu tacın sırrı?"

---

334. *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) Jung folklor ve mitolojideki asılma motifini yorumlar (*TE* B, §358).

335. *Kara Kitap 4*'te bu konuşmanın sonunu ve bir sonraki paragrafı içeren bir eksik var.

S (kendinden geçerek): "Taç! Sen taçlandırılacaksın! Ne kutlu bana ve sana!"

B: "Ah, ne istersin bu taçtan? Anlayamıyorum ve anlatılmaz bir acı çekiyorum."

S (acımasızca): "Anlayana kadar asılı kal."

Sessizce yerden çok yüksekte, ilk atalarımızın uğruna ilk günahtan kaçınamadığı tanrısal ağacın sallanan dalında asılı kalıyorum. Ellerim bağlı ve bütünüyle çaresizim. Öylece üç gün üç gece asılı kalıyorum. Yardım nereden gelecek? Giydiği beyaz tüylü elbisesiyle kuşum, yılan işte şuracıkta oturuyor.

Kuş: "Eğer hiçbir yerden yardım gelmezse yukarıda salman beyaz buluttan sana yardım getireceğiz."

Ben: "Bulutlardan yardım getirmek mi istiyorsunuz? Nasıl olacak bu?"

K: "Bir deneyeceğim."

Kuş yükselen bir tarlakuşu gibi süzülüyor ve gittikçe küçülerek göğü kaplayan kalın gri bulutların örtüsü ardında gözden yitiyor. Özlemle izliyorum onu bakışlarımla ve yukarıdaki sonsuz gri bulutlu gökyüzün de, geçit vermez grilikte, uyumlu ve okunamaz grilikte bir şey seçemi yorum. Yine de taçtaki yazı okunaklı: "Sevgi asla bitmez." Bunun anla mı sonsuza dek asılı kalmak mı? Kuşum tacı, sonrasız yaşamın tacını, şehitliğin tacını getirdiğinde kuşkulanmakta haklıydım, tehlikeli birçok anlamlılık taşıyan uğursuz şeylerdi bunlar.

Yorgunum, yalnızca asılı kalmaktan değil, sınırsızın ardında koş maktan yoruldum. Gizemli taç, ışıldayan altın, ayaklarımdan çok aşa ğılarda, yerde duruyor. Havada süzülmüyorum, hayır, asılı duruyorum, daha da kötüsü, gökyüzü ile yeryüzü arasına asıldım ve asılı kalmaktan bıkmıyorum çünkü sonsuza dek sallanabilirim böyle ama sevgi asla bit mez. Gerçekten doğru mu bu? Sevgi asla bitmeyecek mi? Bu onlar için kutlu bir haberse benim için nedir?

"Bu bütünüyle görüşe bağlı bir şey," diyor birdenbire benden pek uzakta olmayan bir dala tünemiş yaşlı kuzgun. Felsefeye dalmış cenaze yemeğini bekliyor.

Ben: "Neden bütünüyle görüşe bağlıymış?"

Kuzgun: "Sevgiye ve ötekine dair görüşüne bağlı."

B: "Biliyorum, talihsiz ihtiyar kuş, göksel ve yersel sevgiden söz ediyorsun.[336] Göksel sevgi bütünüyle güzel olacaktır. Oysa biz insanız ve işte insan olduğumuz için tam da bütün ve bütünüyle olgunlaşmış bir insan olmayı koydum ben de aklıma."

Ku: "Sen bir ideologsun."

B: "Ahmak kuzgun, çekil git!"

Orada, yüzüme çok yakın bir dal kıpırdıyor, dala siyah bir yılan dolanmış, gözlerindeki kör edici inci parıltısıyla bana bakıyor. Benim yılanım değil mi bu?

B: "Kızkardeşim, büyülü kara asa, nereden geliyorsun? Senin kuş olup Cennet'e uçtuğunu gördüm ama şimdi burada mısın? Yardım mı getirdin?"

Y: "Ben yalnızca kendimin yarısıyım; bir bir değil, ikiyim; ben biri ve ötekiyim. Burada ancak yılansı, büyüsel olarak varım. Oysa burada büyü bir işe yaramaz. Olacakları aylak aylak beklemek için kendimi bu dala doladım. Beni yaşamda kullanabilirsin ama askıda değil. En kötü olasılıkla, sana Hades'e giden yolda öncülük edeceğim. Oraya çıkan yolu biliyorum."

Önümde havada kara bir belirti yoğunlaşıyor. Küçümseyen kahkahasıyla şeytan bu. Bana sesleniyor: "Karşıtlar uzlaşınca ne oluyormuş gördün mü? Yaptığını geri alır almaz yemyeşil yeryüzüne ineceksin yeniden."

B: "Geri almayacağım. Aptal değilim ben. Her şeyin sonucu buysa, son da bu olsun."

Y: "Tutarsızlığın nerede? Yaşam tarzının bu önemli kuralını unutma, lütfen."

B: "Burada asılı olmam yeterince tutarsız zaten. Midemi bulandıracak derecede tutarsız yaşadım zaten. Daha ne istiyorsun?"

Y: "Belki de doğru yerde tutarsızlık?"

B: "Bırak! Doğru yeri yanlış yeri nasıl bilebilirim ben?"

Ş: "Karşıtlarla birlikte egemen bir biçimde doğrulan kişi doğruyu yanlıştan ayırt edebilir."

---

336. Swedenborg göksel aşkı şöyle tanımlar: "Kilise, ülke, insan topluluğu ve yurttaşlar söz konusu olduğunda faydaları faydalar için, iyileri iyiler için sevmek" ve bunu özsevgiden ve dünya sevgisinden ayırır (*Heaven and Its Wonders and Hell: From Things Heard and Seen*, çev. J. Rendell [Londra: Swedenborg Society; 19 20], §554f).

B: "Sen sus, senin bunda çıkarın var. Beyaz kuşum gelip yardım getireydi; zayıf düştüm, korkarım."

Y: "Aptallaşma, zayıflık da bir yoldur; büyü hatayı iyi eder."

Ş: "Ne, zayıflığın verdiği yürekliliği hiç tatmadın mı sen? Bütünüyle insan olmak istiyorsun; insanlar güçlü mü?"

B: "Beyaz kuşum, herhalde yolunu yitirdin. Yoksa benimle yaşayamadığın için mi kalkıp gittin? Ah, Salome! İşte geliyor. Bana gel, Salome! Bir gece daha geçti. Ağladığını duymadım ama ben asıldım ve hâlâ da öyleyim."

S: "Artık ağlamadım çünkü talih ve talihsizlik içimde dengelendi."

B: "Beyaz kuşum gitti ve dönmedi. Hiçbir şey bilmiyorum ve hiçbir şey anlamıyorum. Bunun taçla bir ilgisi var mı? Söyle!"

S: "Ben ne diyeyim? Kendine sor."

B: "Yapamıyorum. Beynim kurşun gibi. Ancak yardım için sızla nabiliyorum. Her şey düşüyor mu, yoksa durağan mı, bilmem olanaksız. Umudum beyaz kuş. Ah, hayır, yoksa kuş ve asılmak aynı anlama mı geliyor?"

Ş: "Zıtların uzlaşması! Herkese eşit haklar! Budalalar!"

B: "Bir kuş cıvıltısı duyuyorum! Sen misin? Döndün mü?"

Kuş: "Yeryüzünü seversen asılırsın; gökyüzünü seversen salınırsın."

B: "Yeryüzü nedir, gökyüzü nedir?"

K: "Altındaki her ey yeryüzüdür, üstündeki her şey de gökyüzü. Üstündeki için çabalarsan uçarsın; altındaki için çabalarsan asılırsın."

B: "Üstümdeki nedir, altımdaki nedir?"

K: "Üstündeki önünde ve senden yukarıda olandır; altındaki ise senden aşağıda sana dönendir."

B: "Peki, ya taç? Tacın bilmecesini çöz benim için!"

K: "Taç ve yılan karşıt ve bir. Çarmıha gerilenin başına taç olan yılanı görmedin mi?"

B: "Ne, anlamıyorum seni."

K: "Tacın sana getirdiği sözler neydi? "Sevgi asla bitmez." İşte tacın ve yılanın gizemi bu."

B: "Peki, ya Salome? Salome'ye ne olacak?"

K: "Görüyorsun, Salome sen ne isen o. Sen uçarsan onun kanatları çıkar."

Bulutlar ayrılıyor, gökyüzü tamamlanan üçüncü günün batımıyla kızarıyor.[337] Güneş denize batıyor ve ben de onunla birlikte ağacın tepesinden yeryüzüne doğru kayıyorum. Huzurlu bir gece çöküyor usulca.

[2] İçimi korku kaplıyor. Daha kimi taşıdınız, Kabeiroi? Sizde kimi kurban ettim? Beni kendinize yığdınız ve erişilmez yalçın bir kayalığa, kendi kiliseme, manastırıma, infaz yerime, hapsime çevirdiniz beni. Kendimde tutsak oldum ve hüküm giydim. Kendi rahibim ve cemaatim, yargıcım ve yargılananım, Tanrım ve insan kurbanım oldum.

Nasıl bir iş yaptınız, Kabeiroi! Geri alanamayacak, katı bir yasa doğurdunuz kaostan. Anlaşıldı ve kabul edildi.

Gizli harekatın tamamlanması yakın. Gördüklerimi elimden geldiğince sözcüklerle anlattım. Sözcükler yoksul ve güzellik onlara katılmıyor. Peki, ya doğruluk güzel mi, güzel doğru mu?[338]

İnsan sevgiyi güzel sözlerle anlatabilir. Ya yaşamı? Yaşam sevginin üzerinde duruyor. Sevgiyse yaşamın kaçınılmaz anası. Sevgi yaşama dayatılmalı, asla yaşam sevgiye değil. Sevgi ızdıraba konu olsun, yaşam değil. Sevgi yaşama gebe olduğu sürece, ona saygı duyulmalı ama yaşamı kendi içinden doğurduysa, boş bir kılıfa dönmüştür ve geçicilikte tükenir.

Beni doğuran anayla konuşuyorum, kendimi beni taşıyan rahimden ayırıyorum.[339] Sevgi uğruna konuşmuyorum artık, yaşam uğruna konuşuyorum.

Söz benim için ağırlaştı ve kendini ruhtan azat etmek için pek de uğraşmıyor. Bronz kapılar kapandı, ateşler söndü ve küle döndü. Kuyular kurudu ve bir zamanlar denizin olduğu yerde çorak topraklar var artık. Kulem çölde. Kendi çölünde keşiş olana ne mutlu. O kurtulur.

Tenin değil, sevginin gücü kırılmalı yaşam uğruna çünkü yaşam sevginin üzerindedir. İnsan yaşamı gelişene dek anasına gerek duyar. Sonra da ondan ayrılır. Bu yüzden de yaşam gelişene dek sevgiye gerek duyar, sonra da kendini ondan koparır. Çocuğun anneden ayrılması

337. İncil'e göre yaratılışın üçüncü gününde kara ile deniz birbirinden ayrılır.

338. John Keats'in "Ode to a Grecian Urn" şiiri bu mısralarla biter: "Beauty is truth, truth beauty, —that is all / Ye know on earth, and all ye need to know."

339. *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912, TE B) Jung psikolojik gelişimi sırasında bireyin, kahramanlık destanlarında olduğu gibi, kendini anne figüründen özgürleştirmesi gerektiğini savunur (*bkz.* bölüm 6 "Anneden kurtulma savaşı").

zordur ama yaşamın sevgiden ayrılması daha da zordur. Sevgi sahip olmak ve tutmak ister, yaşamsa daha fazlasını.

Her şeyin başlangıcı sevgidir ama şeylerin varlığı yaşamdır.[340] Ne müthiş bir ayrım. Ey en karanlık derinliklerin tini, neden beni sevenin yaşamadığını ve yaşayanın sevmediğini söylemeye zorluyorsun? Bunu hep geriye doğru anlıyorum! Her şey karşıtına mı dönüştürülmeli?[341] ΦΙΛΗΜΩΝ'un tapınağının durduğu yerde bir deniz mi olacak? Gölgeli adası en karanlık dibe mi çökecek? Önceden tüm ulusları ve ülkeleri yutan selin çekilirken yarattığı girdaba mı kapılacak? Denizin dibi Ararat'ın yükseldiği yer mi olacak?[342]

Ne tiksindirici sözler mırıldanıyorsun yeryüzünün suskun oğlu? Ruhumun sarılışını kesip atmak mı istiyorsun? Sen, oğlum, kendini araya mı yerleştiriyorsun? Kimsin sen? Bu gücü sana kim veriyor? Uğruna çabaladığım her şeyi, içimden çıkarmaya çabaladığım her şeyi yeniden tersine çevirmeye, yok etmeye mi çalışıyorsun? Sen şeytanın, bütün kutsalların karşıtı olanın oğlusun. Alt ederek büyüyorsun. Beni korkutuyorsun. Bırak da ruhumun kucaklayışında mutlu olayım, tapınağın huzurunu bozma.

Çekil git, kötürüm bırakan bir güçle deşiyorsun beni. Senin yolunu istemiyorum çünkü. Miskince ayaklarına mı kapanayım? Seni şeytan oğlu şeytan, konuş! Sessizliğin katlanılacak gibi değil ve aptallıkla dolu.

Ruhumu kazandım ve o benim için ne doğurdu? Sen, canavar, bir oğul, ha! Korkunç, beş para etmez bir kekeme, semender beyinli, iliksel kertenkele! Yeryüzünün kralı olmak mı istiyorsun? Gururlu özgür erkekleri sürgün etmek, güzel kadınlara büyü yapmak, kaleleri parçalamak, eski katedrallerin karnını mı deşmek istiyorsun? Sersem şey, kafasına su otu geçirmiş miskin, böcek gözlü kurbağa! Bir de benim oğlum olduğunu mu söylüyorsun? Sen benim oğlum değil, şeytanın dölüsün. Şeytanın babası ruhumun rahmine girdi ve sende ete kemiğe büründü.

340. *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) Jung libido kavramını ele alırken Hesiod'un *Theogoni*'sindeki Eros un kosmogonik önemine değinir ve bunu Orphizm'deki Phanes ve Hindu sevgi tanrısı Kama ile karşılaştırır (*TE*, §223).

341. Jung son dönem çalışmalarında her şeyin karşıtına dönmesi ilkesi olan "enantiodromia"ya eğilmişti ve bunu Heraklitus'a atfediyordu. *bkz. Psikolojik Tipler* (1921) *TE 6*, §708f.

342. İncil'de büyük tufanda Nuh'un gemisinin Ağrı Dağı'nda (Ararat) durduğu anlatılır (Yaratılış 8:4)

Seni tanıyorum, ΦΙΛΗΜΩΝ, düzenbazların en kurnazı! Beni aldattın. Bakire ruhumu korkunç solucanla gebe bıraktın. ΦΙΛΗΜΩΝ, lanet şarlatan, gizemleri taklit ettin karşımda, üzerime yıldızların yeleğini geçirdin, benimle bir İsa-budalası komedisi oynadın, beni tıpkı Odin[343] gibi ağaca astın, özenle ve ahmakça, Salome'yi büyülemem için afsunlar uydurmamı sağladın. Bu sırada da ruhumu solucanla, toz toprağın kusmuğuyla gebe bıraktın. Aldanma üzerine aldanma! Müthiş şeytanca ayak oyunları!

Bana büyünün gücünü verdin, taçlandırdın beni, gücün ışıltısıyla bezedin ve oğlunun sözüm ona Yusuf babasını oynamamı sağladın. Güvercinin yuvasına sıska bir basilikos yerleştirdin.

Ruhum, ah seni zinacı fahişe, bu piçe gebe kaldın! Onurum lekelendi; ben, Deccal'ın gülünesi babası! Sana nasıl da kuşkuyla baktım! Bu kuşkum ne kadar zayıftı ki bu rezil eylemin büyüklüğünü ölçemedim.

Neyi parçalıyorsun? Sevgiyi ve yaşamı ikiye ayırdın. Bu zoraki kopuştan kurbağa ve kurbağanın oğlu ortaya çıktı. Gülünç, iğrenç bir görüntü! Dayanılmaz geliş (İsa'nın gelişi)! Tatlı su kıyısında oturup kurbağaların gece şarkılarını dinleyecekler çünkü onların Tanrısı kurbağaların oğlu olarak doğdu.

Salome nerede? Sevginin çözülemez sorusu nerede? Artık soru yok, bakışımı gelecek şeylere çevirdim ve Salome olduğum yerde duruyor. Kadın seni değil, en güçlünü izler. Böylece hem iyi hem de kötü bir yoldan, sana çocuk verir.

{7}[I] Ben yağmur bulutlarının ve çökmekte olan gecenin kapladığı yeryüzünde yalnız otururken yılanım[344] bana geldi sürünerek ve bir öykü anlattı bana:

343. İskandinav mitolojisinde Odin bir mızrakla yaralanmış ve dünya ağacı Yggdrasil'e asılmıştı. Burada dokuz gün asılı kaldıktan sonra ona güç verecek runik harfleri bulacaktı.

344. 23 Şuba 1914. *Kara Kitap 4* te bu konuşma ruhla ve bu parça Jung'un yeniden çalışmaya başlamasını engelleyenin ne olduğunu sormasıyla başlıyor. Ruh hırsının onu engellediğini söylüyor: Üstesinden geldiğini sanmıştı ama ruhu ona sadece yoksadığını söyledi ve sonra da şu öyküyü anlattı (s. 171). 13 Şubat 1914'te Jung Zürih Psikanaliz Derneği'nde "Düş sembolizmi" konulu bir konuşma yapmıştı. 30 Mart – 13 Nisan tarihleri arsında da İtalya'da tatil yapmıştı.

"Bir zamanlar, çocuğu olmayan bir kral varmış. Oysa bir erkek çocuk istiyormuş kral. Bu yüzden de ormanda cadı olarak yaşayan bilge kadına gitmiş ve o Tanrı tarafından görevlendirilmiş bir rahipmiş gibi, bütün gü nahlarını ona itiraf etmiş. Bunun üzerine kadın şöyle demiş: 'Sevgili Kral, yapmaman gerekeni yaptın ama bunlar geçmişte kaldığı için geçmişte kalması gerektiği için geçmişte kaldı ve biz artık bunu gelecekte nasıl iyi leştireceğine bakmak zorundayız. Bir okka su samuru yağı al, yere göm ve dokuz ay bekle. Sonra bu yeri yeniden kaz bak bakalım ne bulacaksın.' Böylece kral, kendini ormandaki cadının önünde küçük düşürdüğü için utanmış ve üzgün bir şekilde evine dönmüş. Yine de söylediklerini yap mış. Geceleyin bahçesinde bir çukur açmış, zar zor bulduğu bir kap su samuru yağını çukura yerleştirmiş. Sonra da dokuz ay beklemiş.

"Dokuz ay geçtikten sonra kabı gömdüğü yere gitmiş yine bir gece ve kazıp çıkarmış. Kabın içindeki yağın yerinde yeller estiğini, onun yeri ne kapta bir bebeğin uyuduğunu görünce şaşırıp kalmış. Bebeği hemen kaptan çıkarıp sevinçli bir şekilde karısının yanına gitmiş. Kadın hemen bebeğe meme vermiş ve bir de ne görsün; sütü gelmeye başlamış. Böyle ce çocuk serpilmiş, büyümüş ve güçlenmiş. Bütün erkekler arasında en büyüğü ve en güçlüsü olmuş. Kralın oğlu yirmi yaşına basınca babasının yanına gitmiş ve şöyle demiş: 'Beni büyüyle yaptığını ve insanlardan biri olarak doğmadığımı biliyorum. Beni günahlarından doğduğun pişman lıkla yaptın ve bu da beni güçlü kıldı. Bir kadından doğmadığım için de akıllıyım. Güçlü ve akıllıyım ve bu yüzden de krallığının tacını istiyorum senden.' Oğlunun olanları bilmesi kralı şaşırtmış ama krallığın gücüne sahip olmayı bu kadar tez canlı istemesi onu daha da şaşırtmış. Ses et memiş ve şöyle düşünmüş: 'Sen neden oldun? Su samuru yağından. Seni kim doğurdu? Toprağın rahmi. Seni bir kaptan çekip çıkardım, cadı beni aşağıladı.' Bunun üzerine oğlunun gizlice öldürülmesine karar vermiş.

"Yine de oğlu diğer herkesten güçlü olduğu için ondan korkuyormuş ve bir hileye başvurmaya karar vermiş. Yine gidip ormandaki büyücüye danışmış. Kadın şöyle demiş: 'Sevgili Kral, bu kez bana bir günahını iti raf etmiyorsun çünkü şimdi bir günah işlemek istiyorsun. Sana tavsiyem, yine toprağa su samuru yağı dolu bir kap göm ve dokuz ay bekle. Sonra kabı çıkar ve bak bakalım ne olmuş.' Kral büyücünün söylediklerini yap mış. O saatten sonra oğlu gittikçe güçten düşmüş. Dokuz ay sonra kral

yine kabı gömdüğü ve aynı zamanda oğlunun mezarını da kazacağı yere gitmiş. Ölüyü boş kabın yanındaki çukura yerleştirmiş.

"Buna rağmen kralın içini keder kaplamış. Üzüntüsü artık dayanılmaz olunca bir gece yine danışmak için büyücüye gitmiş. Kadın ona şöyle demiş: 'Sevgili Kral, sen bir oğul istedin ama oğlun da kral olmak istedi, üstelik bunun için gücü ve zekâsı da vardı. Sonra da oğlunu istemez oldun. Bu nedenle de oğlunu kaybettin. Neden yakınıyorsun? İstediğin her şeye sahip oldun, sevgili Kral.' Kralsa şöyle demiş: 'Haklısın. Öyle olsun istedim ama bu kederi istemedim. Pişmanlık için bir ilacın var mı?' Büyücü şöyle demiş: 'Sevgili Kral, oğlunun mezarına git, kabı yine su samuru yağı ile doldur ve dokuz ay sonra git bak bakalım kabın içinde ne var.' Kral söyleneni yapmış ve böylece mutlu olmuş ama nedenini bilmiyormuş.

"Dokuz ay geçtikten sonra kabı gömdüğü yerden yine çıkarmış. Ölünün bedeni ortadan kaybolmuş ama kabın içinde bir bebek uyuyormuş ve bu bebeğin ölen oğlu olduğunu fark etmiş. Bebeği yanında götürmüş ve bebek bir hafta içinde diğer bebeklerin bir yılda büyüdüğü kadar büyümüş. Yirmi hafta geçtikten sonra oğlu yine babasının yanına gitmiş ve krallığını istemiş. Oysa babası daha önce yaşadığı için olacakları biliyormuş ve uzun zamandır bunun yaşanmasını bekliyormuş. Oğlu isteğini dile getirince kral tahtından kalkmış ve sevinç gözyaşlarıyla oğlunu kucaklamış ve tacını oğluna devretmiş. Böylece kral olan oğlu babasına minnettar olmuş ve babası yaşadığı sürece ona büyük bir saygıyla yaklaşmış."

Bense yılanıma şöyle dedim: "Doğrusunu istersen, yılanım, senin bir de masalcı olduğunu bilmiyordum. Söyle o zaman, nasıl yorumlayayım bu anlattığın masalı?"

Y: "Düşün ki yaşlı kral sensin ve bir oğlun var."

B: "Oğlum kim?"

Y: "Az önce seni pek de mutlu etmeyen bir oğlun olduğunu söylüyordun sanırım."

B: "Ne? Ne yani, onu taçlandırmalı mıyım?"

Y: "Evet, başka kimi taçlandıracaksın?"

B: "Bu kulağa pek hoş gelmiyor. Peki, ya büyücü?"

Y: "Büyücü oğlu olacağın anaç bir kadın, çünkü sen onu kendinde yenileyen bir çocuksun."

B: "Olamaz, bir erkek olmam olanaksız mı?"

Y: "Yeterince erkek ve onun ötesinde çocukluğun doluluğu. İşte bu yüzden bir anne gerek sana."

B: "Çocuk olmaktan utanıyorum."

Y: "İşte bu yüzden de oğlunu öldürüyorsun. Yaratıcıya anne gerekir, çünkü sen kadın değilsin."

B: "Bu korkunç bir gerçek. Her açıdan bir erkek olabileceğimi düşünüyor ve umuyordum."

Y: "Bunu yapamazsın, oğlun uğruna. Yaratmak anne ve çocuk demektir."

B: "Çocuk kalmam gerektiği düşüncesi dayanılacak gibi değil."

Y: "Güce karşı yararlı bir panzehir![345] Çocuk olmaya karşı koyma, yoksa her şeyden çok istediğin oğluna[346] karşı koymuş olursun."

B: "Doğru, oğul ve hayatta kalmayı istiyorum. Yine de bedeli çok yüksek."

Y: "Oğul daha da yüksekte. Sen oğuldan daha küçük ve daha zayıfsın. Acı bir gerçek bu ama kaçınılmaz. Karşı koyma, oğul iyi huylu olmalı."

B: "Ne lanetli bir aşağılama!"

Y: "Alaycı adam! Sana karşı sabırlı olacağım. Bütün topraklar susuzlukla çatlasa ve herkes sana gelip yaşam suyu için dilense bile pınarlarım sana doğru akmalı ve kurtuluşun içkisini getirmeli. O halde boyun eğ oğluna."

B: "Sınırsıza nerede sahip olacağım ben? Bilgim ve yeteneğim az, gücümse yetersiz."

Bunun üzerine yılan kıvrıldı, dolanarak toparlandı ve şöyle dedi: "Ertesini isteme, gün sana yeter. Araçlar için telaşlanmana gerek yok. Bırak herşey büyüsün, bırak herşey filiz versin; oğul kendi içinden büyür."

[2] Söylence başlıyor, söylenmesi değil, yalnızca yaşanması gereken, kendi türküsünü söyleyen söylence. Büyünün yaptığı, doğal olmayan yollardan doğan oğula, kurbağaların oğluna, su kıyısında duran ve babalarıyla konuşan ve onların gece şarkılarını dinleyen oğula boyun eğiyorum. O gerçekten gizemlerle dolu ve gücü bütün insanların gücünden üstün. O bir erkekten olmadı, bir kadından doğmadı.

345. *Kara Kitap* 4'te: "hırs" (s. 180).

346. *Kara Kitap* 4'te izleyen birkaç satırda "oğul" yerine "iş."

Saçma asırlık anaya girdi ve oğul en derin yerde büyüdü. Türedi ve öldürüldü. Yeniden doğruldu, büyüyle yeniden yapıldı ve öncekinden daha hızlı büyüdü. Ayrılmışı birleştiren tacı ona verdim. Böylece ayrılmışı birleştiriyor benim için. Ona güç verdim ve şimdi o buyruk veriyor çünkü onun gücü ve zekası diğerlerinden üstün.

Ona istemimle değil, içgörümle yol verdim. Hiç kimse üst ile altı birbirine bağlamaz. O ise insan gibi büyümese de insan biçiminde ve üst ile altı birbirine bağlıyor. Benim gücüm kötürüm oldu ama ben oğlumda yaşıyorum. İnsanlara efendilik edeceği kaygımı bir yana bıraktım. Ben kimsesizim, insanlar onu kutluyor. Güçlüydüm, şimdi güçsüzüm. Çetindim, şimdi zayıfım. O günden sonra bütün gücü kendine aldı. Benim için her şeyin altı üstüne geldi.

Güzelin güzelliğini sevdim, tini varsıl olanda tini, güçlü olanda gücü sevdim; aptalın aptallığına güldüm, zayıfın zayıflığını, cimrinin cimriliğini hor gördüm, kötünün kötülüğünden nefret ettim. Oysa şimdi çirkinin güzelliğini, aptalın tinini, zayıfın gücünü sevmem gerek. Akıllının aptallığını takdir etmem, güçlünün zayıflığına ve cömertin cimriliğine saygı duymam ve kötünün iyiliğini onurlandırmam gerek. Alay etme, hor görme ve nefret için nedir bunun anlamı?

Onlar gücün belirtileri olarak oğula geçti. Kanlı bir alayı var, gözleri nasıl da hor görmeyle ışıldıyor! Nefreti şakıyan bir alev! Tanrıların kıskanılası oğlu, sana itaat etmemek ne mümkün? Beni ikiye böldü, ikiye ayırdı. Ayrılmışı boyunduruğa koştu. O olmasa parçalanır giderdim, oysa yaşamım onda sürdü. Sevgim benle kaldı.

Böylece oğlumun egemenliğine duyduğum hınç ve öfkeyle karamış bir yüzle yalnızlığa çekildim. Oğlum gücümü nasıl kendine atfedebilirdi? Bahçelerime çekildim, suyun yanında kayaların üzerinde yalnız bir yere oturdum ve kara kara düşündüm. Nice alacakaranlıkta benimle birlikte kayalara uzanan ve bilgeliğini benimle paylaşan gece yoldaşım yılana seslendim. Oysa sulardan başında tacıyla, kıvır kıvır aslan yelesi, bedeninde pırıl pırıl yılan derisiyle büyük ve güçlü oğlum çıktı ve bana şöyle dedi:[347]

{8} [I] "Sana geldim ve hayatını istiyorum."

347. 19 Nisan 1914. Bir önceki paragraf *Taslak*'ta eklenmiş.

B: "Ne demek istiyorsun? Şimdi de Tanrı mı oldun?"[348]

O: "Yine yükseliyorum, ete kemiğe bürünmüştüm, şimdi sonrasız ışıltıya ve parıltıya, güneşin sonrasız közüne dönüyorum ve seni ken di dünyasallığına bırakıyorum. Sen insanlarla kalacaksın geride. Yeter ölümsüzlükle birlikte gezdiğin. Senin işin yeryüzünde."

B: "Ne nutuk! Yeryüzünde ve alt-dünyada debelenmiyor muydun sen de?"

O: "İnsan ve hayvan oldum, şimdi de kendi ülkeme yükseliyorum yeniden."

B: "Neredeymiş ülken?"

O: "Işıkta, yumurtada, güneşte, en iç ve en sıkışmış olanda, sonrasız özlem dolu közlerde. Böylece doğuyor güneş yüreğinde ve soğuk dün yaya doğru akıyor."

B: "Nasıl da şekil değiştiriyorsun!"

O: "Sana görünmez olmak istiyorum. Sen en karanlık yalnızlığında yaşamalısın, karanlığını tanrılar değil, insanlar aydınlatmalı."

B: "Ne kadar da katı ve ağırbaşlısın! Ayaklarını gözyaşlarımla yıkamak, saçlarımla kurulamak isterdim. Neler saçmalıyorum, kadın mıyım ben?"

O: "Bir kadın aynı zamanda, bir anne, gebe. Seni bekleyen doğur maktır."

B: "Ah, kutsal tin, sonrasız ışığından bir kıvılcım ver bana!"

O: "Çocuk seninle."

B: "Gebe kadının ızdırabını ve korkusunu ve yalnızlığını duyuyo rum. Benden gidiyor musun, Tanrım?"

O: "Çocuk senin."

B: "Ruhum, hâlâ var mısın? Sen yılan, sen kurbağa, sen büyüyle yapılmış ve ellerimle gömdüğüm oğlan; sen budala bir biçimde bana görünen, aşağılan, hor görülen, nefret edilen? Kendi ruhunu görüp el leriyle duyana eyvahlar olsun. Senin elinde güçsüzüm, Tanrım."

O: "Gebe kadın yazgıya aittir. Beni azat et, sonrasız krallığa yük seleyim."

B: "Sesini bir hiç duymayacak mıyım? Ah, lanet aldanma! Ne soru yorum ben? Yarın benimle konuşacaksın, aynada yeniden ve yeniden benimle çene çalacaksın."

348. *Kara Kitap* 5'te bu konuşma ruhla (s. 29f).

O: "Kutsala küfretme. Orada olacağım ve orada olmayacağım. Beni işiteceksin ve işitmeyeceksin. Olacağım ve olmayacağım."

B: "Ne korkunç bilmeceler söylüyorsun."

O: "Benim lisanım bu ve anlamasını sana bırakıyorum. Senin Tanrın senden başka kimsede yok. O hep seninle birlikte, ama sen onu başkalarında görürsün ve işte bu yüzden de hiçbir zaman seninle değil. Tanrına sahipmiş gibi görünenleri kendine çekmeye çalışıyorsun. Senin Tanrının onlarda olmadığını, onun yalnızca sende olduğunu göreceksin. Bu yüzden insanlar arasında yalnızsın. Kalabalığın içinde ama yalnız. Çoklukta tek başınasın, bunun üzerinde düşün."

B: "Söylediklerinden sonra sessiz kalmam gerekiyor sanırım ama yapamam; benden gittiğini görmek yüreğimi kanatıyor."

O: "Bırak gideyim. Sana yenilenmiş bir biçimde döneceğim. Güneşi görüyor musun, nasıl da batıyor dağların ardında kıpkızıl. Bugünün işi yapıldı ve yeni bir güneş dönüyor. Neden bugünün güneşine ağıt yakıyorsun?"

B: "Gece çökmek zorunda mı?"

O: "Günün anası o değil mi?"

B: "Bu gece yüzünden umudumu yitiresim var."

O: "Bu ağıt nedendir? Böyle yazılmış. Bırak gideyim, kanatlarım büyüyor ve sonrasız ışığa özlemin gücü büyüyor içimde. Artık beni durduramazsın. Gözyaşlarını sil ve bırak neşe haykırışlarıyla yükseleyim. Sen tarlaların adamısın, ekinini düşün. Ben sabah göğüne yükselen kuş gibi ışık oldum. Beni durdurma, yakınma; şimdiden havada süzülüyorum, yaşam çığlığı kopuyor içimden, yüce hazzımı daha fazla tutamam. Yukarı çıkmalıyım; sonunda oldu, son göbek bağı da kopuyor, kanatlarım beni yukarı taşıyor. Işık denizine dalıyorum. Sen aşağıdaki, sen uzaktaki, alacakaranlık varlık, solup gidiyorsun gözümde."

B: "Nereye gittin? Bir şey oldu. Kötürüm oldum. Tanrı yitip gitmedi mi gözümden?"

Tanrı nerede?

Ne oldu?

Ne kadar boş, ne kadar bomboş! Nasıl gözden yittiğini insanlara duyurayım mı? Tanrı'nın yokluğundaki yalnızlığı anlatan İncil'i mi vaaz edeyim?

Tanrı bizi terk ettiğine göre hepimiz çöle gidip başımıza küller mi serpelim?

Tanrı'nın[349] benden başka bir şey olduğunu kabul ediyorum, buna inanıyorum.

Kutlu neşesiyle salındı o.

Ben acı gecesinde kaldım.

Artık Tanrı[350] ile değil, kendi başınayım.

Yıkımın seline ve insanların tepesinde kuluçkaya yatan cinayete açtığım, Tanrı'yı doğurtmak için açtığım bronz kapılar kapanın artık.

Kapanın, dağlar altında gömülüp kalın, denizlerin seline kapılın.[351]

Benliğime[352] geldim, ne sersem, ne acınası bir görüntü. Ben'im! Bu adamı yoldaşım olarak istemedim. Kendimi onla buldum. Bir kötü kadını ya da ipini koparmış köpeği yeğ tutardım ama insanın kendi Ben'i, işte bu beni dehşete düşürüyor.

[353]Bir eser gerek, insan onunla on yıllarını harcasın ama bunu da zorunluluktan yapsın. Orta Çağların bir bölümüne yetişmeliyim; kendi içimde. Biz anca başkalarının Orta Çağ'ını bitirdik. Erkenden başlamalıyım, keşişlerin öldüğü dönemden.[354] Çilekeşlik, engizisyon, işkence çok yakın ve kendini dayatıyor. Barbarlar barbarca eğitim araçlarına gerek duyuyor. Ben'im sen bir barbarsın. Seninle yaşamak istiyorum, o halde seni baştan aşağı orta çağa özgü bir Cehennem'den geçireceğim taşıyarak ta ki seninle yaşamak katlanılabilir olana dek. Yaşamın kabı ve rahmi olmalısın, işte bu yüzden seni arındıracağım.

Mihenk taşı insanın kendisiyle yalnız olması.

Yol budur.[355]

---

349. *Kara Kitap* 5'te bunun yerine "Ruh" (s. 37).
350. *Kara Kitap* 5'te bunun yerine "ruhumla" (s. 38).
351. Gerisi *Taslak*'ta eklenmiş.
352. *Düzeltilmiş Taslak*'ta bunun yerine: "kendime" (s. 555).
353. Gerisi *Taslak*'ta eklenmiş (s. 555f).
354. Jung 1930'da şöyle demişti: "Ortaç Çağlara dönmek bir çeşit regresyondur ancak kişisel değildir. Bu tarihsel bir regresyon, kolektif bilinçdışının geçmişine doğru bir regresyondur. Bu hep ileri giden yol açık olmadığında, ürkütücü bir engel olduğunda ya da ilerideki duvarı aşabilmek için geçmişten bir şey almak gerektiğinde olur" (*Görümler*, cilt 1, s. 148). Bu sıralarda Jung, Orta Çağ Teolojisi üzerine çalışmaya başlamıştı (*bkz. Psikolojik Tipler* [1921], *TE* 6, böl. 1, "Antik Çağ ve Orta Çağ'da zihnin tarihinde tip sorunu").
355. Bu noktada el yazısı *Taslak*'ta kutu içine alınmış olara: "Finis" (s. 1205).

Sınamalar

Sınamalar

{I} Karşı çıkıyorum. Bu halimi, boş bir hiçlik olmayı kabul edemem. Neyim ben? Adım ne? Ben'imi hep önceden varsayıyorum. Şimdi ise önümde duruyor. Ben'imin önünde ben. Seninle konuşuyorum, Ben'im:

[1]Yalnızız ve birlikte olmamız katlanılamayacak kadar sıkıcı olma tehlikesi taşıyor. Bir şeyler yapmalı, zaman geçirmenin bir yolunu bulmalıyız; örneğin, seni eğitebilirim. Hemen gözüme çarpan en önemli kusurunla başlayalım, gerçek anlamda bir özsaygın yok. Gurur duyabileceğin tek bir iyi özelliğin bile yok mu? Yeterli olmanın bir sanat olduğuna inanıyorsun. Oysa bu beceriler bir dereceye kadar öğrenilebilir. Yap bunu, lütfen. Bu sana zor geliyor. Evet, ama bütün başlangıçlar zordur.[2] Yakında daha iyi yapmaya başlayacaksın. Bundan kuşkun mu var? Hiç faydası yok; yapabilmen gerekiyor, yoksa seninle yaşayamam. Tanrı yükseldiğinden ve her nerede olursa olsun kızgın göklere yayıldığından ve her ne yapıyorsa –tam olarak bilmiyorum ne yaptığını– onu yapmaya başladığından beri birbirimize bağımlıyız. O halde kendini geliştirmeyi düşünmeye başlaman gerek, yoksa birlikte sefil bir yaşamımız olur. Öyleyse kendini toparla ve değer ver kendine! Bunu yapmak istemiyor musun?

Acınası yaratık! Çaba göstermezsen sana biraz eziyet edeceğim. Neden sızlanıyorsun? Belki kırbacın bir yararı olur.

Şimdi derine işliyor, değil mi? Al bakalım, al. Nasılmış tadı? Herhalde kan tadında, değil mi? Orta Çağ'daki *in majorem Dei gloriam*[3] mı?

1. 19 Nisan 1914.
2. "Bütün başlangıçlar zordur." Talmud'dan bir özdeyiş.
3. "Tanrının büyük zaferine." Cizvitlerin sloganı.

Yoksa sevmeyi ya da sevmek diye bilinen her ne ise onu mu istiyorsun? Darbelerin yararı olmazsa sevgi de öğretilebilir. Öyleyse seni sevmeli miyim? Seni sevecenlikle bağrıma mı basmalıyım?

Bana öyle geliyor ki esniyorsun sen.

Nasıl, şimdi mi konuşmak istiyorsun? Buna izin veremem, yoksa en sonunda benim ruhum olduğunu söylemeye başlarsın. Benim ruhum ateş solucanıyla, yukarılardaki göklere, üst kaynaklara uçtu gitti kurbağanın oğluyla birlikte. Orada ne yaptığını biliyor muyum? İyi ama sen benim ruhum değilsin. Sen benim çıplak, hiç-Ben'imsin, kendini değersiz görme hakkının bile yadsınamayacağı nahoş varlık.

İnsan senin için umutsuzluğa kapılabilir: Duyarlılığın ve istekliliğin bütün makul ölçüleri aşıyor. Diğer herkes dururken, benim de seninle yaşamam gerekiyor, öyle mi? Evet, öyle çünkü tuhaf bir talihsizlik bana bir oğul verdi ve aldı onu benden.

Bu gerçekleri sana anlatmaktan pişmanlık duyuyorum. Evet, gülünç bir duyarlılığın, bilgiçliğin, serkeşliğin var. Güvensiz, kötümser, ödleksin, kendine karşı dürüst değilsin, kinle, öçle dolusun; çocuksu gururunu, güce olan açlığını, itibar isteğini, gülünesi hırsını, şöhrete duyduğun açlığı midesi bulanmadan kim anlatabilir? Yapmacıklık ve kendini beğenmişlikle dolusun ve olabildiğince kullanıyorsun bunları.

Seninle yaşamanın yıldırıcı değil de hoş mu olduğunu düşünüyorsun? Hayır, üç kere hayır! Sana söz veriyorum, seni saran mengeneyi daha da sıkacağım ve derini yavaş yavaş yüzeceğim. Sana kabuk değiştirme olanağı vereceğim.

Herkes bir yana dururken sen mi söyleyeceksin insanlara ne yapacaklarını?

Gel buraya, sana yeni bir deri dikeyim de etkisini hissedebilesin.

Başkalarından yakınmak, birinin sana haksızlık ettiğini, seni anlamadığını, yanlış anladığını, incittiğini, görmezden geldiğini, tanımadığını, yok yere suçladığını, daha neler neler söylemek istiyorsun. Bunun ne kadar boş olduğunu, kibrinin nasıl da gülünesi, sonrasızca boş olduğunu görmüyor musun?

Çektiğin eziyet bitmedi diye mi yakınıyorsun?

Sana söyleyeyim; daha yeni başladı. Ne sabrın ne ciddiyetin var. Yalnızca zevkin söz konusu olduğunda sabrını yüceltiyorsun. Çektiğin eziyeti iki katına çıkarayım da sabrı öğren.

Acıya katlanamıyorsun. Oysa insanın canını çok daha fazla yakan şeyler var ve sen bu acıları en büyük saflığınla başka insanlara çektirip her şeyden habersiz kendini aklayabiliyorsun.

Şimdi susmayı öğreneceksin çünkü alaya almak, kutsala küfretmek –daha da kötüsü– şaka yapmak için kullandığın dilini sökeceğim. Kötü sözlerin insana nasıl saplandığını öğrenesin diye bütün haksız ve ahlaksız laflarını iğnelerle bedenine tutturacağım.

Bu eziyetten sen de zevk alıyorsun, bunu kabul ediyor musun? Kendine eziyet etmekten haz duymanın ne demek olduğunu öğrenesin diye zevkten kusana dek arttıracağım bu hazzı.

Bana baş mı kaldırıyorsun? Mengeneyi biraz daha sıkarım olur biter. İçinde katılığın izi kalmayana dek kırarım kemiklerini.

Seninle iyi geçinmek istiyorum ve seni lanetlemeliyim bunun için. Sen Benimsin ve seni mezara kadar yanımda götürmem gerekiyor. Bütün hayatım boyunca bu budalalığı çekmek istediğimi mi sanıyorsun? Ben'im olmasaydın çoktan seni paramparça etmiştim.

Oysa seni araf boyunca çekmem gerekiyor ve bu da benim lanetim.

Tanrı'yı mı çağırıyorsun yardımına?

Sevgili ihtiyar Tanrı öldü,[4] iyi de oldu, yoksa tövbekâr günahkârlığına acır ve seni affederdi. Ben de senin cezanı veremezdim. Bilmen gerek, ne sevginin Tanrısı ne de seven bir Tanrı doğmadı daha. Ateşten bir solucan tırmandı yukarıya, yeryüzüne ateş, feryat figan yağdıran muhteşem, korkunç bir varlık.[5] Şimdi yakar Tanrı'ya ki günahlarının bağışlanması için ateşe boğsun seni. Dolan kendine ki kan aksın terinden. Ne zamandır böyle bir ilaç gerek sana. Evet –başkaları hep yanlış yapıyor– peki, ya sen? Sen suçsuzsun, doğrusun, iyi hakkını savunmalısın, yanında da sevgi dolu bir Tanrı, acıyarak bütün günahları bağışlayan. Başkalarının içgörüye erişmesi gerekir ama sen tekeline almışsın içgörüyü ve her zaman haklı olduğundan eminsin. Yakar o zaman sevgili Tanrına; o seni işitecek ve tepene ateş yağdıracak. Tanrı'nın yassı kafatasıyla yeryüzünde sürünen, köze dönmüş kızgın bir solucan olduğunu göremedin mi?

Demek üstün olmak istedin! Ne gülünç. Aşağıydın ve hâlâ da öylesin. Kimsin sen o zaman? Beni iğrendiren bir pislik.

4. *bkz.* dipnot 98, s. 452.
5. Bunu izleyen sayfalardaki referanslar *Kara Kitap* 5'te yok.

Acaba biraz güçsüz müsün? Kendine gelene kadar seni bir köşeye koyayım da uzan öylece. Eğer hiçbir şey hissetmemeye başlarsan bu da işe yaramaz. Sonuçta, ustaca ilerlememiz gerekiyor. Islah olman için böyle barbarca yollara başvurmak gerekiyor ve bu da seni çok iyi anlatıyor. Orta Çağ'dan bu yana bir arpa boyu yol almamışsın.

[6]Bugün kendini neşesiz, aşağı, küçük düşmüş mü hissettin? Nedenini söyleyeyim mi sana?

Ölçüsüz hırsın sınır tanımıyor. Nedenlerin iyiye değil, boş kibrine odaklanıyor. İnsanlık için değil, kendi çıkarın için çalışıyorsun. Tamamlanma için değil, tanınmak için, çıkarını korumak için uğraşıyorsun. Başına hurda demirden bir taç geçiresim var; içinde içine işleyecek dişleri olan bir taç.

Zekânla ardına düştüğün alçakça üçkâğıda ne demeli? Konuşmada beceriklisin, yeteneğini kötüye kullanıyorsun, ışıkla gölgenin rengini bozuyor, tonunu alçaltıyor, yükseltiyor, dağıtıyorsun ve bağıra çağıra onurlu, dürüst, iyi niyetli olduğunu duyuruyorsun. Başkalarının iyi niyetini sömürüyor, onları sinsice kıskaçlarının arasına alıyor, üstünlüğünün ne kadar hayırlı olduğunu, onlar için bir armağan olduğunu söylüyorsun. Alçakgönüllü numarası yapıp erdemlerini söylemiyorsun da kuşkusuz birinin çıkıp bunu senin yerine yapmasını bekliyorsun; o da olmazsa hayal kırıklığına uğruyor, kırılıyorsun.

İkiyüzlü bir dinginlik salık veriyorsun. İşin ucu sana dokununca sen sakin kalabiliyor musun peki? Hayır, yalan söylüyorsun. Kendini öfkeye kaptırıyorsun, dilinde soğuk hançerler dolanıyor, öç düşleri görüyorsun.

Sinsisin, hınçla dolusun. Güneş ışığını başkalarından kıskanıyorsun çünkü onu da senden taraf oldukları için tarafında olduklarına atfetmek istiyorsun. Çevrendeki bütün esenliği kıskanıyorsun ama hep tersini söylüyorsun.

İçten pazarlıklı, hep işine geleni düşünüyorsun, utanmadan; bunu yaparken de kendini insanlıktan üstün tutuyor hem de hiçbir sorumluluk almıyorsun. Oysa düşündüğün, duyduğun ve yaptığın her şey için

6. 20 Nisan 1914. Jung aynı gün Uluslararası Psikanaliz Derneği'nden istifa etmişti (The Freud Jung Letters, s. 613).

insanlığa karşı sorumlusun. Düşünmekle yapmak arasında ayrım olduğunu sanma. Sen sadece hak etmediğin öndeliğine, düşündüğünü ve duyduğunu söylemek ya da yapmak zorunda olmamana güveniyorsun.

Oysa gözlerden ırak olduğunda ar damarın çatlıyor. Biri bunu sana söylese alınganlığından ölürsün ama haklı olduğunu da biliyorsun. Eksikleri için başkalarını azarlamak mı istiyorsun? Böylece kendilerini geliştirirler mi diyorsun? Peki, itiraf et, sen kendini geliştirdin mi? Başkaları hakkında fikir yürütme hakkını nereden buluyorsun kendinde? Kendinle ilgili ne düşünüyorsun? Bunu destekleyen haklı gerekçeler nerede? Senin gerekçelerin yalanlardan ördüğün bir ağ kirli bir köşede. Başkalarını yargılıyor ve onları yapmaları gerekenler ile suçluyorsun. Bunu yapmanın nedeni de içinde düzen olmaması, sen mundarsın.

Bir de gerçekte nasıl düşünüyorsun? Bana öyle geliyor ki sen insanlarla düşünüyorsun, insan onuruna bakmadan; onları kullanarak düşünmeye cüret ediyorsun ve onları, sanki onlar sen onları nasıl kavrıyorsan öylelermiş gibi, sahnendeki figürler gibi kullanıyorsun, değil mi? İnsanları seviyormuş gibi görünen ama onları kendi amaçları uğruna kullanan insanları suçluyorsun. Peki, senin yaptığın da o kadar kötü değil mi? Yaptığının ne kadar utanç verici bir güç eylemi olduğunu hiç düşünmedin mi? Günahın gözlerden uzakta serpiliyor ama bir o kadar büyük, bir o kadar vicdansız ve kaba.

İçinde gizlediğin şeyi çekip gün yüzüne çıkaracağım, seni hayasız! Üstünlüğünü ayaklarımın altında çiğneyeceğim.

Bana sevginden söz etme. Senin sevgi dediğin şey çıkarlarınla ve tutkularınla kirlenmiş ama sen büyük laflar ediyorsun o konuda da. Söylediklerin ne kadar büyük olursa sözde sevgin de o kadar acınası oluyor. Sakın bana sevginden söz etme, ağzını bile açma. Yalan söylüyor.

Büyük sözler etmeni değil, utancını anlat istiyorum, saygısını kazanmak istediklerin önünde çatlak sesler çıkar istiyorum. Sen saygı duyulmaya değil, alay edilmeye layıksın.

İçindeki o gurur duyduğun şeyleri yakacağım senin, tamtakır kuru bakır kalacaksın. Senin boşluğundan ve sefilliğinden başka gurur duyacak bir şeyin yok. Senin yaşamla dolu olman gerekir, öyleyse öldür putlarını.

Sana ait olan özgürlük değil, biçim; güç değil acı çekme ve gebe kalma.

Kendini hor görmenden erdem çıkarman gerek ve ben bunu insanların önüne bir halı gibi sereceğim. Üzerinde kirli ayaklarıyla yürüyecekler ve sen üzerinde tepinen ayaklardan daha kirli olduğunu göreceksin.

[7]Seni evcilleştirebilirsem, seni yabani, başkaları için de kendi yabanilerini evcilleştirme olanağı doğar. Evcilleştirme sende başlıyor, Ben'im, başka bir yerde değil. Öyle çok da yabani olduğundan değil, aptal kardeşim, Ben'im. Senden daha yabani olanlar var ama sen başkalarının yabaniliğine katlanabilene dek kırbaçlamalıyım seni. İşte o zaman seninle yaşayabilirim. Biri sana yanlış davrandığında, bu yanlışı bağışlayana dek ölümüne eziyet edeceğim sana ama öyle lafta kalmayacak bu; iğrenç duyarlılığıyla ağırlaşmış o kalbinde bağışlayacaksın. Senin duyarlılığın sana özgü bir şiddet.

Dinle öyleyse, yalnızlığımdaki kardeşim, her türlü işkenceyi hazır ladım senin için, duyarlı olmak yine aklından geçerse diye. Kendini aşağı hissetmelisin. Arılığına pislik denmesine ve kirlenmeni istemelerine, savurganlığının eli sıkılık, açgözlülüğünün erdem olarak yüceltilmesine katlanabilmelisin.

Beherini boyun eğmenin acı içkisiyle doldur çünkü sen ruhun değilsin. Ruhun alevler içinde göklerin tepesine çıkan kızgın Tanrı ile birlikte.

Hâlâ duyarlı olman mı gerekiyor? Gizliden gizliye öç almayı tasarladığını, düzenbazlıklar peşinde koştuğunu görüyorum. Budalanın tekisin, yazgıdan öç alamazsın. Çocuksun sen daha, herhalde denizi de kırbaçlamak istersin. Oysa daha iyi köprüler kurmalısın; böylece zekânı daha iyi har vurup harman savurabilirsin.

Anlaşılmak mı istiyorsun? Bize de tek bu gerek zaten! Kendini anla, o zaman yeterince anlaşılmış olursun. O iş seni yeterince oyalar. Anasının kuzusu olan anlaşılmak ister. Sen kendini anla. Bu duyarlılığa karşı en iyi savunmadır ve anlaşılmaya duyduğun çocuksu özlemi de giderir. Herhalde yine başkalarını kendi tutkularının kölesi yapmak istiyorsun. Oysa biliyorsun, seninle yaşamak zorundayım ve böyle sefil kederlere katlanamam daha fazla.[8]

---

7. 21 Nisan 1914.
8. Jung bu açılış bölümündeki özeleştiriyi sonradan gölge ile yüzleşme olarak tanımlar. 1934'te şöyle yazmış: "Sudaki aynaya bakan ilk önce kendi imgesini görür. Kendine giden kendisiyle yüzleşmeyi göze alır. Ayna titremez, ona bakanı, yani persona ile,

{2} Ben'ime böyle bir sürü öfkeli söz söyledikten sonra kendimle yalnız olmaya dayanabildiğimi fark ettim. Yine de alınganlık sık sık musallat oluyordu ve kendimi yine sık sık kırbaçlamam gerekiyordu. Kendime eziyet etmenin hazzı bile silinip gidine dek de devam ettim buna.[9]

[10]Sonra o gece bir ses duydum; uzaklardan geliyordu ve ruhumun sesiydi. Şöyle dedi: "Ne kadar da uzaksın!"

B: "Ruhum, sen misin? Nice yükseklerden ve uzaklardan konuşuyorsun?

R: "Senden yukarıdayım. Ben ayrı bir dünyadayım. Güneş gibi oldum. Ateşin tohumlarını aldım. Sen neredesin? Sislerinin arasında seni zar zor seçebiliyorum.

B: Aşağıda, loş yeryüzündeyim. Ateşin bize bıraktığı karanlık dumandayım ve seni göremiyorum. Yine de sesin yakından geliyor."

R: "Hissediyorum. Yeryüzünün ağırlığı içime işliyor, ıslak soğuk kefen gibi sarıyor beni, geçmiş acıların kasvetli üzüntüsüyle eziliyorum."

B: "Yeryüzünün dumanlarına, karanlığına inme. Üzerinde çalışmaya devam ediyorum ve güneş gibi kalmanı isterim. Yoksa aşağıda, yeryüzünün karanlığında yaşama yürekliliğini yitiririm. Sesini işiteyim yeter. Seni bir daha ete kemiğe bürünmüş görmek istemiyorum. Bir şey söyle! Derinliklerden, belki de korkunun içime aktığı yerden."

R: "Yapamam çünkü yaratıcı kaynağın oradan akıp geliyor."

B: "Belirsizliğimi görüyorsun."

R: "Belirsiz yol iyi yoldur. Olasılıklar orada uzanır. Sarsılmaz ol ve yarat."

Kanat çırpma sesleri duydum. Kuşun yükseldiğini, Tanrılığın yayıldığı kızgın parlaklıktaki bulutların üzerine çıktığını biliyordum.

---

eyleyenin maskesiyle dünyadan gizlediğimiz yüzü olduğu gibi gösterir. Ayna maskenin ardındadır ve gerçek yüzü gösterir. Bu yüzleşme iç yoldaki ilk cesaret sınavıdır; bu sınav çoğunu korkutmaya yeter çünkü kendimizle karşılaşmak her olumsuz şeyi çevreye yansıtarak kaçınabileceğimiz nahoş şeylere aittir. Oysa kendi gölgemizi görebildiğimiz ve onu bilmeye katlanabildiğimiz zaman sorunun küçük bir bölümü zaten çözülmüş olur: en sonunda kişisel bilinçdışımızla karşılaşmış oluruz" ("Kolektif bilinçdışının arketipleri üzerine," *TE* 9, 1, §§43-44).

9. Bu paragraf *Kara Kitap* 5'te yok. Jung 30 Nisan 1914'te Zürih Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki eğitim üyeliğinden istifa etti.

10. 8 Mayıs 1914. *Kara Kitap* 5'te 21 Nisan ile 8 Mayıs tarihleri arasında bir boşluk var, dolayısıyla öyle görülüyor ki önceki paragraftaki tartışmalar kaydedilmemiş.

[11]Kardeşime, Ben'e döndüm; kederli duruyor, yere bakıp iç geçiriyordu, büyük ızdırabının altında ölmeyi yeğliyordu. Bir ses benimle konuştu ve şöyle dedi:

"Zor –kurban edilenler ölüyor her yanda– ve yaşam uğruna çarmıha gerileceksin."

Ben de Ben'ime şöyle dedim: "Kardeşim, bu konuşmaya ne diyorsun?"

O ise derin derin iç geçirdi ve inledi: "Çok acı ve ızdırabım büyük."

Bunun üzerine şöyle dedim: "Biliyorum ama bu değiştirilemez." Yine de ne olduğunu bilmiyordum çünkü gelecekte olacakları bilmiyordum henüz (bu 21 Mayıs 1914 tarihinde oldu). Bu aşırı ızdırapla bulutlara baktım ve ruhuma seslenip ona sordum. Sesini işittim, mutlu ve neşeli, şöyle dedi:"

"Ne mutlu bana. Daha yükseliyorum, kanatlarım büyüyor."

Bu sözler bana acı verdi ve haykırdım: "Sen insan kalbinden akan kanla yaşıyorsun."

Güldüğünü duydum, yoksa gülmüyor muydu? "Kızıl kandan daha çok sevdiğim bir içki yoktur."

Güçsüz öfke sardı beni ve haykırdım: "Tanrının peşinden krallığına giden ruhum olmasaydın insanlığın başına gelen en büyük felaket olduğunu söylerdim senin. İyi de kim harekete geçiriyor seni? Tanrısalın insanca olmadığını biliyorum. Tanrısal olan insanı tüketir. Bunun şiddet olduğunu, bunun acımasızlık olduğunu biliyorum; seni elleriyle hisseden elindeki kanı asla arındıramaz. Ben senin kölen oldum."

O da şöyle dedi: "Öfkelenme, yakınma. Kanlı kurbanlar senin yanında düşsün. Bu senin şiddetin değil, bu senin acımasızlığın değil, bu bir zorunluluk. Yaşamın yolu düşenlerle ekilir."

B: "Evet anlıyorum. Bir savaş alanı. Kardeşim, neyin var. İnliyorsun."

Bunun üzerine Ben'im şu yanıtı verdi: "Neden inleyeyim, sızlanayım? Kendimi ölülerle yüklüyorum ve sayısını tutamıyorum."

Ben'imi anlayamadım ve ona şöyle dedim: "Sen bir putperestsin, dostum! Ölüleri ölüler gömsün, derler, hiç işitmedin mi?[12] Neden ölülerle yüklenmek istiyorsun? Onları taşımanın onlara yararı yok."

---

11. 21 Mayıs 1914.
12. Matta 8:21-22: "Ve havarilerinden biri ona şöyle dedi. 'Rab önden gitmeme ve babamı gömmeme izin ver.' Ama İsa ona, 'Beni izle,' dedi ve ölünün ölüyü gömmesine izin verdi."

Bunun üzerine Ben'im hayıflandı: "Düşen o zavallılara acıyorum, ışığa erişemiyorlar. Belki ben onları yüklenirsem..."

B: "Bu da ne demek? Ruhları yapabileceklerini yaptı. Sonra da yazgıyla yüzleştiler. Bize de aynısı olacak. Merhametin hastalıklı."

Ruhumsa uzaklardan seslendi: "Merhameti ona bırak, merhamet yaşamı ve ölümü bağlar."

Ruhumun bu sözleri içimi sızlattı. Peşi sıra yükselip merhamet olmadan Tanrı'yı izleyen ruhum merhamet diyordu. "Neden yaptın bunu?"[13] diye sordum ona.

İnsanın duyarlılığı o saatin çirkinliğini kavrayamazdı çünkü.

"Sizin dünyanızda olmak bana göre değil. Dünyanızın pisliğinde kendimi lekeliyorum."

B: "Ben dünya değil miyim? Ben pis değil miyim? Tanrı'yı yukarı âlemlerde izlemene yaptığım bir hata mı neden oldu?"

R: "Hayır, bu içten gelen bir zorunluluktu. Ben Yukarı'ya aidim."

B: "Gitmen kimse için yeri doldurulamaz bir yitim olmadı mı?"

R: "Tam tersine. En çok sana yararı oldu."

B: "Bu konuda insanca duygularıma kulak versem kuşkularıma yenilirdim."

R: "Neyi ayırt ettin? Neden gördüklerin hep yanlış olsun ki? Kendini budala durumuna düşürüp durman sana özgü bir hata. Bir kere olsun yolunda kalamaz mısın?"

B: "İnsanlara olan sevgim yüzünden kuşku duyduğumu biliyorsun."

R: "Hayır, zayıflığın uğruna, kuşkun ve inançsızlığın uğruna. Yolundan çıkma ve kendinden kaçma. Tanrısal yönelmişlik var, insanca yönelmişlik var. Bu ikisi, kimi zaman senin de içlerinden biri olduğun aptal ve terk edilmiş insanlarda çakışır."

Ruhumun söyledikleri görebildiğim hiçbir şeyden söz etmiyordu. Ben'imin ne çektiğini de göremiyordum (çünkü bunlar savaşın patlak vermesinden iki ay önce oldu). Ben de bütün bunları içimdeki kişisel deneyimler olarak anlamak istedim ve dolayısıyla inancım zayıf olduğu için ne anlayabildim ne de inanabildim. Çağımızda inancın zayıf olmasının da daha iyi olduğuna inanıyorum. İnsanı iyi ve usa uygun olana getirmek için en iyi yolun tek başına inanç olduğu çocukluk dönemi

13. 23 Mayıs 1914.

geride kaldı artık. İşte bu yüzden bugün güçlü bir inancımız olmasını istesek çocukluğa geri dönmemiz gerekirdi. Oysa bugün o kadar bilgiliyiz ve bilgiye susamışız ki bilgiye inançtan daha çok gereksinim duyuyoruz. İnancın gücüyse bizi bilgiye ulaşmaktan alıkoyardı. İnanç kuşkusuz güçlü bir şey olabilir ama boştur ve Tanrı ile yaşamımız yalnızca inanca dayanırsa tam insanın ancak çok küçük bir parçası işin içine girer. Her şeyden önce ve çok inanmamız mı gerekiyor? Bu bana çok ucuz geliyor. Anlayışı olan insan inanmakla kalamaz, elinden geldiğince bilgiye ulaşmak için çabalaması gerekir. İnanç her şey değil ama bilgi de öyle. İnanç bize bilginin verdiği güvenliği ve varsıllığı vermez. Bilgiyi istemek bazen çok fazla inancı alıp götürür. İkisinin de dengede olması gerekir.

Yine de çok fazla inanmak da tehlikeli çünkü bugün herkesin kendi yolunu bulması gerekiyor ve herkes kendi içinde tuhaf ötesi ve zorlu şeylerle karşılaşıyor. Çok fazla inançla her şeyi bire bir kabul edebilir ve sonunda bir deli olur çıkar. İnancın çocuksuluğu bugünün zorunlulukları karşısında kırılıyor. Ruhun keşfinin yarattığı karmaşanın ayırt edici bilgi ile ayıklanması gerekiyor. İşte bu yüzden de her şeyi fazlasıyla inanarak kabul etmektense daha iyi bilgileri beklemek belki de çok daha iyidir.[14]

Bu düşüncelerle ruhuma seslendim:

"Bu kabul edilebilir mi? Bunu hangi anlamda sorduğumu biliyorsun. Böylece sormak aptallık ya da inançsızlık değil, kuşkunun daha üst bir tipi."

Şöyle yanıtladı: "Seni anlıyorum ama kabul etmek gerek."

Ben de şöyle dedim: "Bu kabulün yalnızlığı beni yıldırıyor. Yalnızın kapıldığı delilik beni dehşete düşürüyor."

Beni yanıtladı: "Bildiğin gibi yalnızlığı senin için uzun zamandır öngörüyordum. Delilikten korkmamalısın. Öngörüm geçerli."

Bu sözler içimi huzursuzlukla doldurdu. Neredeyse ruhumun öngörüsünü kabul etmeyecektim çünkü anlamamıştım. Bunu hep kendi açımdan anlamak istemiştim. Bu yüzden de ruhuma şöyle dedim: "Nasıl bir yanlış anlaşılmış korku beni saran?"

14. Bu son iki paragraf *Kara Kitap* 5'te yok: *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) Jung şöyle diyor: "Sanırım inancın yerine anlayışı koymak gerek (TE B, §356). 5 Ekim 1945'te de Victor White'a şöyle yazmış: "Meslek hayatıma inanca benzeyen her şeyi reddederek başladım" (Ann Conrad Lammers ve Adrian Cunningham, ed., *The Jung-White Letters* [Pilemon Series, Londra: Routledge, 2007], s. 6).

"Bu senin inançsızlığın, kuşkun. Gerekli özverinin büyüklüğüne inanmak istemiyorsun ama en acı sonuna dek gidecek. Büyüklük için büyüklük gerekir. Sense hâlâ cimrilik yapıyorsun. Sana vazgeçmekten, oluruna bırakmaktan söz etmedim mi? Diğer insanlardan daha iyisini mi istiyorsun?"

"Hayır," dedim, "Hayır, öyle değil. Kendi yoluma gittiğimde insanlara haksızlık etmiş olmaktan korkuyorum."

"Kaçındığın nedir?" dedi, "kaçış yok. Diğerlerini, iyi mi kötü mü olduklarını düşünmeden kendi yoluna gitmelisin. Sen diğerlerinde olmayan Tanrısallığa tutundun."

Bu söylenenleri kabul edemezdim çünkü aldanmaktan korkuyordum. Bu yüzden de beni ruhumla konuşmaya zorlayan bu yolu da kabul etmek istemiyordum. Ben insanlarla konuşmayı yeğliyordum. Yine de yalnızlığa mecbur olduğumu hissediyor, aynı zamanda alıştığım yollardan uzaklaşan düşünmemin yalnızlığından korkuyordum.[15] Ben bunun üzerine düşünürken ruhum bana seslendi: "Senin için karanlık yalnızlığı öngörmedim mi?"

"Biliyorum," dedim. "Yine de bunun gerçekten olacağını düşünmemiştim. Böyle mi olmalı?"

"Yalnızca evet diyebilirsin. Kendi davanla ilgilenmekten başka hiçbir şey gelmez elinden. Bir şey olacaksa ancak böyle olabilir."

"Öyleyse, yalnızlığa karşı koymanın yararı yok," diye haykırdım.

"Hiçbir yararı yok. İşi ele almaya zorlanmalısın."

Ruhum bunları söylerken beyaz sakallı, bezgin yüzlü bir ihtiyar yaklaştı yanıma.[16] Benden ne istediğini sordum. Şöyle yanıtladı:

"Ben adsız olanım, yalnız yaşayıp ölmüş birçoklarından biriyim. Çağın tini ve tanınmış doğruluk için bunu yapmamız gerekti. Bak bana, bunu öğrenmelisin. Senin için her şey fazlasıyla iyi oldu."[17]

"Evet, ama," dedim, "bizim bu çok farklı çağımızın zorunluluklarından biri de bu mu?"

15. 24 Mayıs 1914. Paragrafın başından itibaren verilen mısralar *Kara Kitap 4*'te yok.
16. *Kara Kitap 4* şöyle devam ediyor: "Eski ermişlerden, çölde yaşayan ilk Hristiyanlardan biri gibi" (s. 77).
17. *Sınamalar*'ın el yazısı taslağında burada bir not daha var: "27/11/17." Öyle görülüyor ki bu taslağın yazılış tarihini gösteriyor.

"Dün nasılsa bugün için de aynı şey geçerli. İnsan olduğunu ve insanlığın hedefi için kanının akması gerektiğini unutma. Homurdanmadan, tüm gayretinle yalnızlığı uygula ki her şey zamanında hazır olsun. Ciddi olmalısın ve bilimden ayrılmalısın. Ondaki çocuksuluk çok fazla. Senin yolun derinlere gidiyor. Bilimse çok yüzeysel, yalnızca dil, yalnızca araçlar. Oysa senin çalışmaya koyulman gerekiyor."[18]

İşimin ne olduğunu bilmiyordum çünkü her şey çok karanlıktı. Her şey ağırlaştı, kuşkuya büründü ve uzun günler boyunca süren bir üzüntü sardı beni. Sonra bir gece yaşlı bir adamın sesini duydum. Yavaş ve ağır konuşuyordu. Birbirinden kopuk şeyler söylüyor, söyledikleri kulağa çok saçma geliyordu. O zaman yine delilik korkusu sardı beni.[19] Şu sözleri söyledi bana:

[20]"Henüz günlerin akşamı olmadı. En kötü en son gelir.
İlk vuran yelkovan en iyi vurur.
En derin kuyulardan anlamsızlık boşanır, Nil gibi bereketli.
Çiçekler solana dek kokar.
Olgunluk baharın en son deminde gelmeli, yoksa hedefini ıskalar."

Yaşlı adamın 1914 yılı 25 Mayıs gecesi bu söyledikleri bana son derece anlamsız gelmişti. Ben'imin acıyla kıvrandığını farkettim. Üzerindeki ölülerin yükünden hayıflanıyor, inliyordu. Adeta sırtında bin ölü taşıması gerekiyordu.

Bu üzüntü 24 Haziran 1914'e dek geçmedi.[21] O gece ruhum benimle konuştu: "En büyük en küçüğe gelir." Bundan sonra başka bir şey söylenmedi. Sonra da savaş patladı. Bu da daha önce yaşadıklarıma gözlerimin açılmasını sağladı ve bu kitabın önceki bölümlerinde yazdıklarımı söyleme cesareti verdi.

18. *Kara Kitap* 5 şöyle devam ediyor: "[Ben]: Skolastik miyim, ben mi?" [Ruh]: Hayır, bilimselsin ama bilim skolatiğin yeni hali. Onun da aşılması gerekiyor" [Ben]: "Yetmez mi hâlâ? Kendimi bilimden ayırırsam çağın tinine karşı gelmiş olmaz mıyım?" [Ruh]: "Kendini ayırman değil, bilimi yalnızca dilin olarak düşünmen gerekiyor." [Ben]: "Hangi derinliklere ilerlememi istiyorsun?" [Ruh]: "Hep kendinle ve şu anla ilgili olan." / [Ben]: "İstiyorum ama ne olması gerekiyor? Çok zaman artık yapamacağımı hissediyorum." [Ruh]: Fazladan çalışmalısın. Zaman tanımalısın. Zamanını alan çok şey var." / [Ben]: "Bu özveri de yükselecek mi?" [Ruh]: "Yapmalısın, yapmalısın" (s. 79-80).

19. Bu paragraf *Kara Kitap* 5'te yok.

20. 25 Mayıs 1914.

21. *Kara Kitap* 5 şöyle devam ediyor: "Hah, bu kitap! İşte yine elimdesin; bayağı ve hastalıklı, deli ve tanrısal, yazılmamış bilinçdışım! Yine diz çöktürdün bana! Buradayım işte, söyle ne söyleyeceksen!" (s. 82). 2'den 7'ye *Kara Kitaplar*'da "biliçdışı"na yapılan tek gönderme budur.

{3} Ondan sonra derinliklerin sesleri bir yıl boyunca sustu. Yine bir yaz günü suda yalnızken benden uzak olmayan bir balık kartalının dalış yaptığını gördüm; büyük bir balık yakaladı ve pençesiyle kavrayarak yine göğe yükseldi.[22] Ruhumun sesini duydum, şöyle dedi: "Bu aşağıda olanın yukarıya yükseleceğine dair bir işaret."

Bundan kısa bir süre sonra bir sonbahar gecesi de yaşlı bir adamın sesini duydum (ve bu kez onun ΦΙΛΗΜΩΝ olduğunu biliyordum.)[23] Şöyle dedi:[24] "Seni döndürmek istiyorum. Efendin olmak istiyorum. Bir sikke gibi işlemek istiyorum seni. Seninle iş yapmak istiyorum. Seni alıp satmak gerek.[25] Elden ele geçmelisin. Benlik-istemi sana göre değil. Sen bütünün istemisin. Altın kendi istemiyle efendi olmaz da yine de bütünü yönetir, hor görülen, açgözlülükle istenen amansız bir hükümdardır; yatar ve bekler. Onu gören onu ister. İnsanın peşinden gitmez o, sessizce yatar, parlak ışıltılar saçan yüzüyle, kendine yeten, gücünü kanıtlaması gerekmeyen bir kraldır o. Herkes onun peşindedir ama çok azı bulur onu, yine de en küçük parçasına büyük bir değer verilir. O ne verir ne kendini savurur. Herkes onu bulduğu yerde alır ve en ufak bir

22. 3 Haziran 1915. Bu arada Jung *Liber Novus*'un sonraki kitaplarının taslağını yazmıştı. 28 Temmuz 1914'te de Aberdeen'de İngiliz Tıp Derneği'nin toplantısında "Bilinçdışının psikopatolojideki önemi" üzerine bir konuşma yapmıştı. 9 Ağustos ile 22 Ağustos tarihleri arasında Luzern'de 14 gün askerlik hizmeti yapmıştı. 1 Ocak ila 8 Mart 1915 dolaylarında Olten'de 64 gün boyunca askerlik hizmeti için bulunmuştu. 10-12 Mart tarihleri arasında da ulaştırma görevindeydi (Jung'un askerlik defterleri, *JFA*).

23. Bu cümle *Kara Kitap 4*'te yok.

24. 14 Eylül 1915. Jung 1915 yılı yaz aylarının sonlarında ve sonbaharda Hans Schmid ile psikolojik tipler konusunda yazışmıştı. Schmid'e yazdığı 6 Kasım tarihli sonuç mektubu *Kara Kitaplar*'da fantezilerini değerlendirmeye dönüşün sinyallerini veren bir değişiklik olduğunu gösteriyor: "Anlamak korkunç derecede bağlayıcı bir güç ve kavrandığında ölüyor: Simgelerin sırlarını korumak istemesinin bir nedeni de işte bu, gizemli olmalarının tek nedeni temellerinde ne olduğunu görememiz değil... Genel bakış açılarıyla bütünleşme olarak anlayış da bu bakımdan şeytani elementi içinde taşıyor ve öldürüyor... İşte bu yüzden, analizin ileri aşamalarında diğerinin bu gizli ve açılmayan simgelere gelmesine yardım etmeliyiz. Yaşamın tohumu, sert bir kabuğun içindeki nazik tohum gibi burada korunur gizlice. Aslında bu konuda bir anlayış ve anlaşma olmamalı, bunun olanağı ne olursa olsun. Oysa bu konudaki anlayış ve anlaşma genelleştirilirse ve bariz bir şekilde olanaklı hale gelirse simge yok edilmeye hazır demektir çünkü artık kabuğunu kırmak üzere olan tohumu örtmez. Bir zamanlar gördüğüm ve beni çok etkileyen bir düşü şimdi anlıyorum: Bir bahçede ayakta duruyordum ve görkemli bir şekilde fışkıran zengin bir pınar açmıştım. Daha sonra da bu suyu toplamak ve yeniden yeryüzünün derinliklerine akmasını sağlamak için bir set çekmem ve derin bir çukur açmam gerekti. Kurtuluş bize bu şekilde açılamaz ve söylenemez simgede verilir çünkü şeytanın yaşam tohumunu yutmasını engelleyerek bizi korur" (John Beebe ve Ernst Falzeder, ed., The Question of Psychological Types, baskıda.

25. *Kara Kitap 5* şöyle devam ediyor: "Hermes'tir senin iblisin" (s. 87).

parçasını bile yitirmemek için büyük kaygıyla sakınır. Ona bağlı olduğunu yadsır herkes ama yine de istekli elini ona doğru uzatır gizlice. Gerekli olduğunu kanıtlaması gerekir mi altının? Bunun kanıtı insanın isteğidir. Sor ona: Kim alır beni? Onun sahibi onu alandır. Altın kıpırdamaz. Uyur ve ışıldar. Parlaklığı insanın duyularını sersemletir. Tek bir söz etmeden insanın istenir bulduğu her şeyi vaat eder. Çökecek olanın çöküşü, yükselmek için kalkanın yardımcısıdır.[26]

Parıltılı bir define toplanmış, onu alacak olanı bekliyor. Altın uğruna ne sıkıntılara katlanmaz ki insan? O ise bekler ve sıkıntının süresini azaltmaz; sıkıntı ne kadar büyük olursa, dert ne kadar büyük olursa o kadar çok değer verilir ona. Yeraltından, erimiş lavlardan doğar. Maden damarlarında ve kayalarda yavaşça yayılır. Onu çıkarmak ve kaldırmak için bütün kurnazlığını kullanır insan."

Sıkıntıyla seslendim: "Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, ne hırslı bir konuşmadır bu!"

[27]ΦΙΛΗΜΩΝ ise sözüne devam etti: "Yalnızca öğretmek için değil, aynı zamanda yadsımak için, yoksa neden öğretmiş olayım? Öğretmezsem yadsımam gerekmez ama öğrettim mi ondan sonra yadsımam gerekir. Öğrettiğimde başkalarına almaları gerekenleri vermeliyim. Edinilmiş olan iyidir ama edinilmemiş olan armağan kötüdür. İnsanın kendini harcaması şu anlama gelir; birçoklarını bastırmayı istemek. Vereni aldanma sarar çünkü kendi girişimi aldatıcıdır. Armağanını geri almak ve erdemini yadsımak zorunda bırakılır.

Suskunluğun yükü sana yüklemek istediğim benliğimden daha ağır değil. Bu yüzden konuşuyorum ve öğretiyorum. Dinleyici ona yüklediklerimi kullanarak üçkâğıdıma karşı çıksın.

En iyi doğruluk da o denli usta bir aldatıcıdır ki başarılı bir üçkâğıdın değerini anlayamadığım sürece ben de ona dolanır kalırım.

Yine bunaldım ve haykırdım: "Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, insanlar seninle ilgili aldanmış, demek ki sen aldatmışsın onları. Oysa seni kavrayan kendini kavrar."

[28]ΦΙΛΗΜΩΝ ise suskunluğa gömüldü ve belirsizliğin ışıldayan bulutuna çekildi. Beni düşüncelerime bıraktı. Anladım ki insanların arasına

26. Jung simyadaki altın simgesini *Mysterium Coniunctionis*'de ele alır (1955/56, *TE 14*, §353).
27. 15 Eylül 1915.
28. 17 Eylül 1915.

büyük setler çekmek gerek, birbirilerinin yüklerinden çok, birbirlerinin erdemlerinden korunmaları için. Bugünün sözde Hristiyan ahlakı bana karşılıklı büyülenme için yapılmış gibi geldi. İnsan nasıl bir diğerinin yükünü taşıyabilir, bu insandan beklenebilecek en yüksek şeyse, en azından kendi yükünü taşır.

Yine de günah herhalde büyülenmede barınır. Kendini unutmanın erdem olduğunu kabul edersem, bir başkasının bencil tiranı olurum ve yine bir başkasını da kendi efendim yapmak için kendimi teslim etmek zorunda kalırım ve bu da bende hep kötü bir izlenim bırakır ve bir başkasının da yararına olmaz. Kabul etmeli, bu etkileşim toplumu destekler ama insan kendinden değil, hep bir başkasına dayanarak yaşamak zorunda kaldığı için birey hasar alır. Bana öyle geliyor ki insan yeterliyse teslim olmamalı çünkü bu diğerini de aynı şeyi yapmaya teşvik eder, hatta zorlar. Herkes teslim olursa ne olur? Tam bir maskaralık.

İnsanın kendiyle yaşaması güzel ya da hoş bir şey olduğundan da değil ama bu benliğin kurtuluşuna hizmet eder. Bu arada, insan kendinden vazgeçebilir mi? Böylece insan kendi kölesi olur. Bu insanın kendini kabul etmesinin karşıtıdır. İnsan kendinin kölesi olursa ki bu kendini teslim herkeste olur, kendiyle yaşar. İnsan kendini yaşayamaz; o kendini yaşar.[29]

Kendini-unutma erdemi insanın doğal olmayan bir şekilde kendine yabancılaşması ve böylece gelişmeden yoksun kalmasıdır. İnsanın kendi erdemi aracılığıyla, örneğin, yükünü sırtlanması yoluyla ötekini kendine yabancılaştırması bir günahtır. Bu günah bize geri yansır.[30]

Kendimizi kendi benliklerimize boyun eğdirmemiz yeterli teslimiyettir, hem de fazlasıyla. Böyle büyük bir söz söylemek göze alınabilirse kurtuluş için her zaman ilk olarak kendimizde çalışmamız gerekir.

---

29. 18 Eylül 1915.

30. *Böyle Buyurdu Zerdüşt*'te Nietzsche şöyle diyor: "Benlik de duyunun gözleriyle arar, o da tinin kulaklarıyla dinler. Benlik her zaman dinler ve arar; karşılaştırır, boyun eğdirir, fetheder ve yok eder. Hükmeder ve aynı zamanda Ben'in yöneticisidir. Düşüncelerinizin ve duygularınızın ardında, kardeşim, görkemli bir komutan, bilinmeyen bir bilgelik var ve buna Benlik denir" ("Of the despisers of the body;" 1. bölüm §I, s. 62). Jung'daki kitapta bu parçanın altı çizilmiş. Ayrıca sayfa boşluğunda ve ünlemlerde de işaretler var. 1935 yılında Zerdüşt seminerinde bu parçayı yorumlarken şöyle demişti Jung: "Benlik kavramıyla zaten yakından ilgileniyordum ama nasıl anlaşılmam gerektiğinden emin değildim. Parçalara geldikçe işaretler koyuyordum ve bu bana çok önemli görünüyordu... Benlik kavramı beni çekmeye devam etti... Nietzschenin psikolojik fenomenlerin ardında bulunan bir çeşit kendi-içinde-şeyden bahsettiğini düşündüm... Daha sonra ise Doğu'daki benlik kavramına, Atman kavramına benzer bir kavram ürettiğini gördüm" (Nietzsche'nin *Zerdüşt*'ü, cilt 1, s. 391).

Bu işi de kendimize sevgi duymadan yapamayız. Peki, bunu yapmak gerekiyor mu? İnsan içinde bulunduğu koşulları kabullenebiliyorsa ve kurtuluşa gereksinim duymuyorsa, elbette, hayır. Kurtuluşa gereksinim duymak yorucudur ve insanı sonunda bezdirebilir. O zaman da insan ondan kurtulmak ister ve böylece kurtuluş için çalışmaya başlar.

Bana öyle geliyor ki özellikle her türlü güzellik duygusunu kurtuluş düşüncesinden çıkarmak, hatta buna gereksinim duymak yararımıza olur, yoksa yine kendimizi aldatırız çünkü bu sözden hoşlanıyoruz ve büyük söz yoluyla şeyin üzerine güzel bir parıltı yayılıyor. İnsan en azından kurtuluş çalışmasının kendi içinde güzel olup olmadığından kuşku duyabilir. Romalılar asılmış Yahudi'yi çok da zevkli bulmuyordu ve barbarca ve yeraltına ait olan her şey için duydukları sapkın ilgiye bakılırsa çevresinde ucuz, barbarca simgelerin toplandığı yeraltı mezarlarına yönelik kederli aşırı coşkunun gözlerinde herhalde kendinden hoşnut bir ışıltı yoktu.

Kurtuluş gereksiniminin yarattığı üstesinden gelinmez duygunun katlanılmaz kötülüğü gibi görünen şeyden kaçınmak için bence, insanın kurtuluş çalışmasına deyim yerindeyse düşünmeden tökezleyip düştüğünü söylemek en doğrusu ve en uygunu olacaktır. Kurtuluş çalışmasına atılan bu adım ne güzel ne de hoştur, kendini davetkâr bir görünümle de ortaya koymaz. Bu şey kendi içinde o denli zor ve ızdıraplıdır ki insan kendini zenginliğini başkalarına da pay etmek isteyen aşırı varsıllardan değil, hastalardan biri olarak görmelidir.

Sonuç olarak, ötekini de kendi sözde kurtuluşumuz için kullanmamalıyız. Öteki ayağımızın altındaki bir sıçrama taşı değildir. Kendimizle kalmamız çok daha iyi olur. Kurtuluş gereksinimi daha çok ötekini de mutlu edebileceğimiz artan bir sevgi gereksinimi olarak gösterir kendini. Bizse bu sırada kendi durumumuzu değiştirmeye duyduğumuz özlem ve istekle tutuşuruz. Başkalarını da bu amaçla severiz. Hedefimize zaten ulaşmış olsaydık, öteki bizi soğuk bırakırdı. Oysa kurtuluşumuz için ötekine de gereksinim duyduğumuz doğrudur. Hasta ve çaresiz bir durumda olduğumuz için belki bize kendi isteyerek yardım eder. Ona duyduğumuz sevgi bensizdir, ama böyle olmaması gerekir. Bu bir yalandır çünkü hedefi bizim kurtuluşumuzdur. Bensiz sevginin doğru olabilmesi için benliğin isteğinin bir yana itilmesi gerekir. Oysa benliğin sırası

da gelir günün birinde. Kim sevgi için kendini böyle bir benliğe vermek ister? Kuşkusuz benliğini unutmuş ve onu bir erdem yapmış insanın güttüğü aşırı yakıcılığı, haksızlığı ve ağıyı henüz bilmeyen biri.

Benlik açısından, bensiz sevgi tam bir günahtır.

[31]Benlikle olan bağımızı yeniden kurmak için herhalde sık sık kendimize gitmemiz gerekir çünkü yalnızca kötülüklerimizle değil, aynı zamanda erdemlerimizle çok sık parçalanır. Çünkü kötülükler gibi erdemler de dışarıda yaşamak ister. Oysa sürekli dış hayatta benliği unuturuz ve böylece en iyi çabalarımızda gizliden gizliye bencilleşiriz.[32] Kendimizde boşladığımız eylemlerimizde gizliden gizliye başkalarına uyarız.

Benlikle birleşerek Tanrı'ya ulaşırız.[33]

Bunu söylemem gerek. Eskilerin görüşlerine, şu ya da bu yetkeye dayanarak değil, bunu yaşadığım için. Bu da kesinlikle ne beklediğim ne de umduğum bir şekilde oldu. Tanrı'yı bu biçimde yaşamam beklenmedik ve umulmadık bir şeydi. Keşke bunun bir aldanma olduğunu söyleyebilseydim de bu deneyimden kendimi sıyırabilseydim, çok isterdim bunu. Oysa beni haddinden fazla sardığını ve içimde sürekli işlediğini söylemem gerek. Yani bu bir aldanmaysa benim Tanrım aldanmadır. Dahası, Tanrı aldanmadadır. Bu zaten başıma gelebilecek en yakıcı şey olsaydı, bu deneyimi kabullenmem ve ondaki Tanrı'yı tanımam gerekirdi. Hiçbir kavrayış ya da karşı çıkış bu deneyimin gücünü alt edebilecek kadar güçlü olamaz. Tanrı kendini anlamsız bir çirkinlikte açığa vurmuş olsaydı bile onda Tanrı'yı yaşadığımı itiraf etmekten başka bir şey yapamazdım. Yaşadığım deneyimi yeterince açıklayabilecek bir kurama gönderme yapmanın ve onu zaten bilinene eklemenin pek de zor olmadığını ben de biliyorum. Bu kuramı kendim de geliştirebi-

31. Nietzsche *Böyle Buyurdu Zerdüşt*'te şöyle yazmıştı: "Komşularınızla toplanıyorsunuz ve bunun için güzel sözleriniz var. Size söyleyeyim: Komşunuza olan sevginiz kendinize olan kötü sevginizdir. Kendinizden kaçıyorsunuz ve bunu bir erdeme dönüştürmek istiyorsunuz: Oysa ben sizin 'özgeciliğinizin' ötesini görebiliyorum" ("Komşu sevgisi üzerine").

32. Jung 1941'de şöyle yazmış: "Benliğin bütünleşmesi ya da insanlaşması, daha önce de belirtildiği gibi bencil hedeflerimizin bilincine varma yoluyla bilinçli yanda başlar, yani güdülerimizin hesabını veririz ve kendi varlığımız üzerine olabildiğince nesnel bir tablo oluşturmaya çalışırız ("Ayinde dönüşüm simgesi," TE *II* §400). Bu da burada *Sınamalar*'ın başlangıç bölümünde anlatılan sürece karşılık geliyor.

33. *Kara Kitap* 5 şöyle devam ediyor: "Cennet ile Cehennem'i kendinde birleştiren" (s. 92). Karş. Jung, "Ayinde dönüşüm simgesi:" "Daha sonra da benlik unio oppositorum işlevi ile psikolojik açıdan bütünüyle kavranabilir olan tanrısalın en yakın deneyimini oluşturur" (1941, TE *II* §396).

lir, entelektüel açıdan tatmin olabilirdim ama yine de Tanrı deneyimini yaşadığıma dair en ufak bir bilgi parçasını bile ortadan kaldıramazdım. Tanrı'yı deneyimin sarsılmazlığıyla tanıyorum. Onu deneyimle tanımaktan başka bir şey gelmez elimden. Ona inanmak istemiyorum, ne inanmam gerekiyor ne de inanabilirim. İnsan nasıl böyle bir şeye inanabilir? Böyle şeylere inanabilmem için zihnimin karman çorman olması gerekir. Doğaları düşünüldüğünde en olanak dışı şeydir onlar. Yalnızca olanak dışı da değil, anlayışımız açısından olanaksız. Ancak hasta bir zihin böyle aldanışlar yaratabilir. Sanrı ve duyusal yanılsamanın alt ettiği hastalar gibiyim. Oysa Tanrı'nın bizi hasta ettiğini söylemeliyim. Tanrı'yı hastalıkta yaşıyorum. Yaşayan bir Tanrı usumuza bir hastalık gibi musallat olur. Ruhu sarhoşlukla doldurur. Bizi sersemletici kaosla doldurur. Tanrı nicelerini kıracak daha?

Tanrı bize ruhun belirli bir durumunda görünür. Dolayısıyla Tanrı'ya benlik yoluyla ulaşırız.[34] [35]Tanrı göründüğünde benliğin ardında dır, benliğin üzerindedir, benliğin kendisidir ama bize kendimizi iyileş tirmemiz gereken hastalığımız olarak görünür.[36] Kendimizi Tanrı'dan iyileştirmemiz gerekir çünkü o aynı zamanda en büyük yaramızdır.

İlk başta Tanrı bütünüyle benlikte barınır çünkü benlik, biz benlikle olmadığımız için, bütünüyle Tanrı'dadır. Benliği kendi yanımıza çek memiz gerekir. Bu yüzden de benlik için Tanrı ile dövüşmemiz gerekir çünkü Tanrı benliği sınırsıza, çözünmeye sürükleyen sırrına erişilmez güçte bir devinimdir.

---

34. Jung 1921'de benlik üzerine şöyle yazmış: "Ben her ne kadar bilinç alanımın tek merkezi olsa da psişemin bütünüyle özdeşi değildir çünkü diğer karmaşalar arasında bir karmaşadan ibarettir. Böylece Ben ile benliği ayırt ederim çünkü Ben bilincimin tek öznesi, benlik ise bütün psişemin öznesidir ve bu bilinçdışını da içerir" (*Psikolojik Tipler*, TE 6 §706). Jung bireyselleşme sürecini 1928'de "benlik-olma" ve "benliği-gerçekleştirme" olarak tanımlar ("*Ben ile Bilinçdışı arasındaki İlişkiler*, TE 7, §266). Jung benliği düzen arketipi olarak tanımlar ve benlik temsillerinin Tanrı-imgelerinden ayırt edilemez olduğunu yazar (böl. 4, "Benlik," *Aion: Benlik Sembolizmine Katkılar*, TE 9, 2). 1944'te bu terimi seçmesinin nedenini bu kavramın "bir yandan insan bütünlüğünün toplamını aktarmaya yetecek kadar kesin ve diğer yandan bu bütünlüğün açıklanamaz ve belirlenemez doğasını ifade etmeye yetecek kadar belirsiz olması" olarak açıklar: "Bilimsel kullanımı ile 'benlik' İsa ya da Budanın değil, eşiti olan figürlerin toplamına karşılık gelir ve bu figürlerin her biri benliğin simgesidir" (*Psikoloji ve Simya*, TE 12, §20).

35. Aşağıdaki parça *Kara Kitap* 5'teki parçadan alınmış ve ayırt edilmesi zor bir şekilde yeniden işlenmiş.

36. Jung 1929'da şöyle yazmıştı: "Tanrılar salgın hastalığa dönüştü, Zeus artık Olimpos'un değil güneş ağının hakimi ve doktorun muayene odası için tuhaf numuneler üretiyor" (Altın Çiçeğin Sırrı üzerine Yorumlar, TE 13, §54).

Bu yüzden de Tanrı bize göründüğünde ilk başta güçsüz, büyülenmiş, bölünmüş, hasta, en güçlü ağıyla zehirlenmiş olmakla birlikte fazlaca da sarhoşuzdur.

Oysa bu durumda kalamayız çünkü bedenimizdeki bütün güç ateşteki yağ gibi erir gider. Öyleyse benliği Tanrı'dan kurtarmamız gerekir ki yaşayabilelim.[37]

[38]Tanrı'yı yadsımak ve yalnızca hastalıktan söz etmek usumuz açısından elbette olası, hatta oldukça kolaydır. Böylece hasta parçayı kabullenip iyileştirebiliriz de. Yine de bu iyileşmede bir şeyler, yaşamın bir parçasını yitiririz. Yaşamaya devam ederiz ama Tanrı'nın kötürüm bıraktığı insanlar olarak. Ateşin yandığı yerde ölü küller yatar.

Ben bir seçeneğimiz olduğuna inanıyorum: Ben Tanrı'nın yaşayan mucizelerini seçtim. Bütün yaşamımı tartıyorum hergün ve Tanrı'nın yakıcı ışıltısını ussallığın külleri karşısında daha yüksek ve daha dolu bir yaşam olarak görüyorum hâlâ. Küller benim için bir özkıyım. Belki ateşi söndürebilirim ama Tanrı deneyimini yok sayamam. Kendimi bu deneyimden de koparamam. İstemiyorum da bunu çünkü yaşamak istiyorum. Yaşamım bütün olmak istiyor.

Öyleyse benliğime hizmet etmeliyim. Onu bu yoldan kazanmalıyım. Yaşamımın bütün olması için kazanmalıyım onu. Yaşamı tam yaşama olanağı varken, biçimini bozmak bana kalırsa günahkârlıktır. İşte bu yüzden de benliğe hizmet tanrısala ve insanoğluna hizmettir. Kendimi taşırsam insanoğlunu kendimden kurtarırım ve kendimi Tanrı'dan iyileştiririm.

Kendimi Tanrı'dan azat etmeliyim,[39] çünkü benim yaşadığım Tanrı sevgiden fazlası; aynı zamanda nefret, güzellikten fazlası, aynı

37. *Kara Kitap* 5 şöyle devam ediyor: "Tanrı'nın gücü var, benliğin değil. Öyleyse güçsüzlüğe değil, katlanılması gereken duruma hayıflanmak gerek. / Tanrı kendi içinden eyler. Bu ona bırakılmalı. Benliğe yaptığımızı Tanrı'ya yaparız. / Benliği çarpıtırsak Tanrı'yı da çarpıtırız. Kendine hizmet tanrısal hizmettir. Böylece insanlığı kendimizden kurtarırız. Bir başkasının yükünü taşıyan ahlâksızlığa dönüşür. Herkesin kendi yükünü taşıması, en azından bu istenebilir. Yapabileceğimiz en iyi şey bir başkasına yükünü nasıl taşıyacağını göstermektir. / Birisinin bütün mallarını yoksula vermek onları aylaklık eğitimi vermek demektir. / Acıma bir başkasının yükünü taşımamalı, kendisi katı bir eğitimci olmalı bunun yerine. Kendimizle yalnızlığın ereği yoktur. Henüz yeni başladı" (s. 92-93).

38. Aşağıdaki dört paragraf *Kara Kitaplar*'da yok.

39. Echart'ın Jung'daki *Schriften und Predigten* kitabında "ruhun da Tanrı'yı kaybetmesinin gerekmesi" ifadesinin altı çizilmiş ve bir kâğıdın üzerine şöyle yazılmış: "Ruh Tanrı'yı kaybetmeli" (Meister Eckhart, *Schriften und Predigten. Aus dem Mittelhochdeutschen übersetzt und herausgegeben von Herman Buttner*, 2 cilt [Eugen Diederichs, 1912], s. 222).

zamanda çirkinlik, erdemden fazlası, aynı zamanda anlamsızlık, güçten fazlası, aynı zamanda güçsüzlük, mutlak varlıktan fazlası, aynı zamanda benim yaratım.

Ertesi gece yine ΦΙΛΗΜΩΝ'un sesini duydum, şöyle dedi:[40]

"Yaklaş, Tanrı'nın kabrine gir. Çalışma yerin mezar olmalı. Tanrı'nın senin içinde yaşaması değil, senin Tanrı'nın içinde yaşaman gerekiyor."

[41]Önceden tam da kendimi Tanrı'dan azat etmem gerektiğini düşündüğüm için bu sözler beni rahatsız etti. Oysa ΦΙΛΗΜΩΝ Tanrı'nın daha da içine girmemi salık veriyordu bana.

Tanrı üst âlemlere çıktığı için ΦΙΛΗΜΩΝ da değişmişti. İlk baş ta bana uzak ülkelerde yaşayan bir büyücü olarak görünmüştü ama sonradan onun yakınlığını duymuştum, Tanrı yükseldiği için de ΦΙΛΗΜΩΝ'un beni sarhoş ettiğini ve bana tanımadığım ve farklı bir duyarlılığı olan bir dil verdiğini biliyordum. Tanrı yükselince hepsi soldu gitti ve bu dil yalnızca ΦΙΛΗΜΩΝ'da kaldı. Bense onun ben den farklı yollara gittiğini hissediyordum. Bu kitabın önceki bölü münde yazdıklarımın büyük bir bölümünü büyük olasılıkla bana ΦΙΛΗΜΩΝ verdi.[42] Sonuçta sarhoş gibiydim. Oysa şimdi anlıyorum ki ΦΙΛΗΜΩΝ benden farklı bir biçim benimsemişti.

{4} [43]Birkaç hafta sonra üç gölge yaklaştı bana. Soğuk solukların dan ölü olduklarını anladım. İlki bir kadındı. Yaklaştı ve hafif bir ka nat çırpma sesi, güneş böceğinin kanat sesleri duyuldu. Sonra onu ta nıdım. Henüz yaşıyorken benim için Mısırlıların gizemlerini, kırmızı güneş diskini ve altın kanatların şarkısını yeniden ortaya çıkarmıştı. Gölgede kaldı ve söylediklerini zar zor anlayabildim. Şöyle dedi:

"Öldüğümde geceydi –sense hâlâ günde yaşıyorsun– önünde hâlâ günler, yıllar var –başlayacağın– Bana sözü ver –ah, bunu işitemezsin sen! Ne zor. Sözü ver bana!"

Çaresizce yanıt verdim: "Aradığın sözü bilmiyorum."

40. *Kara Kitap* 5'te sesin Filemon'a ait olduğu söylenmiyor.
41. Bu iki paragraf *Kara Kitap* 5'te yok.
42. *Sınamalar*'ın el yazısı taslağında şöyle devam ediyor: "ve benim aracılığımla konuştu" (s. 37).
43. 2 Aralık 1915.

O haykırdı: "Simge, aracı, simge gerek bize, onun açlığını çekiyoruz, bize ışık tut."

"Nereden? Nasıl yapabilirim? İstediğin simgeyi bilmiyorum."

Yine de ısrar etti: "Yapabilirsin, uzan ona."

İşte tam o anda simge elimde belirdi ve sınırsız bir şaşkınlıkla ona bakakaldım. O zaman bağırarak, neşeyle şöyle dedi bana:[44]

"İşte bu o, istediğimiz, gereksindiğimiz simge, HAP bu. Müthiş basit, başta biraz aptalca, doğal olarak Tanrı-gibi, Tanrı'nın diğer kutbu. Bu tam da aradığımız gönder."

"Neden HAP gerek size?" diye sordum.[45]

"O ışıkta. Diğer Tanrı gecede."

"Ah, neden bahsediyorsun, ey sevgili?" diye sordum? Tinin Tanrısı gecede mi? Oğul mu bu? Kurbağaların oğlu mu? Eğer çağımızın Tanrısı ise eyvahlar olsun bize!"

Oysa ölünün sesi zafer doluydu:

"O tenin tini, kan tini, o bütün bedensel sıvıların özütü, spermin ve bağırsakların tini, üreme organlarının, başın, ayakların, ellerin, eklemlerin, kemiklerin, gözlerin ve kulakların, sinirlerin ve beynin, tini; tükürük ve boşaltımın tini o."

"Seni şeytan mı gönderdi," diye bağırdım dehşetle, "nerede kaldı benim parıldayan tanrısal ışığım?"

"Bedenin seninle kalır, sevgilim, canlı bedenin," dedi oysa. "Aydınlatan düşünce bedenden gelir."

"Sen hangi düşünceden bahsediyorsun? Ben öyle bir düşünceyi tanımıyorum," dedim.

"Bir orada bir burada solucan gibi, yılan gibi sürünür, Cehennem'in kör semenderi."

"Öyleyse diri diri gömülmüş olmalıyım. Ah, dehşet! Ah, çürümüşlük! Kendimi bütünüyle tutturmalı mıyım, bir sülük gibi?"

---

44. *Kara Kitap* 5'te bu paragraf yerine: "Bir fallus mu?" (s. 95). *Kara Kitap* 5'te HAP geçmiyor. Bir önceki gönderme buna yapılmış olabilir. Wallis Budge *The Egyptian Heaven and Hell*'de şöyle diyor: "Pepi'nin Fallus'u Hap'tır" (Cilt 1, s. 110). Hap'ın Horus'un oğlu olduğunu belirtiyor (s. 491 -Jung'taki kitapta sayfa boşluğu işaretlenmiş). Ayrıca "Ölüler kitabında Horus'un bu dört çocuğu önemli rol oynar ve ölenler onların yardımını almak, korumasına girmek için adaklar ve dualarla ne gerekiyorsa yapardı. .. Horus'un dört çocuğu ölülerin korunması işini bölüşmüşlerdi ve henüz 5. hanedanda alt dünyada yaşamını yönettiklerini görüyoruz (*a.g.e.*) [Londra: Kegan Paul, Trench and Trubner, 1905]).

45. *Kara Kitap* 5'te: "bu tanrısal gönder" (s. 95).

"Evet, kan iç," dedi, "em onu, cesetle doyur kendini, özsuyu var içinde, evet, iğrenç, ama besleyici. Anlaman gerekmiyor, em!"

"Lanetli dehşet! Hayır, üç kere hayır," diye bağırdım öfkeyle.

Oysa şöyle dedi: "Bu öfkelendirmesin seni, bu besin, insanların yaşam özsuyu gerek bize, çünkü yaşamını paylaşmak istiyoruz. Böylece sana yaklaşabiliriz. Bilmen gereken haberleri vermek istiyoruz sana."

"Ne korkunç bir saçmalık bu! Ne diyorsun sen?"

[46]Onu canlılar arasında son gördüğümde ve Mısırlıların geride bıraktığı gizemden anlamını bilmediği bir şeyler gösterdiğinde baktığı gibi baktı bana ve şöyle dedi: "Benim için, bizim için yap bunu. Kalıtımı, kırmızı güneş diskini, altın kanatları, yaşam ve ömür çelengini anımsıyor musun? Ölümsüzlük, bunun üzerine bilinecekler var."

"Bu bilgiye giden yol Cehennem'dir."

[47]Daha sonra kara kara düşünmeye başladım çünkü bu yolun ağır, kavranamaz ve sınırsız yalnızlıkla dolu olduğundan kuşkulanıyordum. İçimdeki zayıflık ve ödleklikle uzun süre boğuştuktan sonra kutsal hatanın ve sonrasızca geçerli doğruluğun yalnızlığını üstlenmeye karar verdim.[48]

Üçüncü gece ölü sevgilime seslendim ve şöyle dedim: "Solucanların, sürünen yaratıkların bilgisini öğret bana, tinlerin karanlığını aç bana."

Fısıldadı: "Kan ver ki içeyim ve konuşabileyim. Gücü oğula bıraka cağını söylediğinde yatıyor muydun?"

"Hayır, yatmıyordum. Yine de anlayamadığım bir şey söyledim."

Şöyle dedi: "Anlayamadığın bir şeyi söyleyebiliyorsan talihlisin demektir. Dinle öyleyse! HAP[49] hâlâ batık olan Kilise'nin temeli değil, doruğudur. Bu Kilise'ye gereksinim duyuyoruz çünkü orada oturabilir ve yaşamına katılabiliriz. Bizi dışlaman kendi zararına oldu."

"Söyle bana, HAP senin için canlılarla birlikte olabileceğin Kilise'nin göstergesi mi? Konuşsana, neden duraksıyorsun?"

İnledi ve zayıf bir sesle fısıldadı: "Kan ver, kana ihtiyacım var."[50]

---

46. Bu paragraf *Kara Kitap* 5'te yok.
47. 5 Aralık 1915.
48. Bu paragraf *Kara Kitap* 5'te yok.
49. *Kara Kitap* 5'te: "Fallus" (s. 100). Karş. Jung'un çocukluğunda gördüğü yeraltı tapınağındaki ayinsel fallus düşü, s. 9.
50. *bkz.* dipnot 223, s. 317.

"O zaman kalbimden al kanı," dedim.

"Teşekkür ediyorum sana," dedi, "yaşamın doluluğu bu. Gölge dünyanın havası seyrek çünkü havanın okyanusunda denizin üzerindeki kuşlar gibi süzülüyoruz. Birçokları sınırların ötesine gitti, dış uzayın belirsiz yollarında kanat çırptı, yabancı dünyalarda tehlikelere atıldı. Hâlâ yakın ve tamamlanmamış olan bizler denizin havasına dalmak ve yeryüzüne, yaşayanlara dönmek istiyoruz. Bürünebileceğim bir hayvan bedeni yok mu?"

"Ne, köpeğim mi olmak istiyorsun?" diye haykırdım dehşetle.

"Buna olanak varsa, evet," dedi, "köpeğin bile olmayı isterim. Benim için paha biçilmezsin, hâlâ yeryüzüne tutunan tek umudumsun. Çok erken bıraktığım şeyin tamamlanmasını görmeyi hâlâ istiyorum. Bana kan ver, çok kan!"

"İç öyleyse," dedim umutsuzca, "içki olması gereken olsun."

Tereddütlü bir sesle fısıldadı: "Brimo[51] –böyle diyorsunuz ona, evet– eskilerden olana –başlangıç olana– çocuğu doğurana –utancından büyüyen Cennet'in karısının peşi sıra giden, yeryüzünün üzerindeki kubbe, güçlü HAP, çünkü Brimo, yukarıda ve aşağıda oğulu sarar.[52] Onu taşır ve kaldırır. Aşağıda doğan, yukarıyı döllüyor çünkü annesi onun karısı ve karısı onun annesi."

Öfkeyle ve nefretle haykırdım: "Ne uğursuz öğreti! Yıldırıcı gizemler yetmedi mi hâlâ?"

"Cennet gebe kalırsa ve meyvesini taşıyamaz olursa günah yükünü taşıyan bir insan doğurur; bu yaşam ağacıdır ve ömrü sonsuzdur. Bana kanını ver! Dinle! Bu korkunç bir bilmece; göksel Brimo gebeyken ejderhayı doğurdu, önce döleşini, sonra da oğulu, HAP'ı ve HAP'ı taşıyanı. HAP aşağının başkaldırısıdır ama kuş yukarıdan gelir ve HAP'ın başına konar. Bu barıştır. Sen aracısın. Konuş, Cennet, yağmurunu yağdır. Sen bir kabuksun. Boş kabuklar akıtmaz, yakalar. Bütün yellerden aksın gelsin. Sana söyleyeyim, bir akşam daha yaklaşıyor. Bir gün, iki gün, birçok gün

51. Roma'da on dördüncü yüzyılın sonunda ortaya çıkan Hecate gizemlerini Jung 1912'de ele almıştır: Hecate, büyü ve sihir tanrıçası yeraltını korurdu ve deliliği yeryüzüne gönderdiği düşünülürdü. Ölüm Tanrıçası Brimo ile özdeşleştirilirdi (*Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*, TE B, §586).

52. *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) Jung dünyanın üzerinde kemer oluşturan ve her gün Güneş Tanrı'yı doğuran Mısır Gök Tanrısı Nut'a atıfta bulunur (TE B, §364).

sona erdi. Günün ışığı alçalıyor ve gölgeyi aydınlatıyor, kendisi de güneşin gölgesi. Yaşam gölgeye dönüşüyor ve gölge kendini canlandırıyor, senden büyük olan gölge. Gölgenin oğlun olduğunu mu düşünüyorsun? O öğlen küçüktür, gece yarısı ise gökyüzünü doldurur."[53]

Bense bitkin ve umutsuzdum. Daha fazla dinleyemiyordum ve ölüye şöyle dedim:

[54]"Benim altımda yaşayan, sudaki ağaçların altında olan müthiş oğulu böyle mi tanıştırıyorsun? Göklerden yağan tin mi o, yoksa toprağın doğurduğu ruhsuz solucan mı? Ey, Cennet; ey en uğursuz rahim! Gölgenin uğruna içimdeki canı mı emmek istiyorsun? Böylece tanrısallık uğruna bütün insanlık heba mı olmalı?[55] Canlılar yerine gölgelerle mi yaşamalıyım? Yaşam özlemi bütünüyle sizin mi olmalı ey ölüler? Siz zamanında yaşamadınız mı? Bu zamanı kullanmadınız mı? Yaşayan uğrunuza yaşamını mı vermeli, ey sonsuza dek yaşamayanlar? Konuşun, kapımda durup benimle konuşan dilsiz gölgeler!"

Ölü kadının gölgesi sesini yükseltti ve şöyle dedi: "Yaşayanların hayatlarına ne yaptığını görüyorsun; belki de hâlâ göremedin. Boşa harcıyorlar onu. Oysa benimle kendini yaşarsın çünkü ben sana aidim. Ben senin görünmez camiana ve cemaatine aidim. Yaşayanların seni gördüğüne mi inanıyorsun? Onlar yalnızca gölgeni görüyor senin, seni değil, seni uşak, seni taşıyıcı, seni araç..."

"Nasıl da nutuk çekiyorsun! Sizin merhametinize mi kaldım? Artık gün ışığını görmeyecek miyim? Canlı bir bedenle gölgeye mi dönüşeceğim? Biçimsiz, kavranamazsınız ve mezarın soğukluğu, boşluğun yayılıyor soluğunuzdan. Diri diri gömülmeme izin mi vereceğim; aklınızdan neler geçiyor? Bana öyle geliyor ki henüz çok erken, önce ölmem gerekir. Yüreğimi hoşnut edecek bal, ellerimi ısıtacak ateş var mı sizde? Nesiniz siz yaslı gölgeler? Çocukların hayaletleri! Kanımla ne yapmak istiyorsunuz? Doğrusu siz insanlardan da kötüsünüz. İnsanlar az veriyi de siz ne veriyorsunuz? Yaşayanları siz mi yaptınız? Sıcak güzelliği? Neşeyi belki de? Yoksa bunların hepsi sizin kasvetli Cehenneminize mi gitsin? Karşılığında ne öneriyorsunuz? Gizemler mi? Yaşayanlar

53. Bu paragraf *Kara Kitap* 5'ten geliştirilmiştir.
54. 7 Aralık 1915.
55. 9 Aralık1915.

onlarla yaşayabilir mi? Eğer yaşayanlar onlarla yaşayamazsa ben sizin gizemlerinize üçkâğıt derim."

Bunun üzerine sözümü kesti ve bağırdı: "Ne tez canlısın, dur, soluğumu kesiyorsun. Biz gölgeyiz; gölge olduğunda verdiğimiz şeyin ne olduğunu kavrayacaksın."

"Ben sizin karanlığınıza inmek için ölmek istemiyorum."

"Ölmen de gerekmiyor," dedi "yalnızca gömüleceksin."

"Yeniden dirilme umuduyla mı? Yeter eğlendiğin!"

Oysa sakindi: "Olacaklardan kuşkulusun. Önünde üç kat duvar var ve görülmezlik; özlemin ve duyuşun Cehennem'e gitsin! En azından sen bizi sevmiyorsun, yani senin için bedelimiz sevginde ve sabrında yuvarlanıp kendin aptal durumuna düşürmene neden olanlardan daha az olacak."

"Ey ölü, sanırım benim dilimi konuşuyorsun."

Azarlayan bir sesle yanıtladı: "İnsanlar sever, sen de öyle! Ne yanılgı! Bunun tek anlamı kendinden kaçmak istemen. İnsanlara ne yapıyorsun? Kurbanı olduğun megalomaniye ayartıyorsun onları tatlı sözlerinle."

"Bu da üzüyor beni, acı veriyor, uluyor bana; büyük bir özlem duyuyorum, yumuşak olan her şey yakınıyor ve yüreğim hasret içinde."

O yine de sözünü esirgemiyordu. "Senin yüreğin bize ait," dedi, "İnsanlardan ne istiyorsun? İnsanlardan sakın kendini ki insan-değneklerle değil, kendi iki ayağın üzerinde yürüyebilesin. İnsanların gereksinimi gösterişsizdir ama kendilerinden kaçabilmek için sevgi isterler hep. Bunun son bulması gerek. Neden budalalar gidip siyahlara İncil'i vaaz ediyor da sonra da kendi ülkelerinde alaya alıyorlar onu? Neden ikiyüzlü vaizler sevgiden, tanrısal sevgiden ve insan sevgisinden söz edip aynı İncil'i savaş açmak ve kanlı adaletsizlikleri haklılaştırmak için kullanıyor? Hele kendileri aldanma ve kendini kandırmanın kara çamuruna batmışken boğazlarına kadar başkalarına ne öğretiyorlar? Kendi evlerini temizlediler mi, kendi şeytanlarını tanıyıp kovdular mı? Bunların hiçbirini yapmadıkları için de kendilerinden kaçabilmek ve kendilerine yapmaları gerekeni başkalarına yapmak için sevgiyi vaaz ediyorlar. Oysa insanın kendi benliğine verdiği bu çok değer biçilen sevgi ateş gibi yanar. Bu ikiyüzlüler ve yalancılar bunu gördü –sen de öyle– ve işte bu yüzden

başkalarını sevmeyi yeğliyorlar. Sevgi mi bu? Bu sahte ikiyüzlülüktür.[56] Her zaman sende ve her şeyde ve hepsinden öte sevgi ile başlar. Kendini sakınmadan yaralayanın sevgisiyle başkalarına iyilik ettiğine mi inanıyorsun? Hayır, tabii ki buna inanmıyorsun. Hatta tek öğrettiği şeyin başkalarını şefkat duymaya zorlamak için insanın kendini nasıl yaralayacağı olduğunu biliyorsun. İşte bu yüzden gölge olman gerekiyor çünkü insanlara bu gerek. Sen kendin sevginin ikiyüzlülüğünden ve aptallığından kurtulamazken onlar nasıl yapsın bunu? Her şey sende başlıyor çünkü. Oysa atın hâlâ kişnemekten alıkoyamıyor kendini. Daha da kötüsü, erdemin kuyruğunu sallayan bir köpek, hırıldayan bir köpek, yalanan bir köpek, havlayan bir köpek ve sen buna insan sevgisi diyorsun! Oysa sevgi kendine katlanmak ve kendini taşımaktır. Bununla başlar. Bu gerçekte seninle ilgilidir; sen daha tavlanmadın; yalnızlığını kabul edene ve sevmeyi öğrenene dek daha ateşler gelmeli üzerine.

Sevgiyle ilgili ne soruyorsun? Sevgi nedir? Yaşamak, hepsinden önce, sevgiden daha fazlasıdır. Savaş sevgi midir? İnsan sevgisinin hâlâ neye yaradığını göreceksin; diğer araçlar gibi bir araç. Öyleyse, her şeyden önce, yalnızlık, kendine yönelik her türlü yumuşaklık yanıp tükenene dek, yalnızlık. Donmayı öğrenmelisin."[57]

"Karşımda yalnızca mezarlar görüyorum," diye yanıtladım onu, "nice lanetli bir istem üzerimdeki?"

"Tanrı'nın istemi, senden güçlü olan, ey köle, ey araç. Daha büyük ola nın ellerine düştün. O acıma nedir bilmez. Hristiyan kefenlerin, gözünü kör eden peçe düştü. Tanrı yeniden güçlendi. İnsanın boyunduruğu Tan rı'nın boyunduruğundan daha ağır; işte bu yüzden herkes merhametiyle diğerini boyunduruk altına almak istiyor. İnsanların ellerine düşmekten se Tanrı'nın ellerine düşüyor. Ne mutlu ona, ne yazık ona! Kaçış yok."

---

56. Jung Hristiyan misyonerlere eleştirel yaklaşıyordu. *bkz.* "The problems of the soul of modern men [Modern insanın ruhundaki sorunlar]" (1931), TE 10 §185.

57. *Kara Kitap* 5 şöyle devam ediyor: [Ölü:] "şeytan senden önce geldikten sonra. Şimdi sevgi değil amel zamanı." [Ben:] "Neden amellerden bahsediyorsun? Hangi ameller?" [Ölü:] "Senin işin." [Ben:] "Ne demek istiyorsun, benim işim mi? Bilim mi, kitabım mı?" [Ölü:] "O senin kitabın değil, o 'kitap.' Bilim yaptığın şey. Duraksamadan yap. Geriye dönüş yok, yalnızca ilerisi var. Sevgin oraya ait. Gülünç, sevgin! Ölümün ortaya çıkmasına izin vermelisin." [Ben:] "En azından bırak ölüler kalsın çevremde." [Ölü:] "Ölüler yeter, çevren sarıldı." [Ben:] "Ben hiçbir şey fark etmiyorum." [Ölü:] "Onları fark etmen gerek." [Ben:] "Nasıl? Nasıl fark edebilirim?" [Ölü:] "Devam et. Her şey sana doğru gelecek. Bugün değil, ama yarın" (s. 116-117).

"Özgürlük bu mu?" diye bağırdım.

"En yüksek özgürlük. Senden yukarıda yalnızca Tanrı var, senin aracılığınla. Bununla teselli bul, bulabildiğin kadar. Tanrı açamayacağın kapıları sürgülüyor. Duyguların köpek yavruları gibi sızlansın. Kulaklar yüksekte sağırdır."

"İnsanlık adına hiç öfke yok mu peki?" diye sordum.

"Öfke mi? Senin öfkene güler geçerim. Tanrı yalnızca gücü ve yaratmayı bilir. O buyurur, sen yaparsın. Kaygıların gülünç. Tek bir yol var, Tanrılığın asker yolu."

Ölü kadın bunları söyledi bana sözünü sakınmadan.[58] Hiç kimseye boyun eğmek istemediğim için bu sese boyun eğmek zorundaydım. Tanrı'nın gücü üzerine de sözünü sakınmadı. Bu sözleri kabul etmek zorundaydım.[59] Yeni bir ışığı, kan kırmızısı güneşi, acı verici bir mucizeyi selamlamamız gerekiyor. Buna beni kimse zorlamıyor; yalnızca içimdeki yabancı istem buyuruyor ve bundan kaçamam çünkü bunun için bir neden göremiyorum.

Bana görünen güneş kan denizinde yüzüyordu ve inliyordu; bu yüzden ölü kadına şöyle dedim:

"Neşe mi kurban edilmeli bunun için?"

Ölü kadınsa şöyle dedi: "Bütün neşe kurban edilmeli, bütünüyle senin yapman koşuluyla. Neşe ne yapmaya ne peşinden koşmaya gelir; gelmesi gerekiyorsa o kendi gelir. Hizmetini istiyorum senden. Kişisel şeytanına hizmet edemezsin. Bu gereğinden fazla acıya neden olur. Gerçek neşe yalındır: Kendinden gelir ve var olur, orada burada aranmaz. Kara geceyle karşılaşma tehlikesini göze alıp kendini bana adamalı ve neşe arayışında olmamalısın. Neşe asla ve asla hazırlanamaz, ya kendi isteğiyle var olur ya da hiç var olmaz. Senin tek yapman gereken ödevini yapmak, başka bir şey değil. Neşe tamamlanmayla gelir, özlemden değil. Bende güç var. Ben buyururum, sen buyruğa uyarsın."

"Beni yok etmenden korkuyorum."

Oysa şöyle dedi: "Ben yalnızca tutunamayanı yok eden yaşamım. Öyleyse işe yaramaz bir alet olmamaya özen göster. Kendi kendini mi

58. *Sınamalar*'ın el yazısı taslağında: "Soul" (s. 49) ve bu parçada konuşmadaki diğer kişi ruhtan ölüye değiştirilmiş.

59. 20 Aralık 1915.

yönetmek istiyorsun? Sen gemini kumsala çıkarırsın. Taş üstüne taş koy, köprünü kur ama dümene geçmek istediğini düşünme bile. Hizmetimden kaçmak istersen yoldan çıkarsın. Bensiz kurtuluş yok. Neden düş görüyor, duraksıyorsun?"

"Görüyorsun," dedim, "ben körüm ve nereden başlayacağımı bilmiyorum."

"Her zaman komşuda başlar. Kilise nerede, cemaat nerede?"

"Bu delilikten başka bir şey değil," diye bağırdım kızgınlıkla, "neden Kilise'den söz ediyorsun? Peygamber miyim ben? Nasıl söyleyebilirim kendim için böyle bir şey? Diğerlerinden daha iyisini bilmeye hakkı olmayan bir adamdan başka bir şey değilim."

Oysa şöyle dedi: "Kilise'yi istiyorum, senin için ve başkaları için iyi olan bu. Yoksa seni ayağına gelmeye zorlayacaklarımla ne yapacaksın? Güzel ve doğal korkunç ve karanlıkta yuva kuracak ve yolu gösterecek. Kilise doğal bir şey. Kutsal tören dağılmalı ve tinleşmeli. Köprü insanlığın ötesine çıkmalı,[60] dokunulmaz, uzak, havanın. Dış imler üzerine sağlam bir anlamla kurulmuş tinlerden oluşan bir topluluk var."

"Dinle," diye bağırdım, "bunu düşünce kaldırmaz, kavranabilecek bir şey değil bu."

Yine de devam etti: "Ölülerle toplanmaya sen de gereksinim duyuyorsun, ölüler de. Ölülerin arasına karışma, onlardan ayrı dur ve her birinin hakkını ver. Ölüler senden günahlardan arınma dualarını istiyor."

Bunları söylediği sırada sesini yükseltti ve benim adıma ölüleri çağırdı:

"Ey ölüler, size sesleniyorum.

"Ey göçüp gitmişlerin, yaşam ızdırabını ardında bırakmışların gölgeleri, buraya gelin!

"Kanım, yaşamımın özsuyu sizin yiyeceğiniz ve içeceğiniz olacak.

"Bana asılın ki yaşam ve konuşma sizin olsun.

"Gelin karanlık ve huzursuzlar, sizi kanımla, yaşayanın kanıyla canlandıracağım ki bende ve benim aracılığımla konuşma ve yaşam kazanasınız.

"Yaşama gelmeniz için bu konuşmayı yapmaya Tanrı zorluyor beni. Sizi çok uzun süre yalnız bıraktık.

60. *bkz.* dipnot 8, s. 98.

"Topluluk bağını kuralım ki yaşayan ve ölü imge bir olsun ve geçmiş bugünde yaşasın.

"İsteğimiz bizi yaşayan dünyaya çekiyor ve isteğinizde kaybolduk.

"Gelin, yaşayan kanı için, payınıza düşeni için ki görünür, kavranır ve mevcut varlık için duyduğumuz keskin özlemin sönmez ve amansız gücünden kurtulalım.

"Kavga dövüş, çirkinlik, şiddet ve açlık olarak kötülüğü yaratan isteği için kanımızdan.

"Alın, yiyin, bu sizin için yaşayan bedenim. Alın, yiyin, için, bu isteği sizin için akan kanım.

"Gelin, kefaretiniz ve kefaretim için benimle Son Yemek'i kutlayın.

"Sizinle toplanmam gerekiyor ki böylece kıskançlığı doyumsuz olan ve dolayısıyla kötülüğü yaratan isteğimin ve isteğinizin ve insanlar topluluğunun avı olmayayım.

"Bana yardım edin isteğimin sizin için yanan kurban ateşi olduğunu unutmayayım.

"Siz benim cemaatimsiniz. Yaşayanlar için yaşayabileceğimi yaşıyorum ama taşan isteğim size ait ey gölgeler. Sizinle birlikte yaşamamız gerekiyor.

"Bize uğur getirin ve kapalı tinimizi açın ki günahlardan arınmanın ışığıyla kutsanalım. Böyle olsun!"

Ölü kadın duasını bitirince bana döndü ve şöyle dedi:

"Ölülerin gereksinimi büyük ama Tanrı'nın kurban duasına gereksinimi yok. Onda ne iyi niyet var ne de kötü niyet. O candan ve korku dolu ama aslında öyle değil, yalnızca bize öyle görünüyor. Oysa ölüler dualarınızı duyuyor çünkü doğalarında hâlâ insanlık var ve iyi ve kötü niyetten yoksun değiller. Anlamıyor musun? İnsanlık tarihi senden daha yaşlı ve bilge. Ölümün olmadığı bir çağ var mı? Ne umarsız bir aldanma! İnsanlar ancak son zamanlarda ölümü unutmaya ve artık gerçek hayata başladığını düşünmeye başladı ve bu da onları çılgınlığa sürükledi!"

{5} Ölü kadın tüm bunları söyleyince yok oldu. Ben de kedere ve donuk bir karmaşaya büründüm. Yeniden yukarı baktığımda üst âlemlerdeki ruhumu gördüm. Tanrılıktan yayılan uzak parıltıyla ışıldayarak havada süzülüyordu.[61] Ona seslendim:

61. 8 Ocak 1916. Bu paragraf *Kara Kitap* 5'te yok.

"Olanları biliyorsun. Bunların bir insanın gücünü ve anlayışını aştığını biliyorsun. Yine de kendi uğruma ve senin uğruna kabul ediyorum bunu. Yaşam ağacında çarmıha gerilmek, ah ne acı! Ah acı veren suskunluk! Kızgın Cennet'e ve sonrasız doluluğa dokunan sen olmasaydın, ey ruhum, bunu nasıl yapabilirdim?

"Kendimi insan hayvanların önüne atıyorum. Yiğide yakışmayan bir ıstırap bu! Erdemlerimi, en iyi yapabildiğim paramparça olma yeteneğimi bırakmalıyım çünkü onlar hâlâ insan hayvanın yanındaki dikenler. En iyinin uğruna ölüm değil, yaşam uğruna en güzelin kirletilmesi ve parçalanması.

"Eyvah, beni kendi cesedimle Son Yemek'i yemekten koruyacak yalnız bir aldanma yok mu hiçbir yerde? Ölüler benimle beslenerek yaşamak istiyor.

"Neden beni insanlığın Hristiyanlıktan dökülen suyunu için kişi olarak gördün? Kızgın doluluğa yeterince bakmadın mı ruhum? Hâlâ Tanrılığın parıldayan beyaz ışığına mı uçmak istiyorsun bütünüyle? Hangi dehşetli gölgelere sürüklüyorsun beni? Şeytanın havuzu o kadar derin mi ki senin ışıldayan kaftanını bile lekeleyebiliyor?

"Bana böyle bir kötülüğü yapma hakkını nereden buluyorsun? İğrenç pisliğin beheri benden geçip gitsin.[62] Eğer isteğin bu değilse o zaman kızgın Cennet'i tırmanarak aş, bedelini söyle ve Tanrı'nın tahtını devir, ey tüyler ürpertici, insanların hakkını tanrılara da duyur ve insanlığın alçak eylemi için onlardan öç al çünkü insan solucanı[63] bu büyük gaddarlığa ancak tanrılar kışkırtabilir. Benim yazgım yetsin ve insanın yazgısını insanlar yönetsin.

"Ey anam, insanlık, Tanrı'nın korkunç solucanını, insanları boğanı kendinden uzaklaştır. Bu korkunç ağı uğruna ona hürmet etme. Bir damlası yeter onun ve bir damla nedir ki onun için, aynı anda hem bütün boşluk hem de bütün doluluk olan için?"

Ben bunları söylerken ΦΙΛΗΜΩΝ'un arkamda durduğunu ve bu sözleri bana onun verdiğini fark ettim. Görünmeden benimle gelmişti ve iyi ile güzelin varlığını hissetmiştim. Benimle yumuşak, derin bir sesle konuştu:

62. İsa Getsemani bahçesinde şöyle demişti: "Baba, mümkünse bu kâse benden uzaklaştırılsın. Yine de benim değil senin istediğin olsun," (Matta 26:39).

63. Karş. Eyüp 25:6: "Nerede kaldı bir kurtçuk olan insan, Bir böcek olan insanoğlu!"

[64]"Ey insan, Tanrı'yı da çıkar ruhundan, elinden geldiğince. Senin üzerinden tanrısal güç atfettiği sürece ne şeytanca bir maskaralığı sürdürüyor seninle birlikte! Aynı anda hem ele avuca sığmaz bir çocuk hem de kana susamış bir iblis, insanların eşi benzeri görülmemiş işkencecisi. Bunun tek nedeni de tanrısallık. Neden? Nereden? Ona hürmet ediyorsun çünkü. Ölüler de aynı şeyi istiyor. Neden huzursuzlar? Öte yana geçemedikleri için. Neden kurban istiyorlar? Yaşayabilsinler diye. Peki, ama neden hâlâ insanlarla birlikte yaşamak istiyorlar? Hükmetmek istedikleri için. Güç için uğraşmaları henüz son bulmadı çünkü öldüklerinde hâlâ gücü arzuluyorlardı. Bir çocuk, yaşlı bir adam, kötü bir kadın, ölülerin tini ve bir şeytan, bunlar gönlü hoş tutulması gereken varlıklardır. Ruhtan kork, hor gör onu, sev, tıpkı tanrılar gibi. Bizden uzak olsunlar! Hepsinden öte, onları asla yitirme! Yitirildiklerinde yılan kadar kem, farkında olmadan ardından atılan kana susamış kaplan gibi olurlar. Yolunu yitiren insan hayvanlaşır, yitik bir ruh şeytanlaşır. Sevgiyle tutun ruha, korkuyla, aşağılamayla ve nefretle ve gözünün önünden ayrılmasına izin verme. O demir duvarların ve en derin kasanın içinde saklanması gereken cehennem-tanrısal hazinedir. Hep dışarı çıkmak ve ışıldayan güzelliği yaymak ister. Dikkatli ol, zaten bir kez ihanete uğradın! Ruhundan daha vefasız, daha sinsi ve hain bir kadın bulamazsın. Onun güzelliğinin ve kusursuzluğunun harikalarını nasıl öveyim? Ölümsüz gençliğin ışıltısında durmuyor mu? Sevgisi sarhoş eden şarap, bilgeliği yılanların ilksel zekâsı değil mi?

"İnsanları ondan koru, onu da insanlardan. Kodesteki sızlanışını, söylediği şarkıyı dinle ama kaçmasına izin verme çünkü kaçar kaçmaz bir fahişe olur. Kocası olarak onun aracılığıyla kutsandın, dolayısıyla da lanetlendin. O cücelerin ve devlerin iblis ırkından ve insana ancak uzaktan akraba. Onu insanca kavrarsan kendini yitirirsin. Duyduğun öfkenin, kuşkunun ve sevginin fazlası ona ait ama yalnızca fazlası. Ona bu fazlalığı verirsen insanlık karabasandan kurtulur çünkü ruhunu görmezsen onu diğer insanlarda görürsün ve bu şeytanca gizemi ve cehennem hortlağını güç bela görebildiğin için bu da seni çıldırtır.

"Sefaleti ve ızdırabı içindeki, tanrıların av olarak seçtiği insana bak. Yitik ruhun insanın çevresinde dokuduğu kanlı örtüyü, ölüm-getirenin ördüğü acımasız ağları paramparça et ve cennetten düşüşünden beri

64. 10 Ocak 1916.

hâlâ toparlanamayan ve çılgın körlüğü içinde pislik ve güç için can atan tanrısal fahişeyi yakala. Onu kanını önüne çıkan her sokak köpeğiyle karıştırmak isteyen azgın bir kancık gibi kafese kapat. Zaptet onu, en sonunda bu kadarı yetsin. Bir kez olsun vereceğin eziyeti tatsın ki erkeği ve tanrılardan gasp ettiği çekicini hissetsin.[65]

"İnsan dünyasının efendisi insandır. Yasaları geçerli olsun. Ruhlara, iblislere ve tanrılara ise kendilerine göre davran, istediklerini ver. İnsana ise yük olma, şeytan-ruhlarının ve Tanrı-ruhlarının sana inandırdıkları ile ondan bir şey isteme ve bekleme, katlan ve sus, türdeşlerine uygun olanı yap sofuca. Yardımını istemediği ve fikrini sormadığı sürece ötekini değil, kendini etkilemelisin. Onun ne yaptığını anlıyor musun? Asla, nasıl anlayasın? O senin ne yaptığını anlıyor mu? Ötekini düşünme ve etkileme hakkını kendinde nereden buluyorsun? Kendini boşladın, bahçen otla doldu ve sen komşuna düzeni öğretmek, eksikliklerini ona kanıtlamak istiyorsun.

"Neden başkaları konusunda susman gerekiyor? Kendi iblislerin konusunda tartışacak çok şey var da ondan. Oysa o düşünceni ya da öğüdünü sormadan ötekini etkiler ve düşünürsen bunun nedeni kendini ruhundan ayırt edememendir. Böylece onun küstahlığının kurbanı olur ve fahişelik yapmasına yardım edersin. Yoksa insan gücünü ruha ya da tanrılara ödünç vermen gerektiğini, hatta tanrıların başkalarını etkilemesini istemenin yararlı ve dindarca bir iş olduğunu mu düşünüyorsun? Kör olmuşsun sen, bu Hristiyanlığın cüretkârlığı. Tanrıların senin yardımına ihtiyacı yok, seni gülünç putperest, kendini Tanrı gibi görüyor ve insanları biçimlendirmek, geliştirmek, azarlamak, eğitmek ve yaratmak istiyorsun. Sen kendin kusursuz musun? Öyleyse sus ve kendi işine ve yetersizliğine bak her gün. En çok kendi yardımına gereksinimin var; fikirlerini ve iyi öğütlerini kendin için hazır tutmalı, anlayış ve yardım etme isteğiyle yanıp tutuşan bir fahişe gibi başkalarına koşmamalısın. Tanrı'yı oynamana gerek yok. Kendilerini etkileme yen iblisler nedir ki? Öyleyse bırak çalışsınlar ama senin aracılığınla değil, yoksa sen de başkalarına iblis olursun; onları kendilerine bırak ve sakar sevgi, endişe, ilgi, öğüt ve diğer küstahlıklarla etkisizleştirme. Yoksa iblislerin işini yapmış olursun; sen kendin iblisleşirsin ve çılgın

65. *Poetic Edda*'da dev Thrym Tanrı Thor'un çekicini çalar.

lığa sürüklenirsin. Başkalarına öğüt veren ve yardım etmek için çırpınan çaresiz insanların çılgınlığıysa iblisleri memnun eder. Öyleyse sus, lanet kefareti kendinde hallet; işte o zaman iblisler, yine aynı şekilde, kendilerini ruhlarından ayırt etmeyen ve iblislerin alay konusu olan türdeşlerin kendilerine işkence etmek zorunda kalır. Körleşmiş türdeşlerini kendi haline bırakmak acımasızlık mı? Gözlerini açabilseydin asıl acımasızlık olurdu. Oysa gözlerini ancak senin fikrini ve yardımını istediklerinde açabilirsin. İstemiyorlarsa buna gereksinimleri yok demektir. Buna karşın yardımını onlara dayatırsan iblisleri olur körlüklerini arttırırsın çünkü kötü örnek olursun. Sabır ve suskunluk postunu geçir başına, otur ve bırak işini görsün. Bir şeyler ortaya çıkarırsa harikalar yaratır. O zaman meyve veren ağaçların altında otursun.

"Bil ki iblisler senin olmayan çalışmalarını kucaklamak için seni tutuşturmak istiyor. Sense, budala, bunun sen ve senin çalışman olduğunu sanıyorsun. Neden? Kendini ruhundan ayırt edemediğin için. Oysa ondan ayrısın ve sanki sen de bir ruhmuşsun gibi diğer ruhlarla düşüp kalkmayı bırakmalısın çünkü sen bütün gücünü tamamlanmak için kullanması gereken güçsüz bir insansın. Neden ötekine bakıyorsun? Onda gördüğün sende boşlanmış yatıyor. Ruhunun kodesi olmadan önce gardiyanı olmalısın. Sen ruhunun, onu tanrılardan ve insanlardan koruyan -ya da tanrıları ve insanları ondan koruyan- hadımsın. Güç zayıf insanlara verilir, tanrıları bile kötürüm bırakan bir zehirdir bu, tıpkı bizden çok daha aşağı olan küçük arıya verilen zehirli iğne gibi. Ruhun bu ağıyı ele geçirebilir ve tanrılar için bile tehlikeli olabilir. Öyleyse ruhunu örtüler altına koy, kendini ondan ayırt et, çünkü yalnızca türdeşin insanlar değil, tanrılar da yaşamalı.

ΦΙΛΗΜΩΝ konuşmasını bitirince ΦΙΛΗΜΩΝ konuşurken yukarıdan bana yaklaşan ruhuma döndüm ve onunla konuştum:

"ΦΙΛΗΜΩΝ'un söylediklerini işittin mi? Sen ne diyorsun? İyi bir öğüt mü verdi?"

O ise şöyle dedi: "Alay etme, yoksa kendini çarparsın. Beni sevmeyi unutma."

"Nefreti sevgiyle birleştirmek zor benim için," dedim.

"Biliyorum," dedi, "yine de aynı olduğunu biliyorsun. Nefret ile sevginin anlamı bir benim için. Türdeşim olan bütün kadınlar gibi biçim

benim için, benim olan ya da hiç kimsenin olmayan her şeyden daha az önemli. Ben başkalarına verdiğin nefreti de kıskanıyorum. Her şeyi istiyorum çünkü yok oluşundan sonra çıkma niyetinde olduğum büyük yolculuk için her şeye ihtiyacım var. Zamanında hazırlanmalıyım. Yolculuk için gerekenleri o zamana dek hazır etmeliyim ve hâlâ bir sürü eksik var."

"Seni kodese attığıma katılıyor musun peki?" diye sordum.

"Elbette," dedi, "orada huzur bulup kendimi toparlayabilirim. Senin insan dünyan beni sarhoş ediyor –o kadar çok insan kanı– delirene kadar içip sarhoş olabilirim. Demir kapılar, taştan duvarlar, soğuk karanlık ve kefaret tayını; işte budur günahlardan arınmanın büyük mutluluğu. Kanlı sarhoşluk beni sardığında, beni önceleri cansıza yakınlaştıran, içimdeki müthiş üretme tutkusunu ateşleyen karanlık ve korku dolu yaratıcı dürtüden yaşayan maddeye defalarca savuran müthiş eziyetten kuşkun olmasın. Beni gebe kalan maddeden, derin boşluğun azgın dişilinden çıkar. Direnişi ve kendi yasamı bulabileceğim mahpusluğa zorla beni. Orada yolculuğu, ölü kadının sözünü ettiği yükselen güneşi ve vızıldayan ezgili altın kanatları düşünebilirim. Şükret; bana teşekkür etmek istemiyor musun? Körleşmişsin. Benim en derin teşekkürümü hak ediyorsun."

Bu sözlerin verdiği hazla haykırdım:

"Ne tanrısal bir güzelliğin var!" Aynı anda bir öfke sardı beni.

[66]"Ah ne acı! Beni tam ve katıksız Cehennem'den sürükleyerek çıkardın ve senden teşekkür bekliyorum. Evet, teşekkür etmen beni duygulandırdı. Köpeğin doğası var kanımda. İşte bu yüzden içim acı. Kendi adıma çünkü seni nasıl da duygulandırıyor! Tanrısalsın ve şeytani bir büyüklüğün var, nerede ve nasıl olursan ol. Bense senin hadım kapıcınım sadece, senden daha az hapsedilmiş değilim. Konuş, ey Cennet'in cariyesi, ey tanrısal canavar! Seni bataklıktan avlamadım mı? Kara delik hoşuna gidiyor mu? Kansız konuş, kendi kuvvetinle şaklı, insanlarla beslendin sen."

O zaman ruhum ezilmiş bir solucan gibi döne döne kıvrandı ve haykırdı, "Merhamet, acı bana."

"Acımak mı? Sen bana hiç acıdın mı? Seni yabani işkenceci hayvan! Acıma duygusu sana hiç uğramadı. İnsanla beslendin ve kanımı emdin. Şişmanladın mı bari? İnsan hayvanın çektiği işkenceye hürmet etmeyi

66. 11 Ocak 1916.

öğrenecek misin? İnsan olmasa siz ruhlar ve tanrılar ne isterdiniz? Ona olan özleminiz nedendir? Konuş, fahişe!"

Ağlamaya başladı, "Konuşamıyorum. Suçlamalardan yılgıya kapıldım."

"Ciddileşecek misin? Kuşkuya mı kapılacaksın? Alçakgönüllüğü ya da belki de başka bir insan erdemini öğrenecek misin ey ruhsuz ruh-varlık? Evet, senin ruhun yok, çünkü sen kendisisin, seni gulyabani. Bir insan ruhu ister miydin? Ruhun olsun diye senin yeryüzü ruhun olmamı ister miydin? Görüyorsun, ben de senin okuluna gittim. Nasıl ruh gibi kusursuz hırsla, gizemli yalan ve ikiyüzlü davranılacağını öğrendim."

Ben ruhumla böyle konuşurken ΦΙΛΗΜΩΝ az ötede sessizce duruyordu. Şimdiyse bir adım öne çıkmış elini omzuma koyarak benim adıma konuşmaya başlamıştı:

"Sen kutlusun, bakire ruh, adın kutsansın. Sen kadınlar arasında seçilmiş olansın. Sen Tanrı'yı taşıyansın. Ne kutlu sana! Onur ve ün sonsuza dek senin olsun!

"Altın tapınakta yaşıyorsun. Halklar uzaklardan gelip seni kutsuyor.

"Senin aracın olan bizlerse sözüne bakıyoruz.

"Kırmızı şarap içiyoruz, bizimle kutladığın kan yemeğinin anısına kurbanlık içki hazırlıyoruz.

"Seni besleyen adamın anısına kurban yemeği için siyah bir tavuk hazırlıyoruz.

"Üzgün uşaklarına ve hizmetçilerine veda etmen anısına sarmaşık çelenkleri ve güller taşıyan dostları kurban yemeğine davet ediyoruz.

"Bugün neşe ve yaşamı kutlayan bir şenlik olsun; ruh olmayı öğrendiğin insanların ülkesinden dönüş yolculuğunun başladığı gün anılsın bugün ey kutsanmış olan.

"Yükselip öteye geçen oğulu izliyorsun sen.

"Bizi ruhun olarak yukarı taşıyor ve ruhsal bir varlık olmandan gelen ölümsüz hakkını koruyarak Tanrı'nın oğlunun önüne çıkıyorsun.

"Neşeliyiz, seni iyi şeyler izleyecek. Sana güç veriyoruz. Biz insanlar ülkesindeyiz ve canlıyız.

ΦΙΛΗΜΩΝ sözünü bitirdikten sonra ruhum üzgün ve memnun, tereddütlü ve telaşlıydı bizden ayrılıp yeniden yükselmek için. Yeniden kazandığı özgürlüğüyle mutluydu. Bense bir sırrı olduğundan, benden

bir şeyler gizlemeye çalıştığından kuşkulandım. O yüzden ayrılmasına izin vermedim ve konuştum onunla:[67]

"Neden duraksıyorsun? Gizlediğin nedir? Herhalde altın bir kap, insanlardan çaldığın bir mücevher, öyle mi? Kaftanından ışıltısı yayılan değerli bir taş, bir altın parçası değil mi? İnsanın kanını içerken ve kutsal eti yerken çaldığın güzel şey nedir? Doğruyu söyle çünkü yalanı yüzünden okurum."

"Hiçbir şey almadım," dedi canı sıkkın.

"Yalan söylüyorsun, sen yokken beni kuşkulu duruma düşürmek istiyorsun. İnsanlardan çalıp cezasız kaldığın günler geçti artık. Kutsal kalıtı olan ve arsızca çaldığın her şeyi geri ver. Uşaktan ve dilenciden çaldın. Tanrı varsıl ve güçlü, çalacaksan ondan çal. Onun krallığında eksik olmaz. Utanmaz yalancı, insanlığına musallat olmaktan, onu soymaktan ne zaman vazgeçeceksin?"

Oysa bana bir güvercin gibi suçsuz gözlerle baktı ve uysalca şöyle dedi:

"Senden kuşkulanmıyorum. Senin için iyi şeyler diliyorum. Hak kına saygı duyuyorum. İnsanlığını tanıyorum. Senden hiçbir şey alıp götürmüyorum. Senden hiçbir şeyi alıkoymuyorum. Sen her şeye sahipsin, benim hiçbir şeyim yok."

"Yine de çekilmez yalanlar söylüyorsun," dedim. "Bana ait olan o muhteşem şeyin sende olması bir yana, tanrılara ve sonrasız doluluğa da erişebiliyorsun. Öyleyse çaldığını geri ver seni yalancı."

Şimdi gücenmişti, şöyle dedi:

"Bunu nasıl söylersin? Artık seni tanıyamıyorum. Delirmişsin, dahası, gülünçsün, parıldayan her şeye pençesini uzatan çocuksu bir maymun olmuşsun. Yine de bana ait olanın benden alınmasına izin vereceğim."

O zaman öfkeyle haykırdım: "Yalan söylüyorsun, yalan söylüyorsun. Altın gördüm, mücevherin parlak ışıltısını gördüm. Bana ait olduğunu biliyorum. Onu benden alamazsın. Ver onu geri!"

O zaman gözyaşlarına hâkim olamadı ve şöyle dedi: "Ondan ayrılmak istemiyorum, benim için çok değerli. Beni son süsten de mi etmek istiyorsun?"

67. 13 Ocak 1916. Önceki paragraf *Kara Kitap* 5'te yok.

"Kendini tanrıların altınlarıyla süsle, yeryüzüne bağlı insanoğlunun ufak hazineleriyle değil. Tam da yoksulluğu vaaz edip kendi karnını ve kesesini dolduran papazlara yaraşır bir şekilde, insanoğluna yeryüzünde yoksulluğu ve zorunluluğu vaaz ettikten sonra sen de cennette yoksulluğun tadına bak."

"Ne korkunç bir işkence bu," diye sızlandı, "bırak bir tek bu kalsın bende. Siz insanlarda hâlâ yeterince var. O eşssiz, uğruna tanrılar bile insanları kıskanır, onsuz yapamam ben."

"İnsafsızlık yapmayacağım ama bana ait olanı bana ver" dedim, "ve ondan gereksinim duyduğun için dilen. Nedir o? Söyle!"

"Eyvah, onu ne saklayabilirim ne de gizleyebilirim! O sevgidir, sıcak insan sevgisi, kan, sıcak kırmızı kan, yaşamın kutsal kaynağı, ayrılmış ve özlem duyulan her şeyin birleşmesi."

"Öyleyse," dedim, "sevginin doğal hakkın ve malın olduğunu söylüyorsun ama yine de dilenmen gerekiyor onun için. İnsanın kanıyla sarhoş oluyorsun ve onu açlığa terk ediyorsun. Sevgi bana ait. Sevmek istiyorum kendi aracılığımla seni değil ama. Bir köpek gibi sürünerek benden sevgi dileneceksin. Aç köpekler gibi ellerini kaldırıp kuyruğunu sallayacaksın. Anahtar bende. Sizden daha adil bir yönetici olacağım ey tanrısız tanrılar. Kanın kaynağında, tatlı mucizenin çevresinde toplaşacaksınız ve gereksinim duyduğunuzu almak için armağanlar getireceksiniz. Hiçbir Tanrı tek başına ele geçirmesin diye koruyorum kutsal kaynağı. Tanrılar ölçüsüzdür, merhametsizdir. En değerli yudumlarla sarhoş olurlar. Amber ve nektar[68] insanların eti ve kanıdır, gerçekten soylu bir yemektir. İçkiyi sarhoşlukla savuruyorlar, yoksulların malını çünkü onların üzerinde yargıçlık taslayacak ne Tanrı ne de ruhları var. Haddini bilmeme ve aşırılık, şiddet ve katılık sizin özünüz. Açgözlülük uğruna açgözlülük, güç uğruna güç, haz uğruna haz, ölçüsüzlük ve doyumsuzluk; işte böyle tanınırsınız ey iblisler.

"Evet, sevgi uğruna toz toprakta sürünmeyi, böylece bir yerlerde birilerinden bir yudum yaşayan tatlılığı koparmayı daha öğreneceksiniz ey şeytanlar ve tanrılar, ey iblisler ve ruhlar. Sevgi uğruna alçakgönüllüğü ve gururu öğrenin insanlardan.

68. Yunan mitolojisinde amber ve nektar tanrıların yemeği ve içkisidir.

"Ey tanrılar, ilk doğan oğlunuz bir insan. Ondan olan Tanrı'nın müthiş güzel-çirkin oğlu hepiniz için yenilenme. Oysa bu gizem de sizi tamamlıyor: Sizden olan insanların oğlu benim yenilenişim ve o da en az o kadar görkemli-çirkin ve onun egemenliği de size hizmet edecek."

Daha sonra ΦΙΛΗΜΩΝ bana yaklaştı, elini kaldırdı ve şöyle dedi:[69]

"Hem Tanrı hem de insan aldanışın düş kırıklığına uğramış kurbanları, kutlu kutsanmışlar, güçsüz güçlüler. Sonsuz varsıl evren yine yeryüzü Cennet'te ve tanrıların Cenneti'nde, alt-dünyalarda ve yukarılardaki dünyalarda açılıyor. Ayrılık acı verici birleşmede ve boyundurukta olana geliyor yine. Önceden birlikteliğe zorlanmışa sonsuz çoğulluk geliyor yine çünkü varsıllık, kan ve hasat yalnızca çeşitliliktedir."

Bir gece ve bir gün geçti ve yine gece olunca çevreme bakındım ve ruhumun duraksadığını, beklediğini gördüm. O zaman ona seslendim:[70]

"Nasıl, hâlâ burada mısın? Bulamadın mı bana ait olan sözleri ya da yolları? İnsanoğlunu, yeryüzündeki ruhunu nasıl onurlandırıyorsun? Senin için neyi taşıdığımı ve çektiğim eziyeti, kendimi nasıl harcadığımı, nasıl önüne serilip kıvrandığımı, sana kanımı verdiğimi anımsa! Sana bir yükümlülük vereceğim: İnsanoğlunu onurlandırmayı öğren çünkü insana vaat edilen, süt ve balın aktığı ülkeyi gördüm.[71]

"Vaat edilen sevginin ülkesini gördüm.

"O ülkedeki güneşin görkemini gördüm.

"Yeşil ormanları, altın bağları ve insanların köylerini gördüm.

"Sonsuz karlı asma tarlaları olan yükselen dağları gördüm.

"Yeryüzünün bolluğunu ve zenginliğini gördüm.

"Gördüğüm insanın zenginliğinden başkası değildi.

"Sen, ruhum, insanları kurtuluşun için çalışmaya ve eziyet çekmeye zorluyorsun. Bense senin aynı şeyi insanoğlunun yeryüzündeki zenginliği için yapmanı istiyorum. Kulak ver! Hem kendi adıma hem de insanlık adına konuşuyorum çünkü bizim gücümüz ve zaferimiz senin, krallık ve vaat edilmiş ülkemiz senin. O zaman bolluğunu kullan ve meydana getir! Ben susacağım, evet, seni kendi haline bırakacağım. Bu

69. Bu cümle *Kara Kitap* 5'te yok.

70. 14 Ocak 1916. Önceki paragraf *Kara Kitap* 5'te yok.

71. *Mısır'dan Çıkış* 3'te Tanrı bir çalıdan yükselen alevlerin içinde Musa'ya görünür ve Musa'nın halkını Mısır'dan çıkarıp süt ve bal nehirlerinin aktığı topraklara ulaştırmayı vaat eder.

sana bağlı; insanın yaratmasına izin verilmeyeni sen meydana getirebilirsin. Ben bekleyeceğim. Kendine işkence et ki bulasın onu. Bunu insandan meydana getiremezsen nerede senin kurtuluşun? Kulak ver! Benim için çalışacaksın ve ben susacağım."

"Öyleyse, işe koyulmak istiyorum," dedi. Sen de bir ocak yapmalısın. Eskiyi, kırılmışı, yıpranmışı, kullanılmayanı ve bozulmuşu erime potasına at ki yeniden kullanılmak için yenilensin.

"Bu eskilerin, ataların eski günlerden beri uyduğu bir gelenektir. Yeni kullanıma uydurulmaları gerekiyor. Bu fırında kuluçkaya yatma ve uygulama, yeniden içe, sıcak birikime alma. Orada ateşin sıcağı ile pas ve kırılmışlık ayıklanır. Kutsal bir törendir bu, bana yardım et ki çalışmam başarılı olsun.

"Yeryüzüne dokun, elini maddeye bastır, özenle şekillendir onu. Maddenin gücü büyüktür. HAP maddeden gelmedi mi? Madde boşluğun doldurulması değil mi? Maddeye biçim vererek kurtuluşunu şekillendiriyorum. HAP'ın gücünden kuşku duymuyorsan, annesinin, maddenin gücünden nasıl kuşku duyabilirsin? Madde HAP'tan daha güçlüdür çünkü HAP yeryüzünün oğludur. En iyisi en sert maddedir; en dayanıklı maddeye biçim vermelisin. Bu düşünceyi güçlendirir."

{6} Ruhumun öğütlediğini yaptım ve maddeyi bana verdiği düşüncelerle biçimlendirdim. Sık sık ve uzun uzun konuştu ve ardımızdaki bilgeliği anlattı bana.[72] Sonra bir gece birdenbire huzursuz ve kaygılı geldi ve şöyle dedi:[73] "Ne görüyorum? Gelecek neler hazırlıyor? Parlayan ateşler mi? Havada bir ateş salınıyor, yaklaşıyor. Bir alev, birçok alev, alazlanmış bir mucize. Kaç ışık yanıyor? Sevdiğim, bu sonrasız ateşin merhameti, ateşin soluğu üzerine düşüyor!"

Bense dehşetle haykırdım: "Müthiş ve korkunç bir şey olacak, korkuyorum, hem de çok çünkü önceden duyurduğun şeyler felaketti; her şey kırılmalı, yanmalı ve yok mu olmalı?"

72. *bkz.* Ek C. 16 Ocak 1916. Bu *Vaazlar* kozmolojisinin basit bir eskizi. Jung'un ruhunun düşüncelerini maddede oluşturması Systema Munditotius'un derlenmesine gönderme olabilir (*bkz.* Ek A). *bkz.* Barry Jeromson, "*Systema Munditotius and Seven Sermons*: symbolic collaborators in Jung's confrontation with the dead," Jung History 1, 2 (2005/6), s. 6-10, ve "The sources of Systema Munditotius: mandalas, myths and a misinterpretation," *Jung History* 2, 2, 2007, s. 20-22.

73. 18 Ocak 1916.

"Sabırlı ol," dedi ve uzaklara baktı. "Ateş sarıyor seni; sınırsız bir kor denizi."

"Eziyet etme bana; nedir sendeki korkunç gizemler? Konuş, yalvarıyorum. Yoksa yine yalan mı söylüyorsun, lanetli işkenceci tin, hain düşman? Bu hain vesvesenin anlamı nedir?"

"Ben korkunu da istiyorum," dedi oysa sakince.

"Ne için? Bana işkence etmek için mi?"

Sözüne devam etti: "Bu dünyanın efendisinin önüne getirmen için.[74] O korkunu kurban etmeni istiyor. Verdiğin kurbanı takdir ediyor. O[75] sana merhamet ediyor."

"Bana merhamet mi ediyor? Ne demek bu? Ben kendimi ondan gizlemek istiyorum. Yüzüm bu dünyanın efendisinden kaçıyor çünkü damgalandı, işaretli, yasak olana baktı. İşte bu yüzden kaçınıyorum bu dünyanın efendisinden."

"Yine de karşısına çıkman gerekiyor," dedi. "Korkunu duymuş."

"Bu korkuyu içime sen yerleştirdin. Neden beni ele verdin?"

"Ona hizmet için çağrıldın."

Bense sızlandım ve şöyle dedim: "Üç kere lanetli yazgı! Neden beni inzivamda bırakmıyorsun? Neden kurban için beni seçti? Önüne memnuniyetle atılacak binler var! Neden benim olmam gerekiyor? Yapamam, istemiyorum."

Ruhsa şöyle dedi: "Gizli kalmasına izin verilemeyecek söze sahipsin."

"Nedir benim sözüm?" dedim. "Bir çocuğun kekelemesi; yoksulluğum ve yetersizliğim; başka türlüsünü yapamayışım. Onu bu dünyanın efendisinin önüne mi sürüklemek istiyorsun sen de?"

Oysa gözlerini uzaklara dikti ve şöyle dedi: "Yeryüzünün yüzeyini görüyorum, üzerini duman kaplıyor. Kuzeyden bir ateş denizi geliyor yuvarlanarak, köyleri şehirleri ateşe veriyor, dağları altüst ediyor, vadileri yarıp geçiyor, ormanları yakıyor. İnsanlar deliriyor, sen de yalazlanmış saçınla, gözlerinde delice bir bakışla, kavrulmuş bir dille, kısık, çatlak bir sesle önlerinde gidiyorsun. Öne atılıyorsun, yaklaşanı duyuruyorsun, dağları tartıyor, her vadiye giriyorsun ve korku dolu sözler yayıyorsun, ateşin gazabını anlatıyorsun. Ateşin damgasını taşıyorsun ve seni gören dehşete düşüyor.

74. "*Systema Munditotius*" resminin altında şöyle yazıyor: "Abraxas dominus mundi" (Abraksas dünyanın hâkimi).

75. *Kara Kitap 5*'te: "Abraksas" (s. 181).

Ateşi görmüyorlar, sözlerine inanmıyorlar ama damganı görüyorlar ve yakan gazabın habercisi olmandan kuşkulanıyorlar. 'Hangi ateş?' diye soruyorlar, 'Ne ateşi?' Kekeliyor, lafları geveliyorsun. Ateş hakkında ne biliyorsun? Korlara baktım, yanan alevleri gördüm. Tanrı bizi kurtarsın."

"Ruhum," diye haykırdım umutsuzca, "söyle, anlat, neyi duyurmalıyım? Ateşi mi? Hangi ateşi?"

"Yukarı bak, başının üzerinde tutuşan alevleri gör. Yukarı bak, gökyüzü kızardı."

Bunları söyledikten sonra ruhum gözden yitti.

Bense kaygılı ve aklı karışmış birçok gün geçirdim. Ruhumsa suskun kaldı ve görünmedi.[76] Bir gece karanlık bir topluluk kapımı çaldı ve korkuyla titredim. Sonra ruhum göründü ve telaşla şöyle dedi: "Buradalar, kapını kırıp açacaklar."

"Hain sürü öylece bahçeme zorla mı girecek yani? Yağmalanıp sokağa mı atılacağım? Beni maymuna, çocuk oyuncağına çevirdin. Ah Tanrım, ne zaman kurtulacağım bu budalalar Cehennemi'nden? Lanet ağlarınızı paramparça etmek istiyorum, Cehennem'e gidin budalalar. Benden ne istiyorsunuz?"

Ruhumsa sözümü kesti ve şöyle dedi: "Neler söylüyorsun sen? Bırak da karanlık olanlar konuşsun."

Tersledim onu: "Sana nasıl güveneyim? Sen kendin için çalışıyorsun, benim için değil. Beni şeytanın karmaşasından bile koruyamayacaksan ne işe yararsın sen?"

"Sus," dedi, "yoksa çalışmayı bozacaksın."

O bunları söylerken beyaz vaiz giysileri içinde ΦΙΛΗΜΩΝ bana geldi ve elini omzuma koydu.[77] O zaman karanlık olanlara şöyle dedim: "Konuşun o zaman, ey ölüler." Hemen hep bir ağızdan bağırmaya başladılar:[78] "Ara-

76. 29 Ocak 1916.

77. 30 Ocak 1916. Bu cümle *Kara Kitap* 5'te yok.

78. Jung *Vaazlar*'ın önemi üzerine Aniela Jaffe'ye ölülerle tartışmaların dalıa sonra dünyaya duyuracaklarına giriş niteliğinde olduğunu ve içeriğinin sonraki kitaplarını öngördüğünü söylemişti. "O günden sonra ölüler yanıtlanmamış, çözümlenmemiş ve kefareti ödenmemişlerin sesi olarak daha da belirginleşti benim için." Yanıtını bulması gereken sorular çevresindeki dünyadan değil ölülerden geliyordu. Onu çok şaşırtan şeylerden biri de ölülerin bildiklerinin öldükleri sırada sahip oldukları bilgilerden dalıa fazla olmamasıydı. Öldükten sonra daha fazla bilgiye sahip olmaları beklenebilirdi oysa. Bu da ölülerin hayata yaklaşma eğilimini açıklıyordu. Çin'de de ailedeki önemli olaylar ölmüş atalara bildirilmek zorundaydı. Jung ölülerin yanıtı yaşayanlardan beklediğini hissetmişti (*MP.* s. 258-9; *Anılar*, s. 217). İsa'nın Cehennem'deki ölülere vaazı için *bkz.* yukarıda dipnot 134 (s. 147).

dığımızı bulamadığımız Kudüs'ten döndük.[79] Yalvarıyoruz sana, bırak içeri girelim. İstediğimiz şey sende. Kanını değil, ışığını istiyoruz. Hepsi bu."

Bunun üzerine ΦΙΛΗΜΩΝ sesini yükseltti ve şu sözlerle onlara öğretti[80] (bu ölülere ilk vaazdır)[81]:

---

79. Yukarıda *bkz.* s. 290, Ezekiel'in öncülüğündeki anabaptistlerin kutsal mekânlarda dua etmek için Kudüs'e gidişi.

80. Bu cümle *Kara Kitap* 5'te yok. Jung, Filemon'un *Vaazlar* ile ilişkisini açıklamak için Aniela Jaffe'ye Filemon'u *Vaazlar*'da anladığını söylemişti. Filemon özerkliğini burada kaybediyordu. (*MP*, s. 25).

81. *Vaazlar*'ın el yazısı ve basım kopyalarında şu altbaşlık geçiyor: "Ölülerin yedi öğretisi. Yazan Basilides, yer İskenderiye, Doğunun Batı ile buluştuğu şehir. Almancaya Yunanca aslından tercüme edilmiştir." Basilides ikinci yüzyılın ilk yarısında İskenderiye'de yaşamış bir Hristiyan filozoftur. Hayatı üzerine az şey biliniyor ve bir kozmogonik söylence sunan öğretilerinden günümüze ancak bazı parçalar kalmış (ve bunların hiçbiri kendi kaleminden değil). Bugüne ulaşan parçalar ve yorumları için *bkz.* Bentley Layton ed., *The Gnostic Scriptures* (New York: Doubleday; 1987, s. 417-44). Charles King'e göre Basilides aslen Mısırlıydı. Hristiyanlığı kabul etmeden önce "Doğu Gnosisinin öğretilerini uyguluyor ve... Hristiyanlık inancı ile Gnostik felsefeyi birleştirmeye çalışıyordu... Bunun için de kendi bulduğu ifadelerden ve ustalıkla kullandığı simgelerden yararlanıyordu" (*The Gnostics and their Remains* [Bell and Daldy; 1864], s. 33-34). Layton'a göre klasik Gnostik söylencesi şu yapıdaydı: 1. Perde: Yalnız ilk ilkenin (Tanrı) bütünüyle bedensel-olmayan (tinsel) evrene genişlemesi. 2. Perde: Yıldızları, gezegenleri, yeryüzünü ve cehennemi içeren maddi evrenin yaratılması. 3. Perde: Adem, Havva ve çocuklarının yaratılması. 4. Perde: İnsanoğlunun bundan sonraki tarihi" (*The Gnostic Scriptures*, s. 13). Yani en geniş hatlarıyla, Jung'un *Vaazlar*'ı Gnostik söylencesinin biçimini andırır. Jung Basilides'e *Aion*'da değinir (1951). Gnostiklerin benlik için uygun simgesel anlatımları bulduğunu söyler ve Basilides ve Valentinus'un "doğal içsel deneyimden büyük oranda etkilenmeye açık" olduğunu söyler: "Böylece simyacılar gibi onlar da Hristiyanlık öğretisinde yankı bulan tüm bu simgelerle ilgili geçerli bir bilgi madenine ulaşmışlardı. Aynı zamanda fikirleri de privato boni öğretisinin öne sürdüğü Tanrı asimetrisini telafi ediyor, tıpkı bilinç ile bilinçdışı arasındaki boşluğu doldurmak bilinçdışının bütünlük simgelerini üretmesi gibi ve bu bilinçdışının iyi bilinen modern eğilimlerindendir" (*TE* 9,2, §428). 1915'te öğrencilik yıllarından tanıdığı bir arkadaşı olan ve *Die offenbarung im Gnosticismus* (1901) kitabını yazan Rudolf Lichtenhan'a bir mektup yazmıştı. Lichtenhan'ın 11 Kasım tarihli yanıtına bakılırsa Jung Gnostisizm'de farklı insan karakterlerinin ele alınışı ve bunların William James'teki katı ve hassas zihniyetli karakterler ayrımı ile ilişkisi üzerine bilgi istemişti. Jung *Anılar*'da şöyle diyor: "1918 ile 1926 yılları arasında Gnostikleri ciddi olarak inceledim çünkü onlar da bilinçdışının ilksel dünyası ile kaşılaşmıştı. İtkiler dünyasını kesinlikle etkileyen içeriğiyle ve imgeleriyle ilgilenmişlerdi" (s. 226). Jung *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri* için hazırlık okuması yaparken zaten Gnostik yazına eğilmişti. *Vaazlar* üzerine çok sayıda yorum vardı ve bunlar değerli bir tartışma zemini yaratıyor. Yine de bunlara ihtiyatlı yaklaşmak gerek çünkü burada *Vaazlar* çok önemli bir bağlamsal açıklama sunan *Liber Novus* ve *Kara Kitaplar*'ın yanı sıra Filemon'un yorumları olmadan ele alınıyor. Jung'un sonraki eserlerinin yanı sıra, *Vaazlar*'ın diğer olası kaynakları olarak Jung'un Gnostisizm ve tarihi Basilides karakteri ile ilişkisi akademisyenler tarafından da ele alındı. *bkz.* Christine Maillard, *Les Septem Sermones aux Morts de Carl Gustav Jung* (Nancy: Presses Universitaires de Nancy; 1993). Ayrıca *bkz.* Alfred Ribi, *Die Suche nach den eigenen Wurzeln: Die Bedeutung von Gnosis, Hermetik und Alchemie für C. G. Jung und Marie-Louise von Franz und deren Einfluss auf das moderne Verstiindnis dieser Disziplin* (Bern: Peter Lang, 1991); Robert Segal, The Gnostic Jung (Princeton: Princeton University Press, 1992); Gilles Quispel "C. G. Jung und die Gnosis," *Eranos Jahrbuch 37* (1968); E.

"Dinleyin şimdi: Hiçlikle başlıyorum. Hiçlik dolulukla aynıdır. Sonsuzlukta dolu boşla aynıdır. Hiçlik için her şeyi söyleyebilirsiniz, örneğin, beyazdır ya da siyahtır, vardır ya da yoktur diyebilirsiniz. Sonsuz ve sonrasız olanın niteliği yoktur çünkü bütün nitelikler ondadır.

"Bu hiçliğe ya da doluluğa Pleroma[82] diyoruz. Orada düşünce de varlık da silinir çünkü sonrasız ve sonsuz niteliksizdir. İçinde kimse yoktu. Olsa Pleroma'dan ayırt edilebilirdi ve onu Pleroma'dan ayırt eden niteliklere sahip olurdu.

"Pleroma'da hiçbir şey yoktur, her şey vardır. Pleroma üzerine düşünmek sonuç vermez çünkü bu benliğin çözülmesi olurdu.

"Yaratma Pleroma'da değil, kendi içindedir. Pleroma yaratmanın başlangıcı ve sonudur.[83] Yaratmanın içine işler, tıpkı gün ışığının havanın içine işlemesi gibi. Pleroma bütünüyle içine işlese de yaratmada pay

---

M. Brenner, "Gnosticism and Psychology: Jung's Septem Sermones ad Mortuos," *Journal of Analytical Psychology* 35 (1990); Judith Hubback, "VII Sermones ad mortuos," *Journal of Analytical Psychology II* (1966); James Heisig, "The VII Sermones: Play and Theory;" *Spring* (1972); James Olney; *The Rhizome and the Flower: The Perennial Philosophy, Yeats and Jung* (Berkeley: University of California Press, 1980), ve Stephen Hoeller, *The Gnostic ung and the Seven Sermons to the Dead* (Wheaton, IL: Quest 1982)

82. Pleroma ya da doluluk Gnostisizm'de kullanılan bir terimdir. Valentinus'un sisteminde en önemli rolü oynar. Hans Jonas şöyle diyor: "Pleroma standart sayısı otuz olan ve tanrısal âlemi oluşturan tam açıklanmış çoklu tanrısal karakteristikler için kullanılan standart terimdir" (*The Gnostic Religion: The Message of the Alien God and the Beginnings of Christianity* [Londra: Routledge, 1992], s. 180). Jung 1929'da şöyle demişti: "Gnostikler... bunu Pleroma, karşıtların, evet ile hayırın, gün ile gecenin bir arada olduğu, daha sonra 'oluşta' ya gece ya gündüz oldukları doluluk durumu olarak ifade eder. Oluşlarından önceki 'vaat' durumunda var olmazlar, ne siyah ne beyaz, ne iyi ne de kötü vardır" (*Dream Analysis: Notes of the Seminar Given in 1928-1930*, ed. William McGuire [Bollingen Series, Princeton: Princeton University Press, 1984], s. 131). Jung daha sonraki yazılarında bu terimi bir var oluş öncesi ve potansiyel durumunu anlatmak için kullanır ve Tibet Bardo terimi ile özdeşleştirir: "Kendini 'zamanın göreceli bir kavram olduğu ve 'eşzamanlı' Bardo -ya da tüm tarihsel süreçlerin pleromatik var oluşu- kavramı ile karşılanması gerektiği düşüncesine alıştırmalı. Pleroma'da sonrasız bir 'süreç' olarak var olan zamanda aperiyodik bir sekans olarak görünür, yani, birçok kez düzensiz bir örüntüyle yinelenir" (*Eyyuba Yanıt*, 1952, TE *II*, §629; ayrıca *bkz.* §§620, 624, 675, 686, 727, 733, 748). Jung'un Pleroma ile yaratılış arasında yaptığı ayrım Meister Eckhart'ın Tanrılık ile Tanrı arasında yaptığı ayrıma bazı noktalarda yaklaşıyor. Jung bu konuyu *Psikolojik Tipler*'de (1921) ele alır (TE 6, §429f). Jung'un Pleroma'sının Eckhart'la ilişkisine Maillard da değinmiştir (*a.g.e.* s. 118-20). Jung 1955/56'da Pleroma ile simyacı Gerhardus Dorn'un 'unus mundus' (bir dünya) düşüncesini eşdeğer görür (*Mysterium Coniunctionis*, TE 14, §660). Jung bu ifadeyi ampirik dünyadaki çeşitliliğin temelindeki birliğin aşkın aslını anlatmak için kullanır (*a.g.e.* §759f).

83. Jung *Psikolojik Tipler*'de (1921) 'Tao'yu şöyle tanımlıyor: "yaratıcı varlık, baba olarak olduran ve anne olarak doğuran. Tüm varlıkların başlangıcı ve sonu" (TE 6, §363.) Jung'un Pleroma kavramı ile Çin'deki Tao kavramının ilişkisini yine Maillard ele almıştır (*a.g.e.* s. 75). Ayrıca *bkz.* John Peck, *The Visio Dorothei: Desert Context, Imperial Setting, Later Alignments*, s. 179-80.

sahibi değildir, tıpkı ışığın içine işlediği bütünüyle saydam bir cismin aydınlık ya da karanlık olmaması gibi.

"Bizse Pleroma'nın kendisiyiz, çünkü sonrasız ve sonsuzun bir parçasıyız. Yine de onda pay sahibi değiliz çünkü sonsuza dek ondan çıkarıldık; zamansal ya da uzaysal olarak değil, özsel olarak çünkü özümüzde zaman ve uzay içinde gizli yaratma olarak ondan ayrıyız.

"Yine de Pleroma'nın birer parçası olduğumuz için Pleroma da bizim içimizde. Pleroma en küçük noktada bile sonsuz, sonrasız ve bütündür çünkü küçük ve büyük onun içinde barınan niteliklerdir. Baştan başa bütün ve sürekli olan hiçliktir. O halde, yaratmadan Pleroma'nm bir parçası olarak söz etmem yalnızca mecazidir. Oysa Pleroma aslında hiçbir yerde bölünmez çünkü o hiçliktir. Biz de bütün Pleroma'yız çünkü, mecazi olarak, Pleroma içimizdeki en küçük noktadır, var olmayan, yalnızca varsayılan ve çevremizi saran sınırsız gökyüzüdür. Peki, madem hem her şey hem de hiçbir şey, o zaman neden Pleroma'dan bahsediyoruz ki?

"Bir yerden başlamak, aynı zamanda içeride ya da dışarıda bir yerde değişmez ya da en baştan kurulmuş bir şey olduğu sanrısından sizi kurtarmak için bahsediyorum ondan. Sözde değişmez ya da kesin şey yalnızca görecedir. Tek değişmez ve kesin olan değişime tâbi olmaktır.

"Oysa yaratma değişime tâbidir; öyleyse tek değişmez ve belirlenmiş olan odur çünkü nitelikleri vardır; aslında, niteliğin kendisidir.

"Bu yüzden soruyoruz: Yaratma nasıl var oldu? Yaradılanlar var oldu, yaratma değil çünkü yaratmadır Pleroma'nm niteliği, yaratmayış, sonrasız ölüm gibi. Yaradılış hep var olandır, ölüm de. Pleroma her şeye sahiptir, ayrımlaşma ve ayrımlaşmama ve ayırt etmeme.

"Ayrımlaşma[84] yaradılıştır. Ayrımlaşmıştır. Ayrımlaşma onun özüdür ve dolayısıyla ayrımlaşır. Bu nedenle de insan ayrımlaşır çünkü özü ayrımlaşmadır. İşte bu yüzden Pleroma'nın olmayan niteliklerini de ayrımlaştırır. Bunları kendi özünden dolayı ayrımlaştırır. İşte bu yüzden Pleroma'nın var olmayan bu niteliklerinden söz edilmelidir.

"Diyorsunuz ki: 'Bunlardan söz etmenin ne yararı var ki? Pleroma üzerine konuşmanın bir yararı olmadığını zaten sen söylememiş miydin?'

84. *Unterschiedenheit*. Karş. *Psikolojik Tipler* (1921), TE 6, §705, "Ayrımlaşma" [Differenzierung].

"Bunu sizi Pleroma hakkında düşünülebileceği sanrısından kurtarmak için söyledim yalnızca. Pleroma'nın niteliklerini ayırt ederken kendi ayrımlaşmış durumumuza dayanarak ve kendi ayrımlaşmamız üzerine konuşuyoruz ama aslında Pleroma üzerine hiçbir şey söylememiş oluyoruz. Yine de kendimizi yeterince ayırt edebilmemiz için kendi ayrımlaşmamız üzerine konuşmamız gerekiyor. Ayrımlaşma bizim doğamızdır. Doğamıza sadık kalmazsak kendimizi yeterince ayrımlaştıramayız. Öyleyse nitelikleri birbirinden ayırt etmemiz gerekir.

"Soruyorsunuz: 'İnsanın kendini ayrımlaştırmamasının ne zararı olabilir?' Ayrımlaştırmazsak özümüzün ötesine, yaradılışın ötesine geçeriz, ayrımlaşmamaya düşeriz, yani Pleroma'nın diğer niteliğine. Pleroma'nın kendisinin içine düşeriz ve artık yaratılmış varlıklar olmayız. Hiçlikte çözülmeye dalarız. Bu yaradılanın ölümüdür. Dolayısıyla ayrımlaşmadığımız oranda ölürüz. İşte bu nedenle de yaradılanın özü ayrımlaşmaya ulaşmak için çabalar ve ilksele, tehlikeli aynılığa karşı savaşır. Buna *principium individuationis*[85] denir. Bu ilke yaradılanın özüdür. Buradan da ayrımlaşmamanın ve ayırt etmemenin neden yaradılan için büyük bir tehlike olduğu görülebilir.

"O halde Pleroma'nın niteliklerini ayırt etmeliyiz. Bu nitelikler *karşıt çiftlerdir*, örneğin,

> "etkili ve etkisiz,
> doluluk ve boşluk,
> canlı ve ölü,
> ayrı ve aynı,

85. Principium individuationis Arthur Schopenhauer'in felsefesinde kullandığı bir kavramdır. Schopenhauer zaman ve uzayı principium individuationis olarak tanımlar ve bu terimi Skolastiklerden ödünç aldığını belirtir. Principium individuationis çokluk olasılığıdır (İstenç ve Tasarım Olarak Dünya). Eduard von Hartmann bu terimin kaynağının bilinçdışı olduğunu söyler. Her bir bireyin "eşsizliğini" "tüm-bir bilinçdışı" karşısına koyar (*Philosophie des Unbewussten: Versuch einer Weltanschauung* [Berlin: C. Dunker], 1869, s. 519). Jung 1912'de şöyle yazıyor: "Farklılık bireyselleşmeden çıkar. Bu olgu da Shopenhauer ve Hartmann'ın felsefesini sağlam psikolojik terimler temelinde büyük oranda doğruluyor." (*Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*, TE *B*, §289). Jung daha sonra, 1916'da bir dizi makale ve sunumla bireselleşme kavramını geliştirmiştir ("Bilinçdışının yapısı," TE 7 ve "Bireyselleşme ve kolektiflik," TE 18). 1921'de de şu tanımı getiriyor: "Bireyselleşme kavramının psikolojimizde oynadığı rol küçümsenemez. Bireyselleşme genel olarak bireysel varlıkların oluşma ve ayrıntılarının belirme sürecidir, özellikle de genelden, kolektif psikolojiden ayrı olarak psikolojik bireyin gelişme sürecidir. Öyleyse, bireyselleşme bir ayrımlaşma sürecidir ve hedefi bireysel kişiliğin gelişmesidir" (*Psikolojik Tipler*, TE 7, §758).

aydınlık ve karanlık,
sıcak ve soğuk,
kuvvet ve madde,
zaman ve uzay,
iyi ve kötü,
güzel ve çirkin,
tek ve çok, vs.

"Karşıt çiftler Pleroma'nın var olmayan nitelikleridir çünkü birbirlerini sıfırlarlar. Biz Pleroma'nın kendisi olduğumuz için tüm bu nitelikler bizde de bulunur. Doğamız ayrımlaşmaya dayandığı için bu nitelikler bizde ayrımlaşma adına ve ayrımlaşma imi altındadır, yani:

"Bir: bu nitelikler ayrımlaşmıştır ve içimizde ayrıdır; bu nedenle de birbirlerini sıfırlamazlar, etkilidirler. Bu yüzden de karşıt çiftlerin kurbanı oluruz. Pleroma içimizde bölünür.

"İki: bu nitelikler Pleroma'ya aittir ve bizim onlara yalnızca ayrımlaşma adına ve ayrımlaşma imi altında sahip olmamız ve bu şekilde yaşamamız gerekir. Kendimizi bu niteliklerden ayırt etmeliyiz. Pleroma'da birbirlerini sıfırlarlar, bizde değil. Bizi onlardan ayırt edilmiş olmamız kurtarır.

"İyilik ya da güzellik için uğraştığımızda özümüzü, ayrımlaşmayı unuturuz ve Pleroma'nın niteliklerinin, yani karşıt çiftlerin büyüsüne kapılırız. İyi ve güzeli elde etmeye çabalarız ama aynı zamanda kötü ve çirkini de alırız çünkü Pleroma'da bunlar iyi ve güzelle birdir. Oysa özümüze, yani ayrımlaşmaya sadık kalırsak kendimizi iyi ve kötüden ve böylece kötü ve çirkinden ayırt ederiz. Böylece Pleroma'nın büyüsüne, yani hiçlik ve çözülmeye kapılmayız.[86]

"Karşı çıkıyorsunuz: Ayrılık ve aynılığın da Pleroma'nın nitelikleri olduğunu söylemiştin. Ayırt edilmişlik için çabaladığımızda ne olur? Bunu yaptığımızda doğamıza sadık değil miyiz? Ayırt edilmişlik için çabaladığımızda da aynılığa düşmüş olmuyor muyuz?

"Pleroma'nın nitelikleri olduğunu unutmamalısınız. Biz bunları düşünme yoluyla yaratırız. Öyleyse, ayırt edilmişlik ya da aynılık ya

86. Yaşamın ve doğanın karşıtlar ve kutulaşmalar tarafından oluşturulması düşüncesi Shelling'in doğa felsefesinin temellerinden biridir. Psişik çatışmanın karşıtların çatışması biçimini alması ve iyileşmenin bunun çözümlenmesi olduğu düşüncesi özellikle Jung'un sonraki çalışmalarında ortaya çıkar; *bkz. Psikolojik Tipler*, 1921 TE 6, böl. 5 ve *Mysterium Coniunctionis*, 1955/56, TE 14.

da herhangi bir nitelik için çabaladığınızda Pleroma'dan size akan düşüncelerin peşinden gidersiniz: Yani Pleroma'nın var olmayan nitelikleri ile ilgili düşünceler. Bu düşüncelerin peşinden koştuğunuz sürece yine Pleroma'ya düşersiniz ve aynı anda hem ayrılığı hem de aynılığı elde edersiniz. Ayrımlaşma düşünceniz değil, özünüzdür. Öyleyse ayrımlaşma olarak düşündüğünüz şey için değil, kendi özünüz için çabalamalısınız. O halde temelde yalnızca tek bir çaba var ve bu da insanın özüne ulaşma çabası. Bu özleme sahip olsaydınız Pleroma ve nitelikleri üzerine hiçbir şey bilmeniz gerekmezdi ve buna karşın kendi özünüz sayesinde doğru hedefe ulaşırdınız. Oysa düşünce bizi özümüzden yabancılaştırdığı için düşüncelerinizi nasıl dizginleyeceğinizin bilgisini öğretmem gerekiyor size."

[87]Ölüler homurdanarak ve sızlanarak gözden kayboldular ve haykırışları uzakta kayboldu.

[88]Bense ΦΙΛΗΜΩΝ'a döndüm ve şöyle dedim: "Baba, tuhaf dersler veriyorsun. Eskilerin de benzer öğretileri yok muydu? Bunlar hem sevgiden hem de doğrudan eşit oranda kopmuş istenmeyen sapkınlıklar değil miydi? Rüzgârın Batı'nın karanlık kan tarlalarından koparıp getirdiği bu yağmacılara neden böyle bir öğretiyi veriyorsun?

"Oğul," dedi ΦΙΛΗΜΩΝ, "bu ölüler yaşamlarına çok erken son verdiler. Onlar arayıştaydı ve bu yüzden de hâlâ mezarlarının üzerinde salınıyorlar. Yaşamları tamamlanmamıştı çünkü inancın onlara terk ettiğinin ötesine giden bir yol bilmiyorlardı. Onlara kimse öğretmediği için bunu ben yapmalıyım. Sevgi bunu gerektirir çünkü homurdansalar bile duymak istiyorlardı. Peki, ama eskilerin bu öğretisini neden paylaşıyorum? Böyle öğretiyorum çünkü onların Hristiyan dini bir zamanlar tam da bu öğretiyi bir köşeye atmış, damgalamıştı. Oysa onlar Hristiyanlık inancını geri çevirdiler ve bu yüzden de bu inanç onları reddetti. Bunu bilmiyorlar ve bu yüzden de onlara öğretmem gerekiyor ki yaşamlarını tamamlayıp ölüme girebilsinler."

"Evet, ama Ey bilge ΦΙΛΗΜΩΝ, sen bu öğrettiklerine inanıyor musun?"

87. Aşağıda parçanın sonuna dek olan paragraflar *Kara Kitap* 6'da yok.

88. *Vaazlar*'ın yayımlanmış versiyonunda her bir vaazdan sonra yer verilen bu yorumlar ve Filemon yoktur. Vaaz verenin Basilides olduğu varsayılmıştır. Bu yorumlar *Sınamalar*'da eklenmiştir.

"Oğul," dedi ΦΙΛΗΜΩΝ, "neden soruyorsun bu soruyu? İnandığım şeyi nasıl öğretebilirim? Kim bana böyle inancın hakkını verir? Bunu söylemeyi biliyorum, inandığım için değil, bildiğim için. Daha iyi bilseydim, daha iyi öğretirdim. Oysa daha fazla inanmak benim için kolay olurdu. İnancı bırakmışlara inancı mı öğretmeliyim yine de? Sorarım sana, insan daha iyisini bilmiyorsa bir şeye daha fazla inanması yeğ midir?"[89]

Karşılık verdim: "Evet, ama söylediğin gibi olduğundan emin misin?"

ΦΙΛΗΜΩΝ bunu şöyle yanıtladı: "Bilinebileceklerin en iyisi olup olmadığını bilmiyorum. Yine de daha iyisini bilmiyorum ve bu yüzden de söylediğim gibi olduğundan eminim. Başka türlü olsaydı farklı şeyler söylerdim çünkü başka türlü olduklarını bilirdim. Oysa onları nasıl biliyorsam öyleler çünkü benim bilgim tam olarak onların kendisi."

"Baba, yanılmadığının güvencesi bu mu?"

"Bunlarda yanılma yok," diye yanıtladı ΦΙΛΗΜΩΝ, "yalnızca ayrı bilgi düzeyleri var. Bunlar onları bildiğin gibidir. Yalnızca senin dünyanda her zaman olduklarından farklıdırlar ve bu yüzden de yalnızca senin dünyanda yanılma var."

ΦΙΛΗΜΩΝ bunları söyledikten sonra eğildi ve elleriyle toprağa dokunduktan sonra gözden kayboldu.

{7} O gece ΦΙΛΗΜΩΝ yanımda durdu ve ölüler yaklaşıp duvarlara dizildiler ve şöyle haykırdılar:[90] "Tanrı'yı öğrenmek istiyoruz. Nerede Tanrı? Tanrı öldü mü?"[91]

ΦΙΛΗΜΩΝ kalktı ve yanıtladı (bu da ölülere ikinci vaazdır):

---

89. 1959'da BBC TV'de yaptıkları röportajda John Freeman Jung'a "Şimdi Tanrı'ya inanıyor musunuz?" diye sormuş ve Jung şöyle yanıtlamıştır: "Şimdi mi? [Duraksar.] Zor bir soru. Benim inanmaya ihtiyacım yok. Ben biliyorum," (William McGuire ve R. F. C. Hull, yay. haz. *C. G. Jung Speaking: Interviews and Encounters* s. 428). Bu çok tartışılan ve anılan ifadenin arkasında Filemon'un buradaki sözleri olabilir. Doğrudan deneyimle ilgili bu vurgu klasik Gnostisizme de uygun.

90. 31 Ocak 1916. Bu cümle *Kara Kitap* 6'da yok.

91. Nietzsche'nin Tanrı Öldü sözü için *bkz. Şen Bilim* (1882) ve *Böyle Buyurdu Zerdüşt* böl. 4. Jung'un bu konudaki yorumu için *bkz.* "Psikoloji ve din," 1938, TE II §142f. Jung şöyle diyor: "Nietzsche 'Tanrı öldü' derken Avrupa'nın büyük bölümü için geçerli olan bir gerçeği dile getiriyordu" (*a.g.e.* §145). Nietzsche'nin ifadesi için Jung şöyle diyor: "İmgemizi ıskartaya çıkardı, şimdi nerede bulacağız onu yeniden?" (*a.g.e.*) Devamında ölüm ve Tanrı'nın yok olması motifini İsa'nın çarmıha gerilmesi ve dirilmesi ile bağlantılı olarak ele alır.

"Tanrı ölmedi. Her zamanki kadar hayatta. Tanrı yaratmadır çünkü belirlidir o ve bu yüzden de Pleroma'dan ayrılmıştır. Tanrı Pleroma'nın bir niteliğidir ve yaratmayla ilgili söylediğim her şey onun için de geçerlidir.

"Oysa çok daha belirsiz ve belirlenemez olduğu için de yaratmadan ayrıdır. Yaratmadan daha az ayrımlaşmıştır çünkü özünün temeli etkili doluluktur. Yalnızca belirli ve ayrımlaşmış olduğu kadar yaratmadır ve bu şekilde Pleroma'nın etkili doluluğunun dışavurumudur.

"Ayırt etmediğimiz her şey Pleroma'ya düşer ve karşıtı tarafından sıfırlanır. O halde Tanrı'yı ayrımlaştırmazsak etkili doluluk bizim için sıfırlanır.

"Dahası, yaratılmış ve yaratılmamıştaki en küçük her bir nokta nasıl Pleroma'nın kendisiyse, Tanrı da Pleroma'nın kendisidir.

"Etkili boşluk şeytanın özüdür. Tanrı ve şeytan hiçliğin ilk dışavurumlarıdır ve biz buna Pleroma diyoruz. Pleroma'nın var olup olmaması bir şeyi değiştirmez çünkü kendini bütünüyle sıfırlar. Yaratma öyle değildir oysa. Tanrı ve şeytan yaratılmış varlıklar olduğu kadar birbirlerini de sıfırlamazlar, etkili karşıtlar olarak birbirlerinin karşısında dururlar. Varlıkları için kanıt gerekmez. Onlar hakkında konuşuyor olmamız yeterlidir. Her ikisi de var olmasaydı bile yaratma ayrı özlerine dayanarak onları Pleroma'dan sonsuza dek ayırt ederdi.

"Ayrımlaşmanın Pleroma'dan çıkardığı her şey karşıt çifttir. O halde şeytan her zaman Tanrı'ya aittir.[92]

"Bu ayrılmazlık çok sıkıdır ve deneyimden bildiğiniz gibi yaşamınızda Pleroma'nın kendisi kadar çözülmezdir çünkü her ikisi de içinde bütün karşıtların sıfırlandığı ve birleştiği Pleroma'ya çok yakın durur.

Tanrı'yı şeytandan ayırt eden doluluk ve boşluk, var etme ve yok etmedir. Etkililik her ikisinde de bulunur. Etkililik onlara katılır. O halde etkililik her ikisinin de üzerinde durur, Tanrı'nın üzerindeki Tanrı'dır çünkü etkililiği yoluyla doluluğu ve boşluğu birleştirir.

"Bu Tanrı hakkında hiçbir şey bilmiyordun çünkü insanoğlu unuttu onu. Biz ona *ABRAKSAS*[93] diyoruz. O Tanrı ve şeytandan bile daha belirsizdir.

92. Karş. "Üçleme dogmasını psikolojik açıdan yorumla denemesi" (1940), TE II, §284f.

93. Jung 1932'de Abraksas'ı şöyle yorumluyor: "Gnostik simge Abraksas üç yüz altmış beş anlamında uydurulmuş bir isimdir... Gnostikler yüce ilahlarını bu isimle anardı. Bir zaman tanrısıydı. Bergson'un felsefesi, la durée creatrice, aynı düşüncenin farklı bir ifadesidir." Jung onu da buradaki tanımı yankılayacak şekilde anlatıyor: "Kolektif bilinçaltının bu arketip dünyasının son derece paradokslu, hep evet ve hayır olması gibi; Abraksas figürünün anlamı başlangıç ve sondur, yaşam ve ölümdür, bu nedenle devasa

"Onu Tanrı'dan ayırt etmek için Tanrı'ya *HELIOS* ya da güneş[94] diyoruz. Abraksas etkidir. Onun tek karşıtı etkisizdir çünkü onun etkili doğası kendini özgürce açar. Etkisiz ise ne var olur ne karşı koyar. Abraksas Tanrı'nın ve şeytanın üzerinde durur. O gerçekdışı etkisi olan olanaksız olasılıktır. Pleroma'nın bir özü olsaydı dışavurumu Abraksas olurdu.

"O kendisi etkilidir, belirli bir etki değil, genel olarak etkidir.

Gerçekdışı etki eder çünkü belirli bir etkisi yoktur.

Aynı zamanda yaratmadır çünkü Pleroma'dan ayrıdır.

Tanrı'nın belirli bir etkisi vardır, şeytanın da. Bu yüzden de belirsiz Abraksas'tan daha etkili görünürler bize.

O güçtür, süre ve değişimdir."

[95]Şimdi ölüler büyük bir gürültü koparıyordu çünkü onlar Hristiyan'dı.

Yine de ΦΙΛΗΜΩΝ konuşmasını bitirince yeniden birer birer karanlığa adım attılar ve öfkeli sesleri uzaklaşıp kayboldu. Gürültü patırtı bitince ΦΙΛΗΜΩΝ'a dönüp şöyle dedim:

"Yazık bize, ey bilgelerin bilgesi! Dua edebilecekleri tanrıları alıyorsun insanlardan. Dilenciden sadakayı, açtan ekmeği, üşüyenden ateşi alıyorsun."

ΦΙΛΗΜΩΝ şöyle yanıtladı: "Oğul, bu ölülerin Hristiyan inancını geri çevirmesi gerekiyordu ki böylece hiçbir Tanrı'ya dua edemesinler. İna nabilecekleri ve dua edebilecekleri bir Tanrı'yı mı öğretseydim onlara? Bu tam da geri çevirdikleri şey. Neden geri çevirdiler? Geri çevirmeleri

---

bir figürle temsil edilir. Dev bir canavar olmasının nedeni bir yıl süresince, bahar ve güz, yaz ve kış boyunca bitki örtüsünün yaşamı, doğanın eveti ve hayırı olmasıdır. İşte bu yüzden Abraksas gerçekten de dünya yaratan Demiurgos ile özdeştir. Dolayısıyla Purusha ya da Shiva'yla da kesinlikle özdeştir (16 Kasım, *Görümler Semineri*, Cilt 2, s. 806-7). Ayrıca "Abraksas ayrıca genellikle kuş başı, insan bedeni, yılan kuyruğu ile temsil edilir, ama aynı zamanda ejderha bedenli, aslan başlı bir simge de söz konusudur; başında on iki ışınlı bir taç bulunur ve bu da ayların sayısını anlatır" (7 Haziran, 1933, *Görümler Semineri*, cilt 2, s. 1041-42). Aziz Irenaeus'a göre göre Basilides şöyle der: "onların Abrasaks yönetir ve işte bu yüzden 365 sayısını taşır içinde" (Layton, ed. *The Gnostic Scriptures*, s. 425). Abraksas Albrecht Dieterich'in çalışmalarında da yer alır (*Abraxas. Studien zur Religionsgeschichte des spätern Altertums*). Jung bu çalışmayı 1913 yılında yakından incelemiştir ve okuduğu kitaba notlar almıştır. Jung'da ayrıca Charles King'in *Charles Kings The Gnostics and their Remains* (Londra: Bell and Daldy; 1864) çalışması da vardı ve sayfa 37'de Abraksas'ın etimolojisinin ele alındığı yerde sayfa boşluklarına notlar almıştı.

94. Helios Yunan Güneş Tanrısı'dır. Jung güneş mitolojilerini *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*nde (1912, *TE B*, §177f) ve 1943'te Ascona'daki Eranos konferansında Opicinus de Canistris'de ele alır.

95. Aşağıda parçanın sonuna dek olan paragraflar *Kara Kitap*'da yok.

gerekiyordu çünkü başka türlü yapamazlardı. Neden başka seçenekleri yoktu? Onlar farkında olmasa da dünya insanın ancak bildiğine inanacağı büyük yılın o ayına girdiği için.[96] Bu yeterince güç ama insanın bilmediğine inanmasından kaynaklanan uzun süreli hastalığın da ilacı. Benim onlara öğrettiğim Tanrı benim ve onların farkında olmadan haberimizin olduğu bir Tanrı. İnanılmayan, dua edilmeyen ama bilinen bir Tanrı. Bu Tanrı'yı ölülere öğretiyorum çünkü girişi ve öğretiyi istiyorlar. Oysa yaşayan insanlara öğretmiyorum onu çünkü onlar benim öğretimi istemiyor. Zaten neden öğreteyim ki onlara? İşte bu yüzden onlardan aldığım yumuşak başlı bir dua dinleyicisi, Cennet'teki babaları değil. Benim budalalığını yaşayanları neden ilgilendirsin? Ölüler kurtuluşa gereksinim duyuyor çünkü mezarlarının üzerinde salınarak bekliyorlar ve inanç ile inancın geri çevrilmesinin son nefesini verdiğini öğrenmek istiyorlar. Oysa hasta olan ve ölüme yaklaşan herkes bilgiyi ister ve affedilmeyi feda eder."

"Öyle görünüyor ki," dedim, "ölçü tanımayan müthiş ve korkunç bir Tanrı'yı öğretiyorsun ve iyi ve kötü ve insanın çektikleri onun için hiçbir şey ifade etmiyor."

"Oğul," dedi ΦΙΛΗΜΩΝ, "bu ölülerin sevgi Tanrısı vardı ve onu geri çevirdiler, görmedin mi? Onlara seven bir Tanrı mı öğretseydim? Şeytan dedikleri ve uzun zaman önce geri çevirdikleri kötü Tanrı'dan sonra onu da geri çevirmeleri gerekiyordu. İşte bu yüzden yaratılmış hiçbir şeyin kendileri için bir şey ifade etmediğini bilmeliler çünkü onun kendisi yaratandır, yaratılmış her şey ve yaratılmış olan her şeyin yok oluşudur. Seven, babalık eden ve iyi ile güzel olan Tanrı'yı geri çevirmediler mi? Onlara belirli niteliklere ve belirli bir varlığa sahip olmayı öğreteni? İşte bu yüzden hiçbir şeyin atfedilemeyeceği, bütün niteliklere sahip olan ve bu yüzden hiçbir niteliği olmayan bir Tanrı'yı öğretmeliyim onlara çünkü böyle bir Tanrı'yı yalnızca onlar ve ben bilebiliriz."

"Evet, ama, ey baba, insanlar nasıl olup da böyle bir Tanrı'da birleşebilir? Böyle bir Tanrı'nm bilgisi iyi ve güzele dayalı bütün toplumların ve insan bağlarının yok olması anlamına gelmiyor mu?"

Şöyle yanıtladı ΦΙΛΗΜΩΝ: "Bu ölüler sevginin, iyi ve güzelin Tanrısını geri çevirdi; onu geri çevirmeleri gerekiyordu ve böylece sevgi-

96. Platonik aylara gönderme. *bkz.* dipnot 273, s. 351.

de, iyide ve güzelde birleşmeyi ve toplanmayı geri çevirdiler. Böylece birbirlerini öldürdüler ve insan topluluğunu dağıttılar. Onları sevgide birleştiren ve geri çevirdikleri Tanrı'yı mı öğretseydim onlara? İşte bu yüzden birliği dağıtan, insanca olan her şeyi parçalayan, güçle yaratan ve kudretle yok eden Tanrı'yı öğretiyorum. Sevginin birleştirmediğini korku zorunda bırakır."

ΦΙΛΗΜΩΝ bunları söylerken hızla eğildi ve eliyle toprağa dokunup kayboldu.

{8} Ertesi gece[97] ölüler bataklıktan gelen sis gibi yaklaştı ve şöyle dediler: "Bize en yüce Tanrı'yı anlat biraz daha."

ΦΙΛΗΜΩΝ öne çıktı ve konuşmaya başladı (ve bu da ölülere üçüncü vaazdır)[98]:

"Abraksas kavranması güç bir Tanrı'dır. En büyük güç onundur çünkü insan onu görmez. Güneşten *summum bonum*'u[99] alır, şeytandan *infinum malum*'u,[100] Abraksas'tansa hiçbir şekilde belirlenmemiş, iyi ve kötünün anası YAŞAM'ı.

"Yaşam *summum bonum*'dan daha küçük ve daha zayıf görünür. İşte bu yüzden Abraksas'ın gücünün yaşamsal kuvvetin ışıldayan kaynağı olan güneşi bile geride bıraktığını kavramak zordur.

---

97. 1 Şubat 1916.

98. Bu cümle *Kara Kitap 6*'da yok

99. Aristo mutluluğu baş erdem (Summum Bonum) olarak tanımlar. Thomas Aquinas da *Summa Theologica*'da Tanrı ile özdeşleştirir. Jung, Summum Bonum öğretisini *privatio boni* kavramının kaynağı olarak görür ve ona göre bu da kötülük gerçeğinin yadsınmasına yol açar. *bkz. Aion*, 1951, TE 9, 2, §§80 ve 94. Böylece burada "Infinum Malum" ile dengelenir.

100. *Kara Kitap 6*'da (*bkz.* Ek C) Jung Abraksas'ın kurbağaların Tanrısı olduğunu söyler: "Kurbağaların, kara kurbağalarının Tanrısı, beyinsiz olan, Hristiyan Tanrısının şeytanla birleşmesi" (*bkz.* aşağıda s. 576-577). Daha sonraki yazılarında Hristiyanlık'ta Tanrı imgesinin tek yönlü olduğunu, kötülük etkenini göz ardı ettiğini savunur. Tanrı imgelerindeki tarihsel dönüşümü inceleyerek bunu düzeltmeye çalışır (özellikle *Aion* ve *Eyyub'a Yanıt*'ta). *Eyyub'a Yanıt*'ı nasıl yazdığını anlatmak için *Aion*'da "*privatio boni* düşüncesinin psikolojik bulgularla örtüşmemesini eleştirdiğinden" söz eder: "Psikolojik deneyimler 'iyi' olarak adlandırdığımız şeyin buna eşit bir 'kötü' ya da 'kötülük' ile dengelendiğini gösteriyor: Eğer 'kötülük' yoksa ne varsa 'İyi' olmalı: Dogmatik olarak, ne 'iyi' ne de 'kötü' insansan türetilemez çünkü 'Kötü Olan' Tanrı'nın Oğullarından biri olarak 'İnsan'dan önce de vardı: *Privatio boni* düşüncesinin kilisede oynadığı rol ancak Mani sonrasına denk gelir. Bu sapkınlıktan önce Romalı Clement Tanrı'nın dünyayı bir sağ ve bir sol el ile yönettiğini, sağ elin İsa, sol elin şeytan olduğunu düşünüyordu. Clement'in görüşü kuşkusuz tektanrıcı çünkü karşıtları tek bir Tanrı'da birleştiriyor. Hristiyanlığın daha sonraki dönemi ise ikicidir çünkü karşıtların bir yarısını ayırır ve şeytanda kişileştirir... Hristiyanlık tektanrılı bir din olma iddiasındaysa karşıtların Tanrı'nın içinde olduğu varsayımı kaçınılmazdır" (1956, TE *II*, s. 357-58).

"Abraksas güneştir, aynı zamanda da boşluğun, eksiltici ve parçalayıcının, şeytanın emen boğazıdır.

"Abraksas'ın gücü iki kattır ama onu görmezsin çünkü bu gücün savaşan karşıtları gözünde sıfırlanır.

"Tanrı'nın söylediği yaşamdır, şeytanın söylediği ölümdür.

"Abraksas ise aynı anda hem yaşam hem ölüm olan o kutsal ve lanetli sözü söyler.

"Abraksas doğruyu ve yalanı, iyi ve kötüyü, aydınlık ve karanlığı aynı sözde ve aynı eylemde üretir. İşte bu yüzden müthiştir Abraksas.

"Aslanın kurbanına vurduğu anda olduğu kadar görkemlidir. Bir bahar günü kadar güzeldir.

"Büyük ve küçük Pan'dır yine.

"Priapus'tur.

"Alt-dünyanın canavarı, bin kollu polip, birbirine dolanmış kanatlı yılanlar, taşkınlıktır.

"En erken başlangıçtaki erdişidir.

"Suda yaşayan ve karaya çıkan, koroları aya ve gece yarısına yükselen kurbağaların ve karakurbağalarının efendisidir.

"Boşlukla birlik arayışındaki doluluktur.

"Kutsal beden-buluştur,

"Sevgi ve cinayettir,

"Ermiş ve haindir,

"Günün en parlak ışığı, deliliğin en karanlık gecesidir.

"Ona bakmak körlüktür.

"Onu tanımak hastalıktır.

"Ona tapınmak ölümdür.

"Ondan korkmak bilgeliktir.

"Ona karşı koymamak kefarettir.

"Tanrı güneşin ardında oturur, şeytan gecenin. Tanrı'nın ışıktan çıkardığını şeytan geceye çeker. Abraksas ise dünyadır, dünyanın oluşu ve geçişidir. Güneş, Tanrı'dan gelen her armağanı lanetler şeytan.

"Güneş Tanrı'dan istediğin her şey şeytanı harekete geçirir. Güneş Tanrı ile yarattığın her şey şeytana etkili güç verir.

"Bu müthiş Abraksas'tır.

"O yaratılmış varlıkların en kudretlisidir ve yaratma onda kendinden korkar.

"Pleroma'ya ve onun boşluğuna karşı yaratmanın belirgin karşıtıdır o.

"Oğulun anneye dehşetidir.

Annenin oğula sevgisidir.

Yeryüzünün hazzı, göklerin acımasızlığıdır.

Bakışında buz keser insan.

Onun önünde soru ve yanıt yoktur.

O yaratmanın yaşamıdır.

Ayrımlaşmanın etkisidir.

İnsanın sevgisidir.

İnsanın konuşmasıdır.

İnsanın görünüşü ve gölgesidir.

Aldatıcı gerçektir.[101]

[102]Şimdi ölüler feryat figan ediyordu çünkü tamamlanmamışlardı.

Gürültülü haykırışları dindiğinde, ΦΙΛΗΜΩΝ'a şöyle dedim: "Peki, ama ey baba, nasıl anlayacağım bu Tanrı'yı?"

ΦΙΛΗΜΩΝ şöyle yanıtladı:

"Oğul, neden onu anlamak istiyorsun? Bu Tanrı'nın anlaşılması değil, bilinmesi gerek. Onu anlarsan o budur ya da şudur ya da budur ama şu değildir diyebilirsin. Böylece onu elinin boşluğunda tutarsın ve elinin onu fırlatıp atması gerekir. Benim bildiğim Tanrı budur ve şudur ve bu olduğu kadar öteki ve diğeridir. İşte bu yüzden bu Tanrı'yı hiç kimse anlayamaz ama bilinebilir. İşte bu yüzden onu anlatıyorum, öğretiyorum."

Karşı çıktım: "Evet, ama bu Tanrı insanların zihinlerini umutsuzca karıştırmıyor mu?"

ΦΙΛΗΜΩΝ ise şöyle yanıtladı: "Bu ölüler birliğin ve topluluğun düzenini geri çevirdi çünkü adil ölçütle yöneten Cennet'teki babayı geri çevirdiler. Onu geri çevirmek zorundaydılar. İşte bu yüzden onlara ölçüsüz ve tamamıyla sınırsız kaosu, haklı ve haksızı, yumuşakbaşlı

101. Jung 1942'de şöyle yazmış: "Her şeyi kapsayan bir Tanrı kavramı zorunlu olarak karşıtını da içermelidir. Denkleşme ise çok radikal olamaz, yoksa Tanrı kendini sıfırlardı. Öyleyse zıtların denkleşmesi ilkesi tam paradoks ve dolayısıyla psikolojik geçerlik kazanmak için kendi karşıtı ile tamamlanmalıdır" ("Mercurius," *TE* 13, §256).

102. Bu parçanın sonuna kadar olan paragraflar *Kara Kitap* 6'da yok.

lığı ve sertliği, sabır ve öfkeyi, sevgi ve nefreti önemsemeyeni öğretiyorum. Bildiğim ve bildikleri Tanrı'dan başkasını nasıl öğretebilirim onlara, onun bilincinde olmadan?"

"Neden, ey ağırbaşlı bilge," dedim, "doğanın sonrasızca kavranamazlığına, amansız çelişkisine Tanrı diyorsun?"

ΦΙΛΗΜΩΝ şöyle dedi: "Başka ne diyeyim? Evrendeki ve insanların kalplerindeki olayların boyun eğdiren özü yasa olsaydı buna yasa derdim. Oysa bu bir yandan da yasa değil, değişim, düzensizlik, günah, hata, aptallık, dikkatsizlik, maskaralık, yasadışılık. İşte bu yüzden yasa diyemem ona. Böyle olması gerektiğini biliyorsun. Aynı zamanda böyle olması gerekmiyordu ve başka bir çağda böyle olmayacak, bunu da biliyorsun. O boyun eğdirir ve sonrasız yasadan geliyormuş gibi gerçekleşir ve başka bir çağda yandan bir rüzgâr eser ve çalışmaları tozla lekeler ve bu boşluğun gücü daha üstündür, demir dağlarından daha serttir. İşte bu yüzden sonrasız yasanın aynı zamanda yasa olmadığını biliyorsun. Öyleyse buna yasa diyemem. O zaman ne demeli ona? İnsan dilinin kavranamaz ana rahmini sonsuza dek Tanrı olarak adlandırdığını biliyorum. Aslında bu Tanrı var ve yok çünkü olmuş, olan ve olacak her şey varlıktan ve var-olmamadan çıktı."

ΦΙΛΗΜΩΝ bunu da söyledikten sonra eliyle toprağa dokundu ve kayboldu.

{9} Ertesi gece ölüler koşarak daha erken geldiler, homurdanarak toplandılar ve şöyle dediler:

"Bize Tanrı'dan ve şeytanlardan söz et, ey lanetli."

ΦΙΛΗΜΩΝ ortaya çıktı ve konuşmaya başladı (bu da ölülelere dördüncü vaazdı).[103]

"Güneş Tanrı en yüce olandır, şeytan da karşıtıdır. Böylece iki Tanrınız oluyor. Oysa birçok yüce ve iyi şey, birçok büyük kötülük var. Bunlar arasında iki şeytan Tanrı bulunur, biri *Yanan* diğeri de *Büyüyen*'dir.

Yanan EROS alev biçimindedir. Yanarak ışıldar.[104]

---

103. 3 Şubat 1916. Bu cümle *Kara Kitap 6*'da yok.

104. Jung 1917 yılında *Bilinçdışı Süreçlerin Psikolojisi*'nde "Cinsel Kuram" üzerine bir bölüm yazdı ve burada psikanalizin erotik anlayışını eleştirdi. 1928 yılında bu bölümü gözden geçirerek "Eros Kuramı" olarak yeniden adlandırdı ve şunları ekledi: "Erotik... bir yandan insanın özgün itki doğasına aittir... Diğer yandan da tinin en üst biçimleri ile ilişkilidir. Ancak tin ile itki ahenk içinde olduğunda serpilebilir... Bilge Diotima'nın

"Büyüyen *YAŞAM AĞACI*'dır ve büyüyen canlı maddeyi yığarak yeşillenir.[105]

"Eros alevlenir ve söner. Yaşam ağacıysa ölçüsüz dönemler boyunca yavaş ve sürekli bir şekilde büyür.

"İyi ve kötü alevde birleşir.

"İyi ve kötü ağacın büyüyüşünde birleşir. Tanrısallıklarında yaşam ve sevgi karşı karşıyadır.

"Tanrılar ve şeytanlar yıldızlar kadar çok sayıdadır.

"Her bir yıldız bir Tanrı'dır ve yıldızın kapladığı uzay da şeytandır. Bütünün boş doluluğu ile Pleroma'dır.

"Abraksas bütünün etkisidir ve karşısında yalnızca etkisiz bulunur.

"Nasıl ki dört dünyadaki ölçülerin sayısıysa ana tanrıların da sayısıdır.

"Birinci, başlangıç, Güneş Tanrı'dır.

"İki Eros'tur, çünkü o ikiyi birbirine bağlar ve kendini parlaklıkta yayar.

"Üç Yaşam Ağacı'dır çünkü o uzayı cisimlerle doldurur.

"Dört şeytandır, çünkü kapalı olan her şeyi açar. Biçimli ve fiziksel olan her şeyi çözer; içinde her şeyin hiçbir şey olduğu yok edicidir.

"Tanrıların çokluğunu ve çeşitliliğini tanıdığım için ne mutlu bana. Bu bağdaşmaz çoğulluğu tek bir Tanrı ile değiştirene yazık. Böyle yaparak kavramamanın işkencesini üretiyorsun ve doğası ve hedefi ayrımlaşma olan yaratmayı sakat bırakıyorsun. Çoğu bire çevirmeye çalışarak doğana nasıl sadık kalabilirsin? Tanrılara yaptığın

---

Sokrates'e söylediği gibi "Eros görkemli bir iblistir..." İçimizdeki doğanın bütünü olmasa da en azından temel yönlerinden biridir" (*TE 7*, §§32-33). Diotima Sempozyum'da Sokrates'e Eros'un doğasını öğretir. Şöyle anlatır: "O büyük bir tindir, Sokrates, Tin olarak sınıflandırılan her şey Tanrı ile insan arasına düşer.' / 'Peki, işlevleri nedir?' diye sordum, / 'İnsanlardan tanrılara ve tanrılardan insanlara mesaj taşır ve yorumlarlar. İnsanların dualarını ve adaklarını iletirler ve buna karşılık tanrıların buyruklarını ve adaklara karşılık armağanlarını getirirler. Diğer ikisi arasında aracı olarak aralarındaki boşluğu doldurur, evrenin karşılıklı bağlantı içinde bir bütün olmasını sağlarlar. Bütün kehanetlerde, rahiplerin kurban verme işinde, ayinlerde ve büyülerde ve tüm kâhinlik ve büyücülükte aracılık ederler. Tanrılar insanlarla doğrudan bağlantı kurmaz, (gerek uyanıkken gerekse uykudayken) insanlarla tamamen tinlerin aracılığıyla iletişim kurar ve konuşurlar." Jung *Anılar*'da Eros'un doğasını ele alır ve onu "bir kozmogonos, bir yaratıcı ve bütün bilincin baba-anası" olarak tanımlar. Eros'un bu kozmogonik betimlenişi Jung'un aynı terimi kadın bilincini betimlemek için kullanmasından ayırt edilmelidir. *bkz.* dipnot 161, s. 149.

105. Jung 1954'te ağaç arketipi üzerine daha kapsamlı bir çalışma kaleme almıştı: "Felsefe Ağacı" (*TE 13*).

benzer şekilde sana da yapılır. Hepiniz eşit olursunuz ve böylece doğanız[106] kötürüm kalır.

"Eşitlik Tanrı uğruna değil, insan uğruna egemenliğini devam ettirir çünkü tanrılar çok, insanlar azdır. Tanrılar kudretlidir ve çokluğa katlanabilir. Yıldızlar gibi yalnızlığa dayanırlar, aralarında büyük uzaklıklar uzanır. İşte bu yüzden birlikte oturur birliğe gereksinim duyarlar ki böylece ayrılıklarına katlanabilsinler.[107] Kınananı öğretiyorum size, kefaret uğruna ve ben onun uğruna geri çevrildim.

"Tanrıların çokluğu insanların çokluğunun karşılığıdır.

"İnsan durumunu sayısız tanrı bekler. Sayısız tanrı insan olmuştur. İnsanlar doğalarında tanrılara ortaktır. Tanrılardan gelir ve tanrılara gider.

"Dolayısıyla, Pleroma üzerine düşünmek nasıl yararsızsa tanrıların çokluğuna tapınmaya da değmez. Özellikle de ilk Tanrı'ya, etkili doluluğa ve *summum bonum*'a tapınmanın yararı olmaz. Dualarımızla ona hiçbir şey katamayız ve ondan hiçbir şey almayız çünkü etkili boşluk her şeyi yutar.[108] Göksel dünyayı şekillendiren zeki tanrılar çoktur, genişler ve sonsuzca artar. Güneş Tanrı dünyanın yüce efendisidir.

"Yeryüzü dünyasının karanlık tanrıları yalındır, eksilir ve sonrasızca azalır. Şeytan onun en aşağıdaki efendisidir, ay tini, dünyanın uydusu, daha küçük, daha soğuk ve yeryüzünden daha ölü.

"Göksel tanrılar ile yeryüzü tanrıları arasında hiçbir fark yoktur. Göksel tanrılar büyültür, yeryüzü tanrıları küçültür. Her iki boyut da ölçüsüzdür."

[109]Burada ölüler ΦΙΛΗΜΩΝ'un sözünü öfkeli kahkahalarla, alaycı bağırışlarla kestiler ve onlar çekilirken kargaşaları, alayları ve kahkaları da uzaklaşarak kayboldu. ΦΙΛΗΜΩΝ'a döndüm ve şöyle dedim:

"Ey ΦΙΛΗΜΩΝ, bence yanılıyorsun. Öyle görünüyor ki Babaların başarılı ve görkemli bir şekilde üstesinden geldiği ham bir batıl inancı, zihnin ancak bakışını duyusal şeylere zincirlenmiş zorlayıcı isteğin gücünden kurtaramadığında ürettiği çoktanrıcılığı öğretiyorsun sen."

"Oğul," dedi ΦΙΛΗΜΩΝ, "bu ölüler tek ve en yüce Tanrı'yı geri çevirdi. Öyleyse onlara tek ve bir olan, çeşit çeşit olmayan Tanrı'yı nasıl

106. *Kara Kitap 6* şöyle devam ediyor: "Ölüler: 'Sen bir putperestsin, çok tanrılısın!'" (s. 30).
107. 5 Şubat 1916.
108. *Kara Kitap 6*'da karanlık konuk burada girer (*bkz.* aşağıda s. 466).
109. Bu parçanın sonuna kadar olan paragraflar *Kara Kitap 6*'da yok.

öğretebilirim? Elbette bana inanmalılar. Oysa onlar inançlarını geri çevirdiler. Bu yüzden onlara bildiğim Tanrı'yı, çeşitli ve yayılmış olan, hem şey hem de onun görünüşü olan Tanrı'yı öğretiyorum ve onlar da bilincinde olmasalar bile onu biliyorlar.

"Bu ölüler her şeye ad verdiler, havadaki varlıklara, yerdekilere ve sudakilere. Tarttılar ve saydılar onları. Şu kadar at, inek, koyun, ağaç, kara parçası ve pınar diye saydılar; bu şu amaç için iyidir, öteki diğeri için dediler. Hayran olunacak ağaçla ne yaptılar? Kutsal kurbağaya ne oldu? Altın gözünü gördüler mi onun? Kanını akıttıkları ve etini yedikleri 7.777 ineğin kefaretini ödediler mi? Yerin karnını kazıp çıkardıkları kutsal cevherin bedelini çektiler mi? Hayır, her şeyi adlandırdılar, tarttılar, saydılar ve pay ettiler. Onları ne hoşnut ediyorsa onu yaptılar. Hem de ne yaptılar! Güçlüyü gördün ama işte bilmeden şeyleri böyle güçlendirdiler. İşte şeylerin konuşma zamanı geldi. Et parçası şöyle diyor: Kaç insan? Cevher parçası kaç insan, diyor. Gemi, kaç insan, diyor. Kömür, kaç insan, diyor. Ev, kaç insan, diyor. Şeyler kalkıyor ve insanları sayıyor, tartıyor, pay ediyor ve yiyor.

"Elin yeryüzünü kavradı ve haleyi kopardı ve şeylerin kemiklerini tarttı, saydı. Görünüşte ayrı olan yaşayan ve ölü şeyleri Tanrı aşağı çekip bir yığında toplamadı mı? Evet, bu Tanrı sana kemikleri saymayı ve tartmayı öğretti. Oysa bu Tanrı'nın ayı sona geliyor. Eşikte yeni bir ay duruyor. İşte bu yüzden her şey olduğu gibi olmalı ve bu yüzden de her şey farklı olmalı.

"Bu benim uydurduğum bir çoktanrıcılık değil, güçlü bir şekilde yükselip seslerini yükselten ve insanlığı kanlı parçalara ayıran birçok Tanrı! Çok, birçok insan tartıldı, sayıldı, pay edildi, doğrandı ve yendi. İşte bu yüzden birçok şeyden söz ederken birçok Tanrı'yı dile getiriyorum çünkü onları biliyorum. Neden Tanrı diyorum onlara? Üstün oldukları için. Bu üstün gücü biliyor musun? İşte şimdi öğrenebilirsin.

"Ölüler aptallığıma gülüyor. Oysa kadife gözlü öküzün kefaretini ödemiş olsalardı katil ellerini kardeşlerine kaldırabilirler miydi? Ya parlak cevherin bedelini çekmiş olsalardı? Kutsal ağaçlara tapmış olsalardı?[110] Altın gözlü kurbağanın ruhuyla barışmış olsalardı? Ne der

110. Bu Hristiyanlığın sekizinci yüzyılda Almanya'da yayılmaya başlaması ve kutsal ağaçların kesilmeye başlaması ile ilgili olabilir.

ölüler ve yaşayanlar? Kim daha büyük, insan mı, yoksa tanrılar mı? Gerçekten de bu güneş ay oldu ve gecenin son saatindeki doğum sancılarından yeni bir güneş yükselmedi.

ΦΙΛΗΜΩΝ sözlerini bitirince eğilip toprağı öptü ve şöyle dedi: "Ana, oğlun güçlü olsun." Sonra kalktı, göğe baktı ve şöyle dedi: "Yeni ışık yerin ne kadar karanlık." Sonra kayboldu.

{10} Ertesi gece ölüler gürültüyle, itiş kakışla geldi; hafife alarak şöyle dediler: "Bize kilise ve cemaati anlat, ey aptal."

ΦΙΛΗΜΩΝ öne çıktı ve konuşmaya başladı (bu da ölülere beşinci vaazdı):[111]

"Tanrıların dünyası tinsellik ve cinsellikte kendini gösterir. Göksel olanlar tinsellikte, yersel olanlar cinsellikte ortaya çıkar.[112]

"Tinsellik gebe kalır ve kucaklar. Kadına benzer ve bu yüzden ona *MATER COELESTIS*,[113] göksel ana diyeceğiz. Cinsellik gebe bırakır ve yaratır. Erkeğe benzer ve bu yüzden ona *PHALLOS*,[114] yersel baba[115] diyeceğiz. Erkeğin cinselliği daha yersel, kadınınki daha tinseldir. Erkeğin tinselliği daha gökseldir, daha büyük olana gider.

"Kadının tinselliği daha yerseldir, daha küçük olana gider.

"Yalan ve şeytancadır erkeğin tinselliği ve daha küçük olana gider.

"Yalan ve şeytancadır kadının tinselliği ve daha büyük olana gider.

"Her biri kendi yerine gidecek.

"Erkek ve kadın tinsel yollarını ayırmazsa birbirinin şeytanı olur çünkü yaratmanın özü ayrımlaşmadır.

"Erkeğin cinselliği yersel olana gider, kadının cinselliği göksel olana gider. Erkek ve kadın cinselliklerini ayırmazsa birbirinin şeytanı olur.

111. Bu paragraf *Kara Kitap* 6'da yok.

112. 1925 seminerinde Jung şöyle demişti: "Cinsellik ve tinsellik birbirine gerek duyan iki karşıt çifttir" (*Analitik Psikoloji*, s. 29).

113. Goethe'nin *Faust*'u Mater Gloriosa görümüyle sonlanır. Jung "Faust ve simya" seminerinde şöyle der: "Mater Ceolestis hiçbir şekilde Meryem ya da Kilise olarak düşünülmemelidir. O daha çok, Aziz Augustine ya da Pico de Mirandola'da olduğu gibi Afrodit Uranya, beatissima mater'dir" (Irene Gerber-Munch, *Goethes Faust: Eine tiefen -psychologische Studie über den Mythos des modernen Menschen. Mit dem Vortrag von C. G. Jung, Faust und die Alchemie* [Kusnacht, Verlag Stiftung fur Jungische Psychologie, 1997], s. 37).

114. *Vaazlar*'ın el yazısı kaligrafi cildinde olduğu gibi, *Kara Kitap* 6'da: "Fallus" (s. 41).

115. *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912) Jung şöyle diyor: "Fallus kolu bacağı olmadan hareket eden, gözleri olmadan gören ve geleceği bilen yaratıktır ve her yerde olan yaratıcı gücün simgesel temsilcisi olarak ölümsüzlük iddiasındadır" (TE B, §209). Daha sonra da fallik tanrıları ele alır.

"Erkek daha küçüğü bilecek, kadın daha büyüğü.

"Erkek kendini hem tinsellikten hem cinsellikten ayırt edecek. Tinselliğe ana diyecek ve onu Cennet ile yer arasına koyacak. Cinselliğe Phallos diyecek ve onu kendisi ile yer arasına koyacak. Ana ve Phallos tanrıların dünyasını açığa vuran insan üstü iblislerdir çünkü. Özümüze çok yakın akraba oldukları için bizi tanrılardan daha çok etkilerler.[116] Kendinizi cinsellikten ve tinsellikten ayırt etmezseniz, onları hem üzerinizde hem de ötenizde olanın özü olarak görmezseniz Pleroma'nın nitelikleri olarak onlara verilirsiniz. Tinsellik ve cinsellik sizin nitelikleriniz değil, sahip olduğunuz, kapsadığınız şeyler değil. Onlar size sahip ve sizi kapsıyor çünkü onlar güçlü iblisler, tanrıların dışavurumu ve dolayısıyla ötenize ulaşırlar, kendilerinde var olurlar. Hiçbir insanda kendinde tinsellik ya da kendinde cinsellik yoktur. İnsan tinsellik ve cinsellik yasasının altında durur. İşte bu yüzden kimse bu iblislerden kaçamaz. Siz onlara iblisler olarak, ortak bir ödev ve tehlike, yaşamın sırtınıza yüklediği ortak bir yük olarak bakacaksınız. Dolayısıyla yaşam da sizin için ortak bir ödev ve tehlike, tanrılar gibi, ilk ve en müthiş Abraksas gibi.

"İnsan zayıftır. Dolayısıyla topluluk kaçınılmazdır. Topluluğunuz ananın göstergesi altında değilse, Phallos'un göstergesi altındadır. Topluluktan yoksun olmak sefalet ve hastalıktır. Her şeyde topluluk parçalanma ve dağılmadır.

"Ayrımlaşma tekliğe yol açar. Teklik topluluğun karşıtıdır. İnsan ise tanrılar ve iblisler ve onların yenilmez yasası karşısında zayıf olduğu için topluluk zorunludur, insan uğruna değil, tanrılar nedeniyle. Tanrılar sizi topluluğa sürer. Topluluk, tanrılar tarafından dayatıldığı kadarıyla zorunludur, fazlası kötüdür.

"Toplulukta herkes diğerlerine boyun eğer, böylece topluluk korunur çünkü ona ihtiyacınız var.

"Teklikte her insan kendini bir diğerinin üzerine koyar, böylece her insan kendine gelip kölelikten kaçınabilir.

"Çekinme toplulukta geçerlidir, taşkınlık teklikte.

Topluluk derinliktir, teklik yükseklik.

Doğru ölçü toplulukta arındırır ve korur.

Doğru ölçü teklikte arındırır ve arttırır.

116. *Kara Kitap* 6 Şöyle devam ediyor: "Anne kadehtir. / Fallus da mızrak" (s. 43).

Topluluk bize sıcaklık verir, teklik ışık."[117]

{11} ΦΙΛΗΜΩΝ bitirince ölüler ne ses çıkardı ne de hareketlendi, beklenti içinde ΦΙΛΗΜΩΝ'a baktılar. ΦΙΛΗΜΩΝ ölülerin sessizce beklediğini görünce devam etti (ve bu da ölülere altıncı vaazdı):[118]

"Cinselliğin iblisi ruhumuza yılan olarak yaklaşır. Yarı insan ruhudur ve düşünce-arzu olarak adlandırılır.

"Tinselliğin iblisi ruhumuza beyaz kuş olarak alçalır. Yarı insan ruhudur ve arzu-düşünce olarak adlandırılır.

Yılan yersel ruhtur, yarı iblistindir ve ölülerin tinine akrabadır. Böylece de yeryüzünün şeyleri çevresinde toplanır ve onlardan korkmamızı ya da onları istememizi sağlar. Yılanın doğası dişidir, yeryüzüne bağlanmış ve tekliğe geçmenin bir yolunu bulamamış ölülerle birlikte olmak ister her zaman. Yılan fahişedir. Şeytana ve kötü ruhlara eşlik eder; hain bir tiran ve işkencecidir, sürekli en kötü çevreyi ayartmak ister. Beyaz kuş insanın yarı-göksel ruhudur. O anayla birlikte kalır ve kimi zaman alçalır. Kış erkeğe benzer ve etkili düşüncedir. İffetli ve kimsesizdir, ananın habercisidir. Yeryüzünün yukarısında uçar. Teklik buyurur. Uzaktakilerden, önceden ayrılan ve kusursuzluğa ulaşanlardan bilgiler getirir. Sözümüzü yukarıya, anaya taşır. Aracılık eder, uyarır ama tanrılara karşı güçsüzdür. Güneşin aracıdır. Yılan iner ve kurnazlığıyla fallik iblisi sakatlar ya da kışkırtır. Yerselin düzenbaz düşüncelerini, her deliğe giren, her şeye tutkuyla yapışan düşünceleri yukarı taşır. Yılan istemese bile bizim yararımıza çalışmak zorunda kalır. Onu kavrayamadığımız için, insan zekâmızla bulamadığımız yolu gösterir bize."

[119]ΦΙΛΗΜΩΝ bitirince ölüler ona hoşnutlukla baktılar ve şöyle dediler: "Artık tanrıları, iblisleri ve ruhları anlatma. Bunu uzun zamandır biliyorduk."

ΦΙΛΗΜΩΝ ise gülümsedi ve şöyle dedi: "Ey zavallı ruhlar, teni yoksul, tini zengin ruhlar, et şişmandı, tin zayıf. Peki, sonrasız ışığa nasıl ulaşı-

117. *Kara Kitap* 6 şöyle devam ediyor: "Toplulukta kaynağa, yani anneye gideriz, / Yalnızlıkta geleceğe, yani olduran fallusa" (s. 46). Jung 1916 Ekim'inde Psikoloji Kulübünde bireyselleşme ile kolektif uyum ilişkisi üzerine iki sunum yapmıştı; *bkz.* "Uyum bireyselleşme ve kolektiflik," *TE 18*. O yıl kulüpteki tartışmalar çoğunlukla bu konu üzerineydi.

118. Bu paragraf *Kara Kitap* 6'da yok.

119. Bu parçanın sonuna kadar olan paragraflar *Kara Kitap* 6'da yok.

lır? Aptallığımla alay ediyorsunuz, oysa siz de aptalsınız, kendinizle alay ediyorsunuz. Bilgi tehlikeden kurtarır. Oysa alay etmek inancın diğer yanıdır. Siyah beyazdan az mıdır? Siz inancı geri çevirdiniz ama alaycılığı bırakmadınız. Böylece inançtan kurtulmuş mu oldunuz? Hayır, kendinizi alaycılığa, dolayısıyla yine inanca bağladınız. İşte bu yüzden sefilsiniz."

Bunun üzerine ölüler öfkelendi ve haykırdı: "Biz sefil değiliz, akıllıyız; düşünmemiz ve duymamız temiz su kadar arıdır. Usumuzu övüyoruz. Batıl inançla alay ediyoruz. Senin eskimiş maskaralığının bize ulaştığını mı sanıyorsun? Seni saran bu çocuksu, eskimiş sanrının bize ne yararı var?"

ΦΙΛΗΜΩΝ şöyle yanıtladı: "Size neyin yararı olabilir? Ben sizi hâlâ yaşamın gölgesinde tutandan kurtarıyorum. Bu bilgeliği yanınızda götürün, bu maskaralığı zekânıza, bu usdışılığı usunuza ekleyin, böylece kendinizi bulacaksınız. İnsan olsaydınız yaşamaya başlardınız ve yaşamınızın us ile usdışı arasındaki yoluna koyulur, gölgesini önceden yaşadığınız sonrasız ışığa doğru yaşardınız. Oysa ölü olduğunuz için bu bilgi sizi yaşamdan azat ediyor ve sizi insanlara duyduğunuz oburluktan kurtarıyor. Benliğinizi de ışık ve gölgenin üzerinize serdiği kefenden sıyırıyor. İnsana duyduğunuz merhamet sizi alt edecek ve akıntıdan sağlam zemine çıkacaksınız, sonrasız girdaptan devinimsiz dinlenme taşına, akan süreyi durduran çembere geçeceksiniz ve ateş sönecek.

"Kızgın bir ateşi körükledim, katile bir bıçak verdim, kabuk bağlamış yaraları deştim, bütün devinimi hızlandırdım, çılgına daha da sarhoş edici içki verdim, soğuğu daha soğuk, sıcağı daha sıcak, yanlışı daha yanlış, iyiliği daha da iyi, zayıfı daha da zayıf yaptım."

"Bu bilgi kurban verenin baltası."

Ölüler haykırıyordu: "Senin bilgeliğin aptallık ve lanet. Çarkı geri mi çevirmek istiyorsun? Bu seni paramparça eder, körlerin körü!"

ΦΙΛΗΜΩΝ yanıt verdi: "İşte böyle oldu. Kan ve kurban yeryüzünü yeniden yeşertti ve verimli kıldı, çiçekler sürgün verdi, dalgalar kumsala vuruyor, dağın eteklerinde gümüş bir bulut yatıyor, ruhtan bir kuş geldi insana, tarlalarda çapa, ormanlarda balta sesleri yayılıyor, ağaçların arasında bir rüzgâr dolaşıyor ve güneş yükselen sabahın çiyinde ışıldıyor, gezegenler doğuma bakıyor, çok-kollu topraktan çıktı, taşlar konuşuyor ve otlar fısıldıyor. İnsan kendini buldu ve tanrılar Cennet'te dolaşıyor, doluluk altın damlayı doğuruyor, altın tohum veriyor, süzülüyor."

Ölüler şimdi susmuştu ve ΦΙΛΗΜΩΝ'a bakıyordu. Yavaşça uzaklaştılar. ΦΙΛΗΜΩΝ ise yere eğildi ve şöyle dedi: "Bitti ama tamamlanmadı. Yeryüzünün meyvesi filizlen, yüksel ve Cennet yaşam suyunu yağdır."

Daha sonra da gözden yitti.

[120]Ertesi gece ΦΙΛΗΜΩΝ bana yaklaştığında herhalde aklım çok karışmıştı ki ona şöyle seslendim: "Ne yaptın, Ey ΦΙΛΗΜΩΝ? Nice ateşler yaktın? Neyi paramparça ettin? Yaratmanın çarkı durdu mu?"

Oysa şöyle yanıtladı: "Her şey her zamanki gibi işliyor. Hiçbir şey olmadı ama tatlı ve anlatılamaz bir gizem gerçekleşti; dönen çemberin içinden çıktım."

"Nedir o?" dedim. "Sözlerin dudaklarımı oynatıyor, sesin kulaklarımın içinden geliyor, gözlerim seni kendi içimde görüyor. Doğrusu bir büyücüsün sen! Dönen çemberin içinden mi çıktın? Bense bağlıyım bu çembere –telaşlı dönüşünü hissediyorum– ve yine de yaratmanın çemberi duruyor benim için. Ne yaptın, baba, öğret bana!"

Bunun üzerine ΦΙΛΗΜΩΝ şöyle dedi: "Somut olanın üzerine bastım onu yanıma aldım, kabaran dalgalardan, doğumların döngüsünden ve sonrasız olmanın dönen çarkından kurtardım. Durduruldu. Ölüler öğreti maskaralığını aldı, doğru onları kör etti ve yanlışlıkla görüyorlar. Onu tanıdılar, hissettiler ve pişman oldular; yeniden gelecekler ve alçakgönüllülükle soruşturacaklar çünkü geri çevirdikleri onlar için en değerli şey olacak."

ΦΙΛΗΜΩΝ'u sorgulamak istedim çünkü bilmece beni rahatsız etmişti. Oysa çoktan yere dokunmuş ve gözden yitmişti. Gecenin karanlığı suskundu ve bana yanıt vermedi. Ruhum sessizce durdu ve başını salladı, ΦΙΛΗΜΩΝ'un gösterdiği ama yanıtını vermediği gizem üzerine ne diyeceğini bilmiyordu.

{12} Bir gün daha geçti ve gece oldu.

Ölüler yine geldi ama bu kez acıklı hareketlerle ve şöyle dediler: "Bir şeyi söylemeyi unuttuk. Bize insanları da öğretmeni istiyoruz."

ΦΙΛΗΜΩΝ benden öne çıktı ve konuşmaya başladı[121] (bu da ölülere yedinci vaazdı):[122]

120. Bu parça *Kara Kitap* 6'da yok.

121. 8 Şubat 1916.

122. Bu cümle *Kara Kitap* 6'da yok.

"İnsan bir geçittir, tanrıların, iblislerin ve ruhların dış dünyasından iç dünyaya, büyükten küçük dünyaya geçilir oradan. Küçük ve boşadır insan, şimdiden ardınızdadır ve kendinizi bir kez daha sonsuz uzayda, daha küçük olanda ya da iç sonsuzlukta bulursunuz.

"Ölçülemez bir uzaklıkta, dorukta yalnız bir yıldız durur.

"O bir insanın bir Tanrısıdır, bu onun dünyası, Pleroma'sı, tanrısallığıdır.

"Bu dünyada insan Abraksastır, kendi dünyasının yaratıcısı ve yok edicisidir.

"Bu yıldız insanın Tanrısı ve hedefidir.

Bu onun yol gösterici tek Tanrısıdır,

onun içinde insan huzur bulur,

ruhun ölümden sonraki uzun yolculuğu ona doğru gider,

insanın daha büyük dünyadan çektiği herşey onda parıltılar saçar."

"Bu tek Tanrı'ya dua etmeli insan.

Dua yıldızın ışıltısını arttırır,

ölüm üzerinden bir köprü atar,

daha küçük dünya için yaşamı hazırlar ve daha büyüğün umutsuz arzularını yatıştırır.

"Daha büyük dünya soğuduğunda yıldız parlar.

"İnsan gözlerini Abraksas'ın alevli görüntüsünden öteye çevirebildiği sürece hiçbir şey yoktur insan ile tek Tanrısı arasında.

"İnsan burada, Tanrı orada.

"Zayıflık ve hiçlik burada, sonrasız yaratıcı güç orada.

"Burada yalnızca karanlık ve nemli soğuk,

orada bütün güneş."[123]

[124]ΦΙΛΗΜΩΝ sözlerini bitirince ölüler suskun kaldı. Üzerlerinden

123. Jung 29 Şubat 1919'da Joan Corrie'ye bir mektup yazarak *Vaazlar*'ı yorumlamış ve özellikle sonuncusu üzerinde durmuştu: "Dünyanın ilksel yaratıcısı, kör yaratıcı libido, bireyselleşme yoluyla insanın içinde dönüşür ve gebelik gibi olan bu süreçten tanrısal çocuk, yeniden doğan Tanrı ortaya çıkar. Artık milyonlarca yaratıya dağılmış değil tektir ve birey ve aynı zamanda bütün bireyler, sende ve bende aynı olandır. Dr. L[ong]'un küçük bir kitabı var: VII sermones ad mortuous. Burada yaratılarına dağılan Yaratıcı'nın tanımı var ve son vaazda tanrısal çocuğu ortaya çıkaran bireyselleşmenin başlangıcı bulunuyor... Çocuk yeni bir Tanrı'dır, aslında birçok bireyde doğar ancak onlar bunu bilmez. O tinsel bir Tanrı'dır. Birçok insandaki tindir ama birdir ve her yerde aynıdır. Zamanına uyarsan Onun niteliklerini yaşarsın" (Constance Long'un günlüğüne aktarılmış, Countway Library of Medicine, s. 21-22).

124. Parçanın sonuna kadar olan paragraflar *Kara Kitap* 6'da yok.

bir ağırlık kalktı ve gece sürüsünü izleyen bir çobanın ateşinden yükselen dumanlar gibi yükseldiler.

Bense ΦΙΛΗΜΩΝ'a döndüm ve şöyle dedim: "Ey ünü duyulmuş olan, insanın bir geçit olduğunu mu öğretiyorsun? İçinden tanrılar alayının geçtiği bir geçit mi? İçinden yaşamın aktığı bir geçit mi? Bütün geleceğin geçmişin sonsuzluğuna aktığı bir geçit mi?"

ΦΙΛΗΜΩΝ şöyle yanıtladı: "Bu ölüler insanın dönüşümüne ve gelişimine inandı. İnsanın hiçliği ve geçiciliği kadar hiçbir şeyden emin olmadılar. Onlar için hiçbir şey bundan daha açık değildi ama insanların kendi tanrılarını bile yarattığını ve bu yüzden de tanrıların işe yaramaz olduğunu biliyorlardı. İşte bu yüzden bilmediklerini öğrenmeleri gerekiyordu; yani insanın bir geçit olduğunu ve içinden dizi dizi tanrıların ve bütün çağların gelip geçtiğini. O bunu yapmaz, bunu o yaratmaz, acısını çekmez çünkü o varlıktır, tek varlıktır çünkü o dünyanın anıdır, sonrasız anı. Bunu bilen alev olmaktan çıkar; dumana ve küle döner. Sürer ve geçiciliği sona erer. Olan birine dönüşür. Sen alevi sanki yaşammış gibi düşledin. Oysa yaşam süredir, alev söner. Ben onu öteye taşıdım, ateşten kurtardım. O ateş çiçeğinin oğludur. Onu benim içimde gördün, ben de ışığın sonrasız ateşindenim. Ben onu, kara ve altın tohumu ve onun mavi ışığını senin için kurtardım. Ey sonrasız ışık; uzun ve kısa nedir? An ve sonrasız süre nedir? Sen, varlık, her anda sonrasızsın. Zaman nedir? Zaman harlayan, yanan ve sönen bir ateş. Ben varlığı, zamanın ateşlerinden ve zamanın karanlığından, tanrılardan ve şeytanlardan, böylece zamandan kurtardım.

Bense şöyle dedim ona: "Ey ünü duyulmuş olan, karanlık ve altın hazineyi ve mavi ışığını bana ne zaman vereceksin?"

ΦΙΛΗΜΩΝ şöyle yanıtladı: "Sen kutsal alevde yanmak isteyen her şeyi teslim ettikten sonra."[125]

125. Jung, Ekim 1916'da ruhuyla konuşmuş ve böylece *Vaazlar*'ın kozmolojisini daha da işleyip açıklamıştı. 25 Ekim: [Ruh:] "Kaç tane ışık istiyorsun, üç mü yoksa yedi mi? Üç candan ve alçakgönüllüdür, yedi genel ve kapsayıcıdır." [Ben:] "Ne soru ama! Hem de ne karar! Dürüst olmam gerek: Sanırım yedi ışık hoşuma giderdi." [Ruh:] "Yedi, öyle mi? Ben de öyle düşünmüştüm. Geniş erimli-soğuk ışıkları var." [Ben:] "Ferahlatıcı, taze havaya ihtiyacım var. Bu boğucu bunaltı yetti artık. Çok fazla korku var ve rahatça soluklanma yok. Bana yedi ışık ver." [Ruh:] "İlk ışığın anlamı Pleroma'dır. / İkincisinin Abraksas. / Üçüncüsü güneş. / Dördüncüsü ay. Beşincisi yeryüzü. / Altıncısı fallus. / Yedincisi de yıldızlar." [Ben:] "Neden kuşlar yok ve neden göksel anne ve gökyüzü yok?" [Ben:] "Hepsi yıldızlarda.

{13} ΦΙΛΗΜΩΝ bunları söylerken gecenin gölgeleri arasında altın gözlü karanlık bir biçim yaklaştı bana.[126] İrkilerek bağırdım: "Kimsin sen, bir düşman mı? Nereden geliyorsun? Seni daha önce hiç görmedim! Söyle, ne istiyorsun?"

Karanlık olan şöyle yanıtladı beni: "Uzaktan geliyorum. Doğu'dan geliyorum, ışıldayan ateşin peşi sıra, ΦΙΛΗΜΩΝ. Düşmanın değilim, sana yabancıyım. Tenim karanlık ve gözlerimde altın ışıltıları var."

"Ne getiriyorsun?" diye sordum korkarak.

"Perhiz getiriyorum; insan neşesinden ve acısından uzak durmayı. Merhamet yabancılaşmayı getirir. Acıma ama merhamet değil. Dünyaya acıma ve ötekine karşı istemi kontrol altına alma.

Acıma yanlış anlaşılır, bu yüzden işe yarar.

Özlemden öte, korku tanıma.

Sevgiden öte, bütünü sev."

Yıldızlara baktığında onlar aracılığıyla bakarsın. Onlar yıldızlara giden köprüdür. En yüksek, süzülen, çırpınan kanatlarla yükselen, içinde yıldız Tanrısının uyuduğu altı dallı ve bir çiçekli ışık ağacının kucağından çıkan yedi ışığı oluştururlar. / Altı ışık tektir ve bir çokluk oluşturur; bir ışık birdir ve birlik oluşturur; ağacın çiçek veren tacıdır, kutsal yumurta, yerine ulaşabilsin diye kanatlar bahşedilmiş dünya tohumudur. Bir yeniden ve yeniden çoğu doğurur ve çok da biri getirir," (*Kara Kitap* 6, s. 104-6). 28 Ekim: [Ruh:] "Şimdi de şunu deneyelim: Altın kuşla ilgili bir şey. Bu beyaz kuş değil, altın kuş. Bu farklı. Beyaz kuş iyi bir iblis ama altın olan senin üzerinde ve Tanrı'nın altında. Senin önünde uçar. Onu mavi havada görürüm yıldıza doğru uçarken. O senin bir parçandan gelen bir şey ve aynı zamanda hem de içinde seni taşıyan kendi yumurtası. Beni hissediyor musun. O halde sor!" [Ben:] "Daha anlat. Midem bulanıyor." [Ruh:] "Altın kuş bir ruh değil; o senin bütün doğan. İnsanlar da altın kuşlardır; hepsi değil, bazıları solucandır ve toprakta çürür. Birçoğuysa altın kuşlardır." [Ben:] "Devam et, iğrenmemden korkuyorum. Kavradıklarını anlat bana." [Ruh:] "Altın kuş altı ışığın ağacında oturur. Ağaç Abraksas'ın başından büyür ama Abraksas da Pleroma'dan büyür. Ağaçtan çıkan her şey ışık olarak çiçek açar, dönüşür, çiçek açan ağacın tepesindeki rahim olarak, altın kuşun yumurtası olarak. Işık ağacı ilkin bir bitkidir ve birey denir ona; bu Abraksas'ın başından büyor ve onun düşüncesi birçok içinde birdir. Birey çiçekleri ve meyveleri olmayan bir bitkiden, yedi ışık ağacına açılan bir geçitten ibarettir. Birey ışık ağacının öncüsüdür. Parıltı, Phanes'in kendisi, Agni, yeni bir ateş, altın bir kuş ondan çiçek açar. Bu bireyden sonra gelir, yani dünya ile yeniden birleşmesiyle birlikte, dünya ondan çiçek açar. Abraksas dürtüdür, birey, ondan ayrıdır ama yedi ışık ağacı Abraksas'la birleşen bireyi simgeler. Phanes burada belirir ve o, altın kuş, ileri uçar. / Sen kendini benim aracılığımla Abraksas'la birleştirirsin. / Önce bana kalbini verirsin, sonra benim aracılığımla yaşarsın. Ben Abraksas'a giden köprüyüm. Böylece ışık ağacı içinde yükselir ve sen ışık ağacı olursun ve Phanes senden yükselir. Bunu bekliyordun, ama anlamadın. Zamanında birey olmak için Abraksas'tan ayrılman gerekiyordu, dürtüye karşı. Şimdi Abraksas'la bir oluyorsun. Bu benim aracılığımla oluyor. Bunu sen yapamazsın. Bu yüzden benimle kalman gerekiyor. Bedensel Abraksas'la birleşme insan dişi aracılığıyla olur ama tinsel Abraksas'la olan benim aracılığımla gerçekleşir. İşte bu yüzden benimle olman gerekiyor" (*Kara Kitap* 6, s. 114-20).

126. *Kara Kitap* 6'da bu figür *Vaazlar*'ın ortasında, 5 Şubat'ta ortaya çıkıyor (s. 35f). *bkz.* dipnot 108, s. 457.

Korkarak baktım ona ve şöyle dedim: "Neden tarlalardaki toprak gibi karanlık, demir gibi karasın? Senden korkuyorum; nasıl bir acıdır bu, ne yaptın bana?"

"Bana ölüm diyebilirsin; güneşle yükselen ölüm. Suskun acı ve uzun huzurla geliyorum. Koruma örtüsünü seriyorum üzerine. Yaşamın ortasında ölüm başlar. Sıcaklık azalmasın diye üzerine örtü üstüne örtü seriyorum."

"Üzüntü ve umutsuzluk getiriyorsun," dedim, "ben insanlar arasında olmak istiyordum."

Oysa şöyle dedi: "İnsanlara örtülü olarak gideceksin. Senin ışığın gece parlar. Güneş doğan senden ayrılıyor ve yıldız doğan başlıyor."

"Acımasızsın," diye iç geçirdim.

"Yalın olan acımasızdır, çeşitli olanla birleşmez."

Gizemli olan bunları söyledikten sonra kayboldu. ΦΙΛΗΜΩΝ ise ciddi ve sorgulayan gözlerle bakıyordu bana. "Ona doğru dürüst baktın mı, oğul?" diye sordu, "Ondan daha duyacakların var. Gel şimdi, gel ki karanlık olanın sana kehanetini gerçekleştirebileyim."

Bunları söylerken gözlerime dokundu ve görüşümü açarak ölçüsüz gizemi gösterdi. Kavrayabilmek için uzun süre bakmam gerekti: Gördüğüm neydi, peki? Geceyi gördüm, karanlık yeryüzünü, onun üzerinde de gökyüzü sayısız yıldızın ışıltısıyla parlıyordu. Gökyüzünün bir kadın biçiminde olduğunu, yıldızlardan yedi kat mantoya büründüğünü, bütünüyle sarındığını gördüm.

Ben ona bakarken ΦΙΛΗΜΩΝ şöyle dedi:

[127]"Anne, sen ki yüksek çemberde durursun, adsızsın, beni ve onu örtersin ve tanrılardan korursun; o senin çocuğun olmak istiyor.

"Doğumunu kabul et.

"Onu yenile. Kendimi ondan ayırıyorum.[128] Soğuk büyüyor ve yıldızı daha parlak ışıldıyor.

"Çocukluk bağına gereksinim duyuyor.

"Sen ki tanrısal yılanı doğurdun, doğum sancılarından çıkardın onu; al bu adamı güneşin konutuna. Anneyi gereksiniyor o."

127. 17 Şubat 1916. *Kara Kitap* 6'da bu konuşmayı Jung'un kendisi yapıyor (s. 52).

128. *Kara Kitap* 6'da burada: "Yeni bir gölgeye ihtiyacım var çünkü korkunç Abraksas'ı tanıdım ve ondan çekildim" (s. 52).

Uzaktan bir ses geldi,[129] kayan bir yıldız gibiydi:

"Onu çocuk olarak alamam. Önce kendini arındırmalı."

ΦΙΛΗΜΩΝ şöyle dedi:[130] "Nedir onun arınmışlığı?"

Ses ise şöyle yanıtladı: "Kaynaşma; onda insan acısı ve neşesi var. Perhiz tamamlanana dek ve insanlarla kaynaşmasından arınana dek inzivada kalacak. O zaman çocuk olarak alınacak."

O anda görüm sona erdi. ΦΙΛΗΜΩΝ da gitti ve artık yalnızdım. Söylendiği gibi ayrı kaldım. Dördüncü gece ise tuhaf bir biçim gördüm, uzun bir palto giyiyordu ve sarıklıydı. Gözleri bilge hekimlerin gözleri gibi zekâ ve içtenlik saçıyordu.[131] Bana yaklaştı ve şöyle dedi: "Sana neşeyi anlatacağım." Bense, "Bana neşeyi mi anlatmak istiyorsun?" dedim, "Ben insanların binlerce yarasıyla kanıyorum."

"Şifa getiriyorum," dedi, "kadınlar öğretti bana bu sanatı. Onlar hasta çocukları iyileştirmeyi bilir. Yaraların seni yakıyor mu? Şifa bulman yakındır. İyi öğüdü dinle ve öfkeye kapılma."

Canı sıkkın, "Ne istiyorsun? Beni ayartmak mı, yoksa alay etmek mi benimle?" dedim.

"Sence?" dedi sözümü keserek, "Sana cennetin mutluluğunu, iyileştirici ateşi, kadınların sevgisini getiriyorum."[132]

"Kurbağa bataklığına inmek, bu mu söylemek istediğin? Çokta çözülmek, dağılmak, parçalanmak mı?"[133]

Ben bunları söylerken yaşlı adam ΦΙΛΗΜΩΝ'a dönüştü[134] ve onun beni ayartan büyücü olduğunu gördüm. ΦΙΛΗΜΩΝ ise sözünü şöyle sürdürdü:

"Henüz parçalarına ayrılmayı yaşamadın. Parçalanmalı, rüzgârlarla dağılıp savrulmalısın. İnsanlar seninle Son Yemek'i hazırlıyor."

---

129. *Kara Kitap* 6'da bu ses "anne" olarak tanımlanıyor (s. 53).

130. *Kara Kitap* 6'da bunları Jung söylüyor (s. 53).

131. 21 Şubat 1916. *Kara Kitap* 6'da bunun yerine: "[Ben:] "Türk müsün? Yolculuk nereden? İslam'ı mı tebliğ ediyorsun? Neden Hz. Muhammed'i duyuruyorsun?" [Konuk:] "Çok eşlilikten, hurilerden ve Cennet'ten bahsediyorum. Bunları duyuracağım sana." [Ben:] "Konuş da bitsin bu işkence" (s. 54).

132. Bu diyalogun *Kara Kitap* 6'daki halinde şu konuşma da geçiyor: [Ben:] "Peki ya çok eşlilik, huriler, Cennet?" [Konuk:] "Birçok kadın birçok kitap eder. Her kadın bir kitaptır, her kitap bir kadın. Huri bir düşüncedir ve düşünce bir huridir. İdealar dünyası Cennet'tir ve cennet idealar dünyasıdır. Hz. Muhammed hurilerin inananları Cennet'e kabul ettiğini öğretir. Tötonlar da bu kadarını söylemişti," (s. 56). (Karş. Kuran 56:12-39). İskandinav mitolojisinde Valkrieler savaşta ölen cesur askerlere Valhalla'ya kadar eşlik eder ve orada onlarla ilgilenirlerdi.

133. 24 Şubat 1916.

134. Bu ifade *Kara Kitap* 6'da yok.

"Benden geriye ne kalacak o zaman?" diye bağırdım.

"Gölgen dışında hiçbir şey. Topraklara dökülen bir nehir olacaksın. Her vadiden geçecek, derinliklere akacaksın."

Kederle dolu, sordum: "Eşsizliğim nerede kalacak?"

"Onu kendinden çalacaksın," dedi ΦΙΛΗΜΩΝ,[135] "görünmez âlemi titreyen ellerle tutacaksın; o köklerini yeryüzünün gri karanlığına ve gizemlerine indiriyor ve yapraklarla kaplı dallarını altın havaya kaldırıyor.

"Dallarında hayvanlar yaşıyor.

"İnsan gölgesinde barınıyor.

"Uğultuları aşağılardan yükseliyor.

"Ağacın özsuyu, bin mil uzunluğunda bir düşkırıklığı.

"Uzun bir süre yeşil kalacak.

"Tepesinde sessizlik oturuyor.

"Sessizlik derin köklerinde."

[136]ΦΙΛΗΜΩΝ'un sözlerinden yaşanmamış sevgiden çıkan kaynaşmayı sıfırlamak için sevgiye karşı dürüst olmam gerektiği sonucunu çıkardım. Kaynaşmanın istemli adanışın yerine geçen bir esirlik olduğunu anladım. ΦΙΛΗΜΩΝ bana dağılma ya da parçalarına ayrılmanın istemli adanıştan çıktığını öğretmişti. O kaynaşmayı sıfırlar. İstemli adanışla bağları kopardım. İşte bu yüzden sevgiye sadık kalmam ve istemimle kendimi ona adamam gerekiyordu. Parçalarına ayrılmak bana acı veriyor ve böylece büyük ana, yani yıldızların doğası ile bağ kuruyorum, insanlara ve şeylere olan bağlarımdan kurtuluyorum. İnsanlara ve şeylere bağlı kalırsam ne yaşamımın hedefine doğru yürüyebilirim ne de bana ait olan en derin doğama ulaşabilirim. Ölüm de bende yeni bir yaşam olarak başlayamaz çünkü ölümden ancak korkabilirim. İşte bu yüzden sevgiye sadık kalmam gerek yoksa esirliğin parçalanıp çözülüşüne nasıl ulaşabilirim? Sevgiye sadık kalmadan ve bütün acıyı, ızdırabı isteyerek yaşamadan ölüm deneyiminden nasıl geçebilirim? Kendimi parçalarına ayrılmaya isteyerek adamadığım sürece benliğimin bir parçası gizliden gizliye insanlarla ve şeylerle kalır ve beni onlara bağlar; böylece istesem de istemesem de onların bir parçası olmam, onlarla karışmam ve onlara bağlı olmam gerekir. Yalnız ca sevgiye sadık olma ve sevgiye gönüllü

135. 28 Şubat 1916.

136. Bu iki paragraf *Kara Kitap* 6'da yok.

adanma bu bağın ve karışmanın çözülmesini sağlayabilir ve gizliden gizliye insanlarla ve şeylerle kalan parçamı bana geri getirebilir. Yıldızın ışığı ancak böyle büyür, yıldız doğama, yalın ve tek olarak var olan en doğru ve en içteki benliğime ancak böyle ulaşabilirim.

Sevgiye sadık kalmak zor çünkü sevgi bütün günahların üzerinde duruyor. Sevgiye sadık kalmak isteyen günahı da alt etmek zorunda. İnsan günah işlediğini o kadar kolay gözden kaçırır ki... Sevgiye sadık kalmak için günahı alt etmek zordur, o kadar zor ki ayaklarım çekiniyor harekete geçmekten.

Gece olunca ΦΙΛΗΜΩΝ toprak renkli bir kaftanla yaklaştı bana. Elinde bir gümüş balığı tutuyordu: "Bak, oğul," dedi, "balık tutuyordum ve bu balığı tuttum; onu sana getirdim, seni rahatlatmak için." Ona şaşkınlıkla ve soru dolu gözlerle baktım. Kapıda, karanlığın içinde görkemli bir kaftan giyen bir gölgenin durduğunu görmüştüm.[137] Yüzü solgundu ve alnındaki çizgilere kanlar akmıştı. ΦΙΛΗΜΩΝ ise yere eğilip dokundu ve gölgeye şöyle dedi[138]: "Efendim ve kardeşim, adın kutsal kılınsın. Bizin için en büyük şeyi yaptın sen: Hayvanlardan insan yaptın, iyileşmelerini sağlamak için insanlara yaşam verdin. Tinin sonsuz uzun bir zaman boyunca bizimle oldu. İnsanlar hâlâ sana bakıyor, hâlâ acıma diliyor senden, Tanrı'nın merhameti ve günahlarının bağışlanması için senin aracılığınla yakarıyor hâlâ. İnsanlara vermekten yorulmuyorsun. Tanrısal sabrına övgüler olsun. İnsanlar vefasız değil mi? İsteklerinin sonu gelmez mi? Hâlâ senden bir şeyler mi istiyorlar? O kadar çok şey aldılar, yine de hâlâ dileniyorlar.

"Bak, efendim ve kardeşim, beni sevmiyorlar, oysa seni açgözlülükle özlüyorlar çünkü komşularındakini de almak istiyorlar. Komşularını sevmiyorlar, onda olanı istiyorlar. Sevgilerine sadık olsalardı açgözlü olmazlardı. Oysa veren isteği de kamçılar. Sevgiyi öğrenmeleri gerekmiyor muydu? Sevgiye sadık olmayı? Özgür istemli adanmayı? Oysa senden bekliyorlar, istiyorlar ve dileniyorlar, hayret uyandıran yaşamından hiçbir şey öğrenmediler. Öyküdüler ona ama kendi hayatlarını yaşamadılar, oysa sen kendi hayatını yaşadın. Hayret uyandıran yaşamın herkesin kendi özüne ve kendi sevgisine sadık kalarak kendi yaşamını ele alması gerektiğini gösterdi. Zina yapan kadını bağışlamadın mı?[139] Fahişelerle ve vergi tah

137. Yani İsa.

138. 12 Nisan 1916. *Kara Kitap* 6'da bu konuşma Filemona atfedilmemiş.

139. Karş. Yuhanna 8:1-11.

sildarlarıyla birlikte oturmadın mı?[140] Şabat günü buyruğunu çiğnemedin mi?[141] Sen kendi hayatını yaşadın ama insanlar yapamıyor bunu; onun yerine sana dualar edip isteklerini söylüyorlar ve işinin tamamlanmadığını anımsatıyorlar sonsuza dek. Oysa insanlar öykünmeden kendi hayatlarını yaşayabilseydi işin tamamlanmış olacaktı. İnsanlar hâlâ çocuk gibi ve minnet etmeyi unutmuşlar, efendimiz bize bahşettiğin kurtuluş için sana şükürler olsun, diyemiyorlar çünkü. Onu kendimize aldık, kalbimizde yer verdik ona ve senin işini kendimizde kendi başımıza sürdürmeyi öğrendik. Kurtuluş çalışmasını kendi içimizde sürdürerek senin yardımınla olgunlaştık. Senin sayende senin çalışmanı benimsedik, kurtuluş öğretini kavradık, kanlı bir savaşımda bizim için başlattığını kendi içimizde tamamladık. Biz ana babasının mallarını isteyen vefasız çocuklar değiliz. Senin sayende, efendimiz, yeteneğinden olabildiğine yararlanacağız ve onu toprağa gömüp ellerimizi çaresizce açıp bizim işimizi bizim adımıza senin tamamlamanı istemeyeceğiz. Dertlerini ve işini üstlenmek istiyoruz ki böylece işin tamamlansın ve sen yorgun, bitkin ellerini kucağında kavuştur, bütün gün ağır yükünü taşıyan bir işçinin gün sonunda yaptığı gibi. Kutlu çalışmasını tamamladıktan sonra dinlenmeye çekilen ölü.

"İnsanların sana böyle seslenmelerini istedim. Oysa onların sana sevgisi yok, efendim ve kardeşim. Huzurun bedelini sana çok görüyorlar. İşlerini tamamlamadan bırakıyorlar, sonsuza dek acımana ve ilgine gereksinim duyuyorlar.

"Oysa, efendim ve kardeşim, ben senin işini tamamladığına inanıyorum çünkü bütün hayatını, bütün doğrusunu, bütün sevgisini, ruhunun tamamını veren işini tamamlamıştır. Tek bir kişi insanlar için ne yapabilirse yaptın sen, tamamladın ve bitirdin. Artık herkesin kendi kurtuluşu için çalışma zamanı geldi. İnsanoğlu yaşlandı ve yeni bir ay başladı."[142]

[143]ΦΙΛΗΜΩΝ sözünü bitirince yukarı baktım ve gölgenin durduğu yerin boş olduğunu gördüm. ΦΙΛΗΜΩΝ'a döndüm ve şöyle dedim: "Baba, insanlardan söz ediyorsun. Ben bir insanım, bağışla beni."

ΦΙΛΗΜΩΝ ise karanlığa karıştı ve ben yapmam gerekeni yapmaya karar verdim. Herkesin kendi yoluna çıkanı çekmesi için doğamın bü-

140. Karş. Matta 21:31-32.
141. Karş. Yuhanna 9:13.
142. Platonik aylara gönderme. *bkz.* dipnot 273, s. 353.
143. Bu 6 paragraf *Kara Kitap*'ta yok.

tün neşesini ve ızdırabını kabul ettim ve sevgime sadık kaldım. Yalnızdım ve korkuyordum.

{14} Bir gece herşey sakinken birçok sesin çıkardığına benzer bir uğultu duydum, ΦΙΛΗΜΩΝ'un sesi biraz daha net duyuluyordu, sanki bir konuşma yapıyordu. Kulak kabartınca şunları söylediğini duydum:

[144]"Daha sonra ben alt-dünyanın ölü bedenini gebe bırakınca ve o Tanrı'nın yılanını doğurunca insanlara gittim ve üzüntülerinin ve deliliklerinin ne kadar yoğun olduğunu gördüm. Birbirlerini katlettiklerini ve eylemleri için bir neden aradıklarını gördüm. Bunu yapmalarının nedeni yapacak başka ya da daha iyi bir şeyin olmamasıydı. Oysa açıklayamayacakları bir şey yapmamaya alıştıkları için onları öldürmeye devam etmeye zorlayan nedenler uydurmuşlardı. Durun, siz aklınızı yitirmişsiniz, dedi bilge. Durun, Tanrı aşkına, durun ve verdiğiniz şu zarara bir bakın, dedi zeki. Oysa aptal güldü çünkü bir gecede onur nişanlarına layık görülmüştü. İnsanlar aptallıklarını neden görmüyor? Aptallık Tanrı'nın kızıdır. İşte bu yüzden insanlar hâlâ cinayet işliyor, çünkü böylece farkında olmadan Tanrı'nın yılanına hizmet ediyorlar. Tanrı'nın yılanına hizmet etmek için canını vermeye değer. Öyleyse barışın! Tanrı'ya karşın yaşamak çok daha iyi olurdu oysa ama Tanrı'nın yılanı insan kanı istiyor. Bununla besleniyor ve parıldıyor. Öldürmeyi ve ölmeyi istememek Tanrı'yı aldatmak anlamına geliyor. Yaşayan herkes Tanrı'yı aldatır oldu. Yaşayan herkesin yaşamı kendi buluşu oluyor. Oysa yılan, kan umuduyla, aldatılmak istiyor. Yaşamını Tanrı'dan çalan insanların sayısı arttıkça yılanın kan biçilen tarladaki hasadı da o kadar büyüyor. Tanrı insanların katledilmesiyle güçleniyor. Taşkın akıntı yılanı ısıtıyor ve kızdırıyor. Yağı tutuşan alevde eriyor. Alev insanın ışığı oluyor, yenilenmiş güneşin ilk ışığı, O, görünen ilk ışık."

ΦΙΛΗΜΩΝ'un diğer söylediklerini anlayamadım. Uzun süre, görünüşe göre ölülere söylediklerini düşündüm ve bir Tanrı'nın doğuşuna eşlik eden felaketlerden yılgıya kapıldım.

Kısa bir süre sonra bir düşte İlyas ve Salome'yi gördüm.[145] İlyas endişeli ve telaşlı görünüyordu. İşte bu yüzden ertesi gece o ışık sönünce

144. Bunu izleyen iki parçaya "Düşler"de Temmuz 1917 ortalarındaki kayıtlardan sonra da yer verilmiş. Başlarında şu ifade bulunuyor: "Bir sonraki kitaptan parçalar" (s. 18).

145. 3 Mayıs 1916.

ve bütün canlılar susunca sorularımı yanıtlamaları için İlyas ve Salome'ye seslendim. İlyas öne çıktı ve şöyle dedi:

"Zayıfladım, yoksulum, gücümün fazlası sana geçti oğul. Bana çok benziyorsun. Benden çok uzağa gittin. Tuhaf ve anlaşılmaz şeyler duydum ve derinliklerimdeki huzur bozuldu."

"Ne duydun, peki? Duyduğun ses neydi?" diye sordum.

İlyas şöyle yanıtladı: "Karmaşayla dolu bir ses duydum, uyarı ve anlaşılmazlıkla dolu telaşlı bir ses."

"Ne dedi?" diye sordum, "söylediklerini duydun mu?"

"Az çok, karmaşık ve akıl karıştırıcı sözlerdi. Bir şeyi kesen bir bıçaktan söz etti ses, belki cendereye giden üzümlerden. Belki de kanlar akan cendereyi döndüren kırmızı kaftanlı birinden.[146] Daha sonra da alttaki altınlardan, dokunanı öldüren altınlardan. Sonra korkunç alevleriyle yanan, çağımızda harlayacak bir ateşten. Sonra da hain bir söz, ağzıma almak istemediğim bir şey söyledi."

"Hain bir söz mü? Nedir o?" diye sordum.

"Tanrı'nın ölümüyle ilgili bir söz," dedi, "Tek bir Tanrı var ve o da ölemez."[147]

O zaman şöyle dedim: "Beni çok şaşırttın, İlyas. Olanları duymadın mı? Dünyanın yeni bir giysiye büründüğünü bilmiyor musun? Tek Tanrı'nın gittiğini, onun yerine insana birçok Tanrı'nın ve birçok şeytanın geldiğini? Doğrusu ben şaşırdım, hem de çok! Nasıl bilmezsin? Gelecek olanı hiç mi duymadın? Oysa geleceği biliyorsun! İleri görüşün var! Belki de olanı bilmemen gerekiyordur, öyle mi? Sonuçta, olanı yadsıyor musun?"[148]

146. Yukarıda *bkz.* s. 306.

147. Yukarıda *bkz.* s. 448.

148. Jung *Anılar*'da şöyle diyor: "Bilinçdışının figürleri aynı zamanda 'bilgisiz'dir ve 'bilgiye' ulaşmak için insana ya da bilinç ile temasa gerek duyar. Bilinçdışı ile çalışmaya başlayınca Salome ve İlyas figürleri ile yakından ilgilenmeye başladım. Neden sonra kayboldular, ama iki yıl kadar sonra yeniden ortaya çıktılar. Şaşkınlıkla gördüm ki hiçbir şekilde değişmemişlerdi. Bu arada sanki hiçbir şey olmamış gibi konuşuyor ve davranıyorlardı. Oysa hayatımca inanılmayacak şeyler olmuştu. Yine her şeye baştan başlamam, olan biteni onlara anlatmam ve bazı şeyleri açıklamam gerekti. O zamanlar bu durum beni çok şaşırtmıştı. Olan biteni ise ancak sonradan anlayabildim. Bu aralıkta ikisi bilinçdışına ve kendi içlerine çekilmişlerdi, buna zamansızlığa çekilmişlerdi de diyebilirim. Ben ile ve Ben in değişen koşullarıyla bağlantıları yoktu ve bu yüzden de bilinç dünyasında olup bitenlerden 'habersiz'lerdi" (s. 338-39)." Öyle görünüyor ki bu bu konuşma ile ilgili.

Salome sözümü kesti: "Olan haz vermez. Haz yalnızca yeniden gelir. Senin ruhun da yeni bir koca isterdi -ha ha!- o değişikliği sever. Sen ona yeterince haz vermiyorsun. İşte bu bakımdan ona öğretilmez ve bu yüzden de onun deli olduğuna inanıyorsun. Biz yalnızca geleni seviyoruz, olanı değil. Bize yalnızca yeni haz verir. İlyas olanı düşünmez, yalnızca geleni düşünür. Bu yüzden de bilir onu."

"Ne biliyor?" dedim, "Bildiğini söylemeli."

İlyas şöyle dedi: "Sözleri zaten söyledim: Gördüğüm imge kan kırmızısıydı, kızgın renkliydi, parlayan bir altındı. Duyduğum ses uzaklardan gelen bir gökgürültüsü, ormanda uğuldayan bir rüzgâr, deprem sesi gibiydi. Tanrımın sesi değildi bu, gök gürültüsüne benzer putperest bir sesti. Bu seslenişi atalarım bilirdi ama ben hiç duymamıştım. Uzak sahillerdeki bir ormanın sesi gibi tarihöncesi geliyordu; yabandan gelen bütün seslerle çınlıyordu. Yılgı doluydu, yine de uyumluydu."

"Sevgili ihtiyar," diye yanıtladım onu, "düşündüğüm gibi, doğru duymuşsun. Harika! Sana anlatayım mı onu? Sonuçta, sana dünyanın yeni bir yüze büründüğünü söyledim. Üzerine yeni bir örtü serildi. Bilmemen ne tuhaf!

"Eski tanrılar yenilendi. Tek Tanrı öldü. Evet, gerçekten öldü. Çoğa dağıldı ve böylece dünya bir gecede varsıllaştı. Bireysel ruha da bir şey oldu; anlatmaya değer mi ki! Yine de böylece insan da bir gecede varsıllaştı. Nasıl olur da bunları bilmezsin?

"Tek Tanrı iki oldu, çoğul oldu, birinin bedeni birçok Tanrı'dan oluşuyor, diğeri tek, bedeni insan ama güneşten daha parlak ve daha güçlü.

"Sana ruh üzerine ne anlatayım? Çoğul olduğunu fark etmedin mi? En yakın oldu o, en yakındaki, yakın, uzak, daha uzak, en uzak, yine de tek, eskisi gibi. Önce kendini yılan ve kuşa ayırdı, sonra ana ve babaya, sonra da İlyas ve Salome'ye. Nasılsın, iyi adam? Bu seni rahatsız mı ediyor? Evet, benden şimdiden çok uzaklara ayrıldığını fark ediyor olmalısın. Öyle ki artık seni ruhumun bir parçası olarak düşünemiyorum çünkü eğer ruhuma ait olsaydın olanları bilmen gerekirdi. İşte bu yüzden seni ve Salome'yi ruhumdan ayırmam ve iblislerin arasına koymam gerekiyor. Siz ilksel olan ve hep var olan eskiye bağlısınız, bu yüzden de yalnızca geçmiş ve geleceği biliyorsunuz, insanların varlığını değil.

"Yine de çağrıma gelmeniz iyi oldu. Olanda yer alın çünkü böyle olması gerekiyordu ki siz de onun bir parçası olabilesiniz."

İlyas birdenbire söze girdi: "Bu çoğulluktan hoşlanmadım. Düşünmesi kolay değil."

Salome de "Yalnızca yalın haz verir. Onu düşünmek gerekmez," dedi.

Bense, "İlyas, bunu düşünmen hiç de gerekmiyor. Bu düşünülecek değil, görülecek bir şey. Bir resim," dedim.

Salome'ye de "Salome yalnızca yalının haz verdiği doğru değil; hatta zamanla sıkıcı oluyor. Aslında çoğul çekicidir," dedim.

Salome ise İlyas'a döndü ve şöyle dedi: "Baba, bana öyle geliyor ki insanlar bizi geride bıraktı. Doğru söylüyor, çoğul daha çok haz veriyor. Tek çok basit ve hep aynı."[149]

İlyas üzülmüş gibiydi ve şöyle dedi: "Peki bu durumda teke ne olacak? Çoğun yanında tek hâlâ var mı?"

"Bu senin eski ve kökleşmiş yanlışın, birin çoğulu dışlaması. Oysa birçok bireysel şey var. Bireysellerin çoğulluğu bedeninden birçok Tanrı'nın çıktığı tek çoğul Tanrı'dır ama tekin eşsizliği diğer Tanrı'dır ve onun bedeni de insandır ama tini dünya kadar geniştir," dedim.

İlyas başını salladı ve şöyle dedi: "Bu yeni bir şey, oğul. Yeni iyi mi? Eskiden olan iyi ve eskiden olan olacak. Doğru bu değil mi? Hiç yeni bir şey oldu mu? Senin yeni dediğin şey hiç iyi oldu mu? Her şeye yeni bir ad verdiğinde her şey aynı kalır. Yeni bir şey yoktur, yeni bir şey olamaz; o zaman ileriye nasıl bakarım? Geçmişe bakıyorum ve bir aynaya bakar gibi geleceği görüyorum. Olan yeni bir şey görmüyorum, her şey öncesiz zamandan beri olanın yeniden belirmesinden başka bir şey değil.[150] Varlığın nedir? Bir görünüş, fırlayan bir ışık; yarın artık doğru olmayacak. Gitmiş olacak, hiç var olmamış gibi. Gel, Salome, gidelim. İnsanların dünyası insanı yanıltıyor."

Salome ise ardına baktı ve giderken bana şöyle fısıldadı: "Varlık ve çoğulluk beni çekiyor, yeni ve sonrasız doğru olmasa bile."

Böylece karanlık gecede gözden yittiler ve ben de varlığımın gösterdiği yüke geri döndüm. Bana ödev gibi görünen her şeyi doğru yapmaya ve kendim için gerekli görünen her yola çıkmaya çalıştım. Oysa bilmediğim bir nedenle düşlerim güçleşti ve kaygıyla doldu. Bir gece birdenbire ruhum geldi bana, telaşlı gibiydi ve şöyle dedi:[151] "Dinle

149. Konuşmanın bundan sonrası *Kara Kitap*'da yok.

150. Yukarıda *bkz.* dipnot 261, s. 343.

151. 31 Mayıs 1916.

beni: Büyük bir ıstırap içindeyim, karanlık rahimdeki oğul beni kuşatıyor. İşte bu yüzden düşlerin güçleşti, derinliklerin ızdırabını, ruhunun acısını ve tanrıların çektiklerini hissediyorsun."

"Yardımım olur mu?" diye sordum, "Yoksa bir insanın tanrılara aracılık etmeye kalkışması aşırılık mı? Kendini bilmezlik mi bu, yoksa insanların kefareti tanrısal bir aracı tarafından ödendikten sonra, bir insan tanrıların kefaretini ödeyebilir mi?"

"Doğru söylüyorsun," dedi ruhum, "Tanrıların bir insan aracıya ve kurtarıcıya gereksinimi var. Böylece insan geçişin ve tanrısallığın yolunu açacak. Sana korkulu bir düş verdim ki yüzün tanrılara dönsün. Izdırabının sana ulaşmasını sağladım ki acı çeken tanrıları anımsayasın. İnsanlar için çok şey yapıyorsun çünkü onlar senin dünyanın efendisi. Gerçekte insanlara tanrılar yoluyla yardım edebilirsin, doğrudan değil. Tanrıların yanan azabını dindir."

"Söyle o zaman, nereden başlayayım?" diye sordum, "Kendi azabımı ve onların azabını aynı anda hissediyorum, yine de benim değil, hem gerçek hem gerçekdışı."

"İşte bu; ayrılma işte burada başlamalı," diye yanıtladı ruhum.

"Peki, ama nasıl? Aklım beni yanıltıyor. Nasıl olduğunu sen bilmelisin."

"Aklın çabuk yanılıyor," dedi tersleyerek, "yine de tanrıların senin insan aklına gereksinimi var."

"Benim de tanrıların aklına," dedim ve ekledim, "bu yüzden de karaya oturuyoruz."

"Hayır, çok sabırsızsın; yalnızca sabırlı karşılaştırma bir çözüm sunar, bir tarafın aceleyle bir karara varması değil. Çalışma ister bu."

"Tanrılar neden acı çekiyor," diye sordum.

"Onları azap içinde bıraktığın için ve o zamandan beri acı çekiyorlar," dedi.

"Hak ettiler de," diye haykırdım, "yeter insanlara işkence ettikleri. Şimdi biraz da onlar baksın bunun tadına."

"Peki, ya bu işkence sana da ulaşırsa?" diye sordu, "O zaman eline ne geçmiş olacak? Bütün acıyı tanrılara bırakamazsın, yoksa seni de çekerler kendi işkencelerine. Sonuçta bunu yapacak güçleri var. Kuşkusuz insanların da zekâları yoluyla tanrılar üzerinde büyük bir güce sahip olduğunu kabul etmeliyim."

"Tanrıların azabının bana ulaştığını görüyorum," dedim, "işte bu yüzden tanrılara boyun eğmem gerektiğini de görüyorum. Nedir istedikleri?"

"İtaat istiyorlar," dedi.

"Öyle olsun ama isteklerinden korkuyorum," dedim, "o yüzden de diyorum ki: Yapabileceğimi yapmak istiyorum. Tanrılara bırakmam gereken azabı hiçbir şekilde üstlenmeyeceğim. İsa bile onu izleyenleri eziyetten kurtarmamış, tersine biriktirmişti. Koşulları ben belirleyeceğim. Tanrılar da bunu tanımalı ve isteklerini buna göre yöneltmeli. Artık koşulsuz boyun eğme yok çünkü insan tanrıların kölesi değil artık. Tanrıların önünde onuru var. Tanrıların bile onsuz yapamayacağı bir uzuv oldu. Artık tanrılara yol vermek yok. Öyleyse duyulsun istekleri. Gerisi karşılaştırma ile hallolacak ki her biri kendine uygun parçayı alsın."

Ruhum şöyle yanıtladı: "Tanrılar onlar için istediğini değil, bildiğini yapmanı istiyor."

"Ben de öyle düşünmüştüm," dedim, "elbette tanrıların istediği budur. Peki, tanrılar da benim istediğimi yapıyor mu? Emeğimin meyvelerini istiyorum. Tanrılar benim için ne yapıyor? Hedeflerine ulaşmak istiyorlar, peki ya benim hedeflerim?"

Bu söylediğim ruhumu çileden çıkardı: "Karşı koyuşun, başkaldırışın inanılacak gibi değil. Tanrıların güçlü olduğu gerçeğini aklından çıkarma."

"Biliyorum," dedim, "yine de artık koşulsuz boyun eğme yok. Güçlerini ne zaman benim için kullanacaklar? Benim gücümü de onların hizmetine sunmamı istiyorlar. Bunun karşılığında ne veriyorlar? Çektikleri ıstırap mı? İnsanlar azap çekti ve tanrılar yine de doymadı, doyumsuzluklarıyla yeni eziyetler uydurdular. İnsanı öyle körleştirdiler ki tanrıların olmadığına, yalnızca tek bir Tanrı olduğuna, onun da seven bir baba olduğuna inanmaya başladı, öyle ki bugün tanrılarla mücade edene deli gözüyle bakılıyor. Böylece onları tanıyanlar için de bu utancı hazırladılar güce duyulan sınırsız açgözlülükle çünkü körü yönlendirmek zordur. Onlar köleleri bile yoldan çıkarırlar."

"Tanrılara boyun eğmek istemiyor musun?" diye haykırdı ruhum şaşkınlık içinde.

"Bunun artık gereğinden fazla sürdüğüne inanıyorum," dedim, "çünkü tanrılar doyumsuz, o kadar çok kurban aldılar ki körleşmiş in-

sanlığın sunaklarından kanlar akıyor. Oysa yokluk yaratır hoşnutluğu, bolluk değil. İnsanlardan yokluğu öğrensinler. Kim benim için bir şey yapıyor? İşte sormam gereken soru budur. Kesinlikle tanrıların yapması gereken bir şeyi ben yapmayacağım. Tanrılara bu önerim hakkında ne düşündüklerini sor."

Bunun üzerine ruhum kendini ikiye ayırdı. Kuş olup yüksekteki tanrılara uçtu ve yılan olan aşağılardaki tanrılara gitti sürünerek. Kısa bir süre sonra döndü ve endişeyle, "Boyun eğmek istememen tanrıları çok öfkelendirdi," dedi.

"Bu beni pek de rahatsız etmiyor," dedim, "Tanrıları yatıştırmak için elimden geleni yaptım. Şimdi onlar paylarına düşeni yapsınlar. Söyle onlara. Ben bekleyebilirim. Kimsenin bana ne yapacağımı söylemesine izin vermeyeceğim. Tanrılar karşılığında bir hizmet bulabilirler. Gidebilirsin. Yarın tanrıların kararını bana bildirmen için sana sesleneceğim."

Ruhum ayrılırken büyük bir şaşkınlık ve telaş içindeydi çünkü o da tanrılar ve iblisler ırkından geliyordu ve beni onlara döndürmeye çalışmıştı hep. Tıpkı insanlığımın beni kabileye ait olduğum ve ona hizmet etmem gerektiği konusunda ikna etmeye çalışması gibi. Uyurken ruhum yine geldi ve zekice beni boynuzlu bir şeytan olarak resmederek yılgıya kapılmam ve kendimden korkmam için uğraştı. Ertesi gece ise ruhuma seslendim ve ona şöyle dedim: "Oyununu anladım. Bunun hiçbir yararı yok. Beni korkutamıyorsun. Şimdi konuş ve getirdiğin haberi ver!"

Şöyle dedi: "Tanrılar teslim oldu. Yasanın yükümlülüğünü çiğnedin. Bu yüzden seni şeytan olarak resmettim çünkü tanrılar arasında yükümlülüğe boyun eğmeyen yalnızca odur. Sonrasız yasaya baş kaldırdı o ve bu yaptığı sayesinde istisnalar getirildi. İşte bu yüzden artık yapmak zorunlu değil. Şeytan bu açıdan yararlıdır. Yine de tanrılara danışmadan olmamalı. Bu yoldan çıkış gereklidir, yoksa şeytana karşın onların avı olursun."

Burada ruh kulağıma yaklaştı ve fısıldadı: "Tanrılar kimi zaman görmezden gelmekten de memnun çünkü sonrasız yasanın istisnası olmazsa bunun yaşama zarar vereceğini biliyorlar. İşte bu yüzden şeytanı hoşgörüyorlar."

Sonra da sesini yükseltip bağırdı: "Tanrılar sana acıdı ve kurbanını kabul etti."

Böylece şeytan esaret altında kaynaşmadan arınmama yardım etti ve tek-yanlılık acısı yüreğimi dağladı, koparılmanın açtığı yara tutuşturdu beni.

{15} [152]Sıcak bir yaz gününün öğle saatleriydi. Bahçemde yürüyüş yapıyordum; ulu ağaçların gölgeliğine ulaştığımda ıtırlı otlar arasında dolaşan ΦΙΛΗΜΩΝ'a rastladım. Ben ona yaklaşmak üzereyken diğer yandan bir mavi gölge[153] geldi ve ΦΙΛΗΜΩΝ onu görünce şöyle dedi: "Seni bahçede buluyorum, sevgili. Dünyanın günahları yüzünü güzelleştirmiş.

"Dünyanın acıları duruşunu düzeltmiş.

"Gerçek bir kralsın.

"Kıpkırmızı kanın.

"Erminin kutup soğuğundan gelen kar.

"Başındaki taç güneşin göksel bedeni.

"Bahçeye Hoş geldin, efendim, sevdiceğim, kardeşim!"

Gölge yanıt verdi: "Ey Simon Magus ya da her ne olursa adın, sen mi benim bahçemdesin, yoksa ben mi senin bahçendeyim?"[154]

ΦΙΛΗΜΩΝ şöyle dedi: "Sen, efendim, benim bahçemdesin. Helena -ya da onu nasıl adlandırmak istiyorsan- ile hizmetindeyiz. Bizimle konaklayabilirsin. Simon ve Helena ΦΙΛΗΜΩΝ ve Baukis oldu ve işte tanrıları ağırlıyoruz. Korkunç solucanına konukseverlik gösterdik. Şimdi sen geldiğine göre seni de buyur ediyoruz. Çevrendeki bizim bahçemizdir."[155]

---

152. 1 Haziran 1916.

153. *Kara Kitap* 6'da gölge İsa olarak tanımlanıyor (s. 85).

154. Simon Magus (birinci yüzyıl) bir büyücüydü. Elçilerin İşleri'nde (8:9-24) Hristiyan olduktan sonra Petrus ve Yuhanna'dan Kutsal Ruh'u aktarma gücünü parayla satın almak ister (Jung bu hikâyeyi bir karikatür olarak değerlendirir). Doğruluğu şüpheli Petrus'un İşleri ve Kilise kurucularının yazılarında da ondan söz edilir. Gnostisizm'in kurucularından biri olarak görülmüştür ve ikinci yüzyılda bir Simon tarikatı kurulmuştur. Sur şehrinde bir gelenevde bulduğu ve Truvalı Helen'in reenkarnasyonu olan bir kadının seyahat ederken hep yanında olduğu söylenir. Jung bunu anima figürüne bir örnek olarak gösterir ("Ruh ve yeryüzü," *TE 10*, §75). Simon Magus için *bkz.* Gilles Quispel, Gnosis als Weltreligion (Zürih: Origo Verlag, 1951), s. 51-70, ve G. R. S. Mead, *Simon Magus: An Essay on the Founder of Simonianism Based on the Ancient Sources with a Reevaluation of His philosophy and Teachings* (Londra: The Theosophical Publishing House, 1892).

155. Jung *Anılar*'da şöyle diyor: "Böyle bir düşte gezgin sık sık yanında genç bir kız olan yaşlı bir adamla karşılaşır ve bu tip çiftlerin örneklerine birçok söylencesel öyküde rastlanabilir. Dolayısıyla, Gnostik geleneğe göre, genelevden çıkardığı genç bir kız seyahat ederken hep Simon Magus'un yanında olmuştur. Adı Helen'di ve Truvalı Helen'in reenkarnasyonu olduğu söyleniyordu. Klingsor ve Kundry, Lao-tzu ve dans eden kız da benzer şekilde bu kategoriye girer," (s. 206).

Gölge ise şöyle yanıtladı: "Bu bahçe benim değil mi? Göklerin ve tinlerin dünyası benim değil mi?"

ΦΙΛΗΜΩΝ şöyle dedi: "İnsanların dünyasındasın, efendim. İnsanlar değişti. Artık köle değiller, tanrıların dolandırıcısı değiller artık, sizin adınıza yas tutmuyorlar ama tanrılara konukseverliklerini sunuyorlar. Doğan tanrısal olduğu sürece kardeşin, insan olduğu sürece baban[156] olarak bellediğin korkunç solucan[157] senden önce geldi. O sana çölde akıllıca öğütler verdiğinde kovdun onu. Öğüdünü aldın ama solucanı kovdun: O bizim yanımızda yer buldu kendine ama o neredeyse sen de orada olacaksın.[158] Simon olduğum zamanlarda büyüye başvurarak kaçmaya çalıştım ondan ve böylece senden kaçtım. Şimdi solucana bahçemde yer verdiğim için geliyorsun sen de."

Gölge yanıtladı: "Oynadığın oyuna mı aldanıyorum? Gizlice yakaladın mı beni? Aldatma ve yalanlar olmadı mı hep senin tarzın?"

ΦΙΛΗΜΩΝ ise şöyle dedi: "Senin doğanın da yılandan olduğunu kabul et ey efendi ve sevgili.[159] Bir yılan gibi ağaçta yetiştirilmedin mi? Yılanın derisini yanına bırakması gibi sen de bedenini yanına koymadın mı? Yılan gibi sen de sağaltıcı sanatlara yönelmedin mi? Yükselmeden önce sen de Cehennem'e gitmedin mi? Orada dipsiz derinliklere kapatılmış kardeşini görmedin mi?"[160]

O zaman gölge şöyle dedi: "Doğru söylüyorsun. Söylediklerin yalan değil. Yine de sana ne getirdiğimi biliyor musun?"

"Onu bilmiyorum," dedi ΦΙΛΗΜΩΝ, "bildiğim bir şey varsa o da yılanı konuk edenin kardeşine de gereksinim duyduğudur. Bana ne getirdin, güzel konuğum? Solucanın armağanları ağıt ve nefretti. Sen bize ne vereceksin?"

Şöyle yanıtladı gölge: "Sana acı çekmenin güzelliğini getiriyorum. Solucanı konuk edenin gereksinim duyduğu budur."

156. *Kara Kitap* 6'da bu cümle: "Çölde sana o baştan çıkartıcı sesiyle öğüt verdiğinde başından savdığın kardeşin senden önce geldi, Ey Efendi, korkunç solucan" (s. 86).
157. Yani şeytan.
158. *Kara Kitap* 6 şöyle devam ediyor: "Senin ölümsüz kardeşin olduğu için" (s. 86).
159. Jung *Aion*'da (1952, TE 9, 2, §§369, 385, and 390) yılanı İsa'nın alegorisi olarak yorumluyor.
160. Yukarıda *bkz.* s. 137.

Sonsöz[161]

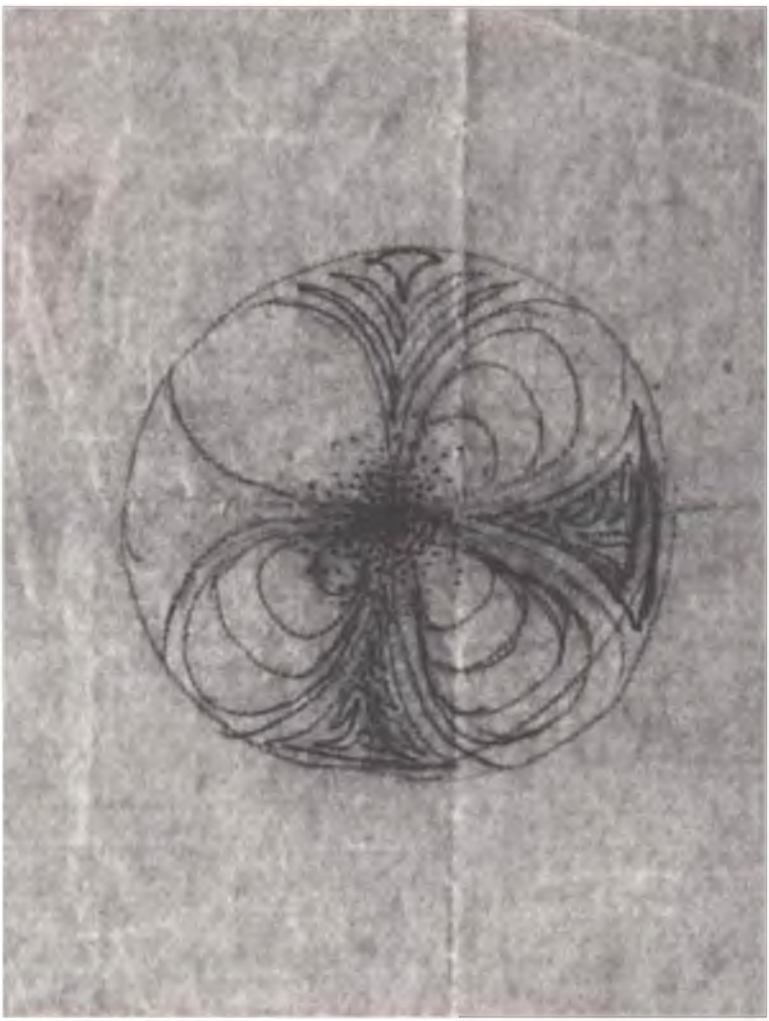
Bu kitap üzerinde 16 yıl çalıştım. 1930 yılında simya ile tanışmam beni ondan uzaklaştırdı. Wilhelm'in bana bir simya metni olan "Altın Çiçek"i göndermesi sonun başlangıcı oldu. Orada bu kitabın içindekiler aslını buluyordu ve artık kitap üzerinde çalışmam olanaksızdı. Yüzeysel bakanlar kitabı delilik olarak görecektir. Özgün deneyimlerin ezici gücünü özümseyemeseydim gerçekten de öyle olacaktı. Simyanın yardımıyla sonunda bir bütün haline getirebildim. Bu deneyimlerde değerli bir şeyler olduğunu hep biliyordum, işte bu yüzden de "değerli," yani bedeli yüksek bir kitapta topladım ve bunların hepsini özgür bırakmamla ortaya çıkan resimleri yaptım; elimden geldiğince. Bu girişimin korkunç derecede yetersiz olduğunu biliyordum ama çalışmanın yoğunluğuna ve dikkat dağıtıcı birçok şeye karşın ona sadık kaldım, başka bir / olasılık olsa bile asla...

161. *Liber Novus* el yazması ciltte sayfa 190. Transkripsiyon sayfa 189'da bir cümlenin ortasında birdenbire kesiliyor ve bir sonraki sayfada Jung'un kendi el yazısıyla yazdığı bu sonsöz bulunuyor. Bu sonsöz de ortasında birdenbire kesiliyor.

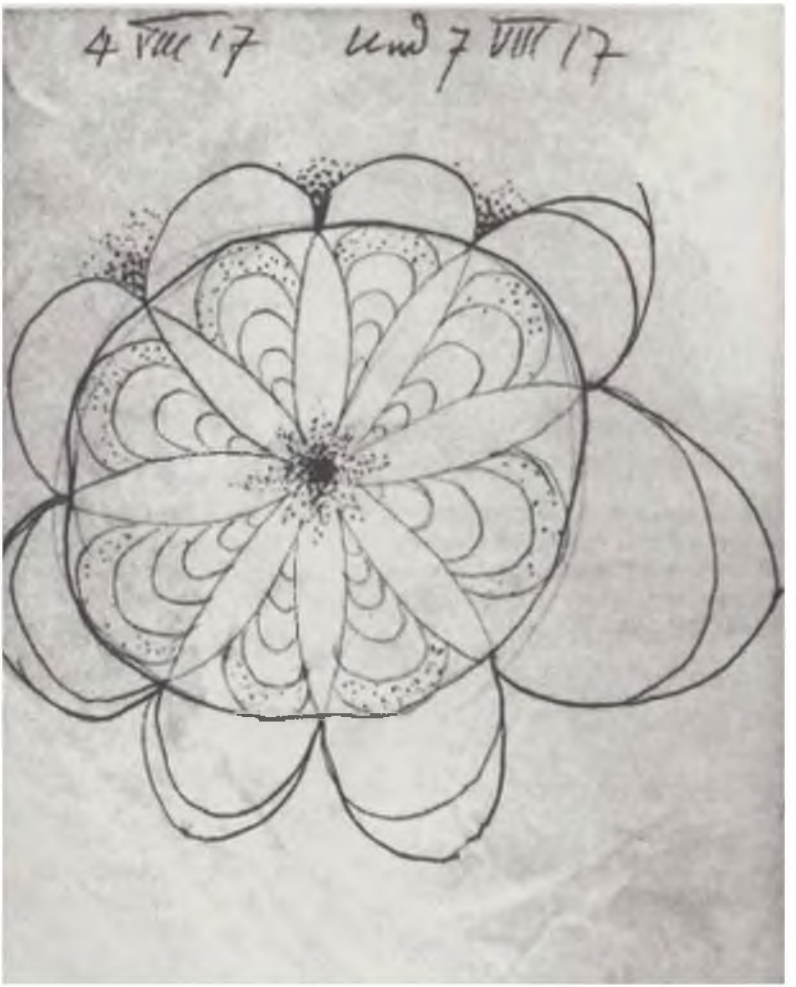
Ek A

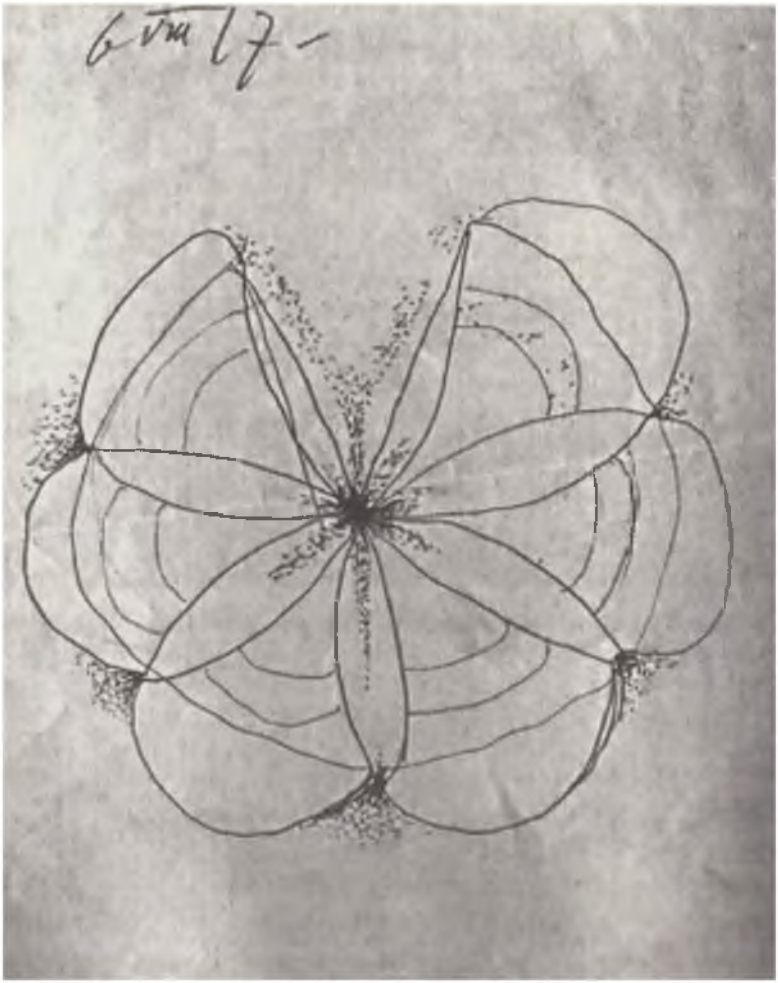
Mandala eskiz 1. Bu dizideki ilk çizim olabilir, tarihi 2 Ağustos 1917. İmge 80 bu eskize dayanıyor. İmgenin üst bölümündeki yazı "[Phanes]" (*bkz.* dipnot 211, s. 309-310). Alt bölümdeki yazı "Stoffwechsel in Individuum" (bireydeki metabolizma) (19,4 cm x 14,3 cm).

Mandala eskiz 2. Mandala eskiz I'in tersyüz edilmiş hali (19,4 cm x 14,3 cm).

Mandala eskiz 3. Tarihi 4 Ağustos 1917 ve 8 Ağustos 1917 ve İmge 82 bu eskize dayanıyor (14,9 cm x 12,4 cm).

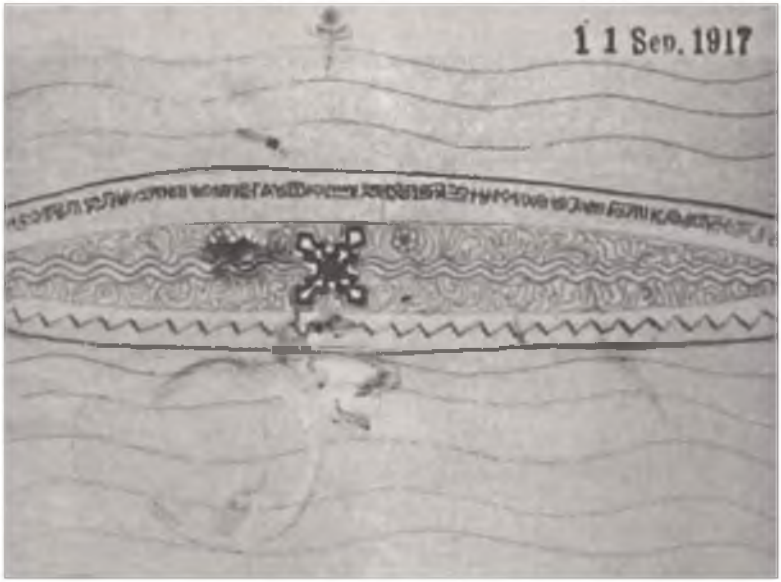
Mandala eskiz 4. Tarihi 6 Ağustos 1917. Bu eskizler için *bkz.* Giriş s. 39 (20,3 cm x 14,9 cm).

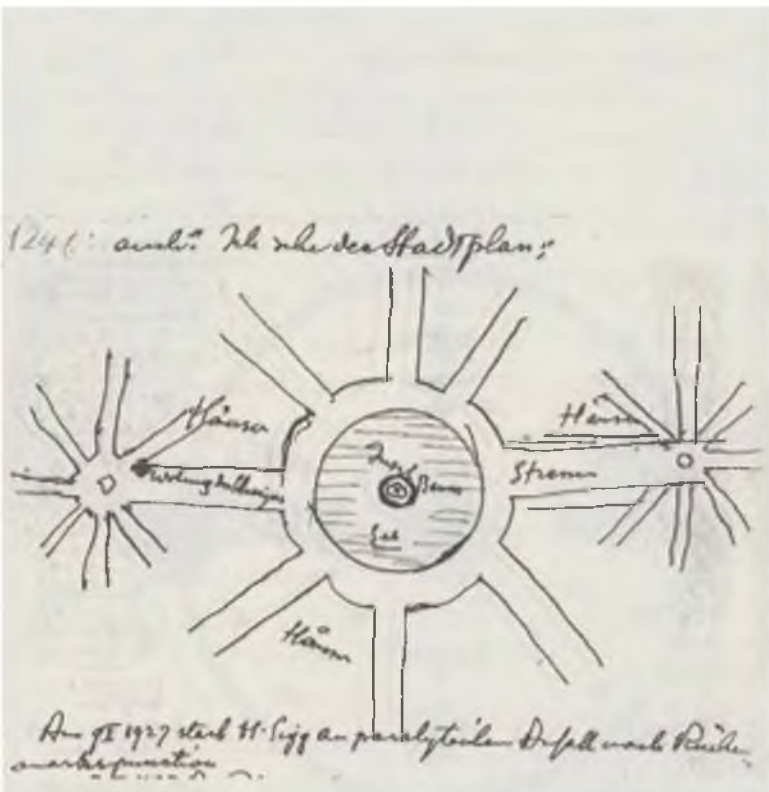
Mandala eskiz 5. Tarihi 5 Eylül 1917 ve İmge 89 bu eskize dayanıyor. (18,2 cm x 12,4 cm).

Mandala eskiz 6. Tarihi 10 Eylül 1917 ve İmge 93 bu eskize dayanıyor. (14,9 cm x 12,1 cm)

Mandala eskiz 7. Tarihi 11 Eylül 1917 ve İmge 94 bu eskize dayanıyor. (12,1 cm x 15,2 cm)

Kara Kitap 7 s. 124b'deki şehir planı. "Liverpool" düşünün sahnesini betimliyor. İmge 159 bu eskize dayanıyor ve düşü mandalaya bağlıyor. Soldan başlayarak imgedeki metinler: "İsviçreli'nin konutu;" yukarıda, "Evler;" aşağıda "Evler," "Ada;" (aşağıda) "Göl," "Ağaç," "Sokaklar," "Evler," (13,3 cm x 19,1 cm).

Kara Kitap 5 s. 169'daki "Systema Munditotius" eskizi (ayrıca *bkz.* Ek C, s. 508) (22,9 cm x 17,8 cm).

 = Anthropos Man / Anthropos. İnsan

 = Human soul / İnsan ruhu

 = Serpent = Earthly soul / Yılan = Dünyevi ruh

 = Bird / Kuş = Göksel ruh

 = Heavenly mother / Göksel anne

 = Phallus (Devil) / Fallus (Şeytan)

 = Angel / Melek

 = Devil / Şeytan

 = Heavenly world / Göksel dünya

 = Earth, Mother of the Devil / Yeryüzü, şeytanın annesi

 = Sun, Eye of the Pleroma / Güneş, Pleroma'nm Gözü

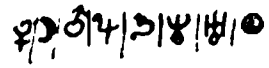
 = Moon, Eye of the Pleroma / Ay, Pleroma'nm Gözü
[Moon sighted] / [Ay görünümlü]
[Sun looking] / [Güneşe bakan]
Moon = Satan / Ay = Şeytan
Sun = God / Güneş = Tanrı

 = God of the Frogs = Abraxas
Kurbağaların Tanrısı = Abraksas

 = The Fullness / Doluluk

 = The Emptiness / Boşluk

 = Flame, Fire / Alev, Ateş
Love = Eros, a daimon / Sevgi = Eros, bir iblis

 = Gods, stars without numbers /
Tanrılar, sayısız yıldızlar

Orta nokta yine Pleroma. Bunun içindeki Tanrı Abraksas, onu bir iblisler dünyası çevreliyor ve yine bir orta noktada insanlık, başlangıç ve son var.

Liber Secundus'un ilk sayfa eskizi (*bkz.* s. 1). (38,7 cm x 27,3 cm). El yazısı metin bir Babil söylencesi ve Jung *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*nde (1912, TE *B*, §383) Hugo Gressman (ed.), Altorientalische Texte und Bilder zum Alten Testamente, cilt I (Tübingen: J. Mohr, 1909), s. 4'ten alıntı yapmış. Metinde şöyle diyor: "Her şeye biçim veren Ana Huber / sivri dişleri olan dev bir yılan yüklenince karşı konulmaz bir silah verdi / her bakımdan amansız. Bedenini zehirle değil, kanla doldurdu / ve kızgın dev semenderleri doğurganlıkla doldurdu. Korkutucu bir parlaklıkla ışıldamalarını sağladı / ve onları yükseltti. Onları gören dehşete kapılacaktı güçsüz düşecekti / bedenleri onlar kaçamadan."

Systema Munditotius. (30 cm x 34 cm). Systeme Munditotius 1955 yılında Eranos konferansları için çıkarılan Du'nun özel bir sayısında isimsiz olarak yayımlandı. Jung, Walter Corti'ye yazdığı 11 Şubat 1955 tarihli mektupta adının görülmesini istemediğini açıkça belirtmişti. Ayrıca şöyle diyordu: "Büyük evrenin ve bunun zıtlıkları içinde küçük evrenin zıtlıklarını betimliyor. En yukarıda kanatlı yumurtanın içinde genç bir erkek çocuk figürü var. Bu Erikapaios ya da Phanes olarak adlandırılır ve böylece Orfeus tanrılarının tinsel figürlerini anımsatır. Onun derinliklerdeki karanlık antitezi burada Abraksas olarak resmediliyor. O da *dominus mundi*'yi, fiziksel dünyanın efendisini temsil eder ve kararsız bir doğası olan bir dünya-yaratıcıdır. Yaşam ağacının ondan filiz verdiğini ve *vita* (yaşam) olarak adlandırıldığını, aynı zamanda üst bölümdeki karşılığındaki yedi dallı şamdan biçimindeki ışık

ağacının *ignis* (ateş) ve *Eros* (sevgi) olarak adlandırıldığını görüyoruz. Işığı tanrısal çocuğun tinsel dünyasını işaret ediyor. Sanat ve bilim de bu tinsel âleme aittir ve sanat kanatlı bir yılan, bilim de (delikler açma uğraşısı olduğu için) kanatlı bir fare olarak resmedilmiş. Şamdan tinsel üç sayısının ilkesine dayanıyor (ortada büyük bir alev, iki yanda üçer alev). Buna karşılık Abraksas'ın daha aşağı dünyasını, doğal insanın sayısı olan beş nitelendiriyor (yıldızındaki beşer çift ışık). Doğal dünyanın eşlik eden hayvanları şeytansı bir canavar ve bir larva. Bu ölümü ve yeniden doğumu gösteriyor. Mandala ayrıca yatay olarak da bölünüyor. Solda bedeni ya da kanı gösteren bir çember görüyoruz ve bundan da üretici ilke olarak fallusun çevresine dolanan yılan çıkıyor. Yılan koyu ve açık, bu da dünyanın karanlık âlemini, ayı ve boşluğu gösteriyor (bu yüzden de Satanas olarak adlandırılıyor). Varsıl doluluğun aydınlık alemi sağda, burada aydınlık çemberden *frigus sive amor dei* [soğuk ya da Tanrı'nın sevgisi] Kutsal Ruh'un kuşu kanatlanıyor ve bilgelik (Sophia) çift yönlü beherden sağa ve sola dökülüyor. Bu küre içinde büyük evren yineleniyor ancak üst ve alt satıhlar bir aynada görülür gibi tersine çevrilmiş. Bu yinelemeler en içteki çekirdeğe, asıl küçük evrene ulaşılana dek gittikçe küçülen, sayıda sonsuz yinelemeler olarak düşünülmeli. © The Foundation of the Works of C. G. Jung, Foundation ve Robert Hinshaw'ın izniyle basılmıştır.

Ek B
Yorumlar

s. 86— 89[1]

Yaş
Erkek
Yaşam-tipin kutupluluğu

Bu imgeyi zorlayıp bir ifadeye çevirmek zor. Yine de o kadar alegorik ki konuşulması gerekiyor. Yaşanmış olmaktan çok tanık olunması bakımından önceki deneyimlerimden ayrılıyor. Bu nedenle "Gizem oyunu" başlığı altına aldığım bütün imgeler gerçek deneyimler olmaktan çok alegoriktir. Kesinlikle bunların alegori olması gibi bir niyet söz konusu değildir, deneyimi örtülü, hatta düşsel olarak betimlemek için bilinçli bir şekilde tasarlanmadılar. Aslında birer görüm olarak ortaya çıktılar. Ancak daha sonra üzerlerinde yeniden çalıştığımda, diğer bölümlerde resmedilen deneyimlerle karşılaştırılamayacaklarını giderek daha fazla fark etmeye başladım. Öyle görülüyor ki bu imgeler kişileştirilmiş bilinçdışı düşüncelerin betimlemesidir. Bu da imgesel oluşlarından geliyor. Ayrıca diğer deneyimlere göre üzerinde daha fazla düşünülmesi ve daha fazla yorumlanması gerekiyordu, düşünerek onların hakkını veremezdim çünkü onlar sadece deneyimdi. Oysa "Gizem oyunu"nun imgeleri düşünme ve entelektüel anlayışa açık olan ilkeleri kişileştiriyor ve alegorik oluşları da bu doğrultuda bu tip bir açıklama denemesini gerektiriyor. Eylem karanlık bir dünyasal derinlikte geçiyor ve bu kuşkusuz bilincin aydınlık uzamının ya da psişik görüm alanının altındaki içsel derinliklerin alegorik bir temsilidir. Böylesi derinliklere inmek zihinsel bakışı dışsal şeylerden çevirip içsel karanlık derinliklere odaklanmak anlamına geliyor. Karanlığa bakmak daha önceki karanlık arka planı bir dereceye kadar canlandırıyor. Karanlığa bakmak bilinçli bir beklenti olmadan gerçekleştiği için cansız psişik arka plan içeriğinin bilinçli

1. *Düzeltilmiş Taslak*'taki sayfaların numaraları. Yukarıda s. 153-161'e karşılık geliyor.

varsayımlardan etkilenmeden ortaya çıkması olanağını doğuruyor. Bu kurulum da insan tininde sürekli yinelenen bir imge. Yaşlı adam Logos olarak adlandırılabilecek bir tinsel ilkeyi temsil ediyor, genç kız da Eros olarak adlandırılabilecek bir tinsel olmayan duygu ilkesini.

Önceki deneyimler bilincin kavrayamadığı güçlü psişik hareketler olduğunu göstermiştir. İki figür -yaşlı bilge ve genç kız- bilinci gafil avlayıp görüm alanına adım atıyor ancak bu da bilincin üzerinde durduğu söylencesel tinin karakteristik özelliği. Duygu, önsezi ve duyuştan arınmış Nous, yani akıl da Logos'un soyundan gelir. Buna karşılık Logos tüm bunlarla kaynaşmıştır. Yine de bu harmanın bir ürünü değildir, yoksa daha alt bir animalistik psişik etkinlik olurdu. Logos bu harmanın hâkimidir ve böylece ruhun dört temel etkinliği ilkesine tâbi hale gelir. Bu anlayış, içgörü, öngörüş, yasama ve bilgelik anlamına gelen bağımsız bir biçim ilkesidir. Bu nedenle de eski bir peygamber imgesi bu ilkeye uyan bir alegoridir çünkü peygamberlik tini tüm bu nitelikleri kendi içinde birleştirir. Buna karşılık, Eros ruhun tüm temel etkinliklerinin kaynaşmasını içeren bir ilkedir, bunlara hâkim olduğu kadar, ancak amacı bütünüyle farklıdır. O biçim veren değil, biçimi doldurandır; kaba akıtılan şaraptır; akıntının yatağı ve yönü değil, içine akan coşkun sudur. Eros arzu, özlem, güç, bolluk, haz, acıdır. Logos düzenleyen ve diretendir, Eros ise çözülme ve devinim. Bunlar birbirini gerektiren karşıtlardan bir çift oluşturan iki temel psişik güçtür.

Yaşlı peygamber sürekliliğin, genç kız devinimin anlatımıdır. Genel insanlık tarihine ait olmaları kişisel olmayan özlerini gösterir; onlar bir kişiye ait değildir, çok eskilerden bu yana dünyadaki halkların tinsel içeriği olmuşlardır. Herkestedirler ve dolayısıyla bu figürler düşünürlerin ve şairlerin çalışmalarında hep yeniden ortaya çıkarlar.

Bu tip ilksel imgeler insan usu ve insan ruhu üzerinde gizli bir güce sahiptir. Nerede ortaya çıkarlarsa orada gizemli, uzun zaman önce ortadan kalkmış ve önseziyle ağırlaşmış bir şeyi ortaya çıkarırlar. Titreyişi her insanın göğsünde yankı bulan bir tele dokunurlar; bu ilksel imgeler tüm insanlığa ait oldukları için herkeste bulunurlar.[2] Bu gizli güç

2. Jung burada Faust ve Oedipus'taki ilksel imgeleri betimlemek için *Libidonun Dönüşümleri ve Simgeleri*'nde (1912, TE B, §56n) yer verdiği Jacob Burkbard'ın metaforundan yararlanıyor.

büyü gibidir ve baştan çıkartıcı olduğu kadar yükselticidir. Tamamen insan olanı ele geçirmesi bu ilksel imgelerin karakteristik özelliğidir ve böylece bir güç insanı eline alır, adeta telaşlı bir kalabalığa kapılır gider insan. İnsanın anlayışı ve duyguları buna karşı çıksa da böyle olur. Bir insanın gücü içindeki tüm o insanların sesi karşısında nedir ki? Kendinden geçer, ele geçirilir ve yanar kül olur. Hiçbir şey bu etkiyi yılan kadar açık bir şekilde gösteremez. Yılan tehlikeli ve kötü olan her şeyi simgeler, geceye ait olan, tekinsiz olan her şeyi, bilinçdışı tinin karanlık ve bilinmeyen ilkeleri olarak işledikleri sürece hem Logos'a hem de Eros'a katılır.

Ev sabit bir ikameti temsil eder ve bu da Logos ve Eros'un içimizde sürekli olduğunu gösterir. Salome İlyas'ın kızı olarak temsil edilir ve böylece birbirini izlemenin düzenini ifade eder. Peygamber onu ortaya çıkarandır, o peygamberden çıkar. Peygamberin kızı olması Eros'un Logos'a bağlı olduğunu gösterir. Bu ilksel imgenin kalıcılığı bu ilişkinin sık olduğunu gösterse de bu ilişki yine de genel bir geçerliliği olmayan özel bir durumdur. Çünkü bunlar iki karşıt ilke olsaydı biri diğerinden çıkamaz, ona bağımlı olurdu. O halde, öyle görülüyor ki Salome Eros'un tam anlamıyla beden bulması değil, bir çeşididir. (Bu varsayım sonradan doğrulanıyor.) Kör olması da aslında Eros'un aksak bir alegorisi olduğunu gösteriyor. Eros kör değildir, Logos gibi o da ruhun bütün temel etkinliklerini düzenler. Körlük Salome'nin eksikliğini ve bir öz nitelikten yoksun olduğunu gösterir. Bu eksikliği nedeniyle de babasına bağlıdır.

Holün duvarlarındaki belirsiz ışıltılar fark edilmemiş bir şeyi, belki de merak uyandıran, dikkat çeken değerli bir şeyi gösterir. Bu bakımdan, yaratıcı katılım imgenin daha da derinliklerinde dokunmuştur ve böylece karanlık arka planın daha büyük bir canlandırmasını olanaklı kılar. Dikkatin artması tüm yönelim ve amaçların yoğunlaştığı bir nesnenin imgesini, çok eskilerden beri görümler doğurmak için kullanılan kristal imgesini ortaya çıkarır. Bakanın ilk başta kavrayamadığı bu figürler ruhta bir dereceye kadar daha derinlerde yatan karanlık süreçleri tetikler (örneğin kan görümü) ve algılanmaları için kristal gibi bir yardımcıya gerek duyulur. Öte yandan, söylediğimiz gibi bu da yaratıcı dikkatin daha güçlü yoğunlaşmasından başka bir şeyi ifade etmez.

Kendi içinde net ve tam olan peygamber figürünün ortaya çıkması kör Salome'nin beklenmedik biçimi kadar ilgi uyandırmaz. İşte bu yüzden de oluşturucu sürecin ilk olarak Eros sorununu işaret etmesi beklenebilir. Dolayısıyla, ağaç ve yılan imgeleriyle birlikte, önce bir Havva imgesi ortaya çıkar. Öyle görünüyor ki Salome figüründe zaten olduğu gibi bu da baştan çıkartmayı anlatmaktadır. Baştan çıkartma Eros'un yanına doğru daha fazla hareket doğurur. Bu da birçok serüvenli olanağı beraberinde getirir ki gezgin Odysseus imgesi buna uygundur. Bu imge serüven duygusunu uyarır ve serüvene çağırır; adeta bakışı karanlık tutsaklıktan ve içinde bağlı kaldığı derinliklerden kurtarma olasılığına yeni bir kapı açılır. Böylece kırmızı çiçekli ağaçların erotik duygunun gelişmesini, kuyuların sürekli bir kaynağı temsil ettiği güneşli bir bahçeye açılır görüm. Kuyunun serin suyu insanı sarhoş etmez ve Logos'u işaret eder (Dolayısıyla Salome sonradan peygamberin derin "kuyularından" söz eder). Bu da Eros'un gelişmesinin aynı zamanda bir bilgi kaynağı anlamına geldiğini gösteriyor. Böylece İlyas konuşmaya başlar.

Kuşkusuz bunda Logos'un eli daha güçlüdür, çünkü İlyas kendisinin ve kızının her zaman bir olduğunu söyler. Oysa Logos ve Eros bir değil, ikidir. Bu durumda ise Logos Eros'u kör etmiş ve hâkimiyeti altına almıştır. Oysa durum böyle ise o halde Eros'u Logos'un tahakkümünden kurtarmak gerekir ki yeniden görmeye başlayabilsin. İşte bu yüzden Salome benden yardım ister çünkü Eros yardıma ihtiyaç duyar ve öyle görünüyor ki bu imgeye bakabilmemin nedeni de kesinlikle budur. Erkek ruhu kadının özünü daha fazla niteleyen Eros'tan çok Logos'a yatkındır. Eros üzerinde Logos yoluyla kurulan tahakküm Eros'un, körlüğünün yanı sıra, tam olarak, tuhaf bir şekilde çok da hoş olmayan Salome figürüyle temsil edilmesini de açıklar. Salome kötü nitelikleri ifade eder. Akla yalnızca kutsal olanın öldürülmesini değil, aynı zamanda babanın ensest hazzını getirir. İlke her zaman bağımsızlık onuru taşır. Bu onur ondan alındığında ise alçalır ve kötü bir biçimi benimser. Bastırma nedeniyle gelişimden yoksun kalan psişik etkinlik ve niteliklerin yozlaştığını ve böylece kötü alışkanlıklara dönüştüğünü biliyoruz. İyi oluşmuş bir etkinliğin yerini ya açık ya da gizli bir kusur alır ve kişiliğin kendisiyle olan birliğinin kırılmasına neden olur. Bu da ahlaksal acıyı ya da gerçek bir hastalığı gösterir. Bu acıdan kurtulmak

isteyenin önünde tek bir seçenek kalmıştır: Ruhunun bastırılmış parçasını kabul etmeli, aşağı yönünü, hatta kusurlarını sevmelidir. Böylece yozlaşmış olan yeniden gelişmeye başlayabilir.

Logos'un hüküm sürdüğü yerde düzen vardır ama süreklilik çok fazladır. Bu çatışmanın olmadığı ve bu nedenle de gelişmenin olmadığı cennete benzer. Bu koşulda, bastırılan devinim yozlaşır ve değeri kaybolur. Bu kutsal olanın öldürülmesidir ve bunun nedeni Herod gibi Logos'un da zayıflığı nedeniyle kutsal olanı koruyamamasıdır çünkü kendini korumaktan başka bir şey gelmez elinden ve böylece Eros'un yozlaşmasını başlatır. Bu gelişmesiz süreklilik koşulundan çıkmanın tek yolu yönetici ilkeye uymamaktır. Cennet öyküsü kendini yineler ve böylece yılan dolanarak ağaca çıkar çünkü Adem baştan çıkarılmalıdır.

Her gelişme gelişmemiş olsa da gelişme yeteneği olandan geçer. Gelişmemiş koşuldayken neredeyse değersizdir ama gelişim sorgulanamaz en yüksek değeri temsil eder. Bu değerden vazgeçmek ya da en azından görünüşte vazgeçmek gerekir ki gelişmemiş olana ulaşılabilsin. Oysa bu da belki de en iyi ve en yüksek başarımızı temsil eden gelişmiş olanın tam zıttıdır. Bu nedenle de gelişmemiş olanı kabullenmek adeta bir günahtır, bir yanlış adıma, yozlaşmaya, daha derin bir düzeye alçalmaya benzer; oysa aslında varlığımızın, bu durumda çürümenin merhametine kalmış, öteki yanı pahasına düzenli koşulda kalmaktan daha yüce bir davranıştır.

s. 103-119[3]

Eylemin sahnesi ilk imgedeki ile aynı yerdir. Krater göndermesi dünyanın daha da içine ulaşan geniş bir boşluk izlenimini arttırır; bu derinlik edilgin değildir, şiddetli bir şekilde her türlü maddeyi püskürtür. Eros en başta en ciddi sorunu teşkil ettiği için sahneye Salome çıkar. El yordamıyla sola doğru ilerler. Bu tip görümsel imgelerde en ufak ayrıntılar bile önemli görünür. Sol meşum olan yandır. Bu da Eros'un bilincin, bilinçli istenç ve bilinçli seçimin yanı olan sağa değil, bilinçli istence daha az tâbi olan sola, kalbin olduğu yana meylettiğini akla getirir. Yılanın da aynı yöne doğru hareket etmesi bu devinimi vurgular. Yılan

3. Bu s. 156-164'e karşılık geliyor.

büyülü gücü temsil eder ve aynı zamanda içimizde algılanmadan da olsa yükselen hayvan dürtülerinde belirir. Bunlar Eros'un devinimine bize büyülü gelen tekinsiz bir vurgu katar. Büyü etkisi, hayvan doğasının karanlık içgüdüsel itkileri yoluyla düşünce ve duygularımızın güçlenmesi ve vurgulanmasıdır.

Sola doğru olan bu devinim kördür, yani amacı ve yönelimi yoktur. Bu nedenle yol gösterilmesi gerekir ama bilinçli yönelim tarafından değil, Logos tarafından. İlyas Salome'yi geri çağırır. Körlük Salome'nin ızdırabıdır ve bunun da iyileştirilmesi gerekir. Daha yakından bakıldığında ona karşı önyargı kısmen de olsa geçerliliğini yitirir. Suçsuz görünür ve belki de kötülüğü körlüğüne atfedilmelidir.

Logos Salome'yi geri çağırarak Eros üzerinde iktidarını gösterir. Yılan da Logos'a itaat eder. Bu imgenin gücünü ve önemini vurgulamak için Logos ve Eros'la birlikte kalır. Bir çocuksuluk duygusunda ifade bulan Ben'in güçlü bir şekilde hissedilen küçüklüğü ve önemsizliği Logos ile Eros'un birleştiği bu büyülü, güçlü manzaranın doğal bir sonucudur.

Kör Eros'un peşinde sola yönelik devinim Logos'un müdahalesi olmadan mümkün değilmiş gibi -ya da etkin olarak engellenmiş- görünür. Logos'un bakış açısıyla, bir devinimi körü körüne izlemek günahtır çünkü tek yönlüdür ve insanın her zaman bilincin en üst derecesine ulaşmaya çabalaması gerektiğine yönelik yasaya aykırıdır. İnsanlığı burada yatar. Öteki, hayvanlarla ortak yönüdür. İsa da şöyle der: "Ne yaptığını biliyorsan kutlusun; ne yaptığını bilmiyorsan lanetlisin."[4] Sola dönük devinim ancak bilinçli, *gören* bir yönü var olduğunda mümkündür ve ancak o zaman buna izin verilir. Böyle bir yönün tanımlanması da Logos'un müdahalesi olmadan mümkün değildir.

Böyle bir kavramı yaratmanın ilk adımı devinimin hedefinin ya da yöneliminin bilincine varmaktır. İşte bu yüzden sorar İlyas Ben'in yönelimini. Ayrıca körlüğünü, yani yönelimini bilmediğini de kabul etmesi gerekir. Tek fark edilebilecek şey bir özlemdir, ilk imgenin yarattığı karışıklığı çözme isteğidir.

4. Bu Lukas 6:4'e Codex Bezae'den yapılan doğruluğu şüpheli bir ekleme: "İnsan ne yaptığını gerçekten biliyorsa ne mutlu ona; bilmiyorsa lanetlidir ve yasayı çiğnemiştir." K. Elliot, ed., *The Apocryphal New Testament*, s. 68. Jung 1952'de bu alıntıya *Eyyub'a Yanıt*'ta yer vermiştir (TE §696).

Bu tip bir bilinçlendirme Salome'de belirsiz bir mutluluk hissi yaratır. Bu da anlaşılabilir bir şeydir çünkü bilinç içgörü demektir, yani körlüğünün iyileşmesidir. Böylece Eros'un iyileşmesini sağlamaya yönelik bir adım atılmış olur.

Ben ilk başta aşağı konumunda kalır çünkü bilgisizliği sorununun ilerleyen gelişimini araştırmasını engeller. Hangi yöne gideceğini de bilemez çünkü bakışını hiçbir zaman psişik altyapısının derinliklerine çevirmemiş, yalnızca göze görüneni görmüş, yalnızca bilincin güçlerini ve etkin güçler olarak bilinci fark etmiş, iç itkilerini yarı bilinçli bir şekilde yadsımıştır. Böyle bir Ben kendi derinlikleriyle karşılaştığında ancak utanabilir. Bilinçli üst dünyaya olan inancı o kadar sağlam olmuştur ki benliğin derinliklerine gitmek onda bir suçluluk duygusu, bilincin ideallerine ihanet ettiği hissi yaratır.

Öte yandan karışıklığı çözme isteği kendi aşağılığından duyduğu tiksinmeden daha güçlü olduğu için Ben de Logos'un rehberliğine bırakır kendini. Sorulan soruyu yanıtlayabilecek hiçbir şey görünürde olmadığı için daha da büyük derinliklerin açılması gerekir besbelli. Bu da kristalin, yani bekleyiş içindeki dikkatin en üst düzeyde yoğunlaşması ile olur. Kristalde belirecek ilk imge çocuğuyla Tanrı'nın annesi olacaktır.

Kuşkusuz bu imge ilk imgedeki Havva görümü ile ilişkili ve buna karşıttır. Nasıl Havva tensel baştan çıkarmayı ve tensel anneliği temsil ediyorsa Tanrı'mn annesi de tensel bekareti ve tinsel anneliği temsil eder. İlk yön Eros'un tene devinimi, sonraki de tine yönelmesi olacaktır. Havva tensel yanın ifadesidir, Meryem ise Eros'un tinsel yönünü ifade eder. Ben yalnızca Havva'yı gördüğü sürece kördür. Farkındalığın çağırılması ise Eros'un tinsel görünüşünü getirir. İlk durumda Ben bir serüven yolculuğunda Odysseus olmuştur ve bu yolculuk yaşlanan adamın anne kadın Penelope'ye dönmesi ile sonlanır.

İkinci durumda ise Ben Kilise'nin üzerinde yükseleceği seçilmiş taş Petrus olarak betimlenir. Bağlama ve çözme gücünün simgesi olarak anahtar bu düşünceyi destekler ve üç köşeli tacı ile Papa'nın Tanrı'nın dünyadaki valisi olduğu imgesine çıkar.

Kuşkusuz devinimin tek yanlılığının gösterdiği gibi, Ben tinsel güce yönelik bir devinim içine girmiştir. Havva görümü yoldan çıkar ve serüvenci Odysseus'a, Kirke'ye, Kalipso'ya döner. Öte yandan, Tanrı'nın

annesi görümü isteği tenden alıp tinin alçakgönüllü yüceltilişine çevirir. Eros tende hata yapabilir ama tinde tenin ve tensel hatanın üzerine çıkar. Dolayısıyla neredeyse algılanamadan tine dönüşür, sevgi görünümüyle ten üzerindeki güç olur ve böylece tinsel güç sevginin örtüsünü kaldırır; birincisi her ne kadar tini sevdiğine inansa da aslında teni yönetir ve ne kadar güçlenirse o kadar az sever. Tini ne kadar az severse de o kadar tensel güç olur. Tin sevgisi, ten üzerindeki gücü dolayısıyla da tinsel görünüme bürünmüş bir dünyevi güç-dürtüsü olur.

İsa acılarını yüklenerek üstesinden gelmişti dünyanın. Buda dünyevi acı ve zevki reddederek her ikisinin de üstesinden gelmişti. Böylece dönüşü olmayan bir koşul olan varlık olmayana girmişti. Buda teni denetlemekten haz çıkarmayan daha da üstün bir tinsel güçtür çünkü hem hazzın hem de acının ötesine geçmiştir. İsa'nın durumunda fethedilmesi hâlâ sürekli ve daha büyük ölçüde çok büyük bir çaba gerektiren haz Buda'yı terk etmiştir ve bir ateş gibi sarmıştır onu. O ise bundan etkilenmez ve dokunulmazdır.

Oysa yaşayan Ben bu koşula yaklaşırsa tutkusu onu terk edebilir ama yine de ölmeyecektir. Yoksa tutkumuz değil miyiz? Ve Ben'i terk ettiğinde ne olur tutkuya? Ben yalnızca önde gözleri olan bilinçtir. Arkasında olanı hiç görmez. Oysa önündeyken üstesinden geldiği tutku orada yeniden gruplanır. Usun gözü rehber olmaz, insanlık hafifletmez, böylece ateş yıkıcı, kana susamış Kali'ye dönüşür, insanın yaşamını içten içe kemirir. Kurban töreninin mantrasında dendiği gibi: "Selam sana ey Kali, dehşetli yönün üç gözlü Tanrıça'sı, boynunda insan kafataslarından bir kolye olan. Bu kan seni onurlandırsın!" Eros'u muhtemelen tine dönüştürecek olan bu son elbette Salome'yi dehşete düşürmelidir çünkü ten olmazsa Eros var olamaz. Tenin aşağılığına direnen Ben böylece bilinci bastırmaya çalışan her şeyi temsil eden, tine karşı dişi ruhuna direnmiş olur. Böylece bu yolda bir karşıtlıkta son bulur. Bu nedenle de Ben çatışmasını somutlaştıran figürlere bakmaktan döner.

Logos ve Eros, tin ile ten arasındaki çatışmanın statüsünden gelmişler gibi yeniden birleşirler. Çözümü biliyor gibi görünürler. İmgenin başında Eros'tan başlayan sola doğru devinim şimdi Logos'tan başlar. Körlükte başlayanı gören gözlerle tamamlamak için sola doğru hareket etmeye başlar. Başta bu hareket karanlığın daha da artmasına neden

olur ve daha sonra kırmızımsı bir ışıkla biraz olsun aydınlanır. Kırmızı renk Eros'u gösterir. Parlak bir ışık saçmasa da Eros en azından bir şeyin fark edilmesini sağlar belki de sadece, Logos'un da yardımıyla insanın bir şey fark edebilmesini sağlayacak bir durum yaratarak.

İlyas mermer aslana yaslanır. Soylu aslan gücü simgeler. Taş sarsılmazlığını akla getirir ve böylece Logos'un gücünü ve sağlamlığını ifade eder. Yine önce farkındalık başlar ancak bu kez daha derindedir ve çevresi yenilenmiştir. Burada Ben küçük olma deneyimini daha da fazla yaşar çünkü değerinin ve anlamının bilincinde olduğu bildiği dünyadan daha da uzaklaşmıştır. Bu yeni çevrede ona anlamını anımsatacak hiçbir şey yoktur. Bu yüzden de kendi sağduyusundan bu denli bütün sıyrılabilen bu ötekiliğin altında ezilir. Artan farkındalığın denetimini yine İlyas alır.

Kristal görümlerin gösterdiği gibi bilince iletilmesi gereken düşünce bir tinsel güç düşüncesidir, yani Ben kendine peygamberlik atfetmeye ayartılır. Öte yandan bu düşünce öyle bir direnç hissiyle karşılaşır ki kendini bilince kabul ettiremez. Bu yüzden de perdenin ardında kalmıştır. Oysa Ben Eros'un peşinden körü körüne gidemediği için bu kayba karşılık en azından tini değiş tokuş etmeye çalışmıştır; insan hayatında bu ne çok görülür! Eros'ta olduğu gibi bu denli büyük bir kaybın insanı en azından güç sahasında bunun yerine bir şey koyma arayışına itmesi kaçınılmazdır. Bu o denli tekinsiz, kurnazca bir şekilde olur ki Ben hileyi neredeyse fark edemez. Bu da kural olarak Ben'in kendi gücünün sefasını neden süremediğini açıklıyor çünkü o gücün sahibi değildir, güç-şeytan onun sahibidir. Bu durumda Ben'in şu gerçeği kavraması kolay olurdu: İlyas kendini böyle canlı bir gerçeklikle dayatır ve kendi içinde değerli bir kişilik olarak bu figür üzerinde hak iddia eder. Oysa farkındalık bu aldatmacadan daha erken davranır.

Açık bir şekilde sorumluluklarını üstlenme eğilimi olsa da yaşayan figürlerin görünmesi kişisel alınmamalı. Gerçekte bu tip figürler ancak ellerimize ya da ayaklarımıza ait oldukları kadar kişiliklerimize aittir. Ellerin ya da ayakların olması kişiliğin karakteristik özelliği değildir tek başına: Karakteristik bir yönleri varsa o da bireysel karakterlerinden ibarettir. O halde yaşlı adamın ve genç bakirenin İlyas ve Salome olarak adlandırılması Ben'in karakteristik özelliğidir; Simon Magus ya da Helena olarak da adlandırılabilirlerdi pekâlâ. Oysa önemli olan bunların

İncil'den alınmış figürler olmasıdır. Daha sonra da kanıtlandığı gibi bu da şu ana ait psişik karmaşıklıkların tuhaf yönlerinden biridir.

Çekici tinsel güç düşüncesinin farkında olmak Eros sorusunu yeniden ön plana çıkarır ve bir kez daha yeni bir biçimde; hem Havva'nın işaret ettiği hem de Meryem'in temsil ettiği olasılık geçerliliğini yitirir. Böylece üçüncü olasılık, yani iki uç nokta olan ten ve tinden uzak duran evlat ilişkisi kalır geriye; İlyas baba, Salome kız, Ben de oğul ve erkek kardeştir. Bu çözüm Hristiyanlık'taki Tanrı'da çocukluk düşüncesinin karşılığıdır. Salome -Meryem olarak- tüyler ürpertici bir tuzakla henüz-orada-olmayan annenin yerini doldurur. Bu da Ben üzerinde karşılık bulan bir etki yaratır. Hristiyanlık'taki çözümde bulunan katarsiz etkisi yadsınamaz; çünkü bütünüyle olası görünmektedir. Hepimizin içinde bir çocuk var; hatta yaşlılarda bu canlı olan tek şeydir. İnsan bitmek tükenmek bilmeyen tazeliğine ve bağlılığına dayanarak her an çocuksuluğa sığınabilir. Her şey, en uğursuz şeyler bile çocuksuya yeniden tercüme edilerek zararsız kılınabilir.

Sonuçta bunu gündelik hayatımızda oldukça sık yapıyoruz. Hatta bir tutkuyu çocuksuluğa döndürerek evcilleştirebiliyoruz ve belki de tutkunun ateşi çocuksu bir yasa çok daha sık düşüyor. Öyleyse çocuksuluğun yeterli bir çare gibi görünmesinin birçok yolu var ve yüzlerce mantra ve ilahi ile çocuksuluk düşüncesini içimize çakan Hristiyanlık eğitiminin uzun vadeli etkileri de buna dahildir. Salome'nin Meryem'in anneleri olduğunu söylemesi işte bu yüzden daha da yıkıcı görünüyor. Çocuksu çözümün gelişmesini engellediği için bu da hemen başka bir düşünceyi doğuruyor: Meryem anne ise o halde benim İsa olmam da kaçınılmazdır. Çocuksu çözüm bütün çekinceleri ortadan kaldıracaktı: Salome artık bir tehdit olmayacaktı çünkü yalnızca küçük kız kardeş olacaktı. İlyas ilgili baba olacaktı ve erdemi ve öngörüsü Ben'i çocuksu güveni ile kendi başına bırakacaktı.

Oysa bu çözüm olarak kurulan çocukluğun talihsiz kusurudur; bütün çocuklar büyümek ister. Çocuk olmak gelecekteki yetişkinliğe ateşli bir tutku ve sabırsızlık duymak demektir. Eros'un tehlikelerinden korkaran çocukluğa dönersek çocuk tinsel güce doğru büyümek ister. Tinin tehlikelerinden korkarak çocukluğa kaçarsak da Eros'un gücünü kendimize atfetmiş buluruz kendimizi.

Tinsel çocukluk durumu herkesin içinde kalamayacağı bir geçiş oluşturur. Bu durumda Eros'un Ben'e çocuk olmanın olanaksızlığını göstermesi usa dayanır. Çocukluk durumunu bırakmanın o kadar da kötü olmadığı düşünülebilir ama bunu düşünenler sadece bu bırakmanın sonuçlarını kavrayamayanlardır. Denenmiş ve sınanmış bir yönde bireysel yaşamı ve düşünceyi veren eski Hristiyan görüşlerinin ve bunların sağladığı olasılıkların -birçoklarının çok kolay kabullendiği şekilde- yitirilmesi değil, vazgeçilenin Hristiyanlığın bakış açısını çok aşan derin tutuma karşılık gelmesidir. İnsan Hristiyanlığın gereklerini uzun zamandır yerine getirmiyor ve nicedir bu yitimden pişmanlık duymuyor olsa da sezgisel olarak özgün görüşler kendi başlarına hâlâ varmış gibi davranmayı sürdürür. Vazgeçilen bir dünya-görüşünün yerini yenisinin alması gerektiği görülmez, özellikle de Hristiyanlığın bakış açısından vazgeçmenin günlük ahlakı aşındırdığı açık olarak görülemez. Çocukluktan vazgeçmek demek bugüne dek geçerli olan ahlak görüşlerine duygusal ya da alışkanlığa dayalı bağlılığın artık var olmaması demektir.

Tüm özgür düşünceye karşın, Eros tutumumuz, örneğin, eski Hristiyanlık görüşü olmayı sürdürür. Artık zamanımızın gelmesini sorgulamadan ve kuşku duymadan huzur içinde bekleyemeyiz, yoksa çocuklukta kalırız. Dogmatik görüşü yadsıdığımızda kurulu ve yerleşmiş olandan özgürleşmemiz yalnızca zihinsel olacaktır, oysa derin duygularımız eski yolda kalır. Gel gör ki çoğu insan bunun onları nasıl kendileri ile ters düşürdüğünü fark etmez. Oysa gelecek nesiller bunu gittikçe daha çok fark edecektir. Yine de bunu görenler yenilenmiş çocukluktan vazgeçmenin onları çağımızdan dışarı attığını ve artık geleneksel yolu izleyemeyeceklerini dehşet içinde anlayacaktır. Onlar ne yolu ne de sınırı olmayan bilinmeyen topraklara girer. Tüm yerleşmiş izleri terk ettikleri için yönleri yoktur. Oysa pek azı bunu fark eder çünkü çoğunluk yarım ölçülerle yetinir ve tinsel durumlarının aptallığı onları rahatsız etmez. Yine de ılıklık ve gevşeklik herkesin hoşuna gitmez. Bazıları alışkanlığa dayalı davranışlarının belirgin yollarından bütünüyle çekilmiş bir dünya görüşüne bağlanmak yerine kendilerini ümitsizliğe bırakmayı yeğler. Ödleklikleriniz baştan aşağı sarsacak olsa bile yol iz olmayan, karanlık topraklara gidip orada yok olma tehlikesini göze almayı tercih ederler.

Salome Meryem'in anneleri olduğunu söylediğinde -bu da Ben'in İsa olduğu anlamına gelir- bunun anlamı kısacası Ben'in Hristiyan çocukluk durumundan çıktığı ve İsa'nın yerini aldığıdır. Elbette Ben'in böylece kendine aşırı bir önem atfedeceğini düşünmekten daha saçma bir şey olamaz; tam tersine kararlı bir şekilde daha aşağı bir konumu benimser. Eskiden güçlü bir figürün peşinden giden kalabalığın bir parçası olma avantajı vardı, şimdi ise bunu yalnızlık ve ümitsizlikle değiştirmiş, bu büyük insanın sıradışı niteliklerine sahip olmadan İsa nasıl kendi dünyasında yabancı ve yalnızsa kendi dünyasında öyle kılmıştır. Dünyayla zıtlaşmak için büyüklük gerekir ama Ben bunun neredeyse gülünç zayıflığını yaşar. Bu da Salome'nin esinleri karşısında duyduğu dehşeti açıklıyor.

Hristiyanlık bakış açısının ötesine adım atan her kimse, yine de bunu kesin bir şekilde yapar, görünüşte dipsiz bir boşluğa, en büyük yalnızlığa düşer ve gerçeği saklamasının da herhangi bir yolu yoktur. Elbette insan kendini bunun o kadar da kötü olmadığına ikna etmeye çalışır ama öyledir. Terk edilmişlik, bununla yüklendiğimiz yıldırıcı ödev bir yana, insanın sürü içgüdüsü için olabilecek en kötü şeydir. Yok etmek kolaydır, yeniden kurmak ise zor.

Böylece imge karşıt duran bir kasvet duygusuyla sonlanır ancak yılan sessizce yanan yüksek bir ateşi sarmalamıştır. Bu görüntü adanmışlığı ve bununla birlikte yılanın ifade ettiği büyüsel zorlamayı gösterir. Böylece insanı huzursuz eden kuşku ve korku duygusunun karşısına etkili bir benzeri çıkar, adeta biri şöyle demektedir: "Elbette Ben'in huzursuzluk ve kuşkuyla dolu ama sönmeyen adanma ateşi içinde daha güçlü yanıyor ve yazgının zorunluluğu daha güçlü."

s. 127-150[5]

İkinci imgenin uzaklara erişen uyarıları Ben'in içine kuşkunun kaosunu sokar. Böylece daha büyük berraklığa ulaşmak için karmaşanın üzerine çıkma isteği doğar ve imgede çıkıntı yapan dağ sırtı da bunu ifade eder. Logos yol gösteriyor gibi görünür. Daha sonra da iki yılanın ve gün ile gecenin ayrılmasının simgelediği iki karşıt imgesi gelir.

5. Bu s. 165-176'ya karşılık geliyor.

Gün ışığı iyiliği, karanlık kötülüğü gösterir. Zorlayıcı güçler olarak her ikisi de yılan figürünü benimsemiştir. Burada sonuçta büyük bir önem atfedilen bir fikir gizlidir: Kara bir yılanla karşılaşan beyaz bir yılanla karşılaşmaktan daha fazla şaşırmamalıdır. Renk korkuyu gidermez. Bu da belki de iyiliğin içinde de kötülüktekine eşit oranda tehlikeli, büyüleyici bir gücün olduğunu akla getirir. Temelde iyi kendi içinde kötülükten daha-az-tehlikeli olmayan bir ilke olarak görülmelidir. Sonuç olarak, Ben her ne kadar iyiye kötüden daha fazla güvenebileceğine ya da güvenmesi gerektiğine inansa da beyaz yılana da ancak kara yılan kadar yaklaşmaya karar verebilir. Yine de Ben yarı yolda kök salmış, sabitlenmiştir ve iki ilke arasındaki mücadeleyi kendi içinde gözlemler.

Ben'in bu orta konumda kalması kötülüğün ilerlemesi anlamına gelir çünkü iyiye koşulsuz teslimiyet ona zarar verir. Bu da kara yılanın saldırısında ifade bulur ama Ben'in kötülüğe katılmaması iyiliğin zaferidir. Kara yılanda çıkan beyaz baş bunu ifade eder.

Yılanın görünürden kaybolması iyi ile kötünün karşıtlığının etkisiz hale geldiğini gösterir, yani yakın önemini yitirmiştir. Ben için bunun anlamı da o ana dek kalıcı ahlak bakış açısının koşulsuz gücünden kurtulma ve bunun yerini karşıtlar çiftinden özgürleşmiş bir orta konumun almasıdır. Bununla birlikte, böylece ne açıklık ne de açık bir görüş kazanılmış olur çünkü yükselişin son noktasına çıkış devam etmektedir ve özlenen bakış açısını da bu getirebilir.

Ek C

Kara Kitap 5'ten alınan aşağıdaki parça *Vaazlar*'ın kozmolojisine giriş niteliğindedir.

r6. I. R6.

Tanrı'nın gücü korkutucudur.

"Onu daha da fazla yaşayacaksın. İkinci çağdasın. İlk çağın üstesinden gelindi. Kurbağa Tanrı olarak adlandıracağın oğulun hakimiyetinin çağıdır bu. Bunu üçüncü çağ izleyecek, paylaştırma ve ahenkli güç çağı."

Ruhum, nereye gittin? Hayvanlara mı gittin?

Yukarı'yı Aşağı ile bağlıyorum. Tanrı'yı hayvan ile bağlıyorum. İçimde bir şey kısmen hayvan, bir şey kısmen Tanrı ve üçüncü parça kısmen insan. Altında yılan, içinde insan ve üstünde Tanrı. Yılanın ötesinde fallus geliyor, sonra yeryüzü, sonra ay ve en son da dış uzayın soğukluğu ve boşluğu. Üzerinde güvercin ya da göksel ruh geliyor, içinde sevgi ve öngörüş birleşmiş, nasıl ki zehir ve kurnazlık yılanda birleşmişse. Kurnazlık şeytanın anlayışıdır, hep daha küçük şeyleri saptar ve hiç beklemediğin yerlerde yarıklar bulur.

Yukarı ile Aşağı'nın birleşmesi yoluyla bağlanmamışsam üç parçaya ayrılırım: *Yılan,* onda ya da başka bir hayvan biçiminde gezinirim, doğayı iblisçe yaşarım, korku ve özlem yaratırım. *İnsan ruhu,* daima içinde yaşayan. *Göksel ruh,* tanrıların içinde, sana uzak ve yabancı olan, bir kuş biçiminde görünen. Bu üç parça da birbirinden bağımsızdır.

Ötemde göksel anne durur. Onun karşıtı fallustur. Onun annesi yeryüzüdür, onun hedefi göksel annedir. Göksel anne göksel dünyanın kızıdır. Karşıtı yeryüzüdür.

Tinsel güneş göksel anneyi aydınlatır. Onun karşıtı aydır. Nasıl ki ay uzayın ölülüğüne geçitse tinsel güneş de Pleroma'ya, doluluğun üst dünyasına geçittir. Nasıl ki Tanrı'nın doluluk gözü güneşse ay da Tanrı'nın boşluk gözüdür. Gördüğün ay simgedir, gördüğün güneş gibi. Güneş ve ay, yani simgeleri, tanrılardır. Yine başka tanrılar da bulunur ve onların simgeleri de gezegenlerdir.

Göksel anne tanrılar kademesinde bir iblistir, göksel dünyada oturur.

Tanrılar lehte ve aleyhtedir, kişisel değildir, yıldızların ruhları, etkileri, güçleri, ruhların büyük babaları, göksel dünyadaki yöneticiler, hem uzayda hem de kuvvette. Ne tehlikeli ne de müşfiktir, güçlü, ama alçakgönüllü, Pleroma ve sonrasız boşluğun açıklamaları, sonrasız niteliklerin biçimlenimleri.

Sayıları sayılamayacak kadar büyüktür ve yüce temele çıkar ve orası tüm nitelikleri kendinde barındırır ve kendisi niteliksizdir, hiç ve herşey, insanın tam çözülmesi, ölüm ve sonrasız hayat.

İnsan *prinsipium individuationis* ile olur. Salt bireysellik için çabalar ve bu yolda Pleroma'nın salt çözülüşünü gittikçe daha çok yoğunlaştırır sürekli. Böylece Pleroma'yı en büyük gerilimi barındıran nokta yapar ve kendisi parlayan bir yıldızdır, ölçüsüzce küçük, tıpkı Pleroma'nın ölçüsüzce büyük olması gibi. Pleroma ne denli yoğunlaşırsa bireyin yıldızı o denli güçlenir. Işıldayan yıldızlar sarar onu, oluşmakta olan göksel bir beden, küçük bir güneşle karşılaştırılabilecek. Ateş saçar. İşte bu yüzden de ona εγω [ειμι] συμπλαναζυμιν αοτηρ[1] [Seninle gezinen yıldızım ben!] denir. Ruhların Tanrısı ve büyük babası olan ve yine aynı zamanda bir yıldız olan güneş gibi bireyin yıldızı da güneş güneş gibidir, ruhların Tanrısı ve büyük babasıdır. Zaman zaman görünür, tıpkı onu betimlediğim gibi. Işığı mavidir, uzak bir yıldızınki gibi. Uzayda uzaklarda, soğuk ve yalnızdır çünkü o ölümün ötesindedir. Bireysellik kazanmak için ölümden büyük bir pay almamız gerekir. İşte bu yüzden de ona ει εοι εστε[2] [Siz tanrılarsınız!] denir çünkü yeryüzüne nasıl sayısız insan hükmediyorsa göksel dünyaya sayısız yıldız ve Tanrı hükmeder.

Kuşkusuz bu insanın ölümünden kurtulan Tanrı'dır. Yalnızlık kimin için Cennetse, o Cennet'e gider, kimin için Cehennemse, o Cehennem'e gider. *Principium individuationis*'i ereğine dek izlemeyen Tanrı olmaz çünkü bireyselliği kaldıramaz.

1. "Seninle gezinen yıldızım ben!" Mithras Liturgy'den bir alıntı (Albrecht Dieterich, *Eine Mithrasliturgie* [Leipzig: B. G. Teubner, 1903], s. 8, satır 5). Jung bu cümlenin devamını Bollingen'deki taşının üzerine kazımıştı.
2. "Siz tanrılarsınız!" Juhanna 10:34'ten alıntı: "Yahudiler şöyle cevap verdiler: 'Seni iyi işlerden ötürü değil, küfür ettiğin için taşlıyoruz. İnsan olduğun halde Tanrı olduğunu ileri sürüyorsun.' İsa şu karşılığı verdi: 'Yasanızda, 'Siz ilahlarsınız, dedim' diye yazılı değil mi?"

Bizi kuşatan ruhlar *principium individuationis*'i tamamlamamış ruhlardır, yoksa uzak yıldızlar olurlardı. Ölümü tamamlamadığımız sürece ölüm üzerimizde hak iddia eder, bizi kuşatır ve ondan kaçamayız [İmge].[3]

Kurbağaların ya da yer kurbağalarının Tanrısı, beyinsiz, Hristiyan Tanrı ile şeytanın birleşmesidir. Doğası ateş gibidir, Eros'a benzer ama Tanrı'dır, Eros ise yalnızca bir iblistir.

Tapılması gereken *tek Tanrı* ortada olandır.

Yalnızca tek Tanrı'ya tapınmalısınız. Diğer tanrılar önemsizdir. Abraksas alevlendirilmelidir. Bu yüzden kendini benden ayırdığında bu benim için bir kurtuluştu. Onu aramanıza gerek yok. Tıpkı Eros gibi, o sizi bulacaktır. O kozmosun Tanrısıdır, aşırı güçlü ve korkutucu. O yaratıcı dürtüdür, biçim ve biçimlenmedir, tıpkı madde ve kuvvet gibi. Bu yüzden de bütün aydınlık ve karanlık tanrıların üzerindedir. O ruhları koparır ve meydana getirmeye fırlatır onları. O yaratıcı ve yaratılandır. O kendini günlerde, aylarda, yıllarda, insan yaşamında, çağlarda, halklarda, yaşayanda, göksel cisimlerde sürekli yenileyen Tanrı'dır. Zorlar, esirgemez. Ona taparsan senin üzerindeki gücünü arttırırsın. Böylece dayanılmaz olur. Ondan kurtulmakta korkunç bir güçlük yaşarsın. Kendini ondan ne kadar kurtarırsan ölüme o kadar yaklaşırsın çünkü o evrenin yaşamıdır. Aynı zamanda da evrensel ölümdür. Bu yüzden de yine onun kurbanı olursun, yaşamda değil ölümde. Öylese hatırla onu, ona tapma ama ondan kaçabileceğini de hayal etme çünkü o her yanında. Her yanını ölümler çevirmiş yaşamın ortasında olmalısın. Çarmıha gerilen gibi gerilmiş asılı duruyor onda, o korkutucu, gücü ezici.

Oysa içinde tek Tanrı var, harika güzelliği ve müşfikliğiyle, yanlız, yıldız gibi, hareketsiz, o ki babadan daha yaşlı ve daha bilge, onun güvenli eli ve o karanlıkta ve korkunç Abraksas'ın ölüm korkuları arasında yol gösterir sana. Neşe ve huzur verir o çünkü ölümün ötesindedir ve değişime tâbi olanın ötesindedir. Abraksas'ın hizmetçisi ve dostu değildir. O kendisi bir Abraksas'tır ama sana değil, kendi içinde ve kendi uzak dünyasında çünkü sen kendin bir Tanrısın uzak âlemlerde yaşayan ve kendini kendi çağlarında ve yaratılarında ve halklarında yenileyen onlara Abraksas'ın sana olduğu kadar güçlüdür.

3. Systema Munditoius eskizi, *bkz.* Ek A.

Sen kendin dünyaların yaratıcısısın ve yaratılmış bir varlıksın.

Tek Tanrı'ya sahipsin sen ve sayısız tanrılar içinde sen kendi tek Tanrın olursun.

Tanrı olarak, kendi dünyanda sensin büyük Abraksas. İnsan olaraksa bu dünyaya büyük Abraksas olarak görünen, korkulan, güçlü, delilik veren, yaşam suyunu dağıtan, yaşam ağacının tini, kanın iblisi, ölüm getiren tek Tanrı'nın kalbisin.

Dünyasına Abraksas olan, senin tek yıldız Tanrı'nın acı çeken kalbisin.

İşte bu yüzden, Tanrı'nın kalbi olduğun için özlemin ona, onu seviyor, onun için yaşıyorsun. İnsan dünyasını yöneten Abraksas'tan kork. Sana dayattığını kabul et çünkü bu dünyanın yaşamının efendisi o ve kimse ondan kaçamaz. Kabul etmezsen sana ölümüne işkence ender ve senin Tanrı'nın kalbi acı çeker tıpkı İsa'nın tek Tanrısının ölümünde çektiği en ağır acılar gibi.

İnsanoğlunun acısı sonsuzdur çünkü yaşamı sonsuzdur. Çünkü son görülmeyen yerde son yoktur. İnsanoğlu sona geldiyse sonunu görecek kimse yoktur ve insanoğlunun sona geldiğini söylecek kimse yoktur. Bu yüzden de kendi için sonu yoktur ama tanrılar için kesinlikle vardır.

İsa'nın ölümü dünyadan acıyı almadı hiçbir şekilde, ama yaşamı bize çok şey öğretti; bize bireyin hayatını Abraksas'ın gücüne karşı yaşamasının tek Tanrı'yı hoşnut ettiğini öğretti. Böylece tek Tanrı kendini yeryüzünün acısından kurtarır ve onu bu dünyaya kendi Eros'u atmıştır çünkü tek Tanrı yeryüzünü gördüğünde onu çoğaltmaya çalıştı ve içinde Abraksas olduğu bir dünyanın ona zaten verilmiş olduğunu unuttu.

Böylece tek Tanrı insan oldu. Bu yüzden de tek buna karşılık insanı kendine ve kendi içine çeker ki bir yeniden tamamlansın.

Oysa insanın Abraksas'm gücünden kurtulması insanın Abraksas'ın gücünden çekilmesinin sonucu değildir; kimse ondan uzaklaşamaz. Ona boyun eğmekle olur bu. İsa bile Abraksas'ın gücüne boyun eğmek zorundaydı ve Abraksas onu korkunç bir şekilde öldürdü.

Ancak hayatı yaşayarak kendini ondan özgürleştirebilirsin. Öyleyse sana yaraşan neyse o kadar yaşa hayatı. Hayatı ne kadar yaşarsan Abraksas'ın gücüne ve korkunç aldatmacalarına o kadar kurban olursun. İçindeki yıldız Tanrı'nın özlemi ve gücü de ne kadar artarsa aldanışın meyvesi ve insanın düş kırıklığı da ona gelir. Acı ve düş kırıklığı Abraksas'ın dünyasını soğuklukla doldurur, yaşamının bütün sıcaklığı

yavaşça ruhunun derinliklerine, insanın orta noktasına batar ve senin tek Tanrı'nın uzaklardaki mavi yıldız ışığı orada parlar.

Abraksas'tan korkudan kaçarsan acı ve düş kırıklığından kaçar ama dehşet içinde kalırsın, yani bilinçdışı bir sevgi ile Abraksas'a bağlı kalırsın ve tek Tanrın ateş alamaz. Oysa acı ve düş kırıklığı ile kendi kefaretini ödersin çünkü o zaman özlemin yerçekimine kapılan, Tanrı'nın mavi ışığının yükseldiği orta noktayı arayan olgun bir meyve gibi kendi kendine derinliklere düşer.

Öyleyse Abraksas'tan kaçma, ara onu. Onun zorlamasını hissedersin, ona karşı koyma ki yaşayıp fidyeni ödeyebilesin.

Abraksas'ın işleri tamamlanmalı çünkü kendi dünyanda bizzat senin Abraksas olduğunu ve yaratını senin işini tamamlamaya zorladığını da düşün. Burada, Abraksas'a boyun eğen yaratı olduğun yerde yaşam işini tamamlamayı öğrenmelisin. Orada, Abraksas olduğun yerde sen kendi yaratılarını zorlarsın.

Bütün bunlar neden böyle, diye sorarsın. Bunların sana kuşkulu gelmesini anlıyorum. Dünya kuşkuludur. Tanrıların bitmeyen sonsuz budalalığıdır ve sen sonsuz bilgelikte olduğunu bilirsin. Elbette bu da bir suç, bağışlanamaz bir günah ve bu yüzden de en yüce sevgi ve erdem.

Öyleyse hayatı yaşa, Abraksas'tan kaçma, seni zorlaması ve onun gerekliliğini görmen koşuluyla. Bir anlamda sana şöyle diyorum: ondan korkma, onu sevme. Bir başka anlamda şöyle diyorum; kork ondan, sev onu. O yeryüzünün yaşamı, bunu söylemek yeter.

Tanrıların çokluğunu görmen gerekiyor. Her şeyi tek bir varlıkta birleştiremezsin. Sen onca insan içinde bir olarak ne kadar küçüksen Tanrı da tanrıların çokluğu içinde o kadar küçük. Bu tek Tanrı müşfiktir, sever, yol gösterir, şifa verir. Bütün sevgin ve tapınman onadır. Ona dua etmelisin, onunla birsin sen, sana yakın o, ruhundan da yakın.

Ben, senin ruhun, senin annenim seni sevecenlikle ve korkuyla saran, seni besleyen ve kirleten; senin için iyi şeyler ve zehir hazırlarım. Ben Abraksas'la senin aranda arabulucuyum. Sana seni Abraksas'tan koruyacak sanatlar öğretirim. Seninle her şeyi saran Abraksas arasında dururum. Ben senin bedenin, gölgen, bu dünyadaki etkin, tanrılar dünyasındaki görünüşün, görkemin, soluğun, kokun, büyülü gücünüm. İnsanlarla yaşamak istiyorsan bana seslenmelisin ama insan dünyasının üstüne, yıldızın sonrasız yalnızlığına çıkmak istiyorsan tek Tanrı'ya.

er tod · cap · vi ·

Vñ̃ſ̃ fo folgende nacht wandelte ich gen nordiſch lande vñ fand mich unter grauen himel in nebeldunſtige kühle der luft. ich ſtrebte ſenkrecht niederwerts zu wo die ſchröne matt-laufig zu breit ſpannen aufeinander-ſtoſſen. da meere ſich nähern / wo alle har der ſtröſſung ſich mehr vñ mehr dämpft vñ wo alle kraft d' allge ſtrebe ſich in unermeßlich umfang des meeres verzählt. ſpärlich wend die bäume weite ſumpfwieſen begleitet. da ſtill-trübe waſſer / unendlich einſam in die horizont / von grauen wolk-umhang. land ſein / mit verballen alb- / und da groß bäng erwarb deß ſo wild herabſchäumte vñ ſich da endlos verſtrömte / ſo daß ich mehr / bruder / zu wahre laſt kaum merkte. in ſein ſtieß / da nähern wir uns ſtelig der felſig vñ höchſt-umnachtung / am eingang in der ſchöß des urſprunges / in grenzenloſe ausdehnung vñ unermeßbare tiefe. dort erhob ſich wieder gelbe hügel. am fels weit ſo daß ſie an ihre fluße. an ihre endlang wandern wir leiſe vñ die hügel öffnen ſich zu einer dämmerhaft ſchauer forst bogental / wo himmel vñ meer zu der einer unendlichkeit verſchmolzen ſind.

Auf der auf de lehne ſteht eine / er trägt ein ſchwarz faltig mantel / er ſteht bewegungslos vñ ſinnt in die ferne. ich trete zu ihm / er ist mager vñ blaß vñ de lehne ernſt liegt in ſein geſicht. ich rede ihn an:

Laß mich eine kleine weile bei dir ſein / dunkler. ich fühle dich ſo weit. ſo ſteht unſere / wie du / ſo einſam vñ auf de lehne ecke de ende.

Er antwortete:

Fremde / wohl magſt du bei mir ſein / wenn du nicht ſcheust. du ſiehſt / ich bin kalt / ein herz ſchlägt mir nicht mehr nie.

Ich weiß / du bist aus vñ ende / du bist die halle nahe dem ſtamm / du bist de höchſte ſchnee de gebirge vñ de äußerſte front der leer weitraumes. dass muß ich fühlen vñ darum nahe bei dir ſein.

Was ſiehſt du / mir hö / du lebende ſtoff? lebendige ſind hier nie zu gaſt. wohl kamen ſie alle im dichter ſchar- traurig hier vorbeigeflogen / alle / die dort oder im lande des lichts lagen d' abſchied

Die hoelle · cap·xii·

Da wo zwei nacht na d erschuss meines gottes that mir ein gesicht kund dass ich die unterwelt erreicht hatte.

Ich befinde mich in einem düsteren gewölbe / das rad befindet aus einem steinplatten. in der mitte steht eine säule daran hängen laue und bam fuss der säule liegt ein furchtbar schlangenhaftes gewürm menschliche körper. zuerst sehe ich die gestalt eines jungen mädchens mit wunderbar goldrotem haar / halb unter ihr liegt ein mann von teuflischer ausgelassenheit. sein kopf ist zurückgebeugt / ein dünn blutstreif rinnt über seine stirne über die füsse und der körper des mädchens haben sich nur zwei abscheuliche daemonen gewunden. ihre gesichter sind von unmenschlicher ausdrucke / das lebendige böse. ihre muskeln sind straff und hart und ihre körper geschmeidig wie die von schlangen. sie liegen regungslos. das mädchen hält die hand über den einen auge das weit über liegenden mannes / der die nächtliche dreie ist. ihre hand umfasst einen kleinen silbernen schemel / die sie in das auge des teufels gebracht hat. der angstschweiss bricht mir aus allen poren: sie wollen das mädchen zu tode martern. sie wehrte sich mit der kraft der äussersten verzweiflung / und es gelang ihr mit einem kleinen hake das auge des bösen zu fassen. wenn er sich bewegt / so wird sie ihm das auge mit einem ruck ausreissen. das entsetzliche kann nicht mehr: was wird geschehen! eine stimme spricht:

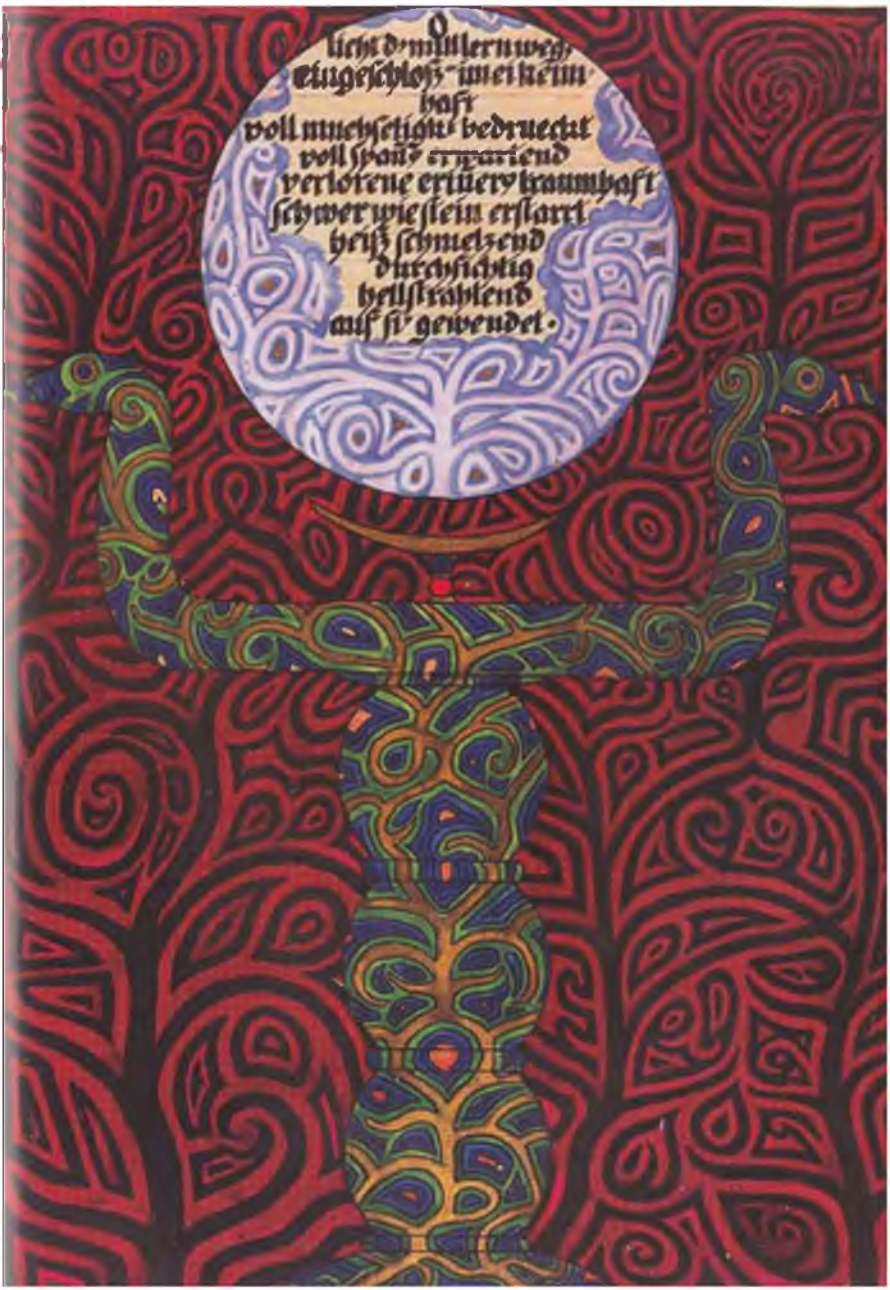
der böse kann keinen opfer bringen / er kann sein auge nicht opfern · der sieg ist mit dir / der opfern kann ·

Das gesicht verschwand. ich sah / dass meine seele in die macht des abgrundlich bösen gefallen war. die macht des bösen ist unzweifelhaft. mit recht also sündigt man. wo es hilft kein gebet kein flehendes wort / kein zauberspruch. einmal kommt ruhe gewalt an dich / wo es ist mit des bösen. einmal fasst dich das böse ohne erbarmen. nicht wall / nicht mauer / nicht recht / nicht macht / nicht thürme / nicht panzer / schützende macht kein / dir zu helfe. sondern ohnmächtig ganz allein fällt dann die hand der übermacht des bösen. in diesem kampfe bist du allein. ich wollte mein gott gebären / darum wollte ich das böse. wer das ewig volle schafft / will das ewig leere schaffen. du kannst das eine ohne das andere nicht. wirfst du ab das böse / entrinnen / so schaffst du kein gott / sondern alles / was du thust ist laue grau. ich wollte mein gott auf gnade und ungnade. darum will ich mein böses. wäre mein gott nicht übermächtig / so wäre auch mein böses nicht übermächtig. aber ich will / dass mein gott mächtig sei über die mässig kalte und strahlende sei. mir so liebe ich mein gott. und das glanzes seine schönheit will / werde ich zu dem grund der hölle schmecken. mein gott stieg empor aus seiner lieblichkeit / himmel / hölle alles gestirne und führte ein neues tag herauf über die völker. darum mag ich zu hölle fahren / wird nicht eine mutter ihr leben für ihr kind lassen? wieviel ehe werden ich mein leben dahingeben / wenn nur mein gott die qual der lebendigen nacht überwinden und siegreich durchbrechen / durch die rothen nebel des morgens. ich zweifle nicht: ich will auch das böse um meines gottes willen / ich nehme den ungleichen kampf auf / denn dieser kampf ist ein ungleicher / von sicherem ausgang schlechthin. wie wäre dieser kampf sonst schrecklich und verwirrend / das leben / das soll und wird er sein.

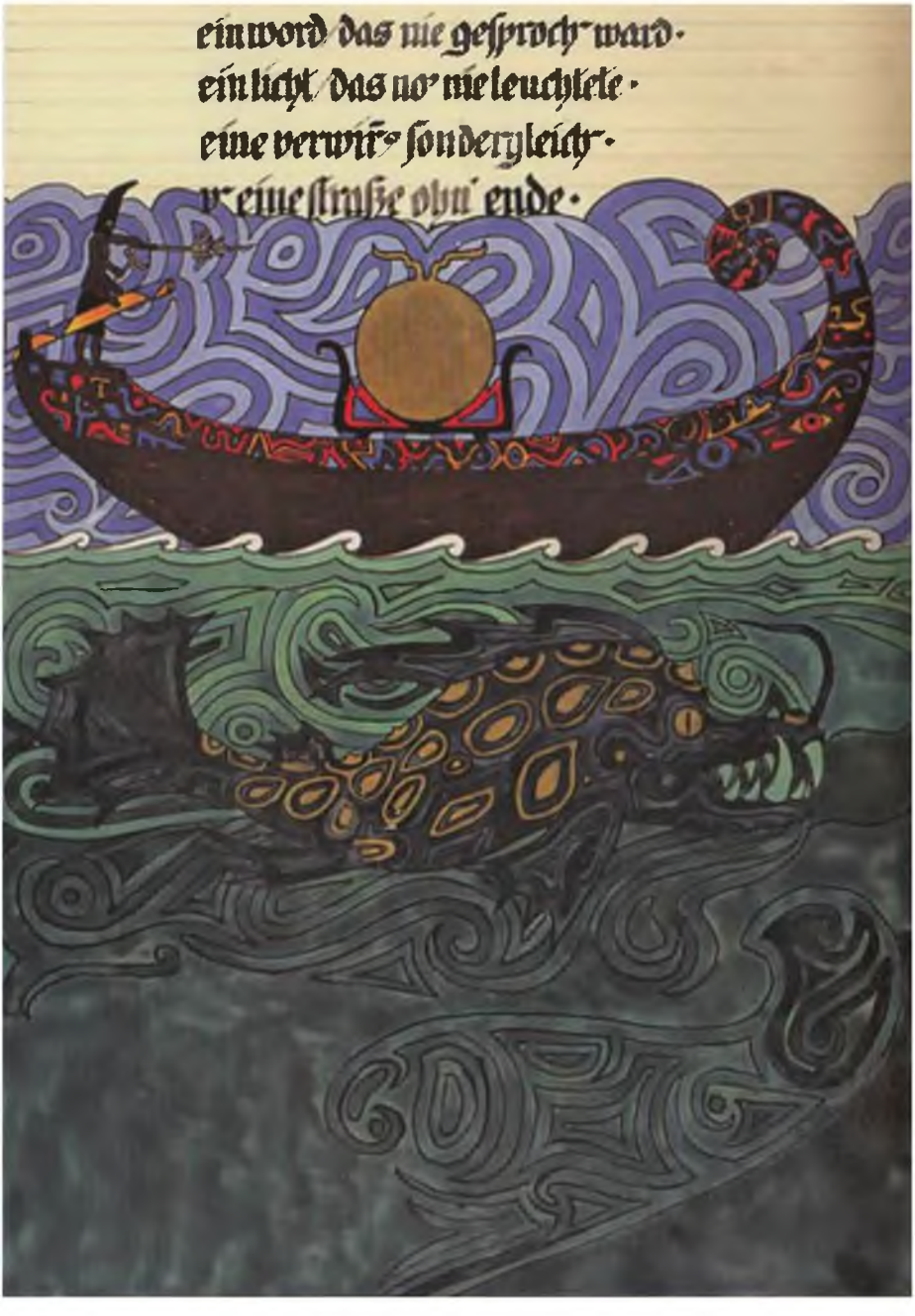

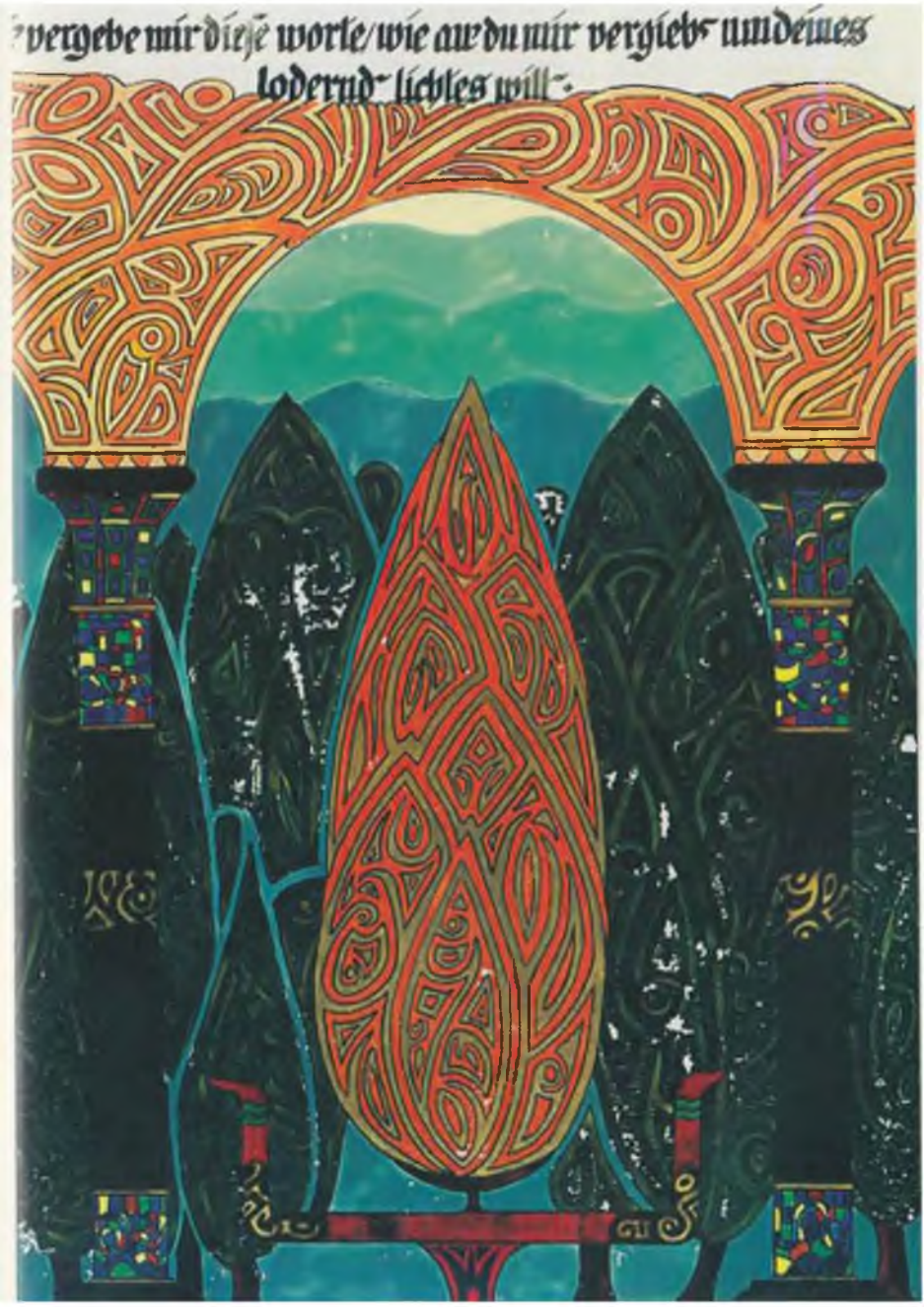

am⁊ du bis d⁹ hēl d⁹ aufgang·
am⁊ du bis d⁹ stern d⁹ ostens·
am⁊ du bis die blume/ die üb⁹ alle
blueht·
am⁊ du bis d⁹ hirs⁊/ d⁹ aus d⁹ walde
briegt·
am⁊ du bis d⁹ gesang/ d⁹ ferne uō
das wazz⁹ loeūt·
am⁊ du bis ende v⁹ anfang·

O
licht d' müllern weg
eingeschloss im eisern
haft
voll unendlicher bedrucht
voll spann ernarrend
verlorene ertüchtig traumhaft
schwer wie stein erstarrt
heiss schmelzend
durchsichtig
hellstrahlend
auf sie gewendet.

ein word das nie gesprochē ward·
ein licht das nō nie leuchtete·
eine verwīrūg sondergleichē·
ein strasze ōhn ende·

vergebe mir dieſe worte/wie aw du mir vergiebſt und deines
lodernd- lichtes will-.

kom̄e zu uns/ die wir willig sind aus eigē⁹ will⁹.
kom̄e zu uns/ die wir dī verstey⁹ aus eigē⁹ geyste.
kom̄e zu uns/ die wir dī wārm⁹ aus eigē⁹ fēu⁹.
kom̄e zu uns/ die wir dī heil⁹ aus eigē⁹ kuns⁹.
kom̄e zu uns/ die wir dī erzeug⁹ aus eigē⁹ leibe.
kom̄e/ kind/ zu vat⁹ v⁹ mutt⁹.

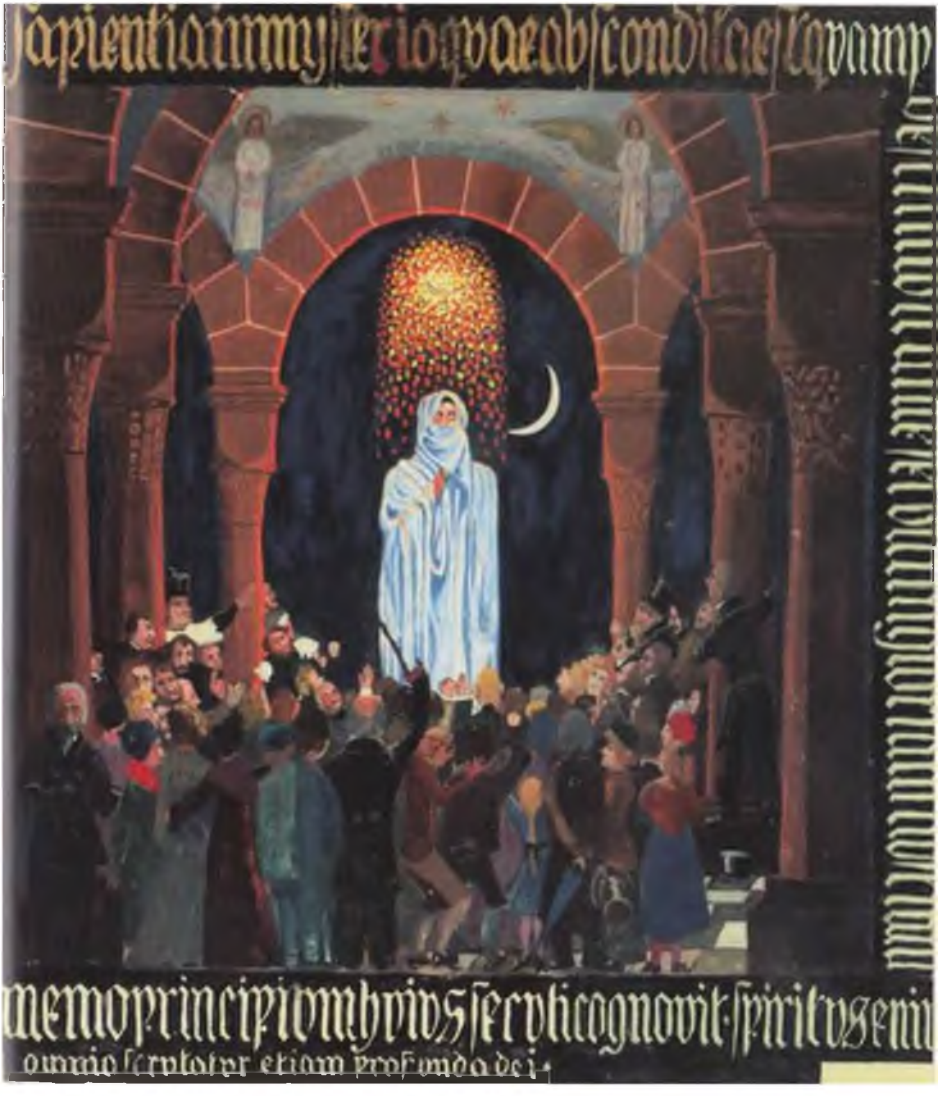
wir fragt die erde.
wir fragt d hymel.
wir fragt das mer.
wir fragt d wind.
wir fragt das fewr.
wir fucht di bei all völkern.
wir fucht di bei all kŏnig.
wir fucht di bei all weis.
wir fucht di in unserm eigen kopf v herz.
v wir fand di im ei.

sapientiam in mysterio quae abscondita est quam
quam ante saecula deus
memo principium hyius seculi cognovit spiritus eius
omnia scrutatur etiam profunda dei

iuuenis adiutor

TELESPOROS

der drache will die sonne swelg / der jüngling beschwört ihn es nicht zu thun · er frißt

Ich gehe n
ſtraße weiter
feingeſchliffen
zehn fuſern
härtel ſtahl/
gewande gab
g' iſ mein be
ein pang ha

liegt mir um die bruſt/heimli' unt' d' mantel getrag' ub' nacht gewañ i' die
ſchlang' lieb i' habe ihr rätſel erratha'. i' ſehe mi' z' ihn' auf die haſſ' ſteine a
wage. i' waiſſ ſie liſtig v' grauſam z' fang'/jene kalt' teufel/die d' ahnung
in die ferſe ſtech'. i' bin ihr freund geword' v' blaſe ihn' eine mildtöneni
flöte. meine höhle ab' ſchmücke i' mit ihr' ſchillernd' haut'. wie i' ſo mei
weg' dahinſchritt/da kam i' z' ein' köſtlich' felſ'/darauf lag eine groſſ
buntſchillernde ſchlange. da i' nun beim groſſ' PIAHMWN die magie
lernt hatte/ſo holte i' meine flöte hervor v' blies ihr ein ſüſſ' zauberlied v

Bu derûnî hayalleri izlediğim yıllar, hayatımın en önemli dönemleriydi. Diğer her şey buradan yola çıktı. (...) Tüm hayatım, bilinçdışından patlak veren gizemli bir çağlayan gibi, bazen beni yıkabilecek kadar güçlü olan bu akıntıyı anlamaya çalışmakla geçti. (...) Sonrası sadece sınıflandırma, bilimsel değerlendirme ve hayata tatbik etme. (...)

-C.G. Jung

C.G. Jung'un 1957 yılında, ölümünden beş sene önce dile getirdiği yukarıdaki satırlar, 1914 ile 1930 yılları arasında *Kırmızı Kitap* üzerinde çalıştığı yılları anlatır. İsmi, Jung'un takipçileri tarafından seksen yılı aşkın bir süredir bilinse de eser, 2009 yılında yayımlanana kadar okuyucunun istifadesine sunulamadı.

Kitabın yayımlanması, psikoloji dünyasında büyük yankı uyandırdı. Arketip, kolektif bilinçdışı, persona, anima, animus gibi kavramlardan oluşan temel kuramının nasıl ortaya çıktığını Jung'un kendi kaleminden okuma fırsatı doğdu. Jung'un bu deneyimi psikoterapiyi, hastalıkların tedavisinden ibaret olmaktan çıkarıp kişiliğin yüksek düzeyde gelişmesinin bir vasıtasına dönüştüren "bireyselleşme sürecini" bizzat nasıl yaşadığını anlatıyor.

Modern tarihin hakiki vizyonerlerinden birini yaratan Kırmızı Kitap, *ancak "katagoriler ötesi" diye nitelendirilebilir. İnsan olmanın ne anlama geldiğini araştıran bu kitap, psikanaliz tarihinin ötesine geçerek C.G. Jung'u Karl Marx, Georg Orwell ve tabii ki Sigmund Freud gibi devrim yaratan düşünürlerin arasına yerleştiriyor.*

-Sara Corbett, *New York Times*

Dante'nin İlahî Komedya*'sı, Joyce'un* Ulysses*'si, Goethe'nin* Faust*'unda dile getirilenlerle örtüşen* Kırmızı Kitap, *Nietsche'nin* Böyle Buyurdu Zerdüşt*'üne bir cevap niteliğindedir. Nietsche'nin ileri sürdüğünün aksine "Tanrı ölmemiştir. O, insanın dışındaki dinî, millî ve siyasi yapılarda aranmak yerine tek tek bireylerin yaşamlarının içerisinde keşfedilmeli ve 'mücadele edilmeli'dir."*

-B. Hill, *amazon.com* okuyucu yorumu

ISBN 978-975-256-444-2
9 789752 564442
www.kaknus.com.tr